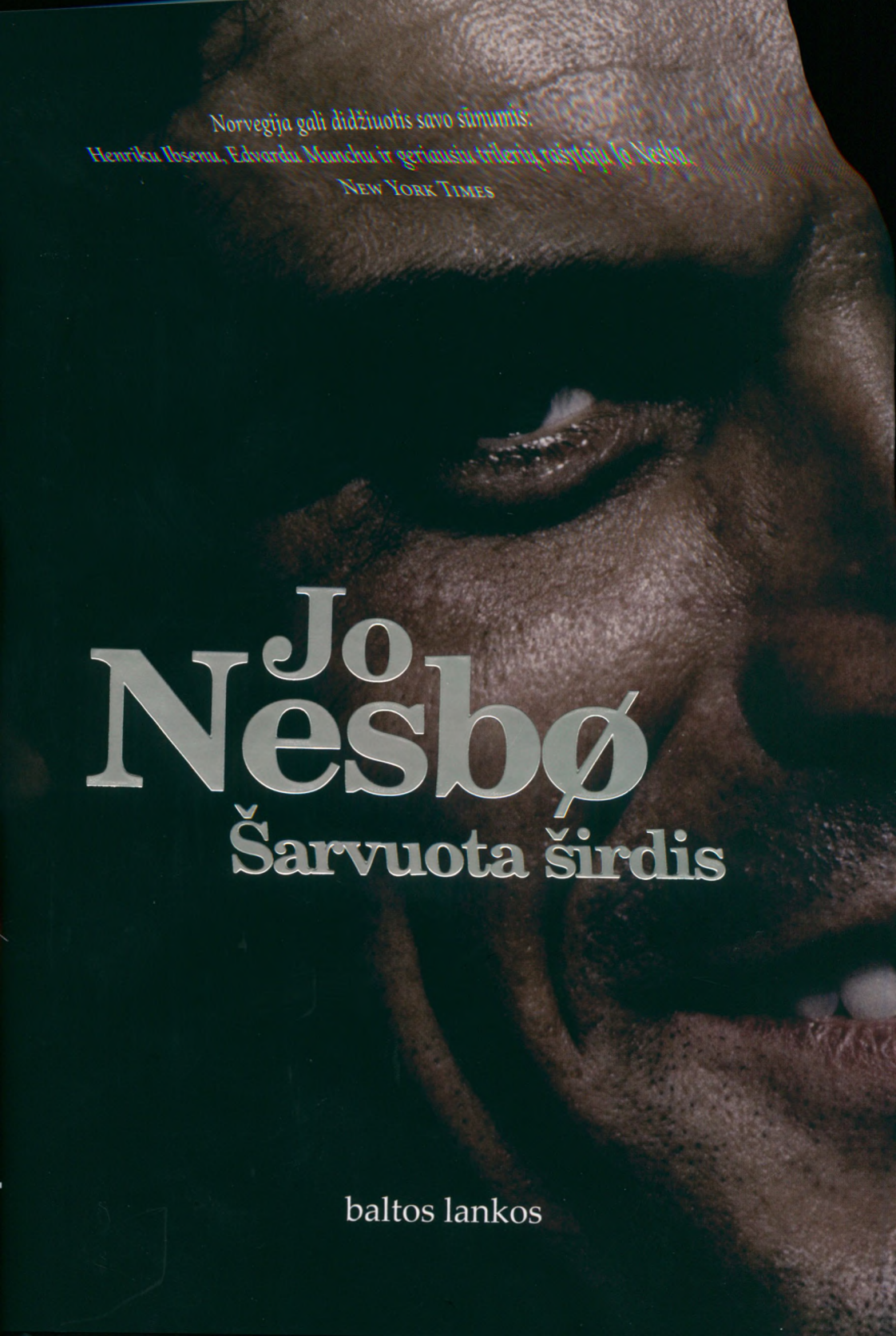
Norvegija gali didžiuotis savo siunumis:
Henriku Ibsenu, Edvardu Munchu ir geriausiu trileriu rašytoju Jo Nesbø.
New York Times
Jo
Nesbø
Šarvuota širdis
baltos lankos

Policijos inspektorius Haris Hūlė skaitytojams jau pažįstamas iš šių leidyklos „Baltos lankos“ išleistų kriminalinių romanų: *Raudongurklė* (norvegų k. pasirodė 2000 m.), *Nemezidė* (norvegų k. pasirodė 2002 m.), *Pentagrama* (norvegų k. pasirodė 2003 m.), *Gelbėtojas* (norvegų k. pasirodė 2005 m.), *Sniego Senis* (norvegų k. pasirodė 2007 m.).

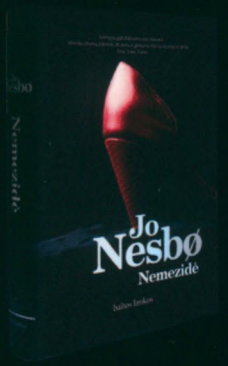

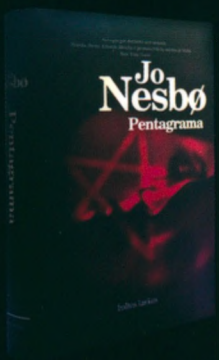

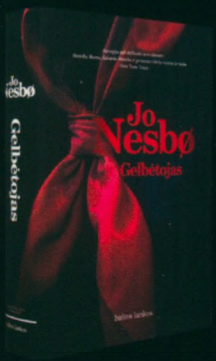

JO NESBØ

ŠARVUOTA ŠIRDIS

Iš anglų kalbos vertė
Irma Milevičiūtė

baltos lankos

UDK 821.113.5-31
Ne-154

Versta iš:
Jo Nesbø, *The Leopard*,
Harvill Secker,
The Random House Group Ltd., 2010

Redagavo
Dalia Kižlienė

Maketavo
Eglė Jurkūnaitė

Viršelio dailininkas
Zigmantas Butautis

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama šį kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

ISSN 2029-2579
ISBN 978-9955-23-769-3

Copyright © Jo Nesbø, 2009
Published by agreement with
Salomonsson Agency
© Irma Milevičiūtė, vertimas į
lietuvių kalbą, 2014
© Baltų lankų leidyba, 2014

Pirma dalis

1 skyrius
Prigėrusioji kraujyje

Moteris atgavo sąmonę. Sumirksėjo. Aplink tvyrojo tamsa. Ji nusižiovavo ir įkvėpė pro nosį oro. Dar kartą sumirksėjo. Pajuto skruostu riedančią ir tarp jau išriedėjusių benudžiūstančią ašarą. Gerklė – tarsi pripilta smėlio, sausut sausutėlė. Žandai išsipūtę, nes į burną kažkas įdėta. Nuo to burnoje esančio svetimkūnio, atrodo, sprogs galva. Bet kas gi tai? Kas ten yra? Vos atsipeikėjusi panoro nugrimzti atgalios į ją gobusią malonią tamsą. Skysčio, kurį sušvirkštė vyriškis, poveikis dar nevisiškai praėjo, bet ji suprato, kad skausmas tuoj sugrįš – jautė jį atslenkantį lėtu, silpnu tvinkčiojimu gyslose ir netolygiai į smegenis tekančiu krauju. Kur jis? Gal stovi už nugaros? Moteris sulaikė kvapą ir įsiklausė. Nieko neišgirdo, bet jautėsi čia ne viena. Lyg su leopardu. Buvo girdėjusi, kad leopardai prisėlina prie aukos taip tyliai, kad tamsoje gali užpulti iš visai arti. Jie geba kvėpuoti su auka vienu ritmu. Sulaikyti kvėpavimą, kai jį sulaiko auka. Jautė nuo jo kūno sklindantį karštį. Ko jis laukia? Dar kartą iškvėpė. Ir tą akimirką pajuto kvėptelėjimą prie kaklo. Atsigręžė ir kirto ranka, bet mostas tik prašvilpė ore. Susigūžė, pabandė tapti mažyte, pasislėpti. Beprasmiška.

Kiek laiko ji buvo be sąmonės?

Injekcijos poveikis baigėsi. Tas supratimas truko vos akimirką. Bet jos pakako, kad pajustų pažadą. Pažadą to, kas bus toliau.

*

Ant stalo prieš ją gulėjo biliardo kamuoliuko dydžio svetimkūnis su išbadytomis skylutėmis, figūrėlėmis ir simboliais. Iš vienos skylutės kyšojo raudona virvutė su metaliniu žiedu. Tas daikčiukas priminė, kad už septynių dienų, gruodžio 23-ąją, tėvų namuose reikės puošti Kalėdų eglutę. Spindinčiais bumbulais, elfais, širdelėmis, žvakutėmis ir Norvegijos vėliavėlėmis. Po aštuonių dienų visa šeima trauks tradicines kalėdines giesmes, ir ji matys, kaip iš džiaugsmo spindi dovanas apžiūrinėjančių sūnėnų ir dukterėčių akutės. Dabar ji viską darytų kitaip. Išnaudotų kiekvieną gyvenimo akimirką, nebėgtų nuo tikrovės, mėgautųsi laime, artuma ir meile. Vietomis, kurias tik pravažiavo, ir tomis, į kurias ketino keliauti. Vyrais, kuriuos pažįsta, ir tais, su kuriais būtų susipažinusi. Kūdikiu, kurio atsikratė būdama septyniolikos, ir vaikais, kurių dar nesusilaukė. Dienomis, kurias iššvaistė laukdama būsimų dienų.

Tada visas jos mintis nutraukė prieš akis sušmėžavęs peilis. Ir švelnus balsas, paliepęs įsidėti rutuliuką į burną. Ji taip ir padarė – o kas beliko? Širdis plazdėjo krūtinėje lyg paukštis, kai ji išsižiojo kuo plačiau ir įsikišo rutuliuką. Virvutė liko kyšoti. Metalas buvo aitrus ir sūrus – lyg ašaros. Tada vyras atlošė moteriai galvą, ir ji pajuto prie gerklės deginantį plieną. Patalpa buvo apšviesta įprastine palubėje kabančia lempa. Plynas pilkas betonas. Be lempos, patalpoje buvo ir sulankstomas plastikinis staliukas, pora kėdžių, du tušti alaus buteliai ir pora žmonių. Jis ir ji. Moteris užuodė odinės pirštinės kvapą, nes jo pirštas iš lėto patraukė jai iš burnos karančią raudoną virvutę. Ir tada ji pajuto galvą plėšiantį skausmą.

Rutuliukas išsipūtė ir pražiodino burną. Ir nors moteris bandė prasižioti dar plačiau, spaudimas iš vidaus nesumažėjo. Vyras apžiūrinėjo savo auką susikaupęs, dėmesingai – kaip stomatologas, tikrinantis, ar gerai įdėjo dantų protezus. O tada jo veidu nuslinko pasitenkinimo šypsena.

Moteris liežuviu jautė rutuliuke išbadytas apskritas skylutes – jos spaudė gomurį, liežuvį, dantis, gomurio veleną. Pabandė kažką pasakyti. Jis kantriai klausėsi iš aukos burnos sklindančių neaiškių garsų. Kai ji nutilo, vyras palinksėjo galva ir išsitraukė švirkštą. Prožektoriaus šviesoje suspindo ant švirkšto galo pakibęs lašas. Tada ji išgirdo šnabždesį: „Neliesk virvutės."

Ir vyras suleido jai kažko į kaklą. Po kelių sekundžių moteris prarado sąmonę.

*

Paklaikusi iš siaubo, mirksėdama tamsoje klausėsi savo šnopavimo.

Reikia ką nors daryti.

Moteris uždėjo delnus ant kėdės sėdimosios dalies – ši buvo drėgna nuo prakaito. Pabandė atsistoti. Niekas nesustabdė.

Ji slinko mažais žingsneliais į priekį, kol atsitrenkė į sieną. Apgraibomis užčiuopė lygų šaltą paviršių. Metalinės durys. Paklebeno sklendę. Durys neatsivėrė. Užrakinta. Žinoma, kad užrakinta, o ko ji tikėjosi? Išgirdo juoką – ar tai tik galvoje pasigirdęs garsas? Kur ji? Kodėl jis su ja taip žaidžia?

Daryk ką nors. Galvok. Tačiau kad pajėgtum galvoti, reikia atsikratyti to metalinio rutuliuko, kitaip skausmas išvarys iš proto. Už lūpų kampučių ji užkišo nykštį ir smilių. Apčiuopė griovelius. Piršto už jų užkišti nepavyko. Užsikosėjo ir, nebegalėdama atgauti kvapo, puolė į paniką. Suprato, kad nuo tų griovelių patino prie trachėjos esantys audiniai ir dėl to ji netrukus uždus. Spyrė į metalines duris, bandė rėkti, bet rutuliukas užslopino garsą. Vėl nuleido rankas. Pasirėmė į sieną.

Sukluso. Ar tie atsargūs žingsniai jo? Ar jis eina per kambarį? Žaidžia su ja slėpynių? O gal tuos garsus ausyse sukelia tvinkčiojantis kraujas? Pabandė atsispirti skausmui ir užčiaupti burną. Rutuliukas truputėlį sumažėjo, o tada vėl išsipūtė ir ją pražiodino. Ėmė atrodyti, kad rutuliukas pulsuoja, lyg būtų virtęs geležine širdimi – jos kūno dalimi.

Daryk ką nors. Galvok.

Spyruoklės. Kamuoliuko viduje yra spyruoklės.

Kai vyras patraukė virvutę, spyruoklės išsiplėtė.

„Neliesk virvutės“, – sakė jis.

Kodėl ne? Kas tada atsitiks?

Nuslydusi palei sieną moteris atsisėdo. Nuo betoninių grindų kilo drėgnas šaltis. Norėjosi rėkti, bet ji nepajėgė. Ramuma. Tyla.

O, kad būtų tiems, kuriems nerūpi, ištartus žodžius skyrusi mylimiems žmonėms.

Kitos išeities nėra. Liko tik juodu: ji ir nenumaldomas, galvą plėšiantis skausmas.

„Neliesk virvutės.“

Gal timptelėjus virvutę rutuliukas susitrauks, ir ji išsivaduos nuo gėlos.

Galvoje sukosi vis tos pačios mintys. Ar seniai ji čia? Dvi valandas? Aštuonias valandas? Dvidešimt minučių?

Jeigu tereikia patraukti virvutę, kodėl to nepadarius? Todėl, kad taip liepė tas psichopatas? O gal tai – tik žaidimo dalis? Gal jis nori pasižiūrėti, ar ji ištvers šį beprasmį skausmą? Ar patraukus virvutę šiame žaidime nutiks... įvyks kažkas siaubingo? Kas tada bus? Koks čia rutuliukas?

Taip, tai – žaidimas. Žiaurus žaidimas. Ir jai reikia žaisti. Skausmas nepakeliamas, gerklė tinsta, netrukus ji nebegalės kvėpuoti.

Pabandė surikti dar kartą, bet pasigirdo tik kuktelėjimas. O akys mirksėjo jau nebeišspausdamos nė ašarėlės.

Pirštais susirado tarp lūpų karančią virvutę. Ir nedrąsiai patraukė, kol virvutė įsitempė. Labai gailėjosi, kad daug ko ne-

padarė. Bet jei ir būtų gyvenusi pasiaukojamai, čia atsidūrusi būtų pasielgusi lygiai taip pat. Jai tik norėjosi gyventi. Gyventi bet kokia kaina. Tik tiek.

Ji truktelėjo virvutę.

*

Iš rutuliuko skylučių iššovė adatos. Septynių centimetrų ilgio. Keturios pervėrė abu jos skruostus, trys – sinusus, dvi išlindo pro nosies angas, ir dar pora – per smakrą. Dvi adatos perdūrė trachėją, viena – dešinę akį, kita – kairę. Kelios susmigo į galinę gomurio dalį ir pasiekė smegenis. Bet ne tai buvo tiesioginė mirties priežastis. Metalinis rutuliukas sukaustė judesius, todėl ji nepajėgė išspjauti iš žaizdų į burną plūstančio kraujo. Ir šis trachėja pateko į plaučius, dėl ko deguonies nebegaudama sustojo širdis. Patologas savo išvadose tai pavadins cerebrine hipoksija, t. y. deguonies nepakankamumu smegenims. Kitaip tariant, Borgnė Stem-Miurė prigėrė kraujyje.

2 skyrius
Apšviesta tamsa

Gruodžio 18 d.

Dienos trumpos. Lauke dar šviesu. Tik ne kambaryje, kuriame sukabinau savo iškarpas. Jame karaliauja amžina tamsa. Mano darbinės lempos apšviesti, nuo sienos iš nuotraukų žvelgia laimingi ir nieko blogo nenujaučiantys žmonės. Kvaileliai. Tiki, kad prieš akis lyg ramus laiko vandenynas plyti dar ilgas gyvenimas. Iš laikraščių iškarpiau visas graudžias šokiruotų šeimų istorijas ir kraują stingdančias detales apie rastus kūnus. Visada pasidžiaugiu nuotrauka,

kurią įkyriam žurnalistui davė nužudytojo giminaitis ar draugas. Nuotrauka, kurioje nužudytasis dar pačiame jėgų žydėjime ir šypsosi taip, lyg būtų nemirtingas.

Policija ne kažin ką žino. Kol kas. Bet netrukus turės darbelio.

Kam, kaip ir kodėl atsiranda žmogžudžiai? Gal žudyti įgimta arba užkoduota kai kurių žmonių genuose? O gal akis į akį susidūrus su pasauliu kyla poreikis, ir žudymas tampa arba strategija išlikti, arba gyventi skatinančia liga, sąmoninga beprotybe? Nes gal taip, kaip ligos apimtas kūnas pradeda karščiuoti, beprotybė padeda pasitraukti ten, kur atgimsti.

Aš tikiu, kad gebėjimas žudyti yra būtinas kiekvienam sveikam žmogui. Gyvename tam, kad kovotume už savo gerovę, tad jeigu negali nužudyti artimo, nesi vertas gyventi. Juk žudymas tėra tik to, kas neišvengiama, pagreitinimas. Prieš mirtį lygūs visi, ir tai gerai, nes gyvenime pilna skausmo ir kančios. Dėl to kiekviena žmogžudystė yra geraširdiškas veiksmas. Nors gal taip ir neatrodo, kai tavo kūną šildo saulutė, lūpas drėkina vanduo ir sulig kiekvienu širdies dūžiu jauti idiotišką norą gyventi, pasirengęs dėl kelių laiko trupinių paaukoti viską, ką gyvenime įgijai, – orumą, gerą vardą ir vertybes. Būtent tada turi uoliai pasidarbuoti ir įleisti trikdančios, akinančios šviesos. Į šaltą apšviestą tamsą. Ir pagauni pačią esmę. To ieškojau. Ir radau. Taip ir atsiranda žmogžudžiai.

O koks mano gyvenimas? Ar aš irgi tikiu, kad gyvenimas – žydras, ramus laiko vandenynas?

Anaiptol. Netrukus ir aš gulėsiu mirties sąvartyne, šalia kitų šios trumpos dramos veikėjų. Bet kad ir kaip sunyktų mano kūnas, net likus vien griaučiams mano lūpos šypsosis. Tam ir gyvenu, nes turiu tokią teisę ir galimybę apsivalyti nuo visko, įskaitant ir gėdą.

Bet tai tik pradžia. Tuoj išjungsiu lempą ir išeisiu į dienos šviesą. Kad ir kiek jos beliko.

3 skyrius
Honkongas

Lijo ryte. Ir po pietų. Lietui nesimatė galo. Savaitė buvo šilta ir drėgna. Žemė permirkusi, europietiški greitkeliai pabjurę, paukščiams teko pristabdyti savo migraciją, ir pasigirdo pranešimų, kad pastebėti šiauriniam klimatui nebūdingi, čia iki šiol neregėti vabzdžiai. Pagal kalendorių dabar žiema, tačiau Oslo parke nebuvo ne tik sniego, bet ir rudo žemės lopinėlio. Parke žaliavo žolė, ir jis viliojo tiek pat, kiek ir Sognėje įrengta aikštelė, kurioje, nesulaukdami palankių oro sąlygų slidinėti prie Sognės ežero, iš nevilties bėgiojo susirūpinusieji savo formomis. Naujųjų metų išvakarėse Oslą apgobė toks tirštas rūkas, kad nors į dangų leidžiami fejerverkai pokšėjo nuo centro iki pat Askerio priemiesčio, jų negalėjai įžiūrėti net leisdamas savo kieme. Tačiau, kaip parodė apklausa, kiekviena norvegų šeima fejerverkams išleido apie šešis šimtus kronų. Apklausa parodė ir tai, kad per trejus pastaruosius metus padvigubėjo skaičius norinčiųjų atšvęsti savo baltas Kalėdas balto smėlio pakrantėse Tailande. Bet ir Pietryčių Azijoje oras pateikė staigmenų – virš Kinijos jūros vienas po kito kilo grėsmingi, tik taifūnų sezonui būdingi uraganai. Honkonge, kur vasaris yra vienas sausringiausių mėnesių, pylė kaip iš kibiro, tad iš Londono atskridęs „Cathey Pacific“ lėktuvas, kurio skrydžio numeris – 731, dėl prasto matomumo turėjo apsisukti ir nusileisti Ček Lap Koko oro uoste.

– Džiaukitės, kad nereikia leistis senajame oro uoste, – pasakė Kajos Solnes bendrakeleivis, matyt, kinas, o Kaja taip suspaudė ranktūrius, kad net krumpliai pabalo. – Jis buvo pačiame miesto centre. Tikrai rėžtumės į kurį nors dangoraižį.

Tokie buvo pirmi to vyro žodžiai, ištarti po dvylikos valandų skrydžio. Kaja apsidžiaugė proga nukreipti dėmesį nuo baisaus kratymo.

– Ačiū, pone, man tikrai palengvėjo. Ar jūs anglas?

Vyras – lyg būtų gavęs antausį – atšoko, ir Kaja suvokė, jog priskirdama jį prie buvusių kolonistų mirtinai įžeidė.

– Hm... Tikriausiai kinas?

Jis smarkiai papurtė galvą.

– Kinas iš Honkongo. O jūs, panele?

Kaja valandžiukę dvejojo, ar sakyti, kad ji iš Hoksiundo, bet galiausiai prisistatė tiesiog kaip norvegė; tai išgirdęs vyras iš Honkongo trupučiuką pamąstė, tada aiktelėjo: „Aha, skandinavė!", o paskui pasidomėjo, ką ji veiksianti Honkonge.

– Ieškosiu vyro, – atsakė Kaja, žvelgdama į melsvai pilkus debesis ir laukdama, kol pagaliau pajus tvirtą pagrindą.

– Aha! – pakartojo vyras iš Honkongo. – Jūs labai graži, panele. Netikėkite kalbomis, kad kinai veda tik kines.

Kaja pasistengė išspausti šypseną.

– Turite omenyje, kinai iš Honkongo?

– Ypač kinai iš Honkongo, – iškėlęs ranką be žiedo, entuziastingai linktelėjo galva kinas. – Aš dirbu su mikroschemomis. Mano šeimai priklauso gamyklos Kinijoje ir Pietų Korėjoje. Ką veiksite šį vakarą?

– Tikiuosi, miegosiu, – nusižiovavo Kaja.

– O rytoj vakare?

– Tikiuosi, jau būsiu jį radusi ir trauksiu namo.

Vyriškis paniuro.

– Panele, negi taip skubate?

*

Kaja atmetė kino pasiūlymą ją pavėžėti ir įsėdo į dviaukštį autobusą, vežantį į miesto centrą. Po valandos uždususi jau stovėjo viena pati „Karališkojo Kauluno" viešbučio koridoriuje. Įkišo į savo kambario durų spyną elektroninį raktą, gautą iš viešbučio administratoriaus, beliko jas atidaryti. Paspaudė durų rankeną. Stumtelėjo duris ir nužvelgė kambarį.

Tuščias.

Žinoma, kaipgi kitaip?!

Kaja įžengė vidun, pristūmė kelioninį krepšį prie lovos krašto ir atsistojusi prie lango pažvelgė į lauką. Pirmiausia į žmonių spiečių, regimą iš septyniolikto aukšto, tada į dangoraižius, kurie neprilygsta savo grakštiems ir dabitiškiems broliams Manhatane, Kvala Lumpūre ar Tokijuje. Šitie primena skruzdėlynus, baisūs ir įspūdingi tuo pat metu – grotesko pavyzdys, rodantis, ką galima padaryti, kad vos didesniame nei šimto kvadratinių kilometrų plote apgyvendintum septynis milijonus. Kaja pajuto, kaip ją užvaldo nuovargis, tad nusispyrė batus ir krito lovon. Tai buvo kambarys dviem, o viešbutis puikavosi keturiomis žvaigždutėmis, bet 120 centimetrų pločio lova užėmė beveik visą kambarį. Ir tada moteris suvokė, kad šiuose skruzdėlynuose turės surasti vieną žmogų – vyrą, kuris, be abejonės, visai nenori būti surastas.

Kaja minutėlę dvejojo: užmerkti akis ar pulti prie darbo. Tada iš paskutiniųjų susiėmė ir atsikėlė. Nusirengė ir palindo po dušu. Paskui atsistojo priešais veidrodį ir nė kiek nesipuikuodama įsitikino, kad vyras iš Honkongo teisus – ji graži. Tai ne jos nuomonė, o paprasčiausias faktas, jei tik grožį apskritai galima objektyviai išmatuoti. Išsišovę skruostikauliai; išraiškingi, juodi tarsi varno plunksnos dailūs antakiai; plačios lyg vaiko akys žaliomis rainelėmis ir intensyvus brandžios jaunos moters žvilgsnis. Rusvi kaip tamsus medus plaukai, putlios, tarsi bučiuojančios viena antrą platokos lūpos. Ilgas liaunas kaklas, proporcingai sudėtas lieknas kūnas, ir nedidelės krūtys – lyg kalvelės, lyg bangos lygiame jūros paviršiuje, kurį primena jos žiemiškai blyški oda. Neryškios klubų linijos. Ilgos kojos, dėl kurių dviejų Oslo modelių agentūrų darbuotojai aplankė ją mokykloje Hoksiunde ir nusiminę papurtė galvą, kai Kaja pasakė „ne“. Labiausiai jai patiko vienos agentės žodžiai: „Gerai, brangioji, bet atsimink, kad nesi *tobula* gražuolė. Tavo dantys smulkūs ir smailūs. Per daug nesišypsok.“

Nuo tada Kaja ėmė šypsotis kur kas drąsiau.

Kaja užsimovė chaki spalvos kelnes, užsivilko ploną neperšlampamą striukę ir lengvai ir tyliai nusileido į vestibiulį.

– *Chungking Mansion?* – perklausė administratorius ir, kilstelėjęs antakį, mostelėjo: – Kimberli Roudas, įsukti į Neitan Roudą, tada – kairėn.

Visi į Interpolą įstojusių valstybių nakvynės namai ir viešbučiai privalo registruoti užsieniečius, bet kai paskambinusi į Norvegijos ambasadą Kaja paprašė sekretorės pasakyti, kur paskutinį kartą užsiregistravo jos ieškomas asmuo, šioji paaiškino, kad Čunkingas formaliai nėra nei viešbutis, nei *mansion**. Tai parduotuvių, greitojo maisto restoranų ir turbūt daugiau nei šimto klasifikuotų ir neklasifikuotų nakvynės namų (turinčių nuo dviejų iki dvidešimties kambarių) keturių dangoraižių dydžio tinklas. Ten galima išsinuomoti pastogę nuo ne itin prašmatnaus, švaraus ir jaukaus kambario iki žiurkių landynės ar vienos žvaigždutės kalėjimo vienutės. O svarbiausia tai, kad Čunkinge gyvenantis kuklių poreikių žmogus gali miegoti, valgyti, gyventi, dirbti ir daugintis net neišeidamas iš šio skruzdėlyno.

Kaja surado įėjimą į Čunkingą Neitan Roude – gatvėje, kurioje apstu įmantriais fasadais ir didžiulėmis vitrinomis besipuikuojančių firminių prekių parduotuvių. Įėjo į vidų. Ten sklido garai nuo greitojo maisto, plaktukais kaukšėjo batsiuviai, per radiją transliuojamos musulmonų maldos, o dėvėtų drabužių parduotuvėse sukiojosi varguoliai. Ji prabėgom šyptelėjo *Lonely Planet* vadovą rankose laikančiam suglumusiam turistėliui, kuris šiokią dieną kiek per optimistiškai ant savo saulės nemačiusių kojų apsimovė kamufliažinius šortus.

Uniformuotas apsauginninkas pažiūrėjo į Kajos parodytą lapelį ir, sumurmėjęs „liftas C“, mostelėjo koridoriaus link.

* Rūmai. (Angl.)

Eilė prie lifto buvo tokia ilga, kad į jį patekti pavyko tik iš trečio karto, o tada Kaja, suspausta džeržgiančioje, vibruojančioje geležinėje dėžėje, nejučia pagalvojo apie čigonus, kurie mirusiuosius laidoja stačiomis.

Nakvynės namų savininkas buvo turbaną nešiojantis musulmonas, jis iš karto labai geranoriškai aprodė jai miniatiūrinį kambarėlį, kuriame (o, stebuklas!) prie lovūgalio tilpo į sieną įmontuojamas televizorius, o virš lovos kliurksėjo oro kondicionierius. Savininko entuziazmas sumažėjo, kai Kaja pertraukė jo gražbylystes, pakišdama po nosimi vyro nuotrauką su – kaip parašyta pase – vardu ir pavarde, ir paklausė, kur tas vyras dabar.

Išvydusi musulmono reakciją, suskubo pridurti esanti jo žmona. Ambasados sekretorė buvo perspėjusi, kad Čunkinge pamojavimas prieš nosį policininko tapatybės kortele „duoda priešingus rezultatus". O kai dėl viso pikto Kaja pridūrė su tuo vyru turinti penkis vaikus, nakvynės namų savininko požiūris iš esmės pasikeitė. Į pasaulį tiek daug vaikų paleidusi žioplelė iš Vakarų visgi verta jo pagarbos. Musulmonas giliai atsiduso, papurtė galvą ir kapota anglų kalba graudulingai pasakė:

– Liūdna liūdna, ponia. Jie ateiti ir paimti jo pasą.

– Kas paėmė?

– Kas? Triada, ponia. Kaip visuomet, triada*.

Kaja, aišku, buvo girdėjusi apie šią organizaciją, bet nujautė, kad kinų mafija veiklesnė animaciniuose filmukuose ar filmuose apie kung fu nei tikrovėje.

– Atsisėskit, ponia, – vyras skubiai surado kėdę, ir Kaja šleptelėjo ant jos. – Jie persekiojo jį, jis buvo išėjęs, jie paėmė jo pasą.

– Pasą? Kodėl?

* Bendras pavadinimas kinų kriminalinių organizacijų, dažniausiai veikiančių pačioje Kinijoje ar Honkonge ir kraštuose, kuriuose gyvena didelė kinų populiacija. (Vert. past.)

Vyras svarstė, ar sakyti.

– Sakykit, aš turiu žinoti.

– Jūsų vyras stato už žirgus, apgailestauju.

– Stato už žirgus?

– „Laimingasis slėnis“. Hipodromas. Kokia bjaurastis.

– Ar jis skolingas pinigų? Triadai?

Musulmonas linktelėjo galva ir keletą kartų ją papurtė, kad patvirtintų ir apgailėtų šį gyvenimo faktą.

– Ir jie paėmė jo pasą?

– Kol neatiduos skolos, negalės išvykti iš Honkongo.

– Arba gauti naujo paso Norvegijos ambasadoje.

Galva su turbanu vėl pasipurtė.

– Netikrą pasą galima gauti čia pat, Čunkinge, už aštuoniasdešimt dolerių. Be problemų. Bėda tik ta, kad Honkongas yra sala, ponia. Kaip jūs čia atvykote?

– Lėktuvu.

– O išvyksite?

– Lėktuvu.

– Vienas oro uostas. Bilietai. Visi vardai kompiuteryje. Daug apsaugos postų. Oro uoste daug triados papirktųjų, kurie seka žmones. Supratote?

Kaja iš lėto palingavo galva.

– Pabėgti sunku.

Nakvynės namų savininkas papurtė galvą ir nusikvatojo:

– Ne, ponia. Pabėgti *neįmanoma*. Tačiau Honkonge galima slapstytis. Septyni milijonai žmonių. Pasislėpti lengva.

Kajai lipo akys, tad ji užsimerkė. Vyras tikriausiai tą suprato kitaip, nes guosdamas uždėjo ranką ir burbtelėjo:

– Na na, neverkit.

Jis sudvejojo, tada pasilenkęs prie Kajos sušnabždėjo:

– Ponia, man atrodo, kad jis dar čia.

– Taip, žinau.

– Ne, turiu omenyje čia, Čunkinge. Mačiau jį.

Kaja pakėlė galvą.

– Porą kartų. „Li Juane“. Ten jis valgo. Pigius ryžius. Tik niekam nesakykit, kad išdaviau. Jūsų vyras – geras žmogus. Bet yra bėda, – musulmonas taip užvertė akis, kad jos beveik dingo turbane, – didelė bėda.

*

„Li Juane“ buvo baras, keturios plastikinės kėdės ir kinas, kuris padrąsinamai nusišypsojo Kajai, kai ši po šešių valandų laukimo, sukirtusi dvi porcijas kepintų ryžių ir išgėrusi tris puodelius kavos bei du litrus vandens, tarsi naujai atgimusi pakėlė galvą nuo nešvaraus stalo ir pažvelgė į jį.

– *Tired?** – nusijuokė, parodydamas burną su keliais dantimis.

Kaja nusižiovavo, paprašė ketvirto puodelio kavos ir laukė toliau. Prie baro tylėdami prisėdo pora kinų, bet nieko neužsisakė. Moteris apsidžiaugė, kad šie net nepažvelgė į ją. Jos kūnas po ilgo skrydžio buvo taip sustiręs, kad skaudėjo visa nusėdėta vieta. Kad pagerintų kraujo apytaką, pasukiojo galvą. Tada atsilošė. Kaklas trakštelėjo. Prieš nuleisdama galvą Kaja atidžiai nužiūrėjo lubose įtaisytas melsvai balta šviesa šviečiančias neonines lempas. O tada išvydo blyškų kažko ieškantį veidą. Žmogaus žvilgsnis stabtelėjo prie užvertų plieninių grotelių koridoriuje ir apibėgo mažytes „Li Juano“ patalpas. Užkliuvo už kinų, sėdinčių prie baro. Tada vyras nuskubėjo savais keliais.

Kaja atsistojo, bet viena koja buvo nutirpusi ir neleido pajudėti. Visgi ji pasičiupo rankinę ir kaip įmanydama greičiau nuklibikščiavo įkandin to vyro.

– Užsukit ir vėl, – spėjo išgirsti Li Juano kvietimą.

* Pavargusi? (Angl.)

Jis atrodė labai sulysęs. Nuotraukose – stambus, aukštas vyras; televizijos pokalbių laidoje kėdė, kurioje sėdėjo, atrodė nykštukinė. Bet Kaja net nesuabejojo, kad čia jis: trumpai kirpti plaukai, didelė nosis, krauju pasruvusios akys ir nuo alkoholio išblukusios šviesiai žydros akių rainelės. Kampuotas smakras ir – kad ir kaip nebūdinga vyrui – putlios, gražios lūpos.

Ji pasuko į Neitan Roudą. Neoninėje šviesoje spėjo pamatyti per minią besibraunantį vyrą odine striuke. Jis ėjo negreitai, bet kad neatsiliktų, Kajai teko paspartinti žingsnį. Vyras išsuko iš triukšmingos prekyvietės, o ji, įžengusi į siauresnes, ne tokias sausakimšas gatves, tyčia šiek tiek atsiliko. Pastebėjo užrašą „Meldeno gatvė". Norėjo prieiti prie to vyro ir prisistatyti, kuo greičiau užbaigti šį žaidimą. Bet nusprendė laikytis plano ir išsiaiškinti, kur jis gyvena. Nustojo lyti ir debesiui nuslinkus pasirodė bekraštis aksominio juodumo dangus su žybsinčiomis smeigtuko dydžio žvaigždutėmis.

Po dvidešimties minučių vyras netikėtai stabtelėjo prie kampo, ir Kaja pabūgo, kad jis suprato esąs sekamas. Bet už kampo jis nepasuko, tik išsitraukė kažką iš striukės kišenės. Kaja išsižiojo iš nuostabos. Vaikišką buteliuką?

Tada vyras dingo už kampo.

Kaja sekė iš paskos ir pateko į didžiulę atvirą, daugiausia jaunuomenės pilną aikštę. Jos gale virš plačių stiklinių durų švietė užrašai anglų ir kinų kalbomis. Kaja suprato, kad tai – jai dar nematytų filmų pavadinimai. Akimis susirado odinę vyrišką striukę ir pamatė, kaip vyras deda buteliuką ant žemo plinto prie bronzinės skulptūros, vaizduojančios kartuves su tuščia kilpa. Jis praėjo pro du užsėstus suoliukus ir, pagaliau suradęs vietos ant trečio, atsisėdęs išsitraukė laikraštį. Po maždaug dvidešimties sekundžių vėl atsistojo, grįžo prie skulptūros, praeidamas pasičiupo savo buteliuką ir įsikišęs į kišenę patraukė ten, iš kur atėjęs.

Kai Kaja pamatė jį įžengiantį į Čunkingą, lauke pradėjo lyti. Moteris pamažu ėmė ruošti prakalbėlę. Eilių prie lifto

nebebuvo, bet vyras nužingsniavo prie laiptų, pasuko į dešinę ir įėjo pro švaistines duris. Vydamasi savo taikinį, netrukus atsidūrė apleistoje, nušiurusioje, kačių šlapimu ir pelėsiais dvokiančioje laiptinėje. Sulaikė kvėpavimą, bet išgirdo tik teškančius lašus. Nusprendė lipti aukštyn, bet tada išgirdo apačioje trinktelint duris. Nuskubėjo laiptais žemyn ir pamatė, kad ką tik trinktelėti galėjo tik ornamentuotos metalinės durys. Sugriebė už rankenos, drebėdama užsimerkė ir mintyse nusikeikė. Tada atplėšė duris ir žengė į tamsą. Tiksliau, į lauką.

Kažkas šmurkštelėjo palei kojas, bet Kaja nė necyptelėjo.

Iš pradžių pamanė nusileidusi į lifto šachtą. Bet pakėlusi akis išvydo aprūkusias sienas, apraizgytas daugybės vandentiekio vamzdžių ir laidų; čia mėtėsi ir sulankstyti metaliniai strypai bei išardyti aprūdiję pastoliai. Tai buvo kiemas – keli dangoraižius skiriantys kvadratiniai metrai. Šviesa sklido tik iš nedidelio žvaigždėto dangaus lopinėlio.

Danguje nebuvo nė debesėlio, bet ant asfalto ir Kajai ant veido ėmė teškėti vanduo, ir moteris po kurio laiko suvokė, jog tai – kondensatas nuo nesuskaičiuojamos gausybės ant sienų pritvirtintų aprūdijusių oro kondicionierių. Atsitraukusi atsirėmė nugara į metalines duris.

Ėmė laukti.

Ir pagaliau tamsoje išgirdo:

– Ko tau reikia?

Dar nebuvo girdėjusi jo balso. Nebent per televizorių, kai kalbėjo apie serijinius žudikus, bet tikrovėje jo balsas skambėjo truputėlį kitaip. Buvo prikimęs, ir dėl to atrodė, kad jam daugiau nei – kaip ji žinojo – keturiasdešimt metų. Bet kartu pajuto, kad „Li Juane“ matytas veidas yra ne šiurkštaus, o ramaus, patikimo ir savimi pasitikinčio žmogaus. Sodrus ir šiltas.

– Aš iš Norvegijos, – pradėjo Kaja.

Vyras tylėjo. Kaja nurijo seiles. Žinojo, kad pirmi jos žodžiai yra svarbiausi.

– Aš esu Kaja Solnes. Gavau pavedimą jus surasti. Iš Gunaro Hageno.

Išgirdus šią Smurtinių nusikaltimų skyriaus viršininko pavardę irgi jokios reakcijos. Gal vyras jau dingo?

– Esu detektyvė, Hageno pavedimu tiriu žmogžudysčių bylas, – pasakė tamsai.

– Sveikinu.

– Nėra su kuo sveikinti. Ypač jeigu pastaruosius kelis mėnesius skaitėte norvegiškus laikraščius.

Reikia prikąsti liežuvį. Ar ji bando šitaip juokauti? Tikriausiai taip veikia miego trūkumas. Arba per didelis jaudulys.

– Turiu omenyje, sveikinu su sėkmingai atlikta misija, – pasakė balsas. – Suradote mane. Dabar galite grįžti.

– Palaukit! Negi nenorite išgirsti, ką pasakysiu?

– Gal nereikia.

Visgi žodžiai, kuriuos buvo užsirašiusi ir iškalusi, patys išskriejo iš burnos.

– Buvo nužudytos dvi moterys. Daiktiniai įrodymai byloja, kad braižas tas pats. Įrodymų ne kažin kiek. Spaudai suteikėme minimalią informaciją, bet jie nesiliauja plyšoję, kad laisvėje vaikšto dar vienas serijinis žudikas. Atsirado tvirtinančių, kad jį įkvėpė Sniego Senis. Iškvietėme Interpolo ekspertus, bet jie nepadėjo pasistūmėti į priekį. Žiniasklaidos ir valdžios spaudimas...

– Man neįdomu, – atsakė balsas.

Durys trinktelėjo.

– Ei! Ei! Ar jūs dar čia?

Ji apgraibomis susirado duris. Kol neapėmė siaubas, atvėrė jas ir vėl atsidūrė tamsioje laiptinėje. Pastebėjo iš aukštai sklindančią šviesą, todėl peršokdama ant kas trečio laiptelio ėmė kopti viršun. Šviesa sklido pro švaistinių durų stiklą, todėl atidarė jas. Įėjo į netvarkingą, skurdų, jau niekieno neberemontuojamą koridorių. Nuo sienų – lyg iš burnos – garavo smarvė. Atsirėmę į sieną, su cigaretėmis lūpų kampučiuose

stovėjo du rūkaliai, o saldus cigarečių dvokas sklido jos pusėn. Nužiūrėjo ją vangiais žvilgsniais. Per tingūs, kad pasitrauktų į šoną, pagalvojo Kaja. Žemasis – juodaodis, tikriausiai afrikietis. Aukštasis – baltasis. Pastarojo kaktoje tarsi įspėjamasis ženklas švietė piramidės formos randas. Žurnale *Policija* Kaja buvo skaičiusi, kad Honkongo gatvėse yra apie trisdešimt tūkstančių policininkų, todėl šis miestas – vienas saugiausių metropolijų pasaulyje. Bet saugu tik GATVĖSE.

– *Looking for hashish, lady?**

Ji papurtė galvą, pabandė ramiai nusišypsoti, elgtis taip, kaip lankydamasi mokyklose patardavo mergaitėms: atrodyti taip, lyg žinotų, kur eina, o ne kaip nuo bandos atsiskyrusi avelė. Ne kaip grobis.

Tuodu nusišypsojo. Kitos šio koridoriaus durys buvo užmūrytos. Vyrai išsiėmė iš burnos cigaretes ir ištraukė iš kišenių rankas.

– *Looking for fun, then?***

– *Wrong door, that's all****, – apsisuko eiti Kaja.

Baltaodis nutvėrė ją už riešo. Iš siaubo Kaja burnoje pajuto metalo skonį. Teoriškai aišku, kaip elgtis. Juk treniravosi ant guminio kilimėlio šviesioje salėje, apsupta instruktorių ir bendradarbių.

– *Right door, lady. Right door. Fun is this way.*****

Kaja prie veido pajuto žuvies, svogūnų ir marihuanos mišinio dvoką. Sporto salėje būdavo tik vienas priešininkas.

– *No thanks******, – padėkojo, stengdamasi išlaikyti ramų balsą.

Juodaodis prisigretino, griebė ją už kito riešo ir banguojančiu falcetu pragydo:

* Ieškote hašišo, panele? (Angl.)

** Tai gal nori pasismaginti? (Angl.)

*** Ne, paprasčiausiai supainiojau duris. (Angl.)

**** Pasukai ten, kur reikia, panele. Kur reikia. Einam ten, bus smagu. (Angl.)

***** Ne, ačiū. (Angl.)

– *We will show you.**

– *Only there's not much to see, is there?***

Visi trys atsisuko į švaistines duris.

Kaja žinojo, kad vyro ūgis, kaip parašyta pase, metras devyniasdešimt trys, bet stovėdamas Honkongo gyventojui pritaikytame tarpduryje atrodė bent jau dviejų metrų dešimties. Ir dvigubai stambesnis nei prieš valandą. Rankas laikė prie šonų, bet truputį atitrauktas nuo kūno, pats stovėjo tyliai, žiūrėjo tiesiai, neįsakinėjo, tiesiog ramiai pažvelgė į baltaodį ir pakartojo:

– *Is there****, *jau-ye?*

Kaja pajuto, kaip baltaodžio pirštai atsileidžia, bet paskui vėl suspaudžia jos riešą tvirčiau, o juodaodis ėmė mindžikuoti nuo kojos ant kojos.

– *Ng-goy*, – atsakė vyras tarpduryje.

Moteris pajuto, kaip jos riešai pamažu paleidžiami.

– Eime, – švelniai paimdamas ją už rankos pakvietė vyras.

Išėjus pro duris Kaja pajuto į veidą tvokstelėjusį raudonį. Raudonį nuo įtampos ir gėdos. Gėdos, kad dabar jai labai palengvėjo, kad toje situacijoje nustojo veikti protas; kad labai norėjo, jog jis išsiaiškintų santykius su tais dviem nevykėliais narkotikų prekeiviais, kurie ką tik sugalvojo pakedenti jai plunksneles.

Jis palydėjo ją porą aukštų, nuvedė pro švaistines duris prie lifto ir nuspaudė žemyn rodančią rodyklytę. Stovėjo šalia jos ir nenuleido akių nuo virš lifto durų švytinčio skaičiuko 11.

– Samdyti darbininkai, – pasakė. – Niekas neprižiūri, todėl ir nuobodžiauja.

– Žinau, – aikštingai atšovė ji.

* Einam, parodysim kur. (Angl.)

** Nors nelabai ką ten ir matysim. (Angl.)

*** Nejaugi? (Angl.)

– Nuspauskite G, o nusileidusi į pirmą aukštą eikite tiesiai, kol atsidursite Neitan Roude.

– Paklausykit. Jūs – vienintelis tyrėjas, turintis pakankamai patirties, kad sugautumėte serijinį žudiką. Galų gale – juk tik jums pavyko sučiupti Sniego Senį.

– Tiesa, – pritarė vyras.

Kaja pamatė, kaip jo akyse kažkas šmėkštelėjo; jis pirštu brūkštelėjo sau po kaklu.

– O paskui išėjau iš darbo.

– Išėjote iš darbo? Turite omenyje, pasiėmėte atostogų?

– Išėjau iš darbo. Tai reiškia – *baigiau*.

Ji tik dabar pastebėjo, kad vyro dešinysis žandikaulis nenatūraliai išsišovęs.

– Gunaras Hagenas sako, kad kai išvykote iš Oslo, jis suteikė jums atostogas iki kito iškvietimo.

Vyras nusišypsojo, ir Kaja pamatė, kad jo veidas visiškai pasikeitė.

– Dėl to, kad Hagenas nesupranta... – pradėjo jis, bet neužbaigė, o šypsena dingo. Akys buvo nukreiptos link virš lifto durų šviečiančio skaičiuko 5. – Kad ir kaip ten būtų, aš policijoje nebedirbu.

– Mums jūsų reikia... – įkvėpė ji. Žinojo, kad vaikšto plonu ledu, bet reikia tai padaryti, kol jis nedingo iš akių. – O jums reikia mūsų.

Jis vėl žvilgtelėjo į ją.

– Iš kur, po galais, tai ištraukėte?

– Esate skolingas pinigų triadai. Gatvėje perkate kvaišalus vaikiškame buteliuke. Gyvenate... – susiraukė, – čia... Ir neturite paso.

– Man taip gerai. Kam tas pasas?

Liftas suzvimbė, durys dejuodamos atsivėrė, ir nuo viduje susigrūdusių žmonių plūstelėjo karšta dvisaus oro srovė.

– Niekur aš nelipsiu! – pasipriešino Kaja – garsiau, nei tikėjosi, ir pastebėjo, kad į ją sužiuro nekantruoliai ir smalsuoliai.

– Lipsite, – tarė jis ir, uždėjęs ranką jai ant nugaros, švelniai, bet tvirtai stumtelėjo vidun.

Kają iš karto apsupo ten esančiųjų kūnai, todėl visi jos judesiai buvo paralyžiuoti. Prieš išvysdama, kaip durys užsiveria, spėjo tik sulenkti ranką.

– Hari! – dar šūktelėjo.

Bet liftas pajudėjo.

4 skyrius
„Sex Pistols“

Pagyvenęs nakvynės namų savininkas pridėjo savo išmintingą pirštą prie smilkinio po turbanu ir ilgai ir įdėmiai į ją žiūrėjo. Tada pakėlė telefono ragelį ir surinko numerį. Kažką arabiškai suburbuliavo ir padėjo ragelį.

– Palaukit, – paliepė. – Gal taip, o gal ir ne.

Kaja nusišypsojo ir linktelėjo galva.

Abu sėdėjo ir žiūrėjo vienas į kitą iš skirtingų siauro registratūros stalelio pusių.

Tada suskambo telefonas. Musulmonas pakėlė ragelį, pasiklausė ir nė žodžio neprataręs jį padėjo.

– Šimtas penkiasdešimt tūkstančių dolerių, – pasakė.

– Šimtas penkiasdešimt tūkstančių! – pakartojo Kaja, netikėdama savo ausimis.

– Honkongo dolerių, ponia.

Kaja mintyse paskaičiavo. Tai būtų apie šimtas trisdešimt tūkstančių Norvegijos kronų. Beveik dvigubai tiek, kiek jai leido sumokėti.

*

Buvo po vidurnakčio, jau apie keturiasdešimt nemiegotų valandų, kai Kaja jį surado. Davėsi po tuos labirintus apie tris valandas. Lakstydama po nakvynės namus, kavines, užkandines, masažo kabinetus ir maldos namus nusibraižė žemėlapį. Galop atsidūrė pigiausiuose kambariuose ir juodadarbių iš Afrikos bei Pakistano gyvenamosiose patalpose – kabinose be durų, televizoriaus, oro kondicionieriaus ir privataus gyvenimo. Juodaodis budintysis ilgai žvelgė į nuotrauką, o dar ilgiau – į šimto dolerių banknotą, bet paėmė jį ir parodė kabiną.

„Haris Hūlė, – pagalvojo Kaja. – Suradau."

Jis gulėjo aukštielninkas ant čiužinio. Beveik nesigirdėjo, kaip kvėpuoja. Kaktoje buvo įsirėžusi gili raukšlė, o išsišovęs žandikaulis po dešine akimi išryškėjo net labiau nei dieną. Iš kitų kabinų sklido kosulys ir knarkimas. Nuo lubų ant plytelėmis klotų grindų dusliai, erzinančiai teškėjo vandens lašai. Pro praviras duris iš registratūros krito šaltas mėlynos neoninės šviesos ruožas. Kaja išvydo prie lango stovinčią drabužių spintą ir kėdę, o šalia čiužinio – plastikinį vandens butelį. Tvyrojo karčiai saldus lyg svylančios gumos kvapas. Dūmai rangėsi nuo cigaretės peleninėje – ji stovėjo ant grindų, šalia vaikiško buteliuko. Atsisėdusi ant kėdės Kaja suprato, kad Haris kažką laiko rankoje. Purviną geltonai rudą gniužulėlį. Kaja metus buvo gaudžiusi tuos, kurie vartoja hašišą, todėl suprato, kad čia – ne hašišas.

Jis pabudo, kai buvo beveik antra nakties.

Kaja išgirdo, kaip šiek tiek pakito kvėpavimas, ir tamsoje subolavo jo akių baltymai.

– Rakele? – sušnabždėjo. Ir vėl užmigo.

Po pusvalandžio plačiai atsimerkė, atsisėdo, ėmė sukinėtis ir galop kažką užčiuopė po čiužiniu.

– Čia aš, – tyliai pasakė Kaja. – Kaja Solnes.

Prie kojų gulintis kūnas iš netikėtumo sustingo. Paskui atsipalaidavo ir vėl sudribo ant čiužinio.

– Ką čia, po velnių, veiki? – sugargaliavo mieguistu balsu.

– Atėjau tavęs išsivesti.

Jis prunkštelėjo ir užsimerkė.

– Manęs išsivesti? Dar neatstoji?

Ji išsitraukė voką, pasilenkė ir ištiesė priešais Harį. Šis pramerkė vieną akį.

– Lėktuvo bilietas, – pasakė ji. – Į Oslą.

Hario akys vėl užsimerkė.

– Ačiū, bet aš lieku čia.

– Jeigu tave radau *aš*, tai tik laiko klausimas, kada ras *jie*.

Haris tylėjo. Ji laukė klausydamasi jo kvėpavimo, dusliai ir erzinančiai teškančių lašų. Tada vyras vėl atsimerkė, pasitrynė dešinį užausį ir pasirėmė ant alkūnių.

– Turi užrūkyt?

Kaja papurtė galvą. Jis nusimetė paklodę, atsistojo ir nužingsniavo link spintos. Nors gyveno subtropinio klimato juostoje, jo oda buvo keistai blyški, o pats toks sudžiūvęs, kad šonkauliai švietė net iš nugaros pusės. Iš sudėjimo atrodė, kad anksčiau buvo atletiškas, bet dabar raumenys sunykę, panašūs į po balta oda ryškiai matomus šešėlius. Haris atidarė spintą. Kaja nustebo, kad jo drabužiai tvarkingai sulankstyti. Jis užsivilko trumparankovius marškinėlius, užsitempė anądien mūvėtus džinsus ir šiaip ne taip sužvejojo kišenėje aplamdytą cigarečių pakelį.

Įsispyrė į šlepetes ir spragtelėjęs žiebtuvėliu pražingsniavo pro ją.

– Einam, – švelniai pakvietė praeidamas. – Pavakarieniausim.

*

Buvo beveik trečia nakties. Pilkos plieninės Čunkingo parduotuvių ir restoranų langinės užtrauktos. Tik ne „Li Juano".

– Tai kaip atsidūrei Honkonge? – paklausė Kaja, stebėdama, kaip Haris nesubtiliai, bet efektyviai iš balto sriubos dubenėlio kemša į burną tarsi stiklas spindinčius makaronus.

– Atskridau. Tau šalta?

Kaja nejučia ištraukė rankas iš po šlaunų.

– Bet kodėl čionai?

– Vykau į Manilą. Honkonge turėjau tik sustoti.

– Filipinai. Ką ten būtum daręs?

– Šokęs į ugnikalnį.

– Kurį?

– O kokį žinai?

– Jokio. Esu tik skaičiusi, kad jų ten daug. Ar tik nėra... mmm... Lusone?

– Neblogai. Ten yra aštuoniolika ugnikalnių, iš kurių trys – Lusone. Norėjau įkopti į Majono kalną. Pustrečio kilometro aukščio. Stratovulkanas.

– Ugnikalnis stačiais šlaitais, kuriuos sudaro išsiveržusios lavos sluoksniai.

Haris liovėsi kramtyti ir pažvelgė į ją.

– Ar ir šiais laikais buvo išsiveržimų?

– Daugybė. Gal trisdešimt?

– Rašoma, kad nuo 1616-ųjų – keturiasdešimt septyni. Paskutinis – du tūkstančiai antraisiais. Nusinešė apie tris tūkstančius gyvybių.

– Kas atsitiko?

– Nuo spaudimo.

– Turiu omenyje – tau.

– Apie save ir kalbu, – Kajai patiko jo blausi šypsena. – Palūžau ir pradėjau lėktuve gerti. Honkonge išlaipino.

– Į Manilą skrenda keli lėktuvai.

– Honkongas turi viską, ką ir Manila. Išskyrus ugnikalnius.

– Pavyzdžiui?

– Pavyzdžiui, atstumą iki Norvegijos.

Kaja linktelėjo. Buvo skaičiusi Sniego Senio bylą.

– O svarbiausia, – pridūrė Haris, besdamas valgomąja lazdele, – Honkonge yra stikliniai Li Juano makaronai. Paragauk. Dėl jų galima ir pilietybę priimti.

– Dėl jų ir opijaus?

Paprastai Kaja nebūdavo tokia tiesmuka, bet dabar suprato, kad metas atsikratyti įgimto kuklumo. Betrūksta žingsnelio, kad gautų tai, ko atvyko.

Haris gūžtelėjo pečiais ir sutelkė dėmesį į makaronus.

– Kaip dažnai rūkai opijų?

– Kartais.

– Kodėl tai darai?

Jis prakalbo pilna burna:

– Kad negerčiau. Esu chroniukas. Čia, tarkim, dar vienas Honkongo pranašumas prieš Manilą. Mažesnės bausmės už kvaišalus. Ir švaresni kalėjimai.

– Žinojau apie išgėrinėjimą, bet negi esi ir narkomanas?

– Galima sakyti ir taip.

– Ar tau *reikia* juos vartoti?

– Ne, tiesiog noriu.

– Kodėl?

– Kad užsimirščiau. Žinai, Solnes, jaučiuosi kaip atėjęs į pokalbį dėl nepageidaujamo darbo. Ar esi kada rūkiusi opijaus?

Kaja papurtė galvą. Per vieną turistinį žygį po Pietų Ameriką išbandė marihuaną, bet neįjunko.

– O kinai rūkė. Prieš porą šimtų metų britai atgabeno opijaus iš Indijos, kad atgautų prekybos pusiausvyrą. Ir nuo tada pusė Kinijos tapo narkomanais, – jis spragtelėjo pirštais. – O kai kinų vyriausybė dėl suprantamų priežasčių uždraudė opijų, britai stojo į karą su Kinija, kad ir toliau galėtų prekiauti Kinijoje narkotikais. Tik įsivaizduok: Kolumbija bombarduoja Niujorką dėl to, kad amerikiečiai pasienyje konfiskavo nedidelį kiekį kokaino.

– O kokia tavo nuomonė?

– Jeigu jau importavome tą šūdą į šią šalį, aš, kaip europietis, jaučiuosi įpareigotas jį rūkyti.

Kaja nė pati nepajuto, kaip susijuokė. Jai tikrai vertėtų numigti.

– Sekiau tave, kai pirkai, – prisipažino. – Mačiau, ką darei: padėjai buteliuką su pinigais, ir netrukus jame atsirado opijaus. Ar ne tiesą sakau?

– Mhm, – pilna burna makaronų murmtelėjo Haris. – Dirbai Narkotikuose?

Kaja papurtė galvą.

– Kodėl vaikiškame buteliuke?

Haris pasirąžė. Priešais jį stovėjo jau tuščias sriubos dubenėlis.

– Opijus baisiai smirdi. Jeigu laikai kišenėje ar folijoje, kriminalistų šunys suuos tave net didžiausioje minioje. Vaikiškų buteliukų niekas nesuperka, taigi perduodamo nei vaikas, nei koks girtuoklėlis nepaims, kaip kad nutinka su kitokiais buteliais.

Kaja iš lėto palingavo galva. Jis jau atsipalaiduoja – tik laiko klausimas, kada nusileis. Kai ilgesnį laiką neturi su kuo pakalbėti gimtąja kalba, sutikęs tėvynainį pasidarai labai šnekus. Tai natūralu. Taip ir toliau.

– Mėgsti žirgus?

Haris kramtė dantų krapštuką.

– Ne per labiausiai. Jie baisiai aikštingi.

– Bet mėgsti lažintis hipodrome?

– Mėgstu, bet ši priklausomybė neįeina į mano ydų sąrašą.

Haris nusišypsojo, ir Kaja dar kartą įsitikino, kad šypsena jį perkeičia, padaro žmogišką, sukalbamą, berniukišką. Tada prisiminė dangaus lopinėlį virš Meldeno gatvės.

– Lošimas yra ilgalaikė, vargu ar apsimokanti pralobimo strategija. Bet jeigu neturi ko pralošti, tik tai tau ir belieka. Per vienas lenktynes pralošiau viską, ką turėjau, ir dar truputį to, ko neturėjau.

– Viską pastatei už vieną žirgą?

– Dvejeto statymas. Tokia strategija: išsirenki du žirgus, kurie, tavo nuomone, atbėgs pirmi, ir nesvarbu, katras iš jų laimi.

– Ir pasiskolinai pinigų iš triados?

Kaja pirmą kartą išvydo Hario akyse nuostabą.

– Kaip atsitiko, kad rimta gangsterių grupuotė skolina pinigų nusigyvenusiam ir opiumą šniaukščiančiam užsieniečiui?

– Na, – pradėjo išsiimdamas cigaretę Haris, – kai pase uždedamas antspaudas, pirmas tris savaites užsieniečiai „Laimingojo slėnio" hipodrome užima VIP vietas, – jis prisidegė cigaretę ir išpūtė dūmus į lubas, kuriose ventiliatorius sukosi taip lėtai, kad juo važinėjosi musės. – Ten bet kaip neapsirengsi, todėl pasisiūdinau švarką. Per porą savaičių prie to pripratau. Susipažinau su tokiu Hermanu Kluitu iš Pietų Afrikos, susikrovusiu turtus iš mineralų. Jis išmokė mane stilingai pralošti nemenkas sumas. Ir man tai visai patiko. Trečią savaitę lenktynių išvakarėse Kluitas pakvietė mane pavakarieniauti. Linksmino svečius, rodydamas kankinimo įrankius iš Gomos. Ir ten iš Kluito vairuotojo kai ką sužinojau. Lenktynių favoritu laikytas žirgas susižeidė, bet ši sensacija viešai neskelbiama, nes jis vis vien bėgs. Tas žirgas buvo laikomas tokiu akivaizdžiu favoritu, kad niekas nė neketino statyti už kitus, taigi nebuvo iš ko surinkti pinigų laimėtojams. O dabar buvo galima apsidrausti lažinantis už kitus. Tarkime, statyti už du pirmus atbėgsiančius žirgus. Tik kad ką apčiuopiamesnio išloštum, savaime suprantama, reikia nemažai pinigų. Kluitas man už gražias akis ir dėl siūdinto kostiumo suteikė paskolą, – Haris žiūrėjo į rusenantį cigaretės galą ir šypsojosi tai prisiminęs.

– Ir? – laukė tęsinio Kaja.

– Ir favoritas laimėjo, aplenkęs šešis žirgus, – gūžtelėjo pečiais Haris. – Kai Kluitui paaiškinau, kad nesu jam nė grašio skolingas, man pasirodė, kad jis nuoširdžiai apgailestauja. Tačiau jis mandagiai paaiškino, kad kaip verslininkas turi lai-

kytis verslo taisyklių. Patikino mane, kad neketina naudotis Kongo kankinimo įrankiais, bet mano skolą su nuolaida pardavė triadai. O tai, kaip pats pripažino, yra ne ką geriau. Vis dėlto pažadėjo palaukti trisdešimt šešias valandas, kad spėčiau išsinešdinti iš Honkongo.

– Ir tu neišvykai?

– Kartais būnu lėtapėdis.

– O tada?

Haris skėstelėjo rankomis:

– Štai. Čunkingas.

– O kas toliau?

Haris gūžtelėjo pečiais ir ėmė maigyti cigaretę. Ir čia Kaja prisiminė Eveno parodytą „Sex Pistols" albumo viršelį su gitaristu Sidu Višu. Ir fone grojusią melodiją: „No fu-ture, no fu-ture."*

Haris užgesino nuorūką.

– Išgirdai tai, ko reikėjo, Kaja Solnes.

– Reikėjo? – susiraukė ji. – Kaip suprasti?

– Argi ne? – Haris atsistojo. – Negi manai, kad esu toks vienišas, kad pirmam sutiktam norvegui imu pasakotis apie narkotikus ir skolas?

Kaja tylėjo.

– Pasakoju tam, kad suprastumėt, jog nesu tas, kurio jums reikia. Tam, kad grįžtum rami – savo darbą atlikai. Tam, kad vėl nepakliūtum į bėdą kokioje nors laiptinėje ir galėčiau ramiai miegoti, žinodamas, jog neatvesi skolų išmušinėtojų.

Kaja pažvelgė į jį. Vyras tapo atšiaurus, asketiškas, bet tuo pat metu jo akyse šokinėjo žaismingos kibirkštėlės, sakančios, kad nebūtina visko, ką jis sako, priimti už gryną pinigą. Tiksliau, kad jam nėra ant visko nusispjauti.

– Palauk, – Kaja atidarė rankinę ir išėmusi nedidelę raudoną knygutę padavė ją Hariui, o tada laukė, kokia bus jo

* Ateities nėra. (Angl.)

reakcija. Ir pamatė, kaip knygutę vartančio vyro veidas nušvito iš nuostabos.

– O, šūdas, atrodo kaip tikrasis mano pasas.

– Taigi.

– Kažin ar Smurtinių nusikaltimų skyrius turėjo tam pinigų?

– Krito kursas, – sumelavo Kaja. – Gavau nuolaidą.

– Tikiuosi, nes neketinu grįžti į Oslą.

Kaja dūrė į Harį aštriu žvilgsniu. Bauginamai. Kelio atgal nėra. Reikia išmesti paskutinę kortą, kurią Gunaras Hagenas liepė pasilikti tam atvejui, jei šis senas šunsnukis pasirodytų esąs beširdis.

– Dar kai kas, – pridūrė, bandydama sukaupti drąsą.

Vienas Hario antakis šovė aukštyn; tikriausiai vyras kažką pajuto iš jos intonacijos.

– Tavo tėvas, Hari, – išgirdo nesąmoningai ištarusi jo vardą. Pabandė save patikinti, kad tai padarė ne efektui sukurti, o nuoširdžiai.

– Mano tėvas? – nuskambėjo taip, lyg būtų ką tik sužinojęs turįs tėvą.

– Taip. Susisiekėme su juo, kad paklaustume, kur gyveni. Trumpai tariant, jis serga, – pasakė Kaja ir nudūrė akis į stalą.

Išgirdo vyro atodūsį. Jo balsas prikimo.

– Sunkiai?

– Taip. Apgailestauju, kad turiu tau tai pranešti.

Ji neišdrįso pakelti akių. Iš gėdos. Laukė. Girdėjo, kaip prie „Li Juano" baro per televizorių tarsi automatas kaukši gvangdžou tarmė. Nurijo seilę ir laukė toliau. Tuoj užmigs.

– Kada išskrenda lėktuvas?

– Aštuntą, – atsakė ji. – Paimsiu tave iš čia po trijų valandų.

– Pats ten nusigausiu. Prieš tai turiu sutvarkyti porą reikaliukų.

Jis ištiesė delną. Ji klausiamai pasižiūrėjo į jį.

– Bet tam man reikia paso. O tau reikia užvalgyti. Iš tavęs vieni kaulai ir oda.

Kaja sudvejojo. Galop padavė jam pasą ir bilietą.

– Pasitikiu tavimi, – pasakė.

Jis atsakė bereikšmiu žvilgsniu.

Tada dingo.

*

Laikrodis virš Ček Lap Koko oro uosto C4 vartų rodė be penkiolikos aštuntą, ir Kaja pasidavė. Akivaizdu, kad jis neateis. Žmonės, kaip ir gyvūnai, įskaudinti slepiasi. O Haris Hūlė tikrai įskaudintas. Sniego Senio byloje išsamiai aprašyta, kaip nužudytos visos moterys. Gunaras Hagenas papasakojo daugiau, nei parašyta bylose. Kaip buvusią Hario mylimąją Rakelę ir jos sūnų Olegą pagrobė pamišęs žudikas. Kaip vos tik užbaigus bylą ji su sūnumi pabėgo iš šalies. Ir kaip Haris, pateikęs prašymą išeiti iš darbo, kažkur dingo. Jis įskaudintas labiau, nei ji manė.

Kaja jau parodė savo įlaipinimo taloną ir, pradėjusi formuluoti pasiaiškinimą, kodėl misija žlugo, žengė pakilimo tako link, kai staiga per įkypus saulės spindulius, besiskverbiančius pro terminalo pastato langą, išvydo atskubantį Harį. Persimetęs per petį jis nešėsi vienspalvį kelioninį krepšį, neapmokestinamą bagažą, ir kaip garvežys pūtė cigaretės dūmus. Sustojo prie vartų. Užuot padavęs laukiančiam tarnautojui įlaipinimo taloną, padėjo krepšį ant žemės ir desperatiškai pasižiūrėjo į Kają.

Ji sugrįžo prie vartų.

– Kas nors negerai? – pasidomėjo ji.

– Atleisk, – atsakė jis, – aš negaliu vykti.

– Kodėl ne?

Haris parodė į neapmokestinamą bagažą.

– Ką tik prisiminiau, kad į Norvegiją galima įsivežti tik vieną cigarečių pakuotę, o aš turiu dvi. Taigi, kol... – kalbėjo nė nemirktelėdamas.

Kaja užvertė akis į dangų ir stengėsi neparodyti palengvėjimo.

– Duokš.

– Labai ačiū, – padėkojo vyras ir pravėrė krepšį, o Kaja dar spėjo pamatyti, kad butelių jame nėra. Haris padavė jai jau atplėštą „Camel" pakuotę, iš kurios buvo išimtas vienas pakelis.

Ji ėjo į lėktuvą pirma Hario – kad šis nepamatytų jos šypsenos.

Kaja dar ilgai nemiegojo: laukė, kol lėktuvas pakils ir Honkongas liks apačioje, ir spėjo pastebėti, kaip Hario akys seka netvirtai atriedantį vežimėlį su džiaugsmingai dzingsinčiais buteliais. Ir kaip vyras užsimerkia ir vos girdimai sumurma: „Ne, ačiū."

Moteris susimąstė, kad gal iš tiesų Gunaras Hagenas teisus ir šalia jos sėdintis vyras tikrai tas, kurio jiems reikia.

Tada nugrimzdo į miegą ir susapnavo stovinti prie uždarų durų. Iš miško sklido vienišo sušalusio paukščio giesmė, ir tai buvo keista, nes saulė ritinėjosi žeme. Ji atvėrė duris...

Kai atsimerkė, buvo padėjusi galvą Hariui ant peties, o jos lūpų kampučiuose buvo pridžiūvusios seilės. Pilotas pranešė, kad lėktuvas artėja prie Londono Hitrou oro uosto nusileidimo tako.

5 skyrius
Parkas

Marita Olsen mėgo slidinėti kalnuose. Bet tiesiog negalėjo pakęsti bėgiojimo ristele. Nekentė savo šnopavimo, kai uždusdavo nubėgusi vos šimtą metrų; žemės drebėjimą prime-

nančio virpėjimo po kojomis, kai statydavo pėdą ant žemės; kreivų šypsenėlių praeivių veiduose ir vaizdo, kurį jie matė: tirtantys žandai, po aptemptu treningu liūliuojančios lašinių ringės ir bejėgiškas, išsižiojęs, iš vandens ištrauktą žuvį primenantis veidas, – tokią išraišką pati regėdavo stebėdama, kaip sportuoja apkūnūs žmonės. Dėl to ji nusprendė bėgioti Frognerio parke tris kartus per savaitę dešimtą valandą vakaro – tuomet čia beveik nebūdavo žmonių. O jei ir būdavo, vargu ar jie įžiūrėdavo, kaip ji pūškuoja didžiausio Oslo parko silpnai apšviestais susikertančiais takeliais. Iš mačiusiųjų mažai kas atpažindavo, kad ji – Suomijos darbininkų partijos Finmarko apygardos deputatė. Ką ten – atpažindavo. Maritą Olsen iš viso retas kuris buvo matęs. Kai sakydavo kalbą – dažniausiai atstovaudama savo apygardai, – visų dėmesį labiau patraukdavo jos fotogeniškesni kolegos. Be to, per dvi kadencijas Norvegijos Karalystės Stortinge ji nieko blogo nepasakė ir nepadarė. Bent jau ji taip save guodė. *Finnmark Dagblad* laikraščio redaktoriaus pasakymas, kad ji – politikos lengvasvorė, yra ne kas kita, o jos išvaizdai pritaikytas piktas žodžių žaismas. Vis dėlto redaktorius neatmeta galimybės, kad ji vieną dieną gali tapti socialistinės vyriausybės nare, nes atitinka visus reikalavimus: nėra išsimokslinusi, nėra vyras ir nėra iš Oslo.

Na, gal jis ir teisus sakydamas, kad ji stipri ne todėl, jog geba statyti milžiniškas ir įmantrias oro pilis. Ji moka bendrauti su paprastais žmonėmis, yra prieinama visiems ir žino, ką galvoja eiliniai žmogeliai, todėl atsidūrusi tarp pasipūtusių savimylų sostinės balsuotojų galėtų kalbėti jų vardu. Mat Marita Olsen kalba tiesiai šviesiai. Štai kur tikroji jos stiprybė, galų gale padėjusi jai atsidurti ten, kur yra. Dėl sklandžios kalbos ir sąmojo, kurį pietų norvegai vadina šiaurietišku arba sausu, jai pavyko laimėti tuos retus debatus, kuriuose teko dalyvauti. Tik laiko klausimas, kada bus tinkamai įvertinta. Kai atsikratys tų kilogramų. Tyrimai rodo, kad žmonės mažiau

pasitiki antsvorio turinčiais viešaisiais asmenimis, nes pasąmoningai tiki, kad pastariesiems trūksta valios.

Ji priartėjo prie šlaito, sukando dantis, sulėtino žingsnį, ir – jeigu būtų sau prisipažinusi – ėmė paprasčiausiai eiti. Valdinga eisena. Taip, štai, kas tai yra. Žygis valdžios link. Kuo lieknesnė, tuo tinkamesnė valdžiai. Marita Olsen išgirdo, kaip gurgžda žvyras, ir pulsas gerokai pagreitėjo. Tai tas pats garsas, kurį girdėjo prieš tris dienas. Abu kartus kažkas bėgo jai įkandin apie porą minučių, o paskui garsas nutildavo. Praeitą kartą atsisukusi išvydo juodą treningą ir juodą gobtuvą – lyg už jos būtų treniravęsis komandosas. Tik kad niekas, o ypač komandosai, niekada nebėgioja taip lėtai, kaip Marita Olsen.

Žinoma, gal jai tik pasirodė, kad čia tas pats žmogus, bet žingsnių garsas kažkuo jį primena. Iki Monolito beliko galiukas šlaito, o tada – pakalnė link namų, link Šiojeno, kur laukia vyras ir guodžiančiai neišvaizdus nutukęs rotveileris. Žingsniai priartėjo. Ir dabar anaiptol nebuvo malonu, kad yra dešimta nakties, o parkas tamsus ir tuščias. Marita Olsen bijojo kelių dalykų, bet labiausiai – nepažįstamųjų. Taip, pati suprato, kad tai – ksenofobija, ir stojo prieš šališką politiką, bet pašaliečių baimė yra viena iš išlikimo sąlygų. Šią akimirką labai gailėjosi nebalsavusi prieš imigrantams palankų mažesnius mokesčius nustatantį įstatymą, kurį pavyko prastumti jos partijai, ir per mažai pagarsėjusi savo aštriu liežuviu.

Kūnas pasidarė nepaslankus, gėlė raumenis, plaučiai cypte cypė išsiilgę oro, ir Marita suprato, kad netrukus kojų visai nepavilks. Protas bandė įveikti baimę, ramindamas, kad ji nėra tipiška prievartautojų auka.

Iš baimės ji užsikabarojo šlaitu aukštyn ir išvydo, kas yra už kalvos, Madserudo alėjoje. Prie sodo vartų bandė apsisukti automobilis. Ji dar gali iki jo nusigauti, beliko koks šimtas metrų. Vos negriūdama ant slidžios žolės, pasileido į pakalnę. Nebegirdėjo žingsnių už savęs, nes viską užgožė jos švokštimas. Automobilis atbulas išvažiavo į kelią, tada vairuotojas

perjungė į pirmą pavarą. Marita Olsen beveik nusileido, iki kelio ir išganingų priekinių automobilio žibintų skleidžiamos šviesos kūgių beliko keli metrai. Leidžiantis nemažas jos kūno svoris stumte stūmė į priekį. Taip, kad kojos nebeišlaikė. Ji krito kaip ilga ant kelio, prie šviesos. Prakaituotu poliesteriu aptemptas pilvas trenkėsi į asfaltą, ir moteris pusiau nučiuožė, pusiau nusirideno pirmyn. Nukritusi Marita Olsen liko gulėti nejudėdama, burnoje jautė kartų kelio dulkių skonį, skaudėjo nubrozdintus delnus.

Kažkas priėjo jai prie galvos. Suėmė už pečių. Marita Olsen dejuodama apsivertė ant šono ir gindamasi užsidengė rankomis veidą. Pasirodo, ne komandosas, o pagyvenęs skrybėlėtas vyras. Už jo stovėjo automobilis atvertomis durelėmis.

– Ar jums viskas gerai, ponia? – paklausė.

– O kaip tau atrodo? – sušnypštė pykčiu nesitverdama Marita Olsen.

– Palaukit! Jūs man matyta.

– Tik pamanykit, – atkirto, atstumdama nuo savęs bandančio pagelbėti vyro ranką ir stengdamasi atsikelti pati.

– Ar tik nebūsit iš tos humoro programos?

– Tu, – spoksodama į tamsoje skendintį tuščią parką ir trindama sutrenktą klubą atkirto Marita, – dieduk, nekišk nosies į ne savo reikalus.

6 skyrius
Sugrįžimas namo

1970 metais iš „Volvo“ gamyklos išriedėjęs „Volvo Amazon“ stabtelėjo prie pėsčiųjų perėjos ties Oslo Gardermoeno oro uosto terminalu.

Pro automobilį pratipeno šiugždančius lietpalčius vilkinčių darželinukų vorelė. Kai kurie smalsiai nužiūrėjo neįprastą

seną automobilį su ralio juostelėmis, išdažytomis ant variklio dangčio, ir porą žmonių, sėdinčių už valytuvų, valančių nuo priekinio stiklo ryto lietų.

Keleivio sėdynėje sėdinčiam vyresniajam policijos inspektoriui, sutrumpintai VPI, Gunarui Hagenui dingtelėjo, kad rankutėmis susikabinusių vaikučių vaizdas turėtų priversti nusišypsoti ir pagalvoti apie solidarumą, dėmesingumą kitiems bei visuomenę, kurioje visi rūpinasi vieni kitais. Bet tas vaizdas sukėlė mintis apie paieškos būrį, šukuojantį teritoriją ir ieškantį nužudytojo. Štai kas atsitinka, kai esi Smurtinių nusikaltimų skyriaus viršininkas. Arba – kaip kažkas parašė ant Hario Hūlės kabineto durų: „I see dead people."*

– Ką, po šimts, darželinukai veikia oro uoste? – pyktelėjo žmogus vairuotojo pusėje.

Jis buvo vardu Bjornas Holmas, o „Amazon" – brangiausias jo turtas. Aitrus triukšmingai burzgiančio, bet, kad ir kaip keista, efektyvaus salono šildytuvo kvapas, kruopščiai nudažyta dirbtinė oda salone ir apdulkėjusi daiktadėžė teikė jam vidinės ramybės. Ypač jeigu variklis gerai veikdavo ir automobilis važiuodavo aštuoniasdešimt kilometrų per valandą lygiu keliu, o iš kasetinio magnetofono skambėdavo Henko Viljamso dainos. Bjornas Holmas, dirbantis Kriminalinių ekspertizių tarnyboje Briuno alėjoje, buvo prasčiokas iš Skrejos kaimo. Jis avėjo kaubojiškus gyvatės odos batus, o išpūstos akys suteikė jo švytinčiam veidui nuolatinės nuostabos išraišką. Dėl tokio veido Bjorną nuvertino ne vienas viršininkas. Nors iš tikrųjų šis vyras buvo vienas talentingiausių tyrėjų nuo Vėberio klestėjimo laikų. Holmas nešiojo zomšinį švarką su kuteliais ir megztą rastafario beretę, po kuria žėlė stambios sodriai raudonos žandenos, visiškai uždengiančios jo skruostus. Tokias Hagenas buvo regėjęs tik šiapus Šiaurės jūros.

* Aš matau vaiduoklius. (Angl.)

Holmas pastatė „Volvo Amazon“ trumpalaikio stovėjimo aikštelėje. Sustodamas automobilis sudejavo, vyrai išlipo. Hagenas pakėlė savo apsiausto apykaklę, kuri, aišku, niekaip nesaugojo jo spindinčio viršugalvio nuo pliekiančio lietaus. Beje, jo juodi gaurai buvo tokie stori ir vešlūs, kad atsirado manančiųjų, jog Gunaro Hageno plaukai veša puikiai, tik kirpėjas ekscentriškas.

– Klausyk, ar tavo švarkas tikrai nebijo lietaus? – pasidomėjo Hagenas žingsniuodamas link įėjimo.

– Nea, – atsakė Holmas.

Jiems dar tebesėdint automobilyje paskambino Kaja Solnes ir pranešė, kad SAS lėktuvas nusileido dešimčia minučių anksčiau. Ir kad ji pametė Harį Hūlę iš akių.

Įžengęs vidun, Gunaras Hagenas apsižvalgė ir, išvydęs ant lagamino prie taksi užsakymo langelio sėdinčią Kają, linktelėjo jai, tada nuskubėjo prie atvykimo salės durų. Kai jos atsivėrė atvykusiems keleiviams, vyrai bandė prasmukti vidun. Apsauginninkas norėjo juos sustabdyti, bet kai Hagenas parodė savo tapatybės kortelę ir amtelėjo „policija“, linktelėjo, tiksliau, beveik nusilenkė jiems.

Hagenas pasuko dešinėn ir pro muitinės darbuotojus ir jų šunis, pro metalinius vežimėlius, panašius į esančius Teismo medicinos tarnyboje, nudrožė tiesiai į galinį kambariuką.

VPI sustojo taip staigiai, kad iš paskos skubėjęs Holmas į jį atsitrenkė. Pažįstamas balsas pro sukąstus dantis iškošė:

– Sveikas, šefe. Deja, šiuo metu negaliu atsistoti, kad atiduočiau pagarbą.

Bjornas Holmas prisigretino prie skyriaus viršininko.

Tokio vaizdelio greitai nepamirši.

Per kėdę buvo persvertas vyras, kuris, šiaip ar taip, yra gyva legenda ne tik Oslo, bet ir visuose Norvegijos policijos skyriuose. Artimas Holmo bendradarbis. Nors ne toks artimas, kaip už šios gyvos legendos stovintis muitinės pareigūnas su latekso

pirštine apmauta ranka, kurią iš dalies užstojo blyškus legendos užpakalis.

– Jis – mano, – Hagenas pamojavo muitininkui tapatybės kortele. – Paleiskit jį.

Muitininkas pažiūrėjo į Hageną, bet nesiskubino daryti, ko paprašytas. Tik kai įėjęs vyresnysis su auksinėmis juostelėmis ant antpečių užsimerkęs linktelėjo galva, jis dar kartą pasukiojo ranką ir ją ištraukė. Auka tyliai sudejavo.

– Užsimauk kelnes, Hari, – pasiūlė Hagenas ir nusisuko.

Hūlė užsitempė kelnes ir mestelėjo vyrukui, nusimaunančiam latekso pirštinę:

– Ar ir tau buvo gera?

*

Tarpduryje išvydusi sugrįžtančius tris bendradarbius, Kaja Solnes pakilo nuo lagamino. Bjornas Holmas nuėjo atvairuoti automobilio, o Gunaras Hagenas – į kioską nusipirkti gerti.

– Ar tave dažnai tikrina? – paklausė Kaja.

– Visada, – atsakė Haris.

– Nepamenu, kad kada nors būčiau sustabdyta muitinėje.

– Žinau.

– Iš kur?

– Yra tūkstančiai demaskuojančių požymių, kurių jie ieško, o tu neturi nė vieno iš jų. O aš turiu mažiausiai pusę.

– Negi tiki, kad muitinės darbuotojai yra iš anksto nusistatę?

– Kaip čia pasakius. Ar kada esi nešusi per muitinę ką nors nelegalaus?

– Ne, – sukikeno Kaja. – Na, gerai jau gerai, esu. Bet jeigu jie tokie šaunuoliai, turėjo matyti, kad esi policininkas. Ir praleisti.

– Jie ir matė.

– Na jau. Čia juk ne filmas.

– Jie aiškiai matė. Matė paslydusį policininką.

– Negi? – suabejojo Kaja.

Haris puolė ieškoti cigarečių pakelio.

– Pasižiūrėk į taksi pusę. Ten stovi siauraakis šiek tiek gunktelėjęs vyras. Matai?

Kaja palinksėjo.

– Nuo tada, kai įėjome, tas vyras porą kartų timptelėjo aukštyn diržą. Lyg ant jo kybotų kažkas sunkaus. Antrankiai arba policininko lazda. Įprotis, jeigu bent keletą metelių dirbai patruliu arba areštinėje.

– Esu patruliavusi, bet niekada...

– Dabar jis dirba Narkotikų skyriuje ir stebi tuos, kurie per muitinę eina šiek tiek per daug atsipalaidavę. Arba tuos, kurie žygiuoja tiesiai į tualetą, nes jiems labai nepatinka ilgai laikyti prekę tiesiojoje žarnoje. Arba stebi, kaip naivus, paslaugus keleivis padeda kontrabandininkui pernešti per muitinę lagaminėlį su narkotikais.

Kaja pakėlė galvą ir prisimerkusi, su lūpose žaidžiančia šypsenėle pažvelgė Hariui į akis.

– Arba jis – eilinis vyrukas, kuriam tiesiog smunka kelnės ir kuris laukia mamos. O tu klysti.

– Žinoma, – atsakė Haris ir pasižiūrėjo pirma į rankinį, o paskui į sieninį laikrodį. – Aš visada klystu. Ar tikrai jau taip vėlu?

*

„Volvo Amazon“ įvažiavo į greitkelį, kai užsidegė gatvių žibintai.

Iš magnetofono liejantis graudulingoms Taunso van Zanto dainoms, automobilio priekyje sėdintys Holmas ir Solnes plepėjo, lyg nesimatę šimtą metų. O gale sėdėjo Gunaras Hagenas ir glostė ant kelių padėtą kiaulės odos portfelį.

– Norėčiau pasakyti, kad gerai atrodai, – tyliai prašneko jis.

– Paros ritmo sutrikimas, šefe, – atsakė labiau gulintis, nei sėdintis Haris.

– Kas nutiko žandikauliui?

– Ilga ir nuobodi istorija.

– Kad ir kaip ten būtų, sveikas sugrįžęs. Nepyk, kad tokiomis aplinkybėmis.

– Maniau, kad pateikiau prašymą išeiti iš darbo.

– Anksčiau.

– O kiek kartų turėčiau jį pateikti?

Gunaras Hagenas pažvelgė į savo buvusį inspektorių ir dar labiau nuleido antakius ir pažemino balsą:

– Kaip minėjau, apgailestauju dėl aplinkybių. Užjaučiu dėl to, ką teko iškęsti tiriant ankstesnę bylą. Kad buvai įveltas su mylimais žmonėmis taip... na, kad po to norisi kitokio gyvenimo. Bet toks tavo darbas, Hari, tu tam gabus.

Haris šniurkštelėjo nosimi taip, lyg jau būtų peršalęs, o tai įprasta šiame krašte.

– Dvi žmogžudystės, Hari. Netgi nesame tikri, kokiu būdu jos įvykdytos, aišku tik tai, kad jos – identiškos. Tačiau brangiai įgyta nesena patirtis rodo, su kuo turime reikalą, – VPI nutilo.

– Lengva jums kalbėti, šefe.

– Kažin ar lengva.

Haris nužvelgė kalvotą rudą besniegį kraštovaizdį.

– Žmonės kartais paloja, bet yra įrodyta, kad serijinis žudikas – retas žvėris.

– Žinau, – linktelėjo galva Hagenas. – Kol dirbu skyriuje, šiame krašte susidūrėme tik su Sniego Seniu. Aukos niekaip nesusijusios viena su kita, bet jų kraujyje rasti tie patys raminamieji.

– Tai jau šis tas. Sėkmės.

– Hari...

– Šefe, susiraskite ką nors, tinkamą šiam darbui.

– *Tu* esi tinkamas.

– Aš esu pakrikęs.

Hagenas atsiduso.

– Tai surinksiu tave.

– *Beyond repair**, – patikslino Haris.

– Šioje šalyje tik tu turi užtektinai įgūdžių ir patirties, kad galėtum imtis serijinio žudiko.

– Pasisamdykit amerikietį.

– Juk žinai, kad tai nieko gero neduos.

– Apgailestauju.

– Negi? Jau mirė du žmonės, Hari. Dvi moterys...

Kai Hagenas iš portfelio ištraukė rudą segtuvą su byla, Haris tik atsainiai mostelėjo ranka.

– Aš rimtai, šefe. Ačiū, kad nupirkote pasą ir visa kita, bet man jau per akis kruvinų smurto nuotraukų ir ataskaitų.

Hagenas įbedė į Harį skausmingą žvilgsnį, bet bylos į šoną nepadėjo.

– Prašau tavęs tik atidžiai perskaityti. Ir niekam nesakyk, kad dirbame prie šios bylos.

– Mat kaip? O kodėl?

– Ilga istorija. Tiesiog niekam apie tai nepasakok, ir viskas.

Priekinėse sėdynėse sėdinčiųjų pokalbis nutilo, ir Hario dėmesį prikaustė Kajos galva. Bjorno Holmo „Amazon" pagamintas gerokai anksčiau, nei imta kalbėti apie kaklo traumas, tad atlošo galvai nebuvo. Kaja plaukus buvo susisegusi, todėl Haris išvydo ploną kaklą, baltą odą ir susimąstė, kokia ši moteris trapi, kaip greitai viskas keičiasi ir kaip vos per kelias sekundes viskas gali apvirsti aukštyn kojomis. Štai kas yra gyvenimas – destrukcinis procesas, irimas to, kas iš pradžių buvo tobula. Tik nežinai, ar būsi sunaikintas staiga, ar iš lėto. Liūdna. Ši mintis Hariui neišėjo iš galvos. Iki pat Ibseno tunelio –

* Nepataisomai. (Angl.)

pilko, beveidžio sostinės eismo įrenginio, kuris galėtų stovėti bet kuriame pasaulio mieste. Ir būtent šią akimirką Haris tai pajuto. Didžiulį, nuoširdų malonumą, kad vėl yra čia. Osle. Namie. Šis jausmas buvo toks galingas, jog jis kelias sekundes pamiršo, kodėl sugrįžo.

*

Haris stovėjo prie 5-u numeriu pažymėto namo Sofijos gatvėje ir nenuleido akių nuo „Amazon", kol šis dingo iš akių. Jis pastebėjo, kad namas dar labiau išterliotas grafičiais, bet po jais tebemėlynuoja pažįstami dažai.

Jis atsisakė imtis šios bylos. Tėvas guli ligoninėje. Tik dėl tėvo ir grįžo. Neprisipažino kolegoms, kad jei būtų galėjęs rinktis, ar sužinoti apie tėvo ligą, ar ne, būtų pasirinkęs nežinoti. Nes sugrįžo ne iš meilės. Sugrįžo iš gėdos.

Haris pažiūrėjo į du tamsius langus antrame aukšte. Savo langus.

Tada atidarė vartus ir įėjo į kiemą. Šiukšlių konteineris tebestovėjo ten pat kaip ir anksčiau. Atidarė dangtį. Pažadėjo Hagenui perskaityti bylą. Labiau dėl to, kad šefas nenukentėtų – vis dėlto pasas Smurtinių nusikaltimų skyriui kainavo nemažai. Haris numetė bylą ant perplyšusių šiukšlių maišų, pro kuriuos matėsi kavos tirščiai, sauskelnės, supuvę vaisiai ir bulvių lupenos. Įkvėpė pro nosį ir pagalvojo, kad keista, jog čia net šiukšlės skleidžia kitokį kvapą.

Dviejų kambarių bute niekas nebuvo paliesta, bet kažkas buvo ne taip. Pilkuma, lyg kažkas būtų išėjęs ir palikęs savo šaltą kvėpavimą. Haris nuėjo į miegamąjį, pasidėjo krepšį ir išsitraukė dar neatidarytą cigarečių pakelį. Čia viskas taip pat – taip pilka, kad panašu į dvi dienas laikytą lavoną. Atsigulė ant lovos. Užsimerkė. Pasisveikino su pažįstamais garsais.

Tokiais kaip nuo stoglatakio ant skardinės palangės teškantis lašas. Honkonge jie ne lėtai ir raminamai kapsėjo, o karštligiškai būgnijo, kol lašėjimas virsdavo tekančia srove, tarsi primenančia, kad laikas bėga, sekundės lekia, tavo eilė artėja. Susimąstydavo apie Liniją – italų kompiuterinio žaidimo veikėją, kuris po keturių minučių visada nukrinta nuo animatoriaus nubrėžto brūkšnio krašto ir dingsta iš ekrano.

Žinojo, kad spintelėje po plautuve stovi puspilnis „Jim Beam" butelis. Žinojo, kad gali pradėti nuo to, dėl ko iš čia išvyko. Šūdas, jis dar tada, prieš kelis mėnesius, važiuodamas taksi į oro uostą buvo pakrikęs. Nenuostabu, kad nenusikapstė iki Manilos.

Galėjo nueiti tiesiai į virtuvę ir išpilti butelio turinį į plautuvę.

Suaimanavo.

Kam galvoti, į ką ji panaši. Juk aišku į ką. Į Rakelę. Visos jos tokios kaip Rakelė.

7 skyrius
Kartuvės

– Bet, Rasmusai, aš bijau, – pasiskundė Marita Olsen. – Tikrai!

– Žinau, – paguodė Rasmusas Olsenas giliu užjaučiančiu balsu, kuris lydėjo ir drąsino žmoną daugiau nei dvidešimt penkerius metus: žengiant žingsnius politikoje, laikant vairuotojo teises ir per pykčio ar visokius panikos priepuolius. – Tai savaime suprantama, – apkabino žmoną. – Dirbi sunkiai, galva visko pilna. Joje nebėra vietos, kur tą mintį nustumti.

– Tą mintį? – perklausė Marita, atsigręždama į ant sofos sėdintį sutuoktinį. Jai jau seniai įgriso filmas „Tegyvuoja meilė". – Ta mintis tėra šiukšlė, ar tai turi omenyje?

– Svarbiausia, ne ką galvoju aš, – atsakė šis, suglausdamas abiejų rankų pirštų galiukus. – Svarbiausia...

– Svarbiausia, ką galvoji *tu*, – pamėgdžiojo Marita. – Dėl Dievo meilės, Rasmusai, nebežiūrėk to „Daktaro Filo šou".

Vyras švelniai ir tyliai sukrizeno.

– Aš tik noriu pasakyti, kad tu, kaip Stortingo deputatė, neabejotinai gali prašyti apsaugos, jei manai, kad į tave kažkas kėsinasi. Bet ar tu to nori?

– Mmm, – sumurkė Marita, kai jis ėmė masažuoti būtent tą vietą, kuri jai teikdavo daugiausia malonumo. Ir ji žinojo, kad jis tai žino. – Kaip suprasti: *ar tu to nori*?

– Tik pagalvok. Kaip manai, kas galėtų nutikti?

Marita Olsen pagalvojo. Užsimerkė ir pajuto, kaip masažuojantys vyro pirštai suteikia jos kūnui ramybės ir harmonijos. Juodu su Rasmusu susipažino, kai ji dirbo Altos darbo biržoje. Ją išrinko Valstybės tarnautojų sąjungos atstove ir išsiuntė į pietus – į mokymus Siormarko konferencijų centre. Ten jau patį pirmą vakarą prie jos priėjo lieknas žvitriaakis plinkantis vyriškis. Jis kalbėjo lyg dėl Atpirkimo džiūgaujantys krikščionys Altos jaunimo klube. Skirtumas tik tas, kad kalbėjo apie politiką. Tas vyriškis dirbo Darbininkų partijos sekretoriate, kur padėjo partijos deputatams atlikti eilinius biuro darbus, organizuoti keliones, bendrauti su spauda ir kartais netgi rašydavo jiems kalbas.

Rasmusas atnešė Maritai alaus, pakvietė šokti ir po keturių vis lėtėjančių ir niekada nesenstančių dainų bei vis artėjančio fizinio kontakto pakvietė ją pas save. Ne į namus – į partiją.

Sugrįžusi namo Marita ėmė dalyvauti partijos susirinkimuose Altoje, o vakarais telefonu ilgai aptarinėdavo su Rasmusu dienos įvykius ir dalydavosi mintimis. Žinoma, niekada to garsiai neištarė, bet dabar jai ėmė atrodyti, kad smagiausia jiems buvo, kai skyrė tie du tūkstančiai kilometrų. Vieną dieną Maritai paskambino iš Rinkimų komiteto, užrašė ją ir paukšt – ji buvo išrinkta į Altos miesto tarybą. Po poros metų

tapo Altos darbininkų partijos vicepirmininke, po metų valdybos nare, o dar po metų sulaukė kito skambučio – šįkart iš Stortingo rinkimų komiteto.

Taip Marita Olsen gavo kabinetuką Stortinge, padėjėją kalboms rašyti ir šansą kopti karjeros laiptais tol, kol viskas eisis pagal planą. Ir niekur nebereikia klaidžioti.

– Jie paskirs man policininką, – pasakė Marita. – Ir spauda susidomės, kokiems galams niekam negirdėtai deputatei reikalingas mokesčių mokėtojų lėšomis išlaikomas policininkas. O kai išsiaiškins kam: „ji *įtaria*, kad parke ją kažkas seka“, žurnalistai *taip* parašys straipsnį, kad visos Oslo moterys užsigeis valstybės skirto policininko apsaugos. Nereikia man jokio apsaugininko. Velniop.

Rasmusas tyliai nusijuokė ir masažu išreiškė savo pritarimą.

*

Frognerio parke pro belapius medžius ūžavo vėjas. Juodame kaip degutas ežere paslėpusi galvą po sparnu plūduriavo antis. Atvirame Frognerio lauko baseine puvo krūvos nukritusių lapų. Atrodo, kad šis parkas apleistas visam laikui – lyg prarastasis pasaulis. Sušiaušęs dideles bangas baseine vėjas graudulingai vaitojo po dešimties metrų aukščio tramplinu, kuris po nakties dangumi panėšėjo į kartuves.

8 skyrius
Sniego patrūlis

Kai Haris nubudo, buvo trečia po pietų. Jis atsidarė krepšį, persivilko švariais drabužiais, susirado vilnonį paltą ir išėjo.

Kol įžengė į tamsų prirūkytą restoraną „Schrøder“, jau vien nuo dulksnos jautėsi prislėgtas. Jo staliukas buvo užimtas, todėl nukiūtino į kampą prie televizoriaus.

Apsižvalgė. Išvydo porą virš alaus bokalų palinkusių nematytų veidų, o visa kita – kaip anksčiau, sustoję laike. Atėjo Nina ir priešais jį pastatė baltą puodelį ir pilną metalinį kavinuką.

– Hari, – tarė. Ne pasisveikindama, tik patvirtindama, kad čia tikrai jis.

Haris linktelėjo galva.

– Labas, Nina. Senų laikraščių yra?

Nina nuskubėjo į kambariuką gale ir grįžo su krūva pageltusių laikraščių. Haris niekada taip ir nesulaukė konkretaus paaiškinimo, kam restorane saugomi laikraščiai, bet ne kartą jais pasinaudojo.

– *Long time**, – tarstelėjo Nina ir nuėjo. O Haris prisiminė, kuo jam, be to, kad yra arčiausiai jo namų, dar patinka „Schrøder“. Trumpais sakiniais. Ir pagarba privačiam gyvenimui. Pastebėjo, kad grįžai, ir nekamantinėja kodėl.

Kol išmaukė porą puodelių netikėtai bjaurios kavos, paskubom pervertė laikraščius ir daugmaž susipažino su tuo, kas įvyko Karalystėje per kelis pastaruosius mėnesius. Ne kažin kas, kaip ir visada. Tuo jam ir patinka Norvegija.

Kažkas laimėjo šou „Dievaitis“, viena garsenybė iškrito iš šokių projekto; trečios lygos futbolininkas apkaltintas kokaino vartojimu; o laivybos magnato Anderso Galtungo duktė Lenė Galtung gavo keletą milijonų iš būsimo palikimo ir susižadėjo su gražesniu už ją, bet toli gražu ne tokiu turtingu investuotoju Toniu. Žurnalo *Liberal* redaktorius Arvė Stiopas parašė, kad jeigu tauta nori gyventi socialdemokratinėje valstybėje, laikas susirūpinti, kad Norvegijoje tebegyvuoja monarchija. Nieko naujo.

* Seniai matytas. (Angl.)

Gruodžio mėnesio laikraščiuose Haris išvydo pirmuosius straipsnius apie žmogžudystes. Prisiminė Kajos nupasakotą nusikaltimo sceną viename Niudaleno biurų komplekso rūsyje. Mirties priežastis neaiški, bet policija įtaria, kad tai – žmogžudystė.

Haris straipsnį tik peržvelgė, labiau norėdamas paskaityti apie politiką, kuris giriasi dedąs pastangas praleisti kuo daugiau laiko su šeima.

Aišku, gal restorano „Schrøder" archyve buvo ne visi laikraščiai, bet straipsnį apie antrą žmogžudystę Haris rado po dviejų savaičių pasirodžiusiame leidinyje.

Moteris rasta šalia apdaužyto automobilio „Datsun", prie miško, šalia Maridalene esančio Daušiojeno ežero. Policija neatmeta galimybės, kad „įvykdyta žmogžudystė", bet mirties priežasties smulkiau nekomentuoja.

Haris permetė straipsnį akimis ir nutarė, kad policija, kaip visada, tyli todėl, kad neturi informacijos – *nada**, jų radaras švysčioja atviroje nežinomybės jūroje.

Tik dvi žmogžudystės. Bet Hagenas atrodo įsitikinęs, kad čia serijinio žudiko darbas. Tai kurgi ryšys? Ką nutyli spauda? Haris pajuto, kaip smegenys pasuko senais, jau išvaikščiotais takeliais, todėl pyktelėjo, kad neįstengia susivaldyti, ir toliau vartė laikraščius.

Ištuštinęs metalinį kavinuką, paliko ant stalo suglamžytą banknotą ir išėjo į gatvę. Tvirčiau įsisupo į paltą ir pašnairavo į pilką dangų.

Pasirinko prie šaligatvio stovintį taksi. Vairuotojas atsilošė, ir galinės durelės atsivėrė. Triukas, kurį retokai bepamatysi šiomis dienomis, už tai Haris nusprendė atsidėkoti arbatpinigiais. Ne dėl to, kad galėjo greitai įlipti, bet todėl, kad durelių lango stikle pamatė už jų stovinčiame automobilyje prie vairo sėdinčio vyro veidą.

* Nieko. (Isp.)

– Į valstybinę ligoninę, – įsirangydamas ant užpakalinės sėdynės paprašė Haris.

– Kaip pageidaujate, – atsakė vairuotojas.

Pajudėjus nuo šaligatvio, Haris neatitraukė akių nuo užpakalinio vaizdo veidrodėlio.

– Oi, pirma nuvežkite į Sofijos gatvę, numeris 5.

Sofijos gatvėje taksi sustojo, o kol dyzelis burzgė, Haris dideliais greitais žingsniais žaibiškai užlėkė laiptais. Galvoje ėmė suktis kelios versijos. Triada? Hermanas Kluitas? Ar tik sena miela paranoja? Ginklas tebegulėjo ten, kur buvo padėtas prieš jam išvykstant, – sandėliuke tarp įrankių. Sena nebegaliojanti tapatybės kortelė. Pora spyruoklinių antrankių, kad galėtum staigiai surakinti rankas. Ir tarnybinis revolveris, .38 kalibro „Smith & Wesson".

Pereidamas gatvę Haris net nepažvelgė kairėn ir dešinėn, tik mikliai įšoko į taksi.

– Į valstybinę ligoninę? – pasitikslino vairuotojas.

– Tiesiog važiuokite ta kryptimi, – stebėdamas vaizdą veidrodėlyje atsakė Haris, kai pasuko iš pradžių į Stensbergo gatvę, o paskui į Ulevolio kelią. Nieko nematyti. O tai reiškia vieną iš dviejų. Sena miela paranoja. Arba tas vyrukas – profas.

Haris sudvejojo, o tada patvirtino:

– Į ligoninę.

Žiūrėjo į veidrodėlį, kol pravažiavo Vakarų Akerio bažnyčią ir Ulevolio ligoninę. Kad ir ką darytų, nevalia jų nuvesti į pažeidžiamiausią vietą. Kurioje galėtų kirsti smūgį. Nuvesti pas šeimą.

Didžiausia šalies ligoninė dunkso virš viso miesto.

Haris sumokėjo vairuotojui, o šis padėkojo ir vėl pakartojo triuką, atverdamas dureles.

Priešais Harį stūksojo pastatų fasadai. Debesys kabojo taip žemai, kad beveik lietė pastatų stogus.

Hūlė giliai įkvėpė.

*

Ligoninėje gulinčio Ulavo Hūlės šypsena buvo tokia miela ir trapi, kad Hariui teko nuryti seiles.

– Buvau Honkonge, – pasiaiškino Haris. – Turėjau susidėlioti mintis.

– Pavyko?

Haris gūžtelėjo pečiais.

– Ką sako daktarai?

– Mažai ką. Kažin ar tai gerai, bet suprantu, jog tai mano labui. Kaip žinai, mūsų šeima niekada nemokėjo spręsti problemų.

Haris sunerimo, ar kalba nepakryps apie mamą. Reikia tikėtis, kad ne.

– Gavai darbą?

Haris papurtė galvą. Žiūrėdamas į tvarkingai kaktą dengiančius baltutėlius tėvo plaukus pagalvojo, kad juos tėvui turbūt davė kartu su pižama ir šlepetėmis.

– Ne? – perklausė tėvas.

– Siūlo skaityti paskaitas Policijos akademijoje.

Beveik nesumelavo – užbaigus Sniego Senio bylą, Hagenas siūlė jam tai vietoj neapmokamų atostogų.

– Dėstytojas? – tėvas sukikeno taip atsargiai, lyg smarkesnis juokas galėtų jį pribaigti. – Maniau, kad vienas iš tavo principų yra nekartoti to, ką dariau aš.

– Taip nėra.

– Viskas gerai. Tu visada darai tai, ką nori. Policijoje... Gal netgi turėčiau džiaugtis, kad neseki mano pėdomis. Nesu tobulas. Žinai, kai mirė tavo mama...

Praleidęs dvidešimt minučių baltoje ligoninės palatoje, Haris pajuto neįveikiamą norą sprukti.

– Kai mirė tavo mama, bandžiau rasti gyvenimo prasmę. Užsidariau savo kiaute, nedžiugino jokia draugija. Jaučiau, kad per vienatvę suartėju su ja, ar bent jau tuo tikėjau. Bet

klydau, Hari, – tėvas angeliškai šypsojosi. – Suprantu, kad Rakelės praradimas tau yra skaudus smūgis, bet nekartok mano klaidų. Nesislėpk, sūnau. Nevalia uždaryti durų ir išmesti rakto.

Haris pažvelgė į savo rankas, linktelėjo galva ir pajuto, kaip kūnu bėginėja skruzdėlės. Reikia ko nors – tiesiog bet ko – imtis.

Įėjo slaugas, prisistatė kaip Altmanas, iškėlė švirkštą ir šiek tiek švepluodamas paaiškino „Ulavui" suleisiąs raminamųjų. Hariui knietėjo paklausti, gal ir jam ko nors suleistų.

Tėvas atsigulė ant šono. Galėjai matyti nukarusią jo veido odą; atrodė senesnis, nei yra. Pažvelgė į Harį apdujusiu, nieko nesakančiu žvilgsniu.

Haris atsistojo taip staigiai, kad kėdės kojos garsiai brūkštelėjo per grindis.

– Kur eini? – paklausė tėvas.

– Parūkyti, – atsakė Haris. – Tuoj grįšiu.

*

Haris atsisėdo ant žemos plytų tvorelės, sumūrytos priešais automobilių aikštelę. Prisidegė „Camel". Kitoje greitkelio pusėje matėsi Blinderno studentų miestelis ir universiteto, kuriame studijavo tėvas, pastatas. Kai kas tvirtina, kad sūnus yra – daugiau ar mažiau – savo tėvo kopija ir nuo to esą nepabėgsi, nes visada sugrįžti prie savo šaknų – kraujo ryšys stipresnis už valią, jis yra tavo valia. Haris visada manė esąs tokį teiginį paneigiantis įrodymas. Bet kodėl pažvelgęs į atvirą, suvargusį ligos patale gulinčio tėvo veidą pamanė žiūrįs į veidrodį? O klausydamasis tarsi išgirdo kalbant save? Išgirdęs jo mintis, žodžius... pasijuto taip, lyg gręždamas dantį odontologas būtų pataikęs tiesiai į atvirą nervą. Todėl, kad jis yra tėvo kopija. Šūdas! Budrios akys užkliuvo už automobilių aikštelėje stovinčio balto automobilio „Corolla".

Visados balta – pati nepastebimiausia spalva. Prie „Schrøder“ stovėjo balta „Corolla“, o prie vairo sėdintis vyras – tas pats, kurio siauros įkypos akys skrodė jį mažiau nei prieš parą.

Haris numetė cigaretę ir nuskubėjo vidun. Įžengęs į koridorių, vedantį į tėvo palatą, sulėtino žingsnį. Pasuko erdvaus laukiamojo link ir, akies kampučiu nužiūrinėdamas ten sėdinčius žmones, apsimetė kažko ieškantis ant stalo sudėtoje žurnalų krūvoje.

Už žurnalo *Liberal* slėpėsi kažkoks vyras.

Haris pačiupo paskalų žurnalą *Žiūrėk ir klausyk* su Lenės Galtung ir jos sužadėtinio nuotrauka ir pasišalino.

Ulavas Hūlė gulėjo užsimerkęs. Haris pasilenkė ir pridėjo ausį Ulavui prie burnos. Kvėpavimas vos girdėjosi, bet Hariui skruostu pavyko pajusti iškvepiamo oro srovę.

Jis prisėdo ant kėdės prie lovos, ir galvoje ėmė suktis padriki vaikystės prisiminimai – be jokios pagrindinės minties, tiesiog tie, kurie atmintyje išliko aiškiausiai.

Tada jis pastatė kėdę prie durų. Girgžtelėjo durys, ir Haris ėmė tarpdury laukti.

Po pusvalandžio pamatė koridoriumi iš laukiamojo atžingsniuojantį vyrą. Pastebėjo, kad šio neaukšto, tvirtai sudėto vyruko kojos tokios šleivos, kad atrodo, jog eina tarp kojų įsikišęs paplūdimio kamuolį. Prieš įeidamas į tarptautiniu ženklu pažymėtą vyrų tualetą, timptelėjo aukštyn diržą. Lyg ant jo kybotų kas sunkaus.

Haris pakilo ir nusekė iš paskos.

Stabtelėjo prie tualeto ir įkvėpė. Laukti nebėra ko. Tada stumtelėjo duris ir įsmuko vidun.

Tualetas, kaip ir pati ligoninė, buvo švarus, gražus, naujas ir net per daug erdvus. Palei vieną ilgą sieną rikiavosi šešių kabinų durys; virš nė vienų raudonas kvadračiukas nešvietė. Prie trumpesnės sienos buvo keturios kriauklės, o prie kitos, ilgosios, – keturi pisuarai. Prie vieno iš jų nugara į Harį stovėjo

vyras. Palei sieną prie jo ėjo vamzdis. Regis, tvirtas. Užtektinai tvirtas. Haris išsiėmė revolverį ir antrankius. Pagal tarptautinį etiketą vyrų tualetuose šiukštu nevalia žiūrėti į kitus. Net ir atsitiktinai susidūrus žvilgsniams, žmogus gali būti nužudytas. Todėl vyras neatsisuko pasižiūrėti į Harį. Net ir tada, kai Haris ypač atsargiai uždarė tualeto duris, lėtai priėjo, pridėjo revolverio vamzdį prie riebaus kaklo ir sušnabždėjo, ką, anot kolegos, kiekvienas policininkas bent kartą savo darbe privalo ištarti:

– *Freeze.**

Vyras pakluso. Haris išvydo, kaip pašiurpsta jo kaklo oda.

– *Hands up.***

Vyras iškėlė trumpas tvirtas rankas virš galvos.

Haris pasilenkė į priekį. Ir tada suvokė, kad tai – šiurkšti klaida. Nepažįstamasis buvo greitas kaip žaibas. Haris valandų valandas praleisdavo praktikuodamasis kovoti vienas prieš vieną ir žinojo, kad mokėti atsilaikyti prieš smūgį yra lygiai tiek pat svarbu, kaip ir jį kirsti. Kai supranti, jog smūgio niekaip neišvengsi, turi sugebėti atpalaiduoti raumenis. Taigi, kai vyras mikliai tarsi šokėjas pakėlęs koją apsigręžė, Haris atsakė tuo pačiu. Jo kūnas pajudėjo ta pačia kryptimi, kaip ir spyris. Gavo kirtį koja virš klubo. Haris neteko pusiausvyros, parkrito ir čiuožė grindų plytelėmis tol, kol tapo nepasiekiamas. Liko toje vietoje, atsiduso ir išsiimdamas cigarečių pakelį pasižiūrėjo į lubas. Tada įsikando cigaretę.

– Staigus surakinimas antrankiais, – paaiškino. – Mokėmės Čikagoje FTB kursuose. Susmirdusiame „Cabrini-Green" rajone. Baltajam vakarais ten nelabai ką būdavo veikti. Žinoma, jei norėjai būti apiplėštas, galėjai išeiti pasivaikščioti. Todėl sėdėjau namie ir zulinau porą dalykėlių. Kuo greičiau tamsoje

* Nejudėt. (Angl.)

** Rankas aukštyn. (Angl.)

užtaisyti tarnybinį revolverį ar išimti iš jo šovinius. Ir greitai surakinti antrankiais stalo kojį.

Haris pasirėmė ant alkūnių.

Nepažįstamasis tebestovėjo iškėlęs į viršų trumpas rankas. Jo riešai buvo antrankiais prirakinti prie vamzdžio. Bereikšmiu žvilgsniu spoksojo į Harį.

– *Mister Kluit sent you?** – paklausė Haris.

Vyras atlaikė Hario žvilgsnį nė nemirktelėdamas.

– *The Triade. I've paid my debts, haven't you heard?* – Haris tyrinėjo nieko nesakantį vyro veidą. Bruožai azijietiški, bet veidas ir kūno sudėjimas kino neprimena. Gal mongolas? – *So what do you want from me?***

Tyla. Ir tai prasta žinia, nes vyras tikriausiai atėjo ne ko nors reikalauti, o kažko padaryti.

Haris pakilo ir apėjęs pusračiu atsistojo vyrui iš šono. Pridėjo revolverį prie smilkinio, o kitą ranką įkišo į jo švarko kišenę. Apčiuopė šaltą plieninį ginklą, tada – piniginę ir ją ištraukė.

Žengė tris žingsnius atgal.

– *Let's see... mister Jussi Kolkka****, – Haris prieš šviesą laikė „American Express" kortelę. – *Finnish?* Suomis? Vadinasi, turėtum bent kiek suprasti norvegiškai.

Atsakymo nesulaukė.

– Esi dirbęs policininku, ar ne? Kai pirmą kartą pamačiau tave prie Gardermoeno vartų, pamaniau, kad medžioji narkomanus. Iš kur sužinojai, kad atskrisiu būtent tuo lėktuvu, Jusi? Juk neprieštarauji, kad kreipiuosi į tave vardu? Kažkaip natūraliai norisi taip kreiptis, kai matai vaikiną su iš kelnių išlindusiu bybiuku.

* Ar tave atsiuntė ponas Kluitas? (Angl.)

** Triada. Aš sumokėjau skolas, negi nežinojai? Tai ko tau iš manęs reikia? (Angl.)

*** Nagi, pažiūrėkime... Ponas Jusis Kolka. (Angl.)

Krenkštelėjimas, spjūvis, o pats vyrukas, apsisukęs ore, atsidūrė Hariui tiesiai ant krūtinės.

Haris pažvelgė į savo marškinėlius. Juoda kramtomojo tabako masė uždėjo brūkšnelį ant u, ir dabar užrašas skelbė: „Sniego patrūlis."

– Na va, pasirodo, moki norvegiškai, – šyptelėjo Haris. – Tai kam dirbi, Jusi? Ir ko tau iš manęs reikia?

Jusio veide nesukrutėjo nė raumenėlis. Kažkas paklebeno durų rankeną, nusikeikė ir nuėjo.

Haris atsiduso. Tada kilstelėjo revolverį suomiui iki kaktos ir atlaužė gaiduką.

– Gal tau, Jusi, atrodo, kad esu normalus, protingas žmogus. Štai tau ir visas mano protas. Čia ligos patale guli mano tėvas. Tu tai išsiaiškinai, ir keli man problemų. Todėl matau tik vieną jos sprendimo būdą. Gerai, kad esi ginkluotas: galėsiu policijai pasakyti, kad tai buvo būtinoji gintis.

Haris dar labiau atlaužė gaiduką. Ir pajuto pažįstamą šleikštulį.

– KRIPOS.

Haris paliko gaiduką ramybėje.

– Kaip sakei?

– Aš dirbu KRIPOS'e, – sušnypštė vyras švediškai su suomišku akcentu, kurį per vestuvių pobūvius mėgsta mėgdžioti norvegai.

Haris skrodė jį žvilgsniu. Net nesuabejojo, kad šis sako tiesą. Bet ta žinia visiškai nesuvokiama.

– Piniginėje, – suurzgė suomis, neleisdamas įniršiui iš balso persikelti į akis.

Haris atidarė piniginę ir apžiūrėjo jos turinį. Išėmė laminuotą tapatybės kortelę. Ji pateikė nedaug informacijos, tačiau užteko ir jos. Priešais Harį stovintis vyrukas dirbo Norvegijos nacionaliniame kriminalinių nusikaltimų tyrimų biure, KRIPOS, Centriniame Oslo padalinyje, – ši tarnyba paprastai pagelbėdavo tiriant žmogžudysčių atvejus visoje šalyje.

– Ko, po velnių, iš manęs nori KRIPOS?

– Klausk Belmano.

– Kas tas Belmanas?

Tada suomis išleido kažkokį garsą, nesuprasi – kostelėjo ar prunkštelėjo:

– Vyresnysis inspektorius Belmanas, mulki. Mano viršininkas. Dabar, gražuoli, paleisk mane.

– Šūdas, – apžiūrinėdamas kortelę nusikeikė Haris. – Šūdas šūdas šūdas, – numetė piniginę ant žemės ir nudūmė prie durų.

– Ei! Ei!

Suomio šauksmai girdėjosi tol, kol Haris lėkė koridoriumi ir atsidūrė prie išėjimo. Priešais ėjo tas pats slaugas, kuris buvo pas jo tėvą; jis prasilenkdamas linktelėjo Hariui. Haris švystelėjo mažyčius antrankių raktelius į orą.

– Altmanai, berniukų kambaryje yra ekshibicionistas.

Altmanas abiem rankomis instinktyviai sugavo raktelius. Išeidamas pro duris Haris jautė, kad slaugas taip ir liko stovėti išsižiojęs.

9 skyrius
Šuolis į vandenį

Buvo be penkiolikos vienuolikta nakties. Devyni laipsniai Celsijaus, ir Marita Olsen prisiminė, kad meteorologai žadėjo, jog rytoj bus dar šilčiau. Frognerio parke nesimatė nė gyvos dvasios. Atviras lauko baseinas jai kažkuo priminė dreifuojančius laivus, apleistus žvejų kaimus, kuriuose vėjas ūžauja pro kiauras namų sienas, ir tai, kad atrakcionų parkas dabar uždarytas. Sugrįžo vaikystės prisiminimų nuotrupos. Apie nuskendusius žvejus, kurie vaidenosi Tronholmene, ateidavo naktimis iš jūros su jūržolėmis plaukuose ir žuvytėmis burnoje bei

nosiaskylėse. Vaiduokliai, kurie nekvėpuoja, bet skleidžia šaltus, kimius, žuvėdros klyksmą primenančius garsus. Mirusieji sutinusiomis galūnėmis, kurios atplyšo užkliuvusios už šakų, bet tai nesustabdė jų kelionės į apleistą namą Tronholmene. Tronholmene, kur gyveno jos močiutė ir senelis. Kur gulėdavo drebėdama vaikų kambaryje. Marita Olsen atsiduso. Plaučiuose oro vis mažėjo.

Apačioje vėjo lyg ir nebuvo, bet čia, ant dešimties metrų aukščio tramplino, oro judėjimas jautėsi. Maritai tvinkčiojo smilkiniuose, gerklėje, paslėpsniuose; kraujas cirkuliavo galūnėse – toks gaivinantis ir teikiantis gyvybę. Gyvenimas yra nuostabus. Nuostabu būti gyvam. Užropojusi visus tuos laiptelius į bokštą vos gaudė kvapą, jautė, kaip širdis – tas ištikimas raumuo – daužosi lyg pašėlusi. Dėbsojo į apačioje plytintį tuščią baseiną, kurį mėnulio šviesa uždengė beveik mistišku mėlynu šydu. Toliau, baseino gale, kabojo didžiulis laikrodis. Jo rodyklės rodė po penkių dešimt. Laikas sustojo. Moteris matė miestą, automobilių šviesas Bažnyčios kelyje. Taip arti. Ir kartu taip toli. Per toli, kad būtų išgirsta.

Marita kvėpavo. Bet tuo pat metu buvo mirusi. Ant kaklo buvo užrišta stora kaip lynas virvė. Girdėjo, kaip klykia žuvėdros – vaiduokliai, prie kurių pati netrukus prisidės. Bet negalvojo apie mirtį. Galvojo apie gyvenimą, kaip dar norisi gyventi. Apie mažus ir didelius dalykus, kuriuos dar norisi atlikti. Aplankyti nematytas šalis, išvysti, kaip auga sūnėnai ir dukterėčios, pažvelgti į pasaulį naujomis akimis.

Tai buvo peilis; jo ašmenys blykstelėjo gatvės žibintų šviesoje. Ir tas peilis buvo įremtas jai į gerklę. Sakoma, kad išsigandęs žmogus įgauna jėgų. Tik ne ji – baimė išsiurbė visą jos energiją, sukaustė bet kokius veiksmus. Pagalvojusi, kaip plienas perrėžia odą, tapo drebančia, bejėge mase. Taigi, kai jai buvo liepta lipti per tvorą, neįstengdama to padaryti parkrito ant žemės ir liko gulėti kaip maišas su per skruostus srūvančiomis ašaromis. Žinojo, kas laukia. Būtų padariusi bet ką,

kad nebūtų paskersta, nors suprato, jog to neišvengs. O juk jai taip norisi gyventi. Dar kelerius metelius, kelias minutes – šis beprotiškas aklas suvokimas būdingas visiems.

Ji bandė paaiškinti, kad negali perlipti, bet pamiršo, kad buvo uždrausta kalbėti. Peilis kaip gyvatė kirto jai į burną, perrėžė gomurį, apsisuko, tarkštelėjo į dantis ir buvo ištrauktas. Iš karto pasruvo kraujas. Kaukėtas veidas kažką sušnabždėjo ir stumtelėjo Maritą prie tvoros. Į krūmus, kur tvoroje buvo skylė.

Marita Olsen nurijo nepaliaujamai į burną plūstantį kraują ir pasižiūrėjo į apačioje esančias vietas žiūrovams – jos taip pat maudėsi mėlynoje mėnulio šviesoje. Tuštutėlės – tarsi teismo salė, kurioje nėra nei publikos, nei prisiekusiųjų, tik teisėjas. Mirties bausmės įvykdymas be pašalinių – yra tik budelis. Paskutinis pasirodymas, kuriame niekam neparūpo dalyvauti. Maritai dingtelėjo, kad jos niekas neužjaučia nei gyvenime, nei mirtyje. O dabar nebegali ir kalbėti.

– Šok.

Ji matė, koks nuostabus parkas, net ir dabar – žiemą. Norėjo, kad kitame baseino gale kabantis laikrodis eitų – dabar matytų sekundes, kurias vagia iš gyvenimo.

– Šok, – pakartojo balsas. Tikriausiai vyras nusiėmė kaukę, nes balsas nuskambėjo kitaip, ir štai – Marita jį atpažino. Atsigręžė ir su siaubu pažiūrėjo. Tada pajuto ant nugaros koją. Riktelėjo. Žemė išslydo iš po kojų, šią stulbinančią akimirką Marita atsidūrė nesvarumo būsenoje. Bet žemės traukos dėsnis nepaliovė galiojęs, tad kūnas įsibėgėjo, ir moteris suvokė, kad mėlynas ir baltas baseino porcelianas artėja prie jos ir ji tuoj ištikš.

*

Likus trims metrams iki baseino apačios, Maritai Olsen ant kaklo užrišta virvė įsitempė. Virvė buvo tokia, kokias vydavo

anksčiau – iš liepos ir guobos, todėl neelastinga. Stambus Maritos Olsen kūnas neatlaikė – atsiskyrė nuo galvos ir dusliai bumbtelėdamas trenkėsi į baseino dugną. Galva ir kaklas liko virvėje. Kraujo buvo ne per daugiausia. Paskui galva pasviro, išslydo iš kilpos, trinktelėjo ant mėlyno Maritos Olsen treningo ir barškėdama nuriedėjo plytelėmis.

Ir baseinas vėl nuščiuvo.

Antra dalis

10 skyrius
Prisiminimai

Trečią valandą nakties Hariui pabodo vartytis lovoje, todėl atsikėlė. Atsuko vandens čiaupą, pakišo po juo stiklinę ir laikė tol, kol šaltas vanduo ėmė veržtis per kraštus ir sruventi riešu. Maudė žandikaulį. Nepajėgė atplėšti akių nuo dviejų virš stalo pakabintų nuotraukų.

Vienoje buvo pora negražių lenkimo linijų, joje matėsi melsvą vasarinę suknelę vilkinti Rakelė. Bet buvo ne vasara – moteriai už nugaros mirgėjo rudeniniai lapai. Ant apnuogintų pečių draikėsi juodi plaukai. Atrodo, kad akys kažko ieško, matyt, fotografo. Ar jis pats ją fotografavo? Keista, bet niekaip neprisimena.

Kitoje – Olegas. Fotografuota Hario mobiliuoju telefonu praeitą žiemą per treniruotę „Valle Hovin" čiuožykloje. Tuo metu Olegas dar buvo gležnas berniukas, bet jei tebesitreniruoja, netrukus nebeįtilps į šį raudoną sportinį kostiumą. Ką jis dabar veikia? Kur jis? Ar Rakelei pavyko sukurti namus ten, kur juodu dabar gyvena; namus, kurie saugesni nei esantys Osle? Ar jos gyvenime atsirado naujų žmonių? Ar pavargęs ir budrumą praradęs Olegas vis dar pavadina Harį tėčiu?

Haris užsuko vandens čiaupą. Pajuto prie kojų spintelės dureles. Už jų jo vardą šnabždėjo „Jim Beam".

Užsivilko kelnes ir marškinėlius, nuėjo į svetainę ir paleido Mailso Deiviso „Kind of Blue". Originalą – šio dėl gramofono

adatos šiek tiek lėtesnio įrašo studijoje nepataisė, todėl muzika nukelia į kitą realybę.

Haris valandėlę pasiklausė ir pagarsino – kad nebegirdėtų iš virtuvės sklindančio šnabždesio. Užsimerkė.

KRIPOS. Belmanas.

Dar nebuvo girdėjęs šios pavardės. Žinoma, galima paskambinti Hagenui ir pasiteirauti, bet nereikia jo trukdyti. Mat jis, ko gero, žino, kas čia vyksta. Verčiau netampyti miegančio liūto už ūsų.

Užgrojo paskutinę melodiją – „Flamenco Sketches", ir Haris pasidavė. Atsistojo ir patraukė iš svetainės į virtuvę. Koridoriuje pasuko kairėn, apsiavė „Dr. Martens" batus ir išslinko laukan.

Rado jį po prakiurusiu plastikiniu maišeliu. Ant segtuvo viršelio buvo kažkas pridžiūvę, tikriausiai užpilta pupelių sriuba.

Sugrįžęs į svetainę Haris atsisėdo krėsle su aukštu atlošu ir drebėdamas pradėjo skaityti.

Pirmoji auka – trisdešimt trejų metų iš Levangerio kilusi Borgnė Stem-Miurė. Netekėjusi, bevaikė, gyvenusi Sagene, Osle. Dirbo stiliste, turėjo aibę pažįstamų, ypač kirpėjų, fotografų ir apie madą rašančių žurnalistų. Dažnai lankydavosi keliuose abejotinos reputacijos Oslo restoranuose. Nemėgo sėdėti namie – eidavo pasižmonėti arba slidinėdavo nuo vienos kalnų trobelės prie kitos.

– Gali ištraukti moterį iš Levangerio, bet ne Levangerį iš moters, – tokiais žodžiais, policijai užbaigiant apklausą, Borgnės gyvenimą paprastai apibūdindavo buvę jos kolegos. Haris pagalvojo, kad taip sako tie, kuriems pavyko nutolti nuo gimtojo provincijos miestelio.

– Ji visiems patiko. Šiame versle buvo viena natūraliausių.

– Protu nesuvokiama, kaip kas nors galėjo norėti ją nužudyti?

– Ji buvo tokia miela. Tad žmonės anksčiau ar vėliau imdavo ja naudotis. Tapo žaisliuku vyrams. Persistengė ir tapo per daug lengvai prieinama.

Haris apžiūrėjo moters nuotrauką. Vieną iš esančių segtuve, kurioje ji dar gyva. Blondinė, matyt, dažyta. Niekuo neišsiskirianti, anaiptol ne gražuolė, bet dėvėjo dailų kariško tipo švarkelį ir rastafario beretę. Gražiai besirengianti ir labai miela – ar tai suderinama?

Borgnė, kaip ir kiekvieną mėnesį, atvyko į „Mono" restoraną papriešpiečiauti ir peržiūrėjo mados žurnalą *Sheness*. Buvo tarp septintos ir aštuntos, kai pasakė vienai draugei / kolegei turinti susiruošti kitą dieną vyksiančiai fotosesijai, kurioje fotografas nori „džiunglių pankės – aštunto dešimtmečio merginos" vaizdelių.

Manyta, kad ji žingsniuos į artimiausią taksi stovėjimo aikštelę, bet nė vienas iš apklaustų netoliese buvusių taksistų (informacija iš „Norgestaxi" ir „Oslo taksi" pridėta) Borgnės Stem-Miurės iš nuotraukos neatpažino ir niekas jos į Sageną nepavėžėjo. Žodžiu, išėjo iš „Mono" ir niekas jos nebematė. Kol į darbą atvykę du lenkai mūrininkai pastebėjo išlaužtą brangių geležinių rūsio durų spyną ir įėjo vidun. Patalpos viduryje su visais drabužiais persikreipusi gulėjo Borgnė.

Haris apžiūrinėjo nuotrauką. Tas pats kariškas švarkelis. Veidas lyg nulipdytas iš baltos masės. Nuo blykstės ant rūsio sienos krinta ryškūs šešėliai. Gera nuotrauka. Sumanu.

Patologas nustatė, kad Borgnė Stem-Miurė mirė maždaug tarp dešimtos ir vienuoliktos valandos vakaro. Kraujyje rasta ketamino – stipraus anestetiko, kuris veikia žaibiškai net suleidus į raumenis. Tačiau tiesioginė mirties priežastis yra prigėrimas, sukeltas į sužalotą burną priplūdusio kraujo. Ir čia iškyla labai trikdančios detalės. Patologas burnoje aptiko dvidešimt keturis dūrius, visi simetriški, vienodo – septynių centimetrų – gylio, išskyrus tuos, kurie kiaurai perdūrė veidą. Tačiau policija sutrikusi, nenutuokia, kokiu ginklu ar prietaisu tai padaryta. Ši mirtis neturi precedento. Nepalikta jokių įkalčių – nei pirštų atspaudų, nei DNR, netgi batų pėdsakų, nes, ruošiantis išvedžioti šiluminius vamzdžius ir užkloti grindis,

prieš dieną nuo grindų buvo nuvalytos betono dulkės. Pridėta įkalčius tyrusio Hario pareigų perėmėjo Kimo Eriko Lokerio daryta nuotrauka, kurioje matyti du ant grindų rasti juosvi akmenukai, kurie nėra iš nusikaltimo vietoje supilto žvyro. Lokeris pažymi, kad maži akmenukai dažnai įstringa į kietapadžius batus ir einant kietesne danga, pavyzdžiui, betonuotomis grindimis, iškrinta. Be to, šie akmenukai tokie neįprasti, kad ištyrus, tarkime, ar jie iš žvyruoto kelio, būtų nesunku rasti atitikmenį. Po parašu ir data – prierašas, kad ant dviejų krūminių dantų aptikti geležies bei kolumbito ir tantalito pėdsakai.

Haris jau numanė, kokia išvada. Todėl pravertė lapą.

Kita moteris – Šarlotė Lol. Tėvas prancūzas, motina – norvegė. Gyveno Lambertseteryje, Osle. Dvidešimt devynerių metų. Kvalifikuota teisininkė. Netekėjusi, bet turėjo vaikiną – Eriką Fokestadą, kurį policija apklausė tik trumpai, nes nusikaltimo dieną jis dalyvavo geologų seminare Jeloustouno nacionaliniame parke Vajominge, JAV. Šarlotė turėjo vykti su juo, bet nusprendė padirbėti prie rimtos nekilnojamojo turto bylos.

Paskutinį kartą bendradarbiai matė ją pirmadienį, apie 9 valandą vakaro. Tikriausiai taip ir negrįžo namo. Jos segtuvas su popieriais rastas už Maridaleno pamiškėje palikto automobilio. Be to, abi ginče dėl turto dalyvavusios šalys buvo eliminuotos. Atlikus skrodimą pastebėta ir tai, kad po Šarlotės Lol nagais rasta dažų ir rūdžių, sietinų su subraižyta nusikaltimo vietoje aptikto automobilio bagažine, dar tiksliau, su jos užraktu. Atidžiau apžiūrėjus užraktą paaiškėjo, kad per jį brūkštelėta keletą kartų. Bet vargu ar tai padarė Šarlotė Lol. Haris pabandė įsivaizduoti, kad moteris buvo prirakinta prie kažko, esančio bagažinėje, ir bandė pabėgti. Prie kažko, ką žudikas paskui pasiėmė su savimi. Bet kas tai buvo? Kaip prirakinta? Ir kodėl?

Štai ką per apklausą pasakė advokatų kontoros, kurioje dirbo Šarlotė, darbuotoja: „Šarlotė buvo ambicinga ir visados

daug dirbo. Tik neaišku, kiek tas darbas buvo efektyvus. Visados miela, bet nors buvo daili ir mokėjo gražiai šypsotis, buvo namisėda. Gana uždara. Pavyzdžiui, niekada nepasakojo apie savo partnerį. Tačiau mano vadovai ją labai mėgo."

Haris pabandė įsivaizduoti, kaip ta kolegė neužsičiaupdama tauškia apie savo vaikiną ir intymius dalykus, o Šarlotė atsako tik šypsena. Budrios jo smegenys ėmė dirbti autopilotu: gal Šarlotė bandė atsikratyti šios lipšnios seserijos, gal kažką slėpė? Gal...

Apžiūrėjo Lol nuotraukas. Griežtoki, bet patrauklūs veido bruožai. Tamsios akys, panaši į... Šūdas! Haris užsimerkė. Ir vėl atsimerkė. Pervertė patologo išvadas. Permetė akimis dokumentą.

Gavo pasižiūrėti į lapo viršų, kad įsitikintų, jog skaito apie Šarlotę, o ne antrą kartą apie Borgnę. Anestetikai. Dvidešimt keturios žaizdos burnoje. Prigėrimas. Jokių išorinių smurto požymių, moterys lytiškai neišnaudotos. Skirtumas tik tas, kad nužudyta tarp vienuoliktos ir dvyliktos vakaro. Bet ataskaitoje yra prierašas, kad ant aukos dantų rasta geležies bei kolumbito ir tantalito pėdsakų. Gal todėl, kad kriminalistai po kurio laiko susivokė, jog šios bylos gali būti susijusios, nes tas požymis aptiktas ant abiejų aukų dantų. Kolumbitas ir tantalitas. Ar ne iš jo padarytas Švarcenegerio terminatorius?

Haris suvokė, kad išsilakstė visi miegai ir jis sėdi pakėlęs koją ant kėdės krašto. Pasijuto sutrikęs, susijaudinęs. Ir pasišlykštėjęs. Kaip ir tada, kai pirmą kartą vėl išgėrė ir nuo to supykino – jo kūnas nepriima alkoholio. Bet netrukus maldaus daugiau. Vis daugiau ir daugiau. Kol sunaikins jį ir jo artimuosius. Nes taip ir yra. Haris taip staigiai pašoko, kad net apkvaito. Pagriebė segtuvą ir, nepaisydamas jo storio, perplėšė jį pusiau.

Surinko skutelius ir vėl nunešė į šiukšlių konteinerį. Paleido palei kraštą, netgi pakėlė šiukšlių maišus, kad tikrai nukristų į patį dugną. Tikėjosi, kad ryt arba poryt juos išsiveš šiukšliavežė.

Sugrįžęs atsisėdo žaliame krėsle.

Brėkštant išgirdo pirmuosius miesto garsus. Ir įprastame rytinės piko valandos gausme – kaukiančią policijos sireną. Galėjo nutikti bet kas. Išgirdo dar vieną sireną. Bet kas. Ir dar vieną. Ne, ne bet kas.

Suskambo laidinis telefonas.

Haris pakėlė ragelį.

– Čia Hagenas. Ką tik gavome praneši...

Haris padėjo ragelį.

Vėl skambutis. Haris pažvelgė pro langą. Dar nepaskambino Sėsei. Bet kodėl? Nenori rodytis savo sesutei, savo karščiausiai ir ištikimiausiai gerbėjai. Moteriai, kuri, anot jos pačios, „turi nežymų Dauno sindromą", bet gyvenime tvarkosi nepalyginamai geriau, nei jis savajame. Sėsė yra vienintelė, kurią baisu nuvilti.

Telefonas pagaliau nutilo. Ir suskambo vėl.

Haris pagriebė ragelį:

– Ne, šefe. Atsakymas yra „ne", darbo man nereikia.

Kitame ragelio gale minutėlę tvyrojo tyla. Tada nepažįstamas balsas tarė:

– Jums skambina iš „Oslo energijos". Ar kalbuosi su ponu Hūle?

Haris mintyse nusikeikė.

– Taip.

– Neapmokėjote mūsų siųstų sąskaitų ir neatsakėte į paskutinius mūsų priminimus. Skambinu norėdamas pranešti, jog šiąnakt po vidurnakčio nutrauksime elektros tiekimą Sofijos gatvės penktam numeriui.

Haris tylėjo.

– Vėl įjungsime tik tada, kai apmokėsite sąskaitas.

– Kokia suma?

– Su priminimu ir atjungimo mokesčiu bei išieškojimo išlaidomis bus keturiolika tūkstančių keturi šimtai šešiasdešimt trys kronos.

Tyla.

– Alio?

– Aš čia. Dabar truputėlį neturiu pinigų.

– Skolą mums padengs skolų išieškojimo agentūra. O per tą laiką, tikėkimės, temperatūra nenukris žemiau nulio. Ar ne taip?

– Tikėkimės, – paantrino Haris ir padėjo ragelį.

Lauke tebekaukė sirenos.

Haris grįžo į lovą. Pagulėjo užsimerkęs kokias penkiolika minučių ir pasidavė – vėl apsirengė ir nuskubėjo į tramvajų, vežantį į valstybinę ligoninę.

11 skyrius
Spausdintas lapas

Pabudęs šį rytą žinojau, kad tai padarysiu dar kartą. Sapnas vis kartojasi: gulime ant žemės, srūva kraujas, ir pažvelgęs į šoną matau, kad ji stovi ir žiūri į mus. Žiūri į mane liūdnai, tarsi tik dabar supratusi, kas esu iš tikrųjų, tarsi dabar tepamačiusi, koks esu – ne toks, kokio norėtų.

Pusryčiai buvo nuostabūs. Televizoriaus ekrano apačioje bėga eilutė: „Frognerio lauko baseine rasta negyva parlamento narė." Apie tai praneša visi žinių kanalai. Atsispausdinam ir – čekšt čekšt žirklėmis.

Kol pirmieji žiniatinkliai neišspausdino vardo. Vadinamasis policijos tyrimas virto juokingu farsu, kuris ne tiek domina, kiek erzina. Bet šį kartą jie mes tyrimui visas savo pajėgas, neapsimes dirbą, kaip Borgnės ir Šarlotės atveju. Juk galų gale Marita Olsen – parlamento narė. Laikas padėti tašką. Nes jau turiu nusižiūrėjęs kitą auką.

12 skyrius
Nusikaltimo vieta

Haris stovėjo prie ligoninės durų ir rūkė. Virš jo kabojo melsvas dangus, o po kojomis miglose skendėjo tarp neaukštų žaliuojančių kalvų įsiterpęs miestas. Šis vaizdas jam priminė vaikystę Opsale, kai kartu su Eisteinu pirmą kartą pabėgę iš pamokų nulėkė prie vokiečių bunkerių Norstrane. Iš ten žiūrėjo žemyn į Oslo centrą gaubiantį tirštą gelsvą rūką. Bet bėgant metams rytinis rūkas iš Oslo pasitraukė – kartu su pramone ir kūrenimu malkomis.

Haris sutrynė cigaretę bato kulnu.

Ulavas Hūlė atrodė geriau. O gal apšvietimas geresnis. Paklausė, ko Haris šypsosi. Ir kas gi iš tikrųjų nutiko jo žandikauliui?

Haris kažką numykė apie savo nevikrumą ir ėmė galvoti, kada vaikai užauga ir ima ginti tėvus nuo tikrovės. Padarė išvadą, kad sulaukę maždaug dešimties.

– Buvo atėjusi tavo sesuo, – tarė Ulavas.

– Kaip ji?

– Puikiai. Išgirdusi, kad sugrįžai, žadėjo tavim pasirūpinti. Nes dabar ji jau didelė. O tu – mažas.

– Aha. Protinga mergina. Kaip šiandien laikaisi?

– Gerai. Netgi labai gerai. Ar tik ne laikas man iš čia nešdintis?

Tėvas šyptelėjo, ir Haris atsakė tuo pačiu.

– Ką sako gydytojai?

Ulavas Hūlė tebesišypsojo.

– Per daug. Keičiam temą.

– Gerai. Apie ką nori pasikalbėti?

Ulavas Hūlė galvojo.

– Noriu pasikalbėti apie ją.

Haris linktelėjo galva. Ir tyliai prisėdo pasiklausyti, kaip tėvas pasakos apie tai, kaip susipažino su jo mama. Kaip juodu susituokė. Kaip, Hariui dar esant mažam, mama susirgo.

– Ingrida man visada padėdavo. Visada. Bet jai retai kada manęs reikėjo. Kol susirgo. Kartais man atrodo, kad jos liga buvo išganymas.

Haris krūptelėjo.

– Liga suteikė man galimybę grąžinti skolas, na, supranti. Taip ir padariau. Dariau viską, ko tik ji paprašydavo, – Ulavas Hūlė įdėmiai žvelgė į sūnų. – Viską, Hari. Beveik viską.

Haris linktelėjo galva.

O tėvas kalbėjo toliau. Apie Sėsę ir Harį, kokia Sėsė miela. Ir koks valingas Haris. Kaip Haris ko nors bijodavo, bet niekam apie tai neprasitardavo. Kartą su Ingrida pasiklausę prie durų išgirdo, kaip Haris verkia ir koneveikia nematomas pabaisas. Bet žinojo, kad nevalia įeiti ir bandyti raminti. Nes supyks, apšauks, kad juodu tik viską gadina, ir išvarys lauk.

– Visada pats norėjai įveikti savo pabaisas, ar ne, Hari?

Ulavas Hūlė papasakojo seną kaip pasaulis istoriją apie tai, kaip Haris ėmė kalbėti tik būdamas beveik penkerių. Ir kaip vieną gražią dieną iš jo lūpų pasipylė ištisi sakiniai. Lėti, solidūs sakiniai su suaugusiajam būdingu žodynu; juodu labai nustebo, iš kur Haris galėjo to išmokti.

– Bet tavo sesuo teisi, – nusišypsojo Ulavas. – Vėl tapai mažu berniuku. Lioveisi kalbėti.

– Tikrai? Nori, kad kalbėčiau?

Ulavas papurtė galvą.

– Turi klausytis. Bet šiandien gana. Gausi ateiti rytoj.

Haris dešine ranka spustelėjo tėvui kairę ir atsistojo.

– Neprieštarausi, jei keletui dienų apsistosiu Opsale?

– Ačiū, kad pasisiūlei. Nenorėjau tavęs apsunkinti, bet namus tikrai reikia prižiūrėti.

Haris nusprendė nebesakyti tėvui, kad jo bute ruošiamasi nutraukti elektros energijos tiekimą.

Ulavas paskambino, ir įėjo jauna besišypsanti seselė, kuri, kaip jai, matyt, būdinga, flirtuodama kreipėsi į senuką vardu. Haris pastebėjo, kaip tėvas ėmė kalbėti žemesniu

balsu, aiškindamas, kad Hariui reikia pasiimti raktus iš jo lagamino. Pastebėjo, kaip lovoje gulintis sunkus ligonis bando prieš šią panelytę papustyti plunksneles. Ir tai kažkodėl atrodė ne apgailėtina, o visiškai natūralu.

Atsisveikindamas tėvas pakartojo:

– Viską, ko ji manęs prašė, – ir sušnabždėjo: – Išskyrus vieną dalyką.

Vesdamasi Harį į saugyklą seselė pasakė, kad su juo nori šnektelėti gydytojas. Suradęs lagamine raktus, jis pasibeldė į seselės nurodytas duris.

Gydytojas galva parodė, kur atsisėsti, palinko savo sukamojoje kėdėje ir suglaudė abiejų rankų pirštų galiukus.

– Gerai, kad grįžote namo. Bandėme su jumis susisiekti.

– Žinau.

– Vėžys išplito.

Haris linktelėjo galva. Kažkada buvo girdėjęs, kad tokia ir yra vėžinių ląstelių funkcija – išplisti.

Gydytojas, tarsi svarstydamas, ar tęsti, atidžiai pažvelgė į Harį.

– Gerai, – atsakė šis.

– Gerai?

– Gerai, esu pasirengęs išgirsti viską.

– Paprastai mes nesakome, kiek pacientui liko gyventi. Bijome suklysti, be to, taip užkrautume didžiulį psichologinį krūvį. Tačiau šį kartą jaučiu, kad turėčiau pasakyti, jog jūsų tėvas jau gyvena ilgiau, nei manyta.

Haris palinksėjo galva. Pažvelgė pro langą. Apačioje tebetvyrojo tirštas rūkas.

– Ar turite mobilųjį telefoną, kad galėtume susisiekti nelaimės atveju?

Haris papurtė galvą. Ar tik rūke nepasigirdo sirena?

– Gal tada žmogaus, kuris galėtų jums perduoti žinią?

Haris vėl papurtė galvą:

– Ne bėda. Aš kasdien jam paskambinsiu ir aplankysiu. Tinka?

Gydytojas linktelėjo ir stebėjo, kaip Haris atsistoja ir išeina pro duris.

*

Buvo devinta, kai Haris atvyko prie Frognerio baseino. Visas Frognerio parkas yra maždaug penkiasdešimties hektarų dydžio, bet kadangi atviras lauko baseinas užima tik mažą jo dalelę ir yra aptvertas, policininkams aptverti nusikaltimo vietą nebuvo sunku – jie paprasčiausiai aprišo tvorą juosta, o prie bilietų kasos pastatė apsaugą. Apie nusikaltimus rašančių korespondentų gauja lyg maitvanagiai ėmė sukti ratus aplinkui ir už vartų šnekučiuodamiesi lūkuriavo, kada galės prieiti prie lavono. Dėl Dievo meilės, juk tai parlamento deputatė, negi žmonės neturi teisės matyti tokio įžymaus lavono nuotraukų?

Haris „Kaffepikene" nusipirko juodos kavos. Kėdės ir staliukai stovėjo lauke visą vasarį, todėl Haris atsisėdo prie vieno iš jų, užsirūkė ir stebėjo minią priešais bilietų kasą.

Šalia prisėdo vyras.

– Žiūrėkit, čiagi pats Haris Hūlė. Kur buvote dingęs?

Haris pažvelgė į jį. Apie nusikaltimus rašantis *Aftenposten* korespondentas Rogeris Jendemas užsirūkė cigaretę ir mostelėjo Frognerio parko link.

– Pagaliau Marita Olsen gavo, ko norėjo. Dar iki šio vakaro aštuntos valandos taps įžymybe. Pasikorė ant tramplino? Geras karjeros posūkis, – jis atsisuko į Harį ir susiraukė. – Kas jūsų žandikauliui? Atrodote baisiai.

Haris niekó neatsakė. Toliau gurkšnojo kavą ir tyčia nejaukiai tylėjo, bergždžiai vildamasis, kad žurnalistas pats susipras esąs nepageidaujamas. Virš jų tvyrančiame akliname

rūke pasigirdo sraigtasparnio gaudesys. Rogeris Jendemas įsistebeilijo į viršų.

– Turbūt *Verdens Gang*. Nieko stebėtino, kad šis bulvarinis laikraštpalaikis pasisamdė sraigtasparnį. Tikiuosi, rūkas nepakils.

– Mhm. Geriau tegu niekas negauna nuotraukų, nei gauna vien tik *VG*?

– Taip. Ką apie tai žinote?

– Žinoma, mažiau už tave, – šyptelėjo Haris. – Paryčiais naktinis sargas rado kūną ir iš karto paskambino į policiją. O tu?

– Su nutraukta galva. Atrodo, moteris nušoko nuo tramplino, užsirišusi ant kaklo virvę. O ji, kaip žinai, buvo stamboka. Svėrė beveik pusantro šimto kilogramų. Ant tvoros rasta audinio, kuris atitinka jos treningo medžiagą, tad manoma, kad pro ten ji įlindo. Kitų įkalčių nerasta, todėl manoma, kad buvo viena.

Haris įtraukė cigaretės dūmą. *Su nutraukta galva*. Tie žurnalistai kalba taip, kaip rašo, anot jų pačių, apverstos piramidės principu – svarbiausia informacija eina pradžioje.

– Regis, tai atsitiko paryčiais? – bandė dar ką nors ištraukti Haris.

– Arba vakar vakare. Maritos Olsen vyras teigia, kad žmona išėjo iš namų pabėgioti be penkiolikos dešimtą.

– Vėloka bėgioti.

– Atrodo, kad visada bėgiodavo tokiu metu. Mėgo būti parke viena.

– Mhm.

– Beje, bandžiau pasigauti ją suradusį sargą.

– Kam?

Jendemas nustebęs pažvelgė į Harį.

– Savaime aišku – tam, kad gaučiau liudijimą iš pirmų lūpų.

– O, tikrai, – traukdamas dūmą burbtelėjo Haris.

– Bet atrodo, kad jis slapstosi. Neradau nei čia, nei namie. Tikriausiai patyrė šoką, vargšelis.

– Na, nebe pirmas kartas, kai šiame baseine jis aptinka lavoną. Manau, kad policija tai apgalvojo, todėl tau ir nepavyko su juo susisiekti.

– Kaip suprasti – nebe pirmas kartas?

Haris gūžtelėjo pečiais.

– Buvau čionai iškviestas du ar tris kartus. Naktimis čia bastosi visoks jaunimėlis. Vieną kartą įvyko savižudybė, o kitą – nelaimingas atsitikimas. Keturi girti draugeliai grįždami iš vakarėlio sugalvojo pakvailioti, pasižiūrėti, kuris išdrįs atsistoti arčiausiai tramplino krašto. Nugalėjo drąsiausias – devyniolikmetis. Vyriausias iš kompanijos buvo jo vyresnysis brolis.

– Velniai rautų, – tik iš pareigos tarstelėjo Jendemas.

Haris pasižiūrėjo į laikrodį taip, lyg kažkur skubėtų.

– Atrodo, virvė buvo tvirta, – pridūrė Jendemas. – Nutraukta galva. Esate kada nors apie tai girdėjęs?

– Tomas Kečumas, – Haris išmaukė kavos puodelį ir akimoju atsistojo.

– Kečupas?

– Kečumas. Iš grupuotės „Skylė sienoje". Pakartas 1901 metais Naujojoje Meksikoje. Įprastos kartuvės, tik virvė per ilga.

– O? Kiek?

– Šiek tiek daugiau nei pora metrų.

– Tik tiek? Tikriausiai buvo storas vyriokas.

– Nea. Tai tik įrodo, kaip lengva netekti galvos.

Jendemas dar kažką šūktelėjo Hariui pavymui, bet šis nebeišgirdo. Perėjo šiaurinėje baseino pusėje esančią automobilių aikštelę, atsidūrė ant žolės ir, pasukęs į kairę, tiltu nužingsniavo pagrindinių vartų link. Baseiną iš visų pusių supa daugiau nei pustrečio metro aukščio tvora. *Daugiau kaip šimtą kilogramų.* Gal Marita Olsen ir bandė perlipti pati, bet perlipo tikrai ne be kažkieno pagalbos.

Už tilto pasuko kairėn, kad galėtų prieiti prie baseino iš kitos pusės. Perlipo oranžinę policijos juostą ir stabtelėjo šlaito

viršūnėje prie krūmo. Jau seniai nejautė tokio jaudulio. Bet bylų iš galvos neišmetė. Vis dar pamena ant tramplino stovėjusių keturių vaikinų vardus. Monotoniškai į jo klausimus atsakinėjančio vyresniojo brolio kiaurai skrodžiančias akis. Ir nurodytą vietą, pro kur čionai įsigavo.

Kad nesunaikintų galimų įkalčių, Haris atsargiai pastatė kojį ir palenkė krūmą į vieną pusę. Oslo parko priežiūros tarnyba dirba neskubėdama. Jeigu iš viso dirba. Tvoroje tebėra skylė.

Haris pritūpė ir apžiūrėjo nelygius skylės kraštus. Išvydo porą tamsaus audeklo siūlų. Nuo drabužio tojo, kuris ne pats lindo, o stumtelėjo prie tvoros moterį. Arba įstūmė ją pro skylę. Haris ieškojo kitų įkalčių. Skylės viršuje kabojo dar vienas ilgas juodas vilnonis siūlas. Skylės viršus buvo tokiame aukštyje, kad žmogus jį galėjo pasiekti tik stačias. Galva. Viskas aišku, vilnonė skrybėlė. Ar Marita Olsen buvo užsidėjusi vilnonę skrybėlę? Rogeris Jendemas sakė, jog Marita Olsen išėjo iš namų be penkiolikos dešimtą, kad pabėgiotų parke. Haris, kaip visada, ėmė spėlioti.

Pabandė įsivaizduoti tą sceną. Tarkime, neįprastai šiltas vakaras parke. Prieš akis išdygo stambi, nuo bėgiojimo suprakaitavusi moteriškė. Vilnonė skrybėlė čia nedera. Ir niekas kitas iš aplinkinių negalėjo dėvėti juodos skrybėlės. Ne todėl, kad vis dėlto per šalta. Tiesiog kažkas nenorėjo būti atpažintas. Juoda vilna. Labiau tikėtina, kad šilta vilnonė kepurė. Arba gobtuvas.

Haris atsargiai išlindo iš krūmų.

Net neišgirdo, kaip kažkas prisiartino.

Vienas vyras rankose laikė pistoletą; atrodo, pusiau automatinį austrišką „Steyr". Nutaikytą į Harį. Išsižiojęs blondinas su galingu apatiniu žandikauliu, ir kai jis iš juoko kriuktelėjo, Haris prisiminė KRIPOS'e dirbančio Trulso Berntseno pravardę. Byvis. Kaip filmuke „Byvis ir Tešlagalvis".

Kitas buvo neaukštas, akivaizdžiai šleivakojis, stovėjo susikišęs rankas į kišenes. Bet Haris žinojo, kad jose yra ginklas ir suomišką pavardę turinčio vyruko tapatybės kortelė. Tačiau dėmesį prikaustė trečias, pilką elegantišką paltą vilkintis vyras. Jis stovėjo šalia anų dviejų, ir tiek ginkluotojo, tiek suomio kūno kalba vienodai buvo skirta ir Hariui, ir tam vyrui. Lyg pirmieji du tik papildytų trečiąjį, o ginklą *iš tikrųjų* laikytų būtent jis. Hariui labiausiai užkliuvo ne beveik moteriški to vyro bruožai. Ne ilgos, tarsi priklijuotos apatinės ir viršutinės blakstienos. Ne nosis, smakras ar dailūs skruostikauliai. Ne tai, kad plaukai stori, tamsūs, šiek tiek pražilę, rūpestingai sušukuoti ir, kas nebūdinga smogikams, ilgoki. Ne daugybė dėmelių įdegusioje odoje, dėl kurių galėjai pamanyti, jog yra stovėjęs rūgščiame lietuje. Ne – Hariui užkliuvo jo neapykanta. Į Harį nukreipta neapykanta, ir tokia stipri, kad Haris beveik pajuto ją fiziškai – lyg kažką balto ir kieto.

Vyras dantų krapštuku rakinėjo dantis. Prakalbo gerokai aukštesniu ir švelnesniu balsu, nei Haris tikėjosi:

– Hūle, tu įžengei į policijos aptvertą teritoriją.

– Neginčytinas faktas, – žvelgdamas į vyrą pripažino Haris.

– Kodėl taip padarei?

Haris stebeilijo į vyrą, vieną po kito atmesdamas galimus atsakymus tol, kol nebeliko nė vieno.

– Kad jau mane pažįsti, – pagaliau tarė, – gal malonėsi ir pats pasakyti, su kuo turiu malonumo kalbėtis?

– Kažin ar taip jau malonu bus tiek man, tiek tau, Hūle. Tad siūlau nešdintis iš šitos teritorijos ir niekada nebesirodyti, kai nusikaltimą tiria KRIPOS. Girdi?

– Na, girdėti girdžiu, tik ne visai suprantu. O kas, jeigu aš galiu padėti policijai pasakydamas, kaip Marita Olsen...

– Policijai tu padėjai tik tuo, – nutraukė švelnus balsas, – kad sutepei jos reputaciją. Man tu esi apgailėtinas girtuoklėlis, nusikaltėlis ir padugnė, Hūle. Todėl patariu lįsti atgal po

akmeniu, iš po kurio išropojai, kol kas nors bato kulnu nesutraiškė tau makaulės.

Haris žiūrėjo į vyrą, o nuojauta ir protas neprieštaravo jo žodžiams ir ragino: „Daryk, kaip liepta. Atsitrauk. Esi beginklis. Turėk proto."

Ir jam tikrai norėjosi turėti proto; džiaugtųsi, jei būtų išmintingas. Haris išsitraukė cigarečių pakelį.

– Ir tai padarytum tu, ar ne, Belmanai? Juk tu Belmanas, tiesa? Tas genijus, kuris pasiuntė man šitą žmogbeždžionę suomį? – linktelėjo galva suomio pusėn. – Iš tavo bandymo sprendžiu, kad nepajėgtum sutraiškyti... nes... nes... – karštligiškai pabandė rasti kokį nors palyginimą, bet nepavyko. Tas suknistas paros ritmo sutrikimas po skrydžio.

Belmanas stojo ginti suomio.

– Atsiknisk, Hūle, – vyresnysis inspektorius smarkiai dūrė pirštu jo pusėn: – Nagi. Dink iš čia.

– Aš... – pradėjo Haris.

– Taigi, – plačiai nusišypsojo Belmanas. – Tu – sulaikytas.

– Ką?!

– Tris kartus buvai įspėtas apleisti nusikaltimo vietą, bet nepaklusai. Rankas už nugaros.

– Dabar atidžiai paklausyk manęs! – suurzgė Haris, nujausdamas, kad tapo panašus į laboratorijoje tiriamą, labai nuspėjamai besielgiančią žiurkę. – Aš tik noriu...

Berntsenas, kitaip tariant Byvis, ištiesė ranką, ištraukė Hariui iš dantų cigaretę ir numetė ant šlapio grindinio. Haris pasilenkė jos pakelti, bet gavo nuo Jusio spyrį batu į nugarą ir parkrito. Trenkėsi galva į žemę ir paragavo ne tik jos, bet ir tulžies. Tada išgirdo prie ausies švelnų Belmano balsą:

– Priešiniesi sulaikomas, Hūle? Juk sakiau, rankas už nugaros! Liepiau jas sudėti...

Belmanas uždėjo ranką Hariui ant užpakalio. Haris giliai įkvėpė, bet liko gulėti kaip gulėjęs. Aiškiai suprato, ko siekia Belmanas. Pareigūno užpuolimas. Du liudytojai. 127-as

straipsnis. Penkeri metai kalėjimo. *Game over.** Ir nors kuo aiškiausiai tai suvokė, taip pat suprato, jog Belmanas netrukus pasieks savo. Todėl, kad atitoltų nuo kriuksėjimą primenančio Byvio juoko ar Belmano odekolono kvapo, sutelkė dėmesį visai kitur. Ėmė galvoti apie ją. Rakelę. Sudėjo rankas už nugaros, Belmanui ant rankos, ir užvertė galvą aukštyn. Dabar, kai vėjas išsklaidė virš jų tvyrojusį rūką, pilkame dangaus skliaute pamatė siaurą baltą trampliną. Nuo jo kažkas tebekarojo, regis, virvė.

Rankas švelniai surakino antrankiai.

Belmanas liko stovėti automobilių aikštelėje prie Midelthuno gatvės ir akimis palydėjo išvažiuojančiuosius. Nuo vėjo nežymiai plaikstėsi jo palto skvernai.

*

Kai prie langelio priėjo trys vyrai, areštinės pareigūnas skaitė laikraštį.

– Labas, Tūre, – pasisveikino Haris. – Turi kamerą nerūkantiesiems su gražiu vaizdu?

– Sveikas, Hari. Seniai nesimatėm, – nuo spintelės už nugaros pareigūnas paėmė raktą ir padavė Hariui. – Kambariukas medaus mėnesiui.

Haris pamatė, kaip Tūrė sutriko, kai Byvis pasilenkė į priekį, čiupo raktą ir suniurzgė:

– Jis yra kalinys, liurbi tu.

Kol Jusis apieškojo sulaikytąjį ir traukė iš jo kišenių raktus bei piniginę, šis grimasomis atsiprašė Tūrės.

– Tūre, gal paskambintum Gunarui Hagenui? Jis...

Jusis griebė už antrankių ir pradrėskė Hariui odą. Dviejų vyrų į areštinę tempiamas kalinys vos neparvirto.

* Žaidimas baigtas. (Angl.)

Užrakinęs sulaikytąjį kameroje, kurios dydis pustrečio iš pusantro metro, Jusis grįžo pas Tūrę užpildyti popierių, o Byvis liko stovėti prie grotuotų durų ir stebeilyti į Harį. Haris matė, kad šiam kažkas slegia širdį, todėl laukė. Ir galop tas kažkas prasiveržė nuo neapykantos drebančiu balsu:

– Na, tai kaip jautiesi? Suknistas prasimušėlis; juk sugavai du serijinius žudikus, buvai rodomas per teliką ir taip toliau. Tai kaip jautiesi dabar, sėdėdamas čia ir žiūrėdamas pro grotas?

– Ko taip nerviniesi, Byvi? – ramiai paklausė Haris ir užsimerkė. Juto, kaip kūną maudžia, tarsi išlipus į krantą po ilgos kelionės.

– Nieko aš nesinervinu. Mane tik užknisa gerus policininkus šaudantys banditėliai.

– Trys klaidos viename sakinyje, – tarė ant kameros lovos atsiguldamas Haris. – Pirma, žodis „užknisa" yra žargonas; antra, inspektorius Valeris nebuvo geras policininkas, o trečia, aš jo nenušoviau. Aš tik nutraukiau jam ranką. Va taip, nuo peties, – parodė Haris.

Byvis išsižiojo ir, neišleidęs nė garso, užsičiaupė.

Haris vėl užsimerkė.

13 skyrius
Kabinetas

Haris atsimerkė po poros valandų, kai Gunaras Hagenas rakino jo kameros duris.

– Atleisk, Hari, negalėjau ateiti anksčiau, buvau susirinkime.

– Viskas gerai, šefe, – atsakė Haris ir žiovaudamas išsitiesė lovoje. – Ar mane paleido?

– Kalbėjausi su policijos teisininku, šis sako, kad viskas gerai. Kardomojo sulaikymo nereikia painioti su bausme. Girdėjau, kad tave čia atgabeno pora KRIPOS'o vyrukų. Kas nutiko?

– Tikėjausi, kad jūs man pasakysit.

– Manai, aš žinau?

– Nuo tada, kai nusileidau Osle, mane seka KRIPOS.

– KRIPOS?

Haris atsisėdo ir ranka persibraukė teptuko šerius primenančius plaukus.

– Jie nusekė mane iki valstybinės ligoninės. Sulaikė už tai, kad pažeidžiau taisykles. Kas čia darosi, šefe?

Hagenas kilstelėjo smakrą ir pasiglostė kaklo odą.

– Po šimts, to ir reikėjo tikėtis.

– Tikėtis ko?

– Kad jie supras, jog tavęs ieškosime. Kad Belmanas bandys mums sukliudyti.

– Būtų gerai, kad įvardytumėt bent porą priežasčių, kodėl tai vyksta.

– Visa tai, kaip sakiau, painoka. Tai susiję su policijoje atsiradusia takoskyra ir racionalizacija. Su jurisdikcija. Sena kova tarp Smurtinių nusikaltimų skyriaus ir KRIPOS'o. Dviem tas pačias funkcijas atliekančioms tarnyboms šioje mažoje šalelėje per ankšta. Diskusija užvirė, kai KRIPOS'o viršininko pavaduotoju tapo Mikaelis Belmanas.

– Papasakokit, kas jis per vienas.

– Belmanas? Baigė Policijos akademiją, prieš atsidurdamas centrinėje Europolo būstinėje Hagoje kurį laiką dirbo Norvegijoje. Paskui ši žvaigždė grįžo į KRIPOS'ą, pasiryžusi žūtbūt kopti karjeros laiptais. Bet jau nuo pirmos dienos prasidėjo problemos, nes sumanė įdarbinti užsienietį, savo buvusį kolegą iš Europolo.

– Ar jis kartais ne suomis?

Hagenas linktelėjo galva.

– Jusis Kolka. Baigė policininkų kursus Suomijoje, bet formaliai neturi reikalingos kvalifikacijos, kad galėtų dirbti policininku Norvegijoje. Profesinė sąjunga pasiuto. Nuspręsta, kad Kolką galima laikinai įdarbinti pagal mainų

programą. Paskui Belmanas ėmėsi kito žygio – įvesti tokią tvarką, kad tiriant sudėtingesnes žmogžudystes būtent KRIPOS nuspręstų, ar ši byla priklauso jiems, ar vietinei policijai, o ne atvirkščiai.

– Ir?

– Ir nereikia nė sakyti, kad tai visiškai nepriimtina. Policijos biure turime didžiausią šalyje žmogžudysčių tyrimų skyrių ir mes sprendžiame, kurias bylas Osle nagrinėti patiems, o kada prašyti KRIPOS'o pagalbos. KRIPOS buvo įsteigtas tik tam, kad kvalifikuotai padėtų policijos skyriams, turintiems žmogžudysčių tyrimo patirties, bet Belmanas siekia suteikti šiai tarnybai karališką statusą. Į mūsų ginčą įtraukta ir Teisingumo ministerija. Netrukus KRIPOS sumojo, jog galima padaryti taip, kad žmogžudysčių bylos būtų centralizuotos ir jas tirtų tik vienas centras; o tai iki šiol laikėme savo rankose. Jie nė girdėti nenori mūsų argumentų apie suvienodėjimo ir dubliavimosi grėsmę, vietinio intelekto ir žinių panaudojimą, pastiprinimą ar...

– Ačiū, jūs pamokslaujate atsivertusiajam.

Hagenas iškėlė ranką.

– Puiku, bet Teisingumo ministerija rengia susirinkimą...

– Ir?..

– Sako būsianti pragmatiška. Sieksianti racionaliai panaudoti ribotus išteklius. Jei KRIPOS įrodys, kad be vargo gali dirbti be policijos paramos...

– KRIPOS'o padaliniui Briuno alėjoje bus suteikta visa valdžia, – užbaigė sakinį Haris. – Belmano biuras paims vadeles į rankas ir galas Smurtiniams nusikaltimams.

Hagenas susigūžė.

– Kažkas panašaus. Kai už „Datsun" markės automobilio buvo aptiktas Šarlotės Lol kūnas ir pastebėjome panašumų su naujo pastato rūsyje rasta nužudyta mergina, įvyko kaktomuša. KRIPOS pareiškė, kad nors kūnai rasti Osle, dvigubomis

žmogžudystėmis užsiima ne Oslo policijos skyrius, o jie, ir savavališkai pradėjo tyrimą. Jie supranta, kad nuo šios bylos priklausys, ar gaus ministerijos palaiminimą.

– Vadinasi, svarbu išspręsti bylą anksčiau, nei tai padarys KRIPOS?

– Kaip minėjau, viskas labai sudėtinga. KRIPOS atsisako dalytis su mumis informacija, nors patys nė kiek į nepasistūmėjo į priekį. Priešingai – dar kartą kreipėsi į ministeriją. Ministerija paskambino policijos viršininkui ir pranešė *pageidaujanti*, kad leistume šią bylą tirti KRIPOS'ui, o vėliau nuspręsianti, kaip ateityje paskirstyti, kas už ką atsakingas.

Haris krestelėjo galvą.

– Kebli situacija. Jus apėmė neviltis...

– Aš taip nesakyčiau.

– Tokia neviltis, kad net atkapstėte seną serijinių žudikų medžiotoją Harį Hūlę. Policijoje jau nebedirbantį pašalietį, kuris patyliukais galėtų imtis šio reikalo skyriaus labui. Todėl niekam nevalia apie tai prasitarti.

Hagenas atsiduso.

– Bet atrodo, kad Belmanas tai suuodė. Ir ėmė tave sekti.

– Kad patikrintų, ar vykdote ministerijos nurodymą. Kad pagautų mane nusikaltimo vietoje: skaitantį senas ataskaitas ar lankantį jau apklaustus liudytojus.

– Arba dar geriau – kad visiškai pašalintų tave iš šio žaidimo. Belmanas žino, kad užtenka vienos klaidelės ir būsi atstatydintas, vieno bokalo alaus darbo metu, menkiausio tarnybinio pažeidimo.

– Mhm. Arba laukia, kol pasipriešinsiu sulaikomas. Tas šiknius nori imtis šios bylos bet kokia kaina.

– Pasikalbėsiu su Belmanu. Sužinojęs, kad tavęs ši byla visiškai nedomina, išmes tą mintį iš galvos. Mes be reikalo policininkų į tokį šūdą neklampiname, – Hagenas žvilgtelėjo į laikrodį. – Turiu grįžti į darbą. Dingstam iš čia.

*

Juodu išėjo iš areštinės ir, kirtę automobilių aikštelę, sustojo prie įėjimo į policijos biurą – virš parko iškilusį bokštą iš plieno ir betono. Šalimais pilkavo senos Botseno sienos; šį Oslo kalėjimą su policijos biuru jungia tunelis. Apačioje iki fiordo ir uosto driekėsi Grionlandas. Fasadai pilki kaip pati žiema ir tokie purvini, lyg būtų apkritę pelenais. Kranai uoste priminė dangaus fone regimas kartuves.

– Vaizdelis nekoks, ane?

– Taip, – giliau įkvėpė Haris.

– Tačiau šis miestas vis vien išskirtinis.

Haris pritariamai linktelėjo galva.

– Visiškai sutinku.

Vyrai, susikišę rankas į kišenes, valandėlę patrypčiojo vietoje.

– Šaltoka, – tarstelėjo Haris.

– Tai kad nelabai.

– Gal ir ne, bet aš tebegyvenu Honkongo orais.

– Mat kaip.

– Gal išgerkim kavos? – Haris žvilgtelėjo į šešto aukšto langus. – Ar stačia galva pulsite prie darbų? Prie Maritos Olsen bylos?

Hagenas tylėjo.

– Mhm, – numykė Haris. – Vadinasi, Belmanas ir KRIPOS jau pasiėmė ir ją.

*

Einant šešto aukšto raudonosios zonos koridoriumi, Hariui santūriai linktelėjo vienas kitas buvęs bendradarbis. Gal jis šiame pastate ir legenda, bet populiarumu niekada nepasižymėjo.

Juodu praėjo pro kabineto duris, prie kurių kažkas priklijavo A4 formato lapą, skelbiantį: „I see dead people."

Hagenas krenkštelėjo:

– Tavo kabinetą teko atiduoti Magnusui Skarei. Patalpos perpildytos.

– Nieko tokio, – nuramino Haris.

Iš virtuvėlės abu atsinešė po popierinį puodelį prastos kavos.

Hageno kabinete Haris įsitaisė ant kėdės priešais VPI stalą. Ant jos jam yra tekę sėdėti daugybę kartų.

– Kaip matau, tebeturite jį, – pasakė Haris, galva parodydamas į ant stalo padėtą suvenyrą, kuris iš pirmo žvilgsnio primena baltą šauktuką. Tai buvo kremuotas mažasis pirštelis. Haris žinojo, kad kadaise tas pirštas buvo Antrajame pasauliniame kare dalyvavusio japonų karininko. Atsitraukiant tas karininkas savo vyrų akivaizdoje nusikirto pirštą, taip atsiprašydamas už tai, kad negali sugrįžti paimti žuvusiųjų. Hagenas mėgo pasakoti šią istoriją, skaitydamas pavaldiniams paskaitas apie vadovavimą.

– O tu jo nebeturi, – Hagenas galva parodė į Hario ranką be didžiojo piršto, kuriuo Haris anksčiau prilaikydavo popierinį puodelį.

Haris sutiko, kad atkirtis taiklus, todėl tiesiog gurkštelėjo kavos. Ji irgi tebebuvo tokia kaip kadaise. Kaip suskystintas degutas.

Haris susiraukė.

– Man reikia trijų žmonių komandos.

Hagenas iš lėto gurkštelėjo kavos ir padėjo puodelį ant stalo.

– Tiek užteks?

– Visada klausiate to paties. Juk žinote, kad nemėgstu dirbti didelėje grupėje.

– Šiuo atveju man tai labai paranku. Kuo mažiau žmonių, tuo mažesnė tikimybė, kad KRIPOS arba Teisingumo ministerija suuos, jog mes tiriame šias dvi žmogžudystes.

– Tris žmogžudystes, – nusižiovavo Haris.

– Palauk, juk mes nežinome, ar Marita Olsen...

– Naktį viena besibastanti, per jėgą nuvesta nuošalėn ir neįprastu būdu nužudyta moteris. Trečią kartą senajame gerajame

Osle. Trečia žmogžudystė. Patikėkite. Bet kad ir kiek mūsų bus, pažadu, jog iš paskutiniųjų stengsimės, kad mūsų keliai su KRIPOS'u nesusikirstų.

– Taip, – murmtelėjo Hagenas, – tikiu tavimi. Todėl mano sąlyga tokia: jeigu šis tyrimas kada iškils dienos švieson, neprasitarkite, jog tai susiję su Smurtinių nusikaltimų skyriumi.

Haris užsimerkė. Hagenas kalbėjo toliau:

– Žinoma, gaila, kad bus įvelti keli mūsų darbuotojai, bet visiems leisk suprasti, kad to imiesi pats – kaip garsusis atsiskyrėlis Haris Hūlė, o skyriaus viršininkas apie tai nieko nežino. Turėsi patvirtinti šią versiją.

Haris atsimerkė ir skvarbiai pažvelgė į Hageną.

Hagenas atlaikė tą žvilgsnį.

– Yra klausimų?

– Taip.

– Varyk.

– Kas kurmis?

– Atsiprašau?

– Kas Belmano informatorius?

Hagenas gūžtelėjo pečiais.

– Nemanau, kad jis informuojamas apie viską, kuo užsiimame. Apie tavo sugrįžimą galėjo suuosti bet kur.

– Kiek žinau, Magnusas Skarė ne visada suvaldo liežuvį.

– Hari, tu manęs nieko nebeklausk.

– Na, gerai. Tai kur užsiimsime šiuo reikaliuku?

– Taip. Taip, – Gunaras Hagenas kelis kartus linktelėjo galva, tarsi juodu jau būtų apie tai kalbėję. – Kalbant apie kabinetą...

– Taip?

– Kaip sakiau, patalpos tiesiog perpildytos, todėl turime tuo reikalu užsiimti kur nors kitur, kur nors netoli nuo čia.

– Puiku. Tai kur?

Hagenas pažvelgė pro langą. Į pilkas Botseno sienas.

– Turbūt juokaujate, – pasitikslino Haris.

14 skyrius
Pastiprinimas

Bjornas Holmas įžengė į Briuno alėjoje įsikūrusios Kriminalinių ekspertizių tarnybos konferencijų salę. Už lango leidosi saulė, ant namų krito šešėliai, miestas pamažu grimzdo į vakaro sutemas. Automobilių aikštelė buvo pilnutėlė, o kitoje gatvės pusėje, prie įėjimo į KRIPOS'ą, stovėjo baltas autobusas su lėkšte ant stogo ir Norvegijos televizijos logotipu ant šono.

Patalpoje buvo tik Holmo viršininkė – itin blyškios odos smulkutė rami moterytė, vardu Beatė Len. Pirmą kartą pamatęs Beatę pagalvotum, kad vargu ar ji sugeba vadovauti grupei patyrusių, profesionalių, nuovokių, visada įnoringų ir nenuolaidžių ekspertų. Geriau ją pažinodamas pasakytum, kad tik ji ir gali susitvarkyti su tokiais. Beatės pavaldiniai gerbia ją ne vien už tai, kad išliko ori ir išdidi po to, kai amžiams prarado du policininkus – iš pradžių tėvą, o paskui ir savo vaiko tėvą. Visų pirma Beatę Len gerbia už tai, kad ji yra geriausia iš jų ir spinduliuoja nepriekaištingu sąžiningumu ir solidumu, tad kai ji nuleistomis akimis ir išraudusiais skruostais tyliu balsu duoda įsakymą, jis vykdomas akimoju. Todėl Bjornas Holmas atėjo tuoj pat, vos tik buvo iškviestas.

Beatė sėdėjo prilipusi prie televizoriaus.

– Tiesioginė transliacija iš spaudos konferencijos, – pasakė ne neatsigręždama. – Prisėsk.

Holmas tučtuojau atpažino ekrane rodomus žmones. Pagalvojo, kad kvaila, jog signalai perduodami tūkstančius kilometrų į kosmosą ir grįžta atgal tik tam, kad parodytų, kas šiuo metu dedasi anapus gatvės.

Beatė Len pagarsino televizorių.

– Jūs supratote mane teisingai, – kalbėjo Mikaelis Belmanas, palinkdamas prie mikrofono, pastatyto ant stalo priešais jį. – Šiuo metu nežinome nei vadeivų, nei įtariamųjų. Ir, pakartosiu, neatmetame savižudybės versijos.

– Bet juk sakėte... – žiojosi viena iš čia dalyvaujančių žurnalisčių.

Belmanas ją nutraukė:

– Aš teigiu, kad ši mirtis mums *kelia įtarimą*. Esu įsitikinęs, kad suprantate, ką tai reiškia. O jei ne, turėtumėte... – sąmoningai neužbaigė sakinio ir parodė į operatorių už kameros.

– *Stavanger Aftenblad*, – pasigirdo mekenimas Rugalando dialektu. – Ar policija mato ryšį tarp šios mirties ir kitų dviejų, įvykusių...

– Ne! Jeigu būtumėte klausęsis, ką sakau, būtumėte išgirdęs, kad mes neatmetame tokio ryšio *galimybės*.

– Tą girdėjau, – lėtai ir šaltakraujiškai atrėmė klausėjas. – Bet mums rūpi, ką jūs įtariate, o ne tai, kokių galimybių neatmetate.

Bjornas Holmas pastebėjo, kad Belmanas skersa akimi nužiūrėjo klausėją, o jam aplink burną susimetė nekantrumo raukšlelės. Šalia Belmano stovinti uniformuota pareigūnė uždengė mikrofoną ranka, palinko prie Belmano ir kažką jam sušnabždėjo. Vyresniojo inspektoriaus veidas apsiniaukė.

– Dabar Mikaelis Belmanas intensyviai mokomas, kaip kalbėti su žiniasklaida, – šyptelėjo Bjornas Holmas. – Pirma pamoka, paglostyk juos paplaukiui, ypač regioninius laikraščius.

– Jis naujokėlis šiame darbe, – atsakė Beatė Len. – Bet išmoks.

– Taip manai?

– Taip. Belmanas linkęs mokytis.

– Kiek žinau, nuolankumo išmokti sunku.

– Nuoširdaus nuolankumo – taip. Bet padlaižiauti, kai to reikia, o ypač bendraujant su šiuolaikine žiniasklaida, yra būtina. Ninė jam liepia elgtis kaip tik taip. O Belmanas pakankamai protingas, kad tai suprastų.

Kameros parodė, kaip Belmanas kostelėjo, išspaudė beveik berniukišką šypseną ir palinko prie mikrofono:

– Atleiskite, jei kalbėjau šiurkštokai, diena mums buvo ilga, ir tikiuosi, suprantate, kad nekantraujame grįžti prie šios tragiškos bylos tyrimo. Todėl esu priverstas jus palikti, bet jei turite daugiau klausimų, prašom kreiptis į Ninę, o aš pasistengsiu būti pasiekiamas dar šį vakarą, šiek tiek vėliau. Kad spėtumėte atiduoti medžiagą. Ar gerai?

– Na, ką aš tau sakiau? – pergalingai nusijuokė Beatė.

– Gimsta nauja žvaigždė, – paantrino Bjornas.

Ekrano užsklanda pasikeitė, ir Beatė Len atsigręžė į Bjorną.

– Skambino Haris. Prašo tavęs.

– Manęs? – nustebo Bjornas Holmas. – Kam?

– Puikiai žinai kam. Girdėjau, buvai su Gunaru Hagenu oro uoste, kai Haris parvyko.

– Vaje, – Holmas išsiviepė.

– Manau, Hagenas norėjo siųsti tave į operaciją „Įtikink", nes žino, kad esi vienas iš nedaugelio, su kuriais Haris mėgsta dirbti.

– Mes tik kolegos, be to, Haris metė darbą.

– Atrodo, kad apsigalvojo.

– Aha. Ir kodėl gi?

– Nesakė. Sakė pagalvojęs, jog bus geriausia, jei susisieks su manimi.

– Žinoma. Tu čia bosė.

– Kai įsikiša Haris, niekados negali numatyti, kaip kas bus. Kaip žinai, aš jį visai neblogai pažįstu.

Holmas linktelėjo galva. Jis tai žinojo. Žinojo, kad Beatės gyvenimo draugas ir tuomet dar negimusio vaiko tėvas Džekas Halvorsenas žuvo dirbdamas būtent su Hariu. Vieną speiguotą žiemos dieną buvo mirtinai subadytas Griunerliokoje. Netrukus po šio įvykio atvyko Holmas. Karštas vyro kraujas sunkėsi į baltą ledą. Policininko mirtis. Niekas Hario nekaltino. Išskyrus patį Harį.

Holmas pasikasė žandenas.

– Ką nori tuo pasakyti?

Beatė giliai įkvėpė ir stebėjo, kaip žurnalistai ir fotografai skuba iš KRIPOS'o.

– Tą, ką dabar ir pasakysiu. Teisingumo ministerija išreiškė pageidavimą, kad pirmenybę tirti šią bylą turėtų KRIPOS, ir dėl to ekspertus galiu perduoti tik Belmanui.

– Bet?

Beatė Len smarkiai subarbeno „Bic" rašikliu į stalą.

– Bet, be šių dviejų žmogžudysčių, yra ir kitų bylų.

– Trijų žmogžudysčių, – pataisė Holmas ir, metęs akylą žvilgsnį į Beatę, pridūrė: – Patikėk.

– Nežinau, ką tiksliai tiria inspektorius Hūlė, bet aišku, kad ne šias žmogžudystes. Tiek jis, tiek aš dėl šito sutariame, – pasakė Beatė. – Ir dėl to siunčiu tave tirti tos bylos ar tų bylų, apie kurias nieko nežinau. Porai savaičių. Po penkių darbo dienų ant mano stalo turi gulėti raštiškas raportas apie tai, kuo užsiimi. Aišku?

*

Kaja Solnes nušvito kaip saulutė ir tiesiog troško porą kartų apsisukti su visa biuro kėde.

– Jeigu Hagenas neprieštarauja, žinoma, prisidėsiu prie judviejų, – pasakė stengdamasi valdytis, bet balse vis vien nuskambėjo džiaugsmo gaidelės.

– Hagenas sutinka, – patikino vyras tarpduryje. Jis stovėjo atsirėmęs į staktą, o ranką prisidėjęs prie pakaušio, taigi užtvėrė tarpdurį įstrižai. – Būsime tik mes trys – Holmas, tu ir aš. Byla, kurią tirsime, yra slapta. Pradedame rytoj. Susitinkam septintą mano kabinete.

– Sakei... septintą?

– Septintą. Nulis septyni nulis nulis.

– Supratau. Kuris kabinetas?

Hūlė išsiviepė ir paaiškino.

Kaja pažvelgė į jį, netikėdama savo ausimis.

– Ar mes turime kabinetą kalėjime?

Įstrižainė tarpduryje išnyko.

– Susirinkimui pasiruošta. Klausimai?

Kajai dar norėjosi šio to paklausti, bet Haris Hūlė jau buvo dingęs.

*

Dabar sapnuoju jau ir dieną. Tolumoje girdžiu grojant „Love Hurts". Regiu aplink mus stovinčius kelis vaikinus, bet jie nejuda. Gerai. Aš žvelgiu į ją. Lyg bandydamas jai pasakyti: „Matai, ką padarei? Dabar pažiūrėk į jį. Ar vis dar jo nori?" Dieve, kaip aš jos nekenčiu, kaip trokštu ištraukti iš burnos peilį ir jai durti, subadyti, išvysti, kaip plūsta kraujas, žarnos, melas, kvailumas, jos idiotiškas įsitikinimas savo dorumu. Kažkas juk turi parodyti, koks bjaurus jos vidus.

Per televizorių mačiau spaudos konferenciją. Nekompetentingi žiopliai! Jokių pėdsakų, jokių įtariamųjų! Tos auksinės pirmosios keturiasdešimt aštuonios valandos byra kaip smiltelės smėlio laikrodyje. Paskubėkite! Ką man dar padaryti? Užrašyti tai ant sienos krauju?

Tai jūs kalti, kad žudynės tęsiasi.

Laiškas baigtas.

Paskubėkite.

15 skyrius
Šviesos blyksniai

Stinė nužiūrinėjo ką tik ją užkalbinusį vaikiną. Barzdotas, šviesiaplaukis, su vilnone kepure. Patalpoje. O kepurė tokia, kad ją gali dėvėti nebent lauke – stora, kad apsaugotų ausis

nuo šalčio. Snieglentininkas? Kad ir kaip ten būtų, atidžiau įsižiūrėjusi nusprendė, kad čia jau nebe vaikinas, o visas vyras. Vyresnis nei trisdešimties. Rudą odą išvagojusios baltos raukšlelės.

– Na? – šūktelėjo, perrėkdama trankią muziką „Krabe“. Šis neseniai atidarytas restoranas pasiskelbė esąs nauja pasisėdėjimo vietelė jauniesiems Stavangerio avangardistams – muzikantams, filmų kūrėjams ir rašytojams, kurių šiame naftos mieste, kur klesti verslas ir žarstomi doleriai, yra nemažai. Atrodo, minėtas ratelis dar neapsisprendė, ar mėgsta „Krabą“. O Stinė dar nebuvo tikra, ar jai patinka tas vaikinas-vyras, su kuriuo kalbasi.

– Klausyk, papasakosiu, – pasiūlė jis drąsinamai nusišypsodamas ir pažvelgė į Stinę, jos nuomone, per blyškiai melsvomis akimis.

Bet gal kaltas apšvietimas? Šviesos blyksniai? O gal tai kaip tik šaunu? Pagyvensim, pamatysim. Jis pasuko alaus bokalą ir taip palinko prie baro, jog Stinei teko pasilenkti į priekį, kad išgirstų, ką jis pasakys, nors tas vyrukas jai didelio susižavėjimo nesukėlė. Vilkėjo šiltą pūkinę striukę, bet po juokinga kepure ant veido nebuvo matyti nė lašelio prakaito. O gal tai labai šaunu?

– Labai nedaug yra tokių, kurie važinėjosi motociklu po Birmos upių deltas ir grįžo pakankamai gyvi, kad apie tai papasakotų, – kalbėjo nepažįstamasis.

Pakankamai gyvi. Pasakorius. Jai tas bruožas patinka, bet viskas turi ribas. Tas vyras kažką primena. Kažkokį seno amerikietiško veiksmo filmo herojų ar kažką iš devintojo dešimtmečio televizijos šou.

– Pažadėjau sau, kad jei sugrįšiu į Stavangerį, kur nors nueisiu, nusipirksiu alaus, užkalbinsiu pačią gražiausią ten esančią merginą ir pasakysiu tai, ką sakau dabar, – vyrukas skėstelėjo rankomis ir plačiai nusišypsojo, parodydamas baltus dantis. – Man atrodo, tu ir esi ta mergina prie mėlynosios pagodos.

– Ką?

– Radjardas Kiplingas, panelyte. Tu esi mergina prie mėlynosios pagodos, laukianti sugrįžtančio anglo kareivio. Tai ką pasakysi? Ar vyksi su manimi, kad basa pasivaikščiotum marmuru po Švedagono pagodą? Ar valgysi kobrų mėsą Bage? Ar miegosi su manim, kol išgirsime, kaip musulmonai kviečiami melstis Jangone, o budistai – Mandalajuje?

Vyras giliai įkvėpė. Ji pasilenkė prie jo.

– Tai aš gražiausia čia esanti mergina?

Pašnekovas apsidairė.

– Ne, bet tavo papai didžiausi. Tu gerai atrodai, bet konkurencija per daug nuožmi, kad laimėtum *visų* gražiausios merginos titulą. Gal einam kur nors?

Stinė nusikvatojo ir papurtė galvą. Pagalvojo, kad jis arba juokauja, arba yra kuoktelėjęs.

– Atėjau čia su draugėmis. Išbandyk tą triuką su kitomis.

– Elijas.

– Kas?

– Juk spėlioji, koks mano vardas. Jeigu dar kada susitiktume. Taigi, aš vardu Elijas. Skogas. Pavardę pamirši, bet Elijo vardo – ne. O mes dar susitiksime. Anksčiau, nei tau atrodo.

Ji pakreipė galvą.

– Nejaugi?

Tada vyras ištuštino bokalą, padėjo jį ant baro, nusišypsojo merginai ir išėjo.

– Kas čia buvo?

Matilda.

– Nežinau, – atsakė Stinė. – Visai mielas. Bet keistas. Kalbėjo rytų Norvegijos tarme.

– Keistas?

– Jo akys kažkokios keistos. Ir dantys. O gal šviesos blyksniai kalti?

– Šviesos blyksniai?

Stinė nusijuokė.

– Na, ta dantų pastos atspalvio soliariumo šviesa. Nuo jos veidas pasidaro panašus į zombio.

Matilda papurtė galvą.

– Gal tu išgerk. Va.

Eidama paskui draugę, Stinė grįžtelėjo į duris. Kažkas lyg ir stovėjo prie lango, bet gal jai tik pasivaideno.

16 skyrius
„Speed King"*

Buvo devinta valanda vakaro. Haris ėjo per Oslo centrą. Šį rytą į naująjį kabinetą jis susitempė kėdes ir stalus. Po pietų nuvyko į valstybinę ligoninę, bet tuo metu tėvui buvo atliekami kažkokie tyrimai. Todėl parsibeldė atgal, nusikopijavo straipsnius, paskambino keliems žmonėms, užsisakė bilietą į Bergeną, aplėkė parduotuves ir įsigijo cigaretės nuorūkos dydžio mobilųjį modemą.

O tada patraukė per miestą. Visada mėgo žingsniuoti per šį nedidelį miestuką iš rytų į vakarus, kad pamatytų, kaip pamažu, bet pastebimai keičiasi žmonės, mados, tautinė sudėtis, architektūra, parduotuvės, kavinės ir barai. Užsuko į „McDonald's", nusipirko mėsainį, įsikišo į palto kišenę tris šiaudelius ir patraukė tolyn.

Pusvalandį pratrypčiojęs getą primenančiame pakistaniečių gyvenamame Grionlando rajone, atsidūrė tvarkingoje, beveik sterilioje ir itin baltoje vakarinėje miesto dalyje. Kaja Solnes gyveno Liuderio Sageno gatvėje, viename tų didžiulių iš rąstų surėstų namų, kurie tais retais atvejais, kai būna parduodami, pritraukia aibę Oslo gyventojų. Ne pirkti ateina (mažai

* Greičio karalius. (Angl.)

kas galėtų sau tai leisti), ateina paprasčiausiai apsižvalgyti, pasvajoti ir įsitikinti, kad Fagerborgas yra ta vieta, kuria ir siekia būti, – kvartalas, kur turtuoliai nėra patys turtingiausi, kur pinigai nėra patys naujausi, kur niekas neturi baseino, elektrinių garažo vartų ar kokio kito vulgariai modernaus išradimo. Čia visais laikais gyveno dori piliečiai. Vasaromis jie sėdi po obelimis savo dideliuose ūksminguose soduose, o jų sodo baldai tokie seni, nepraktiškai griozdiški ir nusėti juodomis dėmėmis kaip ir namai, iš kurių jie atnešti. O kai dienos ima trumpėti ir sodo baldai sunešami vidun, už grotuotų langų uždegamos žvakutės. Liuderio Sageno gatvėje nuo spalio iki kovo tvyro kalėdinė dvasia.

Varteliai taip sucypė, kad Haris pagalvojo, jog kiemsargio šuns čia tikrai nereikia. Po kojomis gurgždėjo žvyras. Radęs spintoje šiuos batus, Haris apsidžiaugė kaip mažas vaikas, bet dabar jie buvo kiaurai peršlapę.

Jis užlipo priebučio laiptukais ir paskambino į duris, ant kurių nebuvo jokios lentelės su gyventojų pavarde.

Prie durų stovėjo dailūs moteriški bateliai, greta jų – vyriški. Keturiasdešimt šešto dydžio, pagalvojo Haris. Sprendžiant iš batų dydžio, Kajos vyras stambus. Juk aišku kaip dieną, kad ji turi vyrą; kaip kvaila, kad iki šiol galvojo, jog ji vieniša. O kad taip galvojo – tiesa. Baigtas kriukis. Durys atsivėrė.

– Hari?

Ji dėvėjo atvirą ir gerokai per platų vilnonį megztinį, išblukusius džinsus ir veltines šlepetes – tokias senas, kad Haris būtų galvą guldęs, jog ant jų rastum pelėsio. Nepasidažiusi. Nustebusi šypsojosi. Tačiau galėjai nujausti, kad tikėjosi, jog jis čia pasirodys. Tikėjosi, kad pamatys ją tokią. Žinoma, susižavėjimą jos akyse Haris jau buvo pastebėjęs Honkonge, susižavėjimą, būdingą daugeliui moterų, kurioms patinka vyrai su reputacija – nesvarbu, gera ar bloga. Nors kiekvienos minties, kuri jį atvedė prie šių durų, jis neanalizavo. Gerai, kad ir nebandė. Keturiasdešimt šešto dydžio batai. O gal keturiasdešimt šešto su puse?

– Gavau tavo adresą iš Hageno, – pasiaiškino Haris. – Gyveni vos už kelių žingsnių nuo mano namų, todėl pamaniau, kad bus geriau ne paskambinti, o užsukti.

Kaja šyptelėjo:

– Tu gi neturi mobiliojo.

– Klysti, – Haris išsitraukė iš kišenės raudoną telefoną. – Jį man davė Hagenas, bet jau pamiršau PIN kodą. Ar netrukdau?

– Ne ne, – Kaja plačiai atlapojo duris, ir Haris įžengė į vidų.

Apgailėtina, bet laukiant susitikimo su Kaja jam ėmė daužytis širdis. Prieš penkiolika metų būtų dėl to susinervinęs, bet dabar pripažino sau, kad moters grožis jį visada šiek tiek veikia.

– Verdu kavą. Gersi?

Abu nuėjo į svetainę. Sienas puošė paveikslai, o lentynose buvo prikrauta tiek knygų, kad vargu ar ji pajėgė visas jas perskaityti viena pati. Kambaryje akivaizdžiai matėsi vyriški akcentai – didžiuliai kampuoti baldai, gaublys, kaljanas, kai kuriose lentynose sudėtos vinilinės plokštelės, ant sienų kabo žemėlapiai ir nuotraukos su aukštais apsnigtais kalnais. Haris pagalvojo esąs gerokai vyresnis už Kają. Televizorius įjungtas, o garsas – ne.

– Žinia apie Maritą Olsen transliuojama visais kanalais, – paimdama nuotolinio valdymo pultelį paaiškino Kaja ir išjungė televizorių. – Du opozicijos nariai pareikalavo kuo greičiau ištirti šį reikalą. Jie pastebėjo ir tai, kad vyriausybė sistemingai ardo policijos pajėgas. Ateinančios kelios dienos KRIPOS'ui bus ne itin ramios.

– Taip, kavos išgerčiau, – pasakė Haris, ir Kaja nuskubėjo į virtuvę.

Jis prisėdo ant sofos. Ant kavos staliuko šalia moteriškų skaitymo akinių viršeliu į viršų gulėjo atversta Džono Fantės knyga. Šalimais – Frognerio lauko baseino nuotraukos. Ne pačios nusikaltimo vietos, o už užkardos besibūriuojančių smalsuolių. Haris patenkintas suniurzgė. Ne tik todėl, kad

Kaja parsinešė darbo į namus, bet ir todėl, kad nusikaltimą tiriantys pareigūnai vis dar fotografuoja. Tai jis reikalaudavo, kad policininkai visada nufotografuotų susirinkusiuosius. Kad tai naudinga, sužinojo FTB kursuose apie serijinius žudikus: žudikas tikrai sugrįžta į nusikaltimo vietą. Broliai Kingai San Antonijuje arba „K-Mart" prekybos centro sprogdintojas buvo suimti būtent todėl, kad negalėjo atsispirti pagundai ir sugrįžo pasigėrėti savo darbeliu – pasižiūrėti, kokį sąmyšį sukėlė, pasijusti nepagaunami. Kriminalinių ekspertizių tarnybos fotografai vadina tai šeštuoju Hūlės įsakymu. Ir, taip, be jų, yra dar devyni kiti įsakymai. Haris pervertė nuotraukas.

– Juk be pieno? – šūktelėjo iš virtuvės Kaja.

– Taip.

– Tikrai? Hitrou oro uoste...

– Tikrai taip, tu teisi, aš geriu kavą be pieno.

– Aha. Perėjai prie Kantono kinų kalbos.

– Ką?

– Nebenaudoji dvigubų neiginių. Kantono kinų kalba logiškesnė. O tu mėgsti logiką.

– Ar taip ir yra? Kinų kalboje?

– Nežinau, – iš virtuvės nusijuokė Kaja. – Tik stengiuosi pasirodyti protinga.

Haris pastebėjo, kad fotografas apdairus – fotografuoja juosmens aukštyje, be blykstės. Minia žvelgia tiesiai į trampliną. Buki žvilgsniai, praviros burnos, atrodo, lyg susirinkusieji nuobodžiaudami lauktų kažko siaubingo, kažko savo albumams papildyti, kažko, kuo galėtų mirtinai įbauginti kaimynus. Štai telefoną iškėlęs vyras – aišku, kad fotografuoja. Nuo protokolų krūvelės Haris paėmė didinamąjį stiklą ir vieną po kito atidžiai apžiūrėjo žmonių veidus. Nežinodamas, ko ieško, – galva tuščia, bet apžiūrėti būtina, kad nepraleistum ko nors pro akis.

– Ar matai ką? – Kaja atsistojo šalia ir pasilenkė pažiūrėti. Haris užuodė švelnų levandų muilo kvapą – tą patį kaip ir lėktuve, kai užmigo, padėjusi galvą jam ant peties.

– Mhm. Manai, turėčiau ką nors čia išvysti? – paklausė paimdamas kavos puodelį.

– Ne.

– Tai kodėl tas nuotraukas parsinešei namo?

– Nes devyniasdešimt penkis procentus laiko policija sugaišta ieškodama ne ten, kur reikia.

Ji pacitavo trečiąjį Hario įsakymą.

– Turi išmokti mėgautis tais devyniasdešimt penkiais procentais. Kitaip išeisi iš proto.

Ketvirtasis įsakymas.

– O protokolai kam? – pasidomėjo Haris.

– Mes visi turime ataskaitas apie Borgnės ir Šarlotės nužudymą, bet jose nieko nėra. Jokios informacijos apie įkalčius, jokių raportų apie neįprastus veiksmus. Jokių pranešimų apie mirtinus priešus, pavydžius mylimuosius, godžius paveldėtojus, pamišusius skundikus, nekantrius narkotikų prekeivius ar kreditorius. Trumpai tariant...

– Nei įkalčių, nei aiškių motyvų, nei žmogžudystės įrankio. Norėčiau apklausti žmones, susijusius su Maritos Olsen byla, bet, kaip žinai, mes jos netiriame.

Kaja nusišypsojo:

– Žinoma, ne. Beje, šiandien kalbėjausi su politikos apžvalgininku iš *VG*. Jis teigia, kad nė vienas Stortinge dirbantis žurnalistas neturi žinių, kad Marita Olsen būtų sirgusi depresija, išgyvenusi asmeninę krizę ar galvojusi apie savižudybę. Arba kad profesiniame ar asmeniniame gyvenime turėtų priešų.

– Mhm.

Haris apžiūrėjo žiūrovų veidų eilę. Moteris lunatiko akimis, su vaiku ant rankų.

– Ko tiems žmonėms reikia?

Fone – nueinantis vyriškis. Pūkinė striukė, vilnonė kepurė.

– Šoko. Sukrėtimo. Pramogos. Apsivalymo...

– Neįtikėtina.

– Mhm. O tu, pasirodo, skaitai Džoną Fantę. Mėgsti senienas, ar ne?

Haris linktelėjo, rodydamas į kambarį, į namą. Ir turėjo galvoje kambarį ir namą. Bet laukė, gal ji prasitars apie vyrą – ar jis tikrai gerokai vyresnis už Kają, kaip Haris spėja.

Kaja entuziastingai į jį pasižiūrėjo.

– Ar esi skaitęs Fantę?

– Jaunystėje, kai buvau susižavėjęs Bukovskiu ir perskaičiau kažką iš jo kūrybos man patikusiu pavadinimu. Pirkdavau jo knygas labiau dėl to, kad Čarlzas Bukovskis buvo ištikimas Fantės gerbėjas, – Haris demonstratyviai pasižiūrėjo į laikrodį. – Oi, man jau laikas.

Kaja su nuostaba pažvelgė tiek į Harį, tiek į jo nepaliestą kavą.

– Paros ritmo sutrikimas po skrydžio, – šyptelėjo atsistodamas Haris. – Ryt susitiksim ir pakalbėsim.

– Žinoma.

Haris patapšnojo sau per kelnių kišenę.

– Beje, nebeturiu cigarečių. Neapmuitintų, kurias pernešei už mane per muitinę...

– Luktelk minutėlę, – nusišypsojo Kaja.

Kai sugrįžo su cigarečių pakeliu, Haris jau stovėjo koridoriuje su paltu ir batais.

– Ačiū, – padėkojo, paimdamas pakelį ir jį atidarydamas.

Išėjus ant priebučio laiptelių, Kaja atsirėmė į durų staktą.

– Tikriausiai neturėčiau to sakyti, bet man kažkodėl atrodo, kad čia buvo kažkoks egzaminas.

– Egzaminas? – užsirūkydamas paklausė Haris.

– Neklausiu, kodėl egzaminavai, tik pasakyk, ar išlaikiau?

Haris nusijuokė.

– Reikėjo tik šitų, – nulipo laipteliais mojuodamas cigarečių pakeliu. – Nulis septyni nulis nulis.

Haris įžengė į savo butą. Paspaudė elektros jungiklį ir pamatė, kad elektra neišjungta. Nusivilko paltą, nuėjo į svetainę, įjungė „Deep Purple" – savo mėgstamiausią grupę iš serijos „žiauriai juokinga, bet vis vien nuostabu". „Speed King". Būgnininkas Janas Peisas. Atsisėdo ant sofos ir pirštais parėmė kaktą. Šunys baigia nusitraukti nuo grandinių. Staugia, urzgia, loja, drasko dantimis iš vidaus. Jeigu tuos šunis paleisi, kelio atgal nebebus. Ne šį kartą. Anksčiau visada atsirasdavo pakankamai svarių priežasčių, kad liautųsi gerti. Rakelė, Olegas, darbas, gal net ir tėvas. Dabar nebeliko nė vienos. Negalima sau to leisti. Nevalia pasiduoti alkoholiui. Todėl būtinas kitas svaiginimosi būdas. Įjunkti į kvaišalus jis nebijo. Ačiū, Kaja. Ar jam gėda? Žinoma, taip. Bet garbė – tai tokia prabanga, kurią ne visada gali sau leisti.

Haris nuplėšė nuo pakelio celofaną. Išėmė pakelio dugną. Beveik nepastebėsi, kad pakuotės banderolė pažeista. Tai patvirtina faktą, kad tokių moterų kaip Kaja muitininkai niekada netikrina. Haris atidarė pakelį ir ištraukė aliuminio foliją. Ištiesino ją ir pažvelgė į rudą gumuliuką. Įkvėpė malonaus kvapo.

Tada ėmė ruoštis.

Haris buvo matęs visus įmanomus būdus, kaip rūkomas opijus, visus, pradedant sudėtingais ritualais opijaus rūkalių landynėse, primenančiais kinų arbatos gėrimo ceremonijas; visokius pypkės paruošimo būdus, iš kurių paprasčiausias – uždegti gumuliuką, pridėti prie jo šiaudelį ir per jį įkvėpti dūmo, o jame ir slypi visas malonumas. Kad ir ką pasirinksi, tikslas tas pats – pasotinti kraują morfinu, tebainu, kodeinu ir visa puokšte kitų cheminių bičiulių. Haris tai padarė paprastai: lipnia juostele priklijavo metalinį šaukštelį prie stalo galo, įdėjo į jį maždaug degtuko galvutės dydžio gabaliuką ir žiebtuvėliu pašildė. Kai opijus ėmė trupėti, uždengė jį paprasta stikline, ir indo viduje susikaupė dūmas. Tada įkišo šiaudelį lanksčiuoju

galiuku į stiklinę ir įkvėpė. Pastebėjo, kad pirštai nė trupučio nevirpa. Honkonge nuolatos tikrindavosi priklausomybės lygį; šiuo požiūriu jis – pats drausmingiausias jam žinomas narkomanas. Geba nusistatyti ir alkoholio dozę ir jos neviršyti, kad ir kaip įkauštų. Honkonge savaitę ar dvi buvo liovęsis vartoti opijų ir vietoj jo gėrė paralginą, kuris šiaip nebūtų apsaugojęs nuo abstinencijos. Bet galbūt jis turėjo psichologinį poveikį, nes Haris žinojo, kad į paralgino sudėtį įeina labai mažas kiekis morfino. Neužsikabino. Taip, jis priklausomas, bet nuo opijaus – ne. Nors, savaime aišku, viskam savas laikas. Klijuodamas šaukštą pajuto, kad šunys rimsta. Mat jie žino netrukus būsią pasotinti.

Ir nurims. Iki kito karto.

Degantis įkaitęs žiebtuvėlis ėmė svilinti pirštus. Ant stalo – iš „McDonald's" parsinešti šiaudeliai.

Po minutėlės Haris užtraukė pirmą dūmą.

Poveikis žaibiškas. Skausmai – net ir tie, kurių nežinojo turįs, – dingo. Iškilo asociacijos, vaizdai. Šiąnakt bent pavyks išmiegoti.

*

Bjornas Holmas nesudėjo bluosto.

Klausydamasis piratinio Liusindos Viljams disko su Ostine įrašytu koncertu, bandė skaityti Eskoto *Henko Viljamso biografiją*, pasakojančią apie kantri muzikos legendos trumpą gyvenimą ir ilgą mirtį, ir skaičiavo Teksaso ilgaragių veislės karves. Bet nesėkmingai.

Dilema. Ir ne kitaip. Padėtis be išeities. Bjornas Holmas iš Kriminalinių ekspertizių tarnybos nekentė tokių problemų.

Holmas susirangė kiek per trumpoje sofoje-lovoje. Ji – vienas iš tų daiktų, kuriuos atsigabeno iš Skrejos kaimo kartu su Elvio, „Sex Pistols" ir „Jason & the Scorchers" vinilinėmis plokštelėmis, trimis pagal užsakymą Našvilyje siūtais

kostiumais, amerikietiška Biblija ir svetainės baldais, kurie tarnavo trims Holmų kartoms. Bet susikaupti nepavyko.

O dilema tokia, kad apžiūrinėdamas virvę, kuria pakarta Marita Olsen, tiksliau, kuria nutraukta jos galva, aptiko šį tą įdomaus. Tai nėra kabliukas, galintis atskleisti ką nors esminio, bet vis vien kamuoja klausimas: kam perduoti informaciją – KRIPOS'ui ar Hariui? Dar dirbdamas KRIPOS'ui Bjornas Holmas išsiaiškino, kad ant virvės yra kriauklyčių dalelių. Sužinojo pasikalbėjęs su gėluosius vandenis tiriančiu biologu iš Oslo universiteto Biologijos fakulteto. Bet, dar nespėjus parašyti raporto, Beatė Len perkėlė jį į Hario skyrių, taigi rytoj Holmas turės prisėsti prie kompiuterio ir raportą parašyti. O atsiskaitinėti turės Hariui.

Na, gerai, techniškai tai tikriausiai nėra dilema, nes informacija priklauso KRIPOS'ui. Jei perduosi ją kam nors kitam, tai gali būti vertinama kaip tarnybinis nusižengimas. O tiesą sakant – ką jis skolingas Hariui Hūlei? Juk šis tik privirdavo košės. Darbe būdavo kažkoks keistas ir išsiblaškęs. Kai pradėdavo gerti, tapdavo tikrai pavojingas. Nors kai blaivus – doras. Galėjai pas jį ateiti, juo pasikliauti, ir jokių nemalonumų nepridarydavo, be to, nevertė jaustis dėl ko nors skolingu. Bjaurus priešas, bet geras bičiulis. Geras žmogus. Velniškai geras žmogus. Iš esmės, šiek tiek panašus į Henką.

Bjornas Holmas suvaitojo ir nusigręžė į sieną.

*

Stinė atsibudo nuo išgąsčio.

Tamsoje išgirdo džeržgimą. Pasisuko į tą pusę. Kambarys buvo apšviestas silpnos šviesel ės; ji sklido nuo grindų, iš palovio. Kiek valandų? Trečia ryto? Pasilenkusi pagriebė mobilųjį.

– Klausau? – murmtelėjo mieguistu balsu, nors iš tikrųjų taip nesijautė.

– Birmoje mirtinai įkyrėjo gyvatės ir uodai, todėl motociklu iš deltos patraukiau į šiaurę – Arakano krantu.

Stinė iš karto atpažino balsą.

– Į Sai Čungo salą, – kalbėjo balsas. – Girdėjau, kad ten išsiverš aktyvus purvo vulkanas. Ir man ten bebūnant trečią naktį jis išsiveržė. Maniau, išmes tik purvą, bet, įsivaizduok, išspjovė ir senos geros lavos. Tirštos lavos, kuri per miestą tekėjo taip lėtai, kad galėjome tiesiog ramiai nuo jos nueiti.

– Dabar vidurnaktis, – nusižiovavo Stinė.

– Bet ji nesustojo. Atrodo, jie šią lavą vadina šalta, nes ji labai lipni, bet ji sudegino viską, kas pasitaikė jos kelyje. Žaliuojantys medžiai keturias sekundes šviesdavo lyg Kalėdų eglutės ir virsdavo pelenais, jų tiesiog nebelikdavo. Birmos gyventojai į automobilius susikrovė mantą ir bandė bėgti, bet krovė per ilgai. Pasirodo, lava ne tokia jau ir lėta! Kai nešini televizoriais išlindo į lauką, lava jau buvo apėmusi pamatus. Žmonės puolė į automobilius, bet padangos nuo karščio buvo sprogusios. Paskui užsidegė benzinas, ir žmonės išropojo lauk lyg gyvi liepsnojantys fakelai. Ar prisimeni, kuo aš vardu?

– Klausyk, Elijau...

– Juk sakiau, kad nepamirši.

– Man reikia miegoti. Rytoj į mokyklą.

– Ir aš esu toks išsiveržimas, Stine. Aš esu šaltoji lava. Judu lėtai, bet esu nesustabdomas. Ateinu pas tave.

Stinė bandė prisiminti, ar buvo sakiusi jam savo vardą. Ir nevalingai pažvelgė į langą. Jis atvertas. Lauke negarsiai, raminamai šniokščia vėjas.

Vyras kalbėjo tyliai, šnabždėjo:

– Mačiau į spygliuotą vielą įsipainiojusį šunį. Jis bandė pasprukti. Buvo pačiame lavos kelio vidury. Tada lava pasuko kairėn ir atrodė, kad praslinks pro šalį. Lyg būtų įsikišęs gailestingasis Dievas. Tačiau lava gyvūnėlį vis dėlto palietė. Pusės šuns neliko, išgaravo. O kita dalis tiesiog sudegė. Liko tik pelenai. Viskas virsta pelenais.

– Fui, aš dedu ragelį.

– Pažvelk į lauką. Pasižiūrėk, aš prie tavo namų.

– Liaukis!

– Nusiramink, aš tik erzinu, – ragelyje sutraškėjo skardus juokas.

Mergina suvirpėjo. Matyt, jis girtas. Arba beprotis. Arba ir tas, ir tas.

– Saldžių sapnų, Stine. Netrukus pasimatysim.

Jis padėjo ragelį. Stinė liko spoksoti į telefoną. Tada išjungė jį ir numetė atgal į palovį. Nusikeikė, nes šį tą suprato. Kad šiąnakt nebeužmigs.

17 skyrius
Plaušai

Buvo 6.58 val. Haris Hūlė, Kaja Solnes ir Bjornas Holmas žingsniavo Kulvertenu, trijų šimtų metrų ilgio požeminiu koridoriumi, jungiančiu policijos biurą su Oslo kalėjimu. Kartais juo į apklausas policijos biure vedami kaliniai, kartais žiemą jame rengiamos pratybos, o senais niūriais laikais čia buvo slapta mušami itin nepaklusnūs kaliniai.

Nuo lubų ant betono lyg drėgni bučiniai aidėdami silpnai apšviestame tunelyje tiško vandens lašai.

– Čia, – kai pasiekė koridoriaus galą, pasakė Haris.

– ČIA? – perklausė Bjornas Holmas.

Trijulė turėjo pasilenkti, kad pralįstų pro laiptus, vedančius į kalėjimo vienutes. Haris įkišo raktą į spyną ir atrakino geležines duris. Į nosį trenkė drėgnai šiltas, pelėsiais dvokiantis oras.

Jis įjungė šviesą. Kvadratinį betonuotą kambariuką su pilkai mėlyno linoleumo grindimis ir plikomis sienomis užliejo šalta mėlyna neoninių lempų šviesa.

Kameroje nebuvo nei langų, nei radiatorių, nei jokių patogumų, kuriuos tikėtumeisi rasti patalpoje, kurioje dirbs trijų žmonių komanda.

Nieko, išskyrus kiekvienam iš tos trijulės skirtą rašomąjį stalą, kėdę ir kompiuterį. Ant grindų stovėjo parudavęs ir apsvilęs kavos aparatas ir indas su vandeniu.

– Gretimoje patalpoje yra kalėjimą šildantys boileriai, – paaiškino Haris. – Todėl čia taip karšta.

– Na, be galo jauku, – pakomentavo už stalo sėsdamasi Kaja.

– Tikrai, šiek tiek panašu į pragarą, – paantrino zomšinį švarką nusivilkdamas Holmas ir atsisegė viršutinę marškinių sagą. – Ar čia veikia mobilusis?

– Lig šiol veikė, – atsakė Haris. – Veikia ir internetas. Turime viską, ko prireiks.

– Išskyrus kavos puodelius, – šyptelėjo Holmas.

Haris papurtė galvą. Iš švarko kišenės išsitraukė tris baltus puodelius ir padėjo po vieną ant kiekvieno stalo. Tada iš vidinės kišenės išsiėmė kavos pakelį ir nužingsniavo prie kavos aparato.

– Paėmei juos iš bufeto, – pasakė kavos puodelį pakeldamas ir priešais save pastatydamas Bjornas. – Henkas Viljamsas?

– Užrašiau flomasteriu, taigi atsargiai, – dantimis praplėšdamas kavos pakelį suniauzgėjo Haris.

– Džonas Fantė? – perskaitė užrašą ant savo puodelio Kaja. – O kas ant tavojo?

– Kol kas nieko, – atsakė Haris.

– O kodėl ne?

– Nes ant jo užrašysiu mūsų dabartinio pagrindinio įtariamojo vardą.

Anuodu neatsakė nieko. Girdėjosi, kaip kavos aparate kunkuliuoja vanduo.

– Norėčiau, kad kol išvirs kava, turėtume tris teorijas, – pridūrė Haris.

*

Jie gėrė jau po antrą kavos puodelį ir aptarinėjo šeštą teoriją, kai Haris nutraukė pasitarimą:

– Gerai, visa tai buvo tik apšilimas pilkosioms smegenų ląstelėms.

Kaja ką tik išreiškė mintį, kad žudikai turi seksualinių motyvų ir kad šis žudikas jau galėjo būti teistas už panašius nusikaltimus, todėl žino, kad policija turi jo DNR, tad, prieš palikdamas nusikaltimo vietą, masturbavosi ir išliejo sėklą ne ant žemės, o į maišiuką ar kokį indą. Todėl, Kajos žodžiais tariant, pirmiausia reikia peržiūrėti kriminalinius įrašus ir pasikalbėti su Lytinių nusikaltimų skyriumi.

– Nejaugi netiki, kad einame teisingu keliu? – paklausė Kaja.

– Aš niekuo netikiu, – atsakė Haris. – Stengiuosi išlaikyti aštrų ir blaivų protą.

– Bet juk turi kokią nors savo teoriją?

– Turiu. Tikiu, kad visas tris žmogžudystes įvykdė tas pats žmogus ar tie patys žmonės. Tikiu ir tuo, kad galime rasti sąsajų, kurios gali savaime privesti prie motyvo, o jis – jeigu pasiseks, jeigu labai labai pasiseks – nuves mus prie nusikaltėlio ar nusikaltėlių.

– Jeigu labai labai pasiseks. Pasakei taip, tarsi neturėtume šansų.

– Kaip čia pasakius, – Haris sunėrė rankas už galvos ir atsilošė kėdėje. – Apie serijinius žudikus specialistai prirašė kalnus knygų. Filmuose policija pasikviečia psichologą, o šis perskaitęs porą raportų jau gali pateikti konkretų žudiko apibūdinimą. Tikima, kad „Henris: serijinio žudiko portretas" atspindi bendrus serijinio žudiko bruožus. Apgailestauju turėdamas pasakyti, kad tikrovėje žudikai tokie pat skirtingi kaip ir mes visi. Yra tik vienintelis dalykas, kuris išskiria juos iš kitų nusikaltėlių.

– Ir tai yra?

– Tai, kad jų nepagausi.

Bjornas Holmas pradėjo juoktis, bet susivokė, kad nedera, ir liovėsi.

– Juk tai netiesa? – paklausė Kaja. – O kaip buvo su...

– Tu galvoji apie bylas, kuriose paaiškėjo koks nors motyvas ir žudikai buvo pagauti. Nepamiršk kitų, neišaiškintų bylų, kurias laikome pavienėmis, nes jų ryšys su kitomis bylomis nėra aptiktas. O tokių yra tūkstančiai.

Kaja pažiūrėjo į reikšmingai linkčiojantį Bjorną.

– Tiki sąsajomis? – pasidomėjo ji.

– *Yes**, – atsakė Haris. – Be to, turime rasti žudiką neapklausdami žmonių, nes tai galėtų mus išduoti.

– Na, ir?

– Saugumo tarnyba, tirdama potencialias grėsmes, nuolatos ieško galimų sąsajų neapklausdama žmonių. Anksčiau naudojosi NATO sukurta paieškos sistema, nes dar neegzistavo nei „Yahoo", nei „Google". Ši sistema leido praslysti bet kur ir apžiūrėti viską be jokio interneto. Ir čia reikia taip elgtis, – Haris dirstelėjo į laikrodį. – Todėl po pusantros valandos sėsiu į lėktuvą ir skrisiu į Bergeną. O po trijų valandų pasikalbėsiu su buvusia kolege, kuri, tikiuosi, galės mums pagelbėti. Todėl gal dabar ir užbaikime? Mudu su Kaja visai neblogai pasiplepėjome, Bjornai. O tu ką pasakysi?

Bjornas Holmas, tarsi pabudęs iš letargo, krūptelėjo.

– Aš? Na... deja, nelabai ką.

Haris švelniai pasitrynė smakrą.

– Tu kažką žinai.

– Nea. Nei kriminalistai ekspertai, nei tyrėjai nepasistūmėjo nė per plauką. Nei Maritos Olsen, nei kitose dviejose bylose.

– Du mėnesiai, – nenustygo Haris. – Nagi.

* Taip. (Angl.)

– Štai tau raportas, – pradėjo Bjornas. – Du mėnesius analizavome, švietėme daiktus rentgeno spinduliais ir kaip bukapročiai spoksojome į nuotraukas, kraujo mėginius, plaukų sruogas, nagus, viską. Aptarėme dvidešimt keturias teorijas, kaip ir kodėl žudikas pradūrė dvidešimt keturias skylutes pirmų dviejų aukų burnoje taip, kad visos žaizdos sueina į vieną centrinį tašką. Nesėkmingai. Ir Maritos Olsen burnoje buvo žaizdų, bet jos padarytos peiliu ir bet kaip, brutaliai. Žodžiu: *nada*.

– O tie akmenukai rūsyje, kur rasta Borgnė?

– Ištyrėme. Daug geležies ir magnio su aliuminio bei silicio priemaišomis. Vadinamasis bazaltas. Akytas ir juodas. Ar nuo to pasidarė aiškiau?

– Ir Borgnės, ir Šarlotės vidinėje krūminių dantų pusėje buvo geležies bei kolumbito ir tantalito. Ką mums tai sako?

– Kad abi nužudytos tuo pačiu įrankiu, bet vis tiek nežinome kokiu.

Tyla.

Haris kostelėjo:

– Gerai, Bjornai, rėžk.

– Rėžk ką?

– Tai, apie ką mąstai nuo tada, kai čia atėjome.

Kriminalistas ekspertas iš padilbų žvelgdamas į Harį pasikasė žandenas. Dar kartą kostelėjo. Ir dar. Maldaudamas pagalbos žvilgtelėjo į Kają. Išsižiojo ir vėl užsičiaupė.

– Puiku, – tarstelėjo Haris. – Eikime prie...

– Virvė.

Haris su Kaja sukluso ir pažvelgė į Bjorną.

– Ant jos radau kriauklės dalelyčių.

– Tikrai? – perklausė Haris.

– Bet be druskos.

Kaja su Hariu nenuleido nuo Bjorno akių.

– Sakyčiau, neįprasta, – kalbėjo Bjornas. – Kriauklytės. Gėlame vandenyje.

– Ir?

– Ir todėl pasitariau su gėluosius vandenis tyrinėjančiu biologu. Šis moliuskas vadinamas Jutlandijos midija; ji yra mažiausia iš baseine randamų moliuskų ir buvo pastebėta tik dviejuose Norvegijos ežeruose.

– Kokie jų pavadinimai?

– Ejerenas ir Liuserenas.

– Estfolde, – įsiterpė Kaja. – Kaimynystėje esantys ežerai. Dideli.

– Tankiai apgyvendintoje vietovėje, – pridūrė Haris.

– Apgailestauju, – atsiprašė Holmas.

– Mhm. Gal ant virvės yra kokių nors žymių, kad sužinotume, kur ji pirkta?

– Ne, čia ir esmė, – dėstė Holmas. – Nėra jokių žymių. Ir ta virvė kitokia, nei iki šiol buvau matęs. Skaidulos šimtu procentų organinės, nėra nailono ar kokios kitos sintetinės medžiagos.

– Kanapės, – pasakė Haris.

– Ką? – nesuprato Holmas.

– Kanapės. Virvė ir hašišas pagaminti iš tos pačios medžiagos. Jeigu nori dūmelio, nueik į artimiausią uostą ir prisidek galiuką daniško kelto lyno.

– Čia ne kanapės, – Kajai kvatojantis paprieštaravo Bjornas, – plaušai guobos ir liepos. Daugiausia guobos.

– Rankų darbo norvegiška virvė, – įsiterpė Kaja. – Seniau tokias vydavo ūkiuose.

– Ūkiuose? – išsižiojo Haris.

Kaja linktelėjo galva.

– Anksčiau kiekviename kaime gyveno bent vienas virvių vijikas. Jie mėnesiui pamerkdavo medieną į vandenį, nulupdavo žievę ir panaudodavo medienos plaušus. Nuvydavo iš jų virvę.

Haris su Bjornu nenuleido nuo Kajos akių.

– Kas negerai? – nustebo ji.

– Na, – tarstelėjo Haris, – ar to nežinojau tik aš vienas?

– A, supratau, – šyptelėjo Kaja. – Mano senelis vijo virves.

– Aha. Vadinasi, kad nuvytum virvę, reikia guobos ir liepos?

– Iš esmės galima naudoti bet kokio medžio plaušus.

– O kokie naudojami dažniausiai?

Kaja gūžtelėjo pečiais.

– Nesu specialistė, bet manau, kad vienai virvei nuvyti nėra įprasta naudoti kelių medžių plaušus. Prisimenu, mano brolis Evenas sakė, kad senelis naudodavo tik liepą, nes ji sugeria mažiausiai vandens. Todėl nereikėdavo virvių tepti degutu.

– Mhm. Ką manai, Bjornai?

– Jeigu toks derinys nėra įprastas, mums, žinoma, bus lengviau susekti, kur ji nuvyta.

Haris atsistojo ir ėmė vaikštinėti pirmyn ir atgal. Guminiai batų padai dejavo ant linoleumo.

– Taigi, galima spėti, kad tokia gamyba ribota ir gaminiai parduodami tik toje apylinkėje. Ar taip, Kaja?

– Man atrodo, kad taip.

– Galima spėti ir tai, kad gamybos ir vartojimo centrai yra netoli vienas kito. Vargu ar tokios rankų darbo virvės toli nukeliautų.

– Atrodo, svaru, bet...

– Tai nuo čia ir pradėsime. Išsiaiškinkite, kur prie Ejereno ir Liusereno ežerų galima rasti vietinių virvių vijikų.

– Bet tokių virvių niekas nebeveja, – prieštaravo Kaja.

– Pasistenk surasti, – paprašė Haris, pažvelgė į laikrodį, nuo kėdės atkaltės pasičiupo paltą ir žengė prie durų. – Išsiaiškinkite, kur nuvyta virvė. Bjornai, juk Belmanas nieko nežino apie tuos Jutlandijos moliuskus?

Bjornas Holmas, užuot atsakęs, įstengė išspausti šypseną.

– Aš vadovausiuosi nužudymo iš seksualinių paskatų teorija, gerai? – paklausė Kaja. – Galiu pasikalbėti su kuo nors iš Lytinių nusikaltimų skyriaus.

– Atsakymas neigiamas, – atkirto Haris. – Draudimas atskleisti tai, kuo užsiimame, galioja ir kalbant apie mūsų brangiuosius kolegas iš policijos biuro. Atrodo, kad kažkas nutekina policijos informaciją KRIPOS'ui, todėl kalbėtis galime nebent su Gunaru Hagenu.

Kaja išsižiojo, bet Bjorno žvilgsnis privertė ją užsičiaupti.

– Bet vieną dalyką tu gali padaryti, – toliau kalbėjo Haris. – Susirask vulkanologą. Ir nusiųsk jam akmenukų tyrimo rezultatus.

Šviesūs Bjorno antakiai pakilo į viršų.

– Juodi akyti akmenukai, bazalto uoliena, – tarė Haris. – Manyčiau, lava. Grįšiu iš Bergeno apie ketvirtą.

– Perduok Beeergeno policijai linkėjimus, – subliovė Bjornas ir kilstelėjo kavos puodelį.

– Aš neisiu į policiją, – atsakė Haris.

– O! O tai kur tada?

– Į Sandvikos ligoninę.

– Sand...

Haris užtrenkė duris. Kaja žiūrėjo į Bjorną Holmą, kuris pritrenktas negalėjo atplėšti nuo durų akių.

– Ką jis ten veiks? – paklausė Kaja. – Susitiks su patologu?

Bjornas papurtė galvą.

– Sandvikos ligoninė yra psichiatrinė.

– Nejaugi? Vadinasi, susitiks su psichologe, kurios specializacija – serijinių žudikų charakteristika?

– Taip ir žinojau, kad reikia atsisakyti, – tebežiūrėdamas į duris murmtelėjo Bjornas. – Jis kvaištelėjo.

– Kas kvaištelėjo?

– Mes dirbame kalėjime, – pasakė Bjornas. – Jeigu šefas sužinos, kuo užsiimame, galime išskristi iš darbo, o kolegė Bergene...

– Taip?

– Ji tikrai kvaištelėjusi.

– Turi omenyje, jai...

– Pasimaišęs protas.

18 skyrius
Pacientė

Kai aukštaūgis policininkas žengdavo žingsnį, Šerstina Rodsmuen žengdavo du. Net ir tada atsiliko bidzendama Sandvikos ligoninės koridoriumi. Už į fiordus atsiveriančių aukštų siaurų langų pliaupė lietus, o medžiai taip žaliavo, kad galėjai pamanyti, jog pavasaris atėjo anksčiau už žiemą.

Vakar Šerstina Rodsmuen iš karto atpažino policininko balsą. Lyg būtų laukusi, kada paskambins. Ir žinojusi, ko paprašys – pasikalbėti su Paciente. Ta moteris vadinama Paciente, siekiant maksimaliai apsaugoti jos tapatybę, nes pastarąjį kartą tirdama žmogžudystę ji patyrė siaubingą sukrėtimą ir atsidūrė psichiatrijos ligoninėje. Iš tiesų Pacientė atsigavo nepaprastai greitai ir grįžo namo, bet žiniasklaida, karštligiškai sekusi Sniego Senio bylą net ir po to, kai ji buvo užbaigta, nepaliko šios moters ramybėje. Tad prieš kelis mėnesius Pacientė vieną vakarą paskambino Šerstinai Rodsmuen ir paklausė, ar negalėtų sugrįžti.

– Tai ją reikia prižiūrėti? – pasiteiravo policininkas. – Vartoja vaistus?

– Taip į pirmąjį klausimą, – atsakė Šerstina Rodsmuen, – o į antrąjį atsakyti negaliu – konfidencialu.

Iš tikrųjų Pacientė dabar jautėsi taip gerai, kad jai nereikėjo nei vaistų, nei ligoninės. Vis dėlto Rodsmuen rimtai svarstė, ar leisti policininkui ją aplankyti; mat jis taip pat tyrė Sniego Senio bylą, todėl gali atgaivinti prisiminimus. Dirbdama psichiatre, Šerstina Rodsmuen vis labiau įtikėjo jausmų poveikiu, minčių užblokavimu, užsimiršimu. Toks požiūris psichiatrijoje nemadingas. Kita vertus, susitikimas su žmogumi, tyrusiu tą pačią bylą, puikiai parodys, ar Pacientė tikrai pasveiko.

– Turite pusvalandį, – prieš atverdama bendrosios patalpos duris perspėjo Rodsmuen, – ir nepamirškite, kad jos dvasinė sveikata trapi.

*

Kai Haris paskutinį kartą matė Katriną Brat, ji buvo neatpažįstama. Jauna patraukli tamsiaplaukė moteris žvilgančia oda ir spindinčiomis akimis buvo virtusi kažkuo, kas jam priminė džiovintą gėlę, – be gyvybės, gležna, glebi ir blausi. Atrodė, kad stipriau spustelėjęs ranką ją sutraiškytų.

Todėl pamačius Katriną dabar Hariui palengvėjo. Ji atrodė vyresnė, o gal tiesiog buvo pavargusi. Bet kai nusišypsojo ir atsistojo, jos akys vėl suspindo.

– Haris H., – apkabino Hūlę. – Kaip sekasi?

– Šiaip sau, – atsakė Haris. – O tau?

– Baisiai, – tarė ji, – bet daug geriau.

Moteris nusijuokė, ir Haris suprato, kad ji atsigavo. Ar bent iš dalies atsigavo.

– Kas nutiko tavo žandikauliui? Ar skauda?

– Tik kai kalbu ir valgau, – prisipažino Haris. – Ir kai atsibundu.

– Pažįstamas jausmas. Atrodai šlykščiau, nei anksčiau, bet vis tiek esi malonus akiai.

– Ir tu.

– Tikiuosi, kalbi ne apie šlykštumą?

Haris nusišypsojo:

– Žinoma.

Jis apsižvalgė. Kiti patalpoje sėdintys pacientai sėdėjo ir spoksojo pro langą, į savo kelius arba tiesiai į sieną. Ir neatrodė, kad kam nors rūpėtų, jog čia yra juodu.

Haris papasakojo, kas įvyko po paskutinio jųdviejų susitikimo. Apie Rakelę ir Olegą, kurie išsikraustė nežinia kur į užsienį. Apie Honkongą. Tėvo ligą. Bylą, kurią apsiėmė tirti. Kai Haris paprašė niekam to nesakyti, Katrina net susijuokė.

– O kaip tu? – pasidomėjo Haris.

– Tiesą sakant, jie nori, kad vykčiau namo, galvoja, kad pasveikau ir užimu kito vietą. Bet man čia patinka. Aptarnavimas

prastas, bet čia saugu. Turiu televizorių ir panorėjusi galiu pasivaikščioti. Kas žino, gal po mėnesio ar dviejų ir grįšiu namo.

– O kas žino?

– Niekas. Silpnaprotystė nepastovi. Ko tu nori?

– O ko tu norėtum, kad norėčiau?

Ji ilgai ir rimtai į jį žiūrėjo, tada tarė:

– Be to, kad noriu, jog trokštum mane išdulkinti, noriu, kad manimi pasinaudotum.

– Būtent to ir noriu.

– Trokšti mane išdulkinti?

– Pasinaudoti tavimi.

– O, šūdas. Na, gerai. Tai ko nori?

– Ar čia yra kompiuteris su internetu?

– Poilsio kambaryje stovi bendras kompiuteris, bet jis neprijungtas prie interneto. Jie taip nerizikuotų. Tas kompiuteris naudojamas tik pasiansui dėlioti. Bet palatoje turiu savo kompiuterį.

– Gaudyk, – Haris įkišo ranką į kišenę ir švystelėjo per stalą modemą. – Va, mobilusis biuras, kaip man jį įvardijo parduotuvėje. Tiesiog įkišk į...

– Į vieną iš USB jungčių, – paimdama modemą ir įsikišdama jį kišenėn užbaigė sakinį Katrina. – Kas moka už abonementą?

– Aš. Tai yra Hagenas.

– Valio, šiąnakt panaršysiu. Ar yra kokių naujų, man nežinomų porno tinklalapių?

– Gal, – Haris padavė per stalą segtuvą. – Čia yra protokolai. Trys žmogžudystės, trys vardai. Noriu, kad padarytum tą patį, ką ir Sniego Senio byloje. Rask sąsajas, kurių mums nepavyko aptikti. Ar girdėjai apie tą bylą?

– Taip, – net nepažvelgusi į segtuvą atsakė Katrina. – Jos buvo moterys. Tai yra ryšys.

– Skaitei laikraščius...

– Truputį. Kodėl manai, kad jos nėra pavienės aukos?

– Niekuo nesu tikras, tiesiog žvalgausi.

– Ir nežinai, ko ieškai?

– Teisingai.

– Tačiau esi įsitikinęs, kad Maritą Olsen nužudė tas pats asmuo, kuris nugalabijo ir kitas dvi moteris? Kaip suprantu, visai kitokiu būdu.

Haris nusišypsojo. Jam buvo smagu matyti, kaip Katrina bando nuslėpti faktą, jog atidžiai išstudijavo visus laikraščiuose pasirodžiusius pranešimus.

– Ne, Katrina, nesu tuo tikras. Bet, kaip girdžiu, tu padarei tokias pat išvadas, kaip ir aš.

– Žinoma. Juk mes buvome sielos broliai, pameni?

Moteris nusijuokė ir šią akimirką ji vėl buvo Katrina, o ne nuostabios ekscentriškos tyrėjos, su kuria Haris susipažino prieš viskam subyrant, iškamša. Jis net nustebo pajutęs gerklėje įstrigusį gumulą. Tas prakeiktas paros ritmo sutrikimas.

– Kaip manai, ar galėsi man padėti?

– Surasti tą, ko KRIPOS nerado per porą mėnesių? Su nutriušusiu kompiuteriu psichiatrijos ligoninės poilsio kambaryje? Nesuprantu, kodėl manęs to prašai. Juk policijoje yra vyrukų, kurie daug geresni kompiuterininkai už mane.

– Žinau, bet aš turiu kai ką, ko jie neturi. Ir negaliu jiems to duoti. Slaptažodį į pogrindį.

Katrina pažvelgė į Harį nieko nesuprantančiomis akimis. Šis apsidairė, ar niekas negirdi.

– Tirdamas Raudongurklės bylą, Saugumo tarnyboje gavau prieigą prie paieškos sistemos, kuria sekami teroristai. Jie internete naudoja specialias kompiuterines sistemas, tokias kaip „Milnet“, arba kitaip „American Military Internet“*, kuri buvo sukurta devintajame dešimtmetyje, prieš atsirandant komerciniams tikslams skirtam tinklui ARPANET. ARPANET, kaip žinai, tapo internetu, bet tos kompiuterinės sistemos

* Amerikos kariuomenės internetas. (Angl.)

liko. Paieškos laukeliai naudoja Trojos arklius, kurie atgamina slaptažodžius bei kodus ir atnaujina duomenis vos prisijungus. Lėktuvo bilietų pirkimas, viešbučių kambarių užsakymas, muitas keliuose, internetinė bankininkystė – šios paieškų sistemos daug ką aptinka.

– Buvau girdėjusi gandus, kad esama tokių paieškos sistemų, bet, atvirai sakant, netikėjau, kad jos iš tiesų egzistuoja, – prisipažino Katrina.

– Tikrai egzistuoja. Buvo sukurtos 1984-aisiais. Orvelo košmaras išsipildė. O geriausia tai, kad mano slaptažodis tebegalioja. Tikrinau.

– Tai kam tau reikia manęs? Juk pats gali tai padaryti?

– Ta sistema leidžiama naudotis tik Saugumo tarnybai, bet ir tai tik būtinu atveju. Ja, kaip ir per „Google", galima pasižiūrėti, koks vartotojas ko ieškojo. Jeigu kas nors išsiaiškintų, kad aš ar kuris kitas asmuo iš policijos biuro naudojamės šia paieškos sistema, būtume patraukti atsakomybėn. Bet jeigu jie imtų aiškintis ir atrastų bendrą kompiuterį psichiatrinėje ligoninėje...

Katrina Brat nusikvatojo. Kitokiu juoku, raganišku.

– Pradedu suprasti. Esu tau reikalinga ne todėl, kad pagarsėjau kaip geniali tyrėja Katrina Brat, o todėl... – ji skėstelėjo rankomis. – Todėl, kad esu pacientė Katrina Brat. Nevisprotė, neveiksni.

– Teisingai, – nusišypsojo Haris. – Be to, esi viena iš nedaugelio, kurie, tikiu, moka laikyti liežuvį už dantų. Ir, kad ir ne geniali, vis tiek protingesnė už eilinį tyrėją.

– Trys šiurkštūs nuo nikotino parudavę pirštai tau į šiknaskylę.

– Niekas nesužinos, ką veikiame. Bet galiu pažadėti, kad esame kaip „Bliuzo broliai".

– *On a mission from God?**

– Slaptažodį užrašiau kitoje modemo pusėje.

* Dievo siųstieji. (Angl.)

– Kodėl manai, kad moku naudotis paieškos sistemomis?

– Tai panašu į naršymą „Google“. Net ir aš išmokau dirbdamas Saugumo tarnyboje, – kreivai šyptelėjo Haris. – Galų gale juk tos sistemos yra sukurtos policijai.

Katrina iš širdies atsiduso.

– Ačiū, – padėkojo Haris.

– Juk aš nieko neatsakiau.

– Kaip manai, kada galėsi man ką nors pasakyti?

– Eik tu šikt! – trinktelėjo ranka per stalą Katrina.

Haris pastebėjo, kad į juos žiūri seselė. Palaukė, kol Katrina apsiramins.

– Nežinau, – sušnabždėjo Katrina. – Nemanau, kad turėčiau sėdėti poilsio kambaryje ir vidury baltos dienos naudotis nelegaliomis paieškos sistemomis.

Haris atsistojo.

– Susisieksiu su tavimi po trijų dienų.

– Nieko nepamiršai?

– Ko?

– Pasakyti, ką už tai gausiu.

– A, – pasakė Haris, užsisagstydamas paltą, – žinau, ko nori.

– Ko noriu... – Katrina suglumo, o suvokusi šių žodžių prasmę išties pašėlo, tad šūktelėjo link durų einančiam Hariui:

– Suknistas akiplėša! Arogantiškas mulkis!

Haris įlipo į taksi, pasakė „oro uostas“, išsiėmė mobilųjį ir pamatė tris praleistus skambučius, iš kurių vieno numerio jo kontaktų sąraše nebuvo. Gerai, vadinasi, jie kažką aptiko.

Atskambino.

– Liuserenas, – išgirdo Kajos balsą. – Ten buvo vejamos virvės. Vijykla uždaryta prieš penkiolika metų. Šiandien po pietų Itre Enebako lensmanas gali mums tą vietą parodyti. Ten gyveno pora užkietėjusių, bet smulkių už įsilaužimus ir automobilių vagystes sučiuptų banditėlių. Ir vienas, kuris lupdavo žmoną. Lensmanas atsiuntė mums vyrų sąrašą, todėl tuoj peržiūrėsiu duomenis apie jų teistumą.

– Gerai. Kai važiuosi į Liusereną, paimk mane iš Gardermoeno.

– Kad tai nepakeliui.

– Tu teisi. Bet vis tiek paimk.

19 skyrius
Baltoji nuotaka

Nors ir lėtai, Bjorno Holmo „Volvo Amazon" riedėjo ir sukiojosi siauru keliuku, vingiuojančiu per Estfoldo pievas ir laukus.

Haris snaudė ant užpakalinės sėdynės.

– Tai prie Liusereno ežero neradai jokių lytinių nusikaltėlių, – reziumavo Bjornas.

– Bent jau nė vieno pagauto, – pataisė Kaja. – Nematei *VG* apklausos? Vienas iš dvidešimties apklaustųjų prisipažįsta daręs tai, ką galima vadinti lytiniu smurtu.

– Negi žmonės į tokius klausimus atsako sąžiningai? Jeigu aš per daug prispausčiau merginą, iš mano pasąmonės tai netrukus išsitrintų.

– Ar tau taip yra buvę?

– Man? – Bjornas pasuko į šoną ir aplenkė traktorių. – Nea. Aš – vienas iš tų devyniolikos. Itre Enebakas. Jėzau, kuo vardu tas iš šių kraštų kilęs komikas? Na, tas stuobrys su suskilusiais akiniais ir mopedu. Koks to Itre Enebako gyventojo vardas? Baisiai juokinga parodija.

Kaja gūžtelėjo pečiais. Bjornas pasižiūrėjo į veidrodėlį ir išvydo pražiotą Hario burną.

Kaip sutarta, Viojentangeno pusiasalyje prie vandens valymo įrenginių jų laukė lensmanas. Atvykėliai pastatė automobilį, o lensmanas prisistatė esąs Skajus – tokiu pat vardu kaip ir norvegiškos dirbtinės odos gaminiai, kuriuos, regis, labai

vertino Bjornas. Tada ketvertas patraukė į prieplauką, kur ramiame vandenyje plūduriavo daugybė valčių.

– Ar ne per anksti laikyti valtis ežere? – nusistebėjo Kaja.

– Šiemet ledo nebuvo ir nebus, – paaiškino lensmanas. – Mano gyvenime dar taip nėra buvę.

Visi įlipo į plačią plokščiadugnę valtį; Bjornas – atsargiau už kitus.

– Čia seklu, – tarstelėjo Kaja, kai lensmanas kartimi atstūmė valtį nuo prieplaukos.

– Taip, – burbtelėjo lensmanas ir žvelgdamas į vandenį patraukė už virvutės, kad įjungtų variklį, – bet vijykla aname krante, o ten gilu. Keliukas yra, bet šlaitas toks status, kad geriausia ten nuplaukti.

Jis nulenkė svirtį į priekį. Spygliuočių miške nuo medžio pakilo ir įspėjamai suklykė kažkoks paukštis.

– Nekenčiu jūros, – prisipažino Bjornas Hariui, o šis vos išgirdo kolegą pro pakabinamo dvitakčio variklio ūžesį.

Pilkoje popietės šviesoje valtis slydo tarp dvimetrinių vandens augalų. Praplaukė pro šakų krūvą, kurią Haris palaikė bebro namu, ir pro medžius, sužėlusius kaip mangrovėse.

– Tai ežeras, – pataisė Haris, – ne jūra.

– Tas pats šūdas, – burbtelėjo Bjornas, pasislinkdamas link suoliuko vidurio. – Jau pasiilgau sausumos, karvių mėšlo ir uolėtų kalnų.

Vandens takas praplatėjo, ir prieš juos atsivėrė Liusereno ežeras. Valtis puškėjo pro salas ir saleles, kuriose stovėjo žiemą apleisti nameliai, savo juodais langais tarsi budriomis akimis spoksantys į atvykėlius.

– Eilinės trobelės, – pratarė lensmanas. – Čia ne Auksinis Krantas, kur visi iš paskutiniųjų varžosi, kieno kateris didžiausias ar kieno vila gražiausia, – ir nusispjovė į vandenį.

– Kuo vardu tas televizijos komikas iš Itre Enebako? – riaumojant varikliui, šūktelėjo Bjornas. – Tas, su suskilusiais akiniais ir mopedu.

Lensmanas pasižiūrėjo, tarsi nenutuoktų, apie ką kalbama, ir nežymiai papurtė galvą.

– Vijykla, – parodė.

Priešais valtį, visai prie pat ežero, Haris išvydo seną ilgą medinį pastatą, kuris, iš abiejų pusių apsuptas tankaus miško, vienui vienas stovėjo stataus šlaito apačioje. Palei namą stačiu šlaitu leidosi plieniniai bėgiai, vedantys tiesiai į juodą vandenį. Nuo sienų, kuriose žiojėjo langų ir durų angos, buvo atsilupę raudoni dažai. Haris prisimerkęs žiūrėjo. Prietemoje pasirodė, kad prie lango stovi ir juos stebi baltai apsirengęs žmogus.

– Viešpatėliau su viešpačiukais, kuo tikriausias vaiduoklių namas, – nusikvatojo Bjornas.

– Ir kiti taip sako, – pritarė lensmanas Skajus ir išjungė variklį.

Staiga nutilus varikliui, iš kitos pusės atsklido Bjorno juoko aidas bei kitame krante besiganančios avies varpelio tilindžiavimas.

Kaja pačiupo virvę, iššoko į krantą ir pusmazgiu pririšo ją prie apipuvusio žalio stulpo, kyšančio tarp vandens lelijų.

Kiti irgi išlipo iš valties; prieplauką atstojo didžiuliai akmenys. Paskui įėjo pro duris ir atsidūrė apleistame siaurame stačiakampiame kambaryje, kur dvokė degutu ir šlapimu. Kadangi pastato galus užstojo tankus miškas, iš lauko žiūrint nebuvo matyti, kad kambarys yra vos dviejų metrų pločio ir gal šešiasdešimties metrų ilgio.

– Jie atsistodavo priešinguose pastato galuose ir vydavo virves, – Hariui dar nespėjus paklausti, paaiškino Kaja.

Kampe stovėjo trys buteliai nuo alaus, ir matėsi, jog kažkas bandė uždegti ugnį. Ant sienos, ant dviejų neprikaltų lentų, kabėjo virvė.

– Simonseno darbo tęsti niekas nenorėjo, – pasakė Skajus ir apsižvalgė, – o po jo čia niekas negyveno.

– Kam tie bėgiai prie pastato? – susidomėjo Haris.

– Dviem dalykams. Kad iškeltų ir nuleistų valtį, kuria atsigabendavo medieną. Ir tam, kad po vandeniu išlaikytų mirkomas šakas. Šakas pririšdavo prie geležinio vežimuko, kuris, matyt, yra valtinėje. Tada paleisdavo vežimuką į vandenį ir po kelių savaičių, kai mediena jau būdavo išmirkusi, partempdavo jį atgal. Praktiškas vyras buvo tas Simonsenas.

Visus išgąsdino miške pasigirdęs garsas.

– Avys, – nuramino lensmanas, – arba elniai.

Siaurais mediniais laiptukais visi užlipo į antrą aukštą. Vidury kambario stovėjo itin ilgas stalas. Kambario galai skendėjo tamsoje. Lango stiklas palei rėmą buvo išdaužtas, pro jį pūtė vėjas ir dusliai švilpdamas plaikstė nuotakos šydą. Nuotaka stovėjo nusisukusi į ežerą. Po galva ir liemeniu buvo karkasas – juodi geležiniai rėmai ant ratukų.

– Simonsenas naudojo ją kaip kaliausę, – galva rodydamas į manekeną, paaiškino Skajus.

– Šiurpoka, – Kaja, nors buvo su paltuku, suvirpėjo ir atsistojo visai prie pat Skajaus.

Šis pažvairavo į ją ir kreivai šyptelėjo.

– Aplinkiniai vaikai jos siaubingai bijojo. Suaugusieji pasakoja, kad per pilnatį ši nuotaka vaikštanti po apylinkes ir ieškanti vestuvių dieną ją metusio jaunikio. Kai prisiartina, išgirsti ratukų girgždėjimą. Matot, aš užaugau netoliese, Hagoje.

– Tikrai? – paklausė Kaja, o Haris vos susitvardė nenusišypsojęs.

– Taip, – patikino Skajus. – Beje, tai buvo vienintelė moteris Simonseno gyvenime. Jis, galima sakyti, buvo atsiskyrėlis. Bet virves vijo tikrai gerai.

Jiems už nugarų Bjornas Holmas nuo vinies nukabino suvyniotą virvę.

– Ar leidau čia ką nors liesti? – neatsigręždamas paklausė Skajus.

Bjornas žaibiškai pakabino virvę atgal.

– Gerai, šefe, – santūriai nusišypsojo lensmanui Haris. – Ar galime čia liesti daiktus?

Lensmanas svarstė, ar duoti Hariui leidimą.

– Dar nesakėte, kokia tai byla.

– Slapta, – atsakė Haris, – atleiskite. Ekonominiai nusikaltimai. Na, žinot.

– Nejaugi? Jeigu tu – Haris Hūlė, o manau, kad taip ir yra, žinau, kad tiri žmogžudystes.

– Na, dabar užsiimu vietinės prekybos, mokesčių vengimo ir sukčiavimo tyrimu. Gyvenimas nestovi vietoje.

Lensmanas užsimerkė. Vėl suklykė paukštis.

– Žinoma, Skajau, jūs teisus, – atsiduso Kaja. – Aš esu atsakinga už kratos orderius. Kaip žinote, mums trūksta darbuotojų, todėl sutaupytumėte mums nemažai laiko, jeigu tiesiog... – nusišypsojo, parodydama savo smulkius aštrius dantukus, ir mostelėjo į pakabintą virvę.

Skajus pakėlė akis į Kają. Kelis kartus pasisupo pirmyn ir atgal ant guminių batų kulnų. Ir linktelėjo galva.

– Lauksiu valtyje, – pasakė.

Bjornas tučtuojau ėmėsi darbo. Padėjo virvės ritinį ant ilgojo stalo, atsidarė atsineštą kuprinytę, įjungė prožektorių, žvejybos kabliuku prikabino jį prie virvės, o virvės galus atsargiai pritvirtino prie dviejų lentų lubose. Išsitraukė nešiojamąjį kompiuterį ir plaktuko formos mikroskopą, prijungė pastarąjį prie kompiuterio USB jungties, patikrino, ar jis perduoda vaizdus į ekraną, ir spustelėjo ant įkeltos į kompiuterį nuotraukos piktogramos.

Haris stovėjo prie nuotakos ir žvelgė į ežerą. Valtyje regėjo rusenančią cigaretę. Nužiūrėjo į vandenį vedančius bėgius. Vedančius į ežero dugną. Haris niekada nemėgo maudytis atviruose telkiniuose, ypač po to, kai su Eisteinu pabėgo iš pamokų, nuėjo prie Ostmarkoje esančio Hauktjerno ežero ir nušoko nuo Velnio uolos, kuri, kaip sakoma, yra dvylikos metrų aukščio. Ir, dar nepasiekęs žalio kaip butelis vandens

paviršiaus, išvydo gilumoje besirangančią gyvatę. O tada suakmenėjo iš siaubo, prisirijo ežero vandens ir jau buvo tikras, kad daugiau niekada nebepamatys dienos šviesos, niekada nebeįkvėps į plaučius oro.

Haris užuodė aromatą, ir suprato, jog už nugaros stovi Kaja.

– *Bingo*, – sušnabždėjo Bjornas.

Haris atsigręžė.

– Tokio pat tipo virvė?

– Net neabejoju, – Bjornas prikišo mikroskopą prie virvės galo ir stengėsi išgauti kuo didesnės raiškos vaizdą kompiuteryje. – Liepa ir guoba. Vienodas plaušų storis ir ilgis. Bet *bingo* skiriu neseniai nupjautam virvės galui.

– Ką?

Bjornas Holmas parodė į ekraną.

– Kairėje esančią nuotrauką aš atsivežiau. Joje matyti dvidešimt penkis kartus padidinta Frognerio baseino virvė. Ir šios virvės visiškai...

Haris užsimerkė, kad pasigardžiuotų tuoj galėsiantis ištarti tą saldų žodį:

– ...identiškos.

Ir liko užsimerkęs. Virvė, kuria pakarta Marita Olsen ne tik buvo čia nuvyta, ji buvo nupjauta nuo virvės, kurią jie dabar regi tiesiai priešais save. Ir nupjauta visai neseniai. Dar neseniai jis buvo čia, kur dabar stovi jie. Haris uosdamas įkvėpė.

*

Ir stojo viską gobianti tamsa. Kai išplaukė, Haris jau vargiai beįstengė įžvelgti lange ką baltuojant.

Kaja sėdėjo su juo valties priekyje. Ūžiant varikliui, jai teko priglusti prie Hario, kad šis girdėtų, ką ji sako:

– Virvės atsipjovęs žmogus tikrai turi pažinoti šią vietovę. Ir grandinėje tarp to žmogaus ir žudiko tikrai mažai grandžių...

– Nemanau, kad išvis yra tarpinių grandžių, – atsakė Haris. – Pjauta neseniai. Ir nelabai yra kokių priežasčių, kodėl virvė turėjo būti perduota kam nors kitam.

– Pažįsta vietovę, gyvena netoliese arba turi čia trobelę, – samprotavo Kaja. – O gal čia užaugo.

– Bet kam reikia belstis tokį kelią, kad atsipjautum kelis metrus virvės? – svarstė Haris. – Kiek kainuoja ilga virvė parduotuvėje? Kelis šimtus kronų?

– Tikriausiai sukiojosi netoliese ir žinojo, kad virvių ras čia.

– Gerai, bet tas „sukiojosi netoliese" reiškia, kad buvo apsistojęs viename iš šių namelių. Visiems kitiems tai tik geras gabalas kelio sena valtimi. Ar tu sudarinėji...

– Taip, jau sudarinėju čia gyvenančių žmonių sąrašą. Beje, radau vulkanologą, kurio norėjai. Moksliukas iš Geologijos instituto. Feliksas Riostas. Keliauja po pasaulį ir stebi ugnikalnius, jų išsiveržimą ir panašiai.

– Kalbėjaisi su juo?

– Tik su kartu gyvenančia jo seserimi. Ji pasiūlė parašyti jam elektroninį laišką arba nusiųsti trumpąją žinutę. Sako, kad kitaip jis nebendrauja. Šiaip ar taip, kai skambinau, buvo išėjęs pažaisti šachmatais. Nusiunčiau jam akmenukus ir informacijos.

Sekliu vandens taku valtis lėtai čiuožė link prieplaukos. Kad apšviestų kelią nuo vandens kylančioje migloje, Bjornas rankose – lyg švyturį – laikė iškėlęs prožektorių. Lensmanas išjungė variklį.

– Žiūrėk! – palinkdama dar arčiau Hario sušnabždėjo Kaja.

Žvelgdamas į jos smilių, Haris užuodė nuo jos sklindantį aromatą. Iš už vandens augalų pro ūkus prožektoriaus šviesoje išniro didžiulė vieniša balta gulbė.

– Argi ji ne... graži, – nudžiugusi Kaja staigiai spustelėjo Hariui ranką.

Lensmanas palydėjo juos iki vandens valymo įrenginių. Trijulė sėdo į „Volvo Amazon" ir ruošėsi išvažiuoti, tik staiga

Bjornas susijaudinęs pasilenkė ir pro automobilio langą šūktelėjo Skajui:

– FRITJOFAS!

Skajus stabtelėjo ir iš lėto atsigręžė. Ant jo stambaus neišraiškingo veido nuo gatvės žibintų krito šviesa.

– Tas komikas iš televizijos, – šūktelėjo Bjornas. – Fritjofas iš Itre Enebako.

– Fritjofas? – perklausė Skajus ir nusispjovė. – Tokio negirdėjau.

Kai po dvidešimt penkių minučių prie šiukšles deginančio Grionmo sąvartyno „Amazon" įsuko į tarptautinį Europos greitkelį, Haris apsisprendė:

– Privalome perduoti šią informaciją KRIPOS'ui.

– Ką?! – vienbalsiai sustugo Bjornas ir Kaja.

– Pasikalbėsiu su Beate, tada ji perduos šią informaciją taip, tarsi ne mes, o jos ekspertai būtų sužinoję apie tą virvių vijimo verslą.

– Kodėl? – nustebo Kaja.

– Jeigu žudikas gyvena prie Liusereno, būtina patikrinti visus namus. O mums to neleidžia, be to, neturime tam pajėgų.

Bjornas Holmas trinktelėjo per vairą.

– Žinau, – pasakė Haris. – Bet svarbiausia, ne kas jį pagaus, o tai, kad jis būtų pagautas.

Trijulė važiavo tyloje, ore kybant neišsakytiems žodžiams.

20 skyrius
Eisteinas

Elektra išjungta. Haris stovėjo tamsiame koridoriuje ir spaudinėjo jungiklį. Tą patį padarė ir svetainėje.

Tada atsisėdo krėsle ir įbedė akis į tamsą.

Valandėlę taip pasėdėjus, suskambo mobilusis.

– Hūlė.

– Feliksas Riostas.

– Mhm? – nustebo Haris. Sprendžiant iš balso, kalba liekna smulkutė moterytė.

– Frida Larsen, jo sesuo. Brolis liepė paskambinti jums ir pasakyti, kad jūsų rasti akmenukai yra mafitiniai, bazalto lava. Gerai?

– Palaukit minutėlę. Kaip suprasti – mafitiniai?

– Tai karšta lava, maždaug tūkstančio laipsnių karščio, nelabai klampi, taigi skysta, ir išsiveržusi gali pasklisti plačioje teritorijoje.

– Ar ji gali būti iš Oslo?

– Ne.

– Kodėl ne? Oslas juk stovi ant lavos.

– Ant senos lavos. O ši – šviežia.

– Kokio šviežumo?

Haris išgirdo, kaip ji uždengė ranka telefono ragelį ir ėmė su kažkuo kalbėtis. Kitų balsų nesigirdėjo. Bet, matyt, kažkas atsakė, nes netrukus ji prabilo vėl:

– Jis sako, kad nuo penkerių iki penkiasdešimties metų senumo. Bet jeigu tikitės nustatyti, iš kurio ugnikalnio ji ištekėjo, turėsite gerokai paplušėti. Pasaulyje yra daugiau nei pusantro tūkstančio veikiančių ugnikalnių. O kur dar mums nežinomi ugnikalniai. Jeigu kiltų daugiau klausimų, rašykite Feliksui elektroniniu paštu. Jūsų asistentė turi jo adresą.

– Bet...

Frida padėjo ragelį.

Haris ruošėsi perskambinti, bet apsigalvojo ir surinko kitą numerį.

– Oslo taksi.

– Labas, Eisteinai, čia Haris Hūlė.

– Turbūt juokauji. Haris Hūlė miręs.

– Ne visai.

– Gerai, tada, regis, aš miręs.

– Nenori pamėtėti manęs nuo Sofijos iki gimtinės?

– Ne, bet vis tiek pavėžėsiu. Kaip čia tavęs nepaveši, – Eisteino juokas virto kosuliu. – Haris H.! Po šimts... Kai atvažiuosiu, paskambinsiu.

Haris padėjo ragelį, nuėjo į miegamąjį, iš gatvės krintančioje žibinto šviesoje susikrovė krepšį, paskui, pasišviesdamas mobiliuoju, svetainėje išsirinko porą kompaktinių plokštelių. Cigarečių pakelis, antrankiai, tarnybinis ginklas.

Sėdėjo krėsle ir patamsiais praktikavosi užtaisyti revolverį. Nusistatė rankinio laikrodžio chronometrą, atlenkė savo „Smith & Wesson" revolverio būgną, išėmė ir vėl įdėjo šovinius. Keturis šovinius – tam nereikia jokios specialios užtaisyklės, tik miklių pirštų. Įspaudė būgną atgal, kad pirmas šovinys būtų pirmame lizde. Stop. Devynios šešiasdešimt šešios. Beveik trimis sekundėmis pagerino rekordą. Atidarė būgną. Susimovė. Pirmas lizdas, iš kurio šaudytų, tuščias, antras irgi. Jis gatavas. Pakartojo dar kartą. Devynios penkiasdešimt. Vėl patiestas. Kai po dvidešimties minučių paskambino Eisteinas, buvo laimėjęs 8 sekundes ir miręs šešis kartus.

– Ateinu.

Nuėjo į virtuvę. Pasižiūrėjo į spintelę po plautuve. Delsė. Tada paėmė Rakelės ir Olego nuotraukas ir įsikišo į kišenę.

*

– Honkonge? – prunkštelėjo Eisteinas Eikelandas. Atsuko savo išpurtusį girtuoklio veidą, stambią nosį ir liūdnai nukarusius ūsus į greta sėdintį Harį. – Ką, po velnių, ten veikei?

– Juk pažįsti mane, – atsakė šis, kai degant raudonai šviesoforo šviesai Eisteinas sustojo prie „Radisson SAS" viešbučio.

– Nė velnio, – paberdamas tabako ant suktinių popierėlio mestelėjo Eisteinas, – kodėl turėčiau?

– Na, šiaip jau kartu užaugome. Pamiršai?

– Na, ir? Tu jau tada buvai neįmenama mįslė, Hari.

Atsivėrė užpakalinės durelės ir įlipo paltą vilkintis vyras.

– Į oro uosto ekspresą, centrinė stotis. Greičiau.

– Taksi užimtas, – neatsigręždamas pasakė Eisteinas.

– Nesąmonė, ant stogo dega šviesėlė.

– Honkongas skamba neblogai. Bet kodėl sugrįžai?

– Alio-o, – pasakė ant užpakalinės sėdynės sėdintis vyras.

Eisteinas įsikando cigaretę ir prisidegė.

– Skambino Treskus. Pakvietė mane, kaip draugą, šiandien palošti.

– Treskus neturi draugų, – tarė Haris.

– Aha, neturi. Todėl ir paklausiau: „O kas yra tavo draugai?“ – „Tu“, atsakė jis ir paklausė: „O tavo, Eisteinai?“ – „Tu“, atsakiau. „Vadinasi, būsime dviese.“ Kaip mes galėjom pamiršti tave?! Štai kas atsitinka, kai išvyksti į... – Eisteinas papūtė lūpas ir sucypė *staccato*: – Honkongą!

– Ei! – pasigirdo šūksnis iš automobilio galo. – Jeigu jau baigėte, gal malonėtumėt...

Užsidegė žalia, ir Eisteinas nulėkė tolyn.

– Tai ar eisi? Pas Treskų.

– Eisteinai, ten dvokia prasmirdusiomis kojinėmis ir bezdalais.

– Jo šaldytuvas pilnas.

– Atleisk, nesu nusiteikęs vakarėliams.

– Nusiteikęs vakarėliams? – pliaukštelėdamas ranka per vairą sužvigo Eisteinas. – Hari, ar bent nutuoki, kas yra vakarėlio nuotaika? Juk visada vengdavai vakarėlių. Jau pamiršai? Kartą norėjome prisipirkti alaus ir nueiti į kokią vietelę Norstrane, kur daug moteriškaičių. O tu pasiūlei nueiti į bunkerius ir ten išgerti trise.

– Ei, šis kelias ne į oro uostą! – atsklido aimana iš galo.

Eisteinas vėl sustojo prie raudonos šviesos, krestelėjo savo plonus, pečius siekiančius plaukus į šoną ir kreipėsi į sėdintįjį gale:

– Taip ir padarėme. Prisiliuobėme kaip pėdai, ir tas vaikis ėmė dainuoti „No Surrender“, o Treskus iš pasiutimo ėmė svaidyti į jį tuščius butelius.

– Garbės žodis! – verkšleno vyras, baksnodamas smiliumi į „TAG Heuer“ laikrodžio stiklą. – Aš tiesiog privalau spėti į paskutinį lėktuvą į Stokholmą.

– Bunkeriuose šaunu, – pagyrė Haris. – Puikiai matosi visas Oslas.

– Aha. Ir jeigu sąjungininkai būtų puolę, vokiečiai būtų juos ant vietos nukepę.

– Tikrai, – šyptelėjo Haris.

– Žinai, aš, jis ir Treskus buvome susitarę, – kalbėjo Eisteinas, o kostiumuotis per lietų desperatiškai bandė įžiūrėti, ar netoliese nėra laisvo taksi. – Jeigu suknisti sąjungininkai ateis, ištaškysime jiems smegenis. Va taip, – Eisteinas nutaikė į kostiumuotį įsivaizduojamą automatą ir paleido salvę. Kostiumuotis nustėręs žiūrėjo į pamišusį taksistą, kuris elgėsi kaip mažvaikis ir smulkiais, į putas panašiais seilių pursleliais apspjaudė jo tamsias ką tik išlygintas kostiumines kelnes. Aiktelėjęs vargais negalais atplėšė dureles ir išvirto į lietų.

Eisteinas pratrūko šiurkščiu, širdingu juoku.

– Pasiilgai namų, – varė Eisteinas. – Vėl norėtum pašokti su Žudike Karaliene Ekebergo restorane.

Haris nusikvatojo ir papurtė galvą. Šoniniame veidrodėlyje išvydo, kaip kostiumuotis paknopstom lekia Nacionalinio teatro link.

– Dėl tėvo. Jis serga. Nedaug liko.

– Šūdas, – Eisteinas vėl nuspaudė greičio pedalą. – Geras jis žmogus.

– Ačiū. Pamaniau, turėtum žinoti.

– Aišku, turėčiau. Pasakysiu vaikinams.

*

– Tai va, atriedėjom, – pastatydamas automobilį prie garažo ir nediduko geltono medinio namuko Opsale, pasakė Eisteinas.

– Aha, – burbtelėjo Haris.

Eisteinas taip giliai įtraukė dūmo, kad, atrodo, užsiliepsnos cigaretė; palaikė dūmą plaučiuose ir su ilgu gargaliuojančiu švokštimu išleido lauk. Tada nežymiai pakreipė galvą į šoną ir užgesino peleninėje nuorūką. Haris pajuto malonų dilgtelėjimą širdyje. Kiek kartų yra matęs, kad Eisteinas tai daro palinkdamas į šoną, lyg cigaretė būtų per sunki ir jis galėtų netekti pusiausvyros. Pakreipęs galvą nukrato pelenus ant grindinio mokyklos rūkalių slėptuvėje, slapčia prasmukęs į vakarėlį – į tuščią alaus butelį, o kartais ant seno grubaus bunkerio betono.

– Koks neteisingas tas sušiktas gyvenimas, – nusikeikė Eisteinas. – Tavo tėvas – blaivininkas, sekmadieniais eidavo pasivaikščioti ir dirbo mokytoju. O maniškis gėrė, dirbo „Kadok" gamykloje, kur visi sirgo astma ir buvo keistai išberti, o namie išsidrėbęs ant sofos nepasijudindavo nė per nago juodymą. Ir tas žmogėnas sveikas kaip ridikas.

Haris prisiminė „Kadok" gamyklą. Šiek tiek pakeistas „Kodak" pavadinimas. Savininkas iš Siunmiorės buvo skaitęs, kad Istmenas pavadino savo fotoaparatų gamyklą „Kodak" dėl to, kad šis vardas įsimintinas ir jį gali ištarti bet kas pasaulyje. Tačiau „Kadok" buvo pamirštas ir uždarytas prieš kelerius metus.

– Viskam ateina galas, – pasakė Haris.

Eisteinas linktelėjo, lyg Haris būtų išsakęs jo mintis.

– Paskambink, jei ko reikės, Hari.

– Aha.

Haris laukė, kol išgirdo už nugaros ant žvyro sucypiant ratus, o kai atrakino duris ir įėjo vidun, automobilio jau nebebuvo. Įjungė šviesą ir stovėjo nejudėdamas, kol užsidarydamos tarkštelėjo durys. Kvapas, tyla, ant drabužių pakabos krintanti

šviesa – viskas jam kažką kalbėjo, lyg būtų paniręs į prisiminimų jūrą. Prisiminimai apgobė, sušildė, užgniaužė gerklę. Haris nusivilko paltą ir nusispyrė batus. Ėmė vaikščioti. Iš kambario į kambarį. Iš metų į metus. Nuo mamos pas tėtį ir Sėsę, o tada – pas save. Į savo vaikystės kambarį. Grupės „The Clash" plakatas, kuriame į grindis tuoj bus sudaužyta gitara. Haris atsigulė ant lovos ir įkvėpė čiužinio kvapo. Ir tada išsirito ašaros.

21 skyrius
Sniego Senis

Buvo be dviejų minučių aštunta vakaro, kai Mikaelis Belmanas oriai žingsniavo Karolio Jono gatve – viena kukliausių pasivaikščiojimo vietų pasaulyje. Jis – Norvegijos Karalystės viduryje, pačiame ašies centre. Kairėje – universitetas ir mokslas, dešinėje – Nacionalinis teatras ir kultūra. Už nugaros – rūmų sodai, priekyje – karališkieji rūmai. Tiesiai priešais nosį – galia. Žengęs dar tris šimtus žingsnių, lygiai aštuntą valandą jau kopė akmeniniais Stortingo paradinio įėjimo laiptais. Parlamento pastatas, kaip ir didžioji Oslo dalis, nėra labai didelis ar įspūdingas. Ir apsauga minimali. Tik du iš Grorudo granito iškalti liūtai abipus laiptų, vedančių link įėjimo.

Belmanas nuėjo prie durų, kurios, dar nespėjus jų stumtelti, be garso atsivėrė. Atėjo į priimamąjį ir sustojęs ėmė dairytis. Prie jo išdygo apsaugos darbuotojas ir draugiškai, bet tvirtai parodė galva Gilardonio rentgeno aparato link. O po dešimties sekundžių nustatė, kad Mikaelis Belmanas neginkluotas – prie diržo yra metalo, bet tik tiek.

Rasmusas Olsenas laukė jo atsirėmęs į registratūros stalą. Liesasis Maritos Olsen našlys paspaudė Belmanui ranką ir, nevalingai nutaisęs gido balsą, nuėjo pirmas.

– Stortingas, trys šimtai aštuoniasdešimt darbuotojų, šimtas šešiasdešimt parlamento narių. Pastatytas 1866-aisiais, suprojektavo Emilis Viktoras Langletas. Beje, švedas. Ši salė vadinama Laiptų sale. Akmeninės mozaikos pavadinimas – „Bendruomenė“; Elzė Hagen, 1950-ieji. Karaliaus portretas nutapytas...

Juodu atsidūrė Jaunimo salėje, kurią Mikaelis Belmanas ne kartą buvo matęs per televizorių. Pro juos praėjo pora nepažįstamų žmonių. Rasmusas paaiškino, kad ką tik baigėsi komiteto posėdis, bet Belmanas nesiklausė. Galvojo apie tai, kad mato valdžios koridorius. Jautėsi nusivylęs. Gerai – visur auksas ir raudona spalva, bet kur tas puikumas ir didybė, kurie turi kelti susižavėjimą valdovais? Tas suknistas kuklus saikingumas – yda, kurios ši mažytė ir dar visai neseniai skurdi Šiaurės Europos demokratija taip ir nesugebėjo atsikratyti. Bet štai – sugrįžo jis. Nors nepajėgė užkariauti viršūnės kitur, tarp Europolo vilkų, neabejotinai triumfuos čia, varžydamasis su smulkme ir vidutiniokais.

– Ši menė per karą buvo Reicho komisaro Terboveno darbo kabinetas. Šiais laikais niekas neturi tokio didelio kabineto.

– Kokia buvo jūsų santuoka?

– Prašau atleisti?

– Jūsų ir Maritos. Ar pykdavotės?

– Na... ne, – Rasmusą Olseną sukrėtė toks klausimas, tad paspartino žingsnį. Lyg norėtų palikti šį policininką sau už nugaros ar bent jau pasitraukti kuo toliau nuo pašalinių ausų. Atsikvėpė tik tada, kai abu atsisėdo už uždarų grupės sekretoriato durų. – Žinoma, išgyvenome pakilimų ir nuosmukių. Ar jūs vedęs, Belmanai?

Mikaelis Belmanas linktelėjo.

– Tada suprantate, ką turiu omenyje.

– Ar ji buvo neištikima?

– Ne. Manau, šį punktą galima išbraukti.

Nes buvo storulė? Belmanui tas klausimas jau sukosi ant liežuvio galo, bet nusprendė jo neužduoti. Juk jau gavo tai, ko atėjęs. Delsimas, trūkčiojantis akies vokas, nežymiai susitraukęs akies vyzdys.

– Olsenai, o jūs pats buvote ištikimas?

Ta pati reakcija. Be to, po retėjančiais plaukais raudoniu išmušta kakta. Atsakymas trumpas ir tvirtas:

– Taip, aš tikrai buvau ištikimas.

Belmanas pakreipė galvą. Rasmusas Olsenas jam įtarimo nekėlė. Tad kam kankinti šį vyrą tokiais klausimais? Atsakymas paprastas kaip dukart du. Tačiau daugiau neturi nė vieno, kurį galėtų to paklausti, jokių kitų įtariamųjų. Belmanas tiesiog panoro išlieti ant šio vyro savo nusivylimą.

– O jūs?

– Ką – aš? – paklausė Belmanas, malšindamas žiovulį.

– Ar esate ištikimas?

– Mano žmona per daug graži, – šyptelėjo Belmanas. – Be to, turime tris vaikus. Judu neturėjote vaikų, o tada norisi daugiau... linksmybių. Kalbėjausi su informatoriumi, ir jis man papasakojo, kad neseniai su žmona turėjote problemų.

– Spėju, pakalbinote kaimynę. Taip, Marita su ja truputį bendravo. Prieš kelis mėnesius kilo šioks toks pavydo priepuolis. Per vieną vakarėlį pakviečiau jauną merginą tapti kursų kuratore. Taip susipažinau su Marita, todėl ji...

Rasmuso Olseno balsas nutrūko, ir Belmanas pamatė, kad vyro akyse susitvenkė ašaros.

– Nieko nebuvo. Bet Marita porai dienų išvyko į kalnus, kad viską apsvarstytų. Paskui vėl viskas grįžo į senas vėžes.

Suskambo Belmano telefonas. Belmanas jį išsiėmė, pasižiūrėjo į skambinančiojo vardą ir burbtelėjo:

– Klausau?

Tada pajuto, kaip klausantis to balso dažnėja pulsas ir auga pyktis.

– Virvė? – pakartojo. – Iš Liusereno? Čia... Itre Enebakę? Ačiū.

Įsigrūdo telefoną atgal į palto kišenę.

– Turiu eiti, Olsenai. Ačiū už sugaištą laiką.

Eidamas trumpam stabtelėjo ir apsižvalgė Terboveno, vokiečio nacio, okupuotame kabinete. Tada paspartino žingsnį.

*

Buvo pirma valanda nakties, o Haris sėdėjo svetainėje, klausydamasis Martos Veinrait dainos „Far Away“: „...whatever remains is yet to be found“*.

Jautėsi išsunktas. Ant kavos staliuko priešais jį gulėjo mobilusis, žiebtuvėlis ir sidabrinė folija su rudu gumuliuku. Negalima jo liesti. Bet reikia kuo greičiau užmigti, grįžti į ritmą, pailsėti. Rankoje laikė Rakelės nuotrauką. Mėlyna suknelė. Užsimerkė. Pajuto kvapą. Išgirdo balsą. „Žiūrėk!“ Ji lengvai spustelėjo jo ranką. Juos supančiame juodame ir giliame vandenyje ji plūduriavo paviršiuje balta, tyli, besvorė. Vėjas kilstelėjo šydą ir parodė apačioje esančias baltas plunksnas. Ilgas liaunas kaklas tapo panašus į klaustuką. Kur? Išlipo į krantą; juodas karkasas su nutrintais cypiančiais ratukais. Įėjo į namą ir dingo iš akių. Išniro antrame aukšte. Ant kaklo kabėjo kilpa, o šalia stovėjo juodai apsirengęs vyras su balta gėle atlape. Priešais, atsukęs į juodu nugarą, stovėjo balta sutana vilkintis kunigas. Lėtai skaitė. Tada atsigręžė. Jo veidas ir rankos buvo balti. Iš sniego.

Haris persigandęs atsibudo.

Tamsoje sumirksėjo. Garsas. Bet ne Martos Veinrait balsas. Nuo kavos aparato Haris čiupo šviečiantį ir vibruojantį telefoną.

* Kas liko, tas dar bus atrasta. (Angl.)

– Klausau, – sugergždė kimiu balsu.

– Radau jį.

Haris atsisėdo.

– Radai ką?

– Ryšį. Ir yra ne trys lavonai. O keturi.

22 skyrius
Paieškos programa

– Pirmiausia patikrinau tris tavo duotus vardus, – pasakojo Katrina Brat. – Borgnės Stem-Miurės, Šarlotės Lol ir Maritos Olsen. Bet programa nieko naudingo neatskleidė. Todėl įvedžiau visų per pastaruosius dvylika mėnesių Norvegijoje dingusių žmonių vardus. Ir tada pasipylė darbelio.

– Palauk, – aiktelėjo Haris. Dabar visiškai išsibudino. – Iš kur, po velnių, gavai dingusių žmonių vardus?

– Intranetas, Dingusių žmonių skyrius, Oslo apskrities policija. O ką tu manei?

Haris sunkiai atsiduso, o Katrina dėstė toliau:

– Yra vardas, kuris jungia visas tris. Tu pasirengęs?

– Na...

– Dingusiosios vardas – Adelė Vetlesen; dvidešimt aštuonerių metų mergina iš Drameno. Apie Adelės dingimą lapkritį pranešė jos draugas. Ryšį pastebėjau peržiūrėjusi Norvegijos valstybinio geležinkelių tinklo bilietų užsakymus. Lapkričio septintąją Adelė Vetlesen užsisakė traukinio bilietą iš Drameno į Ustaosetą. Tą pačią dieną ir Borgnė nusipirko traukinio bilietą iš Kongsbergo į tą pačią vietą.

– Ustaosetas – toli gražu ne visatos centras, – pareiškė Haris.

– Matai, tai ne šiaip vieta, o kalnas. Senos ir turtingos Bergeno šeimos turi ten kalnų trobeles, o Turistų asociacija

pristatė trobelių kalnų viršūnėse, todėl norvegai gali puoselėti Amundseno ir Nanseno tradicijas, lakstyti nuo namuko prie namuko su slidėmis ant kojų ir dvidešimt penkių kilogramų manta ant nugaros ir mėgautis baime numirti nuošalioje vietoje. Na, žinai gi, tai pagardina gyvenimą.

– Atrodo, lyg pati būtum ten buvusi.

– Mano buvusio vyro šeima turi trobelę kalnuose. Jie tokie turtingi ir orūs, kad neturi nei elektros, nei vandentiekio. Saunomis ir sūkurinėmis voniomis mėgaujasi tik prasisiekėliai.

– Radai kitų sąsajų?

– Maritos Olsen vardu bilieto nėra. Bet dieną prieš tai traukinio vagone restorane mokėta jos debetine kortele. 14.13 val. Atsižvelgiant į traukinio tvarkaraštį, jie buvo kažkur tarp Olio ir Jeilo, kitaip tariant, pakeliui į Ustaosetą.

– Vargu, – suabejojo Haris. – Traukinys važiuoja tiesiai į Bergeną. Tikriausiai ji vyko ten.

– Tu manai?.. – pyktelėjo Katrina Brat, tada susvyravo, minutėlę palaukė ir prislopintu balsu tęsė: – Tu manai, kad aš kvaila? Ustaoseto viešbutyje Rasmuso Olseno vardu užsakytas dvivietis kambarys, o pagal civilinės registracijos duomenis Rasmusas Olsenas gyvena ten pat, kur ir Marita Olsen. Taigi padariau išvadą, kad...

– Taip, jis yra jos vyras. Kodėl tu šnabždi?

– Todėl, kad ką tik praėjo budėtoja, aišku? Klausyk, aš aptikau, kad dvi nužudytosios ir dingusi mergina tą pačią dieną buvo Ustaosete. Ką galvoji?

– Na, tai reikšmingas sutapimas, bet negalima atmesti tikimybės, kad tai – paprasčiausias atsitiktinumas.

– Pritariu. Tad klausyk toliau. Ieškojau, ar Šarlotė Lol nebuvo Ustaosete, bet nieko neradau. Todėl pasidomėjau, kur Šarlotė buvo tądien, kai kitos trys viešėjo Ustaosete. Pora dienų prieš tai Šarlotė sumokėjo už dyzeliną už Hionefoso esančioje degalinėje.

– Jis toli nuo Ustaoseto.

– Bet toje pačioje pusėje, jei atskaitos tašku laikytume Oslą. Bandžiau rasti jos ar jos partnerio vardu registruotą automobilį. Jeigu jie naudojasi elektronine mokėjimo kortele ir važiavo kokiais nors mokamais greitkeliais, galima susekti jų judėjimo kryptį.

– Mhm.

– Bėda ta, kad ji neturėjo nei automobilio, nei partnerio, su kuriuo gyventų, – nieko, kas būtų registruota.

– Tačiau turėjo vaikiną.

– Galimas daiktas. Bet paieškos sistema nustatė, kad Jeilo Europarko garaže už automobilį sumokėjo Iska Peler.

– Vos už kelių kilometrų. Bet kas yra ta... mm, Iska Peler?

– Iskos kreditinės kortelės rodo, kad ji gyvena Australijoje, Bristolyje, Sidnėjuje. Esmė ta, kad tikrinant ryšius su Šarlote Lol, jos vardas minimas dažnai.

– Tikrinant ryšius?

– Matai, per paiešką gali rasti vardus žmonių, kurie per kelerius pastaruosius metus tame pačiame restorane tuo pat metu atsiskaitė kortele, ir tai leidžia manyti, kad jie kartu valgė, o paskui kiekvienas susimokėjo už save. Arba vardai žmonių, kurie tuo pat metu užsiregistravo tame pačiame sporto klube arba daugiau nei vieną kartą pirko lėktuvo bilietus, kad vietos būtų greta. Supratai?

– Supratau, – pamėgdžiodamas Bergeno dialektą tarė Haris. – Esu tikras, kad patikrinai ir automobilio markę, ir ar jis naudoja...

– Taip, patikrinau, jis naudoja dyzeliną, – dygiai mestelėjo Katrina. – Tai nori išgirsti tęsinį ar ne?

– Savaime aišku.

– Iš anksto užsisakyti lovų tose neaptarnaujamose Turistų asociacijos trobelėse negalima. Jeigu atvykus visos lovos užimtos, turi gultis tiesiog ant čiužinio ant grindų arba pasitieęs savo kilimuką snausti miegmaišyje. Lova kainuoja vos šimtą septyniasdešimt už naktį, ir gali susimokėti įmesdamas

pinigus į automatą prie namo arba palikti voke leidimą išskaičiuoti iš tavo sąskaitos.

– Kitaip tariant, neįmanoma išsiaiškinti, kas kurioje trobelėje apsistojo?

– Ne, jeigu jie atsiskaito grynaisiais. Bet jeigu paliko leidimą, vėliau Turistų asociacija išskaičiuoja iš jų sąskaitos. Nurodo trobelę ir datą, kur ir kada nakvota.

– Man rodos, pamenu, kaip sunku susekti tokius bankų pervedimus.

– Nesunku, jei guvios žmogaus smegenėlės pateikia programai teisingą užklausą.

– Kaip ir tavo atveju, ar ne?

– Tiesiog mintis. Iš Iskos Peler sąskaitos lapkričio dvidešimtąją buvo išskaičiuotas mokestis už dvi lovas keturiose Turistų asociacijos trobelėse, kurios stovi vienos dienos kelio atstumu viena nuo kitos.

– Slidinėjo keturias dienas.

– Taip. O lapkričio septintąją abi apsistojo paskutinėje – Hovaso – trobelėje. Tai tik pusė dienos kelio iki Ustaoseto.

– Įdomu.

– Įdomiausia tai, kad už nakvynę Hovaso trobelėje lapkričio septintąją sumokėjo dar du žmonės. Spėk, kas.

– Na, vargu ar tai gali būti Marita Olsen ir Borgnė Stem-Miurė, nes KRIPOS jau būtų suuodęs, kad dvi žmogžudysčių aukos neseniai tą pačią naktį buvo apsistojusios toje pačioje vietoje. Tad spėju, jog tai dingusi mergina. Kuo ji vardu?

– Adelė Vetlesen. Pataikei. Ji sumokėjo už du žmones, tik neįmanoma išsiaiškinti, kas tas antrasis.

– O kas dar sumokėjo už trobelę?

– Čia jau ne tiek įdomu. Žmogus iš Stavangerio.

Haris vis vien pasiėmė parkerį ir užsirašė to žmogaus ir Iskos Peler iš Sidnėjaus vardus ir adresus.

– Atrodo, kad tau patinka paieškos sistemos.

– Taip, – nepaneigė Katrina. – Tai panašu į skrydį senu bombonešiu. Senokas ir lėtokai skrenda, bet kai atsiduri danguje... dievulėliau. Kaip tau rezultatai?

Haris svarstė.

– Tu nustatei, kad dingusi moteris ir dar viena, kuri tikriausiai neturi nieko bendro su šia byla, buvo tuo pat metu toje pačioje vietoje. Iš esmės nieko, dėl ko būtų galima triumfuoti. Bet tavo dėka paaiškėjo, kad gali būti, jog kartu su ja buvo viena iš nužudytųjų, Šarlotė Lol. Tu nustatei ir dviejų nužudytųjų – Borgnės Stem-Miurės ir Maritos Olsen buvimo vietą Ustaoseto platybėse. Taigi...

– Taigi?

– Taigi sveikinu. Tu savo dalį įvykdei. Dabar mano eilė...

– Tik nepamiršk kvėpuoti ir nusišluostyk tą šypseną sau nuo veido. Kalbėjau nerimtai. Negi nežinai, kad man ne visi namie?

Ir Katrina numetė ragelį.

23 skyrius
Keleivis

Autobuse Stinė sėdėjo viena. Atrėmė kaktą į langą, kad matytų savo atspindį. Spoksojo į apleistą juodą kaip degutas autobusų stotį. Vildamasi, kad kas nors ateis. Vildamasi, kad kai kas neateis.

Jis sėdėjo su alaus bokalu prie lango „Krabe“ ir nė nekrustelėdamas ją nužiūrinėjo. Vilnonė kepurė, šviesūs plaukai ir tos pašėlusios melsvos akys. Akys, kurios juokiasi, smelkiasi, maldauja, šaukia jos vardą. Galiausiai Stinė pasakė Matildai norinti namo. Bet toji ką tik užmezgė pokalbį su naftos

pramonėje dirbančiu amerikiečiu ir norėjo dar pabūti. Todėl Stinė pasičiupo paltuką, išbėgusi iš „Krabo“ nuskuodė į autobusų stotį ir įlipo į autobusą į Volaną.

Pažvelgė į raudonai šviečiančius skaitmeninio laikrodžio skaičius virš vairuotojo. Tikėdamasi, kad durys užsidarys ir autobusas pajudės. Beliko minutė.

Stinė nepakėlė akių nei tada, kai išgirdo atbėgančio žmogaus žingsnius, uždususį balsą, priekyje prašantį vairuotoją bilieto, nei tada, kai jis atsisėdo greta jos.

– Ei, Stine, – pasakė jis. – Kodėl susidarė įspūdis, kad manęs vengi?

– O, labas, Elijau, – pasisveikino Stinė, nenuleisdama akių nuo aplyto asfalto. Ir kodėl ji atsisėdo taip toli nuo vairuotojo?

– Žinai, neturėtum vaikštinėti viena taip vėlai.

– Neturėčiau? – sumurmėjo Stinė, vildamasi, kad kas nors ateis, bet kas.

– Gal neskaitai laikraščių? Dvi merginos Osle. O anądien – parlamento deputatė. Kuo ji vardu?

– Neįsivaizduoju, – pamelavo Stinė, jausdama, kaip ėmė daužytis širdis.

– Marita Olsen, – pats atsakė Elijas, – Darbininkų partija. Kitos buvo Borgnė ir Šarlotė. Tau, aišku, tie vardai nieko nesako?

– Aš neskaitau laikraščių, – pasakė Stinė. Kažkas tiesiog privalo dabar pat ateiti.

– Puikios merginos, visos trys, – pasakė jis.

– O tu, kaip matau, jas gerai pažinojai? – Stinė iš karto pasigailėjo savo sarkazmo. Tai vadinama baime.

– Vidutiniškai, – atsakė Elijas. – Bet susidariau apie jas gerą įspūdį. Kaip žinai, esu iš tų, kurie linkę apie žmogų spręsti iš pirmo žvilgsnio.

Ji įsistebeilijo į ranką, kurią jis atsargiai uždėjo jai ant kelių.

– Tu... – pasakė Stinė, ir net tame žodelyje buvo girdėti maldavimas.

– Taip, Stine?

Mergina pažvelgė į jį. Jo veidas buvo atviras kaip vaiko, akys nuoširdžiai smalsaujančios. Norėjosi rėkti, pašokti iš vietos, bet tada išgirdo prie vairuotojo žingsnius ir balsą. Keleivis. Vyras. Jis atėjo į autobuso galą. Stinė bandė užmegzti su juo akių kontaktą, leisti suprasti, kas vyksta, bet vyro kepurės snapelis dengė pusę veido, ir tas vyras buvo per daug susikaupęs - skaičiavo grąžą ir kišo bilietą į piniginę. Kai atsisėdo tiesiai už jų, Stinė su palengvėjimu atsikvėpė.

– Negaliu patikėti, kad policija dar neatskleidė ryšio tarp jų, – pasakė Elijas. – Juk nėra taip sunku. Jie turėtų žinoti, kad jos visos mėgo keliauti po šalį ir slidinėti. Tą pačią naktį nakvojo Hovaso trobelėje. Manai, turėčiau jiems tai pranešti?

– Gal, – sušnabždėjo Stinė. Gal sugebėtų staigiai prasisprausti pro Eliją ir iššokti iš autobuso. Bet, nespėjus to apgalvoti, sugaudė variklis, durys užsivėrė ir autobusas pajudėjo. Mergina užsimerkė.

– Aš tiesiog nenoriu į tai veltis. Tikiuosi, supranti, Stine?

Ji lėtai, vis dar neatsimerkdama, palinksėjo.

– Gerai. Tada papasakosiu tau apie kai ką, kas ten buvo. Kai ką, ką tu tikrai pažįsti.

24 skyrius
Stavangeris

– Čia smirda... – susiraukė Kaja.

– Mėšlu, – užbaigė sakinį Haris. – Karvių. Sveika atvykusi į Jereną.

Pro debesis prasiskverbusi ryto šviesa nutvieskė pavasariškai žaliuojančius laukus. Iš už akmeninių tvorų į jų taksi dėbsojo karvės. Haris su Kaja atkeliavo iš Solos oro uosto į Stavangerio miesto centrą.

Haris palinko link priekinių sėdynių:

– Ar galite paspausti pedalą, vairuotojau? – ir parodė savo tarnybinį pažymėjimą. Taksisto veidą nušvietė šypsena, ir automobilis nuskriejo greitkeliu.

– Bijai, kad nepavėluotume? – paklausė Kaja, kai Haris patogiai įsitaisė.

– Neatsakė į skambutį, nepasirodė darbe, – atsiliepė Haris.

Po vakarykščio pokalbio su Katrina Brat Haris peržiūrėjo savo užrašus. Turi vardus, telefonus ir adresus dviejų žmonių, kurie, regis, lapkritį buvo apsistoję kartu su trimis žmogžudysčių aukomis. Pasižiūrėjęs į laikrodį paskaičiavo, kad Sidnėjuje dabar ankstyvas rytas, ir paskambino Iskai Peler. Hariui prakalbus apie nakvynę Hovase, moteris nustebo. Nelabai ką galėjo papasakoti apie naktį toje trobelėje, nes tada smarkiai karščiuodama gulėjo atskirame kambaryje. Gal dėl to, jog per

ilgai vilkėjo šlapius, priprakaituotus drabužius, gal dėl to, kad ši patirtis buvo savotiškas krikštas tokiai nepatyrusiai slidininkei kaip ji. Arba tiesiog todėl, kad kartais gripas užklumpa visai netikėtai. Kad ir kaip ten būtų, tada šiaip ne taip su Šarlotės Lol pagalba sugebėjo nusigauti į Hovaso trobelę. Ir ten gulėjo. Maudė visą kūną; čia pylė prakaitas, čia krėtė šaltis. Kadangi jiedvi su Šarlote atvyko pirmos, būdama tokios būklės Iska nelabai suprato, kas vyksta aplinkui, ar, be jų, kas nors dar ten yra. Kitą dieną Iska gulėjo lovoje, kol Šarlotė paskambino į vietinę policiją ir jų išsivežti sniegaeigiu atvyko policininkas. Jis pasakė, kad viešbutis pilnas, ir nuvežė ten, kur galima pernakvoti. Jos sutiko, bet paskui apsigalvojo ir nusprendė apsistoti Jeilo viešbutyje, todėl vakare sėdo į traukinį. Šarlotė nieko konkretaus apie naktį Hovaso trobelėje nepasakojo. Matyt, nieko ypatingo nenutiko.

Praėjus penkioms dienoms po slidinėjimo, Iska tebekarščiuodama išvyko iš Oslo į Sidnėjų ir reguliariai susirašinėjo su Šarlote elektroniniais laiškais, bet nieko neįprasto nepastebėjo. Kol atėjo žinia, kad jos draugė rasta pamiškėje, šalia Daušiojeno ežero, nužudyta prie apdaužyto automobilio – visai netoli Oslo.

Haris Iskai Peler be užuolankų paaiškino, kad jiems kelia nerimą tą lapkričio septintąją minėtoje trobelėje nakvojusių žmonių saugumas ir kad po šio pokalbio jis skambinsiąs Pietų Sidnėjaus policijos Žmogžudysčių skyriaus viršininkui Neilui Makormakui, su kuriuo sykį teko bendradarbiauti, todėl Makormakas norėsiąs ją apklausti ir, nors Australija yra toli nuo Oslo, jai bus skirta apsauga. Atrodo, kad Iska Peler šią žinią priėmė ramiai.

Tada Haris surinko antrojo Katrinos nurodyto žmogaus numerį; tas žmogus gyveno Stavangeryje. Haris skambino keturis kartus, bet niekas neatsiliepė. Aišku, tai dar nieko nereiškia. Juk ne visi miega šalia pasidėję įjungtus mobiliuosius. Kaja Solnes, žinoma, ne iš tokių. Ji pakėlė ragelį po antro skambu-

čio ir, kai Haris pasakė, kad pirmu lėktuvu turėsią skristi į Stavangerį ir kad oro uoste ji turinti būti jau po šešių penkios, ištarė: „Gerai.“

Juodu atvyko į Oslo Gardermoeno oro uostą pusę šešių, ir Haris dar kartą surinko numerį, bet ragelio vėl niekas nekėlė. Po valandos nusileido Solos oro uoste, ir kai Haris dar kartą paskambino, rezultatas buvo toks pats. Einant link taksi stovėjimo aikštelės, Kaja susisiekė su to žmogaus darbdaviu, ir šis patikino, kad darbuotojas įprastu laiku nepasirodė. Tai ji persakė Hariui, o šis švelniai uždėjo ranką ant smulkutės jos nugaros, tvirtai pravedęs pro išsirikiavusių taksistų eilę įsodino į vieną taksi ir, likusiesiems garsiai protestuojant, palinkėjo: „Ačiū, ačiū ir jums, vaikinai, geros dienos.“

*

8.16 val. abu atvyko nurodytu adresu prie balto medinio namo Volane. Leidęs Kajai sumokėti, Haris išlipo, bet durelių neuždarė. Apžiūrėjo namo fasadą, tačiau nieko naudingo nepamatė. Įkvėpė drėgno, gaivaus, vis dar šilto vakarinės dalies oro. Sukaupė drąsą. Nes jau žinojo. Gal ir suklys, bet taip aiškiai jautė, kad reikia tikėtis blogiausio, kaip ir tai, kad gavusi kvitą Kaja pasakys „ačiū“.

– Ačiū, – durelės užsidarė.

Kortelė su reikiamu vardu kabėjo prie antro iš trijų skambučių prie laukujų durų.

Haris spustelėjo mygtuką ir kažkur namo viduje suskambėjo.

Po minutės ir trijų nesėkmingų bandymų paspaudė apatinį mygtuką.

Duris atidarė besišypsanti senyva moteris.

Haris pastebėjo, kad Kaja tiesiog instinktyviai jaučia, kuriam dabar kalbėti.

– Laba diena, aš esu Kaja Solnes. Mes iš policijos. Jūsų viršutinis kaimynas neatidaro durų. Gal žinote, ar kas nors yra namuose?

– Turbūt. Nors šį rytą ten buvo tylu, – atsakė ponia. Ir išvydusi, kad Hario antakiai kilstelėjo, suskubo pridurti: – Pas mane viskas girdėti, tad vakar vakare girdėjau žmones. Nuomoju šį namą, todėl turiu būti budri.

– Būti budri? – perklausė Haris.

– Taip, bet aš jų neseku... – ponios skruostai išraudo. – Juk čia nieko blogo? Turiu galvoje, mes puikiai sugyvename su...

– Mes nežinom, – atsakė Haris.

– Geriausia būtų patikrinti, – pasiūlė Kaja. – Tad jeigu turite raktą... – Haris suprato, kad dabar Kajos galvoje spiečiasi daugybė nusistovėjusių posakių, ir susidomėjęs laukė, kurį ji pasirinks šiam sakiniui užbaigti, – mes mielai padėtume jums įsitikinti, ar viskas gerai.

Kaja Solnes – sumani moteris. Jeigu namo šeimininkė priims pasiūlymą ir jie ką nors ras, raporte bus galima parašyti, kad buvo pakviesti. Nebus pagrindo abejoti, kad privertė senutę juos įsileisti ir kratą atliko be kratos orderio.

Moteris delsė.

– Arba kai mes išeisime, galite pati įeiti vidun, – nusišypsojo Kaja, – o tada paskambinti policijai. Arba greitajai. Arba...

– Manau, bus geriausia, jeigu eisite su manimi, – galiausiai ryžosi šeimininkė, o jos kaktoje įsirėžė gili raukšlė. – Palaukite čia, atsinešiu raktus.

Bute, į kurį po minutės įėjo, buvo švaru, tvarkinga ir stovėjo vos keli baldai. Haris iš karto pajuto tylą, kuri, kai viduje vos girdisi iš lauko sklindantis darbo dienos gausmas, tuščiuose butuose rytais būna tokia slogi. Ir užuodė pažįstamą kvapą. Klijus. Batai stovėjo, bet lauko drabužių nesimatė.

Virtuvėlės plautuvėje stovėjo didžiulis arbatos puodelis, dar vienas – ant lentynos, kur sudėtos Hariui nepažįstamos arbatos dėžutės – juodoji kiniška arbata, „Anji Bai Cha“. Ėjo

toliau. Ant svetainės sienos – paveikslas, kuriame, kaip pagalvojo Haris, K2 – populiarus Himalajų kalnyne esantis kalnas žudikas.

– Ar galim patikrint? – Haris linktelėjo galva link durų su širdele, kur tikriausiai buvo miegamasis. Giliai įkvėpė, nuspaudė durų rankeną ir atvėrė duris.

Lova paklota. Kambarys tvarkingas. Langas praviras, jokio klijų kvapo, oras toks tyras lyg išvėdintame vaikų kambaryje. Haris išgirdo, kad šeimininkė atsistojo tarpduryje už jų.

– Kaip keista, – nusistebėjo senutė. – Aš tikrai girdėjau juos aną vakarą. Bet girdėjau, kad nulipo tik vienas žmogus.

– Juos? – paklausė Haris. – Esate įsitikinusi, kad čia dar kažkas buvo?

– Taip, girdėjau balsus.

– Kelis?

– Manyčiau, tris.

Haris atidarė spintą.

– Vyrų? Moterų?

– Deja, aiškiai negirdėjau.

Drabužiai. Miegmaišis ir kuprinė. Dar keli drabužiai.

– O kodėl manote, kad tris?

– Vienam išėjus, garsai čia nenutilo.

– Kokie garsai?

Šeimininkės skruostai vėl išraudo.

– Bumbsėjimas. Lyg... na, žinote.

– Vadinasi, ne balsai?

Ponia bandė prisiminti.

– Ne, ne balsai.

Haris išėjo iš miegamojo. Ir nustebęs pamatė, kad Kaja tebestovi koridoriuje prie vonios kambario durų. Ir stovi keistai – lyg bandydama atsilaikyti prieš stiprų vėją.

– Kažką radai?

– Ne visai, – nė negalvodama skubotai atsakė Kaja. Per daug skubotai.

Haris priėjo ir atsistojo šalia.

– Kas atsitiko? – sušnabždėjo.

– Aš... tiesiog negaliu atidaryti durų.

– Aišku, – pasakė Haris.

– Tokia... tokia jau aš esu.

Haris linktelėjo galva. Ir tada išgirdo garsą. Tolygų vandens šniokštimą, ne lašėjimą ir ne kapsėjimą. Čiaupas kitapus durų. Haris įsitikino neklydęs.

– Palauk čia, – paliepė Kajai. Atvėrė duris pats.

Visų pirma pajuto dar aitresnį klijų kvapą.

Antra, pamatė, kad ant grindų guli striukė, džinsai, trumpikės, marškinėliai, dvi juodos kojinės, kepurė ir plonas vilnonis megztinis.

Trečia, kad vanduo nesiliauja plūdęs į vonią, kuri tokia sklidina, jog vanduo liejasi per kraštus.

Ketvirta, kad vanduo vonioje raudonas – akivaizdu, nuo kraujo.

Penkta, kad šonu vonioje gulinčio nuogo, balto kaip lavonas žmogaus akys stiklinės, o burna – užklijuota. Lyg būtų bandęs pamatyti tai, ko nespėjo pamatyti laiku.

Šešta, kad nematyti jokių smurto požymių, jokių išorinių sužeidimų, kurie padėtų nustatyti, iš kur kraujas.

Haris krenkštelėjo ir ėmė sukti galvą, kaip atsargiau paprašyti šeimininkę užeiti atpažinti, ar čia jos nuomininkas.

Bet nereikėjo – pati pasirodė tarpdury.

– Oviešpatie! – riktelėjo. O tada – atskirdama abu žodžius: – O, Viešpatie! – paskui, raudodama, dar išraiškingiau: – O Viešpatie švenčiausias...

– Ar tai... – pradėjo Haris.

– Taip, – ašarodama paliudijo moteris. – Tai jis. Elijas. Elijas Skogas.

25 skyrius
Teritorija

Moteris pridėjo rankas prie burnos ir pro pirštus išlemeno:

– Ir ką tu padarei, brangusis Elijau? Venos?

– Abejoju, ar jis ką nors padarė, – atsakė Haris, vesdamas ją iš vonios kambario prie buto durų. – Malonėkite paskambinti Stavangerio policijai ir paprašyti, kad atsiųstų kriminalistus ekspertus. Sakykite, kad pas jus įvykdyta žmogžudystė.

– Žmogžudystė? – moters akys nuo šoko išsprogo ir patamsėjo.

– Galite skambinti bendruoju pagalbos telefonu 112, gerai?

– T... taip... tai...

Juodu girdėjo, kaip moteris nusvyravo laiptais ir nuėjo į savo butą.

– Kol atvyks, praeis apie penkiolika minučių, – įvertino Haris.

Abu nusiavė batus ir, palikę koridoriuje, sugrįžo į vonios kambarį mūvėdami vien kojinėmis. Haris apsidairė. Kriauklėje – pilna ilgų šviesių plaukų, o ant suoliuko – išspausta tūbelė.

– Panašu į dantų pastą, – palinkdamas prie tūbelės pasakė Haris, bet jos nepalietė.

Kaja priėjo.

– Momentiniai klijai, – atpažino ji. – Patys stipriausi.

– Tie, kurių nevalia užsilašinti ant pirštų, ar ne?

– Veikia žaibiškai. Jeigu pirštai bus suglausti ilgėliau – nebeatskirsi. Teks atlupti peiliu arba nuplėšti su visa oda.

Haris pažvelgė į Kają. Tada – į lavoną vonioje.

– Po šimts, – nusikeikė, – negali būti...

*

Vyresnysis policijos inspektorius Gunaras Hagenas svarstė. Tikriausiai tai buvo kvailiausias dalykas, kurį padarė nuo tada,

kai perėjo dirbti į policiją. Juk žinojo, kad subūręs tyrėjų grupę nepaklus ministerijos nurodymui ir susilauks nemalonumų. Paskirti Harį Hūlę vadovauti tyrimui reiškė šauktis bėdos. Ir ta bėda ką tik pasibeldė į duris. Atėjo ir dabar stovi priešais jį Mikaelio Belmano pavidalu. Klausydamasis jo Hagenas pastebėjo, kad KRIPOS'o vyresniojo inspektoriaus veidą išmušė dar nematytos baltos dėmės, tarsi iš vidaus jas apšviestų aušinama branduolinė reakcija, kuri, jeigu nebus valdoma, pasibaigs sprogimu.

– Puikiai žinau, kad Haris Hūlė su pora bendražygių nukeliavo prie Liusereno ežero tirti Maritos Olsen nužudymo. Beatė Len paprašė, kad apieškotume visus pastatus prie senosios vijyklos. Sako, kad jos ekspertai išsiaiškino, jog iš ten paimta virvė, kuria pakarta Marita Olsen. Kuo toliau, tuo gražiau...

Mikaelis Belmanas suposi ant kulnų. Tebevilkėjo grindis siekiantį paltą. Gunaras Hagenas nusiteikė tam, kas jo laukia. O Belmanas tempė laiką, kol pagaliau su nuostaba balse pareiškė:

– Bet pasikalbėję su Itre Enebako lensmanu sužinojome, kad vienas iš trijų atvykusių tyrėjų buvo liūdnai pagarsėjęs Haris Hūlė. Vadinasi, Hagenai, vienas iš tavo vyrų.

Hagenas tylėjo.

– Hagenai, manau, supranti, kuo gali baigtis, sąmoningas Teisingumo ministerijos nurodymų nepaisymas?

Hagenas tylėdamas atlaikė Belmano žvilgsnį.

– Klausyk, – atsisegdamas palto sagą ir atsisėsdamas kalbėjo Belmanas, – tu man patinki, Hagenai. Mano nuomone, esi geras policininkas, o man reikės gerų vyrų.

– Turi omenyje, kai KRIPOS perims valdžią į savo rankas?

– Taigi. Toks žmogus kaip tu man praverstų pirmose gretose. Esi baigęs Karo akademiją ir supranti strateginio mąstymo svarbą, suvoki, kad, negalėdamas laimėti mūšio, pergalę gali pasiekti atsitraukdamas...

Hagenas lėtai lingavo galva.

– Gerai, – atsistojo Belmanas, – sakykime, Haris Hūlė netyčia atsidūrė prie Liusereno ežero, ir tai niekaip nesusiję su Marita Olsen. Nors tokie sutapimai labai reti. Taip ir sutarkim, ar ne... Gunarai?

Hagenas nevalingai krūptelėjo, išgirdęs savo vardą iš kito žmogaus lūpų, lyg aidu sugrįžtų situacija, kai jo vardą linksmai ištarė pirmtakas, nors linksmintis nebuvo jokio pagrindo. Bet tiek to. Akivaizdu, kad Belmanas taip kalba ne šiaip sau. Juk karą Hagenas tikriausiai pralaimės. O Belmano siūlomos kapituliacijos sąlygos galėjo būti ir prastesnės. Gerokai prastesnės.

– Pasikalbėsiu su Hariu, – pasakė jis ir paspaudė ištiestą Belmano ranką. Lyg būtų paspaudęs marmurą – šaltą, kietą, be gyvybės ženklų.

*

Haris išmaukė kavą iš milžiniško ponios puodelio ir ištraukė iš ąselės smilių.

– Vadinasi, jūs – inspektorius Haris Hūlė iš Oslo policijos skyriaus, – prakalbo už šeimininkės kavos staliuko fotelyje sėdintis vyras. Prisistatė esąs inspektorius Colbjornsenas – su c – ir dabar pakartojo Hario pareigas, vardą ir skyrių, pabrėždamas žodį „Oslas“. – Ir kas gi atvedė Oslo policiją į Stavangerį, pone Hūle?

– Kaip ir visus, – atsakė Haris. – Grynas oras, gražūs kalnai.

– O, nejaugi?

– Fiordas. Šokinėjimas prisirišus su virve nuo Prekestulėno, jeigu liks laiko.

– Tai Oslas mums atsiuntė komediantą? Elgiatės rizikingai, tik tiek galiu pasakyti. Tikriausiai yra kokių nors svarių priežasčių, kodėl nebuvome informuoti apie šį vizitą?

Inspektoriaus Colbjornseno šypsena buvo tokia pat plonytė kaip ir jo ūsai. Vyras sąmoningai dėvėjo juokingą mažą skrybėlaitę, kokias nešioja tik senoliai ir labai savimi pasitikintys aptemptkelniai. Haris prisiminė Išverstakį Doilą iš filmo „Prancūzų ryšininkas". Ir nujautė, kad Colbjornsenas nemaž nesigėdytų viešai čiulpti ledinuko, o eidamas pro duris vis stabteli ir pagalvoja: „Oi, dar šis tas."

– Manau, po popierių krūva guli atsiųsta faksograma, – pareiškė Haris, stebėdamas, kaip įžengia baltai apsirengęs vyras. Kai nusiėmė baltą kepuraitę, kriminalisto eksperto drabužis sušiugždėjo. Ekspertas klestelėjo į kėdę. Pažvelgė į Colbjornseną ir nusikeikė tai vietovei būdingu keiksmu.

– Na? – laukė Colbjornsenas.

– Jis teisus, – pasakė ekspertas ir net nežvilgtelėdamas į Harį linktelėjo galva jo pusėn, – tas vaikis buvo priklijuotas prie vonios dugno momentiniais klijais.

– Buvo priklijuotas? – pakartojo Colbjornsenas, žvelgdamas į savo pavaldinį klausiamai pakėlęs antakius. – Neveikiamoji rūšis. Ar ne per skubotai atmetėte tikimybę, kad Elijas Skogas tai padarė pats?

– Ir dar atsuko čiaupą, kad nuskęstų – mirtų lėta ir kankinančia mirtimi? – pašiepė tokią mintį Haris. – Ir užsiklijavo burną, kad negalėtų rėkti?

Colbjornsenas pasiuntė Hariui dar vieną ploną kaip skustuvo ašmenys šypsenėlę.

– Kai galėsi įsiterpti, pranešiu, Osle.

– Tvirtai prilipęs nuo kojų iki galvos, – aiškino ekspertas. – Jam buvo nuskustas ir klijais ištepta pakaušis. Priklijuoti ir pečiai bei nugara. Sėdmenys. Rankos. Abi kojos. Kitaip tariant...

– Kitaip tariant, – pertraukė Haris, – ištepęs klijais žudikas privertė Eliją mažumėlę taip pagulėti, kad klijai sustingtų. Tada paleido vandenį silpna srove ir paliko Eliją Skogą lėtai numirti prigeriant. Ir Elijas pradėjo kovą su laiku ir mirtimi. Vanduo

kilo lėtai, bet Elijas nieko negalėjo padaryti. Kol apėmė mirties baimė ir suteikė jėgų paskutiniam bandymui išsilaisvinti. Taip jis ir padarė. Atplėšė nuo vonios dugno stipriausią galūnę. Dešinę kojį. Plėšte atplėšė, o prie vonios dugno liko kojos oda. Pasruvo kraujas, ir Elijas ėmė trankyti koja, kad prižadintų apačioje gyvenančią šeimininkę. Todėl ji ir girdėjo dunksėjimą.

Haris parodė galva į virtuvę, kur Kaja bandė nuraminti ir paguosti ponią. Girdėjosi gaili rauda.

– Bet ji tai suprato kitaip. Pamanė, kad Elijas dulkina merginą, su kuria parėjo, – Haris pažvelgė į Colbjornseną, o šis – perbalęs – net nebandė pertraukti.

– Visą tą laiką Elijas kraujavo. Neteko daug kraujo. Juk nuplėšė visą kojos odą. Nusilpo, išvargo. Galiausiai ryžtas ėmė blėsti. Ir pasidavė. Kai vanduo pakilo iki šnervių, smarkiai nukraujavęs tikriausiai jau buvo be sąmonės, – žvilgtelėjo į Colbjornseną. – O gal ir ne.

Colbjornseno Adomo obuolys judėjo aukštyn žemyn.

Haris pažvelgė į kavos tirščius puodelio dugne.

– O dabar, manau, pareigūnė Solnes ir aš padėkosime jums už svetingumą ir grįšime į Oslą. Jeigu kils daugiau klausimų, susisiekite su manimi, – laikraščio kamputyje užrašė savo telefono numerį ir atplėšęs skiautelę stumtelėjo per stalą. Tada atsistojo eiti.

– Bet... – irgi atsistodamas sumikčiojo Colbjornsenas. Haris per dvidešimt centimetrų palinko jo pusėn, – ko norėjai iš Elijo Skogo?

– Išgelbėti jį, – užsisagstydamas paltą atsakė Haris.

– Išgelbėti? Ar jis kur nors įsivėlęs? Palauk, Hūle, turime tai užbaigti, – bet Colbjornseno liepiamojoje nuosakoje valdingumo nebesigirdėjo.

– Esu tikras, kad jūs, Stavangerio policija, puikiai sugebate ir patys tai išsiaiškinti, – eidamas į virtuvę Haris parodė Kajai, kad metas keliauti. – O jeigu ne – rekomenduoju KRIPOS'ą. Tokiu atveju perduok nuo manęs linkėjimų Mikaeliui Belmanui.

– Išgelbėti nuo ko?

– Nuo to, nuo ko nepavyko išgelbėti, – atsakė Haris.

Važiuodamas taksi į Solą, Haris žvelgė pro langą į lietų, plakantį neįprastai žalius laukus. Kaja nepratarė nė žodžio. Ir dėl to jis jautėsi jai dėkingas.

26 skyrius
Adata

Kai Haris su Kaja įžengė į karštą tvankią kamerą, pamatė Hario kėdėje jų laukiantį Gunarą Hageną.

Hagenui už nugaros sėdintis Bjornas Holmas gūžtelėjo pečiais, neva nežinąs, ko VPI iš jų nori.

– Tai, girdėjau, Stavangeris, – atsistojo Hagenas.

– Taip, – atsakė Haris. – Sėdėkit, šefe.

– Ši kėdė tavo. Aš tuoj eisiu.

– Nejaugi?

Haris numanė, kad dabar nieko gero nelauk. Tikrai išgirs blogą žinią. Šefai nelaksto požeminiais koridoriais į Botseno kalėjimą tam, kad pasakytų, jog neteisingai užpildei savo kelionės išlaidų ataskaitą.

Hagenas liko stovėti, todėl dabar kameroje sėdėjo vien Holmas.

– Deja, turiu pranešti, kad KRIPOS jau išsiaiškino, jog tiriate žmogžudystes. Todėl esu priverstas nutraukti šį tyrimą.

Po šių žodžių stojusioje tyloje Haris išgirdo, kaip gretimoje patalpoje boileryje kunkuliuoja vanduo. Hagenas nužvelgė trijulę ir, matydamas juos įdėmiai žiūrint, stabtelėjo prie Hario.

– Negaliu pasakyti, kad šis atsitraukimas orus. Bet juk aiškiai perspėjau, kad tai – slapta operacija.

– Na, – pradėjo Haris, – aš paprašiau, kad Beatė Len KRIPOS'ui nutekintų informacijos apie vieną virvių vijyklą, ir ji pažadėjo padaryti tai taip, kad atrodytų, jog šaltinis – kriminalistai ekspertai.

Haris užvertė į dangų akis ir panosėje nusikeikė.

– Neabejoju, kad ji taip ir padarė, – pasakė Hagenas. – Hari, tave išdavė Itre Enebako lensmanas.

Hagenas pliaukštelėjo rankomis, ir nuo plytų sienų atsimušė šaižus aidas.

– Štai todėl turiu įsakyti nedelsiant mesti visą šį tyrimą. Ir per keturiasdešimt aštuonias valandas apleisti šitas patalpas. *Gomen nasai.**

Kai geležinės durys užsidarė ir tunelyje nutilo skubūs Hageno žingsniai, Haris, Kaja ir Bjornas liko stovėti žvalgydamiesi vienas į kitą.

– Per keturiasdešimt aštuonias valandas, – pakartojo Bjornas. – Kas nori šviežios kavos?

Haris spyrė į šiukšlinę prie rašomojo stalo. Šioji atsitrenkė į sieną ir, papildama savo kuklų turinį, vėl atriedėjo prie Hario.

– Būsiu valstybinėje ligoninėje, – pasakė jis ir nužingsniavo prie durų.

*

Haris pastatė kietą medinę kėdę prie lango ir, klausydamasis ritmingo tėvo kvėpavimo, vartė laikraštį. Vestuvės ir laidotuvės – viskas vienoje krūvoje. Kairėje – Maritos Olsen laidotuvės, kuriose – rimtas, užuojautos kupinas ministro pirmininko veidas, juodi partijos kolegų kostiumai ir jos sutuoktinio Rasmuso Olseno didžiuliai, šia proga nederantys akiniai nuo saulės. Dešinėje – straipsnis apie tai, kad laivininkystės magnato duktė

* Apgailestauju. (Jap.)

Lenė pavasarį ištekės už savo Tonio, ir svarbiausių vestuvių svečių, kurie atskris į Sen Tropezą, nuotraukos. Kitame puslapyje parašyta, kad šiandien Osle saulė nusileis lygiai 16.58 val. Haris pažvelgė į laikrodį ir nutarė, kad būtent dabar ji tai ir daro – pasislėpusi už debesų, kurie nežada nei lietaus, nei sniego. Išvydo, kaip aplink kalno keterą, kuri kadaise buvo ugnikalnis, namuose įsižiebia šviesos. Savotiškai palengvėjo žinant, kad, anot pranašysčių, kada nors ugnikalnis išsiverš, praris juos ir sunaikins likučius to miesto, kuris kadaise buvo laimingas, gerai organizuotas ir šiek tiek liūdnas.

Per keturiasdešimt aštuonias valandas. Kodėl? Juk išsikraustyti iš vadinamojo kabineto užtektų ir poros valandų.

Haris užsimerkė ir ėmė galvoti apie šią bylą. Viskas baigta. Mintyse parašė paskutinę ataskaitą savo asmeniniam archyvui.

Dvi tokiu pat būdu nužudytos moterys – nuskandintos savo kraujyje, su ketamino požymiais kraujyje. Viena pakarta ant tramplino su virve, paimta iš senos virvių vijyklos. Vyras nuskandintas savo vonioje. Visos šios aukos, pasirodo, vienu metu buvo toje pačioje kalnų trobelėje. Dar nežinia, kas buvo su jais, koks žmogžudysčių motyvas ar kas įvyko Hovaso trobelėje tą dieną ar naktį. Aiškūs tik padariniai, ne priežastis. Byla baigta.

– Hari...

Tik dabar išgirdo, kad nubudo tėvas. Atsigręžė.

Ulavas Hūlė atrodė atgijęs – skruostai rausvesni, o akys karštligiškai spindi. Haris atsistojo ir prisistūmė kėdę prie tėvo lovos.

– Ar seniai tu čia?

– Dešimt minučių, – pamelavo Haris.

– Kaip saldžiai miegojau, – pasidžiaugė Ulavas. – Ir kokie gražūs sapnai.

– Matau. Atrodai pasirengęs keltis ir eiti.

Haris išpureno tėvo pagalvę, ir tėvas neprieštaravo, nors abu žinojo, kad tai nėra būtina.

– Kaip namas?

– Puikiai, – pagyrė Haris. – Stovės per amžių amžius.

– Gerai. Sūnau, noriu su tavimi apie kai ką pasikalbėti.

– Mhm?

– Tu suaugęs žmogus. Man laikas mirti. Tai natūralu. Taip ir turi būti. O ne taip, kaip netekai mamos. Tada vos neišprotėjai.

– Ar aš? – sumurmėjo plekšnodamas per pagalvę Haris.

– Nusiaubei savo kambarį. Norėjai nudėti ir daktarus, kurie ją užkrėtė, ir mane. Už tai, kad aš... na, kad neišsiaiškinau to anksčiau. Degei meile.

– Nori pasakyti, degiau neapykanta.

– Ne, meile. Tai vienas ir tas pats. Viskas prasideda iš meilės. Neapykanta tėra kita to medalio pusė. Visada maniau, kad gerti ėmei dėl motinos mirties. Tiksliau, dėl meilės mamai.

– Meilė žudo, – burbtelėjo Haris.

– Ką?

– Kažkur tai girdėjau.

– Padariau viską, ko prašė tavo mama. Išskyrus vieną dalyką. Ji prašė, kad padėčiau jai, kai ateis laikas.

Haris pasijuto taip, lyg kažkas į krūtinę būtų suleidęs ledinio vandens.

– Bet aš to padaryti nepajėgiau. Ir žinai ką, Hari? Paskui sapnuodavau košmarus. Nebuvo nė dienos, kad nepagalvočiau apie tai, jog neišpildžiau šito jos noro; noro moters, kurią mylėjau labiau už viską pasaulyje.

Hariui žaibiškai atsistojus, medinė kėdė sugirgždėjo. Haris nuėjo prie lango. Išgirdo, kaip už nugaros tėvas kelis kartus giliai, dusulingai atsiduso. Tada prasidėjo.

– Žinau, kad užkraunu tau sunkią naštą, sūnau. Bet žinau ir tai, kad tu toks, kaip ir aš: jeigu to nepadarysi, nerasi sau vietos. Todėl leisk paaiškinti, ką turi padaryti...

– Tėti, – nutraukė Haris.

– Ar matai tą švirkštą?

– Tėti! Liaukis!

Harį apgobė tyla. Girdėjosi tik švokštimas. Jis žiūrėjo į lauką, į miestą, primenantį nespalvotą filmą, kuriame debesys glaudžia prie namų stogų savo neapibrėžtus švininius veidus.

– Noriu, kad mane palaidotų Ondalsnese, – pasakė tėvas.

Palaidotų. Tas žodis nuskambėjo lyg aidas, sugrąžindamas į Velykas Lešoje su mama ir tėčiu. Tada Ulavas Hūlė labai rimtai aiškino Hariui ir Sėsei kaip elgtis, jeigu juos palaidotų sniego griūtis ir pasireikštų perikarditas – širdiplėvė sukietėtų ir neleistų širdžiai plėstis. Šarvuota širdis. Juos supo lygūs laukai ir nuožulnūs kalnų šlaitai, tad atrodė, lyg per vietinį lėktuvo reisą skrendant virš Mongolijos vidurio stiuardesė būtų pradėjusi aiškinti, kaip naudotis gelbėjimo liemenėmis. Absurdas, bet vis vien tai suteikė jiems saugumo jausmą, jausmą, kad jei elgsis teisingai, jie visi išgyvens. O dabar tėvas pats paneigia, kad tai tiesa.

Haris kostelėjo:

– Kodėl Ondalsnese? Kodėl ne čia, mieste, kur...

Haris nutilo, bet tėvas suprato, ką jis norėjo pasakyti: kur mama.

– Noriu atgulti prie savo žemiečių.

– Tu jų nepažįsti.

– Ką mes iš viso pažįstame? Mes bent jau esam iš tos pačios apylinkės. Matyt, amžiams, o tai ir svarbiausia. Gentis. O nuo genties atsiskirti nenorime.

– Ar tikrai nenorime?

– Taip, tikrai. Sąmoningai ar ne, bet nenorime.

Įėjo slaugas, segintis kortelę su Altmano pavarde, nusišypsojo Hariui ir parodė pirštu į laikrodį.

Lipdamas laiptais žemyn Haris prasilenkė su pora uniformuotų policininkų. Iš įpročio linktelėjo galva. O šie tylėdami spoksojo į jį kaip į svetimą.

Šiaip Haris jautėsi esąs linkęs į vienatvę ir mėgaudavosi jos teikiamais pranašumais: ramybe, tyla, laisve. Bet stovėdamas

tramvajų stotelėje staiga nebežinojo, kur važiuoti. Ar ką daryti. Suprato tik tai, kad dabar likti vienam namuose Opsale būtų per sunku.

Surinko Eisteino telefono numerį.

Eisteinas buvo išvykęs toli, į Fagernesą, bet pasiūlė atšvęsti visai sėkmingą Eisteino Eikelando darbo dienos pabaigą ir apie vidurnaktį išlenkti alaus bokalą „Lompoje". Haris priminė Eisteinui esąs alkoholikas, o šis atsakė, kad net ir alkoholikams retkarčiais reikia pasigerti.

Haris palinkėjo Eisteinui gero kelio ir padėjo ragelį. Pažiūrėjo, kiek valandų. Ir vėl iškilo klausimas. Per keturiasdešimt aštuonias valandas. Kodėl?

Priešais sustojo tramvajus ir trinktelėdamos atsivėrė durys. Haris pažvelgė į gundančiai šiltą šviesų vagoną. Tada apsigręžė ir nužingsniavo miesto link.

27 skyrius
Maloni, miklių pirštų ir šykšti

– Ėjau pro šalį ir sumaniau užsukti, – pasiteisino Haris. – Bet kaip matau, kažkur susiruošei.

– Ne visai, – šyptelėjo storą pūkinę striukę vilkinti Kaja. – Tiesiog sėdžiu verandoje. Užeik. Šlepetės ten.

Haris nusiavė batus ir nuėjo su Kaja per svetainę. Abu atsisėdo ant didžiulių medinių kėdžių dengtoje verandoje. Liuderio Sageno gatvėje buvo tylu ir tuščia, stovėjo tik vienas automobilis. Pažvelgęs į kitą gatvės pusę, antrame namo aukšte Haris išvydo prie apšviesto lango stovinčio vyro siluetą.

– Tai Gregeris, – paaiškino Kaja, – aštuoniasdešimtmetis senukas. Man atrodo, kad jis sėdi ir stebi, kas vyksta gatvėje, dar nuo tų laikų, kai pasibaigė karas. Norisi tikėti, kad prižiūri mane.

– Taip, mums to reikia, – išsiimdamas cigarečių pakelį pritarė Haris. – Tikėti, kad mumis kas nors rūpinasi.

– Ar ir tu turi savo Gregerį?

– Ne.

– Duok ir man.

– Cigaretę?

Kaja nusijuokė:

– Kartais rūkau. Tai man padeda... nusiraminti.

– Mhm. Ar jau sugalvojai, ką veiksi? Turiu omeny, pasibaigus toms keturiasdešimt aštuonioms valandoms.

Kaja papurtė galvą.

– Grįšiu į skyrių. Sėdėsiu prie stalo. Ir lauksiu kokios menkos žmogžudystės, kuri nerūpės KRIPOS'ui.

Haris ištraukė porą cigarečių, abi įsikišo į burną, pridegė ir vieną padavė Kajai.

– „Pirmyn, keleivi"*, – tarė Kaja. – Hen... Hen... Koks to vyro, kuris taip padarė, vardas?

– Henreidas, – priminė Haris. – Polas Henreidas.

– O moters, kuriai pridegė cigaretę?

– Betė Deivis.

– Galingas filmas. Nori, duosiu apsivilkti ką nors šiltesnio?

– Ne, ačiū. Beje, o kodėl tu verandoje? Juk vakaras, tropinių karščių nejaučiu.

Kaja parodė knygą.

– Vėsesniame ore geriau galvoti.

Haris perskaitė užrašą ant viršelio:

– *Materialistinis monizmas*. Hm. Iš atminties iškyla seniai pamirštos filosofijos fragmentai.

– Teisingai. Materializmas apima medžiagiškumą ir energiją. Viskas yra gerai apskaičiuota ir vyksta grandinine reakcija – kiekvienas veiksmas yra ankstesnio veiksmo padarinys.

– Tai laisva valia tėra iliuzija?

* 1942 m. amerikiečių filmas apie kompleksuotą senmergę. (Vert. past.)

– Aha. Mūsų veiksmus lemia cheminė smegenų sandara, kurią nulėmė tie, kurie pasirinko, su kuo susilaukti palikuonių, o tai irgi buvo nulemta jų smegenyse vykusių cheminių reakcijų. Ir taip toliau. Šitaip galima atsekti viską, kas vyko iki Didžiojo Sprogimo ir netgi prieš jį. Įskaitant tai, kad buvo parašyta ši knyga, ir tai, ką tu dabar galvoji.

– Prisimenu, – linktelėjo galva Haris ir išpūtė cigaretės dūmus į lapkričio naktį. – Primena meteorologą, kuris tikina, kad jeigu tik gautų duomenis, kokie konkrečiai nepastovios krypties vėjai pūs, galėtų numatyti visus būsimus orus.

– Taip galėtume apsisaugoti nuo žmogžudysčių.

– Ir numatyti, kad cigaretės kaulijanti policininkė atsisės šaltoje verandoje, idant paskaitytų brangią filosofinę knygą.

Kaja nusikvatojo:

– Aš nepirkau šios knygos – radau ant lentynos, – susiraukė, įtraukė dūmą, ir jo pateko į akis. – Niekada neperku knygų – visados skolinuosi. Arba pavagiu.

– Tai kad tu nelabai panaši į vagį.

– Ir kitiems nelabai panaši, todėl niekada ir nesučiumpa, – tarė padėdama cigaretę į peleninę.

Haris kostelėjo:

– Tai kodėl vagiliauji?

– Aš vagiu tik iš tų, kuriuos pažįstu ir žinau, kad jie neskursta. Ne iš godumo, tiesiog esu šykštoka. Universitete vogdavau tualetinį popierių. Beje, ar jau prisiminei tos Fantės knygos, kuri tau patiko, pavadinimą?

– Ne.

– Parašyk žinutę, kai prisiminsi.

Haris nusijuokė:

– Nepyk, bet aš žinučių nerašinėju.

– O kodėl?

Jis gūžtelėjo pečiais:

– Nežinau. Man iš principo tai nepatinka. Aš kaip aborigenai, kurie nenori fotografuotis, nes tiki, kad taip praras dalelę sielos.

– Žinau! – entuziastingai šūktelėjo Kaja. – Tu nenori palikti pėdsakų. Žymių. Nenuginčijamo įrodymo, kas buvai. Nori dingti be pėdsakų.

– Kaip pirštu į akį, – pusiau juokais pasakė Haris ir giliai įkvėpė. – Gal einam į vidų? – galva parodė į po šlaunimis pakištas Kajos rankas.

– Ne, mano tik rankos šaltos, – šyptelėjo ji, – o širdis karšta. O tu?

Haris žvelgė per sodo tvorą į kelią. Į ten stovintį automobilį.

– Ką aš?

– Ar ir tu toks? Malonus, miklių pirštų ir šykštus?

– Ne, aš esu įžūlus, sąžiningas ir taupus. O tavo vyras?

Pasakė tai griežčiau, nei norėjo – lyg norėdamas pastatyti šią panelytę į vietą, nes ji... ji ką? Nes ji sėdi čia, tokia graži, ir mėgsta tuos pačius dalykus kaip ir jis, ir paskolino jam šlepetes vyro, kuris, sprendžiant iš jos elgesio, neegzistuoja.

– O ką jis? – nežymiai nusišypsojo Kaja.

– Na, jo didelės pėdos, – išgirdo save sakant Haris ir iš karto panoro trenkti galvą į stalą.

Kaja garsiai nusikvatojo. Tas juokas sudrumstė Fagerborgo tylą, gobiančią šiuos namus, sodus ir garažus. Ir garažus.

Visi turi garažus. Bet gatvėje stovi automobilis. Aišku, jis gali ten būti dėl tūkstančio priežasčių.

– Aš neturiu vyro, – pasakė Kaja.

– Tai...

– Avi mano brolio šlepetes.

– O batai ant laiptų?

– ...taip pat mano brolio, ir stovi ten todėl, kad kažkodėl nujaučiu, jog keturiasdešimt šešto su puse dydžio batai atgraso piktų kėslų turinčius vyrus.

Kaja iškalbingai pažvelgė į Harį. Ir jis nusprendė tikėti, kad Kaja nesiekia sukelti jam dviprasmiškų minčių sąmoningai.

– Vadinasi, tu gyveni su broliu?

Kaja papurtė galvą.

– Jis mirė. Prieš dešimt metų. Čia tėčio namas. Kai Evenas studijavo Blinderne, gyveno čia, pas tėtį.

– O tėtis?

– Po Eveno mirties nebeilgai gyveno. Ir kadangi aš jau čia gyvenau, namas atiteko man.

Kaja užsikėlė kojas ant kėdės, prisitraukė jas ir padėjo galvą ant kelių. Haris žvelgė į jos liauną kaklą, į uodegą surištus plaukus ir ant odos krintančias plaukų sruogas.

– Ar dažnai apie juos pagalvoji?

Kaja kilstelėjo galvą.

– Dažniausiai apie Eveną, – atsakė. – Tėtis išsikraustė, kai buvome dar maži, o mama gyveno savo pasaulėlyje, todėl Evenas man atstojo abu tėvus. Jis mane prižiūrėdavo, palaikydavo, užaugino mane, buvo man pavyzdys. Šventai tikiu, kad jis darė vien gera. Kai esi su kuo nors toks artimas, kokie artimi buvome mes su Evenu, to ryšio niekas nenutrauks. Niekada.

Haris palingavo galva.

Dirbtinai kostelėjusi Kaja kalbėjo toliau:

– O kaip tavo tėvas?

Haris žiūrėjo į rusenančią cigaretę.

– Nemanai, kad tai keista? – atsakė klausimu į klausimą. – Tai, kad Hagenas mums davė keturiasdešimt aštuonias valandas. Juk lengvai galėjome susitvarkyti per porą.

– Tikrai keista, kai dabar pasakei.

– Gal mano, kad per porą dienų galime nuveikti ką nors naudingo?

Kaja pažvelgė į Harį.

– Žinoma, ne tirti dabartinę žmogžudystę. Gausime perduoti tą bylą KRIPOS'ui. Bet, girdėjau, pagalbos reikia Dingusių žmonių paieškos skyriui.

– Ką nori tuo pasakyti?

– Adelė Vetlesen yra jauna mergina, kuri, kiek žinau, nesusijusi su jokia žmogžudystės byla.

– Manai, turėtume?..

– Manau, turėtume susitikti darbe septintą ryto, – užbaigė sakinį Haris, – o tada ir matysime, ar galime nuveikti ką nors naudingo.

Kaja Solnes vėl įsikando cigaretę. Haris išsitraukė iš burnos savąją.

– Eime, – pasakė, – tu jau kaleni dantimis.

Išeidamas bandė įžiūrėti, ar stovinčiame automobilyje kas nors sėdi, bet įžiūrėti buvo galima tik priėjus arčiau. O arčiau jis nusprendė neiti.

Opsale jo laukia namai. Erdvūs, tušti ir pilni aidų.

Haris atsigulė savo vaikystės kambaryje ir užsimerkė.

Ir susapnavo tai, ką dažnai sapnuoja. Kad stovi Sidnėjaus prieplaukoje, grandinė įsitempia, į paviršių iškyla medūza – ne, ne medūza, o aplinkui baltą veidą besidraikantys raudoni plaukai. Tada sapnas pereina į antrą. Naują. Pirmą kartą susapnavo tai būdamas Honkonge, prieš pat Kalėdas. Susapnavo, kad guli ant nugaros ir stebi iš sienos išlindusius nagus, pro sieną išnirusį veidą; švelnų veidą su dailiai kirptais ūsiukais. Sapne Haris kažką laiko burnoje, kažką, nuo ko, atrodo, tuoj sprogs galva. Kas tai, kas tai? Tai – pažadas. Haris krūptelėjo. Tris kartus. Ir tada užmigo.

28 skyrius
Dramenas

– Vadinasi, *jūs* pranešėte, kad dingo Adelė Vetlesen? – paklausė Kaja.

– Taip, – patvirtino bare „People & Coffee“ priešais Kają sėdintis vyrukas, – mes kartu gyvenome. Ji negrįžo namo. Pagalvojau, kad reikia ką nors daryti.

– Suprantama, – žvilgtelėjusi į Harį atsakė Kaja.

Buvo pusė devynių. Iš Oslo į Drameną jie atvyko per pusvalandį, iš karto po to, kai trijulei susitikus Haris paleido Bjorną Holmą. Holmas nieko nesakė, giliai atsiduso, išsiplovė kavos puodelį ir išvažiavo į Kriminalinių ekspertizių tarnybą Briuno alėjoje dirbti savo darbų.

– Ar turite žinių iš Adelės? – paklausė čia į Kają, čia į Harį žvalgydamasis vyras.

– Ne, – atsakė Haris, – o jūs?

Vyrukas papurtė galvą ir per petį žvilgtelėjo į barą, kad įsitikintų, jog ten nestovi eilė. Žmonės buvo įsitaisę ant aukštų baro kėdžių priešais langą į vieną iš daugelio Drameno aikščių, tiksliau, į atvirą aikštelę, kurioje statomi automobiliai. „People & Coffee" parduoda kavą ir pyragaičius užkeltomis kainomis, bandydami sudaryti įspūdį, kad priklauso amerikiečių kavinių tinklui, ir, ko gero, iš tikrųjų jam priklauso. Su Adele Vetlesen gyvenęs Jeiras Brunas buvo maždaug trisdešimties metų, nepaprastai blyškios odos vyras spindinčiu prakaituotu viršugalviu ir ištisai lakstančiomis mėlynomis akimis. Dirbo čia baristu – šis titulas devintajame dešimtmetyje, kai kavos barai okupavo Oslą, buvo didžiai vertinamas. Į šias pareigas įėjo ir kavos gaminimas – menas, kuriame, Hario nuomone, pirmiausia reikia mokėti išvengti akivaizdžių klaidų. Kaip policininkas, Haris atkreipdavo dėmesį į žmonių intonaciją, dikciją, žodyną ir kalbos klaidas. Nei Jeiro Bruno drabužiai, nei šukuosena, nei elgesys neišdavė homoseksualumo, bet, vos atvėrė burną, negalėjai atsikratyti šios minties. Dėl balsių užapvalinimo, smulkių nereikalingų leksinių pagražinimų, dirbtinai skambančio šveplavimo. Haris pagalvojo, kad gali būti, jog tas vyrukas heteroseksualas iki kaulų smegenų; bet pagalvojo ir tai, kad Katrina paskubėjo, darydama išvadą, jog Adelė Vetlesen ir Jeiras Brunas gyvena kartu kaip pora. Jie tėra tokia pora, kuri taupumo sumetimais dalijasi butą Drameno miesto centre.

– Taip, turiu, – Jeiro Bruno atsakymas į Hario klausimą buvo teigiamas. – Pamenu, rudenį buvo išvykusi į kažkokią kalnų trobelę, – pasakė tai taip, lyg pats tuo netikėtų. – Bet dingo ne ten.

– Mes tai žinome, – patikino Kaja. – Ar vyko ten ne viena? Jei taip, gal žinote su kuo?

– Neturiu žalio supratimo. Mes apie tai nekalbėdavome – užtenka to, kad tenka dalytis vienu vonios kambariu, jei suprantate, ką noriu pasakyti. Ji gyvena savo gyvenimą, aš – savo. Bet nemanau, kad į tokį užkampį, jei galima taip pasakyti, būtų bėldusis viena.

– Nejaugi?

– Adelė beveik nieko nedarydavo viena. Neįsivaizduoju, kad trobelėje būtų buvusi be vaikino. Tik nežinau, su kuo galėjo būti. Jeigu atvirai, Adelė buvo šiek tiek pasileidusi. Draugių neturėjo, užtat vaikinų netrūko. Bet slėpė juos vieną nuo kito. Adelė gyveno ne dvigubą, o tiesiog keturgubą gyvenimą. Ar panašiai.

– Vadinasi, nebuvo sąžininga?

– Ne visada. Prisimenu, kartą man patarė, kaip užbaigti su kai kuo santykius. Atvirai papasakojo, kad kartą, kai vaikinas dulkino ją šuniuku, ji mobiliuoju telefonu per petį nufotografavo jį, užrašė to vaikino vardą, nusiuntė savo buvusiajam nuotrauką ir tą adresatą ištrynė. Viskas iš karto, – Jeiro Bruno veidas tapo akmeninis.

– Įspūdinga, – pripažino Haris. – Išsiaiškinome, kad kalnuose sumokėjo už nakvynę dviem. Gal pasakytumėte jos vaikino vardą, kad galėtume jį apklausti?

– Deja, nežinau, – atsakė Jeiras Brunas, – bet kai pranešiau apie Adelės dingimą, jūs tikrinote, su kuo ji pastarąsias kelias savaites kalbėjosi telefonu.

– Kas tikrino?

– Neprisimenu pavardžių. Vietiniai policininkai.

– Puiku, mes kaip tik susitiksime su jais policijos skyriuje, – pasakė Haris ir, žvilgtelėjęs į laikrodį, atsistojo eiti.

– Kodėl, – tebesėdėdama kamantinėjo Kaja, – policija nutraukė šios bylos tyrimą? Net neprisimenu, kad būčiau apie tai skaičiusi laikraščiuose.

– Nejaugi? – paklausė Jeiras, parodydamas dviem moterims su vaikiškais vežimėliais, kad tuoj pat jas aptarnaus. – Ji atsiuntė atviruką.

– Atviruką? – pakartojo Haris.

– Taip. Iš Ruandos. Afrikos apačioje.

– Ką parašė?

– Kelis žodžius. Kad sutiko savo svajonių vaikiną ir kad aš pats turėsiu susimokėti už nuomą, nes ji grįšianti tik kovo mėnesį. Tikra kalė.

*

Iki policijos skyriaus buvo vos keli žingsniai. Prirūkytoje patalpoje juos pasitiko apvalia it moliūgas galva inspektorius – jo pavardę Haris pamiršo vos išgirdęs. Kai inspektorius atnešė kavos plastikiniuose puodeliuose, abu su Kaja nusvilo pirštus. Haris, pasinaudodamas proga, kad niekas į jį nežiūri, grožėjosi Kaja.

Inspektorius pirmiausia rėžė kalbą apie tai, kad kada bepažiūrėsi, Norvegijoje būna dingę nuo penkių šimtų iki tūkstančio žmonių. Anksčiau ar vėliau jie atsiranda. Jeigu jie kaskart įtartų žmogžudystę ar nelaimingą atsitikimą ir pradėtų tirti bylas, nebeliktų laiko niekam kitam. Haris stengėsi sutramdyti žiovulį.

Adelės Vetlesen atveju jie sulaukė gyvybės ženklo, vadinasi, moteris kažkur yra. Inspektorius įkišo savo moliūgišką galvą į spintelę su bylomis ir, išlindęs su atviruku, padėjo jį priešais atvykėlius. Atviruke matėsi kūgio formos kalnas, kurio viršūnę gaubė debesis, bet nebuvo jokios užuominos, nei kaip tas kalnas vadinasi, nei kurioje pasaulio dalyje yra. Raštas baisus – keverzonė. Hariui pavyko įskaityti tik parašą. Adelė.

Ant pašto ženklo – Ruandos pavadinimas, o vokas antspauduotas Kigalyje, kuris, Hario žiniomis, yra Ruandos sostinė.

– Adelės mama patvirtino, kad čia jos dukters raštas, – toliau kalbėjo inspektorius.

Jis paaiškino, kad motinai reikalaujant buvo patikrinta ir išsiaiškinta, jog Adelė Vetlesen buvo tarp keleivių, lapkričio 25-ąją skridusių „Brussels Airlines" lėktuvu į Kigalį per Entebės oro uostą Ugandoje. Be to, jie per Interpolą patikrino registraciją viešbučiuose. Inspektorius pavartė savo užrašus: tos dienos vakarą, vos atskridusi lėktuvu, Adelė Vetlesen tikrai apsistojo „Gorilos" viešbutyje Kigalyje. Vienintelė priežastis, kodėl Adelė tebėra dingusių žmonių sąraše yra ta, kad jie nežino, kur tiksliai moteris apsistojusi dabar, o šis iš užsienio atsiųstas atvirukas formaliai jos statuso nepakeičia.

– Be to, mes kalbame apie mažai civilizuotą pasaulio šalį, – pridūrė inspektorius ir skėstelėjo rankomis. – Hutai, tutsiai, ar kaip jie ten. Mačetės. Du milijonai žuvusiųjų. Ar aišku?

Kai inspektorius mokyklos direktoriaus balsu, vietomis įterpdamas šalutinius sakinius, pradėjo aiškinti, kaip mažai vertinama žmogaus gyvybė Afrikoje, kur prekyba žmonėmis nėra joks fenomenas, ir kaip – teoriškai – Adelė galėjo būti pagrobta ir priversta parašyti tą atviruką, o juočkiai pasiruošę suleisti dantis į šviesiaplaukę norvegę ir pakloti už tai metų atlyginimo dydžio sumą, Haris pastebėjo, kad Kaja užsimerkia.

Haris atidžiai apžiūrėjo atviruką ir stengėsi atsiriboti nuo žmogaus-moliūgo balso. Kūgio formos kalnas su viršūnę gaubiančiu debesimi. Haris pažvelgė į inspektorių su neįsimintina pavarde tik tada, kai šis krenkštelėjo.

– Taip, kartais galima juos suprasti, ar ne? – suokalbiškai nusišypsojo Hariui.

Haris atsistojo ir pasakė, kad Osle laukia darbai. O Dramenas gal malonėtų elektroniniu paštu atsiųsti nuskenuotą atviruką?

– Rašysenos ekspertui? – paklausė akivaizdžiai nepatenkintas inspektorius ir apžiūrėjo iš Kajos gautą adresą.

– Vulkanologui, – pataisė Haris. – Noriu nusiųsti šį atviruką jam ir paprašyti atpažinti tą kalną.

– *Atpažinti kalną?*

– Jis specialistas. Keliauja tyrinėdamas ugnikalnius.

Inspektorius gūžtelėjo pečiais, bet galva linktelėjo. Tada palydėjo juos iki laukujų durų. Haris dar pasiteiravo, ar buvo tikrinta, ar Adelei išvykus kas nors skambino jai į mobilųjį telefoną.

– Hūle, mes išmanome savo darbą, – susiraukė inspektorius. – Jokių skambučių – nei jos, nei jai. Bet galite įsivaizduoti, koks yra mobiliojo ryšio tinklas tokioje šalyje kaip Ruanda.

– Tiesą sakant, negaliu, – atsakė Haris. – Nesu ten buvęs.

– Atvirukas! – suaimanavo Kaja, kai jau stovėjo aikštelėje prie nepažymėto automobilio, gauto iš policijos skyriaus. – Lėktuvo bilietas ir įrašas Ruandos viešbutyje! Kodėl tavo kompiuterininkas iš Bergeno negalėjo to išsiaiškinti? Nebūtų reikėję gaišti pusės dienos tame sušiktame Dramene!

– Pamaniau, tai pakels tau nuotaiką, – sukrizeno Haris ir atrakino dureles. – Susiradai naują draugą, be to, Adelė tikriausiai tebėra gyva.

– Ar tau tai pakėlė nuotaiką? – susierzino Kaja.

Haris pažvelgė į automobilio raktelius.

– Nori vairuoti?

– Taip!

Jie sugrįžo į Oslą vos per dvidešimt minučių, bet – nors ir keista – nesublyksėjo nė vieno greičio matuoklio kamera.

*

Juodu susitarė į policijos biurą pirmiausia pergabenti lengvus daiktus – biuro įrangą ir rašomojo stalo stalčius, o kitą dieną – sunkius. Sukrovė juos į vežimėlį, kurį Haris naudojo paruošdamas tą kamerą darbui.

– Dar negavai darbo kabineto? – einant tuneliu pusiaukelėje pasiteiravo Kaja. Jos žodžiai aidėjo ilgai ilgai.

Haris papurtė galvą.

– Sudėsime daiktus tavo kabinete.

– O ar prašei kabineto? – paklausė Kaja ir stabtelėjo.

Haris ėjo toliau.

– Hari!

Jis sustojo.

– Klausei, kaip mano tėvas, – pasakė Haris.

– Nenorėjau...

– Žinau, kad nenorėjai. Bet jam nedaug liko. Aišku? Paskui vėl išvyksiu. Tik norėjau...

– Norėjai ką?

– Esi girdėjusi apie *Dead Policemen's Society**?

– Kas tai?

– Žmonės, kurie dirbo Smurtinių nusikaltimų skyriuje. Žmonės, kurie man svarbūs. Nežinau, ar esu jiems ką nors skolingas, bet jaučiuosi priklausąs šiai padermei.

– Ką?

– Tai mažmožis, bet tik tiek aš teturiu, Kaja. Tik jiems jaučiuosi įsipareigojęs būti ištikimas.

– Policijos skyriui?

Haris žingsniavo toliau.

– Žinau, gali būti, kad tai praeis. Gyvenimas nestovi vietoje. Tai paprasčiausia reorganizacija, ar ne? Istorija įamžinta sienose, o tos sienos dabar griūva. Tu ir taviškiai turės sukurti naujas istorijas, Kaja.

– Gal tu girtas?

Haris nusijuokė:

– Aš tik trenktas. Pribaigtas. Bet dabar viskas gerai. Jau gerai.

* Mirusių policininkų draugija. (Angl.)

Suskambo Hario telefonas.

– Palikau ant stalo Henko biografiją, – pasigirdo Bjorno balsas.

– Paėmiau ją, – patikino Haris.

– Kokie čia garsai? Gal tu bažnyčioje?

– Kulvertene.

– Jėzau, negi ten yra ryšys?

– Regis, kad mūsų mobiliųjų tinklas veikia geriau nei Ruandoje. Paliksiu knygą pas budintįjį.

– Šiandien jau antrą kartą girdžiu minint Ruandą ir mobiliuosius tame pačiame kontekste. Pasakyk, kad pasiimsiu ją rytoj, gerai?

– Ką girdėjai apie Ruandą?

– Šį tą iš Beatės lūpų. Apie kolumbitą ir tantalitą, na, žinai, metalo dalelytės, kurias radome ant tų dviejų su subadytomis burnomis.

– Terminatorius.

– A?

– Nieko? Kaip tai susiję su Ruanda?

– Kolumbitas ir tantalitas naudojamas mobiliuosiuose telefonuose. Tai retas metalas, o Kongo Demokratinė Respublika juo aprūpina beveik visą pasaulį. Jo ištekliai yra karo zonoje, kurios niekas neprižiūri, todėl gudruoliai verslininkai grobia jį ir gabena į Ruandą.

– Mhm.

– Iki.

Haris jau ruošėsi įsidėti telefoną į kišenę, bet pastebėjo, kad gauta žinutė. Pažiūrėjo:

Niragongas. Paskutinį kartą išsiveržė 2002-aisiais. Vienas iš nedaugelio ugnikalnių su krateryje esančiu lavos ežeru. Prie Gomos, Kongo Demokratinėje Respublikoje. Feliksas.

*

Goma. Haris stovėjo stebėdamas nuo lubų teškančius lašus. Iš ten buvo atvežti Kluito kankinimo instrumentai.

– Kas atsitiko? – paklausė Kaja.

– Ustaosetas, – pralemeno Haris, – ir Kongas.

– Ir ką tai galėtų reikšti?

– Nežinau, – pasakė Haris, – bet nelabai tikiu sutapimais, – pačiupo vežimėlį ir apgręžė jį.

– Ką darai? – iš nuostabos išsižiojo Kaja.

– Apsigręžiu, – paaiškino Haris. – Mums liko daugiau nei dvidešimt keturios valandos.

29 skyrius
Kluitas

Vakaras Honkonge buvo neįprastai šiltas. Nuo Viktorijos kalno dangoraižių krintantys šešėliai siekė namą, kurio terasoje su raudonu kaip kraujas Singapūro slingu vienoje rankoje ir telefonu kitoje sėdėjo Hermanas Kluitas. Dairydamasis klausėsi apačioje prie sankryžų nusidriekusių ir lyg ugninis kirminas besirangančių automobilių eilių ūžesio.

Jam patiko Haris Hūlė, patiko nuo pat pradžių, vos tik šis aukštas, atletiškas, nors akivaizdžiai išgėrinėjantis norvegas įžengė į „Laimingojo slėnio" hipodromą ir pastatė savo paskutinius pinigus ne už tą žirgą. Kažkas – agresyvi to vyro išraiška, veržli laikysena, budri kūno kalba – priminė Kluitui jį patį, kai jaunystėje kariavo Afrikoje kaip samdinys. Už pinigus Hermanas Kluitas kariavo visur – ir už vienus, ir už kitus. Angoloje, Zambijoje, Zimbabvėje, Siera Leonėje, Liberijoje. Visose šalyse, kurių praeitis tamsi, o ateitis – dar tamsesnė.

Bet tamsiausia – tos šalies, apie kurią teiraujasi Haris. Kongo. Kaip tik ten rasta aukso gysla. Tiksliau, deimantų. Ir kobalto. Ir kolumbito, ir tantalito. Kaimo vadas priklausė mai mai genčiai, o jie tiki, kad vanduo daro juos nemirtingus. O šiaip jis – protingas žmogus. Afrikoje viskas įmanoma, tik reikia turėti krūvelę žaliųjų arba, esant būtinybei, užtaisyti Kalašnikovo automatą. Teprireikė metų, ir Hermanas Kluitas praturtėjo. Per trejus metus susikrovė tokius turtus, apie kokius galima tik pasvajoti. Kartą per mėnesį jie nuvykdavo į artimiausią miestą, Gomą, ir miegodavo lovose, o ne džiunglėse ant žemės, kur tave kasnakt kaip antklodė užkloja spiečiai kraujasiurbių muselių, galinčių išsiurbti kraują iki paskutinio lašo. Goma. Juoda lava, juodi pinigai, juodos gražuolės, juodos nuodėmės. Pusė vyrų džiunglėse pasigauna maliariją ar kokią kitą ligą, apie kurią nenutuokia joks baltasis daktaras ir kuri apibūdinama bendru terminu „džiunglių karštinė“. Tokia liga kankino ir Hermaną Kluitą, ir nors ji kurį laiką buvo atslūgusi, niekada visiškai nepasitraukė. Vienintelis vaistas, kurį Kluitas vartoja, yra Singapūro slingas. Apie jį sužinojo Gomoje iš fantastiškame name gyvenančio belgo. Teigiama, jog tą namą pastatė karalius Leopoldas, kai šalis dar vadinosi Kongo nepriklausoma valstybe ir buvo nuosava monarcho žaidimų aikštelė ir lobių skrynelė. Namas stovi ant Kivu ežero kranto, kur saulėlydžiai ir moterys tokie gražūs, kad laikinai pamiršti džiungles, mai mai gentį ir kraujasiurbes muses.

Tas belgas ir aprodė Hermanui Kluitui rūsyje sukrautą karališkąjį lobyną. Ten buvo visko, pradedant tobuliausiais pasaulio laikrodžiais, retais ginklais ar kūrybingais kankinimo įrankiais, baigiant aukso grynuoliais, nešlifuotais deimantais ar užkonservuotomis žmonių galvomis. Kaip tik ten Hermanas Kluitas pirmą kartą savo akimis išvydo tai, kas vadinama Leopoldo obuoliu. Sakoma, kad jį sukūrė vienas belgas, karaliaus inžinierius, nepaklusniems genčių vadams kankinti, jeigu šie neatskleidžia, kur radę deimantų. Iki tol kankinimui

buvo naudojami buivolai: vadą apipildavo medumi, pririšdavo prie medžio, o tada atvesdavo džiunglėse sugautą buivolą ir šis imdavo laižyti medų. Esmė ta, kad buivolo liežuvis toks šiurkštus, jog nudrasko odą ir mėsą. Bet buivolą ne iš karto pagausi, be to, pradėjusį laižyti sunku sustabdyti. Todėl ir buvo sukurtas Leopoldo obuolys. Ne dėl to, kad būtų labai veiksmingas techniniu požiūriu – juk, šiaip ar taip, su obuoliu burnoje žmogus negali kalbėti. Bet kai tardymą stebintys vietiniai išvysdavo, kas nutinka, kai budelis patraukia virvutę antrą kartą, poveikis būdavo nepriekaištingas. Bet kuris, paprašytas išsižioti plačiau, akimirksniu išklodavo, ką žinąs.

Hermanas Kluitas linktelėjo galva, kad filipinietė namų šeimininkė nuneštų tuščią taurę.

– Hari, atmintis tavęs neapgauna, – patikino Hermanas Kluitas, – jis tebeguli ant mano židinio atbrailos. Laimė, nežinau, ar jis kada nors buvo naudotas. Suvenyras. Primena man, kas slypi tamsos širdyje. O tai visada naudinga. Ne, nesu matęs ar girdėjęs, kad būtų naudotas kur nors kitur. Tai sudėtinga technika, na, žinai, visos tos spyruoklės ir adatos. Reikia specialaus lydinio. Kolumbitas ir tantalitas tinka. Taip, tikrai. Labai retas. Žmogus, iš kurio pirkau obuolį, Edis van Borstas, tikina, kad jų buvo padaryta tik dvidešimt keturi ir kad pas jį patį liko dvidešimt du, iš kurių vienas auksinis – dvidešimt keturių karatų. Teisingai, jame yra dvidešimt keturios adatos. Iš kur žinai? Pasirodo, skaičius dvidešimt keturi kažkaip susijęs su to inžinieriaus seserimi, tik nepamenu kaip. Bet gal van Borstas taip pasakė tik tam, kad mums tą daiktą prastumtų už aukštesnę kainą. Juk jis vis dėlto belgas.

Kluito kvatojimas virto kosuliu. Prakeikta karštinė.

– Bet jis turėtų žinoti, iš kur tie obuoliai. Gyvena šiauriniame Kivu krante, nuostabiame name Gomoje, netoli sienos su Ruanda. Adresas? – Kluitas ir vėl kostelėjo. – Gomoje kasdien atsiranda vis nauja gatvė, be to, kartkartėmis miestą užkloja lava, todėl, Hari, adresai ten neegzistuoja. Bet paštas turi visą

ten gyvenančių baltųjų sąrašą. Ne, net neįsivaizduoju, ar jis tebegyvena Gomoje. Ir ar apskritai tebėra gyvas, jei jau tokie reikalai. Hari, Konge žmonės gyvena maždaug trisdešimt metų. Baltieji irgi. Beje, mieste taip gera, kaip per apgultį. Taigi. Ne, žinoma, tu ir negalėjai girdėti apie karą. Niekas negirdėjo.

*

Gunaras Hagenas priblokštas pažiūrėjo į Harį ir palinko virš rašomojo stalo.

– Nori vykti į Ruandą? – paklausė.

– Tik nuskristi, – paaiškino Haris, – porai dienų.

– Ką tirsi?

– Ką ir sakiau. Dingusio žmogaus bylą. Adelės Vetlesen. Kaja vyks į Ustaosetą ir pabandys išsiaiškinti, su kuo Adelė iškeliavo prieš dingdama.

– Kodėl tau tiesiog nepaskambinus ir nepaprašius patikrinti svečių sąrašo?

– Todėl, kad Hovaso trobelėje yra savitarna, – paaiškino šalia Hario sėdinti Kaja, – ir tie, kas apsistoja Turistų asociacijos trobelėse, svečių knygoje patys turi nurodyti savo vardą, pavardę ir vietą, į kurią vyks. To reikia, kad kam nors dingus kalnuose ieškantieji žinotų, kur sutelkti pajėgas. Tikiuosi, Adelė su partneriu nurodė savo vardus ir adresą.

Gunaras Hagenas abiem rankomis pasikasė plaukų vainiką.

– Ir tai niekaip nesusiję su kitomis žmogžudystėmis?

Haris atkišo apatinę lūpą:

– Bent jau kiek aš žinau, ne, šefe. Ar jums atrodo kitaip?

– Hm. O kodėl aš turėčiau padengti šios ekstravagantiškos kelionės išlaidas?

– Nes prekyba žmonėmis yra prioritetas, – rado pateisinimą Kaja. – Šią savaitę pats teisingumo ministras savo viešame pareiškime išsakė tokią mintį.

– Kad ir kaip ten būtų, – pareiškė atsilošdamas ir rankas už galvos susinerdamas Haris, – gali būti, kad tuo užsiimant aikštėn ims kilti kiti dalykai; dalykai, kurie gali padėti išaiškinti kitas bylas.

Gunaras Hagenas nužiūrėjo savo inspektorių.

– Šefe, – pridūrė Haris.

30 skyrius
Svečių knyga

Ant kuklaus geltono stoties pastato kabanti lentelė skelbė, kad čia – Ustaosetas. Kaja atvyko, kaip ir planuota, 10.44 val. Pažvelgė pro langą. Ant apsnigtų lygumų ir baltų kaip porcelianas kalnų krito saulės spinduliai. Jeigu ne pora namų ir triaukštis viešbutis, Ustaosetas būtų vien uolienos. Iš tikro – aplink matėsi išsibarstę namukai ir keistai išsikeroję krūmai, bet vis dėlto tai dykynė. Prie stoties, beveik pačiame perone, stovėjo visureigis su neišjungtu varikliu. Sėdint traukinyje atrodė, kad vėjo nėra. Bet išlipusi Kaja pajuto, kaip vėjas košia kiaurai – per striukę su gobtuvu, per apatinius, per aulinius batus.

Iš visureigio iššoko vyras ir priėjo prie jos. Jam už nugaros akinamai švietė žeme besiritinėjanti žiemos saulė. Kaja prisimerkė. Lengva, tvirta eisena, žavi šypsena ir ištiesta ranka. Kaja suakmenėjo. Čiagi Evenas.

– Aslakas Kronglis, – prisistatė vyras ir tvirtai paspaudė Kajai ranką, – lensmanas.

– Kaja Solnes.

– Šalta, ar ne? Ne taip kaip žemumose.

– Tikrai, – šypsena į šypseną atsakė Kaja.

– Šiandien negaliu vykti su jumis į tą kalnų trobelę. Įvyko sniego griūtis. Tunelis uždarytas, todėl turime nukreipti eismą

kita kryptimi, – nieko nelaukdamas lensmanas paėmė Kajos slides, užsidėjo ant peties ir ėmė žingsniuoti link automobilio. – Bet jums ten nuvykti padės kalnų trobeles prižiūrintis žmogus. Odas Utmas. Ar tinka?

– Puiku, – nušvito Kaja. Gal pavyks išvengti klausimų, kodėl Oslo policija staiga susidomėjo dingusiais Drameno gyventojais.

Kronglis pavėžėjo ją maždaug penkis šimtus metrų iki viešbučio. Apsnigtoje aikštelėje priešais įėjimą stovėjo geltonas sniegaeigis, o ant jo sėdėjo vyras. Jis vilkėjo raudoną žieminį kombinezoną, buvo užsimaukšlinęs kailinę kepurę su ausimis, iki nosies apsimuturiavęs šaliką ir užsidėjęs milžiniškus apsauginius akinius.

Kai vyras kilstelėjo akinius ir burbtelėjo savo vardą, Kaja pamatė, kad viena jo akis balta, aptraukta permatomu valkiumi, lyg akyje būtų išsiliejęs pienas. Kita akimi jis nesivaržydamas nužiūrėjo ją nuo galvos iki kojų. Tiesi jaunatviška laikysena, bet veidas – senio.

– Kaja. Ačiū, kad taip greitai atvykote, – padėkojo Kaja.

– Man už tai moka, – atsakė Odas Utmas, pažiūrėjo į laikrodį, timptelėjo žemyn šaliką ir nusispjovė. Kaja išvydo ant pageltusių nuo tabako dantų suspindusias ortodontines kabes. Nuo spjūvio ant ledo liko juoda žvaigždė.

– Tikiuosi, užkandote ir nusimyžote.

Kaja nusijuokė, o Utmas negaišdamas apsuko sniegaeigį ir atgręžė jai nugarą.

Kaja pažvelgė į Kronglį – jis tuo metu prie sniegaeigio šono rišo slides ir slidžių lazdas, glausdamas jas prie Utmo slidžių, ryšulėlio su raudonomis dinamito lazdelėmis ir šautuvo su optiniu taikikliu.

Kaja atsigręžė į Kronglį. Lensmanas gūžtelėjo pečiais ir vėl nusišypsojo savo berniukiška šypsena:

– Sėkmės, tikiuosi, rasi...

Visa kita nustelbė variklio ūžimas. Kaja paskubomis užsiropštė ant sniegaeigio. Laimė, pamatė rankenas, už kurių galima

laikytis, vadinasi, nereikės įsikabinti į tą vienaakį senį. Viskas paskendo išmetamosiose dujose, ir sniegaeigis pajudėjo.

Važiuodamas pro viešbutį Utmas sulenkė kojas ir kūno svoriu išlygino sniegaeigį, užlėkė ant minkštos pusnies ir pirma nedidele įkalne ėmė kilti aukštyn.

Kai pasiekė viršūnę su vaizdu į šiaurę, priešais Kają atsivėrė beribės baltos platybės. Utmas atsigręžė ir klausiamai linktelėjo galva. Kaja irgi atsakė linktelėjimu, suprask – viskas gerai. Tada Utmas padidino greitį. Kaja stebėjo, kaip už sniegaeigio grandinės sukelto sniego fontano dingsta pastatai.

Kaja buvo girdėjusi, kad sniego plynės panašios į dykumas. Jai šis pasivažinėjimas priminė dienas su Evenu, kai jo jachta plaukdavo į jūrą žvejoti.

Sniegaeigis slydo plačiu tuščiu kraštovaizdžiu. Sniegas ir vėjas nugludino ir išdildė jame bet kokius kontūrus, ir jis virto milžinišku vandenynu su grėsmingai stūksančiais Halingskarveto kalnais. Nebuvo jokių staigių judesių – dėl sniegaeigio svorio ir sniego purumo jie sušvelnėjo, prislopo. Kaja atsargiai pasitrynė nosį ir skruostus – kad nesustingtų kraujas. Buvo mačiusi, ką veidui gali padaryti net nedidelis šaltukas. Tolygus variklio ūžimas ir nesikeičiantis kraštovaizdis užliūliavo Kają taip, kad ji atsibudo tik varikliui nutilus ir sniegaeigiui sustojus. Pažvelgė į laikrodį. Pirma mintis – sugedo variklis, o jie – maždaug už keturiasdešimt penkių minučių kelio nuo civilizacijos. Per kiek laiko nušliuožtų iki gyvenvietės slidėmis? Per tris valandas? Penkias? Kas žino... Utmas nušoko nuo sniegaeigio ir atrišo slides.

– Ar kas nors atsitiko?.. – pradėjo Kaja, bet neužbaigė klausimo, nes Utmas atsitiesė ir parodė į priešais plytintį slėnį.

– Hovaso trobelė.

Kaja prisimerkusi pažiūrėjo pro akinius nuo saulės. Ir tikrai – kalno papėdėje išvydo nediduką juodą namelį.

– O kodėl nevažiuojame?

– Todėl, kad žmonės kvaili ir mums teks šliuožti.

– Šliuožti? – perklausė Kaja, paskubomis stodamasi ant ką tik atrištų slidžių.

Utmas lazda parodė į kalno šlaitą:

– Jeigu tokiame siaurame slėnyje važiuosi sniegaeigiu, garsas atsimuš rikošetu. Sukels naują sniego...

– ...griūtį, – užbaigė sakinį Kaja. Prisiminė tėvo pasakojimą apie vieną iš jo kelionių po Alpes. Per Antrąjį pasaulinį karą sniego griūtyse žuvo daugiau nei šešiasdešimt tūkstančių kareivių, ir daugumą tokių griūčių sukėlė artilerijos garso bangos.

Utmas trumpai stabtelėjo ir pažiūrėjo į Kają.

– Tie miestiečiai gamtos mylėtojai mano, kad statydamiesi trobeles kalnų prieglobstyje elgiasi protingai. Tačiau tik laiko klausimas, kada jas palaidos sniegas.

– Tikrai? – tarstelėjo Kaja.

– Hovaso trobelei tik treji metai. Šią žiemą pirmą kartą įvyko nemaža sniego griūtis. O netrukus bus dar daugiau.

Utmas parodė į vakarus. Kaja prisidengė akis. Snieguotame horizonte išvydo, apie ką kalba Utmas. Mėlyname fone kaip milžiniški grybai pūpsojo didžiuliai pilkšvi kamuoliniai debesys.

– Snigs visą savaitę, – pasakė Utmas, nurišo nuo sniegaeigio šautuvą ir užsikabino jį ant peties. – Jumis dėtas, paskubėčiau. Ir nešūkaukit.

Abu tylomis nušliuožė į slėnį, ir Kaja pajuto, kaip atsidūrus šešėlyje kalno papėdėje nukrito temperatūra.

Prie juodos rąstų trobelės ji nusisegė slides ir atrėmė į sieną, o Utmas išsitraukė iš kišenės raktus ir įkišo juos į spyną.

– Kaip čia patenka svečiai? – paklausė Kaja.

– Nusiperka įėjimo raktą, kuris tinka visoms keturi šimtai penkiasdešimčiai Turistų asociacijos kalnų trobelių visame krašte, – Utmas pasuko raktą, nuspaudė rankeną ir stumtelėjo duris. Nė krust. Panosėje nusikeikė, petimi atsirėmė į duris ir stumtelėjo smarkiau. Durys girgždėdamos atsiplėšė nuo staktos.

– Šaltyje trobelės susitraukia, – suniurzgė jis.

Viduje buvo tamsu. Tvyrojo žibalo ir malkų kvapas. Kaja ėmė dairytis. Žinojo, kad nuomos sąlygos paprastos: atvyksti, svečių knygoje užrašai duomenis, išsirenki lovą arba, jei žmonių daug, guliesi ant čiužinio; užsikuri ugnį; virtuvėje, kur stovi viryklė ir virtuvės rakandai, pasigamini valgyti iš atsineštų produktų arba, jei pasinaudojai lentynėlėse paliktu maistu, įmeti į skardinę dėžutę pinigų. Toje pačioje skardinėje palieki pinigų už nakvynę arba užpildai leidimą išskaičiuoti iš tavo banko sąskaitos. Viską apmoki pagal savo sąžinę ir moralinius principus.

Trobelėje buvo keturi miegamieji, visų langai išėjo į šiaurę, visuose stovėjo po keturis dviaukščius gultus. Svetainės langas – į pietus, baldai – tradiciški, tai yra tvirti pušiniai. Kad būtų jaukiau, įrengtas didžiulis židinys, o jei nori labiau pasišildyti, gali malkomis pasikurti krosnį. Kaja paskaičiavo, kad aplink stalą gali susėsti dvylika–penkiolika žmonių, o miegoti – jeigu pasispaus ir ant grindų pasities čiužinius – dvigubai daugiau. Pabandė įsivaizduoti, kaip žvakių ir židinio liepsna nušviečia pažįstamų ir nepažįstamų žmonių veidus, visi gurkšnoja alų ar raudonąjį vyną ir šnekučiuojasi apie tos dienos slidinėjimą bei rytojaus planus. Ir vėl nusišypsojo rausvas Eveno veidas; vienoje iš tamsių namo kerčių brolis pakėlė už ją tostą.

– Svečių knyga padėta virtuvėje, – paaiškino Utmas ir parodė į duris. Jis stovėjo prie lauko durų vis dar su kepure ir pirštinėmis ir, regis, nekantravo. Kaja palietė durų rankeną ir buvo ją benuspaudžianti, kai staiga ją vėl nusmelkė. Lensmanas Kronglis. Toks panašus į jį. Buvo tikra, kad šis prisiminimas sugrįš, tai tik laiko klausimas.

– Gal atidarytumėte duris? – paprašė Kaja.

– Ką?

– Užsikirto, – pamelavo Kaja. – Nuo šalčio.

Užsimerkusi išgirdo, kaip vyras prisiartina, kaip tyliai atsiveria durys, ir suvokė, kad Utmas nustebęs žiūri į ją. Tada atsimerkė ir įėjo vidun.

Virtuvė dvokė prakartusiais riebalais. Apžiūrinėdama suolus ir spintas Kaja jautė, kaip spurda širdis. Prie lango ant virtuvės stalo išvydo juodą svečių knygą odiniais viršeliais. Ji buvo pririšta prie sienos mėlynu nailoniniu siūlu.

Kaja giliai įkvėpė. Nužingsniavo prie knygos. Ėmė vartyti.

Kiekviename lape ranka pakeverzoti svečių vardai. Dauguma pastebėjo, kad reikia parašyti, kur vyks toliau, ir tai padarė.

– Tiesą sakant, šį savaitgalį ketinu čia atvykti ir dėl jūsų būčiau tą knygą patikrinęs, – išgirdo už nugaros stovinčio Utmo žodžius. – Bet turbūt policija negali laukti, ar ne?

– Ne, – atsakė Kaja, tikrindama datas. Lapkritis. Lapkričio šeštoji. Lapkričio aštuntoji. Ji vartė lapus pirmyn ir atgal. Jo nėra. Lapkričio septintosios lapo trūksta. Padėjo atverstą knygą. Ir aiškiai pamatė, kad lapas išplėštas. Kažkas jį pasiėmė.

31 skyrius
Kigalis

Kigalio oro uostas Ruandoje buvo nedidelis, šiuolaikiškas ir, Hario nuostabai, dirbo organizuotai. Vis dėlto jis jau anksčiau buvo pastebėjęs, kad tarptautiniai oro uostai mažai ką sako apie šalį, į kurią atvykai. Mumbajaus oro uostas Indijoje dirbo ramiai ir sklandžiai, o Džono F. Kenedžio oro uostą Niujorke buvo užvaldę paranoja ir chaosas. Eilė prie pasų kontrolės pajudėjo, tad Haris žengtelėjo į priekį. Nors didelio karščio nebuvo, jautė, kaip po medvilniniais marškiniais tarpumente sruvena prakaitas. Vėl susimąstė apie figūras, kurias matė Schipholio oro uoste Amsterdame, kai vėlai vakare atskrido ten lėktuvu iš Oslo. Skubėdamas į lėktuvą, skrendantį į Ugandos sostinę Kampalą, jis suplukęs dūmė koridoriais, kurių numeriai, pažymėti raidėmis ir skaičiais, vis didėjo. Ir vienoje

koridorių sankirtoje akies krašteliu spėjo kai ką pamatyti. Figūrą, kuri pasirodė pažįstama. Haris stebeilijo prieš šviesą, be to, ta figūra buvo per toli, kad jis įžiūrėtų veidą. Paskutinis įlipo į lėktuvą ir padarė išvadą, jog akivaizdu, kad tai ne ji. Kokia tikimybė, kad taip galėtų būti? Šalia jos buvęs berniukas tikrai negali būti Olegas. Negalėjo taip smarkiai užaugti.

– *Next.*[*]

Haris žengė prie langelio, ištiesė pasą, imigracijos kortelę, iš interneto išspausdintą paraišką gauti vizą ir šešiasdešimt šlamančių dolerių už tą vizą.

– *Business?*[**] – pasus tikrinantis pareigūnas pažvelgė Hariui į akis.

Pareigūnas buvo aukštas, laibas, o jo oda tokia tamsi, kad atspindėjo šviesą. Matyt, tutsis, – pagalvojo Haris. Dabar jie kontroliuoja šalies sienas.

– *Yes.*

– *Where?*[***]

– Į Kongą, – atsakė Haris, nepridurdamas vietinio pavadinimo, padedančio atskirti dvi Kongo valstybes.

– Kongą-Kinšasą, – pataisė pareigūnas.

Haris parodė lėktuve užpildytą imigracijos kortelę.

– *Says here you're staying at Gorilla Hotel in Kigali.*[****]

– *Just to night,* – paaiškino Haris. – *Then drive to Congo tomorrow, one night in Goma and then back here and home. It's a shorter drivet han from Kinshasa.*[*****]

– *Have a pleasant stay in Congo, busy man*[******], – širdingai nusijuokė uniformuotis, uždėjo pase antspaudą ir grąžino jį.

* Kitas. (Angl.)

** Verslas? (Angl.)

*** Taip. – Kur? (Angl.)

**** Čia parašyta, kad apsistosite „Gorilos" viešbutyje Kigalyje. (Angl.)

***** Tik šiąnakt. Rytoj vyksiu į Kongą, pernakvosiu Gomoje ir grįšiu čia, o paskui trauksiu namo. Taip arčiau nei iš Kinšasos. (Angl.)

****** Malonaus vizito, darbštuoli. (Angl.)

Po pusvalandžio Haris jau pildė registracijos formuliarą „Gorilos“ viešbutyje, pasirašė ir gavo raktą, prikabintą prie pakabučio – medinės gorilos. Atsigulė praėjus aštuoniolikai valandų nuo išvykimo iš namų Opsale. Pažvelgė į kojūgalyje plerpiantį ventiliatorių. Jis sukosi kaip pašėlęs, bet nuo to nėmaž netapo gaiviau. Jokių vilčių užmigti.

*

Vairuotojas paprašė, kad Haris vadintų jį Džo. Džo buvo kongietis, laisvai kalbėjo prancūziškai ir šiek tiek angliškai. Buvo pasamdytas per Gomoje veikiančią norvegų paramos organizaciją.

– *Eight hundred thousand**, – pasakė Džo, vairuodamas automobilį „Land Rover“ duobėtu, bet važiuoti tinkamu asfaltuotu keliu, vingiuojančiu tarp žalių kalvų ir dirbamos žemės sklypų kalnų pašlaitėse. Kartais Džo parodydavo gailestingumą ir sumažindavo greitį, kad nepartrenktų einančių, motoroleriais ar dviračiais važiuojančių arba prekes kelkraščiu vežančių žmogelių. Bet dažniausiai jie patys paskutinę sekundę kažkaip sugebėdavo šoktelėti į šalį ir išsaugoti gyvybę.

– 1994 metais jie nužudė aštuonis šimtus tūkstančių vos per kelias savaites. Hutai įsiveržė pas savo senus gerus kaimynus ir užkapojo juos mačetėmis, nes jie – tutsiai. Per radiją girdėjau propagandą, kad jeigu tavo vyras tutsis, tu, kaip hutė, privalai jį nužudyti. Nukirsti aukštus medžius. Daug kas pabėgo šiuo keliu... – parodė pro langą Džo. – Krūvos kūnų. Pro kai kurias vietas neįmanoma praeiti. Puota grifams.

Toliau važiavo tylėdami.

Pravažiavo pro du vyrus, kurie nešėsi prie pagalio už kojų pririštą kažkokį kačių šeimos padarą. Aplinkui krykštaudami

* Aštuoni šimtai tūkstančių. (Angl.)

šokinėjo vaikai ir pagaliais badė nebegyvą gyvūną. Jo kailis buvo su tamsiomis dėmėmis.

– Medžiotojai? – pasiteiravo Haris.

Džo papurtė galvą, pažiūrėjo į veidrodėlį ir pusiau angliškai, pusiau prancūziškai atsakė:

– Manau, nutrenkė automobilis. Tokio beveik neįmanoma pagauti. Jis retas, gyvena dideliame plote, medžioja tik naktimis. Dieną slepiasi ir susilieja su aplinka. Hari, man atrodo, kad tas gyvūnas labai vienišas.

Haris žiūrėjo, kaip laukuose triūsia vyrai ir moterys. Kai kur matė sunkiąją techniką ir kelią taisančius vyrus. Slėnyje išvydo tiesiamą greitkelį. Mėlyna mokykline uniforma vilkintys vaikai šūkaliodami spardė laukuose kamuolį.

– *Rwanda is good**, – pasakė Džo.

Po pustrečios valandos Džo pro priekinį automobilio langą parodė:

– *Lake Kivu. Very nice, very deep.***

Milžinišką plotą užimančio ežero paviršiuje žybsėjo tūkstantis saulučių. Kitoje jo pusėje – Kongo Demokratinė Respublika. Abiejose pusėse dunkso kalnai. Vieno iš jų viršūnę gaubia debesis.

– *No cloud*, – pasakė Džo, supratęs, apie ką galvoja Haris. – *The killer mountain. Nyiragongo.****

Haris linktelėjo galva.

Po valandos juodu pervažiavo sieną ir atsidūrė Gomoje. Kelkraštyje sėdėjo liesas vyras sudriskusiu švarku ir paklaikusiomis, pilnomis nevilties akimis žvelgė į tolį. Džo atsargiai važiavo klampiu keliu tarp kraterių. Priešais juos kratėsi kariškių džipas. Į juos šaltomis pavargusiomis akimis spoksojo

* Ruandoje gera. (Angl.)

** Kivu ežeras. Labai gražus, labai gilus. (Angl.)

*** Čia ne debesis. Kalnas žudikas. Niragongas. (Angl.)

automatais ginkluoti kareiviai. Variklis ūžė kaip reaktyvinio lėktuvo.

– *UN*, – prabilo Džo. – *More guns and grenades. Nkunda is coming closer to the city. Very strong. Many people escape now. Refugees. Maybe Mister van Boorst too, eh? I not seen him long time.*

– *You know him?*

– *Everybody knows Mister Van. But he has Ba-Maguje in him.*

– *Ba-what?*

– *Un mauvais ésprit. A demon. He makes you thirsty for alcohol. And take away your emotions.**

Ventiliatorius pūtė šaltą orą. Hario mentėmis čiurleno prakaitas.

*

Jie sustojo tarp dviejų lūšnų eilių, pačiame vidury; Haris suprato, kad tai – Gomos miesto centras. Žmonės skubėjo pirmyn ir atgal beveik neįveikiamu keliu tarp parduotuvių. Palei namus buvo sukrauti juodi rieduliai, sutvirtinantys sienas. Žemė – lyg sukietėjusi juoda glazūra, o supuvusia žuvimi dvokiančiame ore sūkuriavo pilkos dulkės.

– Štai, – pasakė Džo ir parodė į eilėje stovinčio vienintelio mūrinio namo duris. – Lauksiu automobilyje.

* – Jungtinės Tautos. Atvežė ginklų ir granatų. Nkunda artinasi prie miesto. Labai stiprus. Dabar daug žmonių bėga. Pabėgėliai. Gal ir ponas van Borstas, ne? Seniai jį bemačiau.

– Pažįsti jį?

– Visi pažįsta poną Van. Bet jis turi *Ba-Maguje*.

– *Ba* ką?

– *Un mauvais ésprit* (pranc). Demoną. Jis priverčia tave trokšti alkoholio. Ir padaro tave bejausmį. (Angl.)

Haris pastebėjo, kad jam išlipus gatvėje sustojo pora vyrų. Pasižiūrėjo į Harį neutraliu, bet nieko gero nežadančiu žvilgsniu. Mat tokie vyrai žino, kad puolimas bus veiksmingesnis, jeigu pulsi neperspėjęs. Haris, nesidairydamas į šalis ir taip parodydamas, kad žino, ką čia veikia ir kur jam eiti, nužingsniavo prie durų. Pabeldė. Kartą. Du. Tris kartus. Velniai rautų! Negi tiek toli keliavo, kad tiesiog...

Durys šiek tiek prasivėrė.

Prieš Harį subolavo raukšlėtas veidas.

– Edis van Borstas? – paklausė Haris.

– *Il est mort*, – atsakė vyras, o jo balsas nuskambėjo taip dusliai lyg priešmirtinis gargaliavimas.

Hario mokyklinių prancūzų kalbos žinių pakako, kad suprastų, jog šis vyras teigia, kad van Borstas miręs. Prakalbo angliškai:

– Aš esu Haris Hūlė. Van Borsto vardą sužinojau iš Honkonge gyvenančio Hermano Kluito. Mane domina Leopoldo obuolys.

Vyras porą kartų sumirksėjo. Iškišęs pro duris galvą apsidairė kairėn ir dešinėn. Tada pravėrė duris plačiau.

– *Entrez*, – pakvietė užeiti.

Haris pasilenkęs peržengė durų su žema stakta slenkstį ir vos nenugriuvo, mat grindys viduje buvo dvidešimčia centimetrų žemiau.

Viduje tvyrojo smilkalų kvapas. Ir kitas, pažįstamas – salsvas kelias dienas išgėrinėjančio senuko dvokas.

Kai akys apsiprato tamsoje, Haris įžiūrėjo neaukštą glebų senuką, vilkintį elegantišką vyšninį šilkinį chalatą.

– *Scandinavian accent*, – Erkiulio Puaro anglų kalba tarė van Borstas ir įsikišo tarp siaurų lūpų gelsvą kandiklį su cigarete. – *Let me guess. Definitely not Danish. Could be Swedish. But I think Norwegian. Yes?**

* Skandinaviškas akcentas. Leisk, atspėsiu. Akivaizdu, kad ne danas. Gal švedas. Bet, atrodo, norvegas. Juk taip? (Angl.)

Iš plyšio sienoje van Borstui už nugaros ūsą iškišo tarakonas.

– *Mh. An expert on accents?**

– Tiesiog pomėgis, – pamalonintas ir patenkintas atsakė van Borstas. – Kai gyveni tokioje mažoje šalyje kaip Belgija, turi išmokti matyti toliau, nei siekia nosis. Tai kaip gyvena Hermanas?

– Puikiai, – atsakė Haris, pasisuko į dešinę ir išvydo dvi poras abejingai žvelgiančių akių. Vienos – kampe, virš lovos kabančiame paveiksle. Įrėmintame portrete – žilabarzdis trumpaplaukis vyras su didžiule nosimi, paradiniais antpečiais, grandine ir kardu. Karalius Leopoldas, ne kitaip. Kitos – jaunos moters, kuri guli lovoje ant šono, antklode prisidengusi vien klubus. Ant nedidelių standžių jos krūtų pro langą krinta šviesa. Į Hario linktelėjimą ji atsakė žybtelėdama baltų dantų tvorele, kurioje suspindo ir vienas auksinis dantis. Tikrai ne vyresnė nei dvidešimties. Už liauno liemens Haris pamatė į įskilusį sienos tinką įkaltą vinį. Ant jo kabėjo rausvi antrankiai.

– Mano žmona, – paaiškino mažasis belgas. – Na, viena iš jų.

– Mis van Borst?

– Kažkas panašaus. Tai nori pirkti? Turi pinigų?

– Pirma noriu pamatyti prekę, – pasakė Haris.

Edis van Borstas nuėjo prie durų, truputį jas pravėrė ir apsidairė. Uždarė ir užrakino.

– Atvažiavai tik su vairuotoju?

– Taip.

Van Borstas užtraukė dūmą ir prisimerkęs nužiūrėjo Harį, o jam apie akis susimetė raukšlelės.

Tada nuėjo į kambario kertę, atvertė kilimą, pasilenkė ir truktelėjo už geležinio žiedo. Atsivėrė anga. Belgas pamojo,

* Mhm. Akcentų žinovas? (Angl.)

kad Haris liptų žemyn pirmas. Haris suprato, kad toks atsargumas nulemtas patirties, ir padarė, kaip lieptas. Kopėčios leidosi į akliną tamsą. Haris pasiekė grindis nulipęs septynis laiptelius. Tada buvo įjungta šviesa.

Haris apsidairė: patalpa normalaus aukščio, grindys – lygios cementinės. Palei tris sienas – lentynos ir spintelės. Lentynose sukrauti daiktai: gerai išlaikyti „Glock" pistoletai, jo „Smith & Wesson .38", dėžės su šaudmenimis, Kalašnikovo automatas. Haris dar nebuvo laikęs rankose žymiojo, AK-47 vardu žinomo rusų automato. Paglostė medinę buožę.

– Originalas, pirmos laidos, 1947-ųjų, – paaiškino van Borstas.

– Ko gero, čia visi po tokį turi, – tarstelėjo Haris. – Kiek girdėjau, Afrikoje dažniausiai nuo jo ir mirštama.

Van Borstas linktelėjo galva:

– Dėl dviejų paprastų priežasčių. Pirma, kai komunistinės šalys ėmė čionai eksportuoti Kalašnikovo automatus, per šaltąjį karą jie kainavo tik tiek, kiek riebus viščiukas taikos metu. Net kilus karui nekainavo daugiau kaip šimto dolerių. Antra, Kalašnikovo automatas veikia, kad ir ką su juo darytum, o Afrikoje tai svarbu. Mozambike Kalašnikovo automatas mylimas taip, kad net pavaizduotas nacionalinėje vėliavoje.

Hario akys užkliuvo už juodo dėklo su raidėmis.

– Ar čia tai, apie ką galvoju? – paklausė Haris.

– „Märklin", – atsakė van Borstas, – retas ginklas. Jų pagaminta labai nedaug, nes gaminys nebuvo sėkmingas. Per sunkus ir per stambaus kalibro. Naudoti dramblių medžioklėje.

– Ir žmonių, – tyliai pridūrė Haris.

– Esi susidūręs su šiuo ginklu?

– Geriausias pasaulyje optinis taikiklis. Ne visai tai, ko reikia, kad pašautum už kelių šimtų metrų stovintį dramblį. Tai žudymo įrankis, – Haris perbraukė pirštais per dėklą, ir atgijo prisiminimai. – Taip, man jis pažįstamas.

– Pirk, pigus – vos trisdešimt tūkstančių eurų.

– Šįkart man reikia ne šautuvo, – Haris atsigręžė į kambario viduryje stovinčią spintą. Nuo lentynų žvelgė groteskiškos baltos medinės kaukės.

– Mai mai genties ritualinės kaukės, – paaiškino van Borstas. – Jie tiki, kad jeigu pasineri į šventintą vandenį, priešo kulka tavęs nepakirs. Nes kulkos virsta H_2O. Mai mai partizanai stojo į karą su šalies armija, ginkluoti vien lankais ir strėlėmis, ant galvų užsimovę maudymosi kepuraites, o ant kaklo pasikabinę vonios kamščius kaip amuletus. *I'm not kidding you, Monsieur.** Suprantama, juos nušlavė nuo žemės paviršiaus. Bet jiems patinka vanduo, mai mai genčiai tikrai patinka. Ir baltos kaukės. Ir priešų širdys bei inkstai. Su skrudintų kukurūzų koše.

– Mhm, – murmtelėjo Haris, – nesitikėjau, kad tokiame kukliame name gali būti toks turtingas rūsys.

Van Borstas nusijuokė:

– *Cellar? This is the ground floor. Or was.*** Iki išsiveržimo prieš trejus metus.

Dabar Hariui viskas paaiškėjo – juodi rieduliai, juoda glazūra. Antras aukštas, kurio grindys žemiau už gatvę.

– Lava, – tarstelėjo Haris.

Van Borstas palinksėjo galva.

– Ji tekėjo tiesiai per centrą ir užliejo mano namą prie Kivu ežero. Visi aplinkiniai mediniai namai sudegė iki pamatų; liko stovėti tik šis – mūrinis, bet ir jį iki pusės užliejo lava, – mostelėjo į sieną. – Šitos durys rodo, kokiame aukštyje gatvė buvo prieš trejus metus. Aš nusipirkau šį namą ir tiesiog įstačiau naujas duris, pro kurias ir įėjai.

Haris linktelėjo galva.

– Laimė, lava nesudegino durų ir neužliejo šio aukšto.

* Aš rimtai, mesjė. (Angl.)

** Rūsys? Čia yra pirmas aukštas. Tiksliau, buvo. (Angl.)

– Kaip matote, šio namo langai ir durys yra kitoje pusėje nei Niragongas. Jau nebe pirmas kartas. Tas prakeiktas ugnikalnis išspjauna lavą ant šio miesto kas dešimt ar dvidešimt metų.

Haris kilstelėjo antakį.

– Ir žmonės vis tiek sugrįžta?

Van Borstas gūžtelėjo pečiais:

– Sveikas atvykęs į Afriką. Bet tas ugnikalnis vis tiek *bloody useful**. Jeigu nori atsikratyti kokio nereikalingo kūno – kas Gomoje pasitaiko neretai – gali paprasčiausiai įmesti jį į Kivu ežerą. Bet jis ir *liks* ten. O jeigu pasinaudosi Niragongu... Žmonės mano, kad ugnikalniai turi iki raudonumo įkaitusius burbuliuojančius lavos ežerus, bet tai netiesa. Neturi. Išskyrus Niragongą. Tūkstančio laipsnių karštis. Įmesk ką nors į tokį, ir – braukšt – nieko nebeliks. Pakils tik dūmelis. Tai vienintelis būdas Gomos gyventojui patekti į dausas, – van Borstas pratrūko kimiu juoku. – Kartą mačiau, kaip per daug uolus kolumbito ir tantalito ieškotojas nuleido grandinėmis pririštą genties vado dukterį į kraterį. Mat vadas nesutiko pasirašyti tam ieškotojui leidimo kasinėti jo teritorijoje. Likus dvidešimčiai metrų iki lavos, merginos plaukus pagavo ugnis. Nuleidus dar dešimt metrų, mergina liepsnojo kaip žvakė. O likus penkiems metrams iki lavos ėmė varvėti. Neperdedu. Nuo kaulų nuslinko oda, mėsa... Ar tave domina tai? – van Borstas atidarė spintelę ir išėmė metalinį rutuliuką. Spindintį, su skylutėmis, mažesnį už teniso kamuoliuką. Iš mažumėlę didesnės skylutės kyšojo virvutė su metaliniu žiedu. Čia tas pats įrankis, kurį matė Hermano Kluito namuose.

– Ar čia jis? – paklausė Haris.

Van Borstas atsiduso. Įkišo mažąjį pirštelį į metalinį žiedą ir patraukė. Pasigirdo garsus pliaukštelėjimas, ir rutuliukas belgo rankoje šoktelėjo. Haris rijo jį akimis. Iš skylučių išlindo kažkas panašaus į antenėles.

* Velniškai naudingas. (Angl.)

– Galima? – paklausė ir ištiesė ranką.

Van Borstas padavė jam rutuliuką ir akylai stebėjo, kaip Haris skaičiuoja antenėles.

Haris linktelėjo galva:

– Dvidešimt keturios.

– Tiek pat, kiek pagaminta tokių rutuliukų, – pasakė van Borstas. – Šis skaičius turėjo simbolinę reikšmę juos sukūrusiam žmogui. Sulaukusi tokio amžiaus to vyro sesuo atėmė sau gyvybę.

– Kiek jų turite šioje spintelėje?

– Beliko aštuoni. Įskaitant šį nuostabų auksinį egzempliorių, – van Borstas išėmė rutuliuką, šis blausiai suspindo lempos šviesoje, ir šeimininkas padėjo jį atgal į spintelę. – Bet jis neparduodamas. Gautum jį tik per mano lavoną.

– Vadinasi, nuo tada, kai vieną nusipirko Kluitas, pardavėt keturiolika?

– Ir vis brangiau. Tai – garantuota investicija, pone Hūle. Patikėkite, seni kankinimo įrankiai turi ištikimų gerbėjų, kurie sumoka, kiek paprašai.

– Tikiu, – bandydamas įspausti vieną antenėlę į pradinę padėtį pasakė Haris.

– Su spyruoklėmis, – paaiškino van Borstas. – Kai patrauki virvutę, auka nebegali išsiimti to rutuliuko iš burnos. Ir niekas kitas jo negali išimti. Jeigu nori, kad gumburėliai sulįstų atgal, privalai žengti antrą žingsnį. Prašau virvutės netraukti.

– O koks tas antras žingsnis?

– Duokite jį man.

Haris grąžino rutuliuką van Borstui. Belgas atsargiai įkišo į metalinį žiedą tušinuką, laikė jį horizontaliai tame pačiame aukštyje kaip ir rutuliukas, o tada atitraukė ranką. Virvutė įsitempė, ir pasigirdo antras spragtelėjimas. Leopoldo obuolys sutabalavo penkiolika centimetrų žemiau tušinuko, ir iš kiekvieno gumburėlio išlindo spindinčios aštrios adatos.

– Kad tave griausmas, – nusikeikė Haris.

Belgas nusišypsojo.

– Šį įrankį mai mai vadina kruvina saule. Tinkamas vardas, – van Borstas padėjo obuolį ant stalo, įkišo tušinuką į tą skylutę, iš kurios karojo virvutė, smarkiai spustelėjo, ir adatos su gumburėliais susitraukė, o karališkasis obuolys vėl tapo lygus ir apvalus.

– Įspūdinga. Kiek?

– Šeši tūkstančiai dolerių, – paprašė van Borstas. – Paprastai aš kas kartą keliu kainą, bet jums parduosiu už tą pačią kaip ir ankstesnį.

– O kodėl? – smiliumi perbraukdamas blizgų metalą paklausė Haris.

– Todėl, kad atvykote iš toli, – van Borstas išpūtė cigaretės dūmą. – Ir dėl to, kad man patinka jūsų akcentas.

– Mhm. O kas buvo tas pirkėjas, pirkęs už šešis tūkstančius?

Van Borstas nusikvatojo:

– Taip, kaip niekas niekada nesužinos, kad jūs buvote čia, nepasakosiu ir jums apie savo buvusius klientus. Ar taip ne geriau, pone?.. Matot, spėjau ir jūsų vardą pamiršti.

Haris linktelėjo galva.

– Šeši šimtai, – pasakė.

– Prašau?

– Šeši šimtai dolerių.

Van Borstas dar kartą nusikvatojo:

– Labai juokinga. Lygiai tiek kainuoja kelionė su gidu po gamtos draustinį, kuriame per tris valandas išvysi kalnų gorilas. Gal norite būtent šito, pone Hūle?

– Karališkąjį obuolį galit pasilaikyti, – pasakė Haris ir išsitraukė iš užpakalinės kišenės nedidelį pluoštelį dvidešimties dolerių vertės banknotų. – Siūlau šešis šimtus, kad pasakytumėt, kas nupirko kitus obuolius.

Jis padėjo pluoštelį ant stalo priešais van Borstą. O ant viršaus – savo tapatybės kortelę.

– Norvegijos policija, – prisistatė Haris. – Su jūsų turimu gaminiu buvo nužudytos mažiausiai dvi moterys.

Van Borstas palinko prie pinigų ir nieko neliesdamas perskaitė, kas parašyta tapatybės kortelėje.

– Labai dėl to apgailestauju, – pasakė, o balsas nuskambėjo dar dusliau, – patikėkit. Bet mano asmeninis saugumas, manau, vertas daugiau nei šešių šimtų dolerių. Jeigu imčiau pasakoti apie visus savo klientus, mano gyvenimas...

– Turėtumėte labiau jaudintis dėl to, koks gyvenimas laukia jūsų Kongo kalėjime, – patarė Haris.

Van Borstas dar kartą nusikvatojo:

– Geras ėjimas, Hūle. Bet taip jau yra, kad Gomos policijos komisaras yra geras mano bičiulis, be to... – jis skėstelėjo rankomis, – ar aš ką nors padariau?

– Ką padarėte jūs, man beveik nerūpi, – traukdamas iš marškinių kišenės nuotrauką pradėjo Haris. – Kongui Norvegija yra viena didžiausių pagalbos teikėjų. Kaip manote, kas bus, jeigu Norvegijos pareigūnai paskambins į Kinšasą ir pasakys, kad jūs – įrankio, su kuriuo Norvegijoje įvykdytos dvi žmogžudystės, pardavėjas – nesutinkate su mumis bendradarbiauti?

Van Borstas surimtėjo.

– Niekas jūsų neteisingai nenuteis, – dėstė Haris, – kardomojo sulaikymo nereikia painioti su bausme. Tai prevencinė priemonė, kad, kol tiriama byla, nebūtų sunaikinti įkalčiai. Bet neišvengiamai atsidursite kalėjime. Tyrimas gali trukti ilgai. Van Borstai, ar kada nors esate matęs, kaip iš vidaus atrodo Kongo kalėjimas? Ne, man atrodo, nedaug baltųjų yra tai matę.

Van Borstas dar tvirčiau susisiautė chalatą. Tyrinėjo Harį, kandžiodamas cigaretės kandiklį.

– Gerai, – nusileido, – tūkstantis dolerių.

– Penki šimtai, – atkirto Haris.

– Penki? Bet jūs...

– Keturi.

– Sutarta! – iškeldamas rankas aukštyn riktelėjo van Borstas. – Ką norite sužinoti?

– Viską, – atsakė Haris, atsirėmė į sieną ir ištiesė pašnekovui cigarečių pakelį.

*

Kai po pusvalandžio išėjęs iš van Borsto namų Haris įsėdo į Džo „Land Rover", buvo jau sutemę.

– Į viešbutį, – paprašė Haris.

Pasirodo, viešbutis – visai prie pat ežero. Džo perspėjo Harį nesimaudyti. Ne dėl Gvinėjos parazitų, apie kurių buvimą sužinosi, kai vieną dieną plonas kirminėlis ims rangytis tau po oda, bet dėl metano dujų, kurios didžiuliais burbulais kyla nuo ežero dugno ir nuo kurių netekęs sąmonės priburbuliuosi pats.

Haris sėdėjo balkone ir žvelgė į apačią, kur apšviestoje pievelėje lyg ant kojūkų stypčiojo dvi ilgakojės būtybės. Lyg flamingai su povo plunksnomis. Prožektoriaus apšviestuose teniso kortuose pora juodaodžių jaunuolių žaidė tik su dviem kamuoliukais; mušinėjo juos pirmyn atgal per tinklą – tokius nušiurusius, kad atrodė kaip į gumulą susuktos kojinės. Danguje virš viešbučio stogo retsykiais pasigirsdavo lėktuvų gaudesys.

Haris išgirdo, kaip bare dzingtelėjo buteliai. Lygiai už šešiasdešimt aštuonių žingsnių nuo ten, kur jis sėdi. Įėjęs suskaičiavo žingsnius. Išsitraukė telefoną ir surinko Kajos numerį.

Ji, regis, nudžiugo, išgirdusi jo balsą. Arba tokia laiminga dėl kažko kito.

– Aš užstrigau Ustaoseto pusnynuose, – tarė Kaja. – Čia sniegas drimba ne kąsniais, o kastuvais. Bet mane pakvietė pietų. O svečių knyga įdomi.

– O, tikrai?

– Mums rūpinčios dienos lapas išplėštas.

– Na, va. Gal tikrinai, ar...

– Taip, patikrinau, ar nėra pirštų atspaudų ir ar žodžiai neįsispaudė kitame lape, – sukikeno Kaja, o Haris pagalvojo, kad ji, matyt, išgėrusi porą taurių vyno.

– Mhm. Aš turiu omenyje, kas...

– Taip, perskaičiau, kas parašyta dieną prieš tai ir po to. Bet tokiomis sąlygomis mažai kas apsistoja ilgiau nei vienai nakčiai. Nebent užstringa dėl prasto oro. O lapkričio septintąją nesnigo. Bet lensmanas pažadėjo patikrinti lapkričio šeštosios ir aštuntosios įrašus aplinkinių trobelių svečių knygose, kad matytume, kurie keliautojai buvo apsistoję Hovase.

– Gerai. Atrodo, kad darosi šilčiau.

– Gal. O kaip sekasi tau?

– Čia, deja, truputį šalčiau. Radau van Borstą, bet nė vienas iš keturiolikos jo klientų nėra skandinavas. Jis tuo beveik tikras. Užsirašiau šešis vardus ir adresus, bet visi tie žmonės yra gerai žinomi kolekcininkai. O kitų vardų jis tiksliai neprisimena, keliais sakiniais apibūdino tuos pirkėjus, ir tiek. Yra dar du obuoliai, tik van Borstas sako, kad jie – pas kolekcininką Karakase. Ar patikrinai Adelę ir jos vizą?

– Paskambinau į Ruandos konsulatą Švedijoje. Jeigu atvirai, maniau, užvirs košė, bet viskas ėjosi kaip per sviestą.

– Mažieji dorieji Kongo broliai.

– Jie turi Adelės vizos kopiją, ir datos atitinka. Vizos galiojimo laikas seniai baigėsi, ir, aišku, jie nė nenutuokia, kur ta moteris galėtų būti. Patarė susisiekti su imigracijos tarnyba Kigalyje. Davė numerį, paskambinau, gavau kitą numerį. Siuntinėjo nuo Ainošiaus pas Kaipošių, kol pagaliau vienas angliškai kalbantis visažinis paaiškino, kad su Ruanda mes nesame pasirašę bendradarbiavimo sutarties, todėl mandagiai atsiprašė turėsiąs atmesti mano prašymą ir palinkėjo man ir mano šeimai gyventi ilgai ir laimingai. Juk ir tu nieko nesuuodei?

– Ne. Parodžiau van Borstui Adelės nuotrauką. Jis sako, kad vienintelė jo pirkėja moteris turėjo rūdžių raudonumo garbanas ir kalbėjo su Rytų Vokietijos akcentu.

– Rytų Vokietijos akcentu? Ar toks dalykas išvis egzistuoja?

– Nežinau, Kaja. Šis vyras vaikšto su chalatu, nepaleidžia iš dantų cigaretės kandiklio, girtauja ir dedasi akcentų žinovu. Stengiausi nenukrypti nuo temos ir kuo greičiau iš ten išsinešdinti.

Kaja sukikeno. Haris pajuto galįs lažintis, kad nuo baltojo vyno. Tie, kas geria raudonąjį, tiek daug nesijuokia.

– Bet aš šį tą sugalvojau, – pridūrė Haris. – Imigracijos kortelės.

– Taip?

– Turi nurodyti adresą, kur apsistosi pirmą naktį. Jeigu Kigalyje tokios kortelės saugomos, gal pavyks išsiaiškinti, kur Adelė išvyko. Tai užvestų ant kelio. Mat gali būti, jog ji yra vienintelis gyvas žmogus, žinantis, kas įvyko tą naktį Hovaso trobelėje.

– Sėkmės, Hari.

– Ir tau.

Haris padėjo ragelį. Žinoma, galėjo paklausti, su kuo ji vakarieniauja, bet jeigu tai būtų susiję su tyrimu, tikriausiai pati būtų pasakiusi.

Haris sėdėjo balkone tol, kol buvo uždarytas baras ir nutilo butelių dzingsėjimas, o pro atvirą viršutinio aukšto langą pasigirdo besimylinčios poros dejonės. Gerklinės, monotoniškos aimanos. Lyg Ondalsneso kirai, kuriuos girdėdavo, kai atsikėlę dar brėkštant su seneliu leisdavosi į žvejybą. Tėvas niekada neplaukdavo kartu. Kodėl? Ir kodėl Haris niekada apie tai nesusimąstė? Jis tik instinktyviai nujautė, kad tėvui žvejo valtyje ne vieta. Ar būdamas penkerių suprato, jog tėvas paliko ūkį ir siekė mokslo, kad nereikėtų sėdėti žvejo valtyje? Kad ir kaip ten buvo, tėvas nori ten grįžti amžiams. Koks keistas tas gyvenimas. Bent jau mirtis keista.

Haris užsirūkė cigaretę. Dangus juodas, be žvaigždelės; tik virš Niragongo kraterio dangus kiek rausvesnis. Įgėlė kažkoks

vabzdys, ir Hariui suskaudo. Maliarija. Metano dujos. Tolumoje mirgantis Kivu ežeras. *Very nice, very deep.*

Kalnuose nugriaudėjo, ir garsas nuvilnijo ežeru. Ugnikalnio išsiveržimas ar paprasčiausias griaustinis? Haris apsidairė. Dar vienas trenksmas ir kalnuose atsimušęs jo aidas. Ir tuo pat metu iš tolumos Harį pasiekė dar vienas aidas.

Very deep.

Haris plačiai atmerktomis akimis žvelgė į tamsą ir beveik nepastebėjo, kaip atsivėrė dangus, o prapliupęs lietus nuskandino kirų klyksmus.

32 skyrius
Policija

– Džiaugiuosi, kad ištrūkai iš Hovaso trobelės, kol jos neužgriuvo, – kalbėjo lensmanas Kronglis, sėdėdamas viešbučio restorane. – Galėjai užstrigti ten kelioms dienoms, – linktelėjo didžiulio panoraminio lango link. – Bet vaizdas gražus, ar ne?

Kaja pažvelgė į kąsniais drimbantį sniegą. Ir Evenas toks buvo – mėgo gamtos galias, nesvarbu – palankios ar nepalankios jos buvo.

– Tikiuosi, mano traukinys greitai atvyks, – tarė Kaja.

– Taip, žinoma, – patikino Kronglis, sukinėdamas rankoje vyno taurę, ir Kaja nejučia pagalvojo, kad lensmanas retai geria vyną. – Manau, viską išsiaiškinsime. Dar patikrinsime kitose trobelėse esančias svečių knygas.

– Ačiū, – padėkojo Kaja.

Kronglis perbraukė ranka savo neklusnias garbanas ir kreivai šyptelėjo. Per garso kolonėles lyg sirupas liejosi Kriso de Burgo „Lady in Red".

Be jų, restorane buvo vos pora žmonių – du maždaug trisdešimtmečiai vyrukai, kurie sėdėjo prie baltai užtiesto stalo su alaus bokalais ir stebėdami, kaip sninga, laukė kažko, ko nebus.

– Ar čia kartais nebūna ilgu? – paklausė Kaja.

– Kaip čia pasakius, – pradėjo lensmanas ir pažvelgė Kajai į akis. – Jeigu neturi žmonos ir šeimos, lankaisi tokiose vietelėse kaip ši.

– Kad jaustumeisi vienišas su kuo nors kitu, – atsiliepė Kaja.

– Taip, – sutiko Kronglis ir į abi taures įpylė dar vyno. – Bet turbūt ir Osle tas pats?

– Taip. Teisybė. Ar turi šeimą?

Kronglis gūžtelėjo pečiais.

– Turėjau žmoną. Bet jai toks gyvenimas pasirodė nuobodus, todėl persikraustė ten, kur gyveni tu. Ir aš ją suprantu. Tokioje vietoje reikia turėti įdomų darbą.

– O tu tokį ir turi?

– Manau, taip. Aš čia visus pažįstu, o jie pažįsta mane. Vieni kitiems padedame. Man reikia jų, o jiems... na... – Kronglis apsuko taurę rankoje.

– Jiems reikia tavęs, – užbaigė mintį Kaja.

– Norisi tuo tikėti.

– O tai svarbiausia.

– Taip, – tvirtai pasakė Kronglis ir pažvelgė į Kają.

Eveno akys. Su žaižaruojančiomis šypsenėlėmis jose; atrodo, kad visada vyksta kas nors linksmo ir gero. Net jei taip ir nėra. Ypač jei taip nėra.

– O Odas Utmas?

– O ką jis?

– Parvežė mane ir iškart išvažiavo. Ką jis veikia šiokiais vakarais?

– Iš kur žinai, kad nesėdi namie su žmona ir vaikais?

– Jei kada pamatyčiau atsiskyrėlį, lensmane...

– Vadink mane Aslaku, – nusijuokė Kronglis ir vėl paėmė taurę. – Matau, kad tu – tikra policininkė. Bet Utmas ne visada toks buvo.

– Nejaugi?

– Iki dingstant sūnui buvo visai pakenčiamas. Taip, galima sakyti, netgi sukalbamas. Bet, mano galva, visada slėpė kažkokį pyktį.

– O aš maniau, kad toks vyras kaip Utmas – vienišius.

– Ir jo žmona buvo graži. Na, palyginti su jo baisuoliška išvaizda. Matei jo dantis?

– Taip, pastebėjau, kad nešioja ortodontines kabes.

– Neva kad dantys neišsiklaipytų, – Aslakas Kronglis papurtė galvą ir nusijuokė ne balsu, o akimis. – Turbūt tik dėl kabių jie ir neišbyra.

– Klausyk, negi jis sniegaeigiu vežėsi tikrą *dinamitą*?

– Tu jį matei, – pasakė Kronglis, – ne aš.

– Kaip suprasti?

– Čia gyvena nemažai tokių, kurie nemato jokios romantikos valandų valandas sėdėti su meškere prie kalnų ežero, bet turėti žuvies ant pietų stalo nori.

– Įmeta į ežerus dinamito?

– Kai tik ištirpsta ledas.

– Bet ar tai nėra nelegalu?

Kronglis tarsi gindamasis iškėlė rankas.

– Kaip sakiau, aš nieko nemačiau.

– Taip, tiesa, tu juk čia gyveni. Ar tik nelaikai dinamito ir pats?

– Tik garažui, kurį ruošiuosi statyti.

– Aišku. O Utmo ginklas? Atrodo modernus, su optiniu taikikliu ir panašiai.

– Tikrai. Utmas buvo lokių medžiotojas. Kol neapako viena akimi.

– Mačiau jo akį. Kas nutiko?

– Atrodo, sūnus išvertė stiklinę rūgšties ir ant jo užtiško.

– Atrodo?

Kronglis gūžtelėjo pečiais.

– Tik Utmas žino, kas iš tikrųjų nutiko. Jo sūnus dingo būdamas penkiolikos. Netrukus dingo ir jo žmona. Bet tai įvyko prieš aštuoniolika metų, kai čia dar negyvenau. Nuo tada Utmas gyvena kalnuose vienas, be televizoriaus, be radijo, net laikraščių neskaito.

– Kaip jie dingo?

– Kas ten žino... Prie Utmo namų yra daug stačių skardžių, nuo kurių gali nukristi. O dar sniegas. Sniego griūties teritorijoje rastas sūnaus batas, bet ištirpus sniegui kūno niekas nerado, o taip pamesti batą sniege tikrai keista. Yra manančių, kad vaikiną sudraskė lokys. Nors, kiek žinau, prieš aštuoniolika metų lokių čia nebuvo. Yra ir galvojančių, kad čia rankas prikišo pats Utmas.

– Oho! Kodėl gi?

– Naa, – numykė Aslakas, – ant berniuko krūtinės buvo didžiulis randas. Žmonės mano, kad tai berniuko tėvo darbas. Tai kažkaip susiję su berniuko motina Karena.

– O kaip?

– Juodu dėl jos varžėsi.

Išvydęs Kajos akyse klausimą, Aslakas papurtė galvą.

– Tai atsitiko prieš man atsikraustant. Rojus Stilė, kuris dirba čia lensmano padėjėju nuo neatmenamų laikų, nuvyko į Utmo namus, bet rado tik Odą ir Kareną. Ir abu tvirtino tą patį. Kad berniukas išėjo medžioti ir negrįžo. Bet tai buvo balandį.

– Ne medžioklės sezonas?

Aslakas papurtė galvą.

– Ir nuo tada niekas to vaiko nematė. O kitais metais dingo Karena. Manoma, kad ji iš sielvarto nusipirko bilietą į vieną pusę – nušoko nuo uolos.

Kaja tarėsi išgirdusi, kad lensmano balsas virptelėjo, bet gal kaltas vynas.

– O ką manai tu? – paklausė.

– Manau, kad taip ir buvo. Kad berniukas pateko į sniego griūtį. Ir užduso po sniegu. Tirpstantis sniegas nunešė jį į ežerą, ten ir tebėra. Tikėkimės, kad kartu su mama.

– Gal ir geriau nei lokys.

– Ne!

Kaja pažvelgė į Aslaką. Jo akys nustojo juoktis.

– Būti palaidotam po sniegu, – prabilo jis ir pažvelgė į lauke krintantį sniegą. – Tamsa. Vienatvė. Negali pajudėti, sniegas tave suspaudžia savo geležiniame glėbyje ir juokiasi iš tavo bandymų išsilaisvinti. Supratimas, kad mirsi. Panika, mirties baimė, kai pradedi dusti. Blogiau ir būti negali.

Kaja gurkštelėjo vyno. Pastatė taurę ant stalo.

– Kiek laiko gulėjai po sniegu? – paklausė.

– Man atrodo, tris, gal keturias valandas, – atsakė Aslakas. – Mane iškasusieji sakė, kad gulėjau po sniegu penkiolika minučių. Dar penkias, ir būčiau nebegyvas.

Atėjęs padavėjas perspėjo, kad po dešimties minučių nebeparduos alkoholio, ir paklausė, ar jie nenorėtų dar ko nors. Kaja atsakė, kad nieko nebereikia, ir padavėjas priešais Aslaką padėjo sąskaitą.

– Kodėl Utmas nešiojasi ginklą? – kamantinėjo Kaja. – Kaip suprantu, dabar ne medžioklės sezonas.

– Neva apsiginti nuo žvėrių. Saugumo sumetimais.

– Bet ar čia yra žvėrių? Vilkų?

– Niekada man nesakė, nuo kokių konkrečiai žvėrių. Beje, sklinda gandas, kad naktimis po tą plynaukštę klaidžioja berniuko dvasia. Ir jeigu ją pamatai, turi saugotis, nes tai reiškia, kad netoliese yra status skardis arba įvyks sniego griūtis.

Kaja ištuštino taurę.

– Galiu leisti dar valandą prekiauti alkoholiu, jei nori.

– Ačiū, Aslakai, bet rytoj man anksti keltis.

– Oo, – pasakė jis besijuokiančiomis akimis ir brūkštelėjo ranka per garbanas, – dabar man... – nutilo.

– Kas?

– Nieko. Tikriausiai namie turi vyrą arba vaikiną.

Kaja nusišypsojo, bet nieko neatsakė.

Aslakas kurį laiką žiūrėjo į stalą, o tada tyliai pratarė:

– Na va, kaimietis policininkas pasigėrė ir ėmė sapalioti.

– Viskas gerai, – nuramino jį Kaja. – Vaikino aš neturiu. Ir tu man patinki. Primeni mano brolį.

– Bet?

– Kas – bet?

– Nepamiršk, kad ir aš policininkas. Matau, kad nesi atsiskyrėlė. Juk kažką turi?

Kaja nusikvatojo. Šiaip jai jau būtų gana. Tikriausiai kaltas vynas. Arba jai patinka Aslakas Kronglis. O gal Evenui mirus neturi su kuo apie tai pasikalbėti, o Aslakas yra nepažįstamasis, toli nuo Oslo – žmogus iš visai kito rato.

– Aš įsimylėjau, – išgirdo save sakant. – Policininką.

Kad nuslėptų staiga užliejusį susijaudinimą, Kaja prisidengė burną vandens stikline. Keista, kad nepripažino sau to anksčiau, o tik dabar, kai garsiai ištarė.

Aslakas sveikindamas pakėlė taurę.

– Sveikinu tą laimingąjį. Ir, tikiuosi, laimingąją.

Kaja papurtė galvą.

– Nėra su kuo sveikinti. Dar ne. O gal ir iš viso nebus. Dieve, ką aš kalbu...

– Nieko tokio. Pasakok.

– Tai sudėtinga. Jis yra sudėtingas. Ir aš nežinau, ar jis manęs nori. Nors iš tiesų viskas gana paprasta.

– Leisk, atspėsiu: jis turi žmoną ar draugę ir nenori jos palikti.

Kaja atsiduso.

– Gal. Tiesą sakant, nežinau. Aslakai, ačiū už didžiulę pagalbą, bet man...

– ...reikia eiti miegoti, – lensmanas atsistojo. – Manau, čia kaip tik tau: jei norėsi pamiršti širdies skausmą ir pabėgti iš

miesto, apgalvok šią galimybę, – ir padavė jai A4 formato lapą su Holo lensmano kontoros adresu viršuje.

Kaja perskaitė ir garsiai nusikvatojo:

– Lensmano padėjėja?

– Rojus Stilė rudenį išeina į pensiją, o gerą policininką rasti sunku, – dėstė Aslakas. – Tai viešas skelbimas apie laisvą darbo vietą. Paskelbėme praeitą savaitę. Mūsų kontora yra Jeilo centre. Kas antras savaitgalis laisvas, be to, nemokamas odontologinis gydymas.

Atsigulusi Kaja tolumoje išgirdo dundesį. Griaustinis ir sniegas retai eina kartu.

Paskambino Hariui, bet atsiliepė atsakiklis. Papasakojo kraują stingdančią istoriją apie vietinį gidą Odą Utmą, kurio dantys sugedę ir kuris nešioja ortodontines kabes, bei apie Odo sūnų, kuris turbūt yra dar šlykštesnis, jeigu aštuoniolika metų vaidenasi. Tada nusikvatojo. Suprato esanti girta. Palinkėjo labos nakties.

Ir ėmė sapnuoti sniego griūtis.

*

Buvo vienuolikta ryto. Haris su Džo iš Gomos išvyko septintą; pavyko be problemų kirsti Ruandos sieną, todėl dabar Haris stovėjo antrame Kigalio oro uosto terminalo aukšte. Pora uniformuotų pareigūnų jį greitai apieškojo. Ne iš priešiškumo, o kad įsitikintų, jog jis tikrai tas, kuo sakosi esąs – policininkas iš Norvegijos. Haris vėl įsidėjo tapatybės kortelę į švarko kišenę ir užčiuopė glotnų rudą kaip kava popierių. Bėda ta, kad jie dviese. Kaip vienu metu papirkti du valstybės tarnautojus? Leisti pasidalyti vokelio turinį ir mandagiai paprašyti neįskųsti vienam kito?

Vienas pareigūnas – tas pats, kuris prieš dvi dienas patikrino Hario pasą, – kilstelėjo beretę.

– *So you want a copy of the immigration card of... could you repeat the date and the name?*

– *Adele Vetlesen. We know she arrived at this airport November twenty-fifth. And I do pay a finder's fee.**

Abu pareigūnai susižvalgė, ir vienas, gavęs ženklą, išėjo iš patalpos. Antrasis priėjo prie langelio ir nužvelgė pakilimo taką bei nusileidusį mažąjį DH8, kuriuo po penkiasdešimt penkių minučių Haris pradės savo kelionę namo.

– Už paiešką, – tyliai pakartojo pareigūnas. – Pone Hūle, tikriausiai žinote, kad duoti kyšį valstybės tarnautojui yra nusikaltimas? Bet jūs turbūt manote: *shit, this is Africa.***

Haris pagalvojo, kad šio žmogaus oda tokia juoda, jog primena batų tepalą.

Pajuto, kaip marškiniai prilipo prie nugaros. Tie patys marškiniai. Tikėkimės, Nairobio oro uoste galima nusipirkti marškinius. Jeigu tik pavyks iki ten nusigauti.

– *That's right****, – atsakė Haris.

Pareigūnas nusijuokė ir pridūrė:

– Kietas vyrukas! Juk esat kietas, Hūle? Vos atvykote, supratau, kad esate policininkas.

– Taip?

– Mudu abu vienodai vienas kitą ištyrinėjome.

Haris gūžtelėjo pečiais.

Durys atsivėrė. Kitas pareigūnas grįžo su moterimi, kuri buvo apsirengusi kaip sekretorė – su kaukšinčiais aukštakulniais ir ant nosies galo pūpsančiais akinukais.

* Tai kieno imigracijos kortelės jūs norite? Prašome pakartoti datą ir vardą. – Adelės Vetlesen. Žinome, kad ji lapkričio 25-ąją atvyko į šį oro uostą. Aš atsilyginsiu už paiešką. (Angl.)

** Šūdas, juk čia Afrika. (Angl.)

*** Tikrai taip. (Angl.)

– Apgailestauju, – žiūrėdama į Harį prabilo nepriekaištinga anglų kalba. – Patikrinau tos dienos duomenis. Nurodytu lėktuvu Adelė Vetlesen neskrido.

– Mhm. O gal čia įsivėlė kokia klaida?

– Vargu. Imigracijos kortelės sudėtos pagal datą. Jūs turite omenyje trisdešimt septynių vietų DH8 iš Entebės. Korteles galima peržiūrėti greitai.

– Mhm. Jeigu taip, gal patikrintumėte dar kai ką?

– Žinoma, prašom. O ką?

– Patikrinkite, ar tuo lėktuvu neatskrido kokia kita moteris iš užsienio.

– Kodėl turėčiau tai daryti?

– Todėl, kad šiuo lėktuvu turėjo skristi Adelė Vetlesen. Taigi arba ji pasinaudojo svetimu pasu...

– Labai tuo abejočiau, – įsiterpė pasų tikrintojas. – Mes visada labai atidžiai apžiūrime paso nuotrauką, o tada nuskenuojame pasą prietaisu, kuris nustato, ar paso numeris buvo užregistruotas pagal Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos reikalavimus.

– ...arba kas nors keliavo Adelės Vetlesen vardu, o tada, kad prasmuktų pro čia, pasinaudojo savo tikruoju pasu. Kas labai tikėtina, nes pasų numeriai nėra tikrinami, nei registruojant keleivius į skrydį, nei lėktuve.

– Tiesa, – sutiko vyriausiasis pasų tikrintojas ir kilstelėjo savo beretę. – Oro uosto darbuotojai tik pažiūri, ar vardas ir nuotrauka daugmaž atitinka. Bet kurioje pasaulio dalyje už penkiasdešimt dolerių tau padirbs pasą, su kuriuo galėsi įsėsti į lėktuvą. Tik kai atvyksti į paskirties vietą, patikrinama, ar tavo paso numeris atitinka, ir tada nustatoma, kurie pasai suklastoti. Bet klausimas lieka tas pats: kodėl turėtume jums padėti, pone Hūle? Ar atvykote su oficialia misija ir ar turite tai patvirtinančius dokumentus?

– Mano oficiali misija buvo nuvykti į Kongą, – pamelavo Haris, – bet ten nieko neradau. Adelė Vetlesen dingusi, ir mes

nuogąstaujame, kad ją, kaip ir kitas tris moteris, tarp kurių yra parlamento deputatė, galėjo nužudyti serijinis žudikas. Parlamento deputatė – Marita Olsen, galite patikrinti internete. Suprantu, kad turėčiau grįžti namo ir veikti per oficialius kanalus, bet taip sugaišime kelias dienas ir suteiksime žudikui pranašumą. Ir laiko, kad dar ką nors nužudytų.

Haris pamatė, kad jo žodžiai padarė įspūdį. Vyriausiasis pareigūnas pasitarė su moterimi, ir toji vėl išėjo.

Dabar laukė tylėdami.

Haris pažvelgė į laikrodį. Dar neužsiregistravo į skrydį.

Praėjo šešios minutės, kai išgirdo atkaukšint aukštakulnius.

– Eva Rozenberg, Julijana Verni, Veronika Raul Gueno ir Klerė Hobs, – dar nespėjus užsidaryti durims, moteris išpylė vardus, pasitaisė akinius ir padėjo priešais Harį keturias imigracijos korteles. – Čia atvyksta nedaug europiečių moterų.

Haris perbėgo akimis korteles. Visose nurodyti Kigalio viešbučių adresai, bet ne „Gorilos“. Pažiūrėjo į moterų namų adresus. Evos Rozenberg kortelėje nurodytas Stokholmas.

– Dėkoju, – tarė Haris ir, švarko kišenėje suradęs taksi kvitą, užsirašė vardus, adresus ir pasų numerius.

– Apgailestauju, kad galime padėti tik tiek, – pasakė moteris ir vėl pasitaisė akinius.

– Nieko tokio, – paguodė Haris. – Jūs man labai padėjote. Tikrai.

– *And now, policeman**, – pasakė aukštasis lieknasis pareigūnas, ir šypsena nušvietė jo juodą kaip naktis veidą.

– *Yes?* – pasirengęs ištraukti rudą kaip kava vokelį sukluso Haris.

– Dabar jums laikas užsiregistruoti į skrydį į Nairobį.

– Mhm, – sumurmėjo Haris, žiūrėdamas į laikrodį. – Teks sėsti į kitą lėktuvą.

* O dabar, policininke. (Angl.)

– Į kitą?

– Turiu grįžti į „Gorilos“ viešbutį.

*

Kaja sėdėjo vadinamajame „komforto klasės“ keleiviniame vagone, kuris, nepaisant nemokamo laikraščio, dviejų puodelių nemokamos kavos ir elektros lizdo nešiojamajam kompiuteriui, reiškia, kad jautiesi kaip silkė skardinėje, ko nepasakytum apie pustuščius pigiausios klasės vagonus. Todėl pamačiusi, kad skambina Haris, ji griebė telefoną ir išdūmė ten.

– Kur esi? – paklausė Haris.

– Traukinyje. Ką tik pravažiavome Hionefosą. O tu?

– „Gorilos“ viešbutyje Kigalyje. Radau Adelės Vetlesen viešbučio registracijos formuliarą. Išskrisiu atgal tik po pietų, bet rytoj ryte būsiu namie. Gal paskambintum savo draugeliui moliūgagalviui iš Drameno policijos skyriaus ir paklaustum, ar negalėtume pasiskolinti Adelės rašyto atviruko? Gali paprašyti, kad atvežtų į stotį. Juk Dramene traukinys stoja?

– Bandai laimę? Bet pamėginsiu. Ką su juo darysime?

– Palyginsime raštą. Yra toks rašysenos ekspertas Žanas Hju; prieš gaudamas invalidumo pensiją dirbo KRIPOS'e. Pakviesk jį rytoj į biurą septintą ryto.

– Taip anksti? Manai, jis...

– Tu teisi. Aš nuskenuosiu Adelės registracijos formuliarą ir atsiųsiu elektroniniu paštu, kad dar šį vakarą galėtum nueiti pas Žaną su abiem rašto pavyzdžiais.

– Šį vakarą?

– Apsidžiaugs tave pamatęs. Tad jei turi kitų planų, jie atšaukiami.

– Puiku. Beje, atsiprašau, kad vakar taip vėlai skambinau.

– Nesijaudink. Linksma istorija.

– Buvau išgėrusi.

– Taip ir maniau.

Haris padėjo ragelį.

– Ačiū už pagalbą, – padėkojo administratoriui.

Šis atsakė šypsena.

Pagaliau rudas kaip kava vokelis rado naują šeimininką.

*

Šerstina Rodsmuen bendrojoje salėje priėjo prie moters, kuri pro langą stebėjo ant Sandvikos medinių namų stogų krintančius lietaus lašus. Priešais ją stovėjo nepaliestas torto gabaliukas, o ant jo – žvakutė.

– Šį telefoną radome jūsų palatoje, Katrina, – pasakė tyliai. – Jį man atnešė seselė. Juk žinote, kad draudžiama naudotis telefonu?

Katrina palinksėjo galva.

– Beje, – pasakė Rodsmuen, paduodama Katrinai telefoną, – jis skamba.

Katrina Brat paėmė vibruojantį telefoną ir paspaudė žalią mygtuką.

– Čia aš, – pasakė skambinantysis. – Turiu keturių moterų vardus. Noriu išsiaiškinti, kurios lapkričio 25-ąją užsiregistravo į skrydį RA101 į Kigalį. Ir patikrinti, ar tikrai viena iš jų tą vakarą nebuvo registruota Ruandos viešbutyje.

– Gerai laikausi, ačiū, teta.

Sekundėlės tyla.

– Supratau. Kai galėsi, paskambink.

Katrina grąžino telefoną Šerstinai Rodsmuen.

– Teta siunčia man geriausius linkėjimus gimimo dienos proga.

Šerstina Rodsmuen papurtė galvą.

– Taisyklės sako, kad telefonu draudžiama naudotis. Jeigu juo nesinaudojate, negaliu drausti jo turėti. Žiūrėkite, kad seselė nepamatytų, gerai?

Katrina linktelėjo galva, ir Rodsmuen išėjo.

Katrina dar kurį laiką pasėdėjo žiūrėdama pro langą, tada atsistojo ir nuėjo į poilsio kambarį. Žengdama per slenkstį, išgirdo seselės balsą:

– Kur susiruošėt, Katrina?

Ši neatsigręždama atsakė:

– Dėlioti pasianso.

33 skyrius
Leipcigas

Gunaras Hagenas leidosi liftu į pirmą aukštą.

Žemyn. Pažemintas. Susikrimtęs. Sukritikuotas.

Išlipo iš lifto ir nužingsniavo tuneliu.

Belmanas tesėjo pažadą, neblefavo. Pamėtėjo gelbėjimo ratą, pasiūlė aukštą postą besiplečiančiame KRIPOS'e. Haris raportavo trumpai drūtai. Jokių rezultatų. Ir kvailiui aišku, kad laikas griebtis net ir šiaudo.

Nesibeldęs atplėšė duris tunelio gale.

Kaja Solnes maloniai nusišypsojo, o priešais kompiuterį su telefonu prie ausies sėdintis Haris Hūlė net neatsisukdamas sučiulbo: „Prisėskit šefe, gal kavos?" – lyg VPI antrasis aš būtų iš anksto pranešęs apie jo apsilankymą.

Hagenas atsistojo tarpduryje.

– Gavau žinią, kad tau nepavyko rasti Adelės Vetlesen. Laikas krautis daiktus. Jau seniai laikas buvo, be to, tavęs reikia kitose bylose. Bent jau tavęs, Kaja Solnes.

– *Danke schön, Günther**, – padėkojo pašnekovui Haris, padėjo ragelį ir su kėde atsisuko.

* Labai ačiū, Giunteri. (Vok.)

– *Danke schön?* – pakartojo Hagenas.

– Leipcigo policija, – paaiškino Haris. – Beje, šefe, Katrina Brat siunčia jums geriausius linkėjimus. Prisimenate tokią?

Hagenas įtariai nužvelgė savo inspektorių.

– Maniau, kad Brat guli psichiatrinėje?

– Tikrai taip, – eidamas prie kavos aparato atsakė Haris, – bet kai reikia ką nors surasti internete, ta moteris yra genijus. Jei jau prakalbome apie paieškas, šefe...

– Paieškas?

– Ar jums pavyktų gauti daugiau lėšų, kad pradėtume paieškas?

Hagenui vos neišvirto akys. Tada VPI pratrūko juoktis:

– Hari, po velnių, na, tu ir duodi. Ką tik bergždžiai iššvaistei pusę biudžeto Konge, o dabar nori, kad policija pradėtų paieškos operaciją? Šis tyrimas tučtuojau sustabdomas. Ar supratai?

– Supratau... – pasakė į du puodelius įpildamas kavos Haris ir vieną padavė Hagenui, – ir dar šį tą. Netrukus ir jūs suprasite, šefe. Sėskite į mano kėdę ir paklausykite.

Hagenas žiūrėjo čia į Harį, čia į Kają. Skeptiškai žvilgtelėjo į kavą. Tada atsisėdo.

– Turi dvi minutes.

– Viskas nesudėtinga, – pradėjo Haris, – lapkričio 25-ąją į Kigalį Briuselio avialinijomis skridusiųjų sąrašuose Adelė Vetlesen yra. O pasų kontrolės duomenimis, niekas tokiu vardu į šalį neatvyko. Pasirodo, kad su suklastotu Adelės pasu iš Oslo išskrido kita moteris. Ir jai būtų pavykę su tuo pasu prasmukti, jeigu ne kontrolė paskirties vietoje – Kigalyje, kur kompiuteriu tikrinami pasai ir pasų numeriai. Vadinasi, toji nežinoma moteris turėjo pasinaudoti savo tikruoju pasu. Pasų kontrolė neprašo parodyti ant bilieto parašyto vardo, todėl neatitikimas tarp paso ir bilieto nebuvo pastebėtas. Žinoma, tol, kol kai kas to nepatikrino.

– Tu patikrinai?

– Aha.

– O gal tarnybos tiesiog neapsižiūrėjo? Gal jie pamiršo užregistruoti, kad Adelė atvyko?

– Gali būti. Bet yra dar ir atvirukas...

Haris linktelėjo Kajai, ir ji ištiesė atviruką. Atviruke Hagenas išvydo kažką panašaus į smilkstantį ugnikalnį.

– Jis buvo išsiųstas iš Kigalio tą pačią dieną, kai ji turėjo ten atvykti, – paaiškino Haris. – Bet, pirma, tai Niragongo ugnikalnis, kuris yra ne Ruandoje, o Konge. Antra, Žanas Hju palygino rašyseną šiame atviruke su rašysena registracijos formuliare, kurį Adelė pildė „Gorilos" viešbutyje.

– Ir, be abejo, nustatė tai, ką net ir aš matau, – tarė Kaja, – rašė ne tas pats žmogus.

– Gerai gerai, – sumurmėjo Hagenas, – bet ką tuo nori pasakyti?

– Kažkas labai stengėsi parodyti, kad Adelė Vetlesen išvyko į Afriką, – dėstė Haris. – Aš manau, kad kažkas privertė ją parašyti tą atviruką Norvegijoje. O tada kitas žmogus nusivežė atviruką į Afriką ir iš ten išsiuntė atgal į Norvegiją. Ir viskas tam, kad sudarytų įspūdį, jog ten iškeliavusi Adelė parašė apie savo svajonių vaikiną ir kad grįš tik kovą.

– Ar žinai, kas tai galėjo padaryti?

– Taip.

– Taip?

– Kigalio oro uosto imigracijos tarnyba rado kortelę, kurioje užrašytas Julijanos Verni vardas. Bet mūsų draugė pamišėlė iš Bergeno teigia, kad minėtą dieną šis vardas nėra registruotas jokiuose Ruandos oro linijų sąrašuose ar viešbučiuose, kurie turi šiuolaikinę elektroninio registravimo įrangą. Tačiau po trijų dienų jos vardas jau įtrauktas į sąrašą keleivių, skrendančių Ruandos oro linijomis iš Kigalio.

– Ar turėčiau žinoti, kaip gavai šią informaciją?

– Ne, šefe. Bet jums reikia žinoti, kas ir kur yra Julijana Verni.

– O tai yra?

Haris pažvelgė į laikrodį.

– Imigracijos kortelėje nurodyta, kad ji gyvena Vokietijoje, Leipcige. Šefe, ar kada nors esate buvęs Leipcige?

– Ne.

– Ir aš ne. Aš tik žinau, kad tai yra gimtasis Gėtės, Bacho ir dar kažkurio valso karaliaus miestas. Palauk, kuo jis vardu?

– O kaip tai susiję su...

– Na, matot, Leipcigas žymus dar ir tuo, kad jame laikomi pagrindiniai saugumo tarnybos – Stasi – archyvai. Šis miestas yra buvusioje Vokietijos Demokratinėje Respublikoje. Ar žinote, kad per keturiasdešimt VDR gyvavimo metų Rytų Vokietijos kalba pasikeitė taip, kad ausylas žmogus gali išgirsti skirtumą tarp Rytų ir Vakarų vokiečių.

– Hari...

– Atleiskite, šefe. Esmė ta, kad lapkričio pabaigoje Rytų Vokietijos akcentu kalbanti moteris buvo Konge, Gomos mieste, o nuo Kigalio iki jo – vos trys valandos automobiliu. Ir esu linkęs tikėti, kad būdama ten ji nupirko žmogžudystės įrankį, kuriuo atimta gyvybė Borgnei Stem-Miurei ir Šarlotei Lol.

– Policija mums atsiuntė paso kopiją, – pasakė Kaja ir padavė Hagenui popieriaus lapą.

– Van Borstas taip ir apibūdino pirkėją, – tarė Haris. – Julijana Verni turi tankias rūdžių raudonumo garbanas.

– Plytų raudonumo, – pataisė Kaja.

– Atsiprašau? – nesuprato Hagenas.

Kaja parodė į lapą.

– Ji turi seno pavyzdžio pasą, kuriame nurodoma plaukų spalva. Jie tokią spalvą vadina „plytų raudonumo“. Na, žinot vokiečių skrupulingumą.

– Aš paprašiau Leipcigo policiją paimti jos pasą ir patikrinti, ar Kigalio antspaudas tikrai atitinka mus dominančią datą.

Gunaras Hagenas sutrikęs pažvelgė į atspausdintą lapą. Atrodė, kad šiuo metu jo smegenys apdoroja iš Hario ir Kajos

gautą informaciją. Pagaliau pakėlė galvą, išrietęs vieną tankų antakį.

– Ar norite pasakyti, kad... kad turite žmogų, kuris... – VPI nurijo seiles ir ieškojo tinkamų žodžių, kad šis stebuklas, šis miražas nedingtų, jeigu ištars tai balsu. Bet tada pasidavė: – Yra mūsų serijinis žudikas?

– Aš sakau tik tai, ką girdėjote, – atsiliepė Haris. – Bent jau kol kas. Mano kolega Leipcige šiuo metu tikrina jos asmeninius duomenis ir duomenis apie teistumą, tad netrukus žinosime apie *Fräulein** Verni daugiau.

– Bet ši žinia tiesiog nuostabi, – spinduliuodamas į Harį ir Kają pažiūrėjo Hagenas, o šie padrąsino jį galvos linktelėjimu.

– Deja, – gurkštelėdamas kavos pridūrė Haris, – ne Adelės Vetlesen šeimai.

Hageno šypsena dingo.

– Tikrai. Kaip manote, ar yra vilties...

Haris papurtė galvą.

– Ji negyva, šefe.

– Bet...

Tuo metu suskambo telefonas.

Haris pakėlė ragelį.

– *Ja, Günther!* – ir kreivai šypsodamasis pakartojo: – *Ja, Harry Klein. Genau.***

Gunaras Hagenas ir Kaja tylėdami klausėsi Hario. O šis užbaigė pokalbį žodeliu „danke“ ir padėjo ragelį. Krenkštelėjo.

– Ji negyva.

– Taip, jau sakei, – tarė Hagenas.

– Ne, Julijana Verni. Gruodžio antrąją rasta Elsterio upėje.

Hagenas panosėje nusikeikė.

– Mirties priežastis? – paklausė Kaja.

Haris žvelgė į tolį.

* Panelę. (Vok.)

** Taip, Giunteri. Taip, Mažasis Haris. Tikrai. (Vok.)

– Nuskendo.

– Gal tai nelaimingas atsitikimas?

Haris lėtai papurtė galvą.

– Prigėrė ne vandenyje.

Stojusioje tyloje jie išgirdo gretimoje patalpoje kunkuliuojant boilerio vandenį.

– Durtinės žaizdos burnoje? – paklausė Kaja.

Haris linktelėjo.

– Jeigu tiksliau, dvidešimt keturios. Ją nusiuntė į Afriką parvežti įrankio, kuriuo bus nužudyta.

34 skyrius
Tarpininkė

– Vadinasi, Julijana Verni rasta negyva Leipcige praėjus trims dienoms po to, kai parskrido iš Kigalio? – paklausė Kaja. – Ten nukeliavo Adelės Vetlesen vardu, užsisakė „Gorilos“ viešbutyje kambarį ir išsiuntė atviruką, kurį, turbūt kam nors padiktavus, užrašė tikroji Adelė Vetlesen.

– Sutinku, – tarstelėjo Haris ir užkaitė dar kavos.

– Ir manai, kad Verni padarė tai bendradarbiaudama su kažkuo kitu, – pasakė Hagenas, – ir kad tas kitas, norėdamas sumėtyti pėdsakus, Julijaną nužudė.

– Taip, – pritarė Haris.

– Taigi tereikia rasti ryšį tarp Verni ir to antro žmogaus. Neturėtų būti labai sunku. Jeigu tokį nusikaltimą atliko kartu, vadinasi, buvo labai artimi.

– Na, o aš linkęs manyti, kad bus sudėtinga.

– Kodėl?

– Todėl, – pasakė Haris, nuspausdamas dangtelį ir įjungdamas kavos aparatą, – kad Julijana Verni jau buvo teista. Nar-

kotikai. Prostitucija. Valkatavimas. Žodžiu, buvo iš tų, kuriuos nesunku pasamdyti tokiam darbeliui. Tai leidžia manyti, kad už to slypintis žmogus viską gerai apgalvojo ir įkalčių nepaliko. Katrina išsiaiškino, kad Verni atvyko iš Leipcigo į Oslą. Iš čia, prisidengusi Adelės vardu, nukeliavo į Kigalį. Visgi Katrinai pavyko aptikti tik tai, kad iš Verni mobiliojo telefono skambinta į Oslą. Tas žmogus yra labai nuovokus.

Hagenas liūdnai papurtė galvą:

– Kiek betrūko...

Haris atsisėdo prie stalo.

– Yra ir kita problema, kurią turime išspręsti. Tą naktį Hovaso trobelėje apsistoję žmonės.

– O ką jie?

– Negalima atmesti tikimybės, kad iš svečių knygos išplėštas lapas yra juodasis sąrašas. Reikia juos perspėti.

– Kaip? Juk nežinome, kas jie.

– Kreipkimės į juos per žiniasklaidą. Net jeigu taip leisime žudikui suprasti, jog aptikome pėdsakus.

Hagenas iš lėto papurtė galvą.

– Juodasis sąrašas. Ir tik dabar apie tai pagalvojote?

– Žinau, šefe, – Haris pažvelgė Hagenui į akis. – Jeigu būčiau per žiniasklaidą apie tai paskelbęs, vos tik sužinojome apie Hovaso trobelę, būtume išgelbėję Eliją Skogą.

Kambaryje įsiviešpatavo tyla.

– Negalima kreiptis į žiniasklaidą, – pasakė Hagenas.

– Kodėl?

– Jeigu kas nors atsilieps į šį žiniasklaidos perspėjimą, gal sužinosime, kas dar buvo toje trobelėje ir kas iš tikrųjų įvyko, – tarė Kaja.

– Negalima kreiptis į žiniasklaidą, – pakartojo Hagenas ir atsistojo, – mes tiriame dingusio žmogaus bylą ir aptikome ryšį su žmogžudystės byla, o ja užsiima KRIPOS. Turime jiems perduoti informaciją ir leisti ja naudotis. Paskambinsiu Belmanui.

– Palaukit! – paniuro Haris. – Ir jam atiteks visa garbė dėl to, ką padarėme mes?

– Kažin ar čia iš viso bus kokios garbės, – eidamas link durų pasakė Hagenas. – O jūs jau galite pradėti kraustytis.

– Ar ne per daug skubame? – paklausė Kaja.

Vyrai sužiuro į ją.

– Turiu omenyje, kad žmogaus dar neradome. Ar neturėtume pirma nustatyti jos buvimo vietos ir tik tada susitvarkyti?

– Tai ką ketinate daryti? – paklausė Hagenas.

– Kaip sakė Haris. Ieškosime.

– Po šimts, jūs gi nežinote, kur ieškoti.

– Haris žino.

Abu įsmeigė akis į inspektorių; šis viena ranka pagriebė nuo kavos aparato kavinuką, o kitoje laikė puodelį, nuo kurio sklido purvinai rudi garai.

– Žinai? – paklausė Hagenas.

– Žinau, – atsakė Haris.

– Kur?

– Turėsit nemalonumų, – perspėjo Haris.

– Užsičiaupk ir klok! – nepastebėdamas nelogiškumo paliepė Hagenas. O tuo metu galvojo: na štai, ir vėl taip elgiuosi. Ir kaip šis aukštas šviesiaplaukis policininkas, visa galva į ką nors pasinėręs, vis sugeba įvelti ir kitus?

*

Ulavas Hūlė pažvelgė į Harį ir su juo atėjusią moterį.

Prisistatydama ji padarė reveransą, ir Haris pastebėjo, kad tėvui tai patiko; tėvas visada skųsdavosi, kad moterys nebedaro reveransų.

– Vadinasi, esate Hario kolegė, – pasakė Ulavas. – Ar jis gražiai elgiasi?

– Mes ruošiamės operacijai, – pasakė Haris. – Užsukau tik pasižiūrėti, kaip tu.

Tėvas blausiai nusišypsojo, gūžtelėjo pečiais ir pamojo Hariui, kad prieitų arčiau. Haris pasilenkė prie tėvo, pasiklausė. Ir krūptelėjo.

– Viskas bus gerai, – pasakė staiga prikimusiu balsu ir išsitiesė. – Dar ateisiu vakare, gerai?

Koridoriuje Haris susistabdė Altmaną, o Kajai parodė ją pasivysiąs.

– Bičiuli, ar negalėtum padaryti man didelės paslaugos, – paprašė, kai Kaja dingo iš akių. – Tėvas man ką tik pasakė, kad jam labai skauda. Niekada jums neišsiduos, nes baiminasi, kad padidinsite skausmą malšinančių vaistų dozę, o jis, na... jis tiesiog mirtinai bijo priklausomybės nuo... vaistų. Tikriausiai tai šiek tiek susiję su šeimos genetika.

– Tikriausiai, – sušveplavo slaugas, ir Haris minutėlę sutriko, nes jam pasigirdo „tik kriaušei". – Bėda ta, kad dabar keičiasi pamaina.

– Prašau jūsų asmeniškai.

Altmanas primerkė vieną akį už akinių stiklo ir susimąstęs pažvelgė kažkur tarp savęs ir Hario.

– Pažiūrėsiu, ką galiu padaryti.

– Ačiū.

*

Kaja vairavo, o Haris kalbėjo telefonu su Briskebiu gaisrinės viršininku.

– Tavo tėvas – malonus žmogus, – pagyrė Kaja, kai Haris padėjo ragelį.

Haris susimąstė.

– Mama padarė jį gerą, – pasakė. – Kai buvo gyva, buvo geras. Ji atskleidė jo gerąsias savybes.

– Atrodo, kad ir tau taip atsitiko, – pasakė Kaja.

– Kas?

– Kažkas padarė tave gerą.

Haris pažvelgė pro langą. Linktelėjo galva.

– Rakelė?

– Rakelė ir Olegas, – prisipažino Haris.

– Atleisk, nenorėjau...

– Viskas gerai.

– Tiesiog kai atėjau į Smurtinių nusikaltimų skyrių, visi kalbėjo apie Sniego Senio bylą. Kaip jis bandė juos nudėti. Ir nusižudyti. Bet juk tuomet tarp judviejų su Rakele jau viskas buvo baigta?

– Iš dalies, – pasakė Haris.

– Tebebendrauji su jais?

Haris papurtė galvą.

– Reikia tai palikti praeityje. Kad padėtume Olegui pamiršti. Tokio amžiaus būdami, jie tai dar gali.

– Ne visada, – šyptelėjo Kaja.

Haris pažvelgė į ją.

– O kas tave padarė gerą?

– Evenas, – atsakė net nesusimąsčiusi.

– Jokių romantiškų aistrų?

Moteris papurtė galvą.

– Jokių XL dydžio. Keletas smulkių. Ir viena vidutinio dydžio.

– Kažkam apsukai galvą?

Kaja sukikeno:

– Apsukau galvą?

Haris nusišypsojo.

– Manasis šios srities žodynas atgyvenęs.

Kaja delsė.

– Ko gero, man krito į akį vienas vyriškis.

– Ir kokios perspektyvos?

– Nekokios.

– Leisk, atspėsiu, – pasakė langą atidarydamas ir cigaretę prisidegdamas Haris. – Jis vedęs ir sako, kad dėl tavęs paliks žmoną ir vaikus, bet to nedaro?

Kaja nusijuokė.

– Leisk, atspėsiu. Tu esi iš tų, kurie manosi velniškai gerai skaitantys kitų mintis. Nes prisimena tik tuos atvejus, kai jiems pavyko ką nors atspėti.

– Ar prašo duoti jam daugiau laiko?

– Vėl prašovei, – atsakė Kaja. – Jis nieko nesako.

Haris linktelėjo galva. Ketino dar ko nors paklausti, bet tada suvokė – geriau nežinoti.

35 skyrius
Panėrimas

Virš spindinčio juodo Liusereno ežero paviršiaus tvyrojo rūkas. Krante suglaudę pečius lyg liūdni nebylūs liudininkai stovėjo medžiai. Šią ramybę sudrumstė šūkalojamos komandos, pokalbiai per radijo stoteles, iš guminių valčių atbulom iššokančių narų pūkštelėjimas. Jie pradėjo nuo ežero kranto prie vijyklos. Paieškos būrių narai išsiskleidė vėduokle, o krante stovintys vadai į kvadratukus padalytame žemėlapyje žymėjosi, kur yra koks naras. Norėdami, kad naras liautųsi ieškojęs ir sugrįžtų į paviršių, timptelėdavo už lyno. Profesionalūs narai, tokie kaip Jarlė Andrėjasenas, turėjo dar ir laidelius, prijungtus prie kaukės ir leidžiančius palaikyti žodinį kontaktą su krantu.

Jarlė gelbėtojų kursus baigė vos prieš šešis mėnesius, todėl nardant taip kaip dabar pulsas padažnėdavo. O padažnėjęs pulsas – tai daugiau sueikvoto deguonies. Taigi Jarlei dažnai tekdavo iškilti į paviršių ir keisti deguonies balioną, todėl labiau patyrę Briskebiu gaisrininkai pravardžiavo jį Plūduru.

Jarlė suvokė, kad viršuje dar visai šviesu, bet čia, dugne, – tamsu, nors į akį durk. Kaip visada, stengėsi laikytis nurodymų

ir plaukti per pusmetrį virš dugno, bet dumblas vis vien susimiešdavo ir, atsispindėjęs prožektoriaus šviesoje, beveik apakindavo. Naras žinojo, kad iš visų pusių, vos už kelių metrų nuo jo, nardo kolegos, bet pasijuto vienišas. Vienišas ir sušalęs į ledą. O nardyti dar tikriausiai reikės kelias valandas. Žinojo turįs mažiau oro už kitus, todėl mintyse nusikeikė. Jaudinosi ne dėl to, kad teks pirmam pasikeisti deguonies balioną, o dėl to, kad bus priverstas iškilti anksčiau už savanorių klubo narius. Tad vėl sutelkė dėmesį į tai, ką mato, ir liovėsi kvėpuoti. Ne dėl to, kad suvartotų mažiau deguonies. O todėl, kad prožektoriaus apšviesto ploto vidury, tarp arčiau kranto siūbuojančio augalų stiebų miško, išvydo bejėgiškai plūduriuojantį padarą. Padarą, kuriam nepriklauso čia būti ir kuris gyventi čia negali. Svetimkūnį, kuris sukėlė nuostabą ir šiurpą tuo pat metu. O gal dėl to, kad nuo tamsiose akyse atsispindėjusios prožektoriaus šviesos padaras atrodė dar gyvas.

– Jarle, ar viskas gerai?

Teiravosi būrio vadas. Viena jo užduočių – klausytis narų kvėpavimo. Ne šiaip sekti, ar jie kvėpuoja, bet ir išgirsti nerimo požymius. Arba per didelės ramybės. Panėrus dvidešimt metrų, smegenys sukaupia tiek azoto, kad gali pasireikšti vadinamoji azotinė narkozė, nuo kurios pamiršti svarbiausius dalykus, net paprasčiausios užduotys tampa sudėtingos, o didesniame gylyje ji gali sukelti apsvaigimą, tunelinį matymą ir tiesiog absurdišką elgesį. Jarlė nežinojo, ar tai tiesa, bet buvo girdėjęs, kad kartais penkiasdešimties metrų gylyje narai su šypsena nusiplėšia kaukę. Iki šiol buvo patyręs tik malonų svaigulį, panašų į tą, kurį sukelia raudonasis vynas, vėlyvais šeštadienio vakarais gurkšnojamas kartu su partnere.

– Viskas puiku, – atsakė Jarlė Andrėjasenas ir vėl pradėjo kvėpuoti. Įtraukė deguonies ir azoto mišinio ir išgirdo, kaip jo išleisti burbulai kliuksėdami kyla į paviršių.

Tai buvo elnias. Jis kabojo žemyn galva, matyt, tarp uolų įstrigusiais ragais. Turbūt ant kranto ėdė ir įkrito. O gal koks gyvis ar žmogus atvijo jį į vandenį. Ką dar jis galėtų čia veikti? Gal pagavo srovė ir įkliuvo tarp ilgų vandens lelijų kotų, o pabandęs išsivaduoti dar labiau susipainiojo tvirtuose žaliuose jų čiuptuvuose. Tikriausiai paniro ir kamavosi, kol nuskendo. Nugrimzdo į dugną ir gulėjo ten tol, kol nuo bakterijų ir cheminių procesų kūnas prisipildė dujų ir ėmė kilti į viršų. Bet ragai buvo užsikabinę už dugne vešančių žalių augalų. Per kelias dienas dujos iš gaišenos išėjo, ir ji vėl nugrimzdo. Kaip iš nuskendusio žmogaus. Tas pats turėjo atsitikti ir jų ieškomam asmeniui, ir todėl dabar nepavyksta rasti kūno – jis neišplaukė į paviršių. Ir guli kažkur čia – tikėtina, po dumblu. Dumblu, kuris prisiartinus susimaišo, tad net ir mažiausi – tokie kaip šis – ploteliai gali niekada taip ir neatskleisti savo paslapties.

Jarlė Andrėjasenas išsitraukė didžiulį naro peilį, priplaukė prie elnio ir nupjovė už ragų užkliuvusius augalus. Nujautė, kad vadui tai nepatiks, bet negalėjo pakęsti minties, kad toks gražus gyvūnas liks po vandeniu. Gaišena pusmetriu pakilo, bet ją tebelaikė kitos žolės. Jarlė saugojosi, kad jo lynas irgi neįsiveltų į nendres, todėl pjaustė staigiais judesiais. Netyčia trūktelėjo lyną. Stiprokai, ir tai suerzino. Stiprokai, todėl minutėlę prarado budrumą. Peilis išsprūdo iš rankos. Jarlė pasišvietė prožektoriumi ir, prieš peiliui nugrimztant dumble, dar spėjo išvysti jo ašmenis. Atsargiai nuplaukė iš paskos. Įkišo ranką į dumblą, sukilusį kaip pelenai. Pagrabaliojo dugną. Užčiuopė akmenis, slidžias supuvusias ir pažaliavusias šakas. Ir kažką kieto. Grandinė. Turbūt kokios nors valties. Daugiau grandinės. Dar kažkas. Kažkas kieto. Kažkokie kontūrai. Skylė, ertmė. Smegenims nespėjus suformuluoti minties, išgirdo, kaip į viršų pakyla burbulų srautas. Ir persigando.

– Jarle, ar tau viskas gerai? Jarle?

Ne, viskas negerai. Mat net mūvėdamas storas pirštines, net smegenims nepajėgiant įsisavinti pakankamai deguonies, Jarlė aiškiai suvokė, kur įkišęs ranką. Į pražiotą žmogaus burną.

36 skyrius
Sraigtasparnis

Mikaelis Belmanas prie ežero atskrido sraigtasparniu. Kol dvilinkas per laukus skubėjo prie vijyklos, rotorius iš rūko susuko cukraus vatos porciją. Iš paskos pusiau tekinom lapatavo Kolka ir Byvis. Iš kitos pusės nešini neštuvais ėjo keturi vyrai. Belmanas juos sustabdė ir pakėlė apklotą. Kol palinkęs įdėmiai apžiūrėjo nuogą išpurtusį lavoną, nešikai sąmoningai nusuko akis.

– Ačiū, – padėkojo ir leido nešti lavoną į sraigtasparnį.

Belmanas sustojo kalvos viršūnėje ir pažvelgė į žmones, besibūriuojančius tarp vijyklos ir ežero. Tarp nardymo įrangą nusiimančių ir persirengiančių narų išvydo Beatę Len ir Kają Solnes. Atokiau stovėjo Haris Hūlė ir kalbėjosi su vyru, kuris, kaip pagalvojo Belmanas, yra vietinis lensmanas Skajus.

Vyresnysis inspektorius parodė Byviui ir Kolkai jo palaukti čia, o pats grakščiai ir greitai nusileido šlaitu.

– Labas, Skajau, – nusivalydamas nuo ilgo palto šakeles, pasisveikino Belmanas. – Mikaelis Belmanas, KRIPOS, kalbėjomės telefonu.

– Tikrai, – prisiminė Skajus, – tą vakarą, kai jo žmonės čia rado virvę, – nykščiu parodė Hario pusėn.

– Regis, jis ir vėl čia, – mestelėjo Belmanas, – tik kyla klausimas, ką jis veikia mano tiriamo nusikaltimo vietoje.

– Na, – krenkštelėjo Haris, – pirma, vargu ar tai nusikaltimo vieta. Antra, aš ieškau dingusio žmogaus. Ir, atrodo, radome tai, ko ieškojome. O kaip jums sekasi tirti tą trigubos žmogžudystės bylą? Ką nors aptikote? Juk gavote iš mūsų informacijos apie Hovaso trobelę?

Lensmanas pastebėjo, kaip Belmanas dėbtelėjo į Hūlę ir tyliai ir greitai dingo.

Belmanas, tarsi tepdamasis veidą kremu, pasitrynė apatinę lūpą ir nužvelgė ežerą.

– Gerai, Hūle, man rodos, supranti, tikrai supranti, kad ką tik tu su savo viršininku Gunaru Hagenu netekote darbo ir abu būsite apkaltinti tarnybiniu nusižengimu?

– Mhm, dėl to, kad dirbame mums pavestą darbą?

– Manau, kad teisingumo ministras pareikalaus išsamaus pasiaiškinimo, kodėl ėmėtės ieškoti dingusio žmogaus būtent prie vijyklos, kurioje rasta virvė, kuria nužudyta Marita Olsen. Suteikiau jums, Smurtinių nusikaltimų skyriui, galimybę. Kitos negausite. *Game over*, Hūle.

– Tokiu atveju, Belmanai, mes ir pateiksime teisingumo ministrui išsamų pasiaiškinimą. Žinoma, parašysime ir apie tai, kaip sužinojome, iš kur virvė, kaip aptikome Elijo Skogo pėdsakus ir Hovaso trobelę, kaip išsiaiškinome, jog yra ir ketvirta auka, vardu Adelė Vetlesen, ir kaip ją šiandien suradome. Apie darbą, kurio KRIPOS, turėdamas tokias pajėgas ir išteklius, nesugebėjo atlikti per porą mėnesių. Ar ne taip, Belmanai?

Šis tylėjo.

– Pabūgai, kad tai gali padėti teisingumo ministrui apsispręsti, kas geriau sugeba tirti šalyje įvykdytas žmogžudystes?

– Nepervertink savo galimybių, Hūle. Išgliaudysiu tave kaip riešutą, – Belmanas spragtelėjo pirštais.

– *OK*, – tarė Haris. – Nė vienas nelaimime, tad atiduosiu tau visus kozirius.

– Apie ką, po velnių, čia šneki?

– Perduosiu viską tau. Viską, ką turime. Nebijok, neįsiskolinsit.

Belmanas pažvelgė į Harį klausiančiu žvilgsniu.

– Kodėl turėtum mums padėti?

– Tai paprasta, – pasakė Haris ir išsitraukė iš pakelio paskutinę cigaretę, – man moka už tai, kad padedu sugauti žudiką. Toks mano darbas.

Belmanas nutaisė grimasą, o galva ir pečiai krustelėjo taip, lyg jis juoktųsi, nors neišleido nė garso.

– Klok, Hūle, ko nori?

Haris prisidegė cigaretę.

– Nenoriu, kad nukentėtų Gunaras Hagenas, Kaja Solnes ar Bjornas Holmas. Tavo ateities perspektyvos išliks tokios pat.

Belmanas prispaudė putlią apatinę lūpą nykščiu ir smiliumi.

– Pažiūrėsiu, ką galiu padaryti.

– Bet noriu dalyvauti. Noriu prieiti prie visos tavo turimos šio tyrimo medžiagos ir naudotis finansiniais ištekliais.

– Ar ne per daug nori! – riktelėjo Belmanas ir iškėlė ranką. – Hūle, gal tu kurčias? Juk liepiau laikytis atokiau nuo šio tyrimo.

– Belmanai, mes galime sugauti žudiką. Dabar tai turėtų būti svarbiau už tai, kuris tuo reikalu užsiima, ar ne?

– Ar tu... – šūktelėjo Belmanas, bet nutilo, nes pamatė, kad į juos atsisuko pora žmonių. Žengtelėjo žingsnelį link Hario ir nuleido balsą: – Hūle, nekalbėk su manimi kaip su kokiu kvaileliu!

Vėjas pūstelėjo Hario cigaretės dūmą Belmanui tiesiai į veidą, bet šis net nemirktelėjo. Haris patraukė pečiais.

– Žinai ką, Belmanai? Nemanau, kad tai susiję su valdžia ar politika. Tu kaip mažas vaikas, nori būti laikomas didvyriu ir vienas pats apsaugoti žmoniją. Tik tiek. Ir bijai, kad aš sužlugdysiu tavo mitą. Bet tai galima lengvai išspręsti. Gal atsisekime kelnes ir pažiūrėkime, kuris nusimyš iki naro valtelės?

Šį kartą Mikaelis Belmanas natūraliai, skambiai nusikvatojo.

– Hari, tau derėtų skaityti perspėjimus.

Haris nė nespėjo sureaguoti, kai Belmanas mikliai ištiesė dešinę ranką, ištraukė cigaretę jam iš burnos ir ją numetė. Nukritusi į vandenį cigaretė sušnypštė.

– Rūkymas žudo. Geros dienos.

Stebėdamas, kaip ežere plūduriuoja paskutinė jo cigaretė, Haris išgirdo pakilusio sraigtasparnio gausmą. Pilkas šlapias popierius, juodas nudegęs galiukas.

*

Kai narų valtis atplukdė Harį, Kają ir Beatę į krantą prie automobilių aikštelės, jau temo. Staiga iš po medžių kažkas iššoko ir blykstelėjo fotoaparato blykstė. Haris instinktyviai prisidengė veidą ranka ir tamsoje išgirdo Rogerio Jendemo balsą:

– Hari Hūle, sklando gandai, kad radote negyvos merginos kūną. Kuo ji vardu ir kokia tikimybė, kad tai gali būti susiję su kitomis žmogžudystėmis?

– Jokių komentarų, – atsakė Haris ir pusiau apakintas žengė automobilio link. – Šiuo metu mes tiriame dingusio asmens bylą, todėl galiu pasakyti tik tiek, kad rasta moteris gali būti tas dingęs asmuo. Dėl žmogžudysčių bylų tyrimo prašom kreiptis į KRIPOS'ą.

– Kuo vardu ta moteris?

– Pirma reikia tai nustatyti ir pranešti jos artimiesiems.

– Bet ar jūs darote prielaidą, kad...

– Aš, kaip visada, nedarau jokios prielaidos, Jendemai. Laukit spaudos konferencijos.

Kai įlipo į automobilį, Kaja jau buvo įjungusi variklį, o Beatė Len sėdėjo ant užpakalinės sėdynės. Trijulė išriedėjo į kelią, palikdama už savęs blyksinčius fotoaparatus.

– Na, o dabar, – prakalbo link priekinių sėdynių palinkdama Beatė Len, – gal man kas nors pagaliau teiktųsi paaiškinti, kaip Adelės Vetlesen paieškos atvedė čia?

– Tiesiog mąstėme logiškai, – atsakė Haris.

– Aišku, – atsiduso Beatė.

– Iš tikro, gailiuosi, kad anksčiau nesusipratau, – tarė Haris. – Sukau galvą, kodėl žudikas nukeliavo tokį kelią į šią vijyklą dėl kažkokio virvagalio. Ypač dėl to, kad galima nesunkiai atsekti, iš kur paimta ta virvė, nes tokią vargu ar gautum parduotuvėje. Atsakymas aiškus. Bet supratau tai tik sėdėdamas prie ežero Afrikoje. Jis atvyko čia ne virvės. Panaudojo virvę kažkam čia, nes ji gulėjo po ranka, o tada parsivežė namo ir vėliau panaudojo ir Maritai Olsen nužudyti. Priežastis, dėl kurios atvyko čionai, yra ta, kad jau turėjo kūną, kurio reikėjo atsikratyti. Adelės Vetlesen. Lensmanas Skajus mums jau pirmą kartą čia atvykus aiškiai pasakė, kad šiapus ežeras gilus. Žudikas prigrūdo jos kelnes akmenų, surišo juosmenį ir kojas virve, o tada išvertė kūną iš valties.

– Kodėl manai, kad ji atsidūrė čia jau negyva? Gal jis ją nuskandino?

– Adelės gerklė žiauriai perpjauta. Galiu lažintis, kad skrodimas parodys, jog plaučiuose vandens nėra.

– O kaip dėl ketamino – to paties, kurio rasta Šarlotės ir Borgnės kraujyje? – paklausė Beatė.

– Girdėjau, kad ketaminas kaip anestetikas suveikia staigiai, – paaiškino Haris. – Kaip aš to anksčiau nežinojau?

– Nieko keisto, – atsakė Beatė. – Jis yra pigesnė ir senesnė ketalaro versija, o šis naudojamas bendrajai nejautrai sukelti ir patogus tuo, jog ligoniai gali kvėpuoti savarankiškai. Ketaminas sukelia nepageidaujamą šalutinį poveikį, todėl dešimtajame dešimtmetyje Europos Sąjungoje ir Norvegijoje buvo uždraustas ir dabar jo galima rasti tik mažiau išsivysčiusiose šalyse. KRIPOS kurį laiką manė, kad tai gali būti kabliukas, bet nieko iš to nepešė.

Po keturiasdešimties minučių jie išleido Beatę prie Kriminalinių ekspertizių tarnybos Briuno alėjoje. Haris paprašė Kają palaukti, o pats išlipo su Beate.

– Norėčiau kai ko paklausti, – tarė Haris.

– Taip? – drebėdama ir trindama rankas sukluso Beatė.

– Ką tu veikei galimoje nusikaltimo vietoje? Kodėl ten nebuvo Bjorno?

– Todėl, kad Belmanas skyrė Bjornui specialią užduotį.

– Ir kokią gi? Iššveisti išvietes?

– Ne. Kriminalinių ekspertizių tarnyboje koordinuoti techninį ir taktinį tyrimus.

– Ką? – iš nuostabos Haris kilstelėjo antakius. – Po perkūnėliais, bet juk tai – paaukštinimas.

Beatė gūžtelėjo pečiais.

– Bjornas – šaunus vyrukas. Jau seniai buvo laikas jį paaukštinti. Dar kas nors?

– Ne.

– Tai iki.

– Iki. Oi, dar šis tas. Prašiau, kad pasakytum Belmanui, kur radome virvę. Kada tai padarei?

– Pamenu, kad paskambinai man vėlai vakare, todėl laukiau ryto. O ką?

– Nieko. Nieko.

Kai įlipo į automobilį, Kaja skubiai įsikišo telefoną į kišenę.

– Naujiena apie kūną jau atsidūrė *Aftenposten* internetinėje svetainėje, – pranešė ji.

– Mat kaip.

– Jie publikuoja didelę tavo nuotrauką su vardu ir pavarde ir rašo, kad tyrimui vadovauji tu. Ir, žinoma, susieja mūsų radinį su kitomis žmogžudystėmis.

– Štai kaip. Mhm. Nori valgyti?

– Visai norėčiau.

– Esi ką nors suplanavusi? Jeigu ne, kviečiu vakarienės.

– Puiku. Kur?

– Ekebergo restorane.

– Oho. Kokia prabanga. Ir kodėl būtent ten?

– Na, jį man priminė vienas senas bičiulis.

– Papasakok.

– Tai kad nėr ten ko pasakoti, paprasčiausi paauglіški dalykė...

– Paauglіški! Klok kuo greičiau!

Haris prunkštelėjo. Kai atsidūrė beveik miesto centre ir ėmė kilti į Ekebergo kalną, Haris papasakojo Kajai apie Žudikę Karalienę, simpatiją iš Ekebergo restorano, kuris kadaise buvo patraukliausias funkcionalizmo stiliaus pastatas Osle. Šiandien – po renovacijos – tas pastatas vėl pilnas gyvybės.

– Tačiau devintajame dešimtmetyje jis buvo toks nušiuręs, kad padorūs žmonės ten nebesilankė. Virto girtuoklėlių užeiga, kur vykdavo šokiai: prieidavai prie staliuko ir, stengdamasis neišvartyti stikliukų, pakviesdavai partnerę. O tada, vos laikydamasis ant kojų, ramsčiuodamasis į partnerę, strapaliodavai aikštelėje.

– Supratau.

– Nueidavome su Eisteinu ir Treskumi į vokiečių bunkerius Norstrano paplūdimyje ir liurlindami alų laukėme pilnametystės. Kai sukako septyniolika, įsidrąsinę patraukėme į restoraną ir, sumelavę amžių, patekome vidun. Apgavome lengvai – tam restoranėliui žūtbūt reikėjo klientų. Šokių muziką grojanti grupė buvo niekam tikusi, bet bent jau grodavo „Nights in White Satin“. Ir beveik kas vakarą pasikviesdavo į svečius žvaigždę. Mes vadinome ją Žudike Karaliene. Moteriškoji „Skrajojančio olando“ versija, štai kas ji buvo.

– „Skrajojantis olandas“? – nusijuokė Kaja. – Apsuko galvą?

– O kaip kitaip, – šyptelėjo Haris. – Atplaukdavo, iškėlusi visas bures, – tokia ekstravagantiška ir bauginanti. Sukiodavosi po aikštelę kaip greitaeigis kateris.

Kaja nusikvatojo dar garsiau:

– Va va, tikras vietinis atrakcionų parkas.

– Tam tikra prasme taip. Bet, manau, į Ekebergo restoraną ji eidavo pirmiausia tam, kad būtų matoma ir kad kiti ja žavėtųsi. Ir kad nupiepėliai šokėjai pavaišintų gėrimais. Tačiau niekas nėra matęs, kad kurį nors būtų vedusis namo. Turbūt todėl taip ja ir žavėjomės. Šios moters gerbėjai buvo visa galva menkesni už ją, bet stilių ji išlaikė.

– Ir?

– Eistenas su Treskum pažadėjo nupirkti viskio, jeigu išdrįsiu pakviesti ją šokti.

Pervažiavę tramvajaus bėgius, stačiu šlaitu pakilo prie restorano.

– Ir? – nekantravo Kaja.

– Ir aš išdrįsau.

– O tada?

– Mes šokome. Kol Žudikė Karalienė pasakė, kad jai nusibodo, kad mindau jai kojas, ir pasiūlė pasivaikščioti. Išėjo pirmoji. Buvo rugpjūtis, karšta, o kaip matai, aplinkui – vien miškas. Tanki lapija ir daugybė keliukų į slaptas vieteles. Buvau girtas, bet toks susijaudinęs, kad neabejojau, jog jeigu ką nors pasakysiu, ji išgirs, kaip dreba mano balsas. Todėl net nepravėriau burnos. Ir gerai, nes Žudikė Karalienė pakalbėjo už mudu abu. Ir ne vien tai. O tada paklausė, ar nenorėčiau jos palydėti namo.

Kaja prunkštelėjo:

– Ohoho! Ir kas toliau?

– Pašnekėsim apie tai prie stalo. Jau atvykom.

Pastatę automobilį aikštelėje, užkopė restorano laipteliais. Prie įėjimo juos pasitiko padavėjas ir paklausė, kuo jie vardu. Haris paaiškino, kad staliuko jie neužsisakę.

Padavėjas vos susitvardė nepavartęs akių.

– Užsakyta dviem mėnesiams į priekį, – bare nusipirkęs cigarečių jau lauke purkštavo Haris. – Man ta vieta patiko la-

biau, kai pro stogą varvėjo vanduo, o prie tualetų cypavo žiurkės. Tada bent jau įleisdavo į vidų.

– Užplėškim dūmą, – pasiūlė Kaja.

Juodu patraukė prie plytų tvorelės, už kurios iki miesto leidosi miškingas šlaitas. Vakaruose telkėsi oranžiniai ir raudoni debesys, o miesto juodumoje mirguliavo spūstyse užstrigusių automobilių šviesos. Tarsi Oslas apačioje budriai kažko tykotų, pagalvojo Haris. Kaip užsimaskavęs plėšrūnas. Išsitraukė porą cigarečių, pridegė jas ir vieną padavė Kajai.

– Tai kaip baigėsi ta istorija? – įtraukdama dūmo pasidomėjo Kaja.

– Kur sustojome?

– Žudikė Karalienė parsivedė tave namo.

– Ne, ji paklausė, ar aš noriu pas ją. O aš mandagiai atsisakiau.

– Atsisakei? Turbūt skiedi! Kodėl nėjai?

– To manęs, kai sugrįžau, paklausė ir Eistenas su Treskum. Pasakiau, kad negaliu savo draugų palikti tiesiog šitaip, juolab kai laukia nemokamas viskis.

Kaja nusijuokė ir išpūtė dūmus.

– Bet, žinoma, melavau. Ne dėl ištikimybės bičiuliams taip pasielgiau. Jeigu vyras kuo nors susigundo, draugystės jam rūpi mažiausiai. Niekas jam neberūpi. Tiesa tokia, kad man pristigo drąsos. Žudikė Karalienė man pasirodė per baugi.

Minutėlę sėdėjo tylėdami. Klausydamiesi, kaip gaudžia miestas, ir stebėdami, kaip ore rangosi cigarečių dūmai.

– Tu kažką galvoji, – įvertino Kaja.

– Mhm. Galvoju apie Belmaną. Kaip gerai jis informuotas. Jis žinojo ne tik tai, kad grįžtu į Norvegiją, bet ir kuriuo lėktuvu parskrendu.

– Tikriausiai palaiko ryšį su kuo nors iš policijos biuro.

– Mhm. Šiandien, būnant prie Liusereno ežero, Skajus prasitarė, kad Belmanas jam paskambino tą patį vakarą, kai vykome į vijyklą.

– Negali būti!

– Beatė tvirtina Belmanui apie virvę nepasakojusi iki pat ryto, – Haris žiūrėjo, kaip virš uolų raitosi tabako dūmas. – O Bjornas buvo paaukštintas ir dabar koordinuoja techninį ir taktinį tyrimus.

Kaja pažvelgė į Harį didžiai nustebusi.

– Turbūt juokauji.

Haris tylėjo.

– Bjornas Holmas! Tai *jis* informuoja Belmaną apie tai, ką veikiame? Juk judu taip ilgai kartu dirbote, jūs gi... draugai!

Haris gūžtelėjo pečiais.

– Kaip ir sakiau, manau... – numetė cigaretę ant žemės ir sutrynė bato kulnu. – Jeigu vyras kuo nors susigundo, draugystės jam rūpi mažiausiai. Ar eisi su manimi į „Schrøder"?

*

Dabar visą laiką svajoju. Buvo vasara, ir aš ją mylėjau. Buvau toks jaunas ir tikėjau, kad jeigu ko nors labai trokšti, gali gauti.

Adele, tu turėjai jos šypseną ir jos neištikimą širdį. O dabar Aftenposten *rašo, kad jie tave rado. Tikiuosi, kad tavo išorė tapo tokia pat šlykšti, koks buvo tavo vidus.*

Jie taip pat teigia, kad bylą tiria inspektorius Haris Hūlė. Tai jis sugavo Sniego Senį. Galbūt vilties yra, galbūt policija vis dėlto sugebės išsaugoti gyvybes?

Iš Verdens Gang *tinklalapio išsispausdinau Adelės nuotrauką ir pasikabinau ant sienos, šalia išplėšto Hovaso trobelės svečių knygos lapo. Dabar jame, be mano vardo, liko dar du.*

Dienos patiekalas restorane „Schrøder“ buvo kepsnys su kiaušiniene ir žaliais svogūnlaiškiais.

– Skanu, – pagyrė Kaja.

– Regis, virėjas šiandien blaivus, – pritarė Haris. Tada parodė jai pirštu. – Žiūrėk.

Kaja atsigręžė ir pažvelgė į televizorių, į kurį rodė Haris.

– Ojojoj, ką gi matom, – aiktelėjo Kaja.

Ekrane stambiu planu buvo rodomas Mikaelio Belmano veidas, todėl Haris paprašė Ninos pagarsinti. Jis žiūrėjo, kaip juda Belmano lūpos. Švelnūs, beveik moteriški bruožai. Po dailiai išriestais antakiais tamsiai rudos spindinčios akys. Veidas nusėtas baltomis dėmelėmis lyg po šlapdribos, tačiau jos ne tik nebjauroja, priešingai – daro Belmaną įdomesnį, lyg egzotinį gyvūną. Jeigu jo numeris būtų įtrauktas į telefonų knygą, – o tyrėjų numeriai paprastai būna įslaptinti, – atsakiklis lūžtų nuo gašlių ir beviltiškai įsimylėjusių moterų žinučių. O tada pasigirdo ir balsas.

– ...Hovaso kalnų trobelėje lapkričio septintosios vakarą. Todėl prašome tų, kurie buvo joje apsistoję, kuo greičiau kreiptis į policiją.

Paskui pasirodė žinių pranešėjas ir ėmė kalbėti kita tema.

Haris nustūmė lėkštę į šoną ir pamojo, kad atneštų kavos.

– Sakyk, ką manai apie žudiką dabar, kai radome Adelę? Charakterizuok man jį.

– O kam? – atsakė Kaja ir gurkštelėjo iš stiklinės vandens. – Juk nuo rytojaus jau dirbsime prie kitų bylų.

– Pasimėgaukim.

– Ar tu su pasimėgavimu charakterizuoji serijinius žudikus?

Haris kandžiojo dantų krapštuką.

– Žinau, kad tą galima paaiškinti, tik nesugalvoju kaip.

– Tu nesveikas.

– Tai kas jis?

– Pirma, manau, kad tai tikrai jis. Ir vis dar serijinis žudikas. Spėju, kad Adelė jam nebuvo pirma.

– O kodėl?

– Viskas atlikta taip nepriekaištingai, kad žudikas turėjo mąstyti blaivia galva. Žudant pirmą kartą, mintys tokios aiškios nebūna. Beje, paslėpė kūną taip gerai, kad tikrai neturėjom jo rasti. Tai leidžia manyti, kad šis žudikas gali būti kaltas dėl daugelio dingusių žmonių, apie kuriuos kol kas nieko nežinome.

– Gerai. Toliau.

– Na...

– Nagi. Ką tik sakei, kad jis puikiai paslėpė Adelę Vetlesen. Ji pirma nužudytoji, apie kurią bent jau šiek tiek žinome. O kaip rutuliojosi kitos žmogžudystės?

– Jis vis labiau įsidrąsina, labiau pasitiki savimi. Nebeslepia kūnų. Šarlotė rasta už automobilio pamiškėje, o Borgnė – pastato rūsyje miesto centre.

– O Marita Olsen?

Kaja susimąstė.

– Jis perlenkė lazdą. Prarado savitvardą, atsipalaidavo.

– Arba, – svarstė Haris, – perėjo į kitą lygį. Nori visiems parodyti, koks yra protingas, todėl pradeda viešai demonstruoti savo aukas. Maritos Olsen nužudymas Frognerio lauko baseine byloja, kad jis desperatiškai trokšta dėmesio, bet yra keletas dalykėlių, kurie sako ir tai, jog vykdydamas šią egzekuciją sužiūrėjo ne viską. Didžiausia jo klaida – virvė, nors daugiau jokių pėdsakų nepaliko. Sutinki?

Kaja apgalvojo Hario žodžius ir pritariamai linktelėjo galva.

– O tada – Elijas Skogas, – kalbėjo toliau Haris. – Kuo jo nužudymas kitoks?

– Paliko auką mirti lėta mirtimi, – svarstė Kaja, – atsiskleidžia žudiko sadizmas.

– Leopoldo obuolys taip pat yra kankinimo įrankis. Bet turiu sutikti – čia sadizmas akivaizdžiai pasireiškia pirmą kartą. Žudikas taip elgiasi sąmoningai – akivaizdžiai demonstruoja, kad nebijo būti išaiškintas. Tai jis diktuoja sąlygas.

Priešais juos atsirado puodeliai ir kavinukas.

– Bet... – pradėjo ir neužbaigė Kaja.

– Kas?

– Ar neatrodo keista, kad sadistas žudikas palieka nusikaltimo vietą, nespėjęs pasimėgauti aukos kančia ir mirtimi? Šeimininkė sakė girdėjusi iš vonios sklindantį bilsnojimą po to, kai svečias išėjo. Žudikas pabėga... argi ne juokinga?

– Taiklus pastebėjimas. Tai ką turime? Sadistą imituotoją. Bet kodėl žudikui reikia apsimesti sadistu?

– Todėl, kad žino, jog bandysime jį charakterizuoti, ką dabar ir darome, – įsijautusi dėstė Kaja. – Ir kad tada imsime ieškoti jo ne ten, kur reikia.

– Mhm. Turbūt. Jeigu taip, tai galvočius.

– O ką tu manai, išminties bokšte?

Haris įsipylė kavos.

– Jeigu jis tikrai yra serijinis žudikas, manau, kad žmogžudystės per daug skirtingos.

Kaja palinko prie staliuko ir, žybtelėjusi smulkiais dantukais, sušnabždėjo:

– Tu galvoji, kad tai gali *nebūti* serijinis žudikas?

– Na, parašo po tuo nedėčiau. Paprastai būna keletas dalykų, kurie skatina serijinį žudiką, ir tie dalykai kartojasi. O mūsų atveju niekas nerodo, kad atimdamas gyvybę žudikas būtų jautęs lytinį pasitenkinimą. Ir metodai skiriasi, tik Borgnė ir Šarlotė nužudytos tuo pačiu įrankiu – Leopoldo obuoliu. Skiriasi ir nusikaltimo įvykdymo vietos, ir pačios aukos. Abiejų lyčių, skirtingo amžiaus, skirtingos socialinės padėties, skirtingos išvaizdos.

– Bet aukos pasirinktos ne atsitiktinai – visi kartu praleido naktį toje pačioje kalnų trobelėje.

– Tikrai taip. Ir kaip tik todėl nesu tikras, kad susidūrėme su serijiniu žudiku. Ar bent jau ne su tokiu, kuris žudo dėl klasikinių motyvų. Serijiniams žudikams pats žudymas yra pakankamas motyvas. Tarkime, aukomis jie gali pasirinkti prostitutes. Ir ne dėl to, kad jos – nusidėjėlės, tiesiog dėl to, kad prostitutės – lengvas grobis. Žinau tik vieną serijinį žudiką, kuris aukas rinkosi vadovaudamasis konkrečiu kriterijumi.

– Sniego Senis.

– Nemanau, kad serijinis žudikas renkasi aukas iš bet kokios kalnų trobelėje rastos svečių knygos lapo. O jeigu Hovase įvyko kas nors, kas tapo motyvu žudyti, kalbame ne apie klasikinį serijinį žudiką. Beje, įvykiai rutuliojasi taip, kaip nebūdinga serijiniam žudikui.

– Ką turi omenyje?

– Siekdamas sumėtyti pėdas ir įsigyti žmogžudystės įrankį kitam kartui, jis pasiunčia moterį į Ruandą ir Kongą. O paskui ją nužudo. Kitaip tariant, griebiasi kraštutinių priemonių slėpdamas vieną žmogžudystę, bet po kelių savaičių nedaro nieko, kad nuslėptų kitą. O dar kitą kartą erzina mus kaip matadoras, mojuojantis raudonu skuduru. Jo asmenybė labai greitai keičiasi. Tai nesuprantama.

– Manai, kad gali būti keli žudikai? Kiekvienas su skirtingu metodu?

Haris papurtė galvą.

– Vienas panašumas yra. Žudikas nepalieka jokių įkalčių. Serijiniai žudikai yra retenybė, o tie, kurie nepalieka įkalčių, išvis – kaip baltasis banginis. Šiuo atveju turime tik vieną.

– Gerai, tai apie ką mes kalbame? – skėstelėjo rankomis Kaja. – Apie serijinį žudiką, kenčiantį dėl asmenybės susidvejinimo?

– Apie sparnuotą baltąjį banginį, – šyptelėjo Haris. – Na, aš nežinau. Galų gale tai nesvarbu. Juk mes tik mėgaujamės. Dabar ta byla priklauso KRIPOS'ui, – jis išmaukė kavą. – Išsikviesiu taksi, kad nuvežtų į ligoninę.

– Aš galiu nuvežti.

– Ačiū, nereikia. Važiuok namo ir ruoškis naujoms ir įdomioms byloms.

Kaja sunkiai atsiduso.

– Dėl to reikalo su Bjornu...

– Niekam neprasitark, – užbaigė Haris. – Saldžių sapnų.

*

Kai Haris atvyko į valstybinę ligoninę, Altmanas kaip tik ėjo iš jo tėvo palatos.

– Miega, – paaiškino slaugas, – suleidau dešimt miligramų morfino. Žinoma, galite prie jo pasėdėti, bet tikėtina, kad miegos kelias valandas.

– Ačiū, – padėkojo Haris.

– Nėra už ką. Turėjau mamą, kuri... na, kuriai teko iškęsti daugiau skausmo, nei būtina.

– Mhm. Altmanai, ar tu rūkai?

Altmano veide atsispindėjo kaltės jausmas, todėl Haris nusprendė, kad rūko, ir pakvietė kartu užtraukti dūmą lauke. Kol rūkė, Altmanas, kurio vardas Sigurdas, prisipažino anestezuotoju tapęs būtent dėl mamos.

– Vadinasi, kai šį vakarą suleidai mano tėvui injekciją...

– Pavadinkime tai vieno sūnaus paslauga kitam sūnui, – nusišypsojo Altmanas. – Bet, žinoma, gydytoją apie tai informavau. Nenoriu prarasti darbo.

– Protingai pasielgei, – pagyrė Haris. – Norėčiau ir aš būti toks protingas.

Vyrai surūkė cigaretes, ir Altmanas jau ruošėsi eiti, kai Haris paklausė:

– Kadangi esi anestetikų specialistas, sakyk, kada žmogus griebiasi ketamino.

– O vargeli, – nustebo Altmanas, – tikriausiai neturėčiau to pasakoti.

– Viskas gerai, – kreivai šyptelėjo Haris. – Tai susiję su žmogžudystės byla, kurią tiriu.

– Aha. Na, jeigu nedirbi su anestetikais, vargu ar Norvegijoje ketamino iš viso gausi. Jis veikia kaip kulka, tiesiog patiesia pacientą. Bet šalutinis poveikis turintiems skrandžio opą gali būti labai liūdnas. Be to, didelė rizika, kad sustos širdis. Galima perdozuoti, tad žmonės juo žudydavosi. Bet jau nebe. Prieš kelerius metus Norvegijoje ir Europos Sąjungoje ketaminas buvo uždraustas.

– Žinau, bet kur galima gauti ketamino?

– Na, buvusiose Sovietų Sąjungos šalyse. Arba Afrikoje.

– Pavyzdžiui, Konge?

– Taigi. Kadangi ketaminas Europoje uždraustas, gamintojas parduoda jį pusvelčiui ir jis patenka į skurstančias šalis. Visada taip.

*

Haris sėdėjo prie tėvo lovos ir stebėjo, kaip po plona pižama nežymiai kilojasi tėvo krūtinė. Po valandos atsistojo ir išėjo.

Nusprendė neskambinti, kol neatrakins namų, neuždės tėvui priklausančio Djuko Elingtono „Don't Get Around Much Any More" įrašo ir neišsitrauks rudojo gumuliuko. Pamatė Gunaro Hageno pranešimą, bet jo visai nenorėjo klausytis, nes daugmaž nutuokė, ką išgirs. Kad Belmanas ir vėl neduoda ramybės ir kad nuo šiol, nesvarbu, kokia priežastis, draudžiama kišti nagus prie šios žmogžudysčių bylos. Ir jeigu Haris dar norįs dirbti policijoje, privaląs paklusti jo įsakymui. Na, jis gal ir nenori, po viso šito. Laikas keliauti. Ir kelionė turi prasidėti čia ir dabar, jau šį vakarą. Viena ranka Haris išsiėmė žiebtuvėlį, kita atidarė du gautus pranešimus. Pirmasis nuo Eisteino. Bičiulis siūlė artimoje ateityje surengti vyrišką vakarėlį ir kvietė pas Treskų, kuris turbūt turtin-

giausias iš jų trijų. Antrasis nuo nežinomo siuntėjo. Haris atidarė pranešimą:

Aftenposten *svetainėje parašyta, kad tu tiri bylą. Aš galiu padėti. Prieš priklijuojamas vonioje Elijas Skogas kai ką pasakė.*
C.

Haris numetė žiebtuvėlį, ir šis garsiai trinktelėjo į stiklinį staliuką; širdis ėmė daužytis kaip patrakusi. Kai tiriamos žmogžudysčių bylos, jiems visada skambina daugybė žmonių ir nori perspėti, patarti arba pasidalyti savo prielaidomis. Jie dievagojasi kažką matę, girdėję arba kad jiems kažkas kažką sakė, ir klausia, ar policija negalėtų skirti jiems minutėlės. Dažniausiai tai vis tie patys balsai, nors kartais pasitaiko naujų puskvaišių tuščiakalbių. Haris buvo įsitikinęs, kad šis asmuo nėra vienas iš jų. Spauda daug rašė apie bylą, skaitytojai gavo nemažai informacijos. Bet visuomenei niekas nepranešė, kad Elijas Skogas buvo priklijuotas prie vonios. O Hario mobiliojo telefono numeris buvo įslaptintas.

38 Skyrius
Ilgalaikė žala

Haris išjungė Djuką Elingtoną ir liko sėdėti su telefonu rankoje. Šis žmogus žino apie momentinius klijus. Ir turi jo numerį. Gal pirma reikia patikrinti siuntėjo vardą ir adresą, o gal netgi sulaikyti tą asmenį, kitaip gali nubaidyti? Antra vertus, kad ir kas jis toks, tikisi atsakymo.

Haris paspaudė „Skambinti“.

Pasigirdo pora signalų, o tada – duslus balsas:

– Klausau?

– Čia Haris Hūlė.

– Malonu vėl su tavim kalbėtis, Hūle.

– Mhm. O kada esame kalbėjęsi?

– Neprisimeni? Elijo Skogo bute. Momentiniai klijai.

Haris pajuto, kaip miego arterijoje pulsuoja kraujas ir užspaudžia gerklę.

– Aš ten buvau. Su kuo kalbuosi ir ką jūs ten veikėte?

Kitame gale minutėlę tvyrojo tyla, ir Haris nusprendė, kad vyras padėjo ragelį. Bet tada vėl pasigirdo iš lėto tariami žodžiai:

– O, atsiprašau, turbūt žinutėje pasirašiau tik raide C? Ar ne?

– Taip.

– Iš įpratimo. Čia inspektorius Colbjornsenas. Iš Stavangerio. Prisimeni, davei man savo numerį?

Haris panosėje nusikeikė ir suvokęs, kad tebėra sulaikęs kvapą, švokšdamas iškvėpė.

– Ar tu vis dar ten?

– Aha, – suniurzgė Haris, pagriebė nuo staliuko arbatinį šaukštelį ir pakrapštė opijaus. – Sakei, kad turi man kažką?

– Turiu. Bet su sąlyga.

– Kokia?

– Kad tai liks tik tarp mudviejų.

– O kodėl?

– Nes nenoriu, kad tas dieglys Belmanas čia važiuotų ir galvotų esąs Dievo dovana, tiriant žmogžudystes. Jis ir tas suknistas KRIPOS nori paimti į rankas valdžią visoje šalyje. Dėl manęs tegu eina po velnių. Problema – mano šefai. Man pačiam draudžiama kišti nagus prie tos suknistos Skogo bylos.

– Tai kodėl susisiekei su manimi?

– Hūle, aš paprastas kaimo bernas. Bet kai *Aftenposten* skaitau, kad tiri šią bylą, suprantu, kas vyksta. Tu toks, kaip ir aš – kovoji iki galo.

– Na... – Haris įsmeigė akis į opijaus gumuliuką.

– Taigi, jeigu gali tuo pasinaudoti, pergudrauti prakeiktą Belmaną ir nušluoti nuo žemės paviršiaus jo blogio imperiją, perduodu tau tai su savo palaiminimu. Išsiųsiu Belmanui raportą tik poryt. Vadinasi, turi dieną.

– Ką turi?

– Pasikalbėjau su Skogo pažįstamais, o jų nedaug, nes, kaip paaiškėjo, Skogas buvo keistuolis, nepaprastai smarkus ir keliaudavo aplink pasaulį vienas pats. Iš viso tik du žmonės. Šeimininkė. Ir mergina, kurią atsekėme peržiūrėję Skogo telefoninius pokalbius. Skambino jai prieš kelias dienas iki mirties. Jos vardas – Stinė Olberg. Ji sako kalbėjusi su Elijumi tą vakarą, kai jis buvo nužudytas. Juodu važiavo iš miesto autobusu, ir jis merginai papasakojo buvęs Hovaso trobelėje tuo pat metu kaip ir laikraščiuose įvardytos nužudytosios moterys. Vyrukas stebėjosi, kodėl niekas neišsiaiškina, kad jos visos buvo toje pačioje trobelėje, ir sakė svarstąs, ar nenuėjus į policiją. Bet nepanoro veltis į šį reikalą. Ir tai galima suprasti. Skogas yra turėjęs reikalų su policija. Porą kartų buvo pranešta, kad jis persekioja kitus. Nors iš tikrųjų nieko neteisėto jis nepadarė. Tiesiog buvo, kaip sakiau, smarkus. Stinė sako jo išsigandusi, bet vėliau tą vakarą atsitiko priešingai – turėjo išsigąsti pats.

– Įdomu.

– Stinė apsimetė negirdėjusi, kas tos trys nužudytosios, ir tada Elijas pažadėjo jai papasakoti apie dar vieną žmogų, kuris buvo Hovase ir apie kurį ji tikrai bus girdėjusi. O tai ir įdomiausia. Tas žmogus gerai žinomas. Bent jau B sąrašo įžymybė.

– Nejaugi?

– Elijas Skogas sakė, kad namelyje buvo ir Tonis Leikas.

– Tonis Leikas. O kas jis toks?

– Laivininkystės magnato Anderso Galtungo dukters sužadėtinis.

Hario galvoje šmėstelėjo kelios laikraščių antraštės.

– Tonis Leikas yra vadinamasis investuotojas, o tai reiškia, kad praturtėjo, tik niekas tiksliai nežino *kaip*, aišku tik viena,

kad tikrai ne per sunkų darbą. Ir dar šis tas – jis tikrai gražus vyriokas. Nors tai nereiškia, kad yra ir doras. O čia ir esmė. Tas vaikinas turi rekordą.

– Rekordą? – perklausė Haris, toks sutrikęs, kad neperprato Colbjornseno anglybės.

– Teistumo įrašą. Tonis Leikas buvo suimtas už žiaurų užpuolimą.

– Mhm. Patikrinai, kuo tiksliai apkaltintas?

– Prieš keletą metų, rugpjūčio šeštąją, tarp 11.20 ir 11.45 val., Tonis Leikas susimušė ir suluošino Olę S. Hanseną. Tai atsitiko prie kaimo šokių salės; tame kaime Tonis gyveno su seneliu. Jam tuo metu buvo aštuoniolika, o Olei – septyniolika, ir, savaime suprantama, bernai susimušė dėl sijono.

– Mhm. Nieko ypatingo, kad pavydūs vaikiščiai pasigėrę susipliekia. Sakei – už žiaurų užpuolimą?

– Taip, iš tikro, čia dar ne viskas. Priešininką ant žemės parmetęs Tonis atsisėdo ant jo ir pasišvaistė peiliu. Vaikinas patyrė ilgalaikę žalą, o raporte teigiama, kad jeigu kiti nebūtų Leiko atplėšę, viskas galėjo baigtis gerokai liūdniau.

– Bet teistas buvo tik kartą?

– Tonis Leikas pagarsėjo savo ūmiu būdu ir kartkartėmis įsiveldavo į gatvės peštynes. Per teismą liudytojas sakė, kad mokykloje Leikas bandė jį pasmaugti diržu už tai, kad pasakė kažką ne itin malonaus apie jo tėvą.

– Atrodo, kažkam teks rimtai pasikalbėti su tuo Leiku. Ar žinai, kur jis gyvena?

– Jūsų mieste. Holmeno kelias... minutėlę... 172.

– Aišku. Vakarinė dalis. Hm. Dėkui, Colbjornsenai.

– Prašom. A, dar šis tas. Po Elijo į autobusą įlipo dar kažkoks vyras. Jis išlipo toje pačioje stotelėje kaip ir Elijas, ir Stinė tikina mačiusi, kad jis sekė Eliją. Bet apibūdinti to vyro negalėjo, nes jis buvo užsimaukšlinęs kepurę. Gal atsitiktinis žmogus, o gal ir ne.

– Supratau.

– Tai aš pasitikiu tavimi, Hūle.

– Kaip suprasti?
– Tikiu, kad viską padarysi teisingai.
– Mhm.
– Labanakt.

Haris liko sėdėti ir klausėsi Djuko. Tada čiupo telefoną ir susirado Kajos numerį. Jau ketino skambinti, bet apsigalvojo. Ir vėl taip elgiasi. Amžinai įvelia kitus į košę. Numetė telefoną į šoną. Yra dvi galimybės. Elgtis protingai ir paskambinti Belmanui. Arba elgtis kvailai ir veikti vienam.

Atsiduso. Ką bando apgauti? Pasirinkimo nėra. Todėl įsikišo į kišenę žiebtuvėlį, suvyniojo gumuliuką į aliuminio foliją, padėjo į barą, nusirengė, nustatė žadintuvą šeštai valandai ir nuėjo miegoti. Kitos išeities nėra. Jis pats yra savo įpročių nelaisvėje, tikrovėje kiekvienas jo veiksmas yra priverstinis, tad jis nei geresnis, nei blogesnis už tuos, kurių ieško.

Ir taip pagalvojęs su šypsena užmigo.

*

Naktis tokia palaimingai rami, kad atgaivina ir akis, ir protą. Naujasis senasis policininkas. Hūlė. Turėsiu jam tai pasakyti. Parodysiu ne viską – tik tiek, kad suprastų. O tada jis galės viską nutraukti. Tam, kad nebedaryčiau to, ką darau. Vis spjaudausi ir spjaudausi, bet į burną ištisai plūsta kraujas.

39 skyrius
Sąsajų paieška

Haris atvyko į policijos biurą pusę septynių ryto. Už masyvių paradinių durų didžiuliame atrijuje buvo tik apsauginis.

Haris linktelėjo vyrui, perbraukė kortele per įeigos kontrolės kortelių skaitytuvą ir liftu nusileido į rūsį. Ten tuneliu nurisnojo iki savo kameros ir atsirakino duris. Užsirūkė pirmąją cigaretę ir, kol kraunasi kompiuteris, surinko mobiliojo telefono numerį. Pasigirdo apsnūdusios Katrinos Brat balsas.

– Noriu, kad imtum ieškoti sąsajų, – pradėjo Haris. – Tarp Tonio ir visų nužudytųjų. Įskaitant Julijaną Verni iš Leipcigo.

– Poilsio kambarys tuščias iki pusės devynių, – atsakė Katrina. – Tuoj ten nueisiu. Dar kas nors?

Haris galvojo.

– Gal patikrintum ir Jusį Kolką? Policininką.

– O ką jis?

– Čia ir bėda, kad nežinau, ką jis.

*

Haris padėjo telefoną į šalį ir sėdo prie kompiuterio.

Tonis Leikas tikrai kartą teistas. Įrašai registre rodo, kad bėdų su policija yra turėjęs dar porą kartų. Kaip sakė Colbjornsenas, abu kartus buvo kalbama apie kūno sužalojimą. Pirmu atveju kaltinimą nukentėjusysis atsiėmė, o antruoju – byla nutraukta.

Haris įvedė Tonio Leiko pavardę į „Google“ ir išvydo kelias nuorodas: nedidelių laikraštukų straipsniai, kuriuose daugiausia kalbama apie Tonio sužadėtinę Lenę Galtung; rado straipsnių ir keliuose ekonomikos žurnaluose, kur Tonis įvardijamas kaip investuotojas, spekuliantas arba buka avelė. Pastarasis apibūdinimas – iš žurnalo *Kapital*, teigiančio, jog Leikas priklauso avių bandai, kuri mėgdžioja viską, ką daro bandos vadas Einaras Kringlenas, pradedant akcijų, kalnų trobelių ir automobilių pirkimu ir baigiant restoranų, gėrimų, moterų, biurų, namų ar poilsiaviečių pasirinkimu.

Haris naršė, kol rado finansų laikraščio straipsnį.

– *Bingo*, – burbtelėjo.

Matyti, kad Tonis Leikas sėdi savo rogėse. Tiksliau, kalnakasių vežimėlyje. Kad ir kaip ten būtų, *Finansavisen* rašo apie kalnakasybos projektą ir Leikas įvardijamas kaip iniciatorius ir entuziastas. Nuotraukoje jis stovi šalia dviejų kolegų – į šoną plaukus susisklasčiusių jaunuolių. Jie apsirengę ne įprastais dizainerių drabužiais, o darbiniais kombinezonais ir, sėdėdami ant lentų krūvos prieš sraigtasparnį, šypsosi. Plačiausiai šypsosi Tonis Leikas. Jis – plačių pečių, ilgomis rankomis ir kojomis, tamsios odos ir tamsių plaukų, įspūdinga kumpa nosimi, o visa tai privertė Harį susimąstyti, ar tas vyrukas neturi lašelio arabiško kraujo. Bet labiausiai Harį priblokšė antraštė:

KONGO KARALIUS?

Jis naršė toliau.

Geltonąją spaudą labiau domino netrukus įvyksiančios Tonio Leiko vestuvės su Lene Galtung ir jose dalyvausiantys svečiai.

Haris pažvelgė į laikrodį. Po septynių penkios. Paskambino budinčiam pareigūnui.

– Man reikia pagalbos sulaikant žmogų Holmeno kelyje.

– Sulaikymas?

Haris aiškiai suprato, kad neverta kreiptis į policijos teisininką leidimo sulaikyti įtariamąjį.

– Apklausa.

– Lyg ir sakei, kad sulaikymas? O kam reikia pagalbos, jeigu tai tik...

– Po penkių minučių man reikia dviejų vyrų ir automobilio, ar galite tuo pasirūpinti?

Vietoj atsakymo Haris išgirdo prunkštelėjimą ir priėmė tai kaip teigiamą atsakymą. Įtraukė dar porą dūmų, užgesino

cigaretę, atsikėlė ir, užrakinęs duris, išėjo. Nuėjęs dešimt metrų tuneliu išgirdo kabinete skambant telefoną.

Išlipęs iš lifto patraukė link durų ir išgirdo, kad kažkas jį šaukia vardu. Atsisukęs pamatė jam mojantį apsauginį. Prie langelio išvydo garstyčių geltonumo vilnonį paltą.

– Šis vyras atėjo pas jus, – paaiškino budintysis.

Vyras su vilnoniu paltu atsigręžė. Audinys buvo iš tų, kurie atrodo kaip kašmyras, o kartais kašmyras ir būna. Haris padarė išvadą, kad šį kartą antrasis atvejis tinka. Nes jį vilki vyras plačiais pečiais, ilgomis rankomis ir kojomis, tamsiomis akimis ir tamsiais plaukais ir turbūt turintis lašelį arabiško kraujo.

– Jūs aukštesnis, nei atrodote nuotraukose, – tarė Tonis Leikas, ir Haris išvydo eilę baltų kaip porcelianas dantų ir ištiestą stambią ranką.

*

– Skani kava, – pagyrė Tonis Leikas ir, atrodo, nemelavo. Haris žiūrėjo į puodelį apkabinusius ilgus išsiklaipiusius Leiko pirštus. Ištiesęs Hariui ranką, Leikas paaiškino, jog tai neužkrečiama – tik paveldėtas senas mielas artritas, kuris padarė jį puikiu meteorologu. – Bet, jeigu atvirai, buvau tikras, kad inspektoriams skiriami geresni kabinetai. Karštoka, ar ne?

– Kalėjimo boileris, – atsakė Haris ir gurkštelėjo kavos. – Vadinasi, šį rytą skaitėte *Aftenposten* straipsnį apie šią bylą?

– Taip, pusryčiaudamas. Ir, jeigu atvirai, vos neužspringau.

– O kodėl?

Leikas pasisukiojo kėdėje lyg „Formulės 1“ lenktynininkas prieš startą.

– Tikiuosi, kad tai, ką pasakysiu, liks tik tarp mūsų?

– Kas tie *mes*?

– Tarp policijos ir manęs. O dar geriau – tarp mudviejų.

Hariui norėjosi, kad jo balsas išliktų neutralus ir neišduotų jaudulio.

– Dėl kokios priežasties?

Leikas giliai įkvėpė.

– Nenoriu, kad būtų paviešinta, jog buvau Hovaso kalnų trobelėje tuo pat metu kaip ir deputatė Marita Olsen. Šiuo metu dėl artėjančių vestuvių manimi labai domisi žiniasklaida. Tikrai nusiminčiau, jeigu jie susietų mane su žmogžudystėmis. Spauda už to užsikabintų ir... gali iškilti mano praeities dalykai, kurie – labai norėtųsi – jau būtų mirę ir palaidoti.

– Suprantu, – nekaltu balsu pasakė Haris. – Žinoma, turiu pasverti daugelį aplinkybių, todėl nieko pažadėti negaliu. Bet aš jūsų nekvočiu – mes paprasčiausiai kalbamės, o pokalbių turinio spaudai aš paprastai neperduodu.

– Ir mano... na, mieliausiai ir brangiausiai?

– Ne, jeigu tik tam nebus svarios priežasties. Jeigu baiminatės, kad jūsų atėjimas čia bus paviešintas, kodėl atvykote?

– Jūs prašėte, kad tie, kurie buvo toje kalnų trobelėje, atvyktų pas jus, taigi tai mano kaip piliečio pareiga, ar ne? – Tonis Leikas klausiamai pasižiūrėjo į Harį. O tada rankomis persibraukė veidą. – Viešpatie, kaip aš išsigandau. Išgirdau, kad tie, kurie tą vakarą buvo tenai, greitai irgi gali būti nudėti. Šokau į automobilį ir atidūmiau tiesiai pas jus.

– Ar pastaruoju metu įvyko kas nors, dėl ko nerimaujate?

– Ne, – susimąstęs iškvėpė orą Tonis Leikas. – Nebent tai, kad prieš kelias dienas kažkas įsilaužė į mano rūsį. Jėzau, turėčiau įsirengti signalizaciją.

– Ar pranešėte apie tai policijai?

– Ne, jie išnešė tik dviratį.

– O jūs manote, kad serijiniai žudikai vagia dviračius?

Leikas šypsodamasis papurtė galvą. Nepanašu į ką tik nusišnekėjusio ir dėl to suglumusio žmogaus šypseną, pagalvojo Haris. Tokia šypsena, kuri nuginkluoja ir pergalingai sako: „Prigavai mane, bičiuli“, – galantiška šypsena žmogaus, pratusio nugalėti.

– Kodėl susiradote mane?

– Laikraščiai rašo, kad bylą tiriate jūs, todėl pagalvojau, kad kreiptis į jus yra savaime suprantama. Galų gale, kaip ir sakiau, tikiuosi, kad mūsų pokalbis liks tarp kelių žmonių, todėl atėjau tiesiai pas vyriausiąjį.

– Aš nesu vyriausiasis, Leikai.

– Negi? *Aftenposten* leidžia suprasti, kad esate.

Haris persibraukė ranka išsišovusį žandikaulį. Nuomonės apie Leiką susidaryti nepavyko. Šis išpuoselėtas vyras su blogiuko charizma Hariui priminė apatinių drabužių reklamoje matytą ledo ritulininką. Regis, nori pasirodyti esąs ramus ir visko matęs, bet kartu nuoširdus, pabrėžtinai jausmingas žmogus. Arba atvirkščiai – galbūt ramybė ir nuoširdi, bet jausmai suvaidinti.

– Leikai, ką jūs veikėte Hovase?

– Aišku, slidinėjau.

– Vienas pats?

– Taip. Darbe porą dienų patyriau daug streso, todėl norėjosi kur nors ištrūkti. Aš dažnai vykstu į Ustaosetą ir Halingskarvetą. Nakvoju kalnų trobelėse. Galima sakyti, kad ten mano vieta.

– Tai kodėl neįsigijus ten nuosavos trobelės?

– Ten, kur norėčiau trobelės, leidimo statyboms neišduoda. Nacionalinio parko apribojimai.

– Kodėl vykote be sužadėtinės? Ar ji neslidinėja?

– Lenė? Ji... – Leikas gurkštelėjo kavos. Taip gurkštelima, kai reikia vidury sakinio ką nors apgalvoti, pamanė Haris. – Ji liko namie. Aš... mes... – pažvelgė į Harį tarsi maldaudamas pagalbos. Bet Haris nepadėjo.

– Šūdas. Juk vienas jautiesi laisviau, ar ne?

Haris tylėjo.

– Na, gerai, – lyg supratęs, kad Haris jo minčiai pritaria, nusileido Leikas. – Turėjau įkvėpti gryno oro, ištrūkti. Pagalvoti. Sužadėtuvės, vestuvės... tai suaugusiųjų reikalai. O man geriausia mąstyti vienam. Ypač snieguotose plynaukštėse.

– Ar apmąstymai padėjo?

Leikas vėl blykstelėjo emalio tvorele:

– Taip.

– Ar prisimenate, kas dar buvo trobelėje?

– Kaip minėjau, pamenu Maritą Olsen. Su ja išgėriau taurę raudonojo vyno. Tik iš jos pačios sužinojau, kad ji – Stortingo narė.

– Dar ką nors?

– Buvo dar keli, kurie sėdėjo kartu, bet aš su jais tik pasisveikinau. Atvykau vėlai, tad keli jau buvo nuėję miegoti.

– Mat kaip.

– Sniege buvo paliktos šešios poros slidžių. Tai prisimenu aiškiai, nes sunešiau jas į koridorių – niekada nežinai, kada užgrius sniegas. Prisimenu, pagalvojau, jog kiti, regis, yra tik pradedantieji kalnų slidininkai. Jeigu trobelė palaidojama po trimis metrais sniego, be slidžių neišsikapanosi. Ryte, kaip įprasta, pirmas atsikėliau ir, kol kiti nesimaišo po kojomis, iššliuožiau.

– Sakote vėlai atvykęs. Tamsoje slidinėjote vienas?

– Su prie galvos pritvirtintu prožektoriumi, žemėlapiu ir kompasu. Kadangi ten vykti nusprendžiau spontaniškai, į traukinį į Ustaosetą įsėdau tik vakare. Bet, kaip sakiau, man tos vietos pažįstamos, aš moku patamsiais rasti kelią dykumoje. Be to, oras buvo geras, sniege atsispindėjo mėnesiena, todėl man neprireikė nei žemėlapio, nei prožektoriaus.

– Papasakokite, kas įvyko tą vakarą, kai atvykote į tą trobelę.

– Nieko neįvyko. Su Marita Olsen šnekučiavomės apie raudonąjį vyną ir apie tai, kaip dabar sunku išsaugoti santykius. Man atrodo, jos santykiai modernesni nei mano.

– Ar ji neminėjo, kad toje trobelėje kas nors įvyko?

– Ne.

– O ką darė kiti?

– Sėdėjo prie židinio, kalbėjosi apie slidinėjimą ir gėrė. Atrodo, alų. Arba kažkokį energinį gėrimą. Dvi moterys ir maždaug dvidešimties–trisdešimt penkerių metų vyras.

– Vardai?

– Mes tik linktelėjome vieni kitiems. Kaip sakiau, vykau ten ne naujų draugų ieškoti, o pabūti vienas.

– Išvaizda?

– Vakarais trobelėse tamsoka, todėl negalėčiau tiksliai pasakyti, kad kas buvo šviesiaplaukis ar tamsiaplaukis. Jau sakiau, kad net neprisimenu, kiek žmonių ten buvo – trys ar keturi.

– Tarmė?

– Mano galva, viena iš moterų kalbėjo Vakarų Norvegijos tarme.

– Stavangerio? Bergeno? Siunmiorės?

– Atsiprašau, aš tokių dalykų neišmanau. Gal ta tarmė buvo Vakarų Norvegijos, o gal ir Pietų.

– *OK*. Jūs norėjote pabūti vienas, bet su Marita Olsen kalbėjotės apie santykius.

– Taip jau susiklostė. Ji atėjo ir atsisėdo prie manęs. Nebuvo drovuolė. Kalbi. Stora ir graži, – pasakė, tarsi šiuodu žodžiai būtų natūrali žodžių samplaika. Ir Haris prisiminė nuotraukoje matęs, kad, palyginti su vidutinėmis norvegėmis, Lenė Galtung – itin liekna.

– Taigi, be Maritos Olsen, daugiau nieko negalite papasakoti apie kitus? Net jei parodyčiau nuotraukas tų, kurie ten buvo?

– O, – nusišypsojo Leikas, – galim pabandyti.

– Aha.

– Kai nuėjau į kambarį su dviaukščiais gultais apsižiūrėti, kuris gultas laisvas, turėjau įjungti šviesą. Ir išvydau du miegančius žmones. Vyrą ir moterį.

– Ar galėtumėte juos apibūdinti?

– Nebent bendrais bruožais, bet esu beveik tikras, kad galėčiau juos atpažinti.

– Mat kaip.

– Matytus veidus galima prisiminti.

Haris pagalvojo, kad dėl šito tenka Leikui pritarti. Liudytojai retai apibūdina tiksliai, bet parodyk nuotraukas – ir dažniausiai nesuklys.

Haris nuėjo prie spintelės su bylomis, atvertė aukų bylas ir išėmė iš jų nuotraukas. Padavė penkias Leikui, ir jis jas peržiūrėjo.

– Čia, žinoma, Marita Olsen, – pasakė ir grąžino nuotrauką Hariui. – O šios dvi, man atrodo, sėdėjo prie židinio, – atidavė Borgnės ir Šarlotės nuotraukas. – Čia turbūt tas vaikinas. Elijas Skogas. Bet miegamajame buvo kiti žmonės. Esu tuo tikras. O šitos irgi neatsimenu, – grąžino Adelės nuotrauką.

– Vadinasi, neatpažįstate tų, su kuriais tam tikrą laiką praleidote viename kambaryje, bet tiksliai prisimenate tuos, kuriuos matėte vos porą sekundžių?

Leikas palinksėjo galva.

– Juk jie miegojo.

– Ar lengviau atpažinti miegančiuosius?

– Ne, bet juk jie į tave nežiūri. Todėl gali apžiūrėti, kol tavęs nestebi.

– Mhm. Porą sekundžių.

– Gal šiek tiek ilgiau.

Haris sudėjo nuotraukas atgal į bylas.

– Ar žinote vardus? – paklausė Leikas.

– Vardus?

– Taip. Kaip minėjau, atsikėliau pirmas ir virtuvėje suvalgiau porą riekių duonos. Ten buvo padėta svečių knyga, o aš dar nebuvau užsirašęs. Valgydamas atsiverčiau ją ir peržiūrėjau praeitą vakarą parašytus vardus.

– Kodėl?

– Kodėl? – gūžtelėjo pečiais Leikas. – Dažnai būna taip, kad slidinėti atvyksta tie patys žmonės. Todėl norėjau pasižiūrėti, ar nėra pažįstamų.

– Ar buvo?

– Ne. Bet jeigu išvardysite man vardus tų, kurie tikrai arba galimai ten buvo, galbūt prisiminsiu, ar mačiau juos svečių knygoje.

– Visai logiška, bet, deja, vardų neturime. Nei adresų.

– Na, – Leikas ėmė sagstytis vilnonį paltą, – tada nelabai kuo galiu padėti. Nebent tuo, kad galite išbraukti mano vardą.

– Mhm, – murmtelėjo Haris. – Kad jau esate čia, noriu dar kai ko paklausti. Jeigu turite laiko?

– Aš pats sau bosas, – pasakė Leikas, – bent jau kol kas.

– Gerai. Sakote, kad jūsų praeitis tamsi. Ar galite bent apytikriai pasakyti, ką turite galvoje?

– Norėjau nudėti vaikiną, – be pagražinimų rėžė Leikas.

– Aišku, – tarė Haris ir atsilošė. – Kodėl gi?

– Nes jis mane užpuolė. Ėmė aiškinti, kad nuviliojau jo merginą. O iš tikrųjų nei ji buvo jo mergina, nei norėjo ja būti, be to, aš merginų nevilioju. Man to nereikia.

– Mhm. Jis užtiko jus mylintis ir trenkė jai, ar ne?

– Kaip suprasti?

– Aš tik bandau suvokti, kas nutiko, kad norėjote tą vaikiną nužudyti. Jeigu kalbėjote ne perkeltine prasme.

– Jis trenkė *man*. Ir dėl to iš paskutiniųjų stengiausi jį nugalabyti. Peiliu. Ir man būtų pavykę, bet pora mano draugų mane nuo jo atplėšė. Buvau nuteistas už užpuolimą sunkinančiomis aplinkybėmis. Taigi menka bausmė už bandymą nužudyti.

– Ar suprantate, kad dėl to, ką dabar sakote, galite tapti pagrindiniu įtariamuoju?

– *Šioje* byloje? – klausiamai pasižiūrėjo Leikas. – Turbūt juokaujate? Man atrodo, kad jūs turite daugiau proto.

– Jeigu norėjote nužudyti kartą...

– Man norėjosi žudyti ne kartą. Manau, esu tai ir padaręs.

– Jūs manote?

– Naktį džiunglėse pamatyti negrą nėra lengva. Dažniausiai šauni beatodairiškai.

– Ir esate tai daręs?

– Audringoje jaunystėje esu. Atlikęs bausmę, išėjau į armiją, o iš ten – tiesiai į Pietų Afriką, kur parsisamdžiau kareiviu.

– Mhm. Vadinasi, buvote samdiniu Pietų Afrikoje?

– Trejus metus. Būtent Afrikoje iš tiesų kariavau. Aplinkinėse šalyse virė mūšiai. Karas be pabaigos, visada buvo įdarbinami profesionalai, o ypač baltieji. Negrai vis dar tiki, kad mes protingesni, na, žinote. Jie pasitiki baltaisiais kariškiais labiau nei savais.

– Turbūt esate buvęs ir Konge?

Dešinysis Tonio Leiko antakis išsirietė.

– Kodėl klausiate?

– Neseniai ten buvau, todėl pasidomėjau.

– Tuo metu jį vadino Zairu. Nors didžiąją laiko dalį nebuvome tikri, kurioje, po velnių, šalyje esame. Būdavo žalia, žalia, žalia, o paskui kol patekėdavo saulė, – juoda, juoda, juoda. Dirbau vadinamojoje deimantų kasyklos saugos tarnyboje. Ten išmokau naudotis žemėlapiu ir kompasu pasišviesdamas prožektoriumi. Toje vietoje naudotis kompasu yra bergždžias dalykas, nes kalnuose daug metalo.

Tonis Leikas atsilošė. Atsipalaidavęs ir ramus, pastebėjo Haris.

– Kad jau prakalbome apie metalą, – tarė Haris, – regis, kažkur teko skaityti, kad ten turite kalnakasybos verslą.

– Tiesa.

– Kokio metalo?

– Teko girdėti apie koltaną?

Haris iš lėto palingavo galva.

– Naudojamas mobiliuosiuose telefonuose.

– Taigi. Ir žaidimų pulteliuose. Kai dešimtajame dešimtmetyje pasaulyje suklestėjo mobiliųjų telefonų gamyba, aš su būriu buvau misijoje šiaurės rytų Konge. Ten prancūzai ir keletas vietinių buvo įkūrę kasyklą ir įdarbindavo vaikus, kad kirtikliais ir kastuvais kastų koltaną. Jis panašus į seną akmenį, bet

iš jo gaminamas kolumbitas ir tantalitas, kuris ir yra gamybai reikalinga medžiaga. Ir supratau, kad jeigu gaučiau finansavimą, galėčiau imtis gero šiuolaikinės kalnakasybos verslo ir mes su partneriais pralobtume.

– Taip ir nutiko?

Tonis Leikas nusijuokė.

– Ne visai. Aš pasiskolinau pinigų, bet nepatikimi partneriai mane sužlugdė ir viską praradau. Pasiskolinau dar ir vėl buvau apgautas, tada dar pasiskolinau ir pagaliau šiek tiek užsidirbau.

– Šiek tiek?

– Keletą milijonų, iš kurių grąžinau skolas. Bet iš anksto viską planavau, be to, jau turėjau savo ratelį žmonių ir keletą antraščių spaudoje, o to pakako, kad būčiau priimtas į turčių luomą. Kad taptum jų rato nariu, reikia įspūdingų skaičių, ir nesvarbu, ar tai pelnas, ar nuostoliai, – Leikas vėl nusijuokė iš širdies einančiu skambiu juoku, ir Haris nesusitvardė nenusišypsojęs.

– O dabar?

– Dabar laukiame aukso puodo, nes atėjo laikas pasipelnyti iš koltano. Taip, žinau, aš jau seniai tai kartoju, bet šį kartą tai tiesa. Kad išsimokėčiau skolas, teko parduoti visas to projekto akcijas. Dabar reikalai neblogi, ir kad atgaučiau akcijas ir vėl tapčiau visaverčiu partneriu, man tereikia prasimanyti pinigų.

– Mhm. O kaip ketinate jų prasimanyti?

– Kai kas už nedidelę akcijų dalį turėtų man jų paskolinti. Pelnas milžiniškas, rizika minimali. Didžiąsias investicijas, įskaitant vietinių papirkimą, atlikau. Netgi nutiesėme džiunglėse kilimo ir nusileidimo takus, kad galėtume savo prekę krauti tiesiai į lėktuvus ir išskraidinti per Ugandą. Hari, ar jūs turtingas? Galėčiau pažiūrėti, gal pavyktų ir jums pasipelnyti iš šio reikalo.

Haris papurtė galvą.

– Ar seniai lankėtės Stavangeryje?

– Hm. Vasarą.

– O paskui?

Leikas minutėlę pagalvojo ir papurtė galvą.

– Bet nesate tuo visiškai tikras? – paklausė Haris.

– Aš pristatau savo projektą potencialiems investuotojams, taigi daug keliauju. Šįmet Stavangeryje buvau tris ar keturis kartus, bet nuo rudens... abejočiau.

– O Leipcige?

– Hari, ar tai reiškia, kad turėčiau paprašyti advokato?

– Aš tik noriu kuo greičiau išbraukti jus iš bylos, kad galėtume sutelkti dėmesį į rimtesnius reikalus, – smiliumi nosies kuprelę persibraukė Haris. – Jeigu nenorite, kad žiniasklaida sukeltų vėją, manau, nenorėsite įvelti ir advokato, būti kviečiamas į apklausas ir taip toliau?

Leikas lėtai palingavo galva.

– Žinoma, jūs teisus. Ačiū už patarimą, Hari.

– Tai kaip dėl Leipcigo?

– Deja, – su nuoširdžiu apgailestavimu balse ir veide pasakė Leikas. – Nesu ten buvęs. Ar turėčiau?

– Mhm. Noriu pasiteirauti, kur buvote ir ką veikėte tam tikromis dienomis.

– Prašom.

Haris įvardijo keturias datas, o Leikas užsirašė jas į savo „Moleskin“ užrašų knygutę.

– Patikrinsiu sugrįžęs į biurą, – pažadėjo. – Beje, štai mano numeris, – ir padavė Hariui vizitinę kortelę su užrašu „Tonis C. Leikas, verslininkas“.

– Ką reiškia ta C?

– Ai, – stodamasis eiti pasakė Leikas. – Tonis, žinoma, yra Antonijaus trumpinys, todėl pamaniau, kad reikia kokio nors inicialo. Taip atrodo rimčiau. Manau, užsieniečiams tai patinka.

Užuot nusivedęs tuneliu, Haris palydėjo Leiką iki kalėjimo laiptų, pabeldė į stiklinį langelį ir atėjęs budintysis juodu išleido.

– Jaučiuosi lyg filmuodamasis seriale „Olseno gauja“, – šyptelėjo Leikas, kai abu jau stovėjo ant žvyruoto tako, už nugaros palikę senas ir įspūdingas Botseno kalėjimo sienas.

– Taip bus saugiau, – paaiškino Haris. – Jūsų veidą jau ima atpažinti visuomenė, o dabar į darbą kaip tik renkasi dirbantieji policijos biure.

– Kad jau prakalbome apie veidus, matau, jog kažkas sulaužė jums žandikaulį.

– Pargriuvau ir susitrenkiau.

Leikas papurtė galvą ir nusišypsojo.

– Apie lūžusius žandikaulius šį tą išmanau. Po tų mušty-nių. Kaip matau, leidote jam suaugti. Nueikite pas gydytoją, kad apžiūrėtų, tai nesunku.

– Ačiū už patarimą.

– Ar daug esate jiems skolingas?

– Ar ir tai išmanote?

– Taip! – pareiškė Leikas ir jo akys išsiplėtė. – Deja.

– Mhm. Dar kai kas, Leikai...

– Tonis. Arba Tonis C., – spindinčiu kramtymo aparatu blykstelėjo Leikas. Tarsi neturėtų nė rūpestėlio, pagalvojo Haris.

– Toni. Ar esate buvęs prie Liusereno ežero? Kuris yra Est...

– Tai žinoma, gal juokaujat! – nusikvatojo Tonis. – Leikai Rustade turi ūkį. Kiekvieną vasarą važiuodavau pas senelį. Porą metų ten netgi gyvenau. Nuostabi vieta, ar ne? O kodėl klausiate? – šypsena iš karto dingo. – O, šūdas, juk ten radote tą moterį! Pasakykit, kad tai tik sutapimas.

– Na, – atsakė Haris, – neatrodo. Liusereno ežeras didžiulis.

– Iš tikrųjų. Dar kartą ačiū, Hari, – ištiesė ranką Leikas. – O jeigu prisiminsite kokius vardus iš Hovaso trobelės arba dar kas nors paaiškės, skambtelėkite ir pažiūrėsim, ar juos prisimenu. Hari, bendradarbiaukime glaudžiai.

Haris suvokė spaudžiąs ranką vyrui, kuris, galimas daiktas, per pastaruosius tris mėnesius nužudė šešis žmones.

*

Leikui išėjus, po penkiolikos minučių paskambino Katrina Brat.

– Klausau.

– Nieko tarp keturių iš jų, – pasakė ji.

– O penktasis?

– Vienas sutapimas. Iš pačios giliausios skaitmeninės informacijos virškinamojo trakto žarnos.

– Poetiška.

– Tau tai patiks. Vasario šešioliktąją Elijui Skogui skambino neregistruotas numeris. Žodžiu, užslaptintas. Ir turbūt todėl Oslo...

– Stavangerio.

– ...policija anksčiau nepamatė šio ryšio. Bet pačiose giliausiose virškinamojo trakto...

– Turi omenyje „Telenor" vidinį ir neprieinamą sąrašą?

– Kažką panašaus. Pasirodo, kad pagal sąskaitą šio slapto numerio savininkas yra Holmeno kelyje 172 gyvenantis Tonis Leikas.

– *Yes!* – nudžiugo Haris. – Tu – tikras angelas.

– Man atrodo, nevykusiai pasirinkai metaforą. Nes, regis, aš ką tik pasodinau žmogų į kalėjimą iki gyvos galvos.

– Iki pasimatymo.

– Palauk! O apie Jusį Kolką nenori išgirsti?

– Vos nepamiršau. Rėžk.

Ir ji rėžė.

40 skyrius
Pasiūlymas

Haris rado Kają Smurtinių nusikaltimų skyriuje, šešto aukšto žaliojoje zonoje. Išvydusi tarpduryje stovintį Harį, moteris tarsi atgijo.

– Visada laikai duris atviras? – paklausė jis.

– Visada. O tu?

– Uždaras. Visada. Bet matau, kad išmetei kėdę svečiui. Gera mintis. Žmonės mėgsta plepėti.

Kaja nusijuokė.

– Gal veiki ką nors įdomaus?

– Kaip čia pasakius, – atsakė Haris ir įėjęs atsišliejo į sieną.

Kaja įsirėmė rankomis į stalo kraštą, atsistūmė ir su kėde nuriedėjo prie spintelės su dokumentais. Atidarė stalčių ir išėmusi laišką ištiesė jį Hariui.

– Pamaniau, susidomėsi.

– Kas čia?

– Sniego Senis. Jo advokatas pateikė prašymą dėl sveikatos būklės perkelti jį iš Ulersmo į paprastą ligoninę.

Haris prisėdo ant stalo krašto ir ėmė skaityti.

– Mhm. Sklerodermija. Greitai progresuoja. Tikiuosi, ne per greitai. Jis to nevertas.

Pakėlęs galvą pastebėjo, kad Kaja sukrėsta.

– Mano senelio sesuo mirė nuo sklerodermijos. Siaubinga liga.

– Siaubingas žmogus, – atsakė Haris. – Žinai, visai pritariu tiems, kurie sako, kad gebėjimas atleisti rodo žmogaus vertę. Šiuo atžvilgiu aš – padugnė.

– Nenorėjau tavęs kritikuoti.

– Pažadu kitame gyvenime būti geresnis, – nuleidęs akis Haris pasitrynė sprandą. – Kuriame, jeigu hinduistai neklysta, būsiu kinivarpa. Bet *maloni* kinivarpa.

Jis pažvelgė į Kają ir pamatė, kad tai, ką Rakelė vadindavo „sumauto vaikėzo žavesiu“, suveikė.

– Klausyk, Kaja, atėjau tau kai ko pasiūlyti.

– Tikrai?

– Taip, – Haris išgirdo savo balse iškilmingą gaidą. Taip skamba balsas vyro, kuris nemoka atleisti, kuriam nerūpi kiti. Ir pasinaudojo jau išbandyta įtikinėjimo technika, kuri daž-

niausiai suveikia. – Ir patarčiau šio pasiūlymo atsisakyti. Matai, esu linkęs sugriauti gyvenimą tiems, kas su manimi prasideda.

Nustebo išvydęs, kaip Kaja išraudo.

– Bet žinau, kad neturėčiau taip elgtis su tavimi, – kalbėjo Haris. – Tik ne dabar, kai mudu taip arti.

– Arti... ko? – raudonis dingo.

– Arti to, kad sučiuptume nusikaltėlį. Dabar einu pas policijos teisininką leidimo jį sulaikyti.

– Aa... supratau...

– Supratai?

– Turiu omenyje, ką sulaikyti? – Kaja palinko prie stalo. – Ir už ką?

– Mūsų žudiką, Kaja.

– Tikrai? – Haris pamatė, kaip Kajos akių lėliukės pulsuodamos iš lėto išsiplečia. Aišku, kas vyksta. Galvon plūstelėjo kraujas. Prieš medžioklę, prieš patiesiant laukinį žvėrį. Sulaikymas. Papuoštų jos CV. Kaipgi tam atsispirsi?

Haris linktelėjo galva.

– Jo vardas – Tonis Leikas.

Kajos skruostai vėl nusidažė raudoniu.

– Kažkur girdėtas.

– Jis ruošiasi vesti verslininko...

– O, taip, susižadėjęs su Galtungo dukra, – Kaja susiraukė. – Nori pasakyti, kad turi įrodymų?

– Netiesioginiai įkalčiai. Ir sutapimai.

Haris pamatė, kaip kolegės akių vyzdžiai vėl susitraukia.

– Kaja, esu tikras, kad tas vyrukas – mūsų.

– Įtikink mane, – pasakė Kaja, ir Haris išgirdo jos alkį. Troškimą praryti viską nekramtytą, kad turėtų dingstį priimti beprotiškiausią savo gyvenimo sprendimą. Ir nesiruošė Kajos saugoti nuo jos pačios. Nes jam reikia jos. Žiniasklaidai Solnes tikras lobis: jauna, išmintinga, ambicinga moteris. Patrauklaus veido, su puikia charakteristika. Trumpai tariant, turi viską,

ko neturi jis. Ji – Žana d'Ark, kurios Teisingumo ministerija nedrįs sudeginti ant laužo.

Haris įkvėpė oro. Tada atkartojo viską, apie ką kalbėjosi su Toniu Leiku. Smulkiai. Negalvodamas, kaip sekasi perteikti mintis. Kolegos girdavo, kad jam tai sekasi puikiai.

– Hovaso trobelė, Kongas ir Liusereno ežeras, – Hariui baigus, pasakė Kaja. – Jis buvo visose tose vietose.

– Taip, ir teistas už smurtavimą. Pats patvirtino kėsinęsis nužudyti.

– Puiku. Bet...

– Ir įdomiausia tai, kad skambino Elijui Skogui. O po dviejų dienų šis rastas nebegyvas.

Kajos akių vyzdžiai virto juodomis saulutėmis.

– Mes jį pričiupom, – sušnabždėjo.

– Ar tas „mes" reiškia tai, apie ką aš galvoju?

– Taip.

Haris atsiduso:

– Ar supranti, kaip rizikuoji? Net jeigu neklystu dėl Leiko, nėra jokios garantijos, kad šis sulaikymas ir sėkminga bylos raida padės pakreipti balansą Hageno naudai. O tada gali atsidurti šuns vietoje.

– O tu pats? – Kaja palinko virš stalo. Žybtelėjo piranijos dantukais. – Kodėl *tu* manai, kad verta rizikuoti?

– Kaja, aš esu žlugęs faras, beveik nebeturiu ką prarasti. Man tik šitai ir beliko. Negaliu dirbti Narkotikų ar Lytinių nusikaltimų skyriuose, o KRIPOS niekada nepasiūlys man darbo. Bet tau šis sprendimas būtų nekas.

– Tokie dažniausiai ir būna mano sprendimai, – surimtėjusi tarė Kaja.

– Gerai, – stodamasis pasakė Haris. – Einu, susirasiu teisininką. Nepabėk.

– Lauksiu čia.

Atsigręžęs Haris kaktomuša susidūrė su vyru, kuris neabejotinai jau kurį laiką stovėjo tarpduryje.

– Atsiprašau, – plačiai nusišypsojo vyras. – Aš norėčiau trumpam pavogti šią panelę.

Ir, linksmiems žiburėliams šokinėjant akyse, galva parodė į Kają.

– Užeikit, – atsakė Haris ir, nežymiai šyptelėjęs lankytojui, nužingsniavo koridoriumi.

– Aslakas Kronglis, – atpažino Kaja. – Ir kas gi atvedė kaimietį policininką į didelį bjaurų miestą?

– Turbūt tas pats, kaip ir visada, – atsakė Ustaoseto lensmanas.

– Jaudulys, neoninės šviesos ir miesto šurmulys?

Aslakas nusišypsojo.

– Darbas. Ir moteris. Ar pavaišinti kava?

– Ne dabar, – pasakė Kaja. – Šiuo metu vyksta veiksmas, turiu laikyti frontą. Bet mielai išgerčiau kavos mūsų valgykloje. Ji yra viršutiniame aukšte. Tu eik, o aš tuo metu kai kam paskambinsiu.

Aslakas iškėlė du nykščius ir išėjo.

Kaja užsimerkė ir virpėdama giliai įkvėpė.

*

Policijos teisininko kabinetas buvo raudonojoje zonoje šeštame aukšte, todėl Hariui toli eiti nereikėjo. Kai įžengė vidun, į jį pro akinių viršų pažvelgė teisininkė – jauna moteris, kuri, matyt, įsidarbino jau po to, kai Haris paskutinį kartą čia lankėsi.

– Reikia orderio, – tarė Haris.

– O kas jūs toks?

– Inspektorius Haris Hūlė.

Jis ištiesė tapatybės kortelę, nors iš teisininkės karštligiškos reakcijos suprato, kad yra apie jį girdėjusi. Nutuokė ką, todėl nepanoro klausti. Ji užrašė Hario vardą ant kratos ir arešto orderių taip susikaupusi, lyg žodžių rašyba būtų itin sudėtinga.

– Dvi varnelės?

– Puiku, – atsakė Haris.

Teisininkė uždėjo varnelę prie „sulaikymas“ ir „krata“ ir atsilošė kėdėje, tarsi sakydama: „Turi trisdešimt sekundžių kad mane įtikintum“, – tikriausiai taip elgtis išmoko stebėdama labiau patyrusius teisininkus.

Haris žinojo, kad pirmiausia reikia pasakyti svariausią argumentą, nes būtent tada teisininkai apsisprendžia, todėl pradėjo nuo Leiko skambučio Elijui Skogui, likus vos dviem dienoms iki pastarojo nužudymo. O juk Leikas tvirtino nepažinojęs Skogo ir trobelėje su juo nesikalbėjęs. Antrasis argumentas buvo kaltinimas dėl užpuolimo, kuris, kaip pripažino pats Leikas, buvo pasikėsinimas nužudyti, ir Haris pamanė jau turįs rankose orderį. Todėl, nesileisdamas į smulkmenas, pasakojimą pagardino trumpai užsimindamas apie sutapimus dėl Kongo ir Liusereno ežero.

Teisininkė nusiėmė akinius.

– Šiaip būčiau linkusi duoti orderį, – pasakė. – Bet man dar reikia truputėlį pagalvoti.

Haris mintyse nusikeikė. Labiau patyręs teisininkas būtų davęs orderį iš karto, o šioji – per žalia, kad nuspręstų savarankiškai, nepasitarusi su kitais. Ant jos durų reikia pakabinti užrašą „Praktikantė“; verčiau būtų ėjęs pas kurį kitą. Bet per vėlu.

– Tai skubu, – pridūrė Haris.

– O kodėl?

Pričiupo. Haris tik plačiai mostelėjo ranka – tuo tarsi pasakydamas viską, o iš tikro nepasakydamas nieko.

– Pranešiu savo sprendimą iš karto po pietų, – teisininkė kritiškai pažvelgė į lapą, – Hūle. Jeigu man pasidarys aiškiau, įdėsiu orderį į jūsų korespondencijos skyrelį.

Haris sukando dantis, kad nepagalvojęs neprikalbėtų ko nereikia. Suprato, jog ji elgiasi teisingai. Žinoma, persūdo būdama tokia atsargi, bet yra jauna, nepatyrusi ir dar – moteris šiame vyrų valdomame pasaulyje. Bet stengiasi išsikovoti pa-

garbą – nuo pat pradžių demonstruoja, kad spaudimu jos nepaveiksi. Puiku. Hariui kilo noras griebti jos akinius ir sudaužyti.

– Kai nuspręsite, gal galėtumėte paskambinti man į mobilųjį? – paprašė. – Šiuo metu mano darbo kabinetas yra tolokai nuo korespondencijos skyrelio.

– Gerai, – maloningai sutiko ji.

*

Haris ėjo Kulvertenu, kai likus maždaug penkiasdešimčiai metrų iki kabineto išgirdo, kaip kažkas atidaro duris. Iš kabineto išėjo žmogus, paskubomis užrakino duris, apsigręžė ir ėmė žirglioti Hario link. O jį pamatęs sustingo.

– Bjornai, ar aš tave išgąsdinau? – ramiai paklausė Haris.

Vyriškius skyrė apie dvidešimt metrų, bet Hario žodžius Bjornui Holmui atmušė tunelio sienos.

– Trupučiuką, – prisipažino jis ir pasitaisė ant raudonų plaukų užmaukšlintą rastafario beretę. – Tu visada išdygsti netikėtai.

– Mhm. O tu?

– Ką aš?

– Ką čia veiki? Maniau, prakaituoji KRIPOS'e. Girdėjau, gavai nuostabų darbą, – Haris stabtelėjo likus porai metrų iki Holmo, o šis aiškiai jautėsi netikėtai užkluptas.

– Na, kažin ar tokį jau nuostabų, – atsakė. – Man neduoda daryti to, ką moku geriausiai.

– O tai būtų?

– Techniniai tyrimai. Juk pažįsti mane.

– Nejaugi?

– Ką? – paniuro Holmas. – Techninių ir taktinių tyrimų koordinavimas – anoks čia džiaugsmas... Perduodi žinutes, sušauki susirinkimus, išsiuntinėji pranešimus.

– Tai paaukštinimas, – tarė Haris. – Gera pradžia, nemanai?

Holmas prunkštelėjo:

– Žinai, ką manau? Manau, kad Belmanas pastatė mane ten, kad būčiau nuošaly ir negaučiau pirminės informacijos. Nes įtaria, kad jeigu ji mane pasieks, tu gausi ją pirmiau už jį.

– Bet suklydo, – rėžė Haris ekspertui į akis.

Bjornas Holmas porą kartų sumirksėjo.

– Kokį šūdą čia mali, Hari?

– Kokį šūdą malu? – Haris išgirdo, kaip nuo pykčio jo balsas tapo kietas, metalinis. – Kokį šūdą veiki mano kabinete, Bjornai? Tavo šiukšlių ten nebėra.

– Ką veikiu? – perklausė Bjornas. – Pasiimu tai, ką matai, – ištiesė dešinę ranką. Joje gniaužė knygą. – Žadėjai palikti ją priimamajame, jau pamiršai?

Henkas Viljamsas: Biografija.

Haris pajuto, kaip skruostus nudažo gėda.

– Mhm.

– Mhm, – pamėgdžiojo Bjornas.

– Nešiausi ją su savimi, kai kraustėmės, – ėmė teisintis Haris. – Bet pusiaukelėje apsigręžėme ir grįžome atgal. O tada pamiršau ją.

– Liuks. Jau galiu eiti?

Haris žengtelėjo į šoną ir išgirdo, kaip droždamas požemiu Bjornas burnoja.

Atrakino kabinetą.

Žnektelėjo į kėdę.

Apsidairė.

Užrašų knygutė. Pervertė ją. Kalbėdamasis su Toniu Leiku nieko neužsirašė, nieko, kas rodytų, jog Leikas – įtariamasis. Atidarė stalčius ir pažiūrėjo, ar nesimato, kad juose kas nors būtų rausęsis. Atrodo, niekas nepaliesta. O gal viskas yra ne taip, kaip jam atrodo? Ar yra vilties, kad Holmas nenutekina informacijos Mikaeliui Belmanui?

Pažvelgė į laikrodį. Melsdamasis, kad naujoji policijos teisininkė valgytų greitai. Bakstelėjo į kažkokį kompiuterio klaviatū-

ros klavišą, ir ekranas atgijo. Jame tebebuvo paskutinis „Google“ ieškotas dalykas. Paieškos laukelyje švietė vardas: Tonis Leikas.

41 skyrius
Orderis

– Taigi, – pasakė kavos puodelį rankoje sukiodamas Aslakas Kronglis.

Kaja pagalvojo, kad stambioje jo rankoje šis puodelis atrodo lyg indelis kiaušiniui įstatyti. Ji sėdėjo priešais jį prie arčiausiai lango esančio staliuko. Policijos biuro valgykla buvo viršutiniame aukšte ir atitiko Norvegijos standartus, tai yra buvo šviesi ir švari, bet ne tokia jauki, kad joje norėtųsi sėdėti ilgiau nei būtina. Jos didžiausias privalumas, kad pro langą matosi miestas, bet neatrodė, kad Krongliui tai rūpėtų.

– Aš patikrinau kitų toje apylinkėje esančių savitarnos trobelių svečių knygas, – dėstė jis. – Kad kitą naktį planuoja apsistoti Hovaso trobelėje, knygoje parašė tik Šarlotė Lol ir Iska Peler, nakvojusios Tunvege.

– Ir mes apie jas jau žinome, – pasakė Kaja.

– Taip. Taigi iš esmės turiu tik porą dalykų, kurie galėtų tave sudominti.

– Ir kokie jie?

– Telefonu kalbėjausi su pagyvenusių žmonių pora, kuri buvo apsistojusi Tunvego trobelėje tą patį vakarą kaip ir Lol su Peler. Jie papasakojo, kad vakare atvyko vyras, kažką užkrimto, persivilko marškinius ir patraukė į pietvakarius. Nepaisydamas tamsos. O vienintelė trobelė toje pusėje yra tik Hovaso.

– Ar šis žmogus...

– Pora jo beveik neįžiūrėjo. Atrodo, kad jis norėjo būti nematomas: net persivilkdamas marškinius nenusiėmė šiltos

vilnonės kepurės ir senamadiškų slalomo akinių. Moteris sako pagalvojusi, kad gal jis kada nors buvo smarkiai sužalotas.

– Iš kur tokia mintis?

– Ji prisimena taip pagalvojusi, bet negali paaiškinti kodėl. Be to, dingęs iš akių vyras galėjo pasukti kita kryptimi ir nušliuožti į kitą trobelę.

– Gal, – Kaja pažiūrėjo į laikrodį.

– Beje, ar po policijos kreipimosi kas nors atvyko?

– Ne, – atsakė Kaja.

– Pasakei taip, tarsi turėtum galvoje, kad atvyko.

Kaja dirstelėjo į Aslaką Kronglį, o šis iškėlė rankas:

– Kaimo Jurgis mieste! Atleisk, nieko blogo nenorėjau pasakyti.

– Viskas gerai, – nuramino Kaja.

Abu sužiuro į savo puodelius.

– Sakei, kad mane gali sudominti du dalykai, – priminė Kaja. – Koks antrasis?

– Žinau, kad pasigailėsiu savo žodžių, – pradėjo Kronglis, ir akyse vėl ėmė kibirkščiuoti linksmi žiburėliai.

Kaja iš karto suprato, kur krypsta pokalbis, todėl pagalvojo, kad jis teisus – pasigailės savo žodžių.

– Aš apsistojau viešbutyje „Plaza“ ir norėjau paklausti, ar nesutiktum šį vakarą su manimi pavakarieniauti?

Kaja iš Kronglio veido išraiškos suprato, kad josios veido išraišką atspėti nėra sunku.

– Šiame mieste aš nieko nepažįstu, – pradėjo bandydamas nutaisyti nuginkluojančią šypseną. – Nieko, išskyrus savo buvusiąją, o jai skambinti nedrįstu.

– Būtų buvę smagu... – pradėjo ir neužbaigė Kaja. Būtojo laiko tariamoji nuosaka. Pamatė, kad Aslakas Kronglis jau gailisi savo pasiūlymo, – bet, deja, turiu kitų reikalų.

– Puiku, tik pasiūliau, – Kronglis šyptelėjo ir perbraukė pirštais savo neklusnius garbanotus plaukus. – O rytoj?

– Aslakai, aš... na, aš šiomis dienomis tikrai užsiėmusi.

Kronglis palingavo galva, matyt, sau pačiam.

– Suprantu. Suprantu, tu užsiėmusi. Ar tik ne dėl to vyro, kurį mačiau tavo kabinete?

– Ne, mano šefas yra kitas.

– Aš ne šefą turėjau galvoje.

– Tikrai?

– Sakei, kad esi įsimylėjusi policininką. Ir man pasirodė, kad jam beveik nereikėjo stengtis, kad tave įkalbėtų. Bent jau ne tiek, kiek man.

– Ne, ne, čia ne jis! Ar proto netekai? Aš... na, matyt, aną vakarą per daug išgėriau, – Kaja išgirdo, kaip kvailai dabar skamba jos juokas, ir pajuto, kaip veidą užlieja raudonis.

– Na, gerai, – nusileido Kronglis ir baigė gerti kavą. – Tada eisiu į didelį šaltą miestą. Manau, čia yra lankytinų muziejų ir gerų barų.

– Taip, naudokis proga.

Lensmanas suraukė antakius, akyse pasirodė ašaros, bet jis garsiai nusijuokė. Kaip ir Evenas paskutinėmis dienomis.

Kaja jį išlydėjo. Kai Kronglis padavė ranką, neatlaikė:

– Jeigu pasijusi per daug vienišas, paskambink, ir pažiūrėsiu, ar galiu ištrūkti.

Jo šypseną Kaja suprato kaip padėką už tai, kad suteikia šansą atsisakyti, arba bent jau kaip galimybę nepasinaudoti šia proga.

Leisdamaisi liftu į šeštą aukštą Kaja prisiminė jo žodžius: „Jam beveik nereikėjo stengtis, kad tave įkalbėtų.“ Kiek laiko Kronglis stovėjo ir klausėsi jų pokalbio?

*

Pirmą valandą suskambo Kajos laidinis telefonas.

Skambino Haris.

– Pagaliau gavau orderį. Pasiruošusi?

Ji pajuto, kaip širdis ėmė plakti smarkiau.

– Taip.

– Liemenė?

– Liemenė ir ginklas.

– Ginklais pasirūpins „Delta“. Jie laukia automobilyje garaže, tereikia nulipti. Gal paimtum iš mano korespondencijos skyrelio orderį?

– *OK.*

Po dešimties minučių jie jau sėdėjo viename iš „Deltos“ būrio mėlynų dvylikaviečių ir važiavo per miesto centrą į vakarus. Kaja klausėsi, kaip Haris aiškina prieš pusvalandį skambinęs į pastatą, kuriame Leikas nuomojasi patalpas, ir sužinojęs, kad šiandien Leikas dirba namie. Tada paskambino į jo namus Holmeno kelyje ir, kai Tonis Leikas atsiliepė, padėjo ragelį. Vadovauti šiai operacijai Haris paprašė Milaną – tamsų drūtą vyrą su vešliais antakiais ir itališka pavarde, nors jo venose nebuvo nė lašo itališko kraujo.

Jie pervažiavo Ibseno tunelį, o atsimušusių šviesų kvadratukai nuslydo aštuonių didžiai susimąsčiusių elitinių pareigūnų šalmais ir antveidžiais.

Kaja ir Haris sėdėjo gale. Haris vilkėjo juodą striukę, ant kurios priekio ir nugaros didelėmis geltonomis raidėmis buvo užrašyta POLICIJA, ir dabar išsiėmė tarnybinį ginklą, kad patikrintų, ar visuose lizduose yra šoviniai.

– Aštuoni „Deltos“ vyrai ir švyturėliai, – kalbėdama apie mėlynas švieseles, besisukančias ant automobilių stogo, pasakė Kaja. – Ar tu tikras, kad nepersūdėme?

– *Būtina* persūdyti, – patikino Haris, – jeigu norime atkreipti dėmesį į sulaikomą asmenį, turime naudoti daugiau priemonių, nei įprasta.

– Pranešei žiniasklaidai?

Haris atidžiai į ją pažiūrėjo.

– Turiu omenyje, siekdamas dėmesio, – paaiškino Kaja. – Įsivaizduok: Leikas, įžymybė, sulaikomas dėl Maritos Olsen nužudymo. Jie už tai paverstų Maritą princese.

– O kas, jeigu su juo bus sužadėtinė? – paklausė Haris. – Arba mama? Ar ir jas įvelti į laikraščius? – jis pasuko revolverį, ir būgnas sugrįžo į vietą.

– Tai ką darysime, kad nebūtų įvelta daugiau žmonių, nei reikia?

– Žiniasklaida atvyks vėliau, – pasakė Haris. – Jie kamantinės kaimynus, praeivius, mus. Sužinos, koks nuostabus šou čia įvyko. Aš tuo pasirūpinsiu. Nekalti įvelti nebus, o mes atsidursime pirmuose laikraščių puslapiuose.

Važiuojant per kitą tunelį, Kaja šnairavo į Harį. Jie pervažiavo Majuštują, įsuko į Slemdalio kelią, pravažiavo Vindereną, ir Kaja išvydo, kaip Haris su veide akivaizdžiai matoma gėla žvelgia pro langą į tramvajų stotelę. Panoro uždėti ranką, ką nors pasakyti – bet ką, kad tik ta išraiška dingtų. Pažvelgė į Hario ranką. Joje inspektorius laikė revolverį – gniaužė jį taip, tarsi tas daiktas būtų viskas, kas jam liko. Tai turi baigtis, nes kažkas sprogs. Jau sprogo.

Automobilis kilo aukštyn ir aukštyn, kol miestas liko apačioje. Vos kirto tramvajaus bėgius, už jų sumirksėjo šviesos ir nusileido užkardas.

Jie atvažiavo į Holmeno kelią.

– Milanai, kas eis su manimi prie durų? – šūktelėjo priekinėse sėdynėse sėdintiems vyrams Haris.

– „Delta 3“ ir „Delta 4“, – atsiliepė Milanas ir atsigręžęs parodė į vyrą, ant kurio kombinezono krūtinės buvo užrašytas didelis skaičius 3.

– Aišku, – atsakė Haris. – O kiti?

– Du vyrai abiejose namo pusėse. Veiksmai „Užtvanka 1-4-5“.

Kaja suprato, kad tai išsidėstymo kodas. Pasiskolintas iš amerikietiškojo futbolo, kad būtų galima susikalbėti greitai ir nesuprastų pašaliniai, jeigu pagautų „Deltos“ radijo stotelių bangas. Automobilis sustojo likus porai namų iki Leiko gyvenamosios vietos. Šeši vyrai patikrino savo automatus MP5 ir iššoko lauk. Kaja pamatė, kaip jie bėga per didžiulius Leiko

kaimynų sodus su ruda nuvytusia žole, belapėmis obelimis ir aukštomis gyvatvorėmis, kurios tokios populiarios vakarų Osle. Ji pasižiūrėjo, kiek valandų. Praėjus keturiasdešimčiai sekundžių sutraškėjo Milano radijo stotelė:

– Visi vietose.

Vairuotojas atleido sankabą, ir automobilis lėtai pajudėjo namo link. Tonio Leiko namas buvo geltonas, vienaukštis, bet įspūdingo dydžio; vis dėlto adresas buvo kur kas prašmatnesnis už patį namą, kurio architektūra, kiek galėjo spręsti Kaja, buvo kažkas tarp funkcionalizmo ir medinės dėžės.

Vyrai sustojo prie dvejų garažo vartų ant žvyruoto keliuko, vedančio link namo durų. Prieš kelerius metus, kai Vestfolde vyko įkaitų drama, „Deltos" būrys apsupo namą, o įkaitų grobėjai pabėgo per garažą – sėdo į namo savininko automobilį ir paprasčiausiai išvažiavo, taip palikdami gerai ginkluotas policijos pajėgas kvailio vietoje.

– Lik čia, – paliepė Kajai Haris. – Paskui bus tavo eilė.

Jie išlipo, ir Haris su kitais dviem policininkais nuskubėjo prie namo – vienu žingsniu atsilikdamas ir eidamas šone, kad susidarytų trikampis. Kaja iš Hario balso suprato, kad jo pulsas padažnėjęs. Matė tai ir iš inspektoriaus laikysenos – kaip įsitempė jo kaklas, kaip minkštai jis žengia.

Trijulė užlipo laiptais. Haris paskambino į duris. Kiti du vyrai atsistojo abipus durų ir prisiplojo prie sienos.

Kaja skaičiavo. Haris automobilyje sakė, kad pagal FTB instrukcijas reikia paskambinti arba pabelsti į duris, surikti „Policija!" ir „Atidarykite!", pakartoti tai ir, palaukus dešimt sekundžių, įsiveržti vidun. Norvegijos policija tokių griežtų instrukcijų neturi, bet tai nereiškia, kad neegzistuoja taisyklių.

Tačiau šią popietę Holmeno kelyje niekas neketino laikytis jokių taisyklių.

Durys buvo išlaužtos. Tarpduryje išvydusi rastafario beretę, Kaja nesąmoningai pasitraukė į šoną ir, pamačiusi, kaip sujuda Hario pečiai, išgirdo kumščio smūgio garsą.

Tokia reakcija buvo instinktyvi, Haris tiesiog negalėjo jos suvaldyti.

Tonio Leiko namo tarpduryje matydamas mėnulį primenantį kriminalisto eksperto Bjorno Holmo veidą, o už jo – puolančius kitus ekspertus, Haris dar akimirką spėjo suprasti, kas vyksta, o tada akyse aptemo.

Tik pajuto skausmą petyje, rankoje, o paskui ir krumpliuose. Atsimerkęs išvydo koridoriuje ant kelių suklupusį Bjorną Holmą: kraujas tekėjo jam iš nosies ir burnos ir kapsėjo nuo smakro.

Du „Deltos" pareigūnai šoktelėjo į priekį ir nukreipė ginklus į Holmą, bet taip pasielgė tiesiog iš inercijos. Tikriausiai jau buvo matę šią rastafario beretę ir suprato, kad vyrai baltais drabužiais yra į nusikaltimo vietą atvykę kriminalistai ekspertai.

– Praneškit, kad padėtis kontroliuojama, – paprašė Haris vyro, kuriam ant krūtinės puikavosi skaičius 3. – Ir kad įtariamasis jau sulaikytas. Mus aplenkė Mikaelis Belmanas.

*

Haris sudribęs sėdėjo ant kėdės, o ištiestos kojos beveik siekė Gunaro Hageno stalą.

– Viskas labai paprasta, šefe. Belmanas sužinojo, kad ruošiamės sulaikyti Tonį Leiką. Dėl Dievo meilės, jie turi teisininką kitapus gatvės, tame pačiame pastate, kur įsikūrusi Kriminalinių ekspertizių tarnyba. Belmanui tereikėjo užšokti pas jį ir paprašyti orderio. Jaučiu, sugaišo porą minučių, kai man teko laukti dvi suknistas valandas!

– Šaukti nebūtina, – patarė Hagenas.

– *Jums* nebūtina, bet *aš* šaukiu! – suriko Haris ir trenkė per ranktūrį. – Šūdas, šūdas, šūdas!

– Džiaukis, kad Holmas tavęs neapskundė. Kodėl trenkei *jam*? Ar jis informatorius?

– Dar kas nors, šefe?

Hagenas pažvelgė į savo inspektorių. Tada papurtė galvą.

– Hari, porą dienų atsipūsk.

*

Trulsą Berntseną vaikystėje vadino įvairiai. Daugumą pravardžių jis jau pamiršo. Bet dešimtojo dešimtmečio pradžioje, vos baigęs mokyklą, gavo tokią, kuri prilipo: Byvis. To idioto iš MTV animacinio filmuko vardą. Šviesūs plaukai, atsikišęs apatinis žandikaulis ir kriuksintis juokas. Na gerai, gal jis taip ir juokiasi. Nuo pradinių klasių, o ypač kai matydavo, kad kas nors mušasi. Juo labiau kai mušdavosi pats. Komikse skaitė, kad Byvio ir Tešlagalvio personažų kūrėjo pavardė – Džadžas; vardo neprisimena. Šiaip ar taip, tas Džadžas pasakojo įsivaizduojąs, kad Byvio tėvas yra alkoholikas, kuris lupa savo sūnų. Trulsas Berntsenas prisimena tada numetęs komiksą ant grindų ir kriuksėdamas iš juoko išėjęs iš parduotuvės.

Pora jo dėdžių dirbo policijoje, todėl, kad ir per plauką, pateikęs du rekomendacinius laiškus sugebėjo atitikti stojamuosius reikalavimus. Ir šiaip ne taip, su suolo kaimyno pagalba, ištempė egzaminą. Tai mažiausia, ką anas vaikis galėjo padaryti, juk juodu – draugai nuo mažų dienų. Na, kažkas panašaus į draugus. Jeigu atvirai, Mikaelis Belmanas vadovauja jam nuo tada, kai sukako dvylika ir kai juodu pirmą kartą susitiko didžiuliame Manglerudo pastate, kurį buvo ruošiamasi susprogdinti. Belmanas užklupo Trulsą bandantį padegti negyvą žiurkę. Ir parodė jam, kad kur kas smagiau įkišti jai į gerklę dinamito. Mikaelis netgi leido Trulsui dinamitą uždeg-

ti. Ir nuo tos dienos Trulsas visur sekioja Mikaeliui Belmanui iš paskos. Jeigu jam leidžiama. Mikaelis mokėjo daryti viską, ko nemokėjo Trulsas. Mokykloje, per kūno kultūros pamokas, kalbėdamas – viską darė nepasišikdamas. Net merginų turėjo; viena buvo vyresnė ir leisdavo Mikaeliui į valias maigyti jos papus. Tik vienu dalyku Trulsas pranašesnis: sugeba atsilaikyti muštynėse. Kai didesni berniūkščiai nenorėdavo sutikti, kad tas pamaiva geriau pablevyzgojo, artindavosi prie jo sugniaužę kumščius, o Mikaelis atsitraukdavo. Ir priešais juos pastatydavo Trulsą. Nes Trulsas mokėjo pakelti smūgius. Užsigrūdino namie. Jie prilupdavo Trulsą iki kraujo, bet jis, kriuksėdamas iš juoko, vis tiek išsilaikydavo ant kojų – tuo dar labiau įsiutindamas priešininkus. Jis tiesiog negalėdavo susitvardyti – juokas pats prasiveržda vo. Žinojo, kad po muštynių Mikaelis patapšnos jam per petį, o sekmadienį gal pasakys, kad šiandien vyks Julės ir Teliko lenktynės. Atsistoję ant tilto prieš Riujeno sankryžą, rėkaujant ir klykaujant aistruoliams, uosdavo saulės įkaitintą asfaltą ir klausydavosi „Kawasaki 1000CC“ variklių ūžimo. Tada Julės ir Teliko motociklai pasileisdavo pustuščiais sekmadieniniais greitkeliais, įlįsdavo į tunelį ir nurūkdavo Briuno alėja, o jis – jeigu mama tą pamainą dirbdavo Akerio ligoninėje ir Mikaelis būdavo geros nuotaikos – eidavo pietauti pas ponią Belman.

Kartą, kai Mikaelis paskambino į Trulso namų duris, tėvas riktelėjo, kad Jėzus atėjo išsivesti savo apaštalo.

Jie niekada nesiginčydavo. Tai yra, jeigu Mikaelis būdavo baisiai blogos nuotaikos ir Trulsą užknisdavo, šis visada nusileisdavo. Net ir tada, kai per vieną vakarėlį pavadino jį Byviu ir visi ėmė juoktis, o Trulsas suprato, kad ta pravardė prilips. Tik kartą nenusileido. Tą kartą, kai Mikaelis pavadino jo tėvą girtuokliu iš „Kadok“ fabriko. Tąkart Trulsas metėsi prie Mikaelio, iškėlęs kumštį. Belmanas prisidengė veidą ranka, liepė Trulsui nusiraminti, nusijuokė, pasakė pajuokavęs ir kad dėl to gailisi. O paskui gailėdavosi ir atsiprašinėdavo tik Trulsas.

Kartą Mikaelis su Trulsu patraukė į degalinę, kurioje, kaip žinojo, Julė ir Telikas vagia degalus. Lenktynininkams už nugarų sėdinčios merginos džinsiniais švarkeliais pridengė motociklų numerius, o Julė su Teliku savitarnos skyriuje prisipylė „Kawasaki" bakus. Tada šoko ant motociklų ir visu greičiu nurūko tolyn.

Mikaelis pasakė Julės ir Teliko vardus ir pavardes, nepasakė tik Julės merginos. Savininkas skeptiškai pasižiūrėjo, galvodamas, ar Trulso veido irgi nėra užfiksavusios stebėjimo kameros; šiaip ar taip, jis priminė vaikėzą, kuris neseniai čia pavogė benzino baką, o netrukus viename Manglerudo sklype buvo padegta tuščia pašiūrė. Mikaelis pareiškė už informaciją nenorįs jokio atlygio, tik siekiąs, kad kaltininkai atsakytų už savo veiksmus. Ir pridūrė, kad savininkas turbūt žino, kokia jo, kaip piliečio, pareiga. Suaugęs vyras nustebintas palinksėjo galva. Štai kaip Mikaelis sugebėdavo paveikti žmones. Išėjus iš degalinės Belmanas pasakė, kad baigęs mokyklą stos į Policijos akademiją ir kad Byvis taip pat turėtų apie tai pagalvoti, juolab kad jo šeimoje yra policininkų.

Vėliau Mikaelis susipažino su Ūla, todėl draugai matydavosi rečiau. Bet kai baigė mokyklą ir Policijos akademiją, abu buvo įdarbinti Stovneryje, rytiniame Oslo priemiestyje, kur vyravo grupiniai nusikaltimai, smurtas šeimoje ir netgi pasitaikė netyčinė žmogžudystė. Po metų Mikaelis vedė Ūlą ir tapo Trulso, arba Byvio – kaip jį ten ėmė vadinti nuo trečios darbo dienos, – viršininku, ir buvo akivaizdu, kad Trulso laukia gera, o Mikaelio – nuostabi ateitis. Tačiau vieną dieną kažkoks kvaiša, laikinai dirbantis buhalterijoje, apkaltino Belmaną, jog šis po kalėdinio vakarėlio sulaužęs jam žandikaulį. Vyrukas įrodymų neturėjo, o Trulsas buvo įsitikinęs, kad Mikaelis to nepadarė. Bet kilus triukšmui Mikaelis dėl viso pikto pateikė prašymą išeiti iš darbo ir buvo priimtas į Europolą, kur įsidarbino centrinėje būstinėje Hagoje ir netrukus tapo žvaigžde.

Antras dalykas, kurį Mikaelis padarė grįžęs į Norvegiją ir KRIPOS'ą, – paskambino Trulsui ir paklausė: „Byvi, ar esi pasirengęs vėl sprogdinti žiurkes?"

Bet pirma jis įdarbino Jusį Kolką.

Jusis Kolka buvo pustuzinio kovos menų, kurių pavadinimus pamiršti dar nespėjęs jų ištarti, meistras. Ketverius metus dirbo Europole, o prieš tai – policininku Helsinkyje. Buvo priverstas išeiti iš Europolo, nes tiriant paauglių mergaičių išprievartavimų seriją Pietų Europoje peržengė ribą. Esą Kolka taip smarkiai sumušė prievartautoją, kad advokatas šį vos atpažinęs. Bet Europolui ieškinio nepateikė. Trulsas bandė išgauti iš Jusio šiurpias smulkmenas, bet šis tylėdamas žvelgė į tolį. Nors, antra vertus, ir Trulsas nėra didelis plepys. Be to, buvo pastebėjęs, kad kuo mažiau kalbi, tuo didesnė tikimybė, kad nebūsi nuvertintas. O tai kartais yra gerai. Šiaip ar taip, šiandien yra proga švęsti. Jis, Mikaelis, Jusis ir KRIPOS nugalėjo. O kadangi Mikaelis operacijoje nedalyvavo, jie tvarkėsi, kaip norėjo.

*

– Tylos! – kavinėje „Justisen" riktelėjo Trulsas ir parodė į televizorių ant sienos. Kai kolegos padarė, kas liepta, Trulsas išgirdo savo nervingą kriuksėjimą. Prie baro ir staliukų sėdintys žmonės nuščiuvo. Visi sužiuro į žinių vedėją, kuris tiesiai į kamerą pranešė tai, ko jie visi taip laukė:

– Šiandien KRIPOS sulaikė vyrą, kuris įtariamas nužudęs penkis žmones, tarp jų ir Maritą Olsen.

Šūksniai ir alaus bokalų skimbčiojimas vėl nustelbė žinių vedėjo žodžius, ir tada duslus balsas su suomių-švedų akcentu paliepė:

– Užsičiaupkit!

KRIPOS'o pareigūnai pakluso ir sutelkė dėmesį į Mikaelį Belmaną, stovintį priešais jų pastatą Briuno alėjoje su prie pat veido prikištu pūkuotu mikrofonu.

– Šis asmuo yra įtariamasis, bus apklaustas KRIPOS'o ir jam bus taikomas kardomasis kalinimas, – kalbėjo Mikaelis Belmanas.

– Ar tai reiškia, kad policija išsprendė šią bylą?

– Rasti nusikaltėlį ir jį nuteisti yra du skirtingi dalykai, – šypsodamasis lūpų kampučiais pasakė Belmanas. – Tačiau KRIPOS išsiaiškino tiek daug aplinkybių ir aptiko tiek daug sutapimų, kad manome, jog sulaikyti buvo būtina nedelsiant, idant užkirstume kelią tolimesniems nusikaltimams ar įkalčių slėpimui.

– Sulaikytasis yra maždaug trisdešimties metų vyras. Ar galite papasakoti apie jį išsamiau?

– Anksčiau jis buvo teistas už smurtinį nusikaltimą – tai viskas, ką galiu pasakyti.

– Internete sklando gandai apie šio žmogaus tapatybę. Manoma, kad jis yra gerai žinomas investuotojas, susižadėjęs su garsaus laivininkystės magnato dukterimi. Belmanai, ar galite tai patvirtinti?

– Manyčiau, kad nieko neprivalau tvirtinti ar neigti, nebent tai, kad KRIPOS šią bylą netrukus neabejotinai išspręs.

Žurnalistas atsisuko į kamerą sakyti baigiamojo komentaro, bet jį nustelbė audringi kavinėje „Justisen" susirinkusiųjų aplodismentai.

Vienas iš tyrėjų užlipo ant kėdės ir pareiškė, kad Smurtinių nusikaltimų skyrius, jeigu gražiai paprašys, galės pačiulpti jo pimpalą arba bent jau jo galiuką, o Trulsas užsakė dar alaus. Sausakimšoje, prakaitu dvokiančioje patalpoje nugriaudėjo juokas.

Tuo metu atsivėrė durys, ir Trulsas veidrodyje išvydo prie slenksčio stovinčią žmogaus figūrą.

Ją pamatęs pajuto keistą jaudulį ir buvo beveik tikras, kad tuoj kažkas atsitiks, kad kažkam klius.

Ten stovėjo Haris Hūlė.

Aukštas, plačių pečių, siauro veido ir įkritusiomis paraudusiomis akimis. Tiesiog stovėjo. Ir nors niekas nepaliepė susirinkusiesiems nutilti, visa „Justisen" nuščiuvo, o po pas-

kutinio „ša“ galiausiai užsičiaupė ir du įsiūžavę kriminalistai ekspertai. Kai stojo mirtina tyla, Hūlė prabilo:

– Tai švenčiate, kad pavyko nudžiauti mūsų jau padarytą darbą?

Ištarė tai tyliai, beveik pašnabždom, bet žodžiai buvo girdėti visoje kavinėje.

– Švenčiate, kad turite šefą, kuris pasirengęs užlipti ant nužudytų žmonių lavonų – tos krūvos lauke ir tų, kurie netrukus bus išnešti iš policijos biuro šešto aukšto, kad tik jis taptų Karaliumi Saule suknistame Briune. Štai, šimtinė.

Trulsas pamatė, kaip Hūlė mojuoja banknotu.

– Jums jos vogti nereikia. Imkit, nusipirkite alaus, atlaidumo, pripučiamų lėlių Belmano trijulei... – suglamžė banknotą ir numetė ant žemės.

Trulsas akies kraštelių pamatė, kad Jusis sujudėjo,

– ...arba dar vieną šnipelį.

Hūlė neišlaikęs pusiausvyros susverdėjo, ir tada Trulsas suprato, kad nors šis vyrukas mintis dėsto sklandžiai kaip kunigas, yra girtas kaip pėdas.

O jau kitą akimirką Hūlė padarė pusę pirueto, nes Jusis Kolka dešine kabliu kirto jam į smakrą, o tada – žemai, beveik galantiškai nusilenkdamas – kairę ranką suvarė į saulės rezginį. Trulsas suprato, kad po kelių sekundžių – atgavęs kvapą – Hūlė apsivems. Tiesiog čia. Ir, regis, Jusis pagalvojo tą patį: geriau tegu vemia lauke. Žemas ir kresnas suomis stebėtinai mikliai lyg balerina iškėlė kairę koją, padėjo Hariui ant peties ir švelniai stumtelėjo, o keturlinkas inspektorius išsirito atbulas tiesiai pro duris, pro kurias ir buvo atėjęs.

Girčiausias ir jauniausias patalpoje esantis pareigūnas pratrūko juoktis, kriuktelėjo ir Trulsas. Pora vyresnių riktelėjo, o vienas sukliko, kad Kolka, po velnių, turėtų tvardytis. Bet jokių veiksmų niekas nesiėmė. Ir Trulsas suprato kodėl. Visi prisimena tą istoriją. Kaip Haris suteršė munduro garbę, kaip pridergė savo lizdą, nužudė vieną geriausių jų vyrų.

Jusis išdidžiai, tarsi išmetęs šiukšlę, nužingsniavo prie baro. Trulsas prunkštė ir kriuksėjo. Jis niekad taip ir neperprato suomių, samių, eskimų, ar kas jie ten, po velnių, tokie.

Iš kavinės galo prie durų nuėjo vyras. Trulsas KRIPOS'e jo dar nebuvo matęs, bet tas tamsiaplaukis garbanius, ko gero, turėtų būti policininkas.

– Lensmane, jeigu reikės pagalbos, sakykit, – riktelėjo kažkas nuo staliuko.

Po trijų minučių, kai buvo paleista Selin Dion daina ir kalbos vėl įsisiūbavo, Trulsas nuėjo į kavinės priekį, primynė šimto kronų banknotą ir prislinko jį prie baro.

*

Haris atgavo kvapą. Ir apsivėmė. Kartą, antrą. Tada vėl susmuko. Asfaltas buvo toks šaltas, kad žnaibė šonkaulius per visus drabužius, ir taip spaudė, kad Hariui atrodė, jog jis ne guli ant grindinio, o jį neša. Akyse šokinėjo raudoni kaip kraujas taškai ir rangėsi juodi kirminukai.

– Hūle.

Haris išgirdo balsą, bet suprato, kad jeigu kas nors pamatys, jog jis atgavo sąmonę, vėl pradės spardyti. Todėl liko užsimerkęs.

– Hūle, – balsas priartėjo, ir Haris pajuto ant peties ranką.

Haris suprato, kad alkoholis sumažina greitį, tikslumą ir gebėjimą nustatyti atstumą, bet vis tiek ryžosi. Atsimerkė, apsivertė ir spyrė į gerklę. Tada vėl apsivėmė.

Pritrūko pusės metro.

– Iškviesiu tau taksi, – pasakė balsas.

– Apsišik, – suvaitojo Haris. – Atšok, suknista žiurke.

– Aš ne iš KRIPOS'o, – tarė balsas. – Mano pavardė Kronglis. Esu Ustaoseto lensmanas.

Haris atsigręžė ir prisimerkęs pasižiūrėjo.

– Aš truputėlį išgėręs, – kimiai pasakė Haris ir pabandė kvėpuoti ramiai, kad skrandžio turinys vėl neišsipiltų. – Nieko tokio.

– Ir aš truputėlį išgėręs, – šyptelėjo Kronglis ir apkabino Harį per pečius. – Be to, jeigu atvirai, neįsivaizduoju, kur gauti taksi. Pats atsistosi, ar tau padėti?

Haris pastatė kojį, paskui antrą, porą kartų sumirksėjo ir nusprendė, kad dabar bent jau stovi stačias. Šonu prisiglaudęs prie Ustaoseto lensmano.

– Kur nakvosi? – paklausė Kronglis.

Haris atsakė klausiančiu žvilgsniu.

– Namie. Ir tikiuosi, vienas, jeigu tu nieko prieš.

Tuo metu priešais juos sustojo policijos automobilis ir atsidarė langelis. Haris dar spėjo išgirsti kažkieno juoką, o paskui – santūrų balsą:

– Haris Hūlė, Smurtinių nusikaltimų skyrius?

– Tas pats, – atsiduso Haris.

– Ką tik mums paskambino KRIPOS'o pareigūnai ir paprašė, kad parvežtume jus sveiką ir gyvą namo.

– Tai atidarykit dureles!

Haris įsirangė ant užpakalinės sėdynės, padėjo galvą ant atlošo, užsimerkė, pajuto, kaip viskas sukasi, bet pagalvojo, kad tai maloniau nei matyti, kaip į jį spokso du priekyje sėdintys policininkai. Kronglis paprašė pareigūnų pargabenus „Harį" namo paskambinti jam. Kokio velnio jis trinasi į draugus? Haris išgirdo sudūzgiant uždaromą langą ir malonų priekyje sėdinčiojo balsą:

– Hūle, kur jūsų namai?

– Važiuokit tiesiai, – atsakė Haris, – užsuksim pas kai ką į svečius.

Pajutęs, kad automobilis pajudėjo, atsimerkė, atsigręžė ir pamatė, kad Aslakas Kronglis liko stovėti ant šaligatvio Miolerio gatvėje.

43 skyrius
Skambutis į duris

Kaja gulėjo miegamajame pasivertusi ant šono ir žvelgė į tamsą. Tada išgirdo, kaip atsiveria vartai, o ant žvirgždo pasigirsta žingsniai. Sulaikė kvapą ir ėmė laukti. Sučirškė durų skambutis. Ji išsirangė iš lovos, užsivilko chalatą ir nuėjo prie lango. Antras skambutis. Kaja mažumėlę praskleidė užuolaidas. Ir aiktelėjo.

– Girtas policininkas, – tarė.

Ji įsispyrė į šlepetes ir koridoriumi nušliurino prie durų. Atidarė jas ir, sukryžiavusi rankas, atsistojo tarpduryje.

– Labukas, kašiuk, – sušvebeldžiavo policininkas. Kaja svarstė, ar tai girto policininko parodija, ar apgailėtinas originalas.

– Kokie vėjai tave čia tokiu metu atpūtė? – paklausė ji.

– Tu. Galiu įeiti?

– Ne.

– Bet juk sakei, kad jei pasijusiu labai vienišas, galiu kreiptis į tave. O aš toks ir *jaučiuosi*.

– Aslakai Krongli. Aš jau miegu. Grįžk į viešbutį. Kavos galėsim išgerti ryte.

– Man rodos, kavos man reikia dabar. Dešimt minutėlių, ir galėsim iškviesti taksi, *OK?* Galėsim paplepėti apie žmogžudystes ir serijinius žudikus. Kaip sakai?

– Deja. Aš ne viena.

Kronglis žaibiškai išsitiesė, ir Kaja suprato, kad jis ne toks girtas, koks dedasi.

– Tikrai? Ar jis su tavim, na, tas policininkas, kuris tau krito į akį?

– Gal.

– Čia jo? – paklausė lensmanas, paspirdamas prie durų kilimėlio padėtus milžiniškus batus.

Kaja neatsakė. Kronglio balse, giliai giliai, išgirdo kažką, ko iki šiol nebuvo girdėjusi. Kažką panašaus į vos girdimą žemų dažnių urzgimą.

– O gal čia juos padėjai, kad atgrasytum nepageidaujamus lankytojus? – Kronglio akyse pasirodė linksmi žiburėliai. – Juk ten nieko nėra, ar ne, Kaja?

– Klausyk, Aslakai...

– Policininkas, apie kurį kalbėjai, Haris Hūlė, šį vakarą susimovė. Pasirodė kavinėje „Justisen" visiškai nusileseęs, puolė kitiems į atlapus ir gavo į snukį. Parvežti jo namo atvyko patruliai. Taigi atrodo, kad šį vakarą esi laisva, juk taip?

Kajai ėmė daužytis širdis, nebebuvo šalta net stovint čia su chalatu.

– Tikriausiai atveš jį čionai, – pati pastebėjo, kaip pasikeitė jos balsas.

– Ne, jie paskambino man ir pasakė nuvežę jį kitur, kažko aplankyti. Kai suprato, jog Hūlė nori į ligoninę, primygtinai ėmė atkalbinėti, bet tas prie sankryžos tiesiog iššoko iš automobilio. Noriu stiprios kavos, išvirsi?

Jo akys ėmė smarkiai spindėti – taip, kaip ir Eveno, kai susirgdavo.

– Aslakai, jau eik. Bažnyčios kelyje rasi taksi.

Kronglis ištiesė ranką ir, Kajai nespėjus sureaguoti, pagriebęs ją už alkūnės įstūmė į vidų. Kaja bandė išsivaduoti, bet Kronglis stipriai ją apkabino ir nepaleido.

– Negi nori būti tokia kaip ji? – sušnypštė į ausį. – Įgelti ir pabėgti, nusimuilinti? Tokia kaip ir kitos kekšės...

Kaja aimanavo ir muistėsi, bet lensmanas buvo stiprus.

– Kaja!

Pro praviras miegamojo duris pasigirdo balsas. Tvirtas, valdingas vyro balsas, kurio kitomis aplinkybėmis Kronglis gal būtų neatpažinęs. Dabar atpažino, nes vos prieš valandą buvo girdėjęs kavinėje.

– Kaja, kas ten darosi?

Kronglis iš karto atlaisvino glėbį. Išpūtęs akis ir prasižiojęs įsistebeilijo į ją.

– Nieko, – nenuleisdama nuo Kronglio akių atsiliepė Kaja. – Tik girtas stuobrys iš Ustaoseto, bet jau ruošiasi išeiti.

Kronglis nieko netaręs atatupstas žengė link durų. Išslinko lauk ir užtrenkė duris. Kaja priėjo prie jų, užrakino ir atrėmė kaktą į šaltą medį. Jai norėjosi verkti. Ne iš baimės ar šoko. Iš nevilties. Viskas byra. Viskas, ką manė esant tyra ir gera, dabar pasirodė kitoje šviesoje. Gal kurį laiką tai jau vyko, bet ji *nenorėjo* to matyti. Nes tai, ką pasakė Evenas, – gryna tiesa: viskas yra ne taip, kaip atrodo, o didžioji gyvenimo dalis yra jei ne atvira išdavystė, tai melas ir apgaulė. Ir nuo tos dienos, kai supranti esąs toksai pat, prarandi norą gyventi.

– Kaja, ateini?

– Taip.

Kaja pasitraukė nuo durų, nors troško pro jas pabėgti. Nuėjo į miegamąjį. Pro užuolaidas krito mėnulio šviesa – ant lovos ir šampano butelio, kurį jis atsinešė pergalei atšvęsti, ant jo nuogo atletiško kūno, ant veido, kuris jai kitados buvo gražiausias pasaulyje. Baltos dėmės ant veido mirgėjo lyg fosforescuojantys dažai. Tarsi tas vyras spindėtų iš vidaus.

44 skyrius
Inkaras

Kaja atsistojo tarpduryje ir pažvelgė į jį. Mikaelis Belmanas. Aplinkiniams – kompetentingas, ambicingas vyresnysis inspektorius, laimingai vedęs trijų vaikų tėvas ir netrukus KRIPOS'o vairą perimsiantis galiūnas, kuris vadovaus visiems

žmogžudysčių tyrimams Norvegijoje. Jai, Kajai Solnes, – vyras, kurį įsimylėjo iš pirmo žvilgsnio; kuris suviliojo ją, pasitelkęs kelis senus triukus ir vos porą naujų. Lengvai apvyniojo aplink pirštą, bet dėl to kaltas ne jis, o ji pati. Apskritai paėmus. Kaip ten sakė Haris? „Jis vedęs ir sako, kad dėl tavęs paliks žmoną ir vaikus, bet to nedaro?“

Kaip pirštu į akį. Taip ir yra. Štai kokie mes banalūs. Tikime tuo, kuo norime tikėti. Dievais, nes jie sumažina mirties baimę. Meile, nes ji pagražina gyvenimo sampratą. Tuo, ką sako vedę vyrai, nes tai yra tai, ką sako vedę vyrai.

Jau žinojo, ką pasakys Mikaelis. O jis kaip tik tai ir pasakė:

– Turiu eiti. Nes ji ims įtarinėti.

– Žinau, – atsiduso Kaja ir, kaip visada, neuždavė jai kylančių klausimų: „O kodėl visko neužbaigi? Kodėl nepadarai to, ką seniai žadi?“ Dabar prisidėjo dar vienas: „Kodėl *nebenoriu*, kad tai padarytum?“

*

Valstybinės ligoninės Hematologijos skyriuje Haris įsitvėrė į laiptų turėklus. Buvo permirkęs prakaitu, sušalęs, dantys kaleno lyg dvitaktis variklis. Ir buvo girtas. Girtas nuo „Jim Beam“, girtas ir apsunkęs nuo blogio, nuo savęs ir viso to šūdo. Šlitiniavo link tėvo palatos koridoriaus gale.

Iš budėtojų posto kyštelėjo galvą seselė, pažiūrėjo į Harį ir dingo. Iki tėvo palatos Hariui buvo likę apie penkiasdešimt žingsnių, kai seselė išlindo į koridorių su plikagalviu slaugu ir abu užtvėrė jam kelią.

– Skyriuje vaistų nelaikome, – paaiškino plikis.

– Jūs ne tik meluojate per akis, – bandydamas išlaikyti pusiausvyrą ir liautis kalenęs dantimis atrėžė Haris, – bet ir baisiai mane įžeidžiate. Aš ne narkomanas, o tėvo aplankyti atėjęs sūnus. Taigi traukitės man iš kelio.

– Atsiprašau, – tarė seselė, šiek tiek nusiraminusi dėl rišlios Hario tarties, – bet jūs dvokiate alaus darykla, o mums draudžiama įleisti...

– Alaus darykloje gaminamas alus, – pradėjo Haris. – „Jim Beam“ yra burbonas. Ir dėl to turėtumėt sakyti, kad aš dvokiu spirito varykla, panele. Tai...

– Nesvarbu, – pasakė slaugas ir griebė Harį už alkūnės. Bet iš karto paleido, nes Haris užlaužė jam ranką. Slaugas aiktelėjo ir susiraukė iš skausmo, o tada Haris paleido, išsitiesė ir dėbtelėjo į jį baltomis akimis.

– Gerda, skambink policijai, – nusukdamas akis nuo Hario sušnabždėjo slaugas.

– Jeigu neprieštaraujate, aš juo pasirūpinšiu, – sušveplavo vyras jiems už nugaros. Tai buvo Sigurdas Altmanas. Po pažastimi nešėsi segtuvą, o veide švietė draugiška šypsena. – Hari, ar nenueitumėte su manimi ten, kur laikomi vaistai?

Haris porą kartų susverdėjo pirmyn ir atgal. Sutelkė dėmesį į neaukštą smulkų vyruką apskritais akiniais. Ir pritariamai linktelėjo.

– Čionai, – eidamas pakvietė Altmanas.

*

Tiesą sakant, Altmano kabinetas tebuvo sandėliukas. Be langų, be jaučiamos ventiliacijos, bet su rašomuoju stalu, kompiuteriu ir sudedamąja lovele, kuri, kaip jis paaiškino, praverčia per naktinę pamainą – galima nusnūsti, kol kas nors iškvies. O užrakintos spintos sakyte sakė, kad jose pilna įvairių stimuliuojamųjų ir raminamųjų.

– Altmanas, – tarė ant lovos krašto atsisėdęs Haris ir taip garsiai pakštelėjo lūpomis, lyg jos būtų suteptos klijais. – Reta pavardė. Tokia pavarde žinau tik vieną žmogų.

– Robertą Altmaną, – atsiliepė Sigurdas, sėdintis ant vienintelės kėdės kambaryje. – Kaimelyje, kuriame užaugau, savo pavarde nebuvau patenkintas. Todėl vos išvykęs pateikiau prašymą ją pakeisti, atsisakant per dažnos galūnės „-senas“. Prašyme parašiau tiesą – keičiu dėl to, kad Robertas Altmanas yra mano mylimas režisierius. O pareigūnas tikriausiai buvo pagiriotas ir prašymą patenkino. Juk gyvenime visi turime galimybę atgimti iš naujo.

– „Žaidėjas“, – prisiminė filmo pavadinimą Haris.

– „Gosfordo parkas“, – pridūrė Altmanas.

– „Trumpos istorijos“.

– Oi, tas tai apskritai šedevras.

– Neblogas, bet per gerai įvertintas. Per daug temų. Režisūra ir montažas tik bergždžiai apsunkina siužetą.

– Gyvenimas yra sudėtingas. Žmonės yra sudėtingi. Hari, pažiūrėkite jį dar kartą.

– Mhm.

– Tai kaip sekasi? Ar pasistūmėjote, tirdami Maritos Olsen bylą?

– Pažanga yra, – tarė Haris. – Tai padaręs vyrukas šiandien buvo sulaikytas.

– Jėzau, tada aišku, kodėl švenčiate, – Altmanas prispaudė smakrą prie krūtinės ir pažvelgė pro akinių viršų. – Turiu prisipažinti, kad norėčiau vieną dieną papasakoti savo anūkams, jog mano informacija apie ketaminą padėjo išspręsti šią bylą.

– Žinoma, bet jį išdavė skambutis vienai iš aukų.

– Vargšeliai.

– Kas?

– Jie visi. Bet kodėl skubėjote dar šį vakarą pasimatyti su tėvu?

Haris prisidėjo ranką prie burnos ir be garso atsirūgo.

– Priežastis turi būti, – toliau kamantinėjo Altmanas. – Kad ir koks jūs girtas, priežastis yra. Antra vertus, neturiu teisės kišti į tai nosies, todėl turbūt turėčiau užsi...

– Ar kas nors yra tavęs prašęs atlikti eutanaziją?

Altmanas gūžtelėjo pečiais.

– Taip, keletą kartų. Savaime suprantama, kad manęs prašo – juk esu anestezuotojas. Kodėl klausiate?

– Manęs to paprašė tėvas.

Altmanas lėtai palingavo galva.

– Taip žmogui užkraunama labai sunki našta. Ar dėl to čia ir atvykote? Kad tai padarytumėt?

Hario akys jau prieš tai klaidžiojo po kabinetą, ieškodamos alkoholio. Dabar pradėjo antrą ratą.

– Atėjau paprašyti atleidimo. Dėl to, kad negaliu jam to padaryti.

– Vargu ar jums reikia dėl to atsiprašinėti. Nevalia prašyti atimti gyvybės, juolab to prašyti savo paties sūnaus.

Haris susiėmė rankomis galvą. Ji buvo apsvaigusi ir sunki kaip boulingo kamuolys.

– Jau esu taip pasielgęs, – pasakė.

Altmano balse nuskambėjo ne tiek šokas, kiek nuostaba:

– Atlikęs eutanaziją?

– Ne, jau esu atsisakęs ją atlikti. Savo pikčiausiam priešui. Jis serga nepagydoma, mirtina ir labai skausminga liga. Traukiantis odai pamažu dūsta.

– Sklerodermija, – atpažino Altmanas.

– Sulaikomas bandė išprovokuoti, kad jį nušaučiau. Buvome kalno viršūnėje, tik mudu. Žinojau, kad jis nužudė daugybę žmonių, sužalojo mane ir mano mylimus žmones. Visam laikui. Buvau atgręžęs į jį ginklą. Dviese – akis į akį. Savigyna. Jeigu būčiau jį nušovęs, niekas nebūtų manęs apkaltinęs.

– Bet norėjote, kad jis ir toliau kankintųsi, – pasakė Altmanas. – Mirtis jam būtų buvusi geriausia išeitis.

– Taip.

– O dabar jaučiatės daręs tą patį savo tėvui – neišlaisvinate jo iš kančių.

Haris pasitrynė sprandą.

– Ir ne dėl to, kad tikėčiau, jog gyvybė šventa ar panašiai. Tiesiog iš silpnumo – gryno, paprasčiausio silpnumo. Aš – bailys. Jėzau, Altmanai, ar turi ko nors išgerti?

Sigurdas Altmanas papurtė galvą. Haris suabejojo, ar čia atsakymas į jo klausimą, ar reakcija į tai, ką pasakė prieš tai. Turbūt ir viena, ir kita.

– Hari, jūs negalite nepaisyti savo jausmų. Negalima paprasčiausiai spjauti į tokias vertybines nuostatas kaip gėris ir blogis, jos jums svarbios kaip ir visiems kitiems. Gal protas ir neranda argumentų šioms nuostatoms pagrįsti, bet jos įsišaknijusios giliai jumyse. Kas teisinga, o kas ne. Gal tai jums vaikystėje įskiepijo tėvai, gal senelė sekė pamokančias pasakas, gal mokykloje patyrėte ką nors, ką suvokėte kaip neteisybę, ir paskui apie tai galvojote. Čia telpa visi primiršti dalykai, – Altmanas palinko į priekį. – Beje, „įsišaknijusios giliai jumyse" – labai vykęs apibūdinimas, nes tai reiškia, kad nematote tų šaknų, o vis tiek nepajėgiate pajudėti iš vietos. Tai jūsų vieta gyvenime, jūsų namai. Hari, pabandykite tai suvokti. Suvokite savo šaknis.

Haris žvelgė į savo sugniaužtus delnus.

– Jam skauda...

– Fizinis skausmas nėra blogiausia, ką tenka patirti žmogui. Patikėkite, aš matau jį kasdien. Nėra blogiausia ir mirtis. Ar mirties baimė.

– O kas tada yra blogiausia?

– Pažeminimas. Netekti garbės ir orumo. Būti išrengtam, atskirtam nuo būrio. Tai yra didžiausia bausmė, prilygstanti gyvo žmogaus palaidojimui. Vienintelė viltis, kad toks nelaimėlis ilgai netemps.

– Mhm, – Haris ilgai žvelgė Altmanui į akis. – O gal vis dėlto turi spintelėje ką nors nuotaikai pataisyti?

Mikaelis Belmanas ir vėl sapnavo laisvąjį kritimą. Kaip vienas pats kopia į El Čorą, paslysta, prieš akis sušmėžuoja stati uola, artėja žemė. Panika, bet paskutinę akimirką suskamba žadintuvas.

Belmanas nusišluostė nuo lūpų kiaušinio trynį ir pažvelgė į Ūlą. Žmona stovėjo tiesiai jam už nugaros ir iš kavinuko su filtru pylė į puodelį kavą. Su laiku ji išmoko suprasti, kada jis baigia valgyti ir tą pačią akimirką – nei sekunde anksčiau ar vėliau – nori kavos: verdančios, įpiltos į mėlyną puodelį. Ir tai yra viena iš priežasčių, kodėl jis ją vertina. Kita priežastis – ji taip rūpinasi savo išvaizda, kad vakarėliuose, į kuriuos jie vis dažniau kviečiami, sulaukia susižavėjimo žvilgsnių. Šiaip ar taip, juk kai juodu susipažino, ji buvo neabejotina Manglerudo grožio karalienė. Tada jam buvo aštuoniolika, jai – devyniolika. Trečia priežastis – ji beveik nesispyriodama atsisakė svajonės įgyti išsilavinimą, kad jis galėtų kilti karjeros laiptais. Bet trys pačios svarbiausios priežastys dabar sėdėjo prie stalo ir ginčijosi, kuriai atiteks kukurūzų dribsnių dėžutėje rastas plastikinis žaisliukas ir kuri šiandien grįžtant iš mokyklos sėdės automobilio priekyje. Dvi mergaitės ir berniukas. Trys puikios priežastys, kad gerbtum moterį ir jos genų suderinamumą su jo.

– Vėl grįši vėlai? – paklausė Ūla, vogčiomis glostydama jo plaukus. Mikaelis žinojo, kad jai patinka jo plaukai.

– Apklausa gali užtrukti, – atsakė jis. – Šiandien imsimės to įtariamojo, – jis suprato, kad šiandien laikraščiai išspausdins tai, kas jau žinoma: kad sulaikytas Tonis Leikas. Bet jis iš principo – net namie – neatskleisdavo slaptų dalykų. Ir nuolatos išsisukdavo sakydamas: „Mieloji, aš negaliu to pasakoti."

– O kodėl vakar jo neapklausėte? – tepdama sviesto ant vaikų priešpiečių sumuštinių pasidomėjo žmona.

– Turėjome surinkti daugiau faktų. Ir atlikti kratą jo namuose.

– Ką nors radote?

– Deja, mieloji, negaliu pasakyti nieko konkretaus, – atsakė Belmanas ir gailiomis akimis pažiūrėjo į žmoną. Šįsyk tai padėjo nuslėpti, kad prisiliesta prie jautrios vietos. Bjornas Holmas ir kiti Kriminalinių ekspertizių tarnybos ekspertai per kratą nerado nieko, kas tiesiogiai susietų Leiką su tomis žmogžudystėmis. Laimė, šiuo metu tai ne kažin ką reiškia.

– Nieko neatsitiks, jei naktelę praleis vienutėje, – pasakė Belmanas. – Gal prieš mums pradedant ateis į protą. O pirmoji apklausos dalis visada yra svarbiausia.

– Tikrai? – paklausė Ūla, ir Mikaelis pajuto, kad ji stengiasi rodyti susidomėjimą.

– Turiu eiti, – jis atsistojo ir pabučiavo žmoną į skruostą.

Taip, jis tikrai ją vertina. Absurdiška būtų mesti ją ir vaikus, aplinką ir infrastruktūrą, kuri padėjo kilti karjeros ir socialiniais laiptais. Paklusti širdžiai ir viską mesti iš meilės ar kas tai bebūtų tėra utopija, svajonė, apie kurią gali galvoti ir kalbėti, tik kai klausosi Kaja. Bet Mikaeliui Belmanui visada patiko didesnės svajonės nei ši.

Koridoriaus veidrodyje jis atidžiai apsižiūrėjo priekinius dantis ir pasitikrino, ar gerai užrištas šilkinis kaklaraištis. Prie policijos biuro, be abejo, apstos žurnalistai.

Kaip ilgai dar pavyks išlaikyti Kają? Vakar vakare pasirodė, kad ji pradėjo abejoti. Ir mylėjosi ne taip aistringai kaip anksčiau. Bet kol kyla tarnyboje taip, kaip dabar, pajėgs ją kontroliuoti. Ne todėl, kad Kaja yra avantiūristė ir aiškiai supranta, kad jis kaip vyriausiasis viršininkas gali paveikti jos karjerą. Čia svarbiausia ne intelektas, o grynų gryniausia biologija. Kad ir kokia šiuolaikiška būtų moteris, susidūrusi su alfa vyru,

sugrįžta į primatų lygį. Bet jeigu Kają apniko abejonės, ar jis išsižadės žmonos, matyt, atėjo laikas ją šiek tiek paskatinti. Juk jam vis dėlto reikia, kad ji iš Smurtinių nusikaltimų skyriaus nutekintų informaciją, bent kol kas, kol dar nesuėjo visi galai ir tebevyksta mūšis. Kol jis laimės karą.

Sagstydamasis paltą Mikaelis Belmanas priėjo prie lango. Jo namas, paveldėtas iš tėvų, buvo Manglerude, o tai, vakarinės dalies gyventojų nuomone, anaiptol ne pati geriausia vieta mieste. Bet šis rajonas turi sielą, todėl čia gimusieji nelinkę išsikraustyti. Ir tai jo rajonas. Iš čia matosi visas Oslas. Ir visas Oslas netrukus taip pat priklausys jam.

*

– Jie ateina, – pranešė uniformuotas pareigūnas. Jis stovėjo vieno iš naujausių KRIPOS'o tardymo kabinetų tarpduryje.

– *OK*, – atsakė Mikaelis Belmanas.

Yra tardytojų, kurie mėgsta pirmiausia atvesdinti tardomąjį į kabinetą, o tada priversti jį laukti, kad šis suprastų, kas čia viršininkas. Kad patys galėtų pasimėgauti iškilmingai įžengdami ir išdidžiai pasirodyti kaip tik tada, kai jaučiasi geriausiai ir tvirčiausiai. Belmanas mėgo ateiti anksčiau ir pasirengti prieš įvedant tardomąjį. Kad pasižymėtų savo teritoriją, praneštų, kam priklauso šis kabinetas. Juk galima priversti tardomąjį laukti, kol vartai lapus ir pajunti, kaip kabinetas pritvinksta įtampos, o tada – kai ateina tinkamas metas – pakeli akis ir šauni. Bet tai subtilūs tardymo būdai. Jis, žinoma, mėgsta aptarti juos su kitais kompetentingais vyresniaisiais tardytojais. Ką tik patikrino, ar šviečia raudona įrašymo aparatūros lemputė. Jeigu įtariamajam atvykus imsi kuistis su technine įranga, gali sugadinti prieš tai susikurtą įvaizdį.

Belmanas pro langą pamatė, kaip į gretimą pastatą įeina Byvis ir Kolka. Iš policijos areštinės atveda Tonį Leiką.

Belmanas giliai įkvėpė. Taip, pulsas padažnėjo. Nuo pykčio ir jaudulio. Tonis Leikas atsisakė advokato. Žinoma, iš pradžių KRIPOS'ui tai naudinga, nes suteiks daugiau laisvės. Bet tuo pat metu tai rodo, kad Leikas jaučiasi pakankamai tvirtai. Žioplelis. Juk nežino, kad yra įrodymas, jog prieš pat nužudymą iš jo namų skambinta Elijui Skogui. Tam pačiam, kurio vardo dievagojasi net negirdėjęs.

Belmanas nudūrė akis į dokumentus ir išgirdo, kaip Leikas įžengia į kabinetą. Jam įėjus Byvis, kaip ir liepta, uždarė duris.

– Sėskit, – net nepakeldamas akių paliepė Belmanas.

Išgirdo, kad Leikas padarė, kaip sakyta.

Belmanas stabtelėjo prie pirmo pasitaikiusio dokumento ir, pradėdamas lėtai skaičiuoti nuo vieno, pasitrynė apatinę lūpą. Mažame uždarame kabinete viešpatavo tyla. Vienas, du, trys. Jam su kolegomis teko dalyvauti kursuose apie naujus tardymo metodus, vadinamąją tiriamąją apklausą, kurios – kaip ir visų nuo gyvenimo atitrūkusių mokslininkų sukurtų metodų – esmė yra atvirumas, dialogas ir pasitikėjimas. Keturi, penki, šeši. Kursuose Belmanas tyliai klausėsi (šiaip ar taip, šį modelį palaimino vyresnybė), bet paslapčia svarstė, kaip tie mokslininkai įsivaizduoja KRIPOS'o tardomus nusikaltėlius? Kad tai jautrūs ir mieli žmonės, kurie išklos viską, jeigu tik leisi išsiverkti ant peties? Tiriamosios apklausos šalininkai tvirtino, kad iki šiol policijos naudotas metodas – tradicinis devynių pakopų FTB modelis – yra nežmoniškas, manipuliacinis ir priverčia nekaltus žmones prisipažinti įvykdžius nusikaltimus, kurių nepadarė, todėl yra nevykę ir netinkamas. Septyni, aštuoni, devyni. Gerai, gal ir pasitaikė vienas kitas atvejis, kai cypėn pakliuvo koks lengvai paveikiamas geltonsnapis, bet ką tai reiškia, palyginti su visais tais pergalingai rankas trinančiais pašlemėkais, kurie išvengė

bausmės ir piktdžiugiškai tyčiojosi iš „atvirumo, dialogo ir pasitikėjimo“?

Dešimt.

Belmanas suglaudė pirštų galiukus ir pakėlė akis.

– Mes žinome, kad jūs iš Oslo skambinote Elijui Skogui ir kad po dviejų dienų buvote Stavangeryje. Kur jį nužudėte. Mes turime šiuos faktus, bet aš, Leikai, vis dar nesuprantu, kodėl tai padarėte? Ar turėjote kokį nors motyvą?

Tai buvo pirmas devynių pakopų modelio, kurį sukūrė FTB agentai Inbo, Reidas ir Baklis, žingsnis, vadinamoji konfrontacija – bandymas sukelti šoką, kuris patiestų kaip nokautas; pareiškimas, kad jie viską jau žino ir gintis nėra prasmės. Vienintelis šio metodo tikslas – išgauti prisipažinimą. Čia Belmanas susiejo pirmą pakopą su kitu tardymo būdu – faktą sujungė su keletu kitų teiginių, kurie nėra faktai. Šiuo atveju – neginčijamą skambučio datą su tvirtinimu, kad Leikas lankėsi Stavangeryje ir yra žudikas. Išgirdęs pirmą teisingą teiginį, Leikas nesąmoningai padarys išvadą, kad jie turi konkrečių įrodymų ir dėl kitų kaltinimų. Ir kad šie faktai yra tokie paprasti ir neginčijami, jog tiesiog veda prie vienintelio klausimo, į kurį belieka atsakyti: kodėl?

Belmanas pamatė, kaip Leikas nuryja seiles, išvydo jo stambius baltus dantis, kai jis bandė išspausti šypseną, pastebėjo sutrikimą jo akyse ir suprato laimėjęs.

– Aš neskambinau Elijui Skogui, – tarė Leikas.

Belmanas atsiduso:

– Norite, kad parodyčiau „Telenor“ skambučių registro ataskaitą?

Leikas gūžtelėjo pečiais:

– Aš neskambinau. Neseniai pamečiau savo mobilųjį telefoną. Tad gal kas nors ir skambino iš jo?

– Nejuokaukite, Leikai. Mes kalbame apie jūsų *laidinį* telefoną.

– Juk sakau, kad neskambinau.

– Girdžiu. Oficialiai gyvenate vienas.

– Taip. Tai yra...

– Pas jus kartais nakvoja jūsų sužadėtinė. Kartais atsikeliate anksčiau už ją ir išvykstate į darbą, o ji lieka viena jūsų namuose?

– Būna. Bet aš dažniau būnu pas ją.

– Klausykite, Leikai, ar būsimoji Galtungo turto paveldėtoja turi prabangesnį butą nei jūs?

– Gal. Na, bent jau jaukesnį.

Belmanas sukryžiavo rankas ir nusišypsojo.

– Vadinasi, jeigu jūs neskambinote iš savo namų Skogui, tai skambino ji. Leikai, duodu jums penkias sekundes, kad imtumėte kalbėtis su mumis rimtai. Po penkių sekundžių Oslo gatvėse patruliuojantis automobilis gaus nurodymą įsijungti sirenas, nuvažiuoti į tą jaukų jūsų sužadėtinės butą, uždėti jai antrankius, atvežti čionai ir leisti paskambinti tėvui, kad pasakytų, jog jūs kaltinate ją skambinus Skogui. Ir Andersas Galtungas dukteriai ginti pasitelks krūvą kiečiausių Norvegijos advokatų, o jums klius rimti priešai. Keturios sekundės, trys sekundės.

Leikas dar kartą gūžtelėjo pečiais:

– Jeigu manote, jog to pakanka, kad būtų išduotas arešto orderis jaunai moteriai su puikia ir nepriekaištinga reputacija, – prašom. Bet abejoju, ar aš įsigysiu priešų.

Belmanas nužiūrėjo Leiką. Gal jis tikrai nuvertino tą vyrą? Dabar pasidarė sunkiau jį perprasti. Šiaip ar taip, čia buvo pirma pakopa. Prisipažinimas neišgautas. Puiku, liko dar aštuonios. Antras devynių pakopų modelio žingsnis yra parodyti įtariamajam simpatiją, teisinant jo veiksmus. Bet reikia sudaryti įspūdį, kad žinai motyvą arba numanai, kad jo veiksmus galima pateisinti. Motyvas, kodėl reikėjo nužudyti visus tąkart kalnų trobelėje apsistojusius žmones, nėra akivaizdus, nebent

prisiminsime nuvalkiotą tiesą, kad didžiosios dalies serijinių žudikų motyvai glūdi psichikoje, kurią retas įstengia perprasti. Todėl Belmanas nusprendė pirma atsargiai pereiti prie užuojautos, o tik tada šokti tiesiai prie motyvacijos, kad įtariamasis galėtų prisipažinti, ką padaręs.

– Leikai, aš nesu jūsų priešas. Tik noriu suprasti, kodėl taip elgiatės. Ką išgyvenate. Akivaizdu, kad esate talentingas, išmintingas žmogus – tik pažvelkit, ko pasiekėte versle. Žaviuosi tais, kurie užsibrėžia tikslus ir nepaisydami aplinkinių nuomonės jų siekia. Tais, kurie išsilaisvina iš šurmuliuojančios vidutinybių minios. Galima sakyti, kad tarp jų atpažįstu ir save. Toni, galbūt aš suprantu jus geriau, nei manote.

Belmanas buvo prašęs, kad detektyvas paskambintų vienam iš Leiko verslo partnerių ir išsiaiškintų, kaip Leikui patinka būti vadinamam – Antonijumi ar Toniu. Paaiškėjo, kad Toniu. Belmanas gražiai ištarė šį vardą, pažvelgė Leikui į akis ir pabandė išlaikyti akių kontaktą.

– Bet, Toni, dabar pasakysiu tai, ko iš tikrųjų neturėčiau sakyti. Dėl tam tikrų vidinių priežasčių mus spaudžia laikas, todėl man reikėtų jūsų prisipažinimo. Su įtariamaisiais, prieš kuriuos surinkti tokie svarūs įrodymai, paprastai nesiderame, bet prisipažinimas paspartintų visą procedūrą. Jeigu prisipažinsite pats – o jūs, be abejonės, bet kuriuo atveju būsite nuteistas – pasiūlysiu skirti jums gerokai švelnesnę bausmę. Deja, įstatymai riboja mano galimybes, todėl negaliu pasiūlyti konkrečios nuolaidos, bet – tegu tai lieka tarp mūsų – kalėjime sėdėsite *gerokai* trumpiau. Gerai, Toni? Pažadu. O dabar pradėsime įrašinėti, – Belmanas parodė į raudoną lemputę stalo vidury.

Leikas Belmanui atsakė ilgu ir mąsliu žvilgsniu. Tada išsižiojo:

– Tuodu, kurie mane čia atvedė, sakė, kad jūsų pavardė – Belmanas.

– Vadink mane Mikaeliu, Toni.

– Jie sakė ir tai, kad jūs – protingas žmogus. Griežtas, bet patikimas.

– Taip, manau, pats įsitikinsi, kad taip ir yra.

– Sakėte, *gerokai*, ar ne?

– Pažadu, – Belmanas pajuto, kaip padažnėjo pulsas.

– Gerai, – atsakė Leikas.

– Puiku, – maloniai paantrino Mikaelis Belmanas ir nykščiu bei smiliumi palietė savo apatinę lūpą. – Tai pradėkime nuo pradžių.

– Nuostabu, – pasakė Leikas ir iš užpakalinės kelnių kišenės išsitraukė popieriaus lapuką, kurį Trulsas ir Jusis, regis, leido jam pasilaikyti. – Haris Hūlė sudiktavo man datas ir valandas, todėl užtrukti neturėtume. Borgnė Stem-Miurė buvo nužudyta Osle gruodžio šešioliktąją, maždaug tarp dešimtos ir vienuoliktos vakaro.

– Teisingai, – patvirtino Belmanas ir širdyje pajuto kylančią džiaugsmo bangą.

– Patikrinau tą dieną kalendoriuje. Tuo metu buvau Šiene, Pero Giunto salėje Ibseno namuose, kur pristačiau savo koltano projektą. Tai gali patvirtinti salės nuomotojas ir maždaug šimtas dvidešimt ten dalyvavusių potencialių investuotojų. Manau, suprantate, kad nuvažiuoti iki ten automobiliu prireiktų poros valandų. Kita buvo Šarlotė Lol, tarp... tuoj pažiūrėsiu... sakoma, kad tarp vienuoliktos ir dvyliktos valandos nakties sausio trečiąją. Tuo metu aš vakarieniavau su keliais smulkiais investuotojais Hamare. Pora valandų kelio automobiliu nuo Oslo. Beje, vykau ten traukiniu; bandžiau surasti bilietą, bet nepasisekė.

Leikas atsiprašydamas nusišypsojo jau nebekvėpuojančiam Belmanui. Ir, blykstelėjęs stambiais baltais dantimis, užbaigė:

– Bet, viliuosi, bent dvylikos kartu vakarieniavusių liudytojų pakaks.

*

– O tada jis pasakė, kad gali būti apkaltintas Maritos Olsen nužudymu, nes nors ir buvo namie su savo sužadėtine, tą vakarą porą valandų vienas pats slidinėjo prožektoriais apšviestoje trasoje Siorkedalene.

Mikaelis Belmanas papurtė galvą ir, apžiūrinėdamas Edvardo Munko paveikslą „Serganti mergaitė“, dar giliau sugrūdo rankas į palto kišenes.

– Tuo metu, kai buvo nužudyta Marita Olsen? – paklausė Kaja, pakreipdama galvą taip, kad geriau matytų išblyškusios, matyt, mirštančios mergaitės burną. Kai tik juodu susitikdavo Munko muziejuje, ji paprastai sutelkdavo dėmesį į kokią nors detalę. Kartais – į akis, kartais į peizažą fone, į saulę arba tiesiog į Edvardo Munko parašą.

– Sakė, kad nei jis pats, nei ta Galtungų mergužėlė...

– Lenė, – patikslino Kaja.

– ...neprisimena, kiek konkrečiai valandų tada buvo, bet buvo gan vėlu, nes jam patinka slidinėti trasoje vienam.

– Vadinasi, Tonis Leikas tuo metu galėjo būti Frognerio parke. Jeigu lankėsi Siorkedalene, turėjo porą kartų – pirmyn ir atgal – praeiti pro mokėjimo aparatą. O gal jis mokėjo kortele, tada būtų automatiškai užfiksuotas laikas? Tada...

Kaja atsigręžė ir išvydusi šaltas Belmano akis iš karto nutilo.

– ...bet, žinoma, tu jau patikrinai, – skubiai pridūrė.

– To daryti neprireikė, – pasakė Mikaelis. – Jis neturėjo kortelės, todėl sustojo ir sumokėjo grynaisiais. Jokio įrašo apie šį slidinėjimą nėra.

Kaja palingavo galva. Jie priėjo prie kito paveikslo ir atsistojo šalia būrelio garsiai šnekančių ir gestikuliuojančių japonų turistų. Susitikti Munko muziejuje darbo dienomis verta ne tik dėl to, kad jis yra pusiaukelėje tarp Briuno alėjoje įsi-

kūrusio KRIPOS'o ir Grionlande esančio policijos biuro, bet ir dėl to, kad tai yra viena iš tų turistų lankomų vietų, kur tikrai niekada nesusidursi su jokiu bendradarbiu, kaimynu ar pažįstamu.

– O ką Leikas sakė apie Eliją Skogą ir Stavangerį? – pasidomėjo Kaja.

Mikaelis vėl papurtė galvą:

– Sako, kad ir dėl to gali būti apkaltintas, nes tą naktį miegojo vienas ir alibi neturi. Todėl paklausiau, ar kitą dieną ėjo į darbą, o jis atsakė neprisimenąs, bet turbūt pasirodęs darbe įprastu laiku – septintą. Ir pridūrė, kad jeigu man tai svarbu, galįs paklausti gretimame kabinete dirbančio administratoriaus. Patikrinau, ir paaiškėjo, kad penkiolika po devynių Leikas buvo užsisakęs vieną iš susirinkimų salių. O biure pasikalbėjęs su keliais investuotojais sužinojau, kad du iš jų dalyvavo Leiko surengtame susirinkime. Jei iš Elijo Skogo namų išėjo trečią nakties, tai kad spėtų į tą susirinkimą, turėjo sėsti į lėktuvą. Tačiau jokiuose keleivių sąrašuose jo pavardės nėra.

– Tai dar nieko nereiškia. Galėjo vykti pasinaudodamas svetima pavarde ir pasu. Be to, turime įrodymų, kad skambino Skogui. Kaip tai paaiškino?

– Nė nebandė, tiesiog paneigė, – suniurzgė Belmanas. – Kodėl žmonės taip mėgsta „Gyvenimo šokį?" Pasižiūrėk, kaip nuteplioti veidai. Jeigu paklaustum manęs, kas čia, pasakyčiau, kad zombiai.

Kaja apžiūrėjo šokėjus paveiksle.

– Tikriausiai taip ir yra.

– Zombiai? – suprunkštė Belmanas. – Tai turi galvoje?

– Žmonės, kurie sukasi šokio verpete, bet viduje yra mirę, pūvantys. Tikrai.

– Įdomi teorija, Solnes.

Kaja labai nemėgo, kai Mikaelis kreipdavosi į ją pavarde, o tai jis darydavo supykęs arba tiesiog bandydamas priminti,

kad yra protingesnis už ją. Ir ji leisdavo jam taip elgtis, nes aiškiai matė, kad jam tai svarbu. Be to, jis, regis, ir yra protingesnis. Ar iš dalies ne dėl to jį pamilo – už išskirtinį protą? Jau spėjo ir pamiršti, už ką konkrečiai.

– Turiu grįžti į darbą.

– O ką veiksi? – paklausė jis, žiūrėdamas, kaip salės gale žiovauja už virvės stovintis apsauginis. – Laukdama, kol bus išvaikytas Smurtinių nusikaltimų skyrius, skaičiuosi bylas? Manau, supranti, kad pridarei man rūpesčių dėl to Leiko?

– Ar *aš*? – netikėdama savo ausimis, pratrūko Kaja.

– Ramiau, brangioji. Tai tu pasakei man, ką apie Leiką atkapstė Haris. Tu pasakei, kad jis ruošiasi Leiką sulaikyti. Pasitikėjau tavimi. Pasitikėjau tavimi taip, kad tavo patartas sulaikiau Leiką, o paskui pranešiau žiniasklaidai, jog byla išspręsta. O dabar tas mėšlas ištiško mums tiesiai į veidą. Tas vyrukas turi nepaneigiamą alibi bent jau dėl dviejų žmogžudysčių. Šiandien turėsime jį paleisti. Net neabejoju, kad uošvelis Galtungas jau svarsto, iš kokio pragaro užsiundyti ant mūsų advokatus, o Teisingumo ministerija norės išgirsti, kaip, po šimts, galėjome padaryti tokią šiurkščią klaidą. Ir nuo pečių risis ne tavo, Solnes, galva, ne Hūlės ar Hageno, o mano. Ar supranti? Mano! Ir todėl turime ką nors daryti. *Tu* turi kai ką daryti.

– Ir kas gi tai būtų?

– Mažmožis, o tada susitvarkysime su visu kitu. Noriu, kad kur nors nusivestum Harį. Šį vakarą.

– Nusivesčiau? Aš?

– Tu jam patinki.

– Kodėl taip manai?

– Ar nesakiau, kad mačiau judu rūkančius verandoje?

Kaja perbalo.

– Tu atvykai po to, bet net neužsiminei mus matęs.

– Judu buvote taip užsiėmę vienas kitu, kad nė negirdėjote, kaip pasistačiau automobilį ir jus stebėjau. Tu jam patinki,

meile mano. Todėl noriu, kad jį kur nors nusivestum. Užteks ir poros valandų.

– Kodėl?

Mikaelis Belmanas nusišypsojo.

– Jis per daug sėdi namie. Arba guli. Be reikalo Hagenas davė jam laisvadienių; tokie žmonės kaip Hūlė nemoka jais naudotis. O juk nenorime, kad dabar jis mirtinai nusigertų Opsale. Pakviesk kur nors pavakarieniauti. Į kiną. Alaus. Svarbiausia, žiūrėk, kad nebūtų namie nuo aštuonių iki dešimtos. Ir būk atsargi. Nežinau, ar jis labai akylas, ar paranoikas, bet tą vakarą išėjęs iš tavo namų labai atidžiai nužiūrėjo mano automobilį. Padarysi?

Kaja nieko neatsakė. Marias laiko ji praleido galvodama apie Mikaelio šypseną, kai darbas ar šeima neleisdavo susitikti ir juodu dienų dienas nesimatydavo. Tad kaip gali būti, kad dabar ta šypsena vertė vemti?

– Tu... Tu juk nesiruoši...

– Ruošiuosi padaryti tai, ką reikia, – Mikaelis pažvelgė į laikrodį.

– Ką konkrečiai?

Jis gūžtelėjo pečiais.

– O kaip tau atrodo? Padėti ant ešafoto kitą galvą.

– Mikaeli, nedaryk to.

– Niekas tavęs, brangioji, neklausia. Aš tau liepiu.

– O jei... jeigu atsisakysiu? – vos girdimai sušnabždėjo Kaja.

– Sužlugdysiu ne tik Hūlę, bet ir tave.

Jo veidą su baltomis dėmėmis apšvietė nuo lubų krintanti šviesa. Koks gražus, pagalvojo Kaja. Kas nors turėtų jį nutapyti.

Dabar marionetės šoka taip, kaip noriu aš. Haris Hūlė išsiaiškino, kad skambinau Elijui Skogui. Man jis patinka. Manau, kad jeigu būtume susipažinę vaikystėje arba paauglystėje, būtume

draugai. Mudu sieja keli dalykai. Vienas jų yra protas. Jis yra vienintelis detektyvas, kuris tarsi mato kiaurai sieną. Žinoma, tai reiškia, kad turėsiu jo pasisaugoti. Pažiūrėsim, kaip reikalai klostysis toliau. Nekantrauju kaip mažas vaikas.

46 skyrius
Raudonas vabalas

Haris atsimerkė ir išvydo didžiulį keturkampį raudoną vabalą, kuris tarp dviejų tuščių butelių slinko link jo ir lyg katinas murkė. Stabtelėjo, tada vėl sumurkė ir, palikdamas šliūžę pelenuose ant stiklinio kavos staliuko, pajudėjo dar penkis centimetrus į priekį. Haris ištiesė ranką, griebė tą vabalą ir prisidėjo prie ausies. Išgirdo, kad jo paties balsas skamba lyg skilinėjanti uola:

– Eisteinai, neskambinėk.

– Hari...

– Kas čia, velniai rautų?

– Kaja. Ką veiki?

Haris pasižiūrėjo į telefono ekranėlį, kad įsitikintų, jog balsas sako tiesą.

– Ilsiuosi, – jis pajuto, kad skrandžio turinys lipa lauk. Ir vėl.

– Kur?

– Ant sofos. Gal baikim, jei neturi nieko svarbaus.

– Vadinasi, tu Opsale?

– Palauk, pažiūrėsiu. Iš tapetų sprendžiu, kad taip. Kaja, man reikia eiti.

Haris numetė telefoną į sofos kojūgalį, svirduliuodamas atsistojo, palinko į priekį ir, atkišęs galvą kaip anteną ar taraną, nušlitiniavo nosies tiesumu. Išvengęs žymesnių susidūrimų,

pasiekė virtuvę, kur dar spėjo abiem rankomis atsiremti į plautuvę, o tada paleido vėmalų krioklį.

Kai vėl atsimerkė, pamatė, kad plautuvėje tebėra indų džiovykla. O nuo joje džiūstančios vienintelės lėkštės varva skysti geltonai žali vėmalai. Haris atsuko čiaupą. Kai alkoholikas vėl ima gerti, gerai yra bent tai, kad antrąją girtavimo dieną jo vėmalai nebeužkemša kanalizacijos.

Jis gurkštelėjo vandens tiesiai iš čiaupo. Truputėlį. Kitas geras dalykas yra tai, kad patyręs alkoholikas žino, ką pakelia jo skrandis.

Sugrįžo į svetainę išsižergęs, tarsi pridėjęs į kelnes. Nors gali būti, kad taip ir atsitiko, – dar netikrino, kokia ten padėtis. Atsigulė ant sofos ir kojūgalyje išgirdo tylų kvarksėjimą. Kažkoks nykštukas vos girdimai kvietė jį vardu. Haris apsigraibė tarp kojų ir vėl prisidėjo prie ausies raudoną telefoną.

– Kas atsitiko?

Haris ėmė galvoti, ką daryti su tulžimi, lyg lava deginančia gerklę, – iškosėti ar nuryti. Ar leisti, kad toliau degintų, nes to jis ir nusipelnė.

Klausėsi, kaip Kaja aiškina trokštanti jį pamatyti. Ar nenorįs susitikti Ekebergo restorane? Kad ir dabar. Arba po valandos.

Haris pažvelgė į du tuščius „Jim Beam" butelius, stovinčius ant kavos staliuko, o tada – į laikrodį. Septynios. Parduotuvė „Vinmonopolet" jau uždaryta. Taigi tiks restorano baras.

– Dabar, – pasakė.

Jis išjungė telefoną, o šis ir vėl suskambo. Haris pažiūrėjo, kas skambina, ir paspaudė „Atsiliepti".

– Labas, Eisteinai.

– Na, pagaliau pakėlei! Jau maniau, kad Hendriksas tave pribaigė.

– Ar gali nuvežti į Ekebergo restoraną?

– Kuo tu mane, po velnių, laikai? Sumautu taksistu?

Po aštuoniolikos minučių Eisteino automobilis jau stovėjo prie Ulavo Hūlės namo, o pats Eisteinas juokdamasis pro atvirą langą šaukė:

– Gal tau, nepataisomas girtuokli, padėt užrakinti tas suknistas duris?

– Vakarienė? – nustebo Eisteinas, kai juodu važiavo Norstranu. – Kad *išdulkintum* ją, ar už tai, kad *išdulkinai*?

– Ramiai. Mes bendradarbiai.

– Tikrai. Kaip sakydavo mano buvusi žmona: „Ką kasdien matai, to ir geidi." Turbūt perskaitė kokiame nors bobiškame žurnale. Tik kalbėjo ne apie mane, o apie tą šunsnukį iš savo darbo.

– Tu niekada nebuvai vedęs, Eisteinai.

– O galėjau būti. Tas šunsnukis dėvėjo norvegišką megztinį su kaklaraiščiu ir kalbėjo naująja norvegų kalba. Ne tarmiškai, bet šita sušikta Ivaro Oseno sugalvota naująja norvegų kalba. Rimtai. Įsivaizduoji, ką reiškia miegoti vienam ir galvoti, kad šiuo metu tavo be penkių minučių žmona dulkinasi darbe ant rašomojo stalo. Iš karto įsivaizduoji spalvotą megztinį ir baltą pliką subinę, kol tas kaimietis baigia pumpuoti, sutraukia subinę ir užkaukia: *EG KJEM!* Aš atėjau. Naująja norvegų kalba.

Eisteinas pažvelgė į Harį, bet šio veide nepamatė jokių emocijų.

– Jėzau, Hari, juk čia superinis juokelis. Negi tave kas taip žiauriai užkniso?

*

Kaja sėdėjo prie lango paskendusi mintyse ir žiūrėjo į miestą, o išgirdusi neryžtingą kostelėjimą atsigręžė. Prie jos stovėjo padavėjas su apgailestavimo išraiška veide, bylote bylojančia, kad „tas patiekalas yra valgiaraštyje, tačiau virtuvės šefas sako,

kad jo jau nebeturime“; jis žemai pasilenkė, bet vis tiek sušnabždėjo taip tyliai, kad ji vos ne vos įstengė suprasti.

– Apgailestaudamas turiu pasakyti, kad atvyko jūsų kompanionas, – o tada išraudęs pasitaisė: – Turiu omenyje, apgailestauju, turėdamas pasakyti, kad negalime įleisti jo į vidų. Man labai gaila, bet jis yra truputį... įkaušęs. O mūsų vidaus taisyklės tokiais...

– Puiku, – nutraukė Kaja ir atsistojo. – Kur jis?

– Laukia už durų. Deja, vos atėjęs bare nusipirko išgerti ir išsinešė laukan. Gal būtumėte maloni ir galėtumėte įnešti jo stikliuką į barą? Už tokius dalykus galime netekti licencijos, na, suprantate...

– Žinoma, bet gal pirma atneštumėte man paltą? – paprašė Kaja, skubiai žingsniuodama iš restorano, o padavėjas nervingai trepseno jai iš paskos.

Vos išėjusi pro duris išvydo Harį. Jis siūbavo prie plytų tvorelės palei šlaitą, kur juodu stovėjo praeitą kartą.

Kaja priėjo prie jo. Ant tvorelės buvo padėtas tuščias stikliukas.

– Ko gero, šiame restorane pavakarieniauti nelemta, – pradėjo ji. – Ką siūlai?

Haris gūžtelėjo pečiais ir gurkštelėjo iš gertuvės.

– Barą „Savoy“. Jei nesi išbadėjusi.

Ji susisupo į paltuką.

– Tiesą sakant, aš visai nealkana. O gal man aprodytum šias vietas? Juk tu čia takelius pramynęs. Aš ratuota. Aprodytum bunkerius, kuriuose leisdavai laiką.

– Šalta ir šlykštu, – atsakė Haris. – Dvokia myžalais ir suplėkusiais degėsiais.

– Galim užtraukti dūmą, – pasiūlė Kaja. – Ir pasigėrėti vaizdu. O gal siūlai ką įdomesnio?

*

Tamsoje šviesdamas tarsi Kalėdų eglutė, apačioje plytinčiu fiordu miesto pusėn lėtai ir be garso nuplaukė kruizinis laivas. Haris su Kaja sėdėjo ant šlapio bunkerio betono, bet nė vienas nejautė į kūną besismelkiančio šalčio. Kaja gurkštelėjo iš Hario gertuvės.

– Raudonasis vynas gertuvėje? – nustebo.

– Tėvo bare daugiau nieko neradau. Buvo padėtas atsargai. Tavo mėgstamiausias aktorius?

– Tu pirmas, – pasiūlė Kaja ir maktelėjo dar kelis gurkšnius.

– Robertas De Niro.

Kaja susiraukė:

– „Sutrikęs gangsteris“? „Paskutinis uošvių išbandymas“?

– Pažiūrėjęs „Taksi vairuotoją“ ir „Elnių medžiotoją“ prisiekiau būti jam ištikimas. Ir ne veltui. O tavo?

– Džonas Malkovičius.

– Mhm. Gerai. Kodėl?

Kaja galvojo.

– Gal todėl, kad tas velniūkštis yra išpuoselėtas blogis. Nepasakyčiau, kad man ši žmonių savybė patinka, bet įdomu matyti, kaip jis tai atskleidžia.

– Be to, jo burna moteriška.

– Ar tai gerai?

– Aha. Visi geriausi aktoriai turi moterišką burną. Kai kurie iš jų turi ir aukštą moterišką balsą. Kevinas Speisis, Filipas Seimūras Hofmanas, – Haris ištiesė Kajai cigarečių pakelį.

– Tik jeigu man ją pridegsi, – tarė ji. – Tie vaikinai nėra patys vyriškiausi.

– Mikis Rurkas. Moteriškas balsas. Moteriška burna. Džeimsas Vudsas. Burna tokia gosli kaip ištvirkusios gražuolės.

– Bet balsas žemas.

– Mekenantis. Avis. Ėriukas.

Kaja nusijuokė ir paėmė pridegtą cigaretę.

– Na jau. Filmuose mačo turi žemą, kimų balsą. Pavyzdžiui, Briusas Vilisas.

– Taip, pavyzdžiui, Briusas Vilisas. Sutinku, kad kimus. Bet žemas? Tai jau kažin, – Haris prisimerkė ir, atsigręžęs į miestą, falcetu sušnabždėjo: – *From up here it doesn't look like you're in charge of jack shit.**

Kaja pratrūko juoktis; iš burnos iškritusi cigaretė nusirito šlaitu ir sužaižaravo tankiuose krūmuose.

– Blogai?

– Baisiai blogai, – žagtelėjo ji. – Po šimts, per tave pamiršau tą mačo moterišku balsu, kurio vardą kaip tik *ruošiausi* pasakyti.

Haris gūžtelėjo pečiais:

– Prisiminsi.

– Mudu su Evenu turėjome tokią vietelę, – Kaja paėmė kitą cigaretę ir suspaudė ją nykščiu ir smiliumi, lyg ruoštųsi kalti vinį. – Giliai širdyje tikėjome, kad niekas kitas nežino, kur slepiamės ir dalijamės savo paslaptimis.

– Nori man apie tai papasakoti?

– Apie ką?

– Apie savo brolį. Kas nutiko?

– Jis mirė.

– Žinau. Maniau, papasakosi daugiau.

– O ką dar?

– Na, pavyzdžiui, kodėl tu jį kanonizavai?

– Ar aš?

– Negi ne?

Kaja ilgai žiūrėjo į Harį.

– Vyno, – paprašė.

Haris padavė jai gertuvę, ir ji godžiai gurkštelėjo.

* Iš čia atrodo, kad tu nė velnio nevadovauji. (Angl.)

– Jis paliko raštelį, – ėmė pasakoti ji. – Evenas buvo labai jautrus ir pažeidžiamas. Kartais šypsodavosi ir juokdavosi, ir jausdavai, kad su juo patekėjo ir saulė. Jeigu turėdavai bėdų, jam pasirodžius jos dingdavo, kaip... na, kaip rasa saulėje. Bet juoduoju periodu viskas pasikeisdavo. Būdavo, viskas aplink jį nutyla, ore tarsi pakimba tragedijos grėsmė. Jo tylėjimą galėjai girdėte girdėti. Kaip minorinę melodiją. Gražią ir baisią tuo pat metu, ar supranti? Bet iš akių tos saulutės nedingo, Eveno akys niekada nepaliaudavo juoktis. Kaip klaiku.

Kaja suvirpėjo.

– Buvo vasaros atostogos, saulėta diena – tokia, kokia gali būti tik su Evenu. Atostogavome savo vasarnamyje Chiomėje, ir aš iš pat ryto išėjau į parduotuvę nupirkti braškių. Kai grįžau, mama jau buvo paruošusi pusryčius, todėl pašaukė Eveną, kad leistųsi žemyn. Bet jis neatsiliepė. Pamanėme, kad miega: kartais mėgdavo ilgiau padrybsoti. Aš užlipau į viršų kažko pasiimti iš savo kambario ir, eidama pro jo duris, pabeldžiau ir šūktelėjau: „Braškės!“ Eidama į savo kambarį laukiau atsakymo. Įėjęs į savo kambarį nesidairai, tiesiog žengi ten, kur tau reikia – prie naktinio staliuko pasiimti knygos ar prie palangės, kur guli dėžutė su masalu žuvims. Ne iš karto jį pamačiau, pastebėjau tik tai, kad kažkaip keistai krinta šviesa. Tada pasukau galvą ir išvydau basas kojas. Pažinojau kiekvieną jų milimetrą, nes Evenas sumokėdavo kroną, kad jas pakutenčiau, mat jam tai patiko. Pirmiausia pamaniau, kad jis skrenda, kad išmoko skraidyti. Pakėlusi akis aukštėliau, pamačiau melsvą megztinį, kurį buvau jam numezgusi. Evenas pasiėmė pailginimo laidą ir pasikorė ant lempos. Tikriausiai palaukė, kol atsikelsiu ir išeisiu, o tada įsmuko į mano kambarį. Norėjau bėgti, bet nepajėgiau pajudėti – kojos įaugo į žemę. Stovėjau ir spoksojau į jį, kabantį tiesiai priešais mane. Bandžiau šaukti mamą, bet nors ir labai stengiausi, nevaliojau išspausti nė garso.

Kaja nuleido galvą ir nukratė pelenus. Virpėdama atsiduso.

– Nelabai prisimenu, kas vyko paskui. Sugirdė raminamųjų. Kai po trijų dienų atsipeikėjau, Evenas jau buvo palaidotas. Mane guodė sakydami, kad gerai, jog nedalyvavau laidotuvėse, nes būčiau neatlaikiusi tokios įtampos. Susirgau ir tą vasarą karščiuodama ilgai gulėjau lovoje. Negaliu išmesti iš galvos, kad viskas įvyko taip skubotai, kad jį palaidojo per greitai – tarsi gėdydamiesi to, kaip jis mirė. Ar tau taip neatrodo?

– Mhm. Sakei, jis paliko raštelį?

Kaja įsižiūrėjo į fiordą.

– Jis gulėjo ant mano naktinio staliuko. Evenas paaiškino, kad įsimylėjo merginą, su kuria niekada negalės būti kartu, ir dėl to nebenori gyventi. Prašė atleisti už mums sukeltą skausmą ir rašė žinąs, kad jį mylime.

– Mhm.

– Buvau sukrėsta. Evenas niekada nebuvo minėjęs jokios merginos, o juk man visada viską pasipasakodavo. Jeigu ne Roras...

– Roras?

– Taip. Tą vasarą draugavau su savo pirmu vaikinu. Jis buvo labai malonus ir kantrus, kai susirgau, beveik kasdien mane lankė ir atidžiai klausėsi mano kalbų apie Eveną.

– Apie tai, koks neįtikėtinai nuostabus jis buvo.

– Manau, supranti.

Haris gūžtelėjo pečiais:

– Ir aš taip elgiausi, kai mirė mama. Tik kad Eisteinas neturėjo tiek kantrybės, kiek Roras. Iš karto paklausė, ar kuriu naują religiją.

Kaja sukikeno ir užtraukė dūmą.

– Man atrodo, kad vieną dieną Roras irgi pajuto, jog mano prisiminimai apie Eveną užgožia viską aplinkui, įskaitant ir jį. Mudviejų draugystė greitai nutrūko.

– Mhm. Bet Evenas nedingo.

Kaja palingavo galva.

– Kad ir kokias duris beatverčiau.

– Būtent dėl to?

Kaja vėl linktelėjo.

– Tą vasarą grįžusi iš ligoninės norėjau įeiti į savo kambarį, bet nepajėgiau atverti durų. Tiesiog nepajėgiau. Atrodė, kad jei tai padarysiu, vėl pamatysiu kybantį Eveną. Ir tai – mano kaltė.

– Mes visada save kaltiname.

– Visada.

– Ir niekas neįtikins, kad taip nėra, net ir mes patys.

Haris nuspriegė nuorūką į tamsą ir čiupo kitą cigaretę.

Kruizinis laivas prisišvartavo prieplaukoje.

Pro šaudymo angas atšiauriai ir gailiai ūžavo vėjas.

– Ko verki? – tyliai paklausė Haris.

– Nes *aš* dėl to kalta, – per skruostus riedant ašaroms sušnabždėjo Kaja. – Dėl visko kalta aš. Ir tu iš karto tai supratai?

Haris įtraukė dūmą. Išsiėmė cigaretę ir išpūtė.

– Ne iš karto.

– O kada?

– Tada, kai Holmeno kelyje tarpdury išvydau Bjorno Holmo veidą. Bjornas Holmas yra puikus ekspertas, bet ne De Niro. Ir jis atrodė nuoširdžiai nustebęs.

– To užteko?

– Užteko. Iš veido išraiškos supratau, kad jis net nenutuokia, jog nusitaikiau į Leiką. Vadinasi, mano kompiuterio netikrino ir Belmanui nieko neperdavė. O jeigu šnipinėja ne Holmas, tai daro kitas žmogus.

Kaja linktelėjo galva ir nusišluostė ašaras.

– Kodėl nieko nesakei? Nieko nedarei? Nesutrynei manęs į miltus?

– O kam? Maniau, kad turi svarią priežastį.

Kaja papurtė galvą ir leido ašaroms riedėti.

– Nežinau, ką jis tau pažadėjo, – tarė Haris. – Turbūt kokį nors aukštą postą naujajame, galingajame KRIPOS'e. Beje,

neklydau sakydamas, kad vyras, kurį įsimylėjai, yra vedęs ir, nors žada dėl tavęs palikti žmoną ir vaikus, to niekada nepadarys.

Kaja ėmė tyliai raudoti – nuleidusi galvą, tarsi jos nebenulaikytų. Kaip nuo lietaus apsunkęs gėlės žiedas, pagalvojo Haris.

– Tik niekaip nesuprantu, kodėl šįvakar norėjai su manimi susitikti, – pasakė jis ir susiraukęs pasižiūrėjo į cigaretę. Turbūt reikia imti rūkyti kitokias. – Iš pradžių pamaniau, kad norėsi prisipažinti esanti šnipė, bet netrukus supratau, kad ne dėl to. Ar ko nors laukiame? Kažkas atsitiks? Turiu omenyje, mane nustūmė į šalį, tad kaip dar galėčiau jiems pakenkti?

Kaja pažiūrėjo, kiek valandų. Šniurkštelėjo nosimi.

– Gal važiuojam pas tave, Hari?

– Kodėl? Ar ten kas nors mūsų laukia?

Kaja linktelėjo galva.

Haris ištuštino gertuvę.

*

Durys buvo išlaužtos. Laužtuvu, kaip galėjai spręsti iš šipulių ant žemės. Nieko įmantraus – nė nebandyta slėpti pėdsakų. Tipiškas policijos įsilaužimas.

Haris atsigręžė nuo laiptų ir pažiūrėjo į Kają, kuri, sukryžiavusi rankas ant krūtinės, liko stovėti prie automobilio. Tada įėjo į vidų.

Svetainėje buvo tamsu; šviesa sklido tik iš atidaryto baro. Bet ir jos pakako, kad atpažintų, kas sėdi šešėlyje prie lango.

– Belmanai, – tarė Haris, – tu sėdi mano tėvo krėsle.

– Leidau sau čia atsisėsti, – atsakė Belmanas. – Mat sofa turi specifinį kvapą. Net šuo ją kampu lenkia.

– Gal tau ką nors pasiūlyti? – baro pusėn galva linktelėjo Haris ir atsisėdo ant sofos. – O gal jau ir pats susiradai?

Haris įžiūrėjo, kad Belmanas purto galvą.

– Aš – ne. Bet šuo – taip.

– Mhm. Turbūt tai reiškia, kad gavai kratos orderį, tik įdomu, kokiu pagrindu.

– Gavome anoniminį pranešimą, kad per nieko nenutuokiantį tarpininką įvežei į šalį narkotikų ir, galimas daiktas, laikai juos čia.

– Tai ar ko nors radai?

– Policijos šuo rado į aliuminio foliją įvyniotos geltonai rudos medžiagos gumulėlį. Nepanašu į tai, ką paprastai konfiskuojame šalyje, todėl kol kas neaišku, su kuo susidūrėme. Bet ketiname ištirti.

– Ketinate?

– *Gali* būti, kad tai opijus, o gal plastilino ar molio gabaliukas. Priklauso nuo to, kaip pažiūrėsim.

– Tikrai?

– Nuo tavęs, Hari, priklauso. Ir nuo manęs.

– Nejaugi?

– Jeigu sutinki padaryti mums paslaugą, galiu nuspręsti, kad ten plastilinas. Apsieitume ir be tyrimo. Juk kai kalbama apie išteklius, šefas turi įvertinti, kam teikti pirmenybę, ar ne?

– O šefas – tai tu. Kokią paslaugą?

– Hūle, tu mėgsti eiti tiesiai prie reikalo, tad kalbėsiu be užuolankų. Noriu, kad taptum atpirkimo ožiu.

Haris pastebėjo, kad ant staliuko stovinčiame „Jim Beam" butelyje ant dugno dar likę rudo skysčio, bet atsispyrė pagundai priglausti butelį prie lūpų.

– Ką tik mums teko paleisti Tonį Leiką, nes jis pateikė nenuginčijamą alibi mažiausiai dėl dviejų žmogžudysčių. Viskas, ką prieš jį turime, tėra skambutis vienai iš aukų. Šiek tiek persistengėme su žiniasklaida. Leikas ir jo būsimas uošvis gali užkurti mums pirtį. Šį vakarą reikės pristatyti žiniasklaidai pareiškimą. O jame bus sakoma, kad įtariamasis buvo sulaikytas dėl to, kad tu, kontroversiškasis Haris Hūlė, manipuliacijomis

privertei vargšę jauną ir nepatyrusią policijos teisininkę išduoti sulaikymo orderį. Kad veikei vienas pats ir už tai prisiimi visą atsakomybę. KRIPOS šiek tiek dirbo prie šios bylos, tad suuodė, kad su šiuo sulaikymu kažkas ne taip, todėl įsikišo ir su Leiku išsiaiškino faktus. O tada nedelsdami jį paleido. Turėsi pasirašyti tokį pareiškimą ir daugiau niekada nė žodeliu neužsiminti apie šį atvejį. Supratai?

Haris minutėlę galvojo apie butelyje likusius kelis lašus.

– Mhm. Kietas įsakymas. Manai, žiniasklaida patikės šia istorija po to, kai stovėjai pergalingai iškėlęs galvą ir prisiėmei visą garbę ir šlovę už šį sulaikymą?

– Pareiškime bus sakoma, kad aš prisiėmiau atsakomybę. Kaip tyrimui vadovaujantis pareigūnas nusprendžiau paskelbti visuomenei apie sulaikymą, nors ir nuogąstavome, kad vienas iš mūsų policininkų galėjo padaryti šiurkščią klaidą. Bet kai Haris Hūlė vėliau panoro viešai prisipažinti suklydęs, neprieštaravau, nes žinau, kad jis – patyręs inspektorius, be to, nė nedirba KRIPOS'e.

– Vadinasi, turiu sutikti, nes priešingu atveju, būsiu apkaltintas narkotikų įvežimu ir laikymu?

Belmanas suglaudė pirštų galiukus ir sūpavosi krėsle.

– Teisingai. Bet svarbiausias motyvas tau turbūt bus tas, kad gali būti tuoj pat sulaikytas. Apmaudu, nes žinau, kad dabar norėtum būti ligoninėje prie tėvo, kuris, kaip suprantu, baigia savo dienas. Liūdni popieriai.

Haris atsilošė. Suprato, kad už tokius žodžius reikėtų įtūžti. Ankstesnis – jaunesnis – Haris būtų įsiutęs. Bet dabar jam labiau norėjosi užsimiršti ant šios prakaitu ir vėmalais prasmirdusios sofos, užsimerkti ir laukti, kol jie – Belmanas, Kaja ir po langais slankiojantys šešėliai – išsinešdins. Tačiau protas prieš jo valią nesiliovė nagrinėjęs visų argumentų už ir prieš.

– Na, nekalbant apie mane, – išgirdo save sakant Haris, – kodėl Leikas turėtų palaikyti šią versiją? Juk jis žino, kad jį sulaikė ir apklausė KRIPOS.

Vos paklausęs jau žinojo, ką atsakys Belmanas.

– Matai, Leikas supranta, kad ant kartą teisto žmogaus visada krinta įtarimo šešėlis. Be abejo, tai itin nemalonu tokiam kaip jis, nes jis šiuo metu stengiasi pelnyti investuotojų pasitikėjimą. Geriausias būdas atsikratyti tokio šešėlio – tai patvirtinti versiją, kad jį sulaikė nenuspėjamas asmuo – savo nuožiūra veikiantis pakrikęs ir neprofesionalus policininkas. Sutinki?

Haris linktelėjo galva.

– Beje, jei jau kalbame apie pajėgas...

– Prisiimdamas visą kaltę, aš apsaugosiu visų policijos pajėgų gerą vardą, – užbaigė Belmano mintį Haris.

Belmanas nusišypsojo.

– Hūle, visada žinojau, kad esi ganėtinai protingas žmogus. Ar tai reiškia, kad susitarėme?

Haris svarstė. Jeigu Belmanas dabar išeis, jis galės patikrinti, ar butelyje tikrai liko dar keli lašai viskio. Linktelėjo galva.

– Štai pareiškimas spaudai. Pasirašyk čia, – Belmanas pastūmė per kavos staliuką lapą popieriaus su rašikliu.

Buvo per tamsu, kad ką nors įskaitytum. Tačiau koks skirtumas... Haris pasirašė.

– Gerai, – tarė Belmanas ir, paėmęs lapą, atsistojo. Gatvės žibinto šviesoje dėmės jam ant veido priminė kamufliažą. – Taip visiems bus geriau. Pagalvok apie tai, Hari. Ir pailsėk.

Maloningas nugalėtojo gailestingumas, pamanė Haris, tada užsimerkė ir pajuto, kaip apima miegas. Vėl atsimerkė, šiaip ne taip atsistojo ir palydėjo Belmaną iki laiptų. Kaja, sukryžiavusi rankas, tebestovėjo prie automobilio.

Haris pamatė, kaip Belmanas pritariamai linkteli Kajai, o šioji tik gūžteli pečiais. Pamatė, kaip jis pereina gatvę, sėda į automobilį – tą patį, kurį matė tą vakarą Liuderio Sageno gatvėje; išgirdo, kaip įjungia variklį ir nuvažiuoja. Kaja priėjo prie laiptų. Jos balsas tebebuvo ašaringas:

– Kodėl trenkei Bjornui Holmui?

Haris apsisuko eiti, bet ji buvo vikresnė ir, užšokusi kas antrą laiptelį, užstojo duris. Haris prie veido pajuto jos pagreitėjusį ir karštą kvėpavimą.

– Trenkei jam, kai supratai, kad nėra kaltas. Kodėl?

– Jau eik, Kaja.

– Niekur aš neisiu!

Haris pažvelgė į ją. Žinojo, kad neįmanoma paaiškinti, kaip neįtikėtinai skaudu buvo viską suvokti. Taip skaudu, kad neišlaikė ir trenkė nustebusiam nekaltam mėnuliško veido žmogui – tiksliai savo patiklumo ir naivumo kopijai.

– Neturiu tau ko pasakyti, – drebė Haris. Išgirdo metališką savo balso skambesį ir pajuto užvaldantį įtūžį. – Kaja, aš besąlygiškai tavimi pasitikėjau. Todėl dabar turiu pasveikinti. Pasveikinti puikiai atlikus darbą. Tai gal dabar jau eisi?

Pamatė, kaip moters akyse vėl susitvenkia ašaros. Tada ji pasitraukė į šoną, o jis įėjo į namus ir užtrenkė paskui save duris. Joms pokštelėjus, liko stovėti begarsiame vakuume, ūmioje tyloje, tuštumoje, palaimingoje nebūtyje.

47 skyrius
Tamsos baimė

Ulavas Hūlė tamsoje sumirksėjo.

– Hari, čia tu?

– Taip, aš.

– Juk dar naktis?

– Taip, naktis.

– Kaip laikaisi?

– Gyvas.

– Leisk, įjungsiu šviesą.

– Nereikia. Noriu tau šį tą pasakyti.

– Jau pažįstu tą toną. Kažin ar noriu tai išgirsti.

– Vis tiek rytoj apie tai perskaitysi laikraščiuose.

– O tu nori man papasakoti, kad buvo kitaip?

– Ne, tiesiog noriu papasakoti pirmas.

– Hari, tu girtas?

– Ar nori išgirsti?

– Tavo senelis gėrė. Mylėjau jį. Girtą ar blaivų. Nedaug kas galėtų taip pasakyti apie savo tėvą. Ne, nenoriu, kad pasakotum.

– Mhm.

– Ir tau galiu taip pasakyti. Aš tave myliu. Visada. Girtą ar blaivų. Ir man tai nėra sunku. Nors nesi lengvai sukalbamas. Amžinai kariauji, ir visados pats su savimi. Bet mylėti tave, Hari, man yra pats lengviausias dalykas pasaulyje.

– Tėti...

– Neturime laiko taukšti niekus. Hari, nežinau, ar esu tau sakęs, gal ir taip, bet juk kartais manome, kad tai, apie ką dažnai galvojame, jau sakėme, nors taip nėra. Visada tavimi didžiavausi, Hari. Kiek kartų esu tau tai sakęs?

– Aš...

– Taip? – tamsoje sukluso Ulavas Hūlė. – Sūnau, tu verki? Viskas gerai. Žinai, kuo labiausiai didžiavausi? Niekada tau to nesakiau, bet kai buvai paauglys, mums paskambino vienas tavo mokytojas. Pranešė, kad vėl susipešei mokyklos kieme. Su dviem bendraklasiais, bet šį kartą viskas baigėsi prastai – tave reikia vežti į ligoninę, kad susiūtų lūpą ir ištrauktų dantį. Nebedaviau tau kišenpinigių, pameni? O vėliau man Eisteinas papasakojo apie tas muštynes. Puolei tiems dičkiams į atlapus todėl, kad Treskui į kuprinę pripylė fontano vandens. Jeigu neklystu, tu netgi nelabai mėgai Treskų. Eisteinas pasakė, kad taip smarkiai sumuštas buvai todėl, kad nenusileidai. Tu vis atsistodavai ir galų gale taip kraujavai, kad tie dičkiai pabūgę dėjo į kojas, – Ulavas Hūlė tyliai nusijuokė. – Tada nusprendžiau tau

šito nesakyti, kad neskatinčiau muštynių, bet didžiavausi tavimi iki ašarų. Hari, tu buvai drąsus. Bijojai tamsos, bet vis vien eidavai į ją. Ir aš didžiavausi tavimi labiau nei bet kuris kitas tėvas. Hari, ar kada nors tau tai sakiau? Hari? Tu čia?

Laisvas. Trenkiau šampano butelį į sieną, putos ir purslai nutekėjo lyg kunkuliuojančios smegenys – nuotraukomis, laikraščių iškarpomis, iš interneto atspausdintu straipsniu, kuriame rašoma, kad Haris Hūlė prisiima kaltę. Laisvas. Laisvas nuo kaltės, laisvas, tad pasaulyje vėl užvirs pragaras. Lipu ant šukių, girdžiu, kaip gurgžda, įminu jas į grindis. Basomis. Paslystu ant savo paties kraujo. Ir kvatoju tol, kol imu staugti. Laisvas. Laisvas!

48 skyrius
Hipotezė

Pietų Sidnėjaus Žmogžudysčių skyriaus viršininkas Neilas Makormakas, stebėdamas tardymo kabinete kitapus stalo sėdinčią akiniuotą moterį, ranka persibraukė retėjančius plaukus. Ji atėjo čia tiesiai iš leidyklos, kurioje dirba. Kostiumėlis paprastas, suglamžytas, bet žiūrint į Iską Peler kažkodėl atrodo, jog jis brangus ir tikriausiai skirtas ne vien tam, kad padarytų įspūdį tokiems prasčiokams kaip jis. Tačiau, sprendžiant išgyvenamojo adreso, ji nėra turtuolė. Bristolis nėra prašmatniausia vieta Sidnėjuje. Pati moteris – iš pažiūros brandi ir išmintinga. Tikrai ne iš tų, kurios dramatizuoja, perdeda ar siekia bet kokia kaina patraukti dėmesį. Be to, atvyko į policiją ne šiaip sau, o todėl, kad buvo iškviesta. Makormakas pažvelgė į laikrodį. Ruošėsi šią popietę su sūnumi paburiuoti – turėjo susitikti Votsono įlankoje prie savo jachtos. Tad jam rūpėjo,

kad apklausa kuo greičiau baigtųsi. Ir viskas ėjosi puikiai, kol Makormakas išgirdo paskutinį Iskos Peler atsakymą.

– Panele Peler, – tarė Makormakas ir, sudėjęs rankas ant savo įspūdingo dydžio pilvo, atsilošė, – kodėl anksčiau niekam to nepasakojote?

Peler susigūžė:

– Ar reikėjo? Niekas nesiteiravo, be to, nemanau, kad tai turi kokį nors ryšį su Šarlotės nužudymu. Pasakoju jums tik dabar, nes taip smulkiai klausinėjate. Maniau, jums įdomu tai, kas atsitiko kalnų trobelėje, o ne... kas įvyko po viso šito. Buvo, kaip buvo. Nedidukas nutikimas, kuris netrukus išgaravo iš galvos. Tokių kvailių kaip jis visur pilna. O juk kiekvieno mulkio skųsti nepradėsi.

Makormakas suniurzgė. Žinoma, ji teisi. Be to, jis nelabai ir troško veltis į šitą bylą. Kai reikalas susijęs su žmogumi, kurio profesija – policininkas, tai kvepia rūpesčiais ir nemalonumais. Makormakas pažvelgė pro langą. Džeksono Uoste vandenyje žaižaravo saulės spinduliai, o danguje virš Menlio tebetvyrojo dūmai, nors paskutiniai šio sezono krūmynų gaisrai buvo užgesinti jau prieš savaitę. Dūmai slinko į pietus. Pūtė nesmarkus ir šiltas šiaurys. Puikus metas buriuoti. Makormakui patiko Hūlė. Arba Holas, kaip jis pats vadino norvegą. Šauniai padirbėjo gaudant klouno žudiką. Tačiau per telefoną aukštaūgio šviesiaplaukio norvego balsas skambėjo prastai. Reikia tikėtis, kad nesuklupo vėl.

– Pradėkime nuo pradžių, panele Peler, gerai?

*

Mikaelis Belmanas įžengė į Odino konferencijų salę, ir kalbos akimoju nutilo. Jis priėjo prie kalbėtojo pulto, pasidėjo užrašus, įkišo į kompiuterį atmintuką ir plačiai išsižergęs atsistojo

vidury pakylos. Tyrimo grupę sudarė trisdešimt šeši pareigūnai – trigubai daugiau nei paprastai, tiriant žmogžudystes. Jie taip ilgai ir nevaisingai dirbo, kad jam porą kartų teko pakelti jiems dvasią, bet šiaip jie – didvyriai. Būtent dėl to Belmanas leido ne tik sau, bet ir savo darbuotojams mėgautis tuo, kas atrodė esąs didis triumfas, – Tonio Leiko sulaikymu.

– Jau skaitėte šiandienos laikraščius, – pradėjo ir apžvelgė susirinkusiuosius.

Jam pavyko išsukti kailį. Dviejuose iš trijų didžiausių laikraščių pirmame puslapyje puikavosi ta pati nuotrauka: Tonis Leikas sėda į automobilį prie policijos biuro. Trečiasis pirmame puslapyje išspausdino archyvinę Hario Hūlės nuotrauką: pokalbių laidoje jis kalba apie Sniego Senį.

– Kaip matote, atsakomybę prisiėmė inspektorius Hūlė. O tai visiškai teisinga.

Ištarti žodžiai atsimušė aidu; Belmanas matė, kokie išvargę ir tylūs šįryt atrodo pareigūnų veidai. O gal čia – kitoks nuovargis? Jeigu taip, reikia ko nors imtis. Nes dabar reikalai klostosi nekaip. Buvo užsukęs KRIPOS'o viršininkas ir pasakė, kad skambino Teisingumo ministerija ir domėjosi padėtimi. Laikrodis tiksi.

– Pagrindinio įtariamojo nebeturime, – pareiškė Belmanas. – Bet gera naujiena ta, kad turime naują pėdsaką. Jis veda į Hovaso kalnų trobelę Ustaosete.

Belmanas priėjo prie kompiuterio, paspaudė klavišą, ir pasirodė pirmoji jo pernakt paruoštos „PowerPoint" prezentacijos skaidrė.

Po pusvalandžio jau buvo aptaręs visus turimus faktus, vardus, laiką ir numanomus maršrutus.

– Kyla klausimas, – tarė išjungdamas kompiuterį, – su kokio tipo žmogžudystėmis susidūrėme. Manau, kol kas galime atmesti tipinio serijinio žudiko versiją. Aukos pasirinktos ne atsitiktinai iš kurios nors demografinės grupės, o yra susijusios su konkrečia vieta ir laiku. Todėl galima daryti prielaidą,

kad kalbame apie kažkokį aiškų motyvą, kuris, matyt, yra racionaliai pagrįstas. Jeigu taip, užduotis gerokai palengvėja – radę motyvą, pagausime ir žudiką.

Belmanas pamatė, kaip keli tyrėjai linktelėjo.

– Bėda ta, kad neturime liudytojų, galinčių ką nors papasakoti. Vienintelė mums žinoma gyva liudytoja yra Iska Peler, bet ji visą parą viena pragulėjo ligos patale. O kiti arba nužudyti, arba į mus nesikreipė. Tarkime, žinome, kad Adelė Vetlesen buvo su vyru, su kuriuo buvo neseniai susipažinusi, bet nė vienas iš jos pažįstamų nėra nieko apie jį girdėjęs, iš to galima spręsti, kad šios poros santykiai buvo trumpalaikiai. Turime sąrašą vyrų, su kuriais Adelė bendravo telefonu ar internetu, bet prireiks laiko, kol juos rasime. O kadangi neturime liudytojų, reikia rasti atspirties tašką. Turime iškelti hipotezę, koks gali būti motyvas. Motyvas, kad nužudytum mažiausiai keturis žmones.

– Pavydas arba balsai galvoje, – pasigirdo iš salės galo. – Patirtis sako.

– Sutinku. Kas gali girdėti balsus, liepiančius žudyti?

– Bet kuris psichiatrinėje ligoninėje gydytas žmogus, – pasigirdo atsakymas Finmarko dialektu.

– Arba bet kuris negydytas, – papildė jį kitas pareigūnas.

– Gerai. Kas galėtų pavyduliauti?

– Kurio nors iš ten buvusiųjų partneris arba sutuoktinis.

– Ir kas tai galėtų būti?

– Bet mes jau patikrinome aukų partnerių alibi ir visus įmanomus motyvus, – priminė dar kitas. – Visada nuo to pradedame. Paaiškėjo, kad aukos arba neturėjo nuolatinio partnerio, arba kaip įtariamuosius juos atmetėme.

Mikaelis Belmanas puikiai suprato, kad jie tik spaudžia akceleratorių, bet ratai sukasi tose pačiose vėžėse, kuriose įklimpę. Vis dėlto dabar svarbiausia spausti akceleratorių. Jis buvo tikras, kad Hovaso kalnų trobelė yra ta lenta, kurią pakišus po ratais, pavyks išvažiuoti.

– Atmetėme *ne visus* partnerius arba sutuoktinius, – supdamasis ant kulnų tarė Belmanas. – Tiesiog nelaikėme jų įtariamaisiais. Kas neturėjo alibi, kai buvo nužudyta jo žmona?

– Rasmusas Olsenas!

– Teisingai. Kai nuėjau į Stortingą pasikalbėti su Rasmusu Olsenu, jis pripažino, kad prieš kelis mėnesius tarp jo ir Maritos įvyko nedidukė „pavydo scenelė". Dėl moters, su kuria Rasmusas flirtavo. Tada Marita Olsen porai dienų išvyko į Hovaso kalnų trobelę, kad viską apmąstytų. Laikas atitinka. Gal ji ne tik mąstė. Gal ir kerštavo. Ir štai dar šiek tiek informacijos. Nusikaltimo vakarą, kai aukos nakvojo Hovaso trobelėje, Rasmusas Olsenas nesėdėjo Osle – jis buvo užregistruotas Ustaoseto viešbutyje. Ką Rasmusas ten veikė, kai jo žmona buvo Hovase? Tik nakvojo viešbutyje ar buvo išvykęs šiek tiek paslidinėti?

Priešais sėdinčiųjų akys nebebuvo abejingos ar blausios, anaiptol, Belmanas įpūtė į jas ugnelės. Ir dabar laukė atsakymų. Rengti improvizuotus kolektyvinius idėjų svarstymus su tokia didele tyrėjų grupe paprastai nėra naudinga, bet jie taip seniai dirbo prie šios bylos, kad visiems čia sėdintiems jau teko ne kartą nuleisti sparnus, pripažinti savo išradingiausių hipotezių bei išmintingiausių patarimų nepagrįstumą ir gerokai prislopinti išdidumą.

Jaunas tyrėjas pabandė laimę:

– Gal jis tą vakarą iš anksto nepranešęs atvyko į trobelę ir užklupo ją nusikaltimo vietoje. Ne užsipuolė, o tyliai pasišalino. O paskui ramiai suplanavo kerštą.

– Gali būti, – pasakė Belmanas ir iškėlė užrašų lapelį. – Pirmas argumentas už tokią hipotezę: ką tik gavau tai iš „Telenor". Įrodymas, kad tą rytą Rasmusas Olsenas kalbėjosi su žmona. Todėl galime spėti, kad jis žinojo, į kurią trobelę ji vyksta. Antras argumentas už šią hipotezę yra orų prognozė: naktis buvo giedra, o matomumas – geras. Tad jis, kaip

ir Tonis Leikas, lengvai galėjo ten nušliuožti. Tačiau yra ir kontrargumentų: kam žudyti ne tik žmoną ir jos meilužį, bet ir kitus ten buvusius žmones?

– O gal ji turėjo daugiau meilužių, – šūktelėjo neaukšta krūtininga tyrėja, kuri Belmanui atrodė tikra lesbietė, tad jam kartais knietėdavo kurį vakarą pasikviesti ją pas Kają. Žinoma, ši mintis taip ir liko neįgyvendinta. – Gal ten vyko visa orgija.

Nugriaudėjo juokas. Gerai, atmosfera tapo jaukesnė.

– O gal jis nematė, su kuo ji dulkinasi? Gal nė nesuprato, ar po antklode su jo žmona yra vyras, ar moteris, – pridėjo kažkuris. – Todėl žudo visus iš eilės – kad apsidraustų.

Dar garsesnis juokas.

– Žmonės, gana švaistyti laiką tokioms nesąmonėms, – neiškentė Eskildsenas, vienas iš seniausių tyrėjų, nors niekas nežinojo, kiek metų jis jau dirba šį darbą. Visi salėje nuščiuvo. – Ar kas nors iš jūsų, geltonsnapių, prisimenate tą bylą, kurią prieš keletą metų išaiškino Smurtiniai nusikaltimai? Tada irgi visi manė, kad siautėja serijinis žudikas, – kalbėjo Eskildsenas. – Sugavus žudiką paaiškėjo, kad jam rūpėjo nužudyti tik trečią moterį. Bet suvokė, jog nužudęs vien ją užsitrauks įtarimą, todėl nugalabijo dar porą kitų, kad viskas atrodytų kaip pamišusio serijinio žudiko darbas.

– Jėzau Kristau, – sušnopavo vienas iš jaunesnių pareigūnų. – Negi Smurtiniai nusikaltimai tikrai sugebėjo išnarplioti tą bylą? Matyt, atsitiktinai nuskilo.

Šypsodamasis apsidairė, bet nesulaukęs kitų pritarimo išraudo. Visi, kuriems teko tirti nužudymus, puikiai prisiminė šią bylą. Per tą laiką ji kaip pavyzdys buvo įtraukta į visų Skandinavijos šalių policijos akademijų programą. Ta byla tapo legenda. Kaip ir žmogus, kuris ją išnarpliojo.

– Haris Hūlė.

– *It's Neil McCormack, Holy. How are you? And where are you?**

Makormakui pasirodė, kad Haris atsakė „komoje", bet turbūt tai kažkokia Norvegijos vietovė.

– *I talked to Iska Peller.*** Kaip ir numanai, ji nelabai ką gali papasakoti apie tą naktį trobelėje. Bet kitą vakarą...

– Taip?

– Ją su drauge Šarlote iš trobelės paėmė ir iš to užkampio į savo namus parsivežė vietinis policininkas. Pasirodo, kol panelė Peler miegodama gydėsi nuo gripo, tasai policininkas su jos drauge svetainėje šiek tiek išgėrė, ir jis pabandė suvilioti merginą. Atsirado fizinis kontaktas – toks fizinis, kad Šarlotė ėmė šauktis pagalbos, o panelė Peler pabudo ir atbėgo į svetainę. Tuo metu policininkas jos draugei jau buvo nusmaukęs slidinėjimo kelnes. Policininkas susivaldė, o panelė Peler su drauge nusprendė vykti į stotį, sėsti į traukinį ir apsistoti kažkokiame viešbutyje, kurio, deja, negaliu...

– Jeilo.

– Ačiū.

– Sakai, „bandė suvilioti", bet, Neilai, turbūt turi galvoje – išprievartauti?

– Ne, man kelis kartus teko perklausti panelės Peler, ir apsistojome prie būtent šios formuluotės. Ji teigia, kad jos draugė pasisakiusi, jog policininkas per jėgą nusmaukė jai kelnes, bet intymių vietų nepalietė.

– Bet...

– Galime daryti prielaidą, kad turėjo tokių ketinimų, bet tiksliai nežinome. Šiaip ar taip, nusikaltimo jis neįvykdė. Su

* Čia Neilas Makormakas, Holai. Kaip sekasi? Kur esi? (Angl.)

** Kalbėjausi su Iska Peler. (Angl.)

tuo sutinka ir panelė Peler. Galų gale jiedvi apie šį įvykį policijai nepranešė, paprasčiausiai spruko iš jo namų. Policininkas netgi pasirodė toks keistuolis, kad nuvežė jas į stotį ir įsodino į traukinį. Anot panelės Peler, tas vyras gan ramiai pasižiūrėjo į visą šitą reikalą, jam labiau rūpėjo ne atsiprašyti, o gauti Šarlotės telefono numerį. Lyg tai būtų įprasti „vaikinas sutiko merginą" santykiai.

– Mhm. Dar kas nors?

– Daugiau nieko, Hari. Nebent tai, kad suteikėme jai policijos apsaugą, kaip ir patarei. Prižiūrima kiaurą parą, į namus atnešamas maistas ir visa, kas reikalinga. Jai belieka mėgautis saulute. Jeigu tik Bristolyje šviečia saulė.

– Dėkui, Neilai. Jeigu kas nors...

– ...naujo iškils, paskambinsiu. Ir atvirkščiai.

– Žinoma. *Take care**.

Gerai būtų, pagalvojo Makormakas, padėjo ragelį ir pažvelgė į mėlyną popietės dangų. Vasarą dienos ilgesnės, gal iki sutemstant dar spės pusantros valandos paburiuoti.

*

Haris išlipo iš lovos ir nuėjo į dušą. Stovėjo nejudėdamas, leisdamas verdančiam vandeniui dvidešimt minučių sruventi kūnu. Išlindo, nusišluostė jautrią, raudonomis dėmėmis išmuštą odą ir apsirengė. Mobiliajame telefone išvydo, kad kol miegojo, praleido aštuoniolika skambučių. Tai jiems visgi pavyko gauti jo numerį. Atpažino trijų didžiausių Norvegijos dienraščių ir dviejų svarbiausių televizijos kanalų numerių pradžią – nuliai ir vienodi skaitmenys. Visi kiti skambinusiųjų numeriai buvo neįsimintini, matyt, komentarų ištroškusių žurnalistų. Bet žvilgsnis kažkodėl užkliuvo už vieno numerio. Be jokios

* Sėkmės. (Angl.)

aiškios priežasties. Gal jo smegeninė tiesiog linkusi įsiminti skaičius? O gal dėl to, kad telefono kodas rodė, jog skambinta iš Stavangerio? Patikrino priimtų ryšių sąrašą ir surado numerį, iš kurio skambinta prieš dvi dienas. Colbjornsenas.

Haris paspaudė „Skambinti" ir prispaudė telefoną tarp skruosto ir peties, kad užsirištų batus, kuriuos, pastebėjo, laikas pakeisti naujais. Apkaustas ant puspadžio, leidžiantis drąsiai lipti ant vinių, buvo atšokęs.

– Po velnių, Hari. Šiandien jie tave išrengė laikraščiuose. Išmėsinėjo. Ką sako šefas?

– Nežinau, – atsakė Haris, – su juo dar nekalbėjau.

– Smurtinių nusikaltimų skyrius išlipo sausas iš balos. Tik tu likai dėl visko kaltas. Ar šefas liepė tau už visus pasiaukoti?

– Ne.

Kitas klausimas nuskambėjo tik po minutėlės:

– Negi... negi Belmanas privertė?

– Colbjornsenai, ko tau reikia?

– Šūdas, Hari. Aš, kaip ir tu, vykdau šitą tyrimą savo rizika. Todėl pirmiausia noriu žinoti, ar esame toje pačioje komandoje, ar jau nebe.

– Colbjornsenai, aš komandos neturiu.

– Puiku, vadinasi, tebesi su mumis. Su nevykėliais.

– Turiu eiti.

– Gerai. Aš vėl kalbėjausi su Stine Olberg – ta mergina, kuri krito Elijui Skogui į akį.

– Ir?

– Paaiškėjo, kad apie tai, kas įvyko trobelėje tą naktį, Skogas jai papasakojo daugiau, nei pavyko išpešti per pirmą apklausą.

– Imu tikėti antros apklausos nauda, – atsakė Haris.

– Kaip sakai?

– Nieko. Klok, ką žinai.

49 skyrius
„Bombėjaus sodas“

„Bombėjaus sodas“ buvo iš tų restoranų, kurie, regis, pasmerkti žlugti, bet, kitaip nei jų madingieji konkurentai, sugeba ištempti metų metus. Jo vieta rytiniame Oslo centro pakrašty, šalutinėje gatvėje, tarp buvusio medienos sandėlio ir nebeveikiančios gamyklos pastato, kur dabar glaudžiasi laisvasis teatras, buvo itin prasta. Licenciją prekiauti alkoholiu restoranas tai prarasdavo, tai susigrąžindavo; tas pats pasakytina ir apie leidimą gaminti maistą. Per vieną netikėtą patikrinimą Maisto priežiūros tarnybos inspektoriai šio restorano virtuvėje aptiko graužiką, akivaizdžiai panašų į *Rattus norvegicus*. Ataskaitos komentarų grafoje tarnybos inspektorius tiesiai šviesiai pavadino šią virtuvę „nusikaltimų vieta“, kurioje „neabejotinai vykdomos pačios baisiausios žudynės“. Pasieniais stovintys lošimo automatai retsykiais pažerdavo vieną kitą laimėjimą, bet dažniausiai būdavo tiesiog išplėšiami. Kai kas manė, jog restorano savininkas vietnamietis plauna už narkotikus gautus pinigus. Tačiau buvo ne taip. Paslaptis, kodėl „Bombėjaus sodas“ nebankrutavo, slypėjo restorano gale, už dvejų rakinamų durų. Ten veikė vadinamasis privatus klubas, prieinamas tik jo nariams. O praktiškai restorano bare tereikėjo pasirašyti ant prašymo blanko ir sumokėti metinį šimto kronų mokestį. Ir iš karto tampi to klubo nariu. Tada tave palydi vidun ir vėl užrakina duris.

Įėjęs atsiduri pilname dūmų kambaryje, nes draudimas rūkyti privatiems klubams netaikomas. Kambario viduryje stovi stalas – maždaug keturi metrai iš dviejų; ant jo įrengtas miniatiūrinis hipodromas. Jis ovalus, išklotas žaliu veltiniu, iš viso yra septyni takeliai. Į priekį mėšlungiškais judesiais šuoliuoja septyni plokšti metaliniai arkliukai. Arkliukų greitis priklauso nuo kompiuterio, traškančio braškančio po stalu; programa jį nustato atsitiktinai ir – kaip lošėjams žinoma – be jokių manipuliacijų.

Kai kuriems arkliukams ji leidžia bėgti greičiau, o tai siejasi su didesne tikimybe laimėti ir galimomis premijomis. Aplink hipodromą patogiose odinėse kėdėse ant ratukų sėdi klubo nariai – vieni senbuviai, kiti naujokai, – ragina savo arkliuką ar arkliukus, rūko ir geria klubo narių kainomis.

Kadangi lošimų įstatymo požiūriu klubo veikla labai abejotina, čia galioja taisyklė, kad, dalyvaujant dvylikai ar daugiau klubo narių, vienam asmeniui arba už vienas lenktynes negalima statyti daugiau kaip šimto kronų. Jeigu susirenka mažiau negu dvylika, pagal klubo įstatus tai laikoma uždaru vakaru – draugų būrelis nutarė susitikti šio restorano patalpose. O per privatų draugų susitikimą niekas neuždraus suaugusiems žmonėms lažintis. Savaime suprantama, tada sumos priklauso nuo susirinkusiųjų. Dėl šios priežasties „Bombėjaus sodo" galiniame kambaryje įtartinai dažnai būdavo lygiai vienuolika žmonių. O kaip šis restoranėlis susijęs su sodu, taip ir lieka mįslė.

Po dviejų dešimt į kambarį buvo įleistas ką tik – lygiai prieš keturiasdešimt sekundžių – klubo nariu tapęs vyras. Be jo, šiame kambaryje buvo dar vienas klubo narys, sėdintis kėdėje su ratukais nugara į jį, bei vietnamietis, prižiūrintis lenktynes ir statymus, na, bent jau vilkintis tokią liemenę kaip krupjė.

Kėdėje su ratukais sėdinčiojo nugara buvo plati, aptempta flaneliniais marškiniais. Ant apykaklės krito juodos garbanos.

– Krongli, ar laimi? – paklausė Haris ir atsisėdo šalia lensmano.

Garbanius atsigręžė.

– Hari! – nuoširdžiai nudžiugęs šūktelėjo jis. – Kaip mane radai?

– Kodėl manai, kad ieškojau? O gal aš čia nuolatinis klientas?

Kronglis, žiūrėdamas į pirmyn šuoliuojančius arkliukus su alaviniais žokėjais ant nugarų, nusijuokė:

– Nesi nuolatinis. Kai atvykstu į Oslą, visada čia užeinu, bet tavęs neteko sutikti.

– *OK*. Man pasakė, kad gali būti čia.

– Po šimts, negi mano reputacijai galas? Nors viskas čia legalu, policininkui tokioje vietoje lankytis turbūt nederėtų.

– Kad jau prašnekome apie legalius dalykus, – pasakė Haris ir papurtė galvą, kai krupjė klausiamai parodė į alaus statinaitės čiaupą, – yra šis tas, apie ką norėčiau su tavimi pasikalbėti.

– Klok, – atsiliepė Kronglis, nenuleisdamas akių nuo stalo, kur pirmavo mėlynas arkliukas, šuoliuojantis kraštiniame takelyje, bet artėjantis plataus posūkio link.

– Australė Iska Peler, kurią buvai parsivežęs iš Hovaso kalnų trobelės, teigia, kad priekabiavai prie jos draugės. Šarlotės Lol.

Haris pastebėjo, kad Kronglio susitelkusiame veide nekrustelėjo nė raumenėlis. Laukė. Galų gale Kronglis pažvelgė į jį.

– Lauki, kad ką nors atsakyčiau?

– Jeigu tik pats to nori, – atsakė Haris.

– Suprantu tai kaip „taip". „Priekabiauti" – netinkamas žodis. Mudu flirtavome. Bučiavomės. Norėjau eiti toliau. O jai pasirodė, kad gana. Pradėjau įtikinėti šiek tiek ryžtingiau. Dauguma moterų iš vyro šito ir tikisi: kad vyras imsis vadovaujančio vaidmens. Daugiau neturiu ko pasakyti.

– Iska Peler tvirtina, kad Šarlotė jai pasakojusi kitaip. Sakysi, kad Peler meluoja?

– Ne!

– Ne?

– Man atrodo, kad Šarlotė savo draugei pateikė šiek tiek kitokią versiją. Katalikės dedasi dorovingesnės, negu iš tiesų yra.

– Jos nusprendė nakvoti ne tavo namuose, o Jeile. Nežiūrint į tai, kad Peler nesveikavo.

– Būtent toji pupytė iš Australijos ir norėjo išvykti. Nežinau, kas tarp jų vyko, mergaičių draugystė dažnai yra sudėtingas dalykas. Spėju, kad Pelerių panelė neturi vaikino, – Kronglis pakėlė savo nugertą bokalą. – Hari, ką nori tuo pasakyti?

– Man truputį keista, kodėl apie tą susitikimą su Šarlote Lol nieko nepapasakojai Kajai Solnes, kai ji buvo Ustaosete.

– O man truputį keista, kad *tu* užsiimi šia byla. Maniau, ji priklauso KRIPOS'ui, ypač dabar, kai perskaičiau šiandienos laikraščių antraštes, – Kronglis vėl sutelkė dėmesį į arkliukus. Posūkio pabaigoje visu savo alaviniu korpusu pirmavo geltonas arkliukas trečiame takelyje.

– Taip, – atsakė Haris. – Bet išprievartavimai tebepriklauso Smurtinių nusikaltimų skyriui.

– Išprievartavimai? Hari, ar dar neišsipagiriojai?

– Ką gi, – iš kelnių kišenės Haris išsitraukė cigarečių pakelį. – Krongli, aš esu kur kas blaivesnis, nei būdavai tu, – jis įsikišo aplamdytą cigaretę tarp dantų, – kai Ustaosete mušdavai ir prievartaudavai savo buvusiąją.

Kronglis, atsisukdamas į Harį, alkūne apvertė savo alaus bokalą. Alus akimirksniu susigėrė į veltinį, ir dėmė išplito lyg vermachtas Europos žemėlapyje.

– Aš ką tik iš mokyklos, kurioje ji dirba, – tarė Haris ir prisidegė cigaretę. – Tai ji patarė ieškoti tavęs čia. Ir papasakojo, kad ne šiaip paliko tave, bet veikiau spruko iš Ustaoseto. Tu...

Daugiau pasakyti Haris nespėjo. Kronglis puolė lyg žaibas – pasispirdamas koja apsisuko su kėde ir, Hariui nė nespėjus sureaguoti, iš nugaros šoko ant jo. Haris pajuto, kaip Kronglis apkabino jo ranką ties riešu, ir gerai žinojo, kas bus toliau, nes Policijos akademijoje to mokoma nuo pirmo kurso – kaip užlaužti ranką. Ir vėl sekundę pavėlavo – per savo dviejų dienų girtavimą ir keturiasdešimt metų kvailumo. Kronglis smarkiai užlaužė jam ranką už nugaros. Haris kniubtelėjo ir smilkiniu trenkėsi į veltiniu aptrauktą stalą. Lyg tyčia ta puse, kurioje sulaužytas žandikaulis. Jis riktelėjo iš skausmo, akyse aptemo. Kai atsigavo, vėl pajuto skausmą ir žūtbūt pabandė išsilaisvinti. Haris buvo stiprus, – visada buvo stiprus, – bet suprato neturįs jokių šansų ištrūkti iš Kronglio gniaužtų. Prie veido pajuto karštą ir drėgną galingojo lensmano kvėpavimą.

– Nereikėjo tau to daryti, Hari. Nereikėjo kalbėtis su ta kekše. Meluoja vos prasižiojusi. Ir gali padaryti bet ką. Ar rodė tau savo putę, ką, Hari?

Krongliui dar stipriau paspaudus, kažkas trakštelėjo. Hariui prieš kaktą ir nosį sušmėžavo geltonas ir žalias arkliukai. Jis pakėlė kojį ir mynė. Smarkiai. Išgirdo Kronglio riksmą, išsivadavo iš jo gniaužtų ir apsisukęs kirto. Ne kumščiu, – šitaip jau ne kartą buvo susižalojęs pirštus, – o alkūne. Pataikė kaip tik ten, kur, jo žiniomis, veiksmingiausia – įstrižai į smakrą. Kronglis susvirduliavo atatupstas, parvirto ant žemos sukamosios kėdės ir kojomis į viršų nudribo ant grindų. Haris pastebėjo, kad nuo geležinio jo išmestino bato apkausto Kronglio dešinysis „Converse" firmos batas įplyšo ir yra kraujuotas. Pastebėjo ir tai, kad dantyse tebėra cigaretė. Ir – akies krašteliu – kad pirmame takelyje šuoliuojantis raudonas arkliukas neabejotinai atbėgs pirmas.

Haris pasilenkė, čiupo Kronglį už apykaklės, pakėlė ir numetė į kėdę. Giliai įtraukęs dūmą pajuto, kaip jis degina plaučius ir jį šildo.

– Suprantu, kad kaltinimas dėl išprievartavimo ne kažin ką duos, – pasakė. – Juk nei Šarlotė Lol, nei žmona tavęs neapskundė. Todėl kaip tyrėjas turėjau pakapstyti giliau, sutinki? Ir nusikapsčiau iki Hovaso trobelės.

– Ką, po velnių, čia mali? – Kronglio balsas lūžinėjo, lyg staiga būtų smarkiai peršalęs.

– Stavangeryje gyvena mergina, kuriai tą vakarą, kai buvo nužudytas, Elijas Skogas dar spėjo šį tą papasakoti. Juodu važiavo autobusu, ir Elijas papasakojo tą naktį Hovase matęs kai ką, ką vėliau suprato buvus išprievartavimu.

– Elijas?

– Taip, Elijas. Turbūt jis budriai miegodavo. Naktį pabudo nuo garsų už miegamojo lango, todėl atsikėlė ir pažiūrėjo laukan. Švietė mėnesiena, todėl pamatė porą žmonių, stovinčių nuo tualeto stogelio krintančiame šešėlyje. Moteris buvo

atsisukusi į Eliją, o jai už nugaros stovėjo vyras – taip, kad Elijas neįžiūrėjo jo veido. Elijui pasirodė, kad jie dulkinasi, nes moteris tarsi šoko pilvo šokį, o vyras ranka buvo užspaudęs jai burną – matyt, kad nepažadintų kitų. O kai vyras nusitempė ją į tualetą, Elijas – nusivylęs, kad nepamatys gyvai vykstančio šou, – sugrįžo į lovą. Tik perskaitęs laikraščiuose apie žmogžudystes pažiūrėjo į šį reikalą kitomis akimis. Tikriausiai moteris raitėsi, bandydama ištrūkti. Vyras užspaudė jai burną, kad nesišauktų pagalbos, – Haris įtraukė dar vieną dūmą. – Krongli, ar tai buvai tu? Ar buvai ten?

Kronglis pasitrynė smakrą.

– Alibi? – atsainiai paklausė Haris.

– Miegojau vienas savo namuose. Ar Elijas Skogas įvardijo, kas ta moteris?

– Ne. Vyro veido, kaip sakiau, irgi neįžiūrėjo.

– Ten buvau ne aš. O tavo, Hūle, gyvybei gresia pavojus.

– Turėčiau priimti tai kaip grasinimą ar komplimentą?

Kronglis tylėjo. Bet jo akyse žaižaravo geltonos šaltos liepsnelės.

Haris užgesino cigaretę ir atsistojo.

– Beje, tavo buvusioji man nieko nerodė. Susitikome mokytojų kambary. Kažkodėl nujaučiu, kad ji bijo pasilikti patalpoje viena su vyru. Taigi, Krongli, tau šis tas pavyko.

– Hari, nepamiršk pasižiūrėti per petį.

Haris atsigręžė. Atrodo, kad krupjė visiškai nesidomi tuo, kas čia vyksta, ir jau sustatė arkliukus prieš kitas lenktynes.

– Norit lažintis? – šypsodamasis paklausė laužyta norvegų kalba.

Haris papurtė galvą.

– Deja, neturiu iš ko lažintis.

– Tuo didesnis laimėjimas, – atsakė krupjė.

Išeidamas Haris apmąstė šį pasakymą ir nusprendė, kad arba krupjė neteisingai parinko žodžius, arba jo, Hario, logika tiek toli nesiekia. O gal čia tik dar viena kvaila Rytų patarlė.

Mikaelis Belmanas laukė.

Jos buvo geriausios. Sekundės, kai lauki, kol ji atvers duris. Galvojimas ir jaudinimasis, ar ir vėl pranoks visus jo lūkesčius. Mat kiekvieną kartą ją pamatęs pagalvodavo, kad jau buvo spėjęs pamiršti, kokia ji graži. Kiekvieną kartą, kai atidaro duris, jam prireikia akimirkos, kad sugertų visą jos grožį. Kad įsitikintų. Kad įsitikintų, jog iš visų jos geidžiančių vyrų – praktiškai visų, kurie nėra visiškai akli ir yra bent vidutinių heteroseksualių polinkių – ji pasirinko būtent jį. Jam tai buvo tarsi įrodymas, kad jis yra bandos vedlys, pats geriausias ir geidžiamiausias patinas. Tas, kuris turi pirmenybę poruotis su patelėmis. Taip, tai galima nusakyti šiais banaliais ir vulgariais žodžiais. O bandos vedliu netampama, juo gimstama. Vyrui toks likimas nėra paprastas ar patogus, bet prigimčiai nepasipriešinsi.

Durys atsivėrė.

Ji vilkėjo baltą megztuką aukšta apykakle ir buvo susirišusi plaukus. Žvilgsnis pavargęs, akys lyg ir mažesnės nei paprastai. Bet vis tiek atrodė elegantiškai, klasiškai, net jo žmona apie tai galėtų tik pasvajoti. Pasakė „labas“, paaiškino sėdinti verandoje, apsigręžė ir įėjo į namą. Jis nusekė iš paskos, pakeliui iš šaldytuvo pasiėmė alaus ir atsisėdo ant juokingai didelės sunkios medinės kėdės.

– Kodėl sėdi lauke? – šniurkštelėjo nosimi. – Pasigausi plaučių uždegimą.

– Arba plaučių vėžį, – atsakė ji, paimdama nuo peleninės krašto pusiau surūkytą cigaretę ir pakeldama skaitomą knygą.

Belmanas užmetė akį į viršelį. *Arklienos kumpis.* Čarlzas... Jis prisimerkė. Bukovskis? Kaip aukcionas?

– Turiu gerų žinių, – prabilo Belmanas. – Mes ne tik išvengėme nedidelės katastrofos, bet ir pakreipėme visą tą nutikimą

su Leiku mums naudinga linkme. Šiandien skambino Teisingumo ministerija, – Belmanas užsikėlė kojas ant stalo ir ėmė studijuoti alaus etiketę. – Norėjo man padėkoti, kad taip ryžtingai įsikišau ir išleidau Leiką į laisvę. Sako labai nuogąstavę: jei KRIPOS nebūtų įsikišęs, Galtungas su savo advokatų būriu galėjo kažin ką sugalvoti. Ir norėjo, kad pažadėčiau, jog šioje byloje pats paimsiu vairą į rankas ir niekam, išskyrus KRIPOS'ą, neleisiu prie jos kišti nagų.

Belmanas pridėjo prie lūpų butelį ir gurkštelėjo. Tada trinktelėjo jį ant stalo.

– Na, o tu, Bukovski, ką manai?

Kaja nuleido knygą ir pažvelgė į Belmaną.

– Ir tau tai turėtų rūpėti, – mestelėjo Belmanas. Ką manai apie šią bylą, meile mano? Nagi. Juk tu žmogžudysčių tyrėja.

– Mikaeli...

– Tonis Leikas yra linkęs smurtauti, ir todėl leidome sau apsikvailinti. Juk žinome, kad smurtautojai nepataisomi. Gebėjimas ir aistra žudyti duoti ne visiems – jie gali būti įgimti arba įgyti. Bet jeigu tavyje pabudo žudikas, jo neatsikratysi. Ko gero, mūsų žudikas žino, kad mes tai žinome. Pakišo mums Tonį Leiką, kad įsijaustume ir imtume unisonu krykštauti: „Valio, byla baigta – šis vaikinas yra smurtautojas!" Jam tereikėjo įsmukti į Tonio Leiko namus ir iš ten paskambinti Elijui Skogui. Kad nebeieškotume kitų, kurie nakvojo Hovase.

– Bet iš Leiko namų skambinta dar tada, kai niekas iš policijos nežinojo, kad aptikome sąsajas su Hovaso trobele.

– Tai kas? Matyt, suprato, kad tik laiko klausimas, kol užeisime ant kelio. Velnias, jau anksčiau reikėjo tai išsiaiškinti! – Belmanas vėl griebėsi butelio.

– Tai kas žudikas?

– Aštuntasis svečias toje trobelėje, – tarė Mikaelis Belmanas. – Vaikinas, kurį atsivežė Adelė Vetlesen ir kurio vardo niekas nežino.

– Niekas?

– Prie to dirbo daugiau nei trisdešimt pareigūnų. Iššukavome Adelės namus ir nieko nepešėme. Nieko raštiško. Jokių dienoraščių, kortelių ar laiškų, vos keli SMS pranešimai ir elektroniniai laiškai. Apklausėme ir atmetėme visus su ja bendravusius vyrus, kurių tapatybę pavyko nustatyti. Moteris irgi. Nė vienas nėra susitikęs ar kalbėjęsis su tuo, kuris buvo su ja Hovase. Ir niekas tuo nesistebi, nes Adelė, matyt, keitė partnerius kaip apatines kelnaites, bet labai nesireklamavo. Žinome tik tai, kad Adelė draugei prasitarė, jog su ja į Hovaso trobelę keliaujantis vaikinas turi porą savybių, kurios jaudina, ir porą, kurios atstumia. Viena iš jaudinančių buvo ta, kad jis pakvietė ją į naktinį pasimatymą apleistoje gamykloje ir paprašė apsirengti medicinos sesele.

– Jeigu tai jaudina, bijau net pagalvoti, kas atstumia.

– Regis, atstumianti savybė buvo ta, kad jo kalbėsena jai priminė sugyventinį. Tik ta draugė nenutuokia, ką Adelė turėjo omenyje tai sakydama.

– Jos sugyventinis nėra sugyventinis tikrąja žodžio prasme, – nusižiovavo Kaja. – Jeiras Brunas yra gėjus. Jeigu tas aštuntasis slidinėtojas bandė mesti šešėlį ant Tonio Leiko, turėjo žinoti, kad praeityje Leikas buvo teistas.

– Informacija apie teistumą už smurtą prieinama visiems. Taip pat ir informacija apie nusikaltimo vietą, šiuo atveju Itre Enebaką. Leikas vos netapo žmogžudžiu dar tada, kai su seneliu gyveno prie Liusereno ežero. Kur slėptum Adelės Vetlesen kūną, jeigu norėtum sukelti policijai įtarimą, kad ją nužudė Leikas? Žinoma, kad tokioje vietoje, kurią policija susietų su jau teistu asmeniu. Todėl žudikas ir pasirinko Liusereno ežerą, – Mikaelis Belmanas trumpam nutilo. – Sakyk, ar aš tau keliu nuobodulį?

– Ne!

– Atrodo, kad tau nuobodu.

– Man... man reikia apie daug ką pagalvoti.

– Nuo kada rūkai? Taigi sugalvojau, kaip rasti aštuntąjį slidinėtoją.

Kaja ilgai žiūrėjo į Belmaną.

– Brangioji, negi nepaklausi kaip?

– Kaip?

– Naudodamas tokią pat taktiką, kaip ir jis.

– O tai būtų?..

– Nukreipsiu dėmesį į nekaltą žmogų.

– Juk tu visada naudojiesi šia taktika.

Mikaelis Belmanas pašnairavo į Kają. Jam pradėjo kai kas aiškėti. Kai kas, kas susiję su bandos vedlio vaidmeniu.

Visgi išdėstė jai savo planą. Paaiškino, kaip galima privilioti tą vyrą.

O tada užvirė pykčiu. Nežinojo, kas siutina labiau: ar tai, kad ji visai nereaguoja – nei teigiamai, nei neigiamai; ar tai, kaip ji sėdi ir rūko – lyg jos tai visiškai nejaudintų. Negi nesuvokia, kad jo karjera ir tolimesni veiksmai šiomis kritiškomis dienomis nulems ir jos ateitį? Aišku, ji negali tikėtis, kad taps naująja ponia Belman, bet po jo sparneliu galėtų palypėti karjeros laiptais. Žinoma, jei tik bus jam ištikima ir jam šnipinės. O gal įsiutino jos klausimas, taigi ir faktas, kad Kaja domisi *juo*. Tuo kitu. Senu sukriošusiu bandos vedliu.

Kaja paklausė apie opijų. Paklausė, ar Belmanas tikrai būtų panaudojęs tai prieš Harį, jei šis būtų nesutikęs prisiimti kaltės už Leiko sulaikymą.

– Žinoma, – atsakė Belmanas, stengdamasis įžiūrėti jos veidą, bet buvo per tamsu. – Kodėl gi ne? Jis neteisėtai įsivežė narkotikų.

– Man labiau rūpi ne jis. Svarstau, ar neketini sukompromituoti visų policijos pajėgų.

Belmanas papurtė galvą:

– Negalime leistis šantažuojami.

Šaltą vakaro tylą pertraukė šaižus Kajos juokas.

– Bet jį šantažavai nė nemirktelėdamas.

– Nes yra dėl ko, – pyktelėjo Belmanas ir vienu mauku ištuštino butelį. – Tuo jis nuo manęs ir skiriasi. Klausyk, Kaja, man rodos, kad nori man kažką pasakyti?

Kaja išsižiojo. Norėjo tai pasakyti. Turėjo tai pasakyti. Bet suskambo jo mobilusis. Kaja žiūrėjo, kaip Belmanas, kaip įprasta, įkiša ranką į kišenę ir papučia lūpas. Ne ruošdamasis ją pabučiuoti, o prašydamas nutilti. Jeigu kartais skambintų žmona, viršininkas ar kas kitas, kam nevalia sužinoti, jog mylisi su pareigūne iš Smurtinių nusikaltimų skyriaus, kuri perduoda jam visą informaciją, leidžiančią sužlugdyti žmogžudystes tiriančius konkurentus. Velniop Mikaelį Belmaną. Velniop Kają Solnes. O labiausiai – velniop...

– Jis dingo, – pasakė Mikaelis Belmanas ir įsidėjo telefoną į kišenę.

– Kas?

– Tonis Leikas.

51 skyrius
Laiškas

Labas, Toni,

tu jau seniai svarstai, kas aš toks. Taip seniai, kad pamaniau, jog laikas prisistatyti. Aš buvau tą vakarą Hovaso kalnų trobelėje, bet tu manęs nematei. Niekas manęs nematė – buvau nematomas lyg vaiduoklis. Bet tu mane pažįsti. Ir netgi per daug gerai. Tad ateinu tavęs pričiupti. Liko tik vienas žmogus, kuris gali mane sustabdyti. Tai tu. Visi kiti jau mirę. Likome tik mudu, Toni. Ar tau ėmė smarkiau plakti širdis? Ar ranka griebiasi peilio? Ar pamišęs iš siaubo, kad atimsiu tau gyvybę, tamsoje aklai švaistaisi peiliu?

52 skyrius
Apsilankymas

Kažkas jį pažadino. Garsas. Čia beveik nebuvo garsų, bent jau tokių, kurių jis nepažinotų, bet šitie jo nepažadindavo. Atsikėlė, atsistojo basomis ant šaltų grindų ir pažvelgė pro langą. Jo vietelė. Kai kurie ją vadina dykyne, ir neaišku kodėl. Nes čia niekada nebūna tuščia, čia vis kas nors yra. Kaip ir dabar. Žvėris? O gal tai jis? Vaiduoklis? Lauke tikrai kažkas krebžda. Pažiūrėjo į duris. Jos iš vidaus užrakintos ir užsklęstos. Šautuvas sandėliuke. Jis ėmė drebėti, nors buvo su storais raudonais flaneliniais marškiniais, kurių nenusivilkdavo net naktį. Namuose nieko nėra. Tuščia, kaip ir lauke. Kaip ir visame pasaulyje. Bet tai nėra dykynė. Yra jie abu, tik juodu ir liko.

*

Haris sapnavo. Dantytą liftą; moterį su kokteilio šiaudeliu tarp košenilio raudonumo lūpų; klouną, laikantį po pažastimi savo paties besijuokiančią galvą; baltai apsirengusią nuotaką su Sniego Seniu prie altoriaus; ant televizoriaus ekrano dulkių nupieštą žvaigždę; Bankoke ant tramplino stovinčią vienarankę mergaitę; salsvą pisuaro tablečių kvapą; kūno kontūrus po mėlynu vandens lovos plastiku; kompresoriaus grąžtą ir į veidą trykštantį karštą, žudantį kraują. Alkoholis prieš vaiduoklius visada veikdavo kaip kryžius, česnakas ir švęstas vanduo, bet šiąnakt, šviečiant pilnačiai, buvo pralietas nekaltos mergelės kraujas, ir dabar vaiduokliai išlindo iš tamsiausių kampų ir giliausių kapų ir įsuko jį į vis įnirtingesnio šokio ratą, audrinami nuo mirties baimės vis greitėjančio jo širdies plakimo ir pragare nepaliaujamai kaukiančios priešgaisrinės signalizacijos. O tada akimoju viskas nuščiuvo. Mirtina tyla. Ir vėl tai atsitiko. Užsikimšo burna. Haris ėmė dusti. Šalta ir tamsu kaip maiše, jis negali judėti, ir...

Haris krūptelėjo ir apkvaitęs mirkčiodamas žvelgė į tamsą. Tarp sienų tebetvyrojo aidas. Kieno? Nuo naktinio staliuko jis čiupo revolverį, atsistojo ant šaltų grindų ir nulipo žemyn, į svetainę. Tuščia. Tebešviečia ištuštintas baras. Ten stovėjo tik martelio butelis. Tėvas visada buvo atsargus su alkoholiu – puikiai žinojo, kokie jo genai, tad šis konjakas buvo skirtas svečiams. O svečių daug nebūdavo. Apdulkėjęs puspilnis butelis buvo nuplautas potvynio bangos kartu su kapitonu „Jim Beam" ir jūreiviu Hariu Hūle. Haris atsisėdo krėsle ir įkišo pirštą į skylę ranktūrio gobelene. Užsimerkė ir ėmė svajoti apie puspilnį stikliuką. Duslų iš butelio tekančio gėrimo kliuksėjimą, žaižaruojantį auksinio rudumo skystį. Kvapas, rankų drebėjimas, kai prikiša stikliuką prie burnos ir pajunta, kaip paniškai priešinasi kūnas. Tada susiverčia stikliuką į gerklę.

Lyg kažkas būtų trenkęs į smilkinius.

Haris plačiai atsimerkė. Viskas nuščiuvo.

O tada prasidėjo vėl. Gaisro signalizacija pragare. Ta pati, kuri jį pažadino. Durų skambutis. Haris pažvelgė į laikrodį. Pusė pirmos.

Nuėjo į koridorių, įjungė lauke šviesą ir pro banguotą durų stiklą pamatė figūrą. Dešinėje rankoje spausdamas revolverį, kairės rankos nykščiu ir smiliumi atrakino spyną ir plačiai atlapojo duris.

*

Mėnulio šviesoje jis išvydo kiemą kertančius slidžių pėdsakus. Ne savo. O vaiduokliai pėdsakų juk nepalieka?

Jie vedė už namo kampo.

Jam toptelėjo, kad miegamojo langas atviras, reikėjo... Sulaikė kvėpavimą. Jam pasirodė, kad kartu su juo kvėpavimą sulaikė ir kažkas kitas. Ne kažkas. Žvėris.

Apsigręžė. Išsižiojo. Širdis nustojo plakusi. Kaip galima taip greitai ir tyliai judėti, kaip galima atsirasti taip... arti?

*

Kaja spoksojo į jį išpūtusi akis.

– Galiu užeiti? – paklausė.

Vilkėjo gerokai per didelį lietpaltį, plaukai išsidraikę į visas puses, o veidas – blyškus ir pavargęs. Kad įsitikintų, jog nesapnuoja, Haris porą kartų sumirksėjo. Dar nebuvo matęs jos tokios gražios.

*

Haris stengėsi vemti kuo tyliau. Buvo negėręs jau dieną, ir skrandis tapo jautriu padaru, besipriešinančiu ir staigiems girtuokliavimo protrūkiams, ir staigiai abstinencijai. Nuleidęs vandenį atsargiai išgėrė stiklinę vandens ir grįžo į virtuvę. Ant viryklės kunkuliavo virdulys, o Kaja sėdėjo ant virtuvinės kėdės ir žvelgė į jį.

– Vadinasi, dingo Tonis Leikas, – pakartojo Haris.

Kaja linktelėjo galva:

– Mikaelis gavo orderį jį atvesdinti, bet niekam nepavyko jo rasti – nėra nei namie, nei darbe, nepalikta jokių žinučių. Lėktuvų ar keltų keleivių sąrašuose taip pat nebuvo užregistruotas joks Leikas. Galų gale vienam tyrėjui pavyko susisiekti su Lene Galtung. Ji mano, kad Tonis galėjo išvykti į kalnus. Kad pagalvotų. Paprastai jis taip daro. Jeigu taip, matyt, sėdo į traukinį, nes automobilis tebestovi garaže.

– Į Ustaosetą, – tarė Haris. – Buvo sakęs, kad ten jo vieta.

– Šiaip ar taip, viešbutyje neapsistojo.

– Mhm.

– Jie mano, kad jam gresia pavojus.

– Jie?

– Belmanas. KRIPOS.

– Maniau, kad tau tai yra „mes“. O kam Belmanui prireikė Tonio Leiko?

Kaja užsimerkė:

– Mikaelis sugalvojo planą. Kad išviliotų žudiką.

– Aha?

– Žudikas stengiasi pašalinti visus, tą naktį buvusius Hovaso kalnų trobelėje. Todėl Belmanas norėjo įtikinti Leiką tapti jauku spąstuose. Norėjo, kad Leikas duotų interviu laikraščiui, papasakotų apie išgyventus sunkumus ir užsimintų, jog ketina vienas atsipalaiduoti kokioje nors labai konkrečioje nuošalioje vietoje.

– Ir KRIPOS ten paspęs spąstus.

– Taip.

– Bet dabar planas žlugo, ir todėl atėjai pas mane?

Kaja žvelgė į Harį nemirksėdama.

– Turime dar vieną žmogų, kurį galima panaudoti kaip jauką.

– Iską Peler? Bet juk ji – Australijoje.

– O Belmanas žino, kad ją saugo policija ir kad tu susisiekei su tokiu Makormaku. Belmanas nori, kad įtikintum ją atvykti pas mus ir pabūti jauku.

– Kodėl turėčiau sutikti?

Kaja žiūrėjo į savo rankas.

– Juk žinai. Tas pats šantažas kaip ir aną kartą.

– Mhm. Kada sužinojai, kad cigarečių pakelyje yra opijaus?

– Kai padėjau pakuotę ant lentynos savo miegamajame. Tu teisus – jis skleidžia aitrų kvapą. Prisimenu, kad jis tvyrojo ir tavo viešbučio kambaryje. Praplėšiau pakuotę ir pamačiau, kad nuo vieno pakelio apačios nulupta banderolė. O tada radau ir gumuliuką. Pranešiau apie tai Mikaeliui. Jis pasakė, kad kai paprašysi cigarečių, duočiau tau šitą dėžutę.

– Tikriausiai dėl to tau buvo lengviau mane išduoti. Žinant, kad pasinaudojau tavimi.

Kaja papurtė galvą:

– Ne, Hari. Dėl to lengviau nepasidarė. Tikriausiai turėjo, bet...

– Bet?

Ji gūžtelėjo pečiais:

– Perduodama šią žinią darau paskutinę paslaugą Mikaeliui.

– Tikrai?

– O tada pranešiu, kad nebenoriu jo matyti.

Virdulyje liovėsi kunkuliavęs vanduo.

– Jau seniai turėjau tai padaryti. Hari, neketinu tavęs prašyti atleidimo dėl to, ką padariau, nes to prašyti būtų per daug. Bet, pamaniau, pasakysiu tau kai ką akis į akį, kad suprastum. Iš tikrųjų būtent dėl to čia šiąnakt ir atvažiavau. Pasakyti, kad padariau tai iš kvailos, iš aklos meilės. Iš meilės leidausi šantažuojama. O juk maniau, kad nepasiduodu šantažui, – Kaja susiėmė rankomis galvą. – Hari, aš tave išdaviau. Nežinau, ką dar pasakyti. Gal tik tai, kad išduoti save yra dar blogiau.

– Mes visi pasiduodame šantažui, – atsakė Haris. – Skiriasi tik kaina, kurią mokame. Ir valiuta. Tavoji yra meilė. Manoji – svaigalai. Žinai ką?

Virdulys uždainavo vėl, tik šį kartą – oktava aukščiau.

– Manau, kad tu esi geresnė už mane. Kavos?

*

Jis apsigręžė ir pažvelgė į tą figūrą. Ji stovėjo tiesiai priešais jį, nejudėdama, tarsi būtų buvusi ten jau seniai, lyg jo paties šešėlis. Tyli – jis girdėjo tik savo kvėpavimą. Tada pajuto judesį, pajuto, kad kažkas tamsoje pakilo, išgirdo ore duslų švilptelėjimą ir tą akimirką galvoje šmėkštelėjo keista mintis. Taip ir yra – ta figūra yra jo paties šešėlis. Jis...

Mintis kažkur užstrigo, laikas tarytum stabtelėjo, lyg tai būtų transliacijos sutrikimas.

Jis su nuostaba spoksojo priešais save ir jautė, kaip kakta teka karštas prakaitas. Prabilo, bet žodžiai buvo beprasmiai – ryšys tarp galvos ir burnos dingo. Išgirdo dar vieną duslų švilptelėjimą. Ir vėl stojo tyla. Jokio garso – nebegirdėti net jo paties kvėpavimo. Tada suvokė klūpąs ant kelių ir kad telefonas guli šalia, ant grindų. Priešaky per nelygias grindų lentas driekėsi mėnulio šviesos ruožas, bet vaizdas dingo, kai prakaitas pasiekė nosį ir užliejo akis. Ir tada jis suprato, kad tai – ne prakaitas.

Trečias smūgis buvo kaip varveklis, per galvą ir gerklę smingantis į kūną. Viskas sustingo.

Nenoriu mirti, pagalvojo jis ir pabandė apsisaugodamas užsidengti galvą, bet nepajėgė pajudinti nė raumenėlio ir suprato esąs paralyžiuotas.

Ketvirto smūgio nebepajuto, bet iš medienos kvapo suvokė gulįs veidu į grindis. Kelis kartus sumirksėjo, ir į vieną akį sugrįžo rega. Priešais save išvydo porą slidininko batų. Pamažu sugrįžo ir klausa: girdėjo savo paties švokštimą, kito žmogaus kvėpavimą, nuo nosies galiuko ant grindų kapsinčių kraujo lašų tekšėjimą. Išgirdo balsą, tik šnabždesį, bet atrodė, lyg žodžiai būtų išrėkti jam į ausį: „Dabar liko tik vienas iš mudviejų."

*

Laikrodis svetainėje išmušė antrą, o jie tebesišnekučiavo virtuvėje.

– Aštuntasis slidinėtojas, – tarė Haris, įsipildamas dar kavos. – Užsimerk. Kaip jį įsivaizduoji? Greitai, negalvok!

– Pilnas neapykantos, – ėmė tapyti žudiko paveikslą Kaja. – Piktas. Išmuštas iš pusiausvyros, šlykštus. Iš tų, su

kuriais tokios kaip Adelė susitinka, pasidulkina ir meta. Namie turi krūvas pornografinių žurnalų ir filmų.

– Kodėl taip manai?

– Nežinau. Jis pakvietė Adelę į pasimatymą apleistoje gamykloje ir prašė apsirengti medicinos sesele.

– Tęsk.

– Jis moteriškas.

– Kodėl?

– Na, aukštas balsas. Adelė prasitarė, kad jo kalbėsena jai primena gėjų, su kuriuo gyvena viename bute, – Kaja pakėlė puodelį prie lūpų ir nusišypsojo. – O gal jis aktorius. Aukštu balsu ir goslia burna. Vis dar negaliu prisiminti to mačo moterišku balsu pavardės.

Haris laikė iškėlęs puodelį taip, lyg sakytų tostą.

– O ką manai apie tą sceną, kurią Elijas Skogas matė prie trobelės? Kas buvo tuodu žmonės? Ar Skogas tikrai stebėjo išprievartavimą?

– Na, akivaizdu, kad ne Marita Olsen, – pareiškė Kaja.

– Mhm. O kodėl ne?

– Nes ten ji buvo vienintelė druckė, ir Elijas būtų ją atpažinęs ir įvardijęs.

– Ir aš padariau tokią išvadą. Bet ar tiki, kad tai buvo išprievartavimas?

– Gal ir taip. Jis užspaudžia moteriai burną, užslopina jos riksmus, nusitempia į tualetą. O ką dar tai gali reikšti?

– Bet kodėl Elijas Skogas iškart nesuprato, kad tai išprievartavimas?

– Nežinau. Jam abejonių sukėlė tai... kaip jie stovėjo, jų kūno kalba.

– Taigi. Pasąmonė kartais suvokia daugiau negu sąmonė. Skogas buvo taip įsitikinęs, kad mato savanorišką seksą, jog daug negalvodamas sugrįžo į lovą. Tik gerokai vėliau, perskaičius apie žmogžudystes, jam toptelėjo toji primiršta scena. Tik tada jis pagalvojo, jog tai galėjo būti išprievartavimas.

– Žaidimas, – tarė Kaja. – Žaidimas, kuris atrodo kaip išprievartavimas. O kas žaidžia tokius žaidimus? Tai tikrai negalėjo būti vyras ir moteris, kurie ką tik susipažino trobelėje ir išslinko lauk, kad pabendrautų artimiau. Tam reikia didesnio abipusio pasitikėjimo.

– Vadinasi, juodu jau buvo pažįstami. O mūsų žiniomis, tai galėtų būti...

– Adelė ir jos paslaptingasis kavalierius. Aštuntasis slidinėtojas.

– Jei tik tą naktį dar kas nors neatvyko, – Haris nukratė nuo cigaretės pelenus.

– Kur tualetas? – paklausė Kaja.

– Koridoriumi tiesiai, paskutinės durys kairėje.

Haris stebėjo, kaip cigaretės dūmas rangosi link lempos virš stalo. Laukė. Negirdėti, kad durys atsidarytų. Atsistojo ir nuėjo paskui Kają.

Kaja stovėjo koridoriuje ir dėbsojo į duris. Prieblandoje Haris išvydo, kaip ji kūkčioja, kaip žvilga jos drėgni smulkūs dantukai. Uždėjo ranką jai ant nugaros ir net per drabužius pajuto, kaip daužosi jos širdis.

– Neprieštarausi, jeigu atidarysiu?

– Turbūt manai, kad aš trenkta.

– Mes visi trenkti. Atidarau, gerai?

Ji linktelėjo galva, ir jis atvėrė duris.

Kai ji grįžo į virtuvę, Haris sėdėjo prie stalo. Kaja apsivilko lietpaltį.

– Man laikas namo.

Haris linktelėjo galva ir palydėjo ją iki lauko durų. Stebėjo, kaip pasilenkusi aunasi aulinukus.

– Taip atsitinka, tik kai būnu pavargusi, – pasiteisino Kaja. – Tas reikalas su durimis.

– Suprantu, – atsakė Haris. – Man taip nutinka su liftais.

– Negi?

– Taip.

– Papasakok.

– Gal kitą kartą. Kas žino, gal dar susimatysime.

Kaja nutilo. Ilgai krapštėsi su aulinukų užtrauktukais. O tada ūmai išsitiesė – stovėjo taip arti Hario, kad šis pajuto lyg aidą atsklindantį jos aromatą.

– Papasakok dabar, – paprašė žvelgdama įaudrintu žvilgsniu, kurio Haris nepajėgė perprasti.

– Na, – pradėjo jausdamas, kaip dilgsi pirštų galiukai, lyg būtų juos nušaląs, o dabar jie vėl būtų atšilę, – kai buvome maži, mano sesuo turėjo labai ilgus plaukus. Ligoninėje aplankėme mamą ir įlipome į liftą. Tėtis laukė lauke – jis nekenčia ligoninių. Sesuo atsistojo taip, kad jos plaukai įsipainiojo tarp sienos ir lifto. Mane apėmė toks siaubas, jog nepajėgiau nė krustelėti. Tik žiūrėjau, kaip ji pakeliama už plaukų.

– Ir kuo visa tai baigėsi?

Stovime smarkiai per arti, dingtelėjo Hariui. Abu peržengė asmeninės erdvės ribas. Ir abu tai suprato. Haris giliai įkvėpė.

– Jai nurovė daug plaukų. Paskui jie ataugo. Bet aš... aš irgi kažko netekau. O tai neataugo.

– Jauteisi nevykėlis?

– Faktas, kad esu nevykėlis.

– Kiek metų tau buvo?

– Pakankamai, kad jausčiausi nevykėlis, – jis šyptelėjo. – Man rodos, šiam vakarui savigraužos gana, nemanai? Beje, mano tėvui patiko tavo reveransas.

Kaja sukikeno.

– Labanakt, – padarė reveransą.

Jis žengė didelį žingsnį į šoną ir atidarė jai duris.

– Labanakt.

Kaja išėjo ant laiptų ir atsigręžė.

– Hari?

– Taip?

– Ar Honkonge nesijautei vienišas?

– Vienišas?

– Stebėjau tave, kol miegojai. Atrodei toks... vienišas.

– Taip, – atsakė Haris. – Jaučiausi vienišas. Labanakt.

Jie stovėjo puse sekundės per ilgai. Per tas penkias dešimtąsias sekundės dalis ji galėjo nulipti laiptais, o jis – nudrožti į virtuvę.

Kaja apkabino Hario kaklą ir palenkė jo galvą žemyn, o pati pasistiebė ant pirštų galų. Jos akys išskydo lyg žvilganti jūra, tada – užsimerkė. Pusiau pravertomis lūpomis palietė jo lūpas. Laikė jį, o jis nejudėjo, pajuto saldų dilgtelėjimą pilve – lyg į kraują būtų plūstelėjęs morfinas.

Kaja nuleido rankas.

– Saldžių sapnų, Hari.

Jis tik linktelėjo galva.

Ji apsigręžė ir nulipo žemyn. Jis tyliai uždarė paskui save duris.

Haris nurinko nuo stalo kavos puodelius, išpylė vandenį iš virdulio ir pastatė jį į spintelę, o tada sučirškė durų skambutis.

Nuėjo atidaryti.

– Kai ką pamiršau, – pasakė ji.

– Ir ką gi?

Ji pakėlė ranką ir perbraukė jam per kaktą:

– Kaip tu atrodai.

Jis prisitraukė ją prie savęs. Jos oda. Kvapas. Plūstelėjo lyg nuostabus svaiginantis krioklys.

– Aš tavęs geidžiu, – sušnabždėjo ji. – Noriu su tavim pasimylėti.

– Ir aš tavęs geidžiu.

Juodu atšlijo. Pažvelgė vienas į kitą. Staiga tarp jų atsirado oficialumas, ir vieną akimirką Haris pagalvojo, kad ji gailisi. Ir kad pats gailisi. Kad viskas nuėjo per toli, per greitai. Visko per daug: per daug klaidų, per daug balasto, per daug svarių priežasčių. Bet ji vis vien, kad ir susidrovėjusi, paėmė jį už rankos, sušnabždėjo „eime“ ir užlipo su juo į antrą aukštą.

Miegamajame buvo šalta ir tvyrojo tėvų kvapas. Jis įjungė šviesą. Plati dvigulė lova buvo paklota – dvi antklodės ir dvi pagalvės.

Haris padėjo jai pervilkti patalynę.

– Kuri pusė jo? – paklausė ji.

– Šita, – parodė Haris.

– Ir jis miegojo čia, kai jos nebeliko, – tarsi sau pasakė ji. – Dėl viso pikto.

Nežiūrėdami vienas į kitą nusirengė. Palindo po antklode ir susitiko tenai.

Iš pradžių tik gulėjo susiglaudę, bučiuodamiesi, tyrinėdami, bijodami ką nors sugadinti, kol vienas kito dar nepažįsta. Klausėsi vienas kito kvėpavimo ir retsykiais pro šalį važiuojančių automobilių burzgimo. Tada bučiniai tapo godesni, prisilietimai – drąsesni, ir jis išgirdo prie ausies jos jaudulingą šnopavimą.

– Bijai?

– Ne, – suaimanavo ji, paėmė jo sukietėjusią varpą, kilstelėjo dubenį, norėdama parodyti jam kelią, ir Haris, nuėmęs jos ranką, jį susirado pats.

Kai jis įsiskverbė, ji neišleido nė garso, tik sulaikė kvapą. Haris užsimerkė, pagulėjo nejudėdamas, mėgaudamasis pojūčiais. Tada ėmė lėtai ir atsargiai judėti. Atsimerkė, pažvelgė Kajai į akis. Ji atrodė sujaudinta iki ašarų.

– Pabučiuok mane, – sušnabždėjo ji.

Jos liežuvis lietė jo – iš apačios slidus, viršuje – šiurkštus. Greičiau ir giliau, lėčiau ir giliau. Nepaleisdama iš burnos Hario liežuvio, pavertė Harį ant šono ir apžergė. Nusileisdavo prisispausdama jam prie pilvo. Tada ištraukė liežuvį jam iš burnos, atsilošė ir kimiai sudejavo. Porą kartų, žemu laukiniu balsu, tada suspigo, jai pritrūko oro ir ji nutilo. Riksmas užstrigo gerklėje. Haris pakėlė ranką ir uždėjo pirštus jai ant kaklo, kur pulsavo mėlyna gysla.

Ir tada ji riktelėjo – lyg iš skausmo, lyg iš pykčio, lyg išsilaisvindama. Haris pajuto spaudimą sėklidėse ir išsiliejo. Buvo

tobula, taip tobula, kad jis iškėlė ranką ir kumščiu trinktelėjo į sieną už savęs. O ji, tarsi kas nors būtų suleidęs mirtiną injekciją, susmuko ant jo.

Abu gulėjo susipynusiomis rankomis ir kojomis, lyg nukritę iš didelio aukščio. Haris girdėjo ausyse ūžiant kraują, ir pasitenkinimas nuvilnijo kūnu. Ir ne vien pasitenkinimas – būtų galėjęs prisiekti, kad tai tikra palaima.

Haris užmigo, o atsibudo nuo to, kad ji įslydo į lovą ir prisiglaudė prie jo. Vilkėjo jo tėvo apatinius baltinius. Pabučiavo, kažką sumurmėjo ir užmigo – kvėpuodama lengvai ir ramiai. Haris žvelgė į lubas. Leisdamas mintims susidėlioti, žinodamas, kad nėra dėl ko graužtis.

Buvo taip gera... Taip gera nebuvo nuo... nuo...

Žaliuzės nebuvo nuleistos, todėl pusę šešių, kai Oslas pabudo ir susiruošė į darbą, lubas vis nušviesdavo pravažiuojančių automobilių žibintai. Haris vėl pažvelgė į ją. Ir tada užmigo.

53 skyrius
Kablys

Haris atsibudo devintą valandą. Kambarys skendėjo šviesoje, o šalia jau niekas negulėjo. Telefono atsakiklyje laukė keturios žinutės.

Pirmoji – iš Kajos: ji sakėsi einanti namo persirengti prieš darbą. Ir dėkojanti jam už... jos paskutinių žodžių Haris nesuprato, nes jie susimaišė su skaidriu Kajos juoku.

Antroji – iš Gunaro Hageno: šis klausė, kodėl Haris neatsako į jo skambučius, ir skundėsi, kad dėl to bereikalingo Tonio Leiko sulaikymo žiniasklaida nesiliauja lipusi jam ant galvos.

Trečioji – iš Giunterio; kolega dar kartą juokais pavadino jį Mažuoju Hariu ir pranešė, kad Leipcigo policija nerado

Julijanos Verni paso, todėl negali nustatyti, ar jame yra Kigalio antspaudas.

Ketvirtoji – iš Mikaelio Belmano; šis tiesiog paliepė antrą valandą ateiti į KRIPOS'ą. Juk Solnes jau paaiškinusi Hariui, koks reikalas.

Haris atsikėlė. Jautėsi gerai. Ką ten gerai. Tiesiog nuostabiai. Įsiklausė į save. Na, gerai, sakyti, kad nuostabiai, būtų per daug.

Jis nusileido į pirmą aukštą, paėmė pakelį trapučių ir pirmiausia paskambino ten, kur jam atrodė svarbiausia.

– Jūs kalbate su Sėse Hūle, – sesers balsas skambėjo taip oficialiai, kad Haris nejučia nusišypsojo.

– O jūs kalbate su Hariu Hūle, – pajuokavo.

– Hari! Hari! – porą kartų riktelėjo jo vardą Sėsė.

– Labas, Sėse.

– Tėtis sakė, kad grįžai namo. Kodėl anksčiau nepaskambinai?

– Nebuvau pasirengęs, Sėse. O dabar jau esu. O tu?

– Hari, aš visada pasirengusi. Juk žinai.

– Taip, žinau. Gal papietaukim kur nors mieste, o tada aplankysime tėtį? Aš vaišinu.

– Gerai! Hari, tu atrodai laimingas. Gal dėl Rakelės? Ar kalbėjaisi su ja? Aš vakar su ja kalbėjau. Koks ten garsas? Hari?

– Nieko, ant žemės išbyrėjo trapučiai. Ko jai reikėjo?

– Klausė, kaip laikosi tėtis. Sužinojo, kad serga.

– Ir viskas?

– Taip. Ne. Dar sakė, kad Olegui sekasi puikiai.

Haris nurijo seiles.

– Gerai. Paskui pakalbėsim.

– Tik nepamiršk. Hari, aš taip džiaugiuosi, kad sugrįžai! Turiu tau tiek daug papasakoti!

Haris padėjo telefoną ant stalo ir pasilenkė surinkti nukritusių trapučių, bet telefonas vėl suskambo. Tokia jau ta Sėsė – vos padeda ragelį, prisimena, ką norėjusi pasakyti. Haris atsitiesė.

– Kas dar?

Gilus krenkštelėjimas. O tada skambintojas prisistatė kaip Abelis. Girdėtas vardas, todėl Haris iš karto ėmė raustis atmintyje. Į ją buvo sukeltos senos bylos, rūpestingai sukaupta medžiaga, kurios ištrinti, matyt, taip ir nepavyks: vardai, veidai, namų numeriai, datos, balsų skambesys, automobilių spalva ir pagaminimo metai. Tačiau sugebėdavo pamiršti kaimyno, kuris trejus metus gyvena tame pačiame name, vardą arba Olego gimtadienį. Tai vadinama detektyvo atmintimi.

Haris klausėsi nepratardamas nė žodžio.

– Supratau, – pagaliau pasakė, – ačiū, kad paskambinote.

Jis padėjo ragelį ir surinko kitą numerį.

– KRIPOS, – abejingai atsiliepė administratorė. – Jūs norite susisiekti su Mikaeliu Belmanu?

– Taip. Hūlė iš Smurtinių nusikaltimų skyriaus. Kur Belmanas?

Administratorė pasakė, kur galėtų būti vyresnysis inspektorius.

– Logiška.

– Atsiprašau? – nusižiovavo ji.

– Juk jis daugiau nieko ir neveikia, ar ne?

Tada įsidėjo telefoną į kišenę. Pažvelgė pro virtuvės langą. Užlipus ant trapučių, jie trakštelėjo.

*

Ant stiklinių durų, išeinančių į automobilių aikštelę, kabėjo užrašas „Šiojeno alpinizmo klubas“. Haris atidarė duris ir įėjo į vidų. Ant laiptų palaukė, kol išgužės šurmuliuojanti mokinukų klasė. Laiptų apačioje, prie lentynos batams, nusiavė aulinukus. Didžiulėje salėje maždaug pustuzinis žmonių kopė į dešimties metrų aukščio uolas. Tiesa, tos uolos labiau panėšėjo į dekoracijas iš papjė mašė filmuose apie Tarzaną, kuriuos vaikystėje

su Eisteinu žiūrėjo Symros kino teatre. Skirtumas tik tas, kad šios uolos nusėtos ryškiaspalviais laikikliais, kuoleliais ir karabinais. Haris nupėdino mėlynais kilimėliais išklotomis grindimis, nuo kurių sklido silpnas muilo ir kojų prakaito kvapas. Sustojo prie kresno šleivakojo, nenuleidžiančio akių nuo sienos. Nuo alpinisto apraišų besidriekianti virvė siejo jį su vyru, kuris šiuo metu kybojo aštuonių metrų aukštyje, laikydamasis už uolos viena ranka. Staiga tasai pakėlė koją, pastatė kulną ant rausvo kriaušės formos laikiklio, o kita apkabino kažkokią konstrukciją ir elegantišku ir tiksliu judesiu prisegė virvę prie viršutinio karabino.

– *Got you!** – riktelėjo, nugara prisiglausdamas prie virvės ir kojomis įsispirdamas į sieną.

– Puikus kablys, – pagyrė Haris. – Tavo šefas truputėlį pamaiva, ar ne?

Jusis Kolka tylėjo ir net nepažvelgė į Harį, tiesiog atleido virvės blokatorių.

– Administratorė sakė, kad rasiu tave čia, – šūktelėjo Haris link jų besileidžiančiam vyrui.

– Kiekvieną savaitę tuo pačiu metu, – atsakė Belmanas. – Vienas iš policininko darbo privalumų yra tas, kad gali treniruotis darbo metu. Kaip sekasi, Hari? Atrodai nusibadavęs. Man rodos, turi neblogą santykinę raumenų masę. Sakyčiau, galėtum užsiimti alpinizmu.

– Neturiu ambicijų, – atsiliepė Haris.

Belmanas išsižergęs nusileido ir truktelėjo virvę, kad galėtų susukti ją į aštuoniukę.

– Nesuprantu.

– Nematau prasmės taip aukštai ropinėti. Aš kartais karstausi uolomis.

* Atlikta! (Angl.)

– Karstynės, – prunkštelėjo Belmanas, atpalaidavo virvę ir išlipo iš kilpos. – Žinai, skaudžiau yra nukristi iš dviejų metrų aukščio be virvės nei iš trisdešimties metrų su virve.

– Taip, – kreivai šyptelėjo Haris. – Žinau.

Belmanas atsisėdo ant medinio suoliuko, nusiavė į puantus panašius alpinisto batus ir pasitrynė padus, o Kolka nutraukė žemyn virvę ir ėmė ją sukti.

– Gavai mano žinutę?

– Taip.

– Tai ko toks ankstyvas? Juk sakiau, kad susitinkam antrą.

– Tai ir norėjau su tavimi aptarti, Belmanai.

– Aptarti?

– Prie keturių akių. Kad prisidėčiau prie tavo komandos, turime susitarti dėl sąlygų.

– *Prie komandos?* – nusijuokė Belmanas. – Hari, apie ką tu kalbi?

– Kalbėti aiškiau? Tau nereikia, kad paskambinčiau į Australiją ir įtikinčiau tą moterį atvykti čia ir tapti jauku, nes pats lengvai gali tai padaryti. Tau reikia mano *pagalbos*.

– Hari! Tikrai, man dabar...

– Atrodai išvargęs, Belmanai. Juk taip ir jautiesi, ar ne? Nuo Maritos Olsen nužudymo jauti vis didėjantį spaudimą, – Haris prisėdo ant suoliuko šalia Belmano. Net sėdėdamas buvo beveik dešimčia centimetrų aukštesnis. – Kasdien reikia pamėtėti kąsnį išalkusiai žiniasklaidai. Neįmanoma praeiti pro spaudos kioską ar įsijungti televizoriaus, kad neprimintų šios bylos. Bylos, kurios neišnagrinėjai. Bylos, dėl kurios tave kasdien graužia viršininkai. Bylos, dėl kurios kasdien tenka rengti spaudos konferencijas ir maitvanagiai vienas per kitą kranksi savo klausimus. Dabar dar tavo paleistas vyrukas be pėdsakų dingo iš akiračio. Sulekia vis daugiau maitvanagių – vieni jų kranksi švediškai, kiti daniškai ar netgi angliškai. Tokioje padėtyje ir aš esu buvęs, Belmanai. Žiūrėk, tuoj sučiulbės ir prancūziškai. Tą bylą *privalai* išnarplioti, Belmanai. Bet užstrigote.

Belmanas nieko neatsakė, tik sugriežė dantimis. Kolka įkišo virvę į kuprinę ir atplumpino pas juos, bet Belmanas mostelėjo, kad eitų sau. Suomis apsigręžė ir lyg paklusnus terjeras nuspūdino link durų.

– Hari, ko tu nori?

– Siūlau tau galimybę išspręsti tai ne susirinkime, o prie keturių akių.

– Nori, kad tavęs *paprašyčiau* pagalbos?

Haris pastebėjo, kaip Belmanas išraudo.

– Hari, kaip tau atrodo, kokios tavo pozicijos?

– Na, man atrodo, kad kur kas geresnės nei kada nors anksčiau.

– Tada klysti.

– Kaja Solnes nebenori tau dirbti. Tu paaukštinai Bjorną Holmą, bet jeigu grąžinsi jam eksperto pareigas, apsidžiaugs dar labiau. Dabar, Belmanai, gali įgelti tik man.

– Nepamiršk, kad galiu tave patupdyti už grotų ir nebeaplankysi mirštančio tėvo.

Haris papurtė galvą.

– Jau nebėra ką lankyti, Belmanai.

Mikaelis Belmanas iš nuostabos kilstelėjo antakius.

– Šįryt man skambino iš ligoninės, – paaiškino Haris. – Naktį tėvą ištiko koma. Gydytojas Abelis sako, kad iš šios būsenos jis nebepabus. Ko jam nepasakiau, to nebepasakysiu.

54 skyrius
Tulpė

Belmanas tylėdamas žiūrėjo į Harį. Tiksliau, jo rudos tarsi elnio akys buvo nukreiptos tiesiai į Harį, bet žvilgsnis klaidžiojo kažkur kitur. Haris suprato, kad Belmano mintyse vyksta po-

sėdis, jis bando įsivaizduoti pačias prieštaringiausias nuomones. Belmanas nuo liemens lėtai nusirišo dėžutę su talku – lyg bandydamas išlošti laiko. Laiko, kad pagalvotų. Tada piktai įgrūdo dėžutę į kuprinę.

– *Jeigu* – pabrėžiu, *jeigu* – paprašyčiau tavęs pagalbos be jokio spaudimo, – prabilo jis, – kodėl, po galais, turėtum sutikti?

– Nežinau.

Belmanas pakėlė akis nuo kuprinės.

– Nežinai?

– Na, tikrai ne iš meilės tau, Belmanai, – Haris giliai įkvėpė ir nutilo. Pamaigė cigarečių pakelį. – Sakykime, kad netgi tie, kurie laiko save benamiais, kartais suvokia turintys namus. Vietą, kurioje vieną dieną norėtų būti palaidoti. Belmanai, žinai, kur aš norėčiau būti palaidotas? Parke, priešais policijos biurą. Ne iš meilės policijai ar dėl to, kad labai žavėčiausi vadinamąja *esprit de corps**. Priešingai – man nusispjaut ant bailios ištikimybės policijos pajėgoms, tos savanaudiškos draugystės, kuri egzistuoja tik todėl, kad žmonės galvoja, jog vieną lietingą dieną jiems irgi gali prireikti kolegos paslaugos. Kolegos, kuris gali atkeršyti, paliudyti ar, reikalui esant, užsimerkti. Nekenčiu viso šito.

Haris pasisuko į Belmaną.

– Bet policija yra viskas, ką turiu. Ji – mano gentis. O mano užduotis – išaiškinti žudikus. Nesvarbu, dirbti KRIPOS'ui ar Smurtiniams nusikaltimams. Ar ką nors supratai, Belmanai?

Mikaelis Belmanas nykščiu ir smiliumi spaudinėjo apatinę lūpą.

Haris mostelėjo sienos link.

– Belmanai, kokio laipsnio buvo šis kopimas? Septyni su pliusu?

* Komandos dvasia. (Pranc.)

– Aštuoni su minusu. *On sight.**

– Sunku. Ir spėju, manai, kad šitas reikalas dar sunkesnis. Bet kitaip aš negaliu.

Belmanas krenkštelėjo.

– Puiku. Puiku, Hari, – nekantriai suveržė kuprinės raištelius. – Ar padėsi mums?

Haris įsikišo cigarečių pakelį į kišenę ir nuleido galvą.

– Žinoma.

– Pirma turiu susitikti su tavo šefu ir paklausti, ar jis neprieštarauja.

– Nesivargink, – pasakė atsistodamas Haris. – Aš jau pranešiau šefui, kad nuo šiol dirbu tau. Susitiksime antrą.

*

Iska Peler žvelgė pro dviaukščio mūrinuko langą. Mūrinukas niekuo nesiskyrė nuo kitų šios gatvės namų. Jis galėtų stovėti bet kokioje Anglijos gatvėje bet kuriame Anglijos mieste, bet čia – nedidelis Bristolio rajonas, Sidnėjus, Australija. Pakilo vėsus pietų vėjas. Kai tik saulė nusileis, popietės kaitra atslūgs.

Ji girdėjo, kaip loja šuo ir greitkelyje už dviejų gatvių ūžia sunkusis transportas.

Priešais stovinčiame automobilyje vyrą ir moterį pakeitė du vyrai. Jie lėtai gurkšnoja kavą iš popierinių puodelių su dangteliu. Lėtai, nes niekur neskuba: prieš akis – aštuonių valandų pamaina ir nieko neįvyks. Išjungi pavarą, sulėtini medžiagų apykaitą, darai tai, ką ir aborigenai, – panyri į tą apatišką, statišką būseną, kuri vadinama diapauze ir kurioje, jeigu prireiks, jie gali išbūti valandų valandas, dienų dienas. Iska svarstė, ką šie lėti kavos gėrėjai darytų, jeigu *iš tikrųjų* kas nors atsitiktų.

* Iš akies. (Angl.)

– Apgailestauju, – tarė bandydama suvaldyti nuo maldomo įniršio drebantį balsą. – Norėčiau padėti jums rasti Šarlotės žudiką, bet apie tai, ką siūlote, negali būti nė kalbos, – tada vis dėlto prasiveržė pyktis: – Ką dar sugalvosite?! Aš jau ir taip esu jaukas čia. Netgi dešimt laukinių arklių nepajėgtų nutempti manęs į Norvegiją. *Jūs* esate policija, *jums* mokama už tai, kad pagautumėte tą siaubūną, tai gal *jūs* ir būkite tas jaukas?

Nuspaudė „Baigti pokalbį“ ir sviedė telefoną per kambarį. Jis nukrito ant fotelio, ant jo gulėjusi katė pašoko ir lyg kulka šovė į virtuvę. Iska užsidengė veidą rankomis ir apsiverkė. Mieloji Šarlotė. Geroji, mieloji, mylimiausioji Šarlotė.

Anksčiau Iska niekada nebijojo tamsos, o dabar tik apie tai ir galvojo – netrukus nusileis saulė, stos naktis, ir šito neišvengsi.

Telefonas užgrojo „Antony and the Johnsons“ dainos pradžios akordus, ir ant fotelio gulinčio telefono ekranėlis nušvito. Iska nuėjo prie telefono ir pažiūrėjo. Pajuto, kaip ant sprando pasišiaušia plaukiukai. Skambintojo numeris prasideda kodu 47. Ir vėl Norvegija.

Pridėjo telefoną prie ausies:

– Klausau?

– Čia vėl aš.

Iska su palengvėjimu atsiduso. Čia tik policininkas.

– Dar vienas klausimas. Jeigu nenorite čionai atvykti, gal leistumėte bent panaudoti jūsų vardą?

*

Kaja apžiūrinėjo raudonplaukę, glaudžiančią vyro galvą sau prie krūtinės ir spaudžiančią lūpas jam prie kaklo.

– Ką matai? – pasidomėjo Mikaelis, o jo balsas atsimušė į muziejaus sienas.

– Ji bučiuoja jį, – atsakė Kaja, žengtelėdama prie paveikslo. – Arba guodžia.

– Įkanda ir čiulpia jo kraują, – pareiškė Mikaelis.

– Kodėl taip manai?

– Nes Munkas šį paveikslą pavadino „Vampyru“. Viskas aišku?

– Taip, po valandos sėsiu į traukinį į Ustaosetą.

– Kodėl norėjai su manimi susitikti?

Kaja giliai įkvėpė:

– Noriu pasakyti, kad nebegalime susitikinėti.

Mikaelis Belmanas pasisupo ant kulnų:

– „Meilė ir skausmas“.

– Ką?

– Taip Munkas buvo pavadinęs šį paveikslą iš pradžių. Ar Haris jau aptarė su tavimi mūsų plano detales?

– Taip. Ar girdėjai, ką pasakiau?

– Ačiū, Solnes, mano klausa puiki. Jeigu atmintis nemeluoja, jau esi tai porą kartų sakiusi. Siūlau tau dar pagalvoti.

– Mikaeli, aš pakankamai ilgai galvojau.

Belmanas pasitaisė kaklaraiščio mazgą.

– Miegojai su juo?

Kaja krūptelėjo:

– Su kuo?

Belmanas prunkštelėjo.

Kaja neatsigręžė – sutelkė dėmesį į moters veidą ir išgirdo nutolstančius Belmano žingsnius.

*

Pro pilkas plienines žaliuzes skverbėsi šviesa, o Haris šildėsi rankas į baltą kavos puodelį su mėlynu užrašu KRIPOS. Šis posėdžių kambarys kaip du vandens lašai panašus į tą, kuriame praleido pusę gyvenimo. Šviesus, įrengtas už milžiniškus pinigus, bet spartietiškas ir šaltas – ne minimalistiškas, o tiesiog beveidis. Toks kambarys skatina susitelkti, nes iš jo teks nerti tiesiai į pragarą.

Aštuoni kambaryje sėdintys žmonės, anot Belmano, sudarė tyrėjų grupės branduolį. Haris pažinojo tik du iš jų – Bjorną Holmą ir tvirtą, žemišką, vaizduotės kiek stokojančią tyrėją, pravardžiuojamą Pelikane ir anksčiau dirbusią Smurtinių nusikaltimų skyriuje. Belmanas visus trumpai pristatė, įskaitant ir Erdalį – vyrą su raginiais akiniais ir rudu kostiumu, primenančiu Vokietijos Demokratinę Respubliką. Erdalis sėdėjo kitoje stalo pusėje, kiek atokiau nuo visų, ir šveicarišku kariniu peiliuku krapštėsi panages. Hariui kilo įtarimas, kad jis dirbęs karinėje žvalgyboje. Kiekvienas trumpai pakalbėjo, ir visi šie pranešimai patvirtino Hario prielaidą, jog byla užstrigo. Visuose buvo girdėti gynybinė pozicija, ypač pranešime apie Tonio Leiko paieškas. Atsakingas pareigūnas išvardijo, kokių oro linijų bendrovių keleivių sąrašus patikrino, bet nieko nerado, kokių telekomunikacijų bendrovių padaliniai pranešė nepagaunantys Leiko mobiliojo telefono signalų. Nė viename iš miesto viešbučių neužregistruotas žmogus Leiko pavarde, nors Kapitonas (net Haris žinojo šį skambiai pasivadinusį ir perdėtai uolų policijos informatorių, „Bristolio" viešbučio administratorių) paskambinęs tvirtino matęs į Tonį Leiką panašų žmogų. Pareigūnas pranešime neįtikėtinai smulkiai išvardija, kas padaryta, ir nė nepastebi, kad iš esmės pilsto iš tuščio į kiaurą. Jis nieko neturi. *Nada*.

Stalo gale, susikėlęs koją ant kojos, sėdėjo Belmanas; jo kelnių kantai buvo aštrūs kaip skustuvas. Jis padėkojo pareigūnams už pranešimus ir pristatė Harį formaliau, paskubom perskaitydamas jo CV: baigta Policijos akademija, Čikagoje išklausyti FTB kursai apie serijinius žudikus; Klouno žudiko byla Sidnėjuje; paaukštinimas į inspektorius ir, aišku, Sniego Senio byla.

– Taigi nuo šiandien Haris yra mūsų komandos narys, – užbaigė Belmanas. – Ir atsiskaito man.

– Ir yra pavaldus tik jums? – paklausė Pelikanė.

Dabar Haris prisiminė, kodėl ji gavo šią pravardę. Kalbėdama ji taip spausdavo smakrą prie kaklo, kad beveik įbesdavo

į krūtinę savo ilgą, snapą primenančią nosį ir tada žvelgdavo į pašnekovą pro akinių viršų. Skeptiškai ir godžiai, tarsi svarstydama – praryti tave, ar ne.

– Haris nėra kam nors pavaldus įprastine prasme, – atsakė Belmanas. – Komandoje jis laisvas. Laikykime inspektorių Hūlę savotišku konsultantu. Juk taip, Hari?

– Kodėl gi ne? – atsakė Haris. – Vaikinas, kuriam permokama, kuris pervertinamas ir manosi žinąs daugiau už visus kitus.

Nedrąsus krizenimas prie stalo. Haris susižvalgė su Bjornu Holmu – šis drąsindamas linktelėjo.

– Ir jis teisus, – tarė Mikaelis Belmanas. – Hari, ar kalbėjai su Iska Peler?

– Taip, – patvirtino Haris. – Bet pirmiausia norėčiau išgirsti, kokiu būdu ketinate panaudoti ją kaip jauką.

Pelikanė krenkštelėjo:

– Smulkmenų dar neaptarėme. Kol kas planuojame atsivežti ją į Norvegiją, viešai paskelbti, kad apsistojo kokioje nors vietoje, kur ji, žudiko akimis, lengvai galėtų tapti grobiu. O mes tykosime ir tikėsimės, kad jis praris jauką.

– Mhm, – sumurmėjo Haris. – Paprasta.

– Iš patirties žinome, kad paprastumas yra veiksmingiausias, – įsiterpė vyras su VDR kostiumu ir šveicarišku peiliuku, o tada vėl ėmė kruopščiai valytis panages.

– Sutinku, – pasakė Haris. – Tik kad ji nesutinka būti jauku.

Aimanos ir nusivylimo atodūsiai.

– Todėl siūlau daryti dar paprasčiau, – tarė Haris. – Iska Peler paklausė, kodėl mes, kuriems mokama už to siaubūno pagavimą, nenorime patys tapti jauku.

Hūlė nužvelgė stalą. Jie bent jau klausosi. Tik kaip reikės įtikinti?

– Matot, mes turime prieš žudiką kozirį. Jeigu jis išplėšė lapą iš Hovaso svečių knygos, tai žino Iskos Peler vardą, bet nežino, kaip ji atrodo, nors tą naktį ir buvo trobelėje. Šarlotė Lol

ir Iska Peler atvyko pirmiau už jį. Iska susirgo, vakarą ir naktį praleido miegamajame, kuriame su ja buvo tik Šarlotė. Liko ten, kol išvyko kiti. Kitaip tariant, galime suvaidinti spektaklį, patikėti Iskos vaidmenį vienai iš mūsiškių ir taip apkvailinti žudiką.

Nustebę, nepritariantys žvilgsniai. Paprastai abejinguose tyrėjų veiduose atsispindėjo abejonė.

– O kaip publika sužinos apie šį spektaklį? – užlenkdamas peiliuką mestelėjo Erdalis.

– KRIPOS padarys tai, ką sugeba geriausiai, – atsakė Haris.

Tyla.

– O tai yra? – nutraukė tylą Pelikanė.

– Surengs spaudos konferenciją, – atsakė Haris.

Kambaryje įsiviešpatavo spengianti tyla. Bet netrukus nugriaudėjo juokas. Mikaelio Belmano. Visi nustebę sužiuro į savo šefą. Ir suprato, kad Hario Hūlės planui pradžia jau duota.

– Taigi... – pradėjo Haris.

*

Po susirinkimo Haris pasivedėjo Bjorną Holmą į šalį.

– Tebeskauda nosį? – paklausė.

– Bandai atsiprašyti?

– Ne.

– Hari, aš... džiaukis, kad jos nesulaužei.

– O ką, būtų atlikta šiokia tokia korekcija.

– Tai atsiprašai ar ne?

– Atsiprašau, Bjornai.

– *OK*. Ir, spėju, nori paslaugos?

– Taip.

– Ko reikia?

– Norėčiau sužinoti, ar buvai Dramene, kad paimtum mėginius DNR tyrimui nuo Adelės drabužių. Ji buvo kelis kartus susitikusi su tuo vaikinu, su kuriuo nakvojo trobelėje.

– Išvertėme jos spintą, bet bėda ta, kad drabužiai išskalbti ir, matyt, po Hovaso ji dar turėjo kontaktų su aibe kitų žmonių.

– Mhm. Kiek žinau, ji nebuvo aistringa slidininkė. Ar patikrinai jos slidinėjimo aprangą?

– Tokios neturėjo.

– O medicinos sesers uniformą? Tikriausiai buvo panaudota tik kartą ir ant jos dar galima aptikti spermos.

– Jos irgi neturėjo.

– Jokio gundančio mini sijonėlio ir kepuraitės su raudonu kryžiuku?

– Nea. Mėlynos ligoninės kelnės ir palaidinė, bet nieko gundančio.

– Mhm. Gal negavo to varianto su mini sijonėliu? O gal nedrįso? Ar gali dėl manęs patikrinti tą ligoninės aprangą?

Holmas atsiduso:

– Kaip sakiau, patikrinome visus ten buvusius drabužius, o tie, kurie skalbiami, buvo išskalbti. Neliko nei dėmelės, nei plaukelio.

– Gal vis dėlto nuneštum juos į laboratoriją? Tegu atidžiai apžiūri.

– Hari...

– Ačiū, Bjornai. O dėl nosies tik pajuokavau, ji geležinė. Tikrai.

*

Ketvirtą valandą Haris Belmano suteiktu KRIPOS'o automobiliu užsuko paimti Sėsės. Abu nuvažiavo į ligoninę ir pasikalbėjo su gydytoju Abeliu. Haris Sėsei paaiškino, ko ji nesuprato, ir sesuo apsiverkė. Tada nuėjo aplankyti į kitą palatą perkelto tėvo. Sėsė spaudė Ulavo ranką ir kelis kartus, tarsi bandydama pažadinti, sušnabždėjo jo vardą.

Užėjo Sigurdas Altmanas, uždėjo ranką Hariui ant peties ir palaikė – ne per ilgai, ir pasakė kelis žodžius – ne per daug.

*

Paleidęs Sėsę prie jos namų netoli Sognės ežero, Haris pasuko į miesto centrą ir ėmė važinėtis gatvelėmis, kuriose eismas viena kryptimi; gatvėmis, kuriose vyksta kelio darbai, ir aklagatviais. Pervažiavo raudonųjų žibintų kvartalą, parduotuvių rajoną, prekeivių narkotikais vietas, bet tik pamatęs apačioje plytintį miestą suvokė riedąs vokiečių bunkerių link. Paskambino Eisteinui, ir šis po dešimties minučių jau pastatė savo taksi prie Hario automobilio, atidarė dureles ir, pagarsinęs muziką, atsisėdo ant plytų tvorelės šalia Hario.

– Koma, – tarė Haris. – Gal ne blogiausia, kas galėjo nutikti? Turi užrūkyt?

Sėdėjo klausydamiesi „Joy Division". „Transmisija". Janas Kertisas. Eisteinui visada patiko dainininkai, kurie mirė jauni.

– Kokia gėda, kad taip ir nenuėjau pasikalbėti su juo nuo tada, kai susirgo, – giliai įtraukė dūmą Eisteinas.

– Kad ir kiek tai būtų trukę, vis tiek nebūtum nuėjęs.

– Bandai paguosti?

Haris nusijuokė. Eisteinas pašnairavo į jį ir nusišypsojo, dvejodamas, ar leistina juoktis, kai tėvas guli mirties patale.

– Tai ką dabar darysi? – paklausė. – Gal reikėtų išgerti? Galiu paskambinti Treskui ir...

– Ne, – atsakė Haris, užgesindamas cigaretę. – Turiu darbo.

– Renkiesi ne stikliuką, o mirtį ir pražūtį?

– Klausyk, užsuk pas jį, kol dar kvėpuoja.

Eisteinas krūptelėjo:

– Ligoninės man kelia šiurpą. Be to, jis jau nieko nesuvokia, ar ne?

– Tiesą sakant, Eisteinai, labiau galvoju ne apie jį.

Eisteinas užsimerkė ir išpūtė dūmą.

– Žinai, jei mane kas nors bent kiek auklėjo, tai tik tavo tėvas. Mano tėvas musės šūdo nevertas. Rytoj pas jį užsuksiu, būtinai.

– Džiaugiuosi dėl tavęs.

*

Jis spoksojo į priešais stovintį vyrą. Matė, kaip juda jo lūpos, girdėjo jo tariamus žodžius, bet tikriausiai kažkas ne taip, nes nepavyko pagauti tų žodžių prasmės. Aišku tik tai, kad atėjo laikas. Išmušė keršto valanda. Jam teks sumokėti. Ir nuo tos minties jam iš dalies palengvėjo.

Jis sėdėjo ant grindų, nugara į didžiulę apvalią krosnelę. Rankos dviem slidžių diržais buvo surištos už jos. Retsykiais susivemdavo, tikriausiai dėl smegenų sukrėtimo. Kraujavimas liovėsi, ir į kūną sugrįžo juslės, bet prieš akis tebetvyrojo rūkas, prasisklaidantis tik trumpam. Nepaisant visko, jokių abejonių nekilo. Balsas. Vaiduoklio balsas.

– Tuoj mirsi, – šnabždėjo balsas. – Visai kaip ji. Bet gali pasirinkti. Gali nuspręsti kaip. Yra du būdai. Leopoldo obuolys...

Vyras iškėlė metalinį rutuliuką su skylutėmis; iš vienos karojo virvutė.

– Jo paragavo trys merginos. Nė vienai nepatiko. Bet šis būdas mažiau skausmingas ir greitesnis. Tačiau už tai turėsi atsakyti į mano klausimus. Kodėl? Ir kas dar apie tai žino? Su kuo veikei? Tavim dėtas, rinkčiausi obuolį. Kaip protingas žmogus turbūt jau supratai, koks tas antrasis būdas...

Vyras atsistojo ir padaužė sau per krūtinę, tarsi norėdamas sušilti. Plačiai nusišypsojo. Tylą drumstė tik jo kuždesys.

– Nemanai, kad čia šaltoka?

Jis išgirdo čirkštelėjimą ir tylų šnypštimą. Nustėręs išvydo degtuką. Ir ryškią geltoną tulpės formos liepsną.

55 skyrius
Turkis

Atėjo vakaras, danguje sužibo žvaigždės, ėmė spiginti geliantis šaltis.

Haris pasistatė automobilį ant kalvos prie jam nurodyto namo Voksenkolene. Pastatas išsiskyrė iš kitų šioje gatvėje stovinčių didžiulių prabangių namų: jis buvo lyg iš pasakos – karališki rūmai iš juodų dervuotų rąstų su masyviais mediniais pilioriais prie įėjimo ir veja ant stogo. Kiemą supo dar pora pastatų ir Disnėjaus stiliaus senoviška klėtis. Hariui šmėstelėjo mintis, kad kieno jau kieno, o laivininkystės magnato Anderso Galtungo šaldytuve neturėtų trūkti vietos.

Haris paskambino prie vartų, aukštai ant tvoros pamatė stebėjimo kamerą ir, kai moteriškas balsas paprašė prisistatyti, pasakė savo vardą. Nužingsniavo ryškiai apšviestu žvyruotu įvažiavimo keliuku, o einant gurgždėjo taip, lyg žvyras graužtų jo sudilusius batų padus.

Prie durų Harį pasitiko prijuostę ryšinti vidutinio amžiaus moteris turkio spalvos akimis ir palydėjo jį į tuščią svetainę. Jos laikysenoje taip derėjo orumas, arogancija ir profesionalus svetingumas, kad išgirdęs klausimą „kavos ar arbatos?“ Haris susimąstė, ar ji – ponia Galtung, ar tarnaitė, ar ir viena, ir kita.

Kai Norvegiją pasiekė svečių šalių pasakos, čia dar nebuvo nei karalių, nei didžiūnų, todėl norvegai karalius įsivaizdavo kaip šermuonėlių kailiniais apsitaisiusius turtingus ūkininkus. Būtent tai išvydo Haris, kai į svetainę įžengė Andersas Galtungas – apkūnus, maloniai besišypsantis ir kiek suprakaitavęs turtingas ūkininkas tradiciniu norvegišku megztiniu. Kai vyrai paspaudė vienas kitam ranką, šypseną pakeitė šia proga labiau tinkanti susirūpinimo išraiška. Klausimą „kas naujo?“ palydėjo sunkus šnopavimas.

– Deja, nieko.

– Kaip supratau iš dukters pasakojimų, Tonis dažnokai dingsta.

Hariui pasirodė, jog Galtungas tik vargais negalais prisivertė ištarti savo būsimo žento vardą. Laivininkystės magnatas sunkiai žlegtelėjo ant rožėmis išpieštos kėdės priešais Harį.

– Pone Galtungai, gal turite savo versiją, kur jis galėtų būti?

– Versiją? – Andersas Galtungas taip smarkiai papurtė galvą, kad sudrebėjo žandai.

– Per mažai jį pažįstu, kad galėčiau kurti versijas. Gal kalnuose, gal Afrikoje, ką aš žinau?

– Mhm. Tiesą sakant, atėjau čia pasikalbėti su jūsų dukterimi...

– Lenė tuoj ateis, – pertraukė Harį Galtungas. – Bet prieš tai norėjau paklausti jūsų.

– Paklausti ko?

– Ko jau klausiau – ar nėra ko nors naujo? Ir... ir ar jūs tikite, kad vyruko sąžinė švari.

Haris pastebėjo, kad „Tonį" pakeitė „vyrukas", ir suprato, kad pirmas įspūdis buvo teisingas – būsimasis uošvis nepritaria dukters pasirinkimui.

– O jums, Galtungai, atrodo, kad švari?

– Man? Manyčiau, kad parodžiau jam pakankamai pasitikėjimo. Galų gale, juk nemažai investavau į tą jo projektą Konge. *Labai* nemažai.

– Vadinasi, nuskuręs riteris pasibeldžia į duris ir gauna ne tik princesę, bet ir pusę karalystės?

Svetainėje porą sekundžių buvo tylu, o Galtungas akimis tyrinėjo Harį.

– Gal, – galop tarė.

– Ir gal duktė spaudžia jus investuoti? Jei teisingai supratau, Leiko projektas visiškai priklauso nuo jūsų pinigų.

Galtungas skėstelėjo rankomis:

– Mano verslas – laivininkystė. Gyvenu iš rizikos.

– Juk taip galima nusisukti sprandą.

– Tai dvi medalio pusės. Rizikingame versle taip jau yra: vieno pražūtis, kito ateitis. Iki šiol žūdavo kiti, tikiuosi, kad taip bus ir toliau.

– Kad žus kiti?

– Laivininkystė yra šeimos verslas, tad jeigu Leikas taps šeimos nariu, turime pasirūpinti, kad...

Galtungas nutilo, nes atsivėrė durys. Įėjo aukšta šviesiaplaukė mergina. Iš tėvo ji buvo paveldėjusi šiurkščius veido bruožus, o iš mamos – turkio spalvos akis, bet nepaveldėjo nei kuklios valstietiškos tėvo savikliovos, nei kilnaus mamos orumo. Ėjo šiek tiek pakumpusi, tarsi norėtų atrodyti žemesnė ir nekristi kitiems į akis, o kai prisistatydama Lene Gabriele Galtung paspaudė Hariui ranką, žiūrėjo ne į pašnekovą, o sau į batus.

Lenė mažai ką pasakė ir dar mažiau paklausė. Susidarė įspūdis, kad atsakinėdama į Hario klausimus prisibijo į ją žvelgiančio tėvo, todėl Haris netrukus ėmė galvoti, kad spėjimas, jog ji privertė tėvą investuoti į mylimojo verslą, tikriausiai buvo klaidingas.

Po dvidešimties minučių Haris padėkojo ir atsistojo. Tarsi gavusi nematomą ženklą vėl prisistatė moteris turkio spalvos akimis.

Kai moteris atvėrė jam lauko duris, plūstelėjo šaltis ir Haris stabtelėjo užsisagstyti palto. Pažvelgė į ją.

– Ponia Galtung, kaip jūs manote, kur yra Tonis Leikas?

– Aš nieko nemanau, – atsakė ji.

Galbūt atsakė per greitai, galbūt truktelėjo jos akies vokas, bet Hariui pasirodė, kad ji meluoja. O gal šis įspūdis kilo tik todėl, kad Haris per daug norėjo pagaliau ką nors įžvelgti. Tačiau kitas jos sakinys viską paaiškino:

– Aš nesu ponia Galtung. Ji viršuje.

*

Mikaelis Belmanas pareguliavo priešais save stovintį mikrofoną ir nužvelgė auditoriją. Girdėjosi prislopintas šnabždesys, bet visų akys, kad ko nors nepraleistų, buvo įbestos į pakylą. Sausakimšoje salėje jis atpažino žurnalistą iš *Stavanger Aftenblad* ir Rogerį Jendemą iš *Aftenposten*. Šalia jo, kaip visada,

sėdėjo Ninė su išlyginta uniforma. Kažkas suskaičiavo iki pradžios likusias sekundes – taip įprasta prieš tiesiogiai transliuojamas spaudos konferencijas. Kitą akimirką per garsiakalbius nuskambėjo Ninės balsas:

– Ponios ir ponai, sveiki atvykę. Sušaukėme šią spaudos konferenciją, kad informuotume jus apie dabartinę tyrimo būklę. Į visus klausimus...

Kikenimas salėje.

– ...bus atsakyta konferencijos pabaigoje. O dabar perduodu žodį šiam tyrimui vadovaujančiam vyresniajam inspektoriui Mikaeliui Belmanui.

Belmanas krenkštelėjo. Susirinko visi. Televizijos kanalams buvo suteiktas leidimas pastatyti mikrofonus ant stalo ant pakylos.

– Ačiū. Pirmiausia sugadinsiu vakarėlį. Iš jūsų gausos ir lūkestingų veidų sprendžiu, kad suvadindami jus į šią konferenciją suteikėme šiek tiek per daug vilčių. Mes dar negalime pranešti, kad tyrime įvyko lemtingas lūžis, – Belmanas išvydo nusivylimą veiduose ir išgirdo pavienes irzlias aimanas. – Susirinkome čia, nes jūs pageidaujate būti nuolatos informuojami apie tyrimo eigą. Atsiprašau, jeigu sužlugdėme kitus jūsų planus.

Belmanas kreivai šyptelėjo, išgirdo kelių žurnalistų juoką ir suprato, kad jam jau atleista.

Tada trumpai drūtai nusakė dabartinę tyrimo būklę. Pakartojo savo sėkmės istorijas: kad buvo atsekta, jog virvė, kuria nužudyta Marita Olsen, paimta iš prie Liusereno ežero esančios vijyklos; kad rasta dar viena auka – Adelė Vetlesen; kad nustatytas dviejuose nusikaltimuose panaudotas įrankis – vadinamasis Leopoldo obuolys. Seni dalykai, bet naujai pateikti. Pamatė, kad vienas žurnalistas stengiasi sutramdyti žiovulį. Mikaelis Belmanas pažiūrėjo į priešais jį padėtą lapą. Į scenarijų. Mat būtent tai čia ir buvo – nedidelio spektaklio scenarijus, kuriame užrašytas kiekvienas gerai pasvertas ir ap-

mąstytas žodelis. Nei per daug, nei per mažai – reikia, kad jaukas ne dvoktų, o kvepėtų.

– Na, ir šis tas apie liudytojus, – pradėjo Belmanas ir pastebėjo, kaip žiniasklaidos atstovai iš karto atsisėdo tiesiai. – Kaip žinote, visų tą naktį Hovaso kalnų trobelėje nakvojusių žmonių paprašėme atsiliepti. Ir mums paskambino dar vienas asmuo – Iska Peler. Šį vakarą ji atskrenda iš Sidnėjaus į Oslą, o rytoj su vienu mūsų tyrėju vyks į minėtą kalnų trobelę. Bandysime kuo tiksliau atkurti to vakaro įvykius.

Paprastai jie, žinoma, niekada neminėdavo liudytojų vardų, bet šį kartą kaip tik ir siekė, kad tikrasis šios spaudos konferencijos adresatas – žudikas – išgirstų, jog policija tikrai rado žmogų, kurio pavardė buvo svečių knygos lape. Paminėdamas tyrėją Belmanas nepabrėžė žodelio „vienas", bet žodelį pavartojo sąmoningai. Neva bus tik dviese – liudytojas ir tyrėjas. Kalnų trobelėje. Toli nuo civilizuoto pasaulio.

– Žinoma, tikimės, kad panelė Peler mums tiksliai apibūdins kitus tą vakarą ten buvusius žmones.

Jie ilgai svarstė, kokius žodžius pasirinkti. Norėjo pasėti mintį, kad ši liudytoja gali padėti surasti žudiką. O Haris tvirtino, kad nereikia per daug pabrėžti, jog liudytoją lydės tik vienas tyrėjas. Jam rūpėjo, kad apibendrinanti įžanginė frazė „na, ir šis tas apie liudytojus" ir menkinantis „žinoma, tikimės" leistų suprasti, jog kol kas policija šią liudytoją laiko nelabai svarbia, todėl nemato reikalo imtis griežtų saugumo priemonių. Vylėsi, kad žudikas bus kitokios nuomonės.

– Ką, jūsų nuomone, ji galėjo matyti? Ir ar galėtumėte paraidžiui pasakyti tos liudytojos pavardę?

Tai buvo žurnalistas iš Rugalando. Ninė palinko į priekį, norėdama priminti, jog į klausimus bus atsakyta vėliau, bet Mikaelis Belmanas papurtė galvą:

– Pažiūrėsime, ką ji prisimena, kai tik ji grįš iš trobelės, – į mikrofoną su valstybinio transliuotojo NRK logotipu kalbėjo

Belmanas. – Ji vyks ten su vienu iš mūsų labiausiai patyrusių tyrėjų ir praleis ten dvidešimt keturias valandas.

Jis pažvelgė į salės gale stovintį Harį Hūlę ir pamatė, kaip šis nežymiai linkteli. Pasakė viską, kas svarbiausia. Dvidešimt keturios valandos. Jaukas paruoštas, spąstai paspęsti. Belmanas toliau klaidžiojo akimis. Žvilgsnis užkliuvo už Pelikanės. Ji vienintelė protestavo ir piktinosi ketinimu sąmoningai apgaudinėti žiniasklaidą. Belmanas trumpam nutraukė pasitarimą ir pasikalbėjo su ja akis į akį. O tada ir Pelikanė pritarė daugumos nuomonei.

Ninė leido užduoti klausimus. Susirinkę žurnalistai atgijo, o Mikaelis Belmanas atsipalaidavo, nes buvo pasirengęs pateikti neaiškius atsakymus, suktas formuluotes ir reikalui esant griebtis visada praverčiančio sakinio: „Deja, šiuo tyrimo etapu apie tai kalbėti negalime."

*

Kojos buvo sušalusios, taip sušalusios, kad jų nebejautė. Ar gali taip būti? Juk visas kūnas dega! Jis rėkė, kol užkimo; gerklė išdžiūvo, perdžiūvo, supleišėjo, atvira žaizda su sukrešėjusiu krauju. Tvyrojo susvilusių plaukų ir mėsos smarvė. Krosnelė pradegino flanelinius marškinius ir odą ir prikepė jam prie nugaros, todėl jis ištisai rėkė. Jis lydėsi kaip alavinis kareivėlis. Kai skausmas ir karštis įsiėdė į smegenis ir pagaliau, pagaliau sąmonė ėmė temti, jis ūmai buvo atgaivintas. Vyras užpylė ant jo kibirą šalto vandens. Trumputis palengvėjimas privertė sukūkčioti. Tada išgirdo, kaip tarp nugaros ir krosnelės sušnypščia išgaruojantis vanduo, ir skausmas grįžo su nauja jėga.

– Dar vandens?

Jis pakėlė akis. Vyras laikė dar vieną kibirą. Akis dengianti migla išsisklaidė, ir porą sekundžių jis matė kuo aiškiausiai.

Pro krosnelės groteles krintantys liepsnos atšvaitai švysčiojo jam ant veido, ant kaktos spindėjo prakaito lašai.

– Viskas labai paprasta. Man tik reikia sužinoti kas. Ar kas nors iš policijos? O gal kuris nors iš tą naktį nakvojusiųjų Hovaso trobelėje?

– Kokią naktį? – sukūkčiojo jis.

– Pats žinai kokią. Jie nebegyvi. Beveik visi. Nagi.

– Aš nežinau. Aš čia niekuo dėtas, patikėk. Vandens. Prašau. Pra...

– ...šau? Prašau kaip žodyje „prašau"?

Dvokas. Svylančios jo paties mėsos dvokas. Žodžiai, kuriuos sumikčiojo, buvo tik kimus šnabždesys:

– ...tik a-aš.

Tylus juokas:

– Gudruolis. Bandai priversti patikėti, jog padarytum bet ką, kad tik išvengtum skausmo. Manai, patikėsiu, kad buvai vienas, kad neturėjai sėbro? Bet žinau, kad gali pakelti daugiau. Esi kietesnis, nei maniau.

– Šarlotė...

Vyras užsimojo žarstekliu. Jis net nepajuto smūgio. Vieną palaimingą akimirką viskas užtemo. Tada jis vėl sugrįžo į pragarą.

– Ji negyva! – riktelėjo vyras. – Sugalvok ką nors geresnio.

– Turiu omenyje, ta kita, – pasakė jis. Juk prisimena, juk turi gerą atmintį, bet kodėl ji dabar jį apleidžia? Negi tikrai yra taip blogai? – Ji yra australė...

– Meluoji!

Jis užsimerkė. Dar vienas dušas. Akimirka sąmoningumo.

Balsas:

– Kas? Kaip?

– Nudėk mane! Pasigailėk! Aš... juk žinai, kad nieko nedangstau. Jėzau Kristau, kodėl turėčiau?

– Nieko aš nežinau.

– Tai kodėl manęs nepribaigi? Aš ją nužudžiau. Girdi? Padaryk tai! Atkeršyk.

Vyras pastatė kibirą ant žemės, klestelėjo ant kėdės, pasirėmė alkūnėmis, smakrą padėjo ant kumščių ir prakalbo lėtai, lyg nebūtų girdėjęs, kas pasakyta, lyg būtų galvojęs apie kažką kito.

– Žinai, daugybę metų svajojau apie šią akimirką. O dabar, dabar mes esame čia... Tikėjausi, kad bus smagiau.

Ir dar kartą vožė žarstekliu. Pakėlė jo galvą ir apžiūrėjo. Nepatenkintas dūrė žarstekliu į šoną.

– Matyt, man trūksta vaizduotės. Matyt, šiam teismui trūksta reikiamo prieskonio?

Kažkas privertė vyrą nusigręžti. Radijas. Jis buvo įjungtas, bet grojo tyliai. Vyras nuėjo prie jo, pagarsino. Žinios. Balsai didelėje salėje. Kažkas apie Hovaso kalnų trobelę. Liudytoja. Atkūrimas. Jis apmirė, nebejautė kojų. Užsimerkė ir ėmė melstis savo Dievui. Ne prašydamas išlaisvinti nuo skausmo, kaip iki šiol. Meldė atleidimo, kad Jėzaus kraujas nuplautų jo nuodėmes, kad jas prisiimtų kas nors kitas. Jis atėmė gyvybę. Taip, atėmė. Jis meldėsi. Norėjo maudytis atpirkimą suteikiančiame kraujyje. O paskui numirti.

56 skyrius
Jaukas

Tikras šviesos pragaras. Hariui gėlė akis net užsidėjus akinius nuo saulės. Lyg žiūrėtum į deimantų jūrą: spiginanti žaižaruojanti šviesa, saulė tvieskia į sniegą, o šis ją atspindi. Haris atsitraukė nuo lango, nors žinojo, kad iš lauko pusės langų stiklai atrodo juodi ir nepermatomi kaip veidrodžiai. Dirstelėjo į laikrodį. Į Hovaso kalnų trobelę jie atvyko vidury nakties. Jusis Kolka įsitaisė trobelėje su Hariu ir Kaja, o kiti, pasidaliję į grupes po keturis, įsikasė sniege priešingose slėnio pusėse, maždaug trijų kilometrų atstumu vieni nuo kitų.

Buvo trys priežastys atsivežti jauką į Hovasą. Visų pirma būti čia atrodė savaime suprantama. Antra, jie tikėjosi, kad žudikas taip gerai pažįsta šią vietovę, jog išdrįs pulti. Trečia, tai buvo puikūs spąstai. Į nuokalnę, kurioje stovėjo trobelė, galima patekti tik iš šiaurės rytų ir pietų. Rytuose kalnas per status, o vakaruose apstu bedugnių ir tarpeklių, todėl turi labai gerai pažinoti apylinkes, kad galėtum žengti bent žingsnį.

Haris griebė žiūronus ir pabandė įžiūrėti, kur kiti, bet pamatė tik baltą plynę. Ir šviesą. Neseniai kalbėjosi su pietuose įsitaisiusiu Mikaeliu Belmanu ir šiaurėje tykančiu Milanu. Paprastai jie naudodavosi mobiliaisiais telefonais, bet čia, negyvenamuose kalnuose, veikė tik „Telenor“ tinklas. Anuomet „Telenor“ buvo valstybinė įmonė, monopolininkė, turėjo pakankamai lėšų ir galėjo įrengti bazines stotis ant kiekvienos

vėjo taršomos uolos, tačiau kai kurie policininkai, įskaitant Harį, ėmė naudotis kitų, naujai susikūrusių telekomunikacijų bendrovių paslaugomis, todėl dabar teko griebtis nešiojamųjų radijo stočių. Tam atvejui, jei kas nors atsitiktų ligoninėje, Haris telefono atsakiklyje paliko žinutę, kad esąs ne ryšio zonoje ir informaciją jam galima perduoti paskambinus Milano telefonu, priklausančiu „Telenor" tinklui.

Belmanas tvirtino, kad naktį jiems šalta nebuvę, nes miegmaišiai, šilumą atspindintys kilimėliai ir parafininės krosnelės esą tokie efektyvūs, jog jie netgi galėję lengviau apsivilkti. Ir kad dabar nuo urvo, kurį išsikasė sniege kalno pakraštyje, laša tirpstantis sniegas.

Spaudos konferencija buvo taip gerai nušviesta per televiziją, radiją ir laikraščius, jog turėjai visiškai nesidomėti aplinkiniu pasauliu, kad nežinotum, jog į Hovasą išvyko Iska Peler su policininku. Retsykiais Kolka ir Kaja išeidavo į lauką ir parodydavo ranka čia į trobelę, čia į tą pusę, iš kur atkeliavo, čia į lauko tualetą. Kaja atliko Iskos vaidmenį, o Kolka buvo tas vienišas tyrėjas, padedantis jai atkurti lemtingosios nakties įvykius. Haris kiurksojo trobelėje. Vidun įsinešė ir slides bei slidžių lazdas, kad lauke, matomoje vietoje, atremtos į trobelę liktų tik anųdviejų slidės.

Haris žiūrėjo, kaip vėjo gūsis pakelia ir gena per plynaukštę purų šviežią sniegą, kol šis, pasiekęs kokį nors kauburėlį, plyšį, šlaitą ar kitokį nelygumą, sustingsta didelėmis banguotomis pusnimis. Nuo kalno viršūnės iškart už trobelės taip pat kybojo tokia pusnis, primenanti virš šlaito išsikišusį skrybėlės kraštą.

Žinoma, Haris suprato, jog nėra jokios garantijos, kad jų medžiojamas vyras čia iš tiesų pasirodys. Gal dėl kokios nors priežasties jo juodajame sąraše nėra Iskos Peler vardo, gal jam ši proga visai neparanki, o gal Iskai jis rengia ką kito. Arba užuodžia, kad čia kažkas ne taip. O dar gali būti ir kitokių, banalių priežasčių. Susirgo, yra išvykęs...

Nesvarbu. Jeigu Haris būtų skaičiavęs, kiek kartų nuojauta jį nuvylė, tai tikriausiai niekada daugiau ja nepasitikėtų. Bet jis neskaičiavo. Užtat puikiai atsiminė tuos kartus, kai nuojauta parodė jam tai, ko jis nė nenutuokė žinąs. O dabar nuojauta sakė, kad žudikas traukia į Hovasą.

Haris dar kartą žvilgtelėjo į laikrodį. Jie davė žudikui dvidešimt valandų. Didžiuliame židinyje už smulkiai supintų grotelių spragsėjo pušinės malkos. Kaja nuėjo į vieną iš miegamųjų nusnausti, o Kolka sėdėjo prie stalo svetainėje ir tepė alyva išardytą „Weilert P11". Haris atpažino šį vokišką ginklą iš to, kad jis yra be optinio taikiklio. „Weilert" pistoletas sukurtas šaudyti iš labai arti. Jis aptakus, tad, skubiai traukiant jį iš dėklo, nuo diržo ar iš kišenės, nėra pavojaus, kad taikiklis už ko nors užsikabins. O tokiose situacijose taikiklis ir šiaip nereikalingas – tiesiog nukreipi ginklą į priešininką ir šauni *nesitaikydamas*. Šalia gulėjo dar vienas pistoletas, „SIG Sauer", jau surinktas ir užtaisytas. Haris pajuto, kaip į šonkaulius trinasi perpetė su jo „Smith & Wesson .38".

Naktį jie nusileido sraigtasparniu prie Nedalio ežero, esančio už kelių kilometrų nuo trobelės, ir likusį kelią šliuožė slidėmis. Kitomis aplinkybėmis Haris būtų grožėjęsis mėnesienos užlieta apsnigta plynaukšte arba dangų nušviečiančia Šiaurės pašvaiste. Būtų pastebėjęs beveik palaimingą Kajos veido išraišką, jai tarsi pasakoje šliuožiant baltoje tyloje, kai buvo taip ramu, jog Haris pagalvojo, jog slidžių sukelti garsai girdėti už kelių kilometrų. Tačiau ant kortos buvo pastatyta tiek daug, kad negalėjo sau leisti ko nors pražiūrėti, tad susitelkė į darbą, į medžioklę.

Pats Haris primygtinai reikalavo lydinčiuoju tyrėju paskirti Kolką. Ne dėl to, kad būtų pamiršęs nutikimą kavinėje „Justisen", bet todėl, kad reikalams pakrypus nenumatyta linkme jiems praverstų suomio koviniai įgūdžiai. Haris tikėjosi, kad žudikas pasirodys dienos metu ir kuri nors iš dviejų sniege pasislėpusių grupių laiku jį pamatys. Bet jeigu jis ateitų naktį ir būtų pastebėtas tik prie pat trobelės, trijulei tektų tvarkytis pačiai.

Kaja ir Kolka užėmė atskirus miegamuosius, o Haris miegojo svetainėje. Rytas praėjo be nereikalingų šnekų, netgi Kaja buvo nekalbi. Susitelkusi.

Lango atspindyje Haris stebėjo, kaip Kolka surenka ginklą, nutaiko jam į pakaušį ir vaidina šaunantį. Dar dvidešimt valandų. Verčiau jau žudikas paskubėtų.

*

Imdamas iš Adelės spintos šviesiai mėlynus ligoninės drabužius, Bjornas Holmas juto į nugarą įbestą Jeiro Bruno žvilgsnį. Vyrukas stovėjo tarpduryje.

– Kodėl jums nepasiėmus visko? – paklausė Brunas. – Man nereikėtų tų daiktų išmesti. Beje, kur jūsų kolega Haris?

– Slidinėja kalnuose, – kantriai atsakė Holmas, kišdamas drabužius į atskirus plastikinius maišelius.

– Tikrai? Įdomu. Man jis nepanašus į mėgstantį slidinėti. Kur?

– Negaliu pasakyti. Kad jau prakalbome apie slides, gal prisimenate, ką Adelė vilkėjo išvykdama į Hovasą? Nematau jokio slidinėjimo kostiumo.

– Pasiskolino iš manęs.

– Ji pasiskolino slidinėjimo kostiumą iš *jūsų*?

– Kodėl taip nustebote?

– Jūs man nepanašus į... mėgstantį slidinėti, – Holmas pastebėjo, kad žodžiai nuskambėjo kaip sąmoninga pašaipa. Sprandą išmušė karštis.

Brunas tyliai nusijuokė ir patrypčiojo tarpduryje lyg šokdamas:

– Taip, aš labiau mėgstu... padorius drabužius.

Holmas krenkštelėjo ir, pats nesuprasdamas kodėl, ėmė kalbėti žemesniu balsu:

– Galiu pasižiūrėti?

– O dievulėliau, – sušveplavo Brunas, tarsi mėgaudamasis tuo, kad Holmas susidrovėjo. – Nagi, eime, apžiūrėsime, ką turiu.

*

– Pusė penkių, – antrą kartą paduodama Hariui puodą su troškiniu pasakė Kaja. Jų rankos nesusilietė. Žvilgsniai nesusitiko. Neišsprūdo nė vienas švelnus žodis. Naktis Opsale liko taip toli praeity kaip užvakarykščias sapnas. – Pagal scenarijų aš dabar turiu stovėti pietinėje trobelės pusėje ir rūkyti.

Haris linktelėjo galva ir perdavė troškinį Kolkai, o šis išgramdė puodą ir ėmė valgyti.

– Gerai, – atsakė Haris. – Kolka, gal prieitum prie vakarinio lango? Saulė jau žemai, todėl pažiūrėk, gal kur pamatysi blykčiojant žiūronų stiklus.

– Kai pavalgysiu, – lėtai ir primygtinai atsakė Kolka ir pakabinęs šakute troškinio įsidėjo į burną.

Haris kilstelėjo antakius, pažvelgė į Kają ir parodė, kad ji galinti eiti.

Jai dingus už durų Haris atsisėdo prie lango ir nužvelgė plynaukštę ir kalnų viršūnes.

– Vadinasi, Belmanas tave įdarbino, nes negavai darbo kitur, ar ne? – paklausė pusbalsiu, bet kambaryje tvyrojo tokia tyla, kad galėjai susišnabždėti.

Porą sekundžių atsako nebuvo. Haris pamanė, kad Kolka iš pradžių turi suvirškinti faktą, jog Haris prabilo apie tokius asmeniškus dalykus.

– Girdėjau, kokie gandai sklandė po to, kai tave išspyrė Europolas. Neva per apklausą sumušei tardomą prievartautoją. Juk taip, ar ne?

– Ne tavo reikalas, – keldamas šakutę prie burnos atšovė Kolka. – Gal jis neparodė man deramos pagarbos.

– Mhm. Įdomiausia tai, kad Europolas pats paskleidė šiuos gandus. Kad turėtų laisvas rankas ir, manau, kad pridengtų tave. Be to, taip, aišku, buvo geriau ir tavo apklaustos merginos tėvams, ir advokatui.

Haris išgirdo, kaip Kolka nustojo kramtyti.

– Jiems patyliukais išmokėjo kompensaciją ir Europolas išvengė teismo. Merginai nebereikėjo liudyti ir kuo smulkiausiai aiškinti, kaip būdamas jos kambaryje apklausei ją apie išprievartautą draugę. Nuo jos atsakymų taip susijaudinai, kad ėmei ją grabalioti. Penkiolikmetę, kaip rašoma Europolo vidaus dokumentuose.

Haris klausėsi Kolkos šnopavimo.

– Manykime, kad ir Belmanas skaitė tuos dokumentus, – kalbėjo Haris. – Priėjo prie jų per pažintis ir kitokiais aplinkkeliais. Kaip ir aš. Tikriausiai truputį padelsė, o paskui susisiekė su tavimi. Palaukė, kol atvėsi ir nusileisi ant žemės. Tada tave pasikvietė. Įdarbino ir padėjo susigrąžinti dalelę prarastos savigarbos. Žinojo, kad atsilyginsi jam ištikimybe. Kolka, jis perka tada, kai vertė rinkoje žemiausia. Taip ir suformavo savo gvardiją.

Haris atsigręžė į Jusį Kolką. Suomis buvo perbalęs.

– Jusi, tave nupirko, bet moka mažai. Nei vergvaldys Belmanas, nei aš negerbiame tokių vergų kaip tu. Jėzau, tu netgi pats savęs negerbi.

Kolkos šakutė nukrisdama ant lėkštės garsiai tarkštelėjo. Policininkas atsistojo, kyštelėjo ranką į užantį ir išsitraukė pistoletą. Priėjo prie Hario ir pasilenkė prie jo. Haris nė nekrustelėdamas ramiai žiūrėjo į suomį.

– Tai kaip atgausi savigarbą, Jusi? Nušaudamas mane?

Suomio akių lėliukės degė neapykanta.

– O gal vis dėlto imkis darbo? – Haris dar kartą žvilgtelėjo į plynaukštę.

Girdėjo Kolkos alsavimą. Laukė. Žiūrėjo, kaip šis nusisuka. Kaip nueina. Kaip atsisėda prie lango į vakarų pusę.

Trakštelėjo radijo stotelė. Haris prišoko.

– Klausau?

– Greit sutems, – tarė Belmanas. – Jo nesimato.

– Stebėkit toliau.

– O kam? Apsiniaukę, o be mėnesienos nematysime nė vel...

– Jeigu nematysime mes, nematys ir jis, – pertraukė Haris. – Dairykitės prie galvos pritvirtinto prožektoriaus.

*

Vyras išjungė prožektorių ant galvos. Kam ta šviesa, juk ir taip aišku, kad prie Turistų asociacijos trobelės nuves slidžių šliūžės. Be to, reikia, jog akys priprastų prie tamsos, kad ten atvykus lėliukės būtų išsiplėtusios ir matytų patamsiais.

Štai siena iš juodų rąstų, langai tamsūs. Lyg viduje nieko nebūtų. Kai atsispyrė ir nušliuožė kelis likusius metrus iki trobelės, sugurgždėjo sniegas. Jis sustojo ir porą akimirkų klausėsi tylos. Be garso atsisegė slides. Išsiėmė didžiulį sunkų samių peilį su bauginančiais lenktais ašmenimis ir geltonomis lakuotomis medinėmis kriaunomis. Toks peilis tinka ir šakoms laužui prisipjauti, ir elniui išmėsinėti. Ir gerklei perrėžti.

Kuo tyliau atvėrė duris ir įžengė į koridorių. Stabtelėjęs prie svetainės durų įsiklausė. Tyla. Per tylu? Nuspaudęs rankeną staigiai atvėrė duris ir atsistojo šalia jų nugara į sieną. O tada, kad būtų kuo mažiau pastebimu taikiniu, atkišo peilį ir pritūpęs ėmė ropoti tamsoje.

Išvydo ant žemės sėdintį negyvėlį su nukarusia galva ir už krosnelės surištomis rankomis. Įsikišo peilį į makštį ir įjungė lempą prie sofos. Tik dabar pastebėjo, kad sofa tokia pat kaip ir ta, kuri stovi Hovaso trobelėje. Matyt, Turistų asociacija, pirkdama urmu, gauna nuolaidą. Bet apmušalas senas, o trobelė buvo kelerius metus uždaryta, nes vietovė per daug pavojinga:

pasitaikė atvejų, kai šios trobelės ieškodami žmonės įsmuko į tarpeklius ar nugarmėjo į bedugnę.

Prie krosnelės pririšto lavono galva iš lėto pakilo.

– Nepyk, kad šitaip įsiveržiau, – jis patikrino, ar pančiai ant lavono rankų dar neatsipalaidavo.

Tada pradėjo iš kuprinės traukti daiktus. Jis grįžo iš Ustaoseto parduotuvės, į kurią įeidamas iki akių užsimaukšlino kepurę. Sausainiai, duona, laikraščiai. Juose vis dar buvo rašoma apie spaudos konferenciją. Ir Hovaso trobelėje esančią liudytoją.

– Iska Peler, – perskaitė balsu. – Australė. Yra Hovaso kalnų trobelėje. Ką manai? Ar ji ką nors matė?

Lavonas vos beapvertė liežuvį:

– Policija. Trobelėje policija.

– Žinau. Laikraščiuose parašyta. Vienas tyrėjas.

– Jie ten. Policija išsinuomojo trobelę.

– Tikrai? – jis pažvelgė į lavoną. Policija paspendė spąstus? Ar šis priešais jį sėdintis niekšas bando *padėti* išsaugoti jo apgailėtiną kailį? Ši mintis siutino. Bet, ko gero, ta moteris kažką matė, kitaip jos nebūtų atsigabenę net iš pačios Australijos. Jis čiupo žarsteklį.

– Jėzau, kaip tu smirdi. Prikrovei į kelnes?

Lavono galva vėl nusviro.

Akivaizdu, kad jis čia gyveno. Stalčiuose gulėjo keli asmeniniai daiktai. Laiškas. Keli įrankiai. Kelios senos šeimos nuotraukos. Pasas. Lyg būtų ruošęsis bėgti, sprukti kur nors kitur. Pasirinkti sau pragaru kokią kitą vietą, kur galėtų atgailauti už savo nuodėmes. Nors šmėstelėjo mintis, kad gal šis lavonas ir nebuvo kaltas dėl viso įvykdyto blogio. Juk turi būti ribos, kai neatlaikęs skausmo žmogus ima kalbėti.

Dar kartą pažiūrėjo į telefoną. Šūdas, nėra ryšio!

O koks dvokas! Reikėjo pakabinti jį sandėliuke, kad padžiūtų. Juk taip daroma su rūkyta mėsa.

*

Kaja nuėjo į miegamąjį, o Haris tikėjosi, kad jai pavyks numigti, kol prasidės jos pamaina.

Kolka įsipylė kavos sau ir įpylė Hariui.

– Ačiū, – padėkojo šis, spoksodamas į tamsą.

– Medinės slidės, – tarė Kolka, stovėdamas prie židinio ir įdėmiai apžiūrėdamas Hario slides.

– Tėvo, – paaiškino Haris.

Opsale, rūsyje, rado slidinėjimo įrangą. Slidžių lazdos naujos ir nulietos iš kažkokio metalo, kuris atrodė lengvesnis už orą. Hariui dingtelėjo, kad gal jos pripildytos helio. Bet slidės – senovinės, plačios, pritaikytos šliuožti kalnuose.

– Kai buvau vaikas, per kiekvienas Velykas vykdavome į senelio namuką Lešoje. Ten yra viršūnė, į kurią tėtis visada norėdavo užlipti. Todėl kaskart sakydavo man ir mano sesei, kad ten, viršuje, yra kioskas, kuriame parduodama pepsikola, o šį gėrimą Sėsė be galo mėgo. Taigi dar pora žingsnių, o jau tada...

Kolka linktelėjo galva ir perbraukė ranka per baltų slidžių apačią. Haris gurkštelėjo šviežios kavos.

– Sėsė iki kitų Velykų visada pamiršdavo tą nuvalkiotą triuką. Ir aš troškau būti toks užmaršus. Bet prisimenu viską, ko mane mokė tėtis. Kaip elgtis kalnuose, kaip naudotis gamta vietoj kompaso ir kaip išlikti gyvam, jeigu įvyktų sniego griūtis. Galiu iš eilės išvardyti Norvegijos karalius, kinų dinastijas ir Amerikos prezidentus.

– Geros slidės, – pagyrė Kolka.

– Šiek tiek per trumpos.

Kolka atsisėdo prie lango kitame kambario gale.

– Taip, žmogus nesitiki, kad vieną dieną tėvo slidės tau taps per trumpos.

Haris laukė. Laukė. Ir sulaukė.

– Man ji pasirodė tokia graži, – pradėjo Kolka. – Pamaniau, kad ir aš jai patinku. Juokinga. Tik uždėjau ranką jai ant krūtinės. Ji nesipriešino. Turbūt buvo persigandusi.

Haris atsispyrė norui išeiti iš kambario.

– Tu teisus, – kalbėjo toliau Kolka. – Esam ištikimi tiems, kurie ištraukė mus iš šiukšlyno. Nors ir jaučiamės išnaudojami. Bet ką daryti? Tenka pasirinkti, į kurią pusę stoti.

Supratęs, kad tai viskas, Haris atsistojo ir nuėjo į virtuvę. Apžiūrėjo visas spinteles, bergždžiai ieškodamas to, ko žinojo čia vis tiek nerasiąs, tiesiog desperatiškai bandydamas pabėgti nuo riksmo galvoje: „Nors vieną stikliuką!“

*

Tai buvo jo šansas. Vienintelis. Vaiduoklis atrišo pančius, pakėlė – keikdamasis, kad jis prasmirdęs šūdu, – ir nuvilko į vonią, kur numetė ant grindų ir atsuko vandenį. Dar minutėlę prie jo pastovėjo, bandydamas kažkam paskambinti mobiliuoju, nusikeikė, kad nėra ryšio, ir sugrįžo į svetainę, iš kur, regis, pabandė dar kartą.

Jam norėjosi verkti. Atsibeldė čionai, kad pasislėptų, kad niekas jo nesurastų. Įsikūrė seniai nebenaudojamoje Turistų asociacijos trobelėje. Atsigabeno tik būtiniausius daiktus. Tarp prarajų jautėsi saugus. Saugus nuo vaiduoklio. Neišriedėjo nė ašarėlė. Nes kai vanduo ėmė sunktis per drabužius, atmirkydamas prie nugaros prilipusius raudonų flanelinių marškinių skutelius, jam toptelėjo, kad tai jo šansas. Kelnių kišenėje yra mobilusis, o kelnės guli ant kėdės prie kriauklės.

Jis pabandė atsistoti, bet kojos neklausė. Tiek to, juk iki kėdės vos vienas metras. Nudegusiomis rankomis atsirėmė į grindis ir, nepasiduodamas skausmui, pasislinko į priekį; girdėjo, kaip sproginėja nudegimų pūslės, užuodė apanglėjusios odos smarvę, bet prišliaužė prie kėdės ir ėmė grabalioti po ki-

šenes, ieškodamas telefono. Telefonas veikė, ryšys buvo geras. Jis buvo įsirašęs policininko telefono numerį, vien tam, kad atpažintų jo skambučius.

Paspaudė „Skambinti". Atrodė, kad pauzės tarp numerio skaitmenų trunka ištisą amžinybę. Vienintelė galimybė. Per tekantį vandenį vaiduoklis jo neišgirs. Štai! Pasigirdo policininko balsas. Nutraukė jo kalbą kimiu šnabždesiu, bet balsas kaip niekur nieko kalbėjo toliau. Ir tada jis suprato, kad kalbasi su atsakikliu. Palaukė, kol balsas nutils, dar tvirčiau suspaudė telefoną, pajuto, kaip nuo rankos nusilupa oda, bet telefono nepaleido. Nevalia paleisti. Reikia palikti žinutę apie... dėl Dievo meilės, nutilk, nagi, pyppyppyp!..

Neišgirdo, kaip jis įėjo – tekantis dušo vanduo nustelbė jo tylius žingsnius. Telefonas buvo ištrauktas iš rankos, ir jis dar spėjo pamatyti, kaip link jo artėja slidininko batas.

Kai atgavo sąmonę, vyras stovėjo prie jo ir atidžiai tyrinėjo telefoną.

– Tai taviškis veikia?

Vyras išėjo iš vonios ir surinko numerį. Viską nustelbė tekančio vandens šniokštimas. Bet netrukus kankintojas sugrįžo.

– Vykstame į kelionę. Tik mudu, – pasakė su netikėtai pagerėjusia nuotaika. Vienoje rankoje laikė pasą. Jo pasą. Kitoje – iš jo įrankių dėžės išimtas plokščias reples.

– Plačiai išsižiok.

Jis nurijo seiles. Viešpatie Dieve, pasigailėk.

– Kartoju: plačiai išsižiok!

– Pasigailėk. Prisiekiu, viską tau pasakiau... – bet daugiau nespėjo nieko ištarti, nes ranka griebė jam už gerklės ir pridusino. Kurį laiką dar bandė kovoti. O tada ištryško ašaros. Ir teko plačiai išsižioti.

Bjornas Holmas ir Beatė Len stovėjo prie plieninio laboratorijos stalo ir ryškioje lempos šviesoje apžiūrinėjo tamsiai mėlynas slidininko kelnes.

– Čia tikrai spermos dėmė, – įvertino Beatė.

– Tiksliau, spermos dryžis, – pataisė Bjornas. – Pažiūrėk į gumą ties juosmeniu.

– Per maža, kad būtų ejakuliacija. Panašu, kad sujaudintas drėgnas penis trynėsi į užpakalį to, kuris mūvėjo slidininko kelnes. Sakei, Brunas homoseksualus?

– Taip, bet jis teigia nemūvėjęs jų nuo tada, kai paskolino Adelei.

– Tada įtarčiau, kad matome spermos dėmes, būdingas išprievartavimui. Bjornai, reikia tas kelnes nusiųsti, kad ištirtų DNR.

– Sutinku. Ką manai apie tai? – Holmas parodė į melsvas ligoninės kelnes, kurių užpakalinės kišenės buvo nuzulintos ir dėmėtos.

– Kas čia?

– Neišsiskalbė. Jau patikrinau: tai nonilfenolinė medžiaga, vadinama fosfosilikatu. Ji įeina į automobiliams valyti skirtų priemonių ir kitų dalykų sudėtį.

– Matyt, ant jos sėdėjo.

– Ne tik sėdėjo – medžiaga giliai įsigėrusi į audinį, lyg būtų įtrinta. Smarkiai. Šitaip, – Bjornas ėmė kraipyti klubus pirmyn ir atgal.

– Aišku. Turi versijų, kodėl?

Beatė nusiėmė akinius ir žiūrėjo į Holmą, kuris dėliojo lūpas, bandydamas išreikšti tai, ką sugalvoja ir tuoj pat atmeta smegenys.

– Dulkinimasis nenusirengus?

– Taip, – su palengvėjimu pratarė Holmas.

– Aišku. O kur ir kada ligoninėje nedirbanti moteris vilki ligoninės apdarus ir taip apsirengusi dulkinasi ant fosfosilikato?

– Taigi aišku, – tarė Bjornas. – Per naktinį pasimatymą apleistoje fosfosilikato gamykloje.

*

Debesys prasisklaidė, ir viską užliejo magiška mėlyna šviesa, kurioje švytėjo net šešėliai, sustingę tarsi momentinėje nuotraukoje.

Kolka nuėjo miegoti, bet Haris nujautė, kad suomis guli lovoje atsimerkęs ir įsitempęs.

Kaja rymojo prie lango ir žiūrėjo į lauką. Vilkėjo savo baltą megztuką aukšta apykakle, nes jie šildėsi tik elektriniais šildytuvais. Buvo susitarę krosnies ir židinio dažnai nekurti: juk gali pasirodyti įtartina, kodėl kiaurą parą iš kamino virsta dūmai, jei trobelėje apsistojo tik pora žmonių.

– Jei pasiilgai žvaigždėto Honkongo dangaus, pažvelk į lauką, – pasiūlė Kaja.

– Neprisimenu, kad būčiau ten matęs žvaigždėtą dangų, – prisidegdamas cigaretę atsiliepė Haris.

– Negi nieko iš Honkongo nepasiilgsti?

– Li Juano stiklinių makaronų. Kas dieną.

– Ar myli mane? – rišdamasi plaukus elastine gumele paklausė Kaja tylesniu balsu ir įdėmiai pažvelgė į Harį.

Haris pabandė suvokti savo jausmus:

– Šiuo momentu ne.

Kaja nustebusi nusijuokė:

– Šiuo momentu ne? Kaip suprasti?

– Kad ta mano dalis būnant čia yra išjungta.

Kaja papurtė galvą:

– Tu trenktas, Hūle.

– Dėl šito, – kreivai šypsodamasis pritarė Haris, – jokių abejonių nekyla.

– O kai baigsime šį darbą po... – Kaja dirstelėjo į laikrodį, – maždaug po dešimties valandų?

– Gal tada vėl tave mylėsiu, – pasakė Haris ir padėjo ranką ant stalo šalia jos rankos. – O gal ir anksčiau.

Moteris pažvelgė į jųdviejų rankas. Pamatė, kaip skiriasi jų dydis. Kad jos ranka yra dailesnė. Kad jo gerokai blyškesnė ir grubi, su plaštakos viršuje išsiraizgiusiomis storomis gyslomis.

– Tai vis dėlto gali pasijusti įsimylėjęs dar darbui nesibaigus, ar ne? – Kaja uždėjo ranką jam ant rankos.

– Turiu omeny, darbas gali baigtis anksčiau nei po dešimties valandų.

Ji atitraukė ranką.

Haris pažvelgė į ją su nuostaba.

– Aš tik turėjau galvoje...

– Klausyk!

Haris sulaikė kvėpavimą ir įsiklausė. Bet nieko neišgirdo.

– Kas čia buvo?

– Atrodo, automobilis, – pasakė Kaja ir pažvelgė pro langą. – Kaip manai?

– Vargu. Iki artimiausio išvažiuojamo kelio yra daugiau nei dešimt kilometrų. O gal sraigtasparnis? Arba sniegaeigis?

– Arba mano įaudrinta vaizduotė, – atsiduso Kaja. – Jau nutilo. Bet, matyt, nieko čia ir nebuvo. Atleisk, bet kai ko nors bijau, galiu tapti šiek tiek per jautri ir...

– Ne, – paprieštaravo Haris ir išsitraukė revolverį, – tu adekvačiai baiminga ir adekvačiai jautri. Nusakyk, ką girdėjai, – jis atsistojo ir nuėjo prie kito lango.

– Nieko, juk sakau!

Haris pravėrė langą.

– Tavo klausa geresnė nei mano. Paklausyk už mus abu.

Abu sėdėjo klausydamiesi tylos. Minutės bėgo.

– Hari...

– Ššš.

– Atsisėsk prie manęs, Hari.

– Jis čia, – atsakė Haris pusbalsiu, tarsi kalbėdamasis su savimi, – jis čia pat.

– Hari, dabar jau tu per daug jautrus pasi...

Pasigirdo duslus dundesys. Garsas buvo tylus, lėtas, grumantis, primenantis tolimą griaustinį. Bet Haris suprato, kad, esant minus septyniems ir giedram dangui, beveik niekada negriaudėja.

Jis sulaikė kvėpavimą.

Ir tada vėl išgirdo. Dar vieną griausmą, šiek tiek kitokį, bet žemų dažnių, lyg iš bosinio garsiakalbio sklistų garso bangos; garso bangos, kurios stumia orą ir yra fiziškai jaučiamos. Kartą jau buvo girdėjęs tą garsą ir žinojo, kad niekada jo nepamirš.

– Griūtis! – suriko Haris ir nuskuodė link Kolkos miegamojo, kuris buvo į kalno pusę. – Griūtis!

Miegamojo durys atsivėrė, ir pasirodė nėmaž neapsnūdęs Kolka. Jie pajuto, kaip dreba žemė. Griūtis tikriausiai milžiniška. Haris žinojo, kad trobelė turi pamatus ir rūsį, bet sumojo, kad iki ten nusigauti nebepavyks. Kolkai už nugaros pažiro šukės, nes milžiniškos lavinos stumiama oro masė išgrūdo miegamojo lango stiklą.

– Duokš ranką! – per griausmą dar spėjo surikti Haris ir ištiesė vieną ranką Kajai, kitą – Kolkai. Išvydo, kaip abu atbloškiami link jo, mat sniego lavina išsiurbė iš trobelės visą orą, tarsi iš pradžių būtų iškvėpusi, o paskui vėl įkvėpusi. Pajuto, kaip ranką tvirtai sugniaužia Kolka, ir belaukiant, kol tai padarys Kaja, į trobelę rėžėsi sniego siena.

58 skyrius
Sniegas

Stojo spengianti tyla ir aklina tamsa. Haris mėgino pajudėti. Veltui. Kūnas buvo kaip sugipsuotas – neįmanoma pakrutinti nė piršto. Jis nevalingai spėjo padaryti tai, ko mokė tėvas: taip pridengė ranka veidą, kad liko nedidelė ertmė. Tik neaišku, ar toje ertmėje yra oro. Jis negalėjo įkvėpti. Ir iš karto suprato kodėl. Šarvuota širdis. Kitados Ulavas Hūlė paaiškino: kai sniegas smarkiai užspaudžia krūtinės ląstą ir diafragmą, plaučiai negali išsiplėsti. Vadinasi, deguonies liko tik kraujyje, gal litras, o normaliomis sąlygomis jo sunaudoji apie 0,25 litro per minutę, taigi gyventi liko daugių daugiausia keturios minutės. Apėmė panika: reikia oro, reikia kvėpuoti! Haris įtempė raumenis, bet sniegas lyg smauglys tik dar labiau sugniaužė savo glėbyje. Jis suvokė, kad reikia ne panikuoti, o galvoti. Tučtuojau. Išorinis pasaulis liovėsi egzistavęs – nebeliko nei laiko, nei traukos jėgos, nei temperatūros. Haris nesusigaudė, kur viršus, kur apačia, ar ilgai jie įkalinti sniege. Į galvą šovė dar vienas išganingas tėvo pamokymas. Reikia išsiaiškinti, kokia tavo padėtis, o tam turi išleisti ant lūpų truputį seilių ir pajusti, kokia kryptimi jos teka per veidą. Jis perbraukė liežuviu gomurį. Žinoma, burna išdžiūvusi iš baimės. Prasižiojo ir ant veido uždėtos rankos pirštu įsikrapštė į burną sniego. Pakramtė, vėl išsižiojo ir leido ištirpusiam sniegui ištekėti. Kai į nosiaskyles pateko vandens, vėl supanikavo ir krūptelėjo. Užsičiaupė ir dar kartą purkštelėjo vandenį lauk. Išpūtė plaučiuose likusį orą. Vis vien tuoj teks mirti.

Vanduo leido suprasti, kad jis – aukštyn kojom, o krūptelėjimas – kad tikriausiai gali šiek tiek pajudėti. Todėl pabandė krustelėti dar kartą, įtempė visus raumenis ir pajuto, kad sniegas šiek tiek pasiduoda. Šiek tiek. Ar tiek, kad pavyktų atlaisvinti širdies šarvus? Įkvėpė. Gavo šiek tiek oro. Nepakankamai. Tikriausiai smegenims jau trūksta deguonies, bet dar

gali aiškiai atgaminti, ko per tas velykines išvykas į Lešą mokė tėvas. Kai po sniegu lieka šiek tiek oro, miršti, kai baigiasi deguonis. Kita ranka apčiuopė kažką kieto, kažką panašaus į geležines groteles. Ulavas Hülė: „Sniege tu esi lyg ryklys – jei nejudėsi, žūsi. Net jei sniegas pakankamai purus ir pro jį dar patenka truputis oro, nuo kvėpavimo ir kūno šilumos aplink tave netrukus susiformuos sandarus ledo sluoksnis, nebeįleidžiantis deguonies ir nebeišleidžiantis tavo iškvėpto anglies dvideginio. Vadinasi, pats sau pasidarai ledo karstą, kuriame uždusi. Ar supratai?“

„Taip tėti, bet nesijaudink, juk čia Leša, o ne Himalajai.“

Mamos juokas iš virtuvės.

Haris suprato, kad visas namelio vidus priverstas sniego. Ir kad viršuje yra stogas. O ant jo tikriausiai dar daugiau sniego. Išeities nėra. Laikas bėga. Ir netrukus sustos.

*

Jis meldėsi, kad daugiau neprabustų. Kad dar kartą netekęs sąmonės jos nebeatgautų. Kabėjo žemyn galva. Ji taip tvinkčiojo, kad atrodė, tuoj sprogs. Regis, į ją suplūdo visas kraujas.

Pabudo nuo sniegaeigio ūžimo.

Stengėsi nejudėti. Iš pradžių dar muistėsi, įtempė visus raumenis, bandė išsilaisvinti. Bet netrukus pasidavė. Ne dėl to, kad į blauzdas buvo įverti kabliai mėsai kabinti, – kojų jau seniai nejautė. Dėl garso. Dėl plyštančių audinių, trūkinėjančių sausgyslių ir raumenų garso, kai jis mėgindavo pasisukti ir nusitraukti girgždančią grandinę, pritvirtintą po sandėliuko stogu.

Spoksojo į negyvas elnio akis; žvėris kabėjo šalia jo, pakabintas už užpakalinių kojų. Atrodė, lyg būtų sustingęs šokdamas, į priekį atkištais ragais. Elnią jis nušovė brakonieriaudamas. Tuo pačiu ginklu, kuriuo kitados nušovė ją.

Išgirdo sniegu graudulingai atgirgždančius žingsnius. Atsivėrė durys, į vidų krito mėnesiena. Jis sugrįžo. Vaiduoklis. Keisčiausia, kad tik dabar, žiūrėdamas žemyn galva, galutinai tuo įsitikino.

– Čia tikrai tu, – sušnabždėjo. Kaip keista kalbėti be priekinių dantų. – Čia tikrai tu. Ar ne?

Vyras priėjo iš už nugaros ir atrišo jam rankas.

– Ar... ar gali man atleisti, vaikeli?

– Pasirengęs keliauti?

– Juk nužudei juos visus?

– Taip, – atsakė vaiduoklis, – eime.

*

Haris rausė dešine ranka. Link kairės rankos, kuri buvo prispausta prie kažkokių neaiškių geležinių grotelių. Viena smegenų dalis sakė: užstrigai, ir tai tik beviltiškos lenktynės su laiku, su sekundėmis, nes kiekvienas įkvėpimas tik priartina mirtį. Viskas, ką bandai padaryti, tik pailgins tavo kančias, pratęs tai, kas neišvengiama. Kitas balsas tikino, kad geriau mirti nusivylus, nei apatiškam.

Galų gale jam pavyko dešine ranka pasiekti kairę ir pirštais perbraukti per tas geležines groteles. Abiem rankomis įsirėmė ir bandė stumtelti, bet grotelės nepajudėjo. Vėl tapo sunku kvėpuoti, sniegas ima ledėti, tad karstas netrukus bus gatavas. Užėjo svaigulys ir praėjo, bet Haris suprato, kad tai pirmas požymis, jog trūksta deguonies. Netrukus apims snaudulys ir išsijungs smegenys – ląstelė po ląstelės, kaip baigiantis sezonui uždaromi viešbučio kambariai. Ir tada Haris pajuto tai, ko niekada dar nebuvo patyręs netgi baisiausiomis naktimis Čungkinge – užvaldžiusią vienatvę. Paskutinę valios kibirkštėlę užgesino ne artėjančios mirties neišvengiamumas, bet su-

vokimas, kad teks mirti čia, vienam, be mylimų žmonių – be tėvo, Sėsės, Olego, Rakelės...

Apėmė snaudulys. Haris liovėsi kasęs. Nors ir žinojo, kad tai reiškia mirtį. Gundantį, viliojantį mirties glėbį. Kam priešintis, kam kovoti, kam rinktis skausmą, jeigu gali pasiduoti? Kam rinktis tai, ko iki šiol nesirinkdavo? Jis užsimerkė.

Palaukė.

Grotelės.

Matyt, čia židinio grotelės. Židinys. Kaminas. Mūrinis. Jeigu kas nors ir atlaikė griūtį, jeigu ir yra kokia vieta, į kurią nepateko sniegas, tai – kaminas.

Jis dar kartą prisispaudė prie grotelių. Jos nepajudėjo nė per milimetrą. Pirštais įsikibo į jas. Bejėgis, apimtas nevilties.

Taip buvo lemta. Tai – galas. Deguonies stokojančios smegenys dar suprato, kad mintis apie kaminą gana logiška, bet jis susitaikė su likimu. Leido saldžiam šiltam miegui jį apgobti. Apsvaigimas. Laisvė.

Pirštai nuslydo grotelėmis. Užčiuopė kažką sunkaus, kieto. Slidžių galai. Tėvo slidžių. Nesipriešino šiai minčiai. Šitaip, uždėjęs ranką ant tėvo slidžių, nesijaus toks vienišas. Kartu, vienu metu, juodu įžengs į mirties karalystę. Kartu nusileis nuo paskutinio skardžio.

*

Mikaelis Belmanas žiūrėjo į tai, kas buvo prieš juos. Tiksliau, į tai, ko prieš juos nebebuvo. Nes tiesiog nebebuvo. Trobelės nebeliko. Iš sniego apkaso ji atrodė lyg mažas piešinukas ant didžiulio balto popieriaus lapo. Belmaną pažadino dundesys ir grumėjimas tolumoje. Kai prisidėjo prie akių žiūronus, viskas buvo nutilę, išskyrus tolimą pavėluotą aidą, atsimušantį nuo Halingskarveto kalnų grandinės. Belmanas įtemptai stebeilijo

pro žiūronus, kol ėmė ašaroti akys, atidžiai tyrinėjo baltą plotą. Atrodo, lyg piešinį iš lapo kažkas būtų ištrynęs trintuku. Jo neliko, tik rami ir nekalta baltuma. Protu nesuvokiama. Trobelė paprasčiausiai dingo.

Vyrai šoko ant slidžių ir per aštuonias minutes nusigavo iki tos vietos, kur įvyko sniego griūtis. Tiksliau, per aštuonias minutes ir aštuoniolika sekundžių. Belmanas užfiksavo laiką. Nes jis – policininkas.

– Jėzau, griūtis sniegu padengė mažiausiai *kvadratinį kilometrą*, – išgirdo šūksnį už nugaros ir pamatė sniegu švysčiojančias silpnas geltonas prožektorių šviesteles.

Trakštelėjo radijo stotelė:

– Gelbėtojai sako, kad sraigtasparnis atskris po trisdešimties minučių. Ryšys baigtas.

Nespės, pagalvojo Belmanas. Buvo skaitęs, kad praėjus pusvalandžiui po sniego griūties tikimybė rasti gyvų lygi vienam iš trijų. O jei sraigtasparnis ir atskris, ką, po šimts, jie darys? Sukiš į sniegą savo zondus ir bandys aptikti trobelės liekanas?

– Ačiū, ryšys baigtas.

Erdalis atsistojo šalia jo.

– Mums pasisekė! Olyje yra du specialiai dresuoti šunys. Juos dabar gabena į Ustaosetą. Ustaoseto lensmano Kronglio arba nėra namie, arba jis nekelia ragelio, bet viešbutyje radome žmogų, turintį sniegaeigį ir galintį čia atvežti šunis, – Erdalis pliaukšėjo rankomis, kad nesušaltų.

Belmanas pasižiūrėjo į po kojomis plytintį sniegą. Kažkur tenai guli Kaja.

– Ar dažnai čia vyksta sniego griūtys?

– Kas dešimt metų, – atsakė Erdalis.

Belmanas ėmė suptis ant kulnų. Milanas vadovavo kitiems; vyrai pasiskirstė grupelėmis ir slidėmis arba slidžių lazdomis badė sniegą.

– O gelbėtojų šunys?

– Bus po keturiasdešimties minučių.

Belmanas palinksėjo galva. Aišku, kad iš šunų nebus jokios naudos. Kol juos atgabens, nuo griūties bus praėjusi beveik valanda.

Kai jie imsis darbo, tikimybė, kad kas nors išgyveno, bus mažesnė nei dešimt procentų. O po pusantros valandos ji bus lygi nuliui.

*

Kelionė prasidėjo. Jis vairavo sniegaeigį. Link jo artėjo ir šviesos, ir tamsa – lyg deimantais nusėtas dangus būtų atsivėręs ir kviestų į savo glėbį. Už jo ant sniego stovi vyras, vaiduoklis, ir per optinį šautuvo taikiklį taikosi į jo nudegintą, apanglėjusią ir pūslėtą nugarą. Bet dabar jo nepasieks jokia kulka, jis išsilaisvino, važiuoja ten, kur yra jo vieta, kur visada buvo jo vieta. Ten, kur išvyko ji – ta pačia kryptimi. Jis laisvas ir, jeigu dabar galėtų pajudinti rankas ar kojas, atsistotų virš sėdynės, spustelėtų akceleratorių ir visu greičiu nurūktų tolyn. Džiūgavo, keliaudamas į žvaigždėtą dangų.

59 skyrius
Palaidoti

Haris paniro į sapnus, prisiminimus ir nerišlias mintis. Viskas puiku. Išskyrus balsą, kuris nesiliauja kartojęs tą patį. Tėvo balsą:

– ...galų gale taip kraujavai, kad tie dičkiai pabūgę dėjo į kojas.

Stengėsi tą balsą ištrinti, išgirsti kokį nors kitą balsą. Bet ir kitas buvo Ulavo Hūlės:

– Bijojai tamsos, bet vis vien eidavai į ją.

Šūdas, šūdas, šūdas.

Haris atmerkė tamsai akis. Ėmė rangytis ir sukiotis apledėjusio sniego gniaužtuose. Pabandė spirti. Pakapstė sniegą prie grotelių. Atsirado šiek tiek daugiau vietos. Užčiuopė grotelių kraštą. Mirti nevalia. Ulavas Hūlė turi išeiti pirmas, tai jo, kaip tėvo, priedermė! Turėdamas daugiau erdvės, rankomis ėmė mosikuoti lyg kastuvais. Pakišo rankas po židinio grotelėmis ir truktelėjo. Štai, šitaip! Jos pajudėjo. Dar kartą truktelėjo. Ir pagaliau pajuto. Orą. Pelenais dvokiantį, tvankų, bet vis vien – orą. Oro gurkšnį. Jis nustūmė sniegą. Ištiesė rankas ir pirštais apčiuopė kažką panašaus į polistireną. Čia, ko gero, nuodėgulys. Židinio grotelės sulaikė sniego griūtį, židinyje sniego nėra. Haris kasė toliau.

Dar po kelių minučių, o gal tik sekundžių jau gulėjo susirietęs erdviame židinyje ir kosėdamas pelenais traukė į plaučius orą.

Ir tada suprato iki šio momento galvojęs vien apie save.

Ėmė graibyti palei židinio kampą – ten, kur stovėjo tėvo slidės. Grabaliojo sniege tol, kol rado, ko ieškojęs. Slidžių lazdą. Čiupo už lazdos galo skridinuko ir įsitraukė glotnią lengvą metalinę slidžių lazdą į židinį. Apsuko, įsikišo tarp kojų, suspaudė ją abiem batais ir nutraukė skridinuką. Dabar turėjo beveik pusantro metro ietį.

Kaja ir Kolka turėtų būti netoli nuo jo. Mintyse nusibraižė schemą – tokią, kokias naudodavo nusikaltimo vietose ieškodami įkalčių, – ir pradėjo badyti. Dirbo skubiai, badė labai stipriai, suvokdamas visą riziką. Blogiausiu atveju galima išdurti jiems akį ar perdurti gerklę, tačiau bus labai gerai, jei ras tuodu vis dar kvėpuojančius. Bakstelėjo į kairę nuo ten, kur manė gulėjęs pats, ir pajuto, kad lazdos galiukas atsirėmė į kažką minkšto. Ištraukė lazdą, dar kartą atsargiai bakstelėjo, ir lazda vėl į kažką pataikė. Bandydamas ištraukti lazdą pajuto, kad ji užstrigo. Atleidęs kumštį suprato, kad lazdą kažkas

traukia. Tas kažkas laikė už lazdos galo ir timpčiojo ją pirmyn ir atgal, rodydamas gyvybės ženklus! Haris dar kartą patraukė lazdą, šį kartą kiek stipriau, bet tas kitas ją laikė neįtikėtinai tvirtai. Hariui reikėjo ištraukti lazdą, kad ji nekliudytų kasti, todėl įkišo ranką į kilpą riešui ir netgi tada prireikė visų jėgų, kad ją ištrauktų.

Haris gulėjo ir galvojo, kodėl dar nepadėjo lazdos ir nepradėjo kasti. Staiga suprato kodėl. Akimirką dvejojo. Tada vėl ėmė badyti sniegą, tik šį kartą dešinėje pusėje. Ketvirtą kartą bakstelėjus lazda atsirėmė į kažką minkšto. Kažkas kilojasi? Pilvas? Haris prilaikė lazdą pirštų galais, bandydamas pajusti menkiausią judesį. Jei žmogus kvėpuoja, pilvas turėtų kilotis, bet jokio judesio nebuvo.

Atrodo, apsispręsti neturėtų būti sunku. Tasai, kurį aptiko pirmą, yra arčiau, be to, rodo gyvybės ženklus. Gelbėk tą, kurį dar gali išgelbėti. Haris puolė ant kelių ir ėmė kaip pakvaišęs kasti. Prie antro surastojo.

Kai pasiekė kūną, pirštai jau buvo nutirpę, todėl atgaiia ranka patikrino, ar čia vilna. Megztinis. Baltas megztinis. Haris užčiuopė petį, nužėrė sniegą, išlaisvino ranką ir per išraustą ertmę ištraukė gyvybės ženklų neberodantį kūną. Moters plaukai užkrito Hariui ant veido, jie vis dar kvepėjo Kaja. Haris šiaip ne taip įtempė jos galvą ir liemenį į židinį ir pabandė kakle užčiuopti pulsą. Tačiau jo pirštų galiukai buvo kaip cementiniai. Tada prikišo veidą Kajai prie nosies, bet kvėpavimo nepajuto. Pražiodė ją, patikrino, ar liežuvis neužtveria kvėpavimo takų, įkvėpė oro ir pūstelėjo jai į burną. Dar kartą įkvėpė oro, sutramdė kosulį, kai pelenai sukuteno gerklę, ir vėl įpūtė jo moteriai. Ir trečią kartą. Ėmė skaičiuoti: keturi, penki, šeši, septyni. Pradėjo svaigti galva; Haris prisiminė, kaip būdamas dar mažas Lešos namelyje bandė įpūsti žarijas ir kaip juokėsi tėvas, kai Haris nuo ugnies nusvirduliavo apsvaigęs, beveik alpdamas. Bet būtina tęsti, nes tikimybė ją atgaivinti mažėja sulig kiekviena sekunde.

Pasilenkęs įpūsti oro dvyliktą kartą, prie veido pajuto šiltą oro dvelktelėjimą. Jis sulaikė kvėpavimą, laukė, nedrįsdamas patikėti, kad tai tiesa. Šiltas oro dvelktelėjimas dingo. Bet ir vėl atsirado. Kaja kvėpuoja! Tą pačią akimirką moters kūnas trūktelėjo, ji užsikosėjo. O tada Haris išgirdo silpnutį jos balsą:

– Hari, čia tu?

– Aš.

– Kur... Nematau.

– Viskas gerai. Mes židinyje.

Tyla.

– Ką darai?

– Bandau atkasti Jusį.

Kai prie židinio atkasė Kolkos galvą, Haris buvo praradęs laiko nuovoką. Akivaizdu tik tai, kad Jusiui buvo per vėlu. Haris uždegė degtuką ir, prieš liepsnelei užgęstant, spėjo pamatyti dideles stiklines Jusio akis.

– Jis mirė.

– Negalėjai padaryti burna į burną?..

– Ne.

– Kas toliau? – silpnai, tyliai sušnabždėjo Kaja.

– Turime iš čia ištrūkti, – ieškodamas Kajos rankos pasakė Haris, o suradęs ją suspaudė.

– O gal tiesiog palaukime, kol mus ras?

– Ne.

– Degtukas, – sušnabždėjo ji.

Haris neatsakė.

– Jis greitai užgeso, – kalbėjo Kaja. – Čia irgi trūksta oro. Visas namelis palaidotas po sniegu. Todėl ir nenori jo gaivinti, ar ne? Net ir mudviem trūksta oro. Hari...

Haris atsistojo, pabandė išlįsti pro kaminą, bet šis buvo per siauras, todėl užstrigo pečiai. Jis vėl atsitūpė, nulaužė abu slidžių lazdos galus – liko tik tuščiaviduris metalinis vamzdelis, įkišo jį į kaminą ir vėl atsistojo, tik šį kartą – iškėlęs virš

galvos rankas. Šiek tiek geriau. Pasireiškė klaustrofobija, bet iš karto praėjo – lyg kūnas suvoktų, kad nelogiškos baimės dabar yra per didelė prabanga. Haris prie vienos židinio sienos priglaudė nugarą, o į kitą įsispyrė kojomis. Gėlė šlaunų raumenis, kvėpavimas virto šnopavimu, vėl ėmė svaigti galva. Bet vis tiek kopė į viršų: viena koja aukštyn, prisispaudimas, kita koja aukštyn... Kuo aukščiau lipo, tuo karščiau darėsi, ir Haris suprato, kad pakilęs šiltas oras neturi pro kur išeiti. Suprato ir tai, kad jeigu prieš griūtį būtų uždegę ugnį, jau seniai būtų uždusę arba nusinuodiję smalkėmis. Taigi per šį nelaimingą atsitikimą jiems nusišypsojo laimė. Tik ar ta griūtis – tikrai nelaimingas atsitikimas? Dundesys, kurį girdėjo...

Lazda į kažką atsitrenkė. Haris ropštėsi toliau. Laisva ranka pagrabaliojo. Užčiuopė geležines groteles. Tokios dedamos ant kaminų, kad į juos neįkristų voveraitės ir kiti gyvūnėliai. Perbraukė pirštu jų kraštą. Įcementuotos. Šūdas!

Išgirdo slopų Kajos balsą:

– Hari, man svaigsta galva.

– Giliai įkvėpk.

Iškišo vamzdelį pro smulkias geležines groteles.

Kitoje pusėje sniego nėra!

Susijaudinęs stumtelėjo vamzdelį aukščiau ir beveik nebejautė, kaip abi šlaunis degina pieno rūgštis. Nusivylė, nes vamzdelis įsirėmė į kažką kieto. Stogelis virš kamino. Kaip galėjo pamiršti, kad nuo sniego ir lietaus trobelės kaminas apsaugomas dailiu juodu metaliniu stogeliu. Pabaksnojo, kol vamzdelis pralindo įstrižai pro stogelio kraštą, ir pajuto tvirtai prišalusią sniego masę – kietesnę nei trobelėje. Bet gal taip tik atrodo, nes sniegas lenda į tuščiavidurį vamzdelį. Haris tikėjosi, kad dar centimetrą pastūmęs pagaliau pajus, kad pasipriešinimas mažėja ir jis praduria sniego plutą. Tada išpūstų iš savo milžiniško šiaudo sniegą ir įleistų oro – šviežio, gyvybę teikiančio oro. Paskui pakeltų Kają ir leistų jai įkvėpti gyvybės. Bet nepradūrė. Apatiniu lazdos galu jau lietė groteles, tačiau

nieko nepasiekė. Vis tiek bandė – siurbtelėjo iš visų jėgų, bet į burną pateko sauso šalto sniego, o vamzdelis liko užsikišęs. Haris nebeišlaikė spaudimo ir nuslydo. Riktelėjo, ištiesė rankas ir kojas, pajuto, kaip nuo delnų nusilupa oda, ir nuslydo dar žemiau. Abiem kojomis nusileido ant Kajos.

– Sveika? – paklausė.

– Taip, – gailiai sudejavo Kaja, – o tu? Blogos naujienos?

– Taip, – prišliaužė prie jos Haris.

– Ką? Tu manęs nebemyli?

Haris prunkštelėjo ir prisitraukė Kają prie savęs.

– Nea, myliu.

Pajuto ant Kajos skruostų karštas ašaras ir išgirdo ją šnabždant:

– Gal susituokime?

– Taip, žinoma, – atsakė suprasdamas, kad nebesuvokia, ką kalba.

Kaja tyliai nusijuokė:

– Kol mirtis mus išskirs.

Haris pajuto jos kūno šilumą. Ir kažką kieto. Dėklą su jos tarnybiniu ginklu. Paleido ją ir puolė prie Kolkos. Juste juto jo į marmurą sustingusio veido šaltį. Pridėjo ranką mirusiajam prie kaklo ir per sniegą kišo ją vis gilyn palei kūną.

– Ką darai? – tyliai paklausė Kaja.

– Paimsiu Jusio pistoletą.

Išgirdo, kaip Kaja sulaikė kvapą. Pajuto jos ranką sau ant nugaros, nedrąsų prisilietimą – lyg mažo pasimetusio gyvūnėlio.

– Ne, – sušnabždėjo ji, – nedaryk to... tik ne šitaip... tiesiog užmikime... Kartu.

Hario spėjimas pasitvirtino. Jusis Kolka nuėjo miegoti ginkluotas. Atsegė perpetės spaudę, griebė pistoleto rankeną ir ištraukė jį iš sniego. Perbraukė pirštu vamzdį. Taikiklio nėra. Čia „Weilert". Atsistojo – per greitai, pajuto svaigulį, dar pamanė, kad reikia būti atsargiam. Ir viskas užtemo.

*

Belmanas stovėjo prie maždaug keturių metrų gylio duobės, kai išgirdo artėjantį gelbėtojų sraigtasparnio pupsėjimą – lyg kas greitai dulkintų kilimą. Jo vyrai dabar krovė į kuprines sniegą ir surišę kelnių diržus kėlė iš duobės.

– Langas! – šūktelėjo vienas iš duobės.

– Išdaužkit! – paliepė Milanas.

Tarkštelėjo stiklas.

– Dieve mano, prakeikimas... – išgirdo Belmanas. Ir suprato, kad Dievo šaukiamasi, kai žinios blogos.

– Numeskit slidžių lazdą...

Belmanas tylėdamas laukė. Ir sulaukė paaiškinimo:

– Sniegas. Sušiktas sniegas iki pat lubų.

Belmanas išgirdo šunų lojimą. Ir svarstė, kiek valandų prireiks, kol iš trobelės iškas visą sniegą. Tiksliau, kiek dienų.

*

Haris atsipeikėjo nuo baisaus skausmo žandikaulyje ir pajuto kakta tekant kažką šilto. Tikriausiai krisdamas susitrenkė galvą ir griuvo ant savo skilusio žandikaulio. Nuo skausmo ir atsigavo. Keisčiausia tai, kad tebestovi su pistoletu rankose. Pabandė įkvėpti oro, tačiau jo nebebuvo. Galvojo, ar užteks paskutiniam bandymui, bet ką dar jis galėtų daryti? Viskas paprasta, nėra iš ko rinktis. Haris įsikišo pistoletą į kišenę ir šnopuodamas ėmė lipti kaminu. Pasiekęs groteles kojomis įsispyrė į kamino šonus ir apčiuopė į sniegą vis dar įstrigusios metalinės lazdos galą. Lazda buvo šiek tiek platėjanti, platesnis galas buvo apačioje, todėl Haris įkišo į jį pistoleto vamzdį. Sulindo beveik du trečdaliai. Taigi ginklo vamzdis lygiagretus su slidinėjimo lazda. Ji tapo panaši į pusantro metro ilgio duslintuvą. Kulka neperšaus

daugiau nei pusantro metro sniego, bet kas, jeigu iki laisvės yra *labai nedaug*?

Kad pistoletas nepajudėtų nuo atatrankos ir neperšautų vamzdelio šono, Haris spaudė jį iš apačios. O tada iššovė. Dar. Ir dar kartą. Šioje hermetiškoje erdvėje garsas buvo kurtinantis, atrodė, kad sprogs ausų būgneliai. Haris keturis kartus iššovė ir pridėjęs lūpas prie vamzdelio siurbtelėjo.

Ir... įkvėpė oro.

Jis taip apstulbo, kad vos nenukrito. Dar kartą siurbtelėjo – atsargiai, kad neužgriūtų kulkų padarytas tunelis sniege. Iš vamzdelio ant liežuvio pateko šiek tiek sniego. Oras. Skonis toks švelnus ir tobulas lyg viskio su ledu.

60 skyrius
Nykštukai šaunūs

Rogeris Jendemas skuodė Karolio Jono gatve, kur šiuo metu kaip tik buvo atidaromos parduotuvės. Egertorgės aikštėje pažvelgė į raudoną „Freia" laikrodį ir pamatė, kad jau be trijų dešimt. Paspartino žingsnį.

Jį skubiai susitikti pakvietė Bentas Nordbiu – į pensiją išėjęs legendinis vyriausiasis redaktorius, o dabar valdybos narys ir šventyklos sargas.

Jendemas pasuko į dešinę, į Akerio gatvę, kur popierinės spaudos klestėjimo laikais buvo įsikūrusios didžiųjų laikraščių redakcijos. Paskui – į kairę link teismo rūmų ir vėl į dešinę, į Vaistinių gatvę, o tada gaudydamas kvapą įlėkė į „Stopp Pressen!". Atrodo, kad šios užeigos savininkai taip ir neapsisprendė – paversti ją sporto baru ar tradicine angliška alude. Gal taip elgėsi sąmoningai, siekdami, kad čia visi žurnalistai jaustųsi kaip namie. Ant sienų kabėjo nuotraukos iš laikraščių,

atspindinčios tai, kas per pastaruosius dvidešimt metų jaudino, piktino, džiugino ar sukrėtė tautą. Dauguma jų – sporto renginiai, įžymybės ir stichinės nelaimės. Ir keli politikai, priskirtini pastarosioms dviem kategorijoms.

Kadangi užeiga „Stopp Pressen!" buvo vos už kelių žingsnių nuo dviejų Akerio gatvėje likusių redakcijų, laikraščių *Verdens Gang* ir *Dagbladet* žurnalistams ji atstojo įstaigos valgyklą. Tačiau šiuo metu joje buvo tik pora žmonių. Už prekystalio stovėjo barmenas, o tolėliau, užeigos gilumoje, prie stalo sėdėjo vyras. Virš jo kabėjo lentyna su danų leidyklos „Gyldendal" išleistomis klasikų knygomis ir senu radijo imtuvu, matyt, turinčiais sukurti tam tikrą aurą.

Šis vyras buvo Bentas Nordbiu. Jis atrodė arogantiškas kaip Džonas Gilgudas, su Džono Meidžoro panoraminiais akiniais ir Lario Kingo petnešomis. Ir skaitė tikrą laikraštį, spausdintą popieriuje. Rogeris buvo girdėjęs, kad Nordbiu skaito tik *New York Times*, *Financial Times*, *Guardian*, *China Daily*, *Süddeutsche Zeitung*, *El País* ir *Le Monde*, ir skaito juos kasdien. Kartais sulaužydavo šį įprotį ir paimdavo į rankas *Pravda* ar slovėnų *Dnevnik*, bet nuolatos pabrėždavo, kad „Rytų Europos kalbos vargina akis".

Jendemas stabtelėjo priešais Nordbiu staliuką ir kostelėjo. Nordbiu baigė skaityti straipsnį apie Meksikos imigrantų atgaivintą Bronkso rajoną ir užmetė akį į kitą puslapį pažiūrėti, ar neras dar ko nors įdomaus. Tada nusiėmė milžiniškus akinius, išsitraukė iš vidinės tvido švarko kišenės nosinaitę ir pažvelgė į prie jo staliuko stovintį susijaudinusį ir kiek pridususį vyrą.

– Kaip suprantu, Rogeris Jendemas?

– Taip.

Nordbiu sulankstė laikraštį. Jendemas buvo girdėjęs ir tai, kad kai Nordbiu vėl atsiverčia laikraštį, turi susiprasti, jog pokalbis baigtas. Nordbiu kiek pakreipė galvą ir ėmėsi atsakingo darbo – valyti akinių stiklus.

– Jūs daugelį metų dirbote su kriminalinėmis bylomis ir pažįstate nemažai žmonių iš KRIPOS'o ir Smurtinių nusikaltimų skyriaus, tiesa?

– Na... taip.

– Mikaelis Belmanas. Ką apie jį žinote?

*

Haris prisimerkė nuo kambarį užplūdusios saulės šviesos. Ką tik pabudo ir dabar bandė atsipeikėti iš miegų ir sugrįžti į tikrovę.

Jie išgirdo jo šūvius.

Ir, vos pakabinę kastuvu sniego, atkasė slidžių lazdą.

Paskui pasakojo baiminęsi, kad atkasančių kaminą jų nenušautų.

Galvą gėlė taip, lyg būtų lėbavęs visą savaitę. Jis iškėlė kojas iš lovos ir apsidairė po Ustaoseto kalnų viešbučio kambarį.

Kaja su Kolka buvo sraigtasparniu išskraidinti į Oslo valstybinę ligoninę. Haris vykti atsisakė. Jam buvo leista pasilikti čia tik tada, kai pamelavo visą laiką turėjęs pakankamai oro ir dabar puikiai besijaučiąs.

Vonios kambaryje jis pakišo galvą po čiaupu ir atsigėrė. „Vanduo niekada nekenkia, o dažniausiai išeina į naudą." Kas taip sakydavo? Rakelė, kai norėdavo, kad Olegas valgydamas išgertų vandens. Haris įsijungė mobilųjį – jis išjungtas nuo tada, kai išvyko į Hovasą. Ekrane pamatė, kad ryšys yra. Rado žinutę balso pašto dėžutėje. Įjungė ją, bet išgirdo tik tai, kad kažkas kelias sekundes kosti ar juokiasi, o tada padeda ragelį. Haris pažiūrėjo, kas skambino. Numeris mobiliojo telefono, bet jo Haris nėra įsirašęs. Lyg ir kažkur matytas... Šiaip ar taip, skambinta tikrai ne iš ligoninės. Jei reikalas svarbus, perskambins.

Prie pusryčių stalo su puodeliu kavos vienas lyg karalius soste sėdėjo Mikaelis Belmanas. Prieš jį gulėjo perskaityti ir

sulankstyti laikraščiai. Haris net nežvilgtelėjo į juos – ir taip aišku, kas rašoma. Ir vėl ištisi puslapiai apie bylą ir policijos bejėgiškumą, o taip tik didinamas spaudimas. Tik rytiniai laikraščiai dar nebus parašę apie Jusio Kolkos žūtį.

– Kajai viskas gerai, – pasakė Belmanas.

– Mhm. O kur kiti?

– Išvyko rytiniu traukiniu į Oslą.

– O tu likai?

– Pamaniau, palauksiu tavęs. Ką manai?

– Apie ką?

– Apie sniego griūtį. Ar ji atsitiktinė?

– Neturiu supratimo.

– Ne? Girdėjai tą dundesį prieš tai?

– Gal nuo viršūnės ant šlaito nukrito sniego pusnis. Ir kilo griūtis.

– Manai, šitas garsas toks?

– Nežinau, koks jis turi būti. Aišku viena, kad garsas sukėlė griūtį.

Belmanas papurtė galvą:

– Net ir patyrę alpinistai tiki mitu, kad griūtį gali sukelti garsas. Kartą man teko kopti į Alpes su sniego griūčių ekspertu, ir jis papasakojo, kad žmonės slėnyje vis dar įsitikinę, jog per Antrąjį pasaulinį karą sniego griūtis sukeldavo patrankų šūviai. O iš tikrųjų, kad kiltų griūtis, sprogmenys turi pataikyti tiesiai į sniego masę.

– Mhm. Na, ir?

– Žinai, kas čia? – Belmanas dviem pirštais kilstelėjo blizgantį metalo gabaliuką.

– Ne, – atsakė Haris ir davė ženklą indus po pusryčių nurinkinėjančiam padavėjui, kad nori kavos.

– Nykštukai šaunūs išrausia kalnus, – paniūniavo Belmanas.

– Pasiduodu.

– Hari, tu mane nuvylei. Na, gerai, gal turiu šiek tiek daugiau patirties. Aštuntajame dešimtmetyje augau Manglerude.

Tuomet jis dar nebuvo Oslo priemiestis, bet smarkiai plėtėsi. Aplink mūsų namus didžiuliai plotai virto statybų aikštelėmis. Užaugau girdėdamas, kaip sproginėja dinamitas. Po pietų, kai darbininkai baigdavo darbą, šmirinėdavau po statybvietes ir rankiodavau raudonų plastikinių kabelių ir dinamito lazdelių lipdukų likučius. Kaja sakė, kad čia, kalnuose, jie kartais taip pažvejoja. Dinamitas čia turbūt populiaresnis už naminukę. Tik nesakyk, kad apie tai nepagalvojai.

– *OK*, – atsakė Haris. – Čia dinamito detonatoriaus gabaliukas. Kur ir kada radai?

– Vakar vakare, kai jus išvežė. Aš su keliais vyrais nuėjau apsižvalgyti ten, kur kilo griūtis.

– Pėdsakų liko? – Haris paėmė atneštą kavą ir dėkodamas linktelėjo padavėjui.

– Ne. Ten, viršuje, tokia dykynė, kad vėjas užpustė bet kokias galėjusias likti slidžių žymes. Bet Kaja minėjo lyg ir girdėjusi sniegaeigį.

– Galimas daiktas. Bet nuo to garso iki griūties praėjo nemažai laiko. Gal, kad neišgirstume, prieš nusigaudamas į vietą pasistatė sniegaeigį kiek atokiau.

– Ir aš taip manau.

– Tai kas dabar? – siurbtelėjo kavos Haris.

– Dabar ieškome sniegaeigio šliūžių.

– Vietinis lensmanas...

– Niekas nežino, kur jis. Bet aš gavau sniegaeigį, žemėlapį, virvę kopti, apraišus, ledkirtį, šluotelę. Todėl per daug neįsijausk su ta kava – prognozuojama, kad popiet snigs.

*

Danas viešbučio vadybininkas paaiškino, kad norint patekti į tą vietą, kur prasidėjo griūtis, reikia plačiu lanku aplenkti

Hovaso trobelę iš vakarų pusės, tačiau nenuklysti per daug į šiaurės vakarus, nes tada atsidurs Kjeftene. Vietovės pavadinimas – „žabtai“ – atsirado todėl, kad ten visur stūkso dantytos uolos. Plynaukštėje yra tarpeklių ir prarajų, todėl vietovės nepažįstančiam žmogui bastytis ten prastu oru be galo pavojinga.

Prieš dvyliktą Haris ir Belmanas stovėjo ant kalno ir žiūrėjo į slėnyje atkastą kaminą.

Iš vakarų jau slinko debesys. Haris prisimerkęs pažvelgė į šiaurės vakarus. Apsiniaukė, todėl išnyko bet kokie šešėliai ir kontūrai.

– Jis tikriausiai atvažiavo iš ten, – tarė Haris. – Kitaip būtume išgirdę.

– Iš Kjefteno, – patikslino Belmanas.

Po poros valandų, vėžlio greičiu iššliaužioję visą teritoriją skersai ir išilgai, iššukavę ją iš pietų į šiaurę ir neradę jokių sniegaeigio pėdsakų, vyrai nusprendė atsikvėpti. Susėdo šalia vienas kito ant sniegaeigio sėdynės ir gėrė kavą iš Belmano termoso. Snyguriavo.

– Kartą vienoje statybvietėje Manglerude aptikau nepanaudotą dinamito lazdelę, – ėmė pasakoti Belmanas. – Man buvo penkiolika. Manglerude buvo trys dalykai, kuriais galėjo užsiimti paaugliai. Sportas, gospelo choras arba narkotikai. Manęs nedomino nė vienas iš jų. Kaip ir sėdėjimas miesto centre pašte ant palangės, laukiant, kol klijų uostymas, hašišas ir heroinas nuvarys į kapus. Taip nutiko keturiems mano bendraklasiams.

Haris pastebėjo, kad Belmano kalboje vis labiau prasimuša Manglerudo tarmė.

– Nekenčiau viso to, – dėstė Belmanas, – todėl mano pirmas žingsnis policijos link buvo padėti dinamito už Manglerudo bažnyčios kampo – ten buvo narkomanų skylė.

– Narkomanų skylė?

– Išsikasė duobę, o joje nudaužtu dugnu aukštyn pastatė alaus butelį. Ant jo uždėjo groteles, ant jų smilko ir garavo hašišo gumulėlis. Butelis buvo maždaug pusmetrio gylyje, nuo jo į paviršių narkomanai išvedė plastikines žarneles ir, sugulę ant žemės, traukdavo per jas kaifą. Nežinau, kodėl...

– Kad dūmas atvėstų, – prunkštelėjo Haris, – taip iš mažesnės dozės gauni daugiau kaifo. Neblogai sugalvota. Be reikalo nuvertinau Manglerudą.

– Kad ir kaip ten buvo, vieną žarnelę ištraukiau ir į jos vietą įkišau dinamito lazdelę.

– Susprogdinai narkomanų skylę?

Belmanas linktelėjo, o Haris nusikvatojo.

– Nušlaviau nuo žemės paviršiaus per trisdešimt sekundžių, – šyptelėjo Belmanas.

Aplinkui buvo ramu, tik tyliai ir kimiai švilpė vėjas.

– Žinai, norėjau padėkoti, – žiūrėdamas į savo puodelį, pasakė Belmanas. – Kad laiku ištraukei Kają.

Haris gūžtelėjo pečiais. Kaja. Belmanas žino, kad jo ir Kajos santykiai Hariui ne paslaptis. Iš kur? Ar tai reiškia, kad žino ir apie Harį su Kaja?

– Nieko kito ir negalėjau padaryti.

– Ne, galėjai. Prieš išskraidinant apžiūrėjau Jusio kūną.

Haris tylėjo ir prisimerkęs žiūrėjo į vis tirštėjančias snaiges.

– Kakle žiojėjo žaizda. Jų buvo ir ant abiejų delnų. Regis, nuo aštraus slidžių lazdos galo. Juk radai jį pirmiau nei Kają?

– Gal.

– Kaklo žaizda kraujavo. Hari, kai ši žaizda atsirado, Jusio širdis dar turėjo plakti. Ir plakti stipriai. Tą vyrą dar buvo galima iškasti gyvą. Bet tu suteikei pirmenybę Kajai, ar ne?

– Matai, – atsakė Haris, – manau, Kolka buvo teisus, – jis išpylė ant sniego kavos likučius. – Tenka pasirinkti, į kurią pusę stoti.

*

Trečią valandą, už kilometro nuo tos vietos, kur prasidėjo griūtis, jie aptiko sniegaeigio vėžes, kurias nuo vėjo apsaugojo dvi milžiniškos dantytos uolos.

– Matyt, jis stovėjo čia, – ėmė garsiai svarstyti Haris ir parodė į gumos žymę ant vėžės krašto. – Kad įsispaustų tokia vėžė, reikėjo šiek tiek laiko, – jis perbraukė pirštu per rėžį kairės vėžės vidury, o Belmanas iššlavė iš jos purų šviežią sniegą.

– Taip, – sutiko Belmanas. – Čia apsisuko, o paskui patraukė į šiaurės vakarus.

– Artėjame prie tarpeklių, o sninga vis smarkiau, – žvelgdamas į dangų tarstelėjo Haris ir išsitraukė telefoną. – Reikia paskambinti į viešbutį ir paprašyti, kad atsiųstų vietovę pažįstantį žmogų su sniegaeigiu. Šūdas!

– Kas yra?

– Nėra ryšio. Teks grįžti į viešbutį.

Haris žiūrėjo į telefono ekraną. Teberodo praleistą skambutį nuo lyg ir pažįstamo abonento – to, kuris balso pašto dėžutėje paliko tuos keistus garsus. Kur, po velnių, yra matęs paskutinius tris skaitmenis? Ir tada ji pasireiškė. Tyrėjo atmintis. Tas numeris yra iš įtariamųjų sąrašo ir matytas ant vizitinės kortelės.

Ant tos kortelės buvo ir užrašas „Verslininkas Tonis C. Leikas“. Haris iš lėto pakėlė akis į Belmaną.

– Leikas gyvas.

– Ką sakai?

– Bent jau jo telefonas. Bandė prisiskambinti man, kol buvau Hovase.

Belmanas nė nemirktelėdamas atrėmė Hario žvilgsnį. Ant ilgų blakstienų leidosi snaigės, o baltos dėmės veide tiesiog sušvito. Prakalbo tyliai, beveik pašnabždomis:

– Geras matomumas, ar ne, Hūle? Nustojo snigti.

– Puikus matomumas, – sutiko Haris. – Ir kiek akis užmato – nė vienos snaigės.

Jis mikliai užšoko ant jau važiuojančio sniegaeigio.

*

Jie stabčiodami šliaužė sniegynais. Trumpomis atkarpomis, ne daugiau kaip po šimtą metrų. Nustatydavo kryptį ir važiuodavo, iššluodavo vėžes ir leisdavosi jomis. Rėžis kairėje vėžėje, matyt, liekantis dėl to, kad anas sniegaeigis kitados buvo patyręs avariją, rodė, kad seka teisingais pėdsakais. Protarpiais daubelėse ar ant vėjo pustomų kauburėlių vėžės matėsi aiškiai ir jie galėjo važiuoti greitai. Nors ne per greičiausiai. Hariui porą kartų teko šūktelėti, kad jie pavojingai priartėjo prie skardžio. Buvo beveik ketvirta popiet. Belmanas čia įjungdavo, čia išjungdavo žibintus – žiūrint, kaip smarkiai sninga. Haris tyrinėjo žemėlapį. Nelabai suprato, kur konkrečiai jie dabar yra, aišku viena, kad tolsta nuo Ustaoseto. Ir kad temsta. Trečdalis Hario jau lyg ir norėjo traukti atgal. Tačiau didžiajai daliai – dviem trečdaliams – tai nėmaž nerūpėjo.

Pusę penkių jie pametė vėžes.

Pustė taip smarkiai, kad beveik nieko nebeįžiūrėjo.

– Beprotybė, – variklio ūžesį perrėkė Haris. – Kodėl nepalaukus rytojaus?

Belmanas atsigręžė ir, užuot atsakęs, nusišypsojo.

Penktą valandą vėl aptiko vėžes.

Vyrai sustabdė sniegaeigį ir nulipo nuo jo.

– Veda ten, – vėl užsiropšdamas parodė Belmanas. – Varom!

– Palauk, – pasakė Haris.

– Kodėl? Greičiau, tuoj sutems.

– Girdėjai aidą, kai šūktelėjai?

– Kai dabar pasakei, atrodo, girdėjau, – stabtelėjo Belmanas. – Skardis?

– Žemėlapyje skardžiai nepažymėti, – pasakė Haris ir atsisuko ton pusėn, kur link vedė vėžės.

– Bedugnė! – suriko. Ir sulaukė atsakymo. Tuoj pat. Atsigręžė į Belmaną: – Manau, šias vėžes palikęs sniegaeigis pateko į rimtą bėdą.

*

– Ką žinau apie Belmaną? – kad gautų laiko pamąstyti, pakartojo Rogeris Jendemas. – Jis garsėja kaip baisus garbėtroška ir tikras profesionalas, – galų gale, ko gi reikia tam legendiniam redaktoriui Nordbiu? – Viską sugeba, niekada neklysta. Greitai mokosi ir jau išmoko tvarkytis su mumis – žurnalistais. Toks *whizzkid**. Ėėė, jei suprantate, ką turiu galvoje...

– Taip, puikiausiai žinau, ką tai reiškia, – rūškanai šyptelėjo Bentas Nordbiu, be paliovos energingai trindamas akinius nosinaite. – Tačiau man labiau rūpi apie jį sklandantys gandai.

– Gandai? – perklausė Jendemas, nepastebėdamas, jog vėl sugrįžo prie seno bjauraus įpročio: baigęs kalbėti pamiršo užsičiaupti.

– Labai viliuosi, kad suprantate, ką turiu omenyje, Jendemai. Juk iš to gyvenate ir jūs, ir jūsų darbdavys. Na, tai kaip?

Jendemas delsė:

– Gandai – toks dalykas...

Nordbiu pavartė akis.

– Spekuliacijos. Pramanai, akivaizdžios melagystės. Jendemai, tokių dalykų man nereikia. Atidarykite apkalbų maišelį, tokių, kurias būtų galima piktdžiugiškai paskleisti.

– Vadinasi, norite nei-neigiamų dalykų?

Nordbiu giliai atsiduso:

– Jendemai, mielasis, kaip dažnai girdite gandų apie žmonių sveiką protą, dosnumą, santuokinę ištikimybę ar tobulą nepsichopatinį lyderiavimą? Ar gandai kyla ne dėl to, kad

* Vunderkindas; kylanti žvaigždė. (Angl.)

trokštame patenkinti save ir kitus, patys pasirodydami geresni? – Nordbiu baigė valyti vieną stiklą ir pradėjo valyti antrą.

– Bet šitas gandas yra labai, labai abejotinas, – tarė Jendemas ir skubiai pridūrė: – Ir tikrai žinau, kad kiti, apie kuriuos taip šnekama, gal tokie ir nėra.

– Kaip buvęs redaktorius, siūlyčiau išbraukti arba „tikrai", arba „gal", nes šios sąvokos prieštarauja viena kitai, – pamokė Nordbiu. – Tai kas gal yra netikra?

– Ėėė... Pavydas.

– Argi yra nepavydžių žmonių?

– Liguistas pavydas su polinkiu smurtauti.

– Muša žmoną?

– Ne, nemanau, kad yra ją palietęs. Neturi tam priežasties. O štai tuos, kurie per ilgai į ją žiūri...

61 skyrius
Kritimas

Haris ir Belmanas gulėjo ant pilvo prie kalno krašto – ten, kur baigėsi sniegaeigio pėdsakai. Žvelgė į apačią. Stačios juodos uolos smigo žemyn ir dingo vis tirštėjančioje pūgoje.

– Matai ką nors? – paklausė Belmanas.

– Sniegą, – perduodamas jam žiūronus atsakė Haris.

– Sniegaeigis apačioje, – Belmanas atsistojo ir nuėjo prie saviškio. – Leidžiamės į apačią.

– Abu?

– Tu.

– Aš? Belmanai, maniau, kad čia *tu* esi alpinistas.

– Aš ir esu, – atsakė apraišus segdamasis Belmanas. – Todėl logiška, kad aš valdysiu virves ir skriemulį. Virvė yra septyniasdešimties metrų ilgio. Nuleisiu tave tiek, kiek sieks. Gerai?

Po šešių minučių Haris jau stovėjo ant uolos krašto nugara į bedugnę, su žiūronais ant kaklo ir tarp dantų rūkstančia cigarete.

– Nerviniesi? – nusišypsojo Belmanas.

– Nea. Tik mirštu iš baimės.

Belmanas patikrino, ar virvė laisvai slankioja per skriemulį ir apie plono medžio kamieną jiems už nugaros ir ar gerai pritvirtinta prie Hario apraišų.

Haris užsimerkė, giliai įkvėpė ir susikaupęs atsilošė, nors kūnas visokeriopai priešinosi, paklusdamas evoliucijos nulemtam instinktui: milijonai metų patirties parodė, kad tie, kas nugarma nuo skardžių, neišgyvena.

Pagaliau protas šiaip ne taip įveikė kūną.

Pirmus kelis metrus Haris kojomis rėmėsi į uolas, bet pasiekęs didesnį kyšulį ūmai pakibo ore. Virvė staiga įsitempė, tačiau jos elastingumas neleido apraišams skaudžiai įsirėžti į nugarą ir šlaunis. Paskui virvė buvo atleidžiama tolygiau, ir netrukus Haris jau pametė iš akių kalno viršūnę ir liko karoti vienas tarp baltų snaigių ir juodų uolų.

Galiausiai pasikreipė į šoną ir pažvelgė žemyn. Maždaug už dvidešimties metrų įžiūrėjo iš sniego kyšančias aštrias juodas uolienas. Stati įgriuva. O toje juodumoje ir baltumoje kažkas geltonavo.

– Matau sniegaeigį! – riktelėjo Haris, o aidas nuskardėjo tarp uolų.

Sniegaeigis buvo apvirtęs pavažomis į viršų. Jei tik vėjas neblaško Hario su visa virve, sniegaeigis guli už kokių trijų metrų nuo uolinės sienos. Nuo viršaus bus daugiau nei septyniasdešimt metrų. Taigi prieš nukrisdamas sniegaeigis važiavo neįprastai lėtai.

Virvė įsitempė.

– Leisk! – riktelėjo Haris.

Iš aukštai lyg iš sakyklos ataidėjo atsakymas:

– Virvė baigėsi.

Haris žvelgė į sniegaeigį. Kairėje pusėje kažkas kyšo. Plika ranka. Pajuodusi, išpurtusi, lyg per ilgai ant krosnelės kepinta dešrelė. Balta ranka prie juodos uolos. Haris prisimerkė, pabandė įžiūrėti daugiau. Ištiestas kairės rankos delnas. Pirštai. Išsiklaipę, kumpi. Haris galvoje persuko juostelę. Ką Tonis Leikas sakė apie savo ligą? Neužkrečiama, tiesiog paveldėta. Artritas.

Haris dirstelėjo į laikrodį. Tyrėjo refleksas. Lavonas rastas 17.54 val. Įgriuvą uždengė tamsa.

– Trauk! – šūktelėjo Haris.

Jokio atsako.

– Belmanai?

Tylu.

Vėjo gūsis apsuko Harį aplink virvę. Juodos uolos. Dvidešimt metrų. Staiga nei iš šio, nei iš to pajuto, kaip ėmė daužytis širdis. Abiem rankom nevalingai sugriebė virvę, lyg norėdamas įsitikinti, jog ji tebėra. Kaja. Belmanas žino.

Haris tris kartus giliai įkvėpė ir vėl suriko:

– Belmanai, temsta, kyla vėjas, o aš baigiu nušalti kiaušus. Turime susirasti pastogę!

Vis dar jokio atsako. Haris užsimerkė. Išsigando? Išsigando, kad susiklosčius palankioms aplinkybėms lyg ir racionaliai mąstantis kolega impulsyviai nusprendė jo atsikratyti? Žinoma, kad išsigando. Mat čia tikrai ne impulsyvus sprendimas. Juk ne šiaip sau Belmanas pasiliko vienas pats, kad leistųsi su Hariu į šią ledo žemę. O gal? Haris giliai įkvėpė. Belmanas lengvai gali padaryti taip, kad viskas atrodytų kaip nelaimingas atsitikimas. Jam tereikės nusileisti ir nuimti apraišus su virve – neva per pūgą Haris nepastebėjo bedugnės krašto. Išdžiūvo gerklė. Taip negali būti. Juk ne tam išsikasė iš tos prakeiktos griūties, kad po dvylikos valandų būtų numestas į prarają. Numestas policininko. Po velnių, negali būti, negali...

Virvė atsipalaidavo. Jis krinta. Laisvasis kritimas. Žaibiškas.

*

– Sklando gandai, kad Belmanas susidorojo su bendradarbiu, – pradėjo Jendemas. – Ir tik todėl, kad šis per policininkų Kalėdų vakarėlį kiek per daug šokdino jo žmoną. Tas vyrukas norėjo pateikti skundą dėl sulaužyto žandikaulio ir skilusios kaukolės, bet neturėjo įrodymų – užpuolikas buvo su gobtuvu. Nors visiems buvo aišku, kad tai padarė Belmanas. Problema brendo, todėl Belmanas nusprendė dingti ir pasiprašė priimamas į Europolą.

– Jendemai, ar tiki, kad tai nėra vien gandai?

Rogeris gūžtelėjo pečiais:

– Neabejoju, kad Belmanas rodo tam tikrą ėėė... pavadinkim, pakantumą tokiems išsišokimams. Po griūties Hovase atidžiau patikrinome Jusio Kolkos praeitį. Pasirodo, per apklausą jis sumušė prievartautoją. O Belmano parankinis Trulsas Berntsenas taip pat nėra mamyčiukas.

– Gerai. Noriu, kad aprašytumėte tą dvikovą tarp KRIPOS'o ir Smurtinių nusikaltimų skyriaus – kam tirti žmogžudystes. Noriu, kad numestumėte kelias sensacijas. Kad ir apie psichopatišką vadovavimo stilių. Tik tiek. O tada pažiūrėsime, kokia bus Teisingumo ministerijos reakcija.

Nei žodžiu, nei gestu neatsisveikinęs Bentas Nordbiu užsidėjo savo ką tik nuvalytus akinius, išskleidė laikraštį ir pradėjo skaityti.

*

Haris nieko nespėjo pagalvoti. Nespėjo šmėstelėti jokia mintelė. Nespėjo prieš akis prabėgti gyvenimas su veidais žmonių, kuriems turėtų pasakyti mylįs; nespėjo sušvisti jokia šviesa, link kurios norėtų eiti. Gal tam tiesiog pritrūko laiko, mat krito vos penkis metrus. Staiga apraišai įsiveržė į paslėpsnius ir nugarą, bet virvės elastingumas šiek tiek sušvelnino ūmų stabdymą.

Jau kitą akimirką pasijuto vėl keliamas į viršų. Vėjas pustė į veidą sniegą.

– Kas čia, po velnių, buvo? – paklausė Haris, kai po penkiolikos minučių jau stovėjo prie bedugnės krašto ir, siūbuodamas nuo vėjo gūsių, nusegė nuo apraišų virvę.

– Ką, apsišikai? – vyptelėjo Belmanas.

Užuot padėjęs virvę, Haris susuko ją ant dešinės rankos ir patikrino, ar gali užsimoti. Smūgis į pasmakrę. Virvė užtikrins, kad rytoj galės valdyti ranką, ne taip, kaip tą kartą, kai trenkė Bjornui Holmui, o paskui porą dienų gėlė krumplius.

Žengė žingsnį link Belmano. Išvydo, kaip šis nustemba, pamatęs ant Hario rankos suvyniotą virvę, kaip atsitraukia, užkliūva ir atbulom parvirsta į sniegą.

– Nereikia! Aš... Aš tik turėjau užmegzti ant virvės galo mazgą, kad neišslystų per skriemulį.

Haris ir toliau artėjo link jo, ir sniege susigūžęs Belmanas gindamasis prisidengė ranka veidą.

– Hari! Papūtė vėjas ir aš paslydau...

Haris stabtelėjo, su nuostaba nužvelgė Belmaną. Tada praėjo pro virpantį vyresnįjį policijos inspektorių ir nuklampojo per sniegą.

*

Ledinis vėjas smelkėsi kiaurai per viršutinius ir apatinius drabužius, odą, mėsą, raumenis iki pačių kaulų. Haris atrišo nuo sniegaeigio slidžių lazdą, apsidairė kokio skuduro, kurį galėtų pririšti viršuje, bet nieko nerado. Apie drabužių paaukojimą negalėjo būti nė kalbos. Tačiau vietą būtinai reikėjo pažymėti, tad galiausiai įbedė į sniegą vien lazdą. Tik Dievas žino, kada vėl ją ras. Spustelėjo elektrinį starterį. Apčiuopė žibintų jungiklį, įjungė juos. Išvydo, kaip snaigės krinta horizontaliai į šviesos kūgius ir sudaro nepermatomą baltą sieną. Jiedviem niekada nepavyks ištrūkti iš šio labirinto ir sugrįžti į Ustaosetą.

62 skyrius
Pristatymas

Kimas Erikas Lokeris buvo jauniausias Kriminalinių ekspertizių tarnybos pareigūnas. Todėl jam pavesdavo pačius menkiausius ir neįdomiausius darbus. Pavyzdžiui, nuvažiuoti į Drameną. Bjornas Holmas užsiminė, kad Brunas yra flirtuojantis homoseksualas, bet jam tereikia grąžinti drabužius ir grįžti.

Kai automobilio GPS moters balsu pranešė: „Jūs pasiekėte kelionės tikslą“, – policininkas pamatė atsidūręs prie seno daugiabučio. Pastatė automobilį ir, įėjęs pro nerakinamas duris, užlipo į trečią aukštą, kur prie durų dviem lipniomis juostelėmis buvo priklijuotas užrašas: JEIRAS BRUNAS / ADELĖ VETLESEN.

Kimas Erikas paspaudė durų skambutį kartą, antrą, ir pagaliau išgirdo kažką atitrepsint koridoriumi.

Durys atsivėrė. Vyras buvo nuogas, vien su rankšluosčiu ant strėnų. Neįtikėtinai baltas, o jo plikas pakaušis žvilgėjo nuo prakaito.

– Jeiras Brunas? Ti-tikiuosi, nesutrukdžiau? – sumiksėjo Kimas Erikas Lokeris ir ištiesė Brunui plastikinį maišiuką.

– Visai ne, aš tik krušausi, – pasakė pamaivišku balsu, kokį pamėgdžiojo Bjornas Holmas. – Kas čia?

– Drabužiai, kuriuos pasiskolinome. Slidininko kelnes, deja, dar turime pasilaikyti.

– Viskas?

Kimas Erikas išgirdo, kaip už Jeiro Bruno atsiveria durys. Ir kuo tikriausias moteriškas balsas sučiulbo:

– Kas atėjo, mielasis?

– Man kai ką atgabeno.

Jeirui Brunui už nugaros išdygo figūra. Ji netgi nepasivargino prisidengti rankšluosčiu, ir Kimas Erikas išvydo, kad ši nedidukė būtybė neabejotinai yra moteris.

– O, labuks, – sučiauškėjo Jeirui per petį. – Jeigu daugiau nieko nereikia, noriu, kad jis sugrįžtų, – kilstelėjo nedidukę gracingą kojytę ir spyrė į duris. Kai jos užsidarė, stiklas dar ilgai tarškėjo ir barškėjo.

*

Haris sustabdė sniegaeigį ir įsistebeilijo į pustomą sniegą.

Čia kažkas buvo.

Belmanas laikėsi apsikabinęs Harį per juosmenį ir saugodamasis nuo vėjo slėpė galvą jam už nugaros.

Haris delsė. Stebėjo.

Ir štai, ji.

Trobelė. Iš rąstų. Ir sandėliukas.

Paskui ji vėl dingo – lyg ištrinta sniego, lyg nė būti nebuvusi. Bet Haris spėjo pamatyti, kur ji.

Tai kodėl nepaspaudus akceleratoriaus ir nenulėkus prie šios išganingos priebėgos – ko dar laukti? Nežinojo ir pats. Bet ta trobelė kažkuo ypatinga, išvydęs ją akimirksniu tai pajuto. Gal dėl juodų langų, dėl kurių trobelė tuo pat metu atrodė ir apleista, ir gyvenama. Nemalonus jausmas. Ir todėl paspaudė akceleratorių švelniai, kad šėlstant vėjui juodu nebūtų išgirsti.

63 skyrius
Sandėliukas

Haris įkišo į krosnelę malką.

Belmanas sėdėjo prie stalo ir kaleno dantimis. Baltos dėmės mirguliavo melsvai. Abu ilgai beldė į duris ir šūkalojo ūžaujančiame vėjyje, ir tik paskui išdaužė tuščio miegamojo

langą. Lova buvo nepaklota, o iš kvapo Haris nusprendė, jog dar visai neseniai čia kažkas miegojo. Jam netgi knietėjo uždėti ant lovos ranką ir pažiūrėti, gal ji tebėra šilta. Ir nors suprato, kad kambarys toks šiltas atrodo vien todėl, jog jie baisiai sušalę, vis tiek kyštelėjo ranką į krosnelę ir patikrino, ar po juodais pelenais nelikę žarijų. Bet jų nebuvo.

Belmanas priėjo arčiau prie krosnelės.

– Ar bedugnėje matei tik sniegaeigį?

Tai buvo pirmi jo žodžiai nuo tada, kai bėgdamas paskui Harį maldavo, kad šis nepaliktų jo vieno, o galop paklaikęs užšoko ant sniegaeigio.

– Ranką, – atsakė Haris.

– Kieno?

– Ką aš žinau!

Haris atsistojo ir nuėjo į vonios kambarį. Apžiūrėjo ten esančius daiktus. Jų buvo vos keli. Muilas ir skustuvas. Dantų šepetėlio nėra. Vieno žmogaus, vieno vyro daiktai. Jis arba nesivalo dantų, arba iškeliavo. Grindys šlapios net ir palei grindjuostes, lyg kas nors būtų laistęs jas žarna. Kažkas patraukė Hario dėmesį. Atsitūpė. Po grindjuoste pamatė kažką tamsaus. Akmenukas? Haris pakėlė jį ir apžiūrėjo. Ne lava. Bet vis tiek įsidėjo į kišenę.

Virtuvės spintelėse jis rado tirpios kavos ir duonos. Paspaudė duonos kepaliuką. Dar gana šviežia. Šaldytuve buvo stiklainis uogienės, gabaliukas sviesto ir du buteliai alaus. Haris buvo toks alkanas, kad tarėsi užuodžiąs keptą kiaulieną. Pasirausė spintelėse. Nieko. Šūdas, negi tas vyrukas vien duona ir uogiene gyvas? Ant lėkščių krūvos rado sausainių pakelį. Lėkštės tokios pat, kokias matė Hovaso trobelėje. Ir baldai tokie pat. Gal čia Turistų asociacijos trobelė? Haris sustingo. Jam nepasivaideno, *tikrai* užuodžia keptą, tiksliau, sudegusią kiaulieną.

Jis grįžo į svetainę.

– Užuodi?

– Ką?

– Tą kvapą, – pasakė prie krosnelės pritūpdamas Haris. Prie durelių, ant elnio reljefo, buvo prikibę trys neatpažįstamai sudegę gabaliukai.

– Radai maisto? – pasiteiravo Belmanas.

– Žiūrint, ką tu vadini maistu, – mąsliai atsakė Haris.

– Kitoje kiemo pusėje yra sandėliukas. Gal...

– Užuot filosofavęs, nueik ir pažiūrėk.

Belmanas linktelėjo galva, atsistojo ir išėjo.

Haris nuėjo prie rašomojo stalo paieškoti ko nors, su kuo būtų galima nugramdyti degėsius. Atidarė viršutinį stalčių. Tuščias. Tada kitus – visi tušti. Tik apatiniame – popieriaus lapas. Pakėlė jį. Tai ne lapas, o apversta nuotrauka. Hariui pirmiausia toptelėjo, kad Turistų asociacijos kalnų trobelėje laikyti šeimos nuotraukas yra keista. Fotografuota vasarą, priešais gyvenamąjį namą ūkyje. Ant laiptų sėdi vyras ir moteris, o tarp jų stovi berniukas. Moteris mėlyna suknele ir skarele ant galvos, nepasidažiusi, prisiversdama šypsosi. Vyras išvargusiu veidu, griežta veido išraiška, rimtas, uždaras norvegas, atrodantis taip, lyg turėtų kažkokią juodą paslaptį. Bet Hario dėmesį patraukė viduryje stovintis berniukas. Panašus į mamą – plačia atvira šypsena ir romiomis gražiomis akimis. Tik kažką primena... Tie didžiuliai balti dantys...

Harį staiga nukrėtė šiurpas, ir jis grįžo prie krosnelės. Ta degintos kiaulienos smarvė... Užsimerkė ir susitelkęs porą kartų giliai ir ramiai įkvėpė pro nosį, bet vėl pajuto šleikštulį.

Tą akimirką pro duris įžengė plačiai išsiviepęs Belmanas.

– Tikiuosi, mėgsti elnieną.

*

Haris pabudo ir ėmė galvoti, kas jį pažadino. Garsas? Ar garsų nebuvimas? Suvokė, kad staiga viskas nuščiuvo: lauke nurimo vėjas. Nusimetė antklodę ir pakilo nuo sofos.

Nuėjo prie lango ir pažiūrėjo į lauką. Atrodo, lyg kažkas būtų mostelėjęs burtų lazdele. Kalnų kraštovaizdis, prieš šešias valandas buvęs toks atšiaurus ir nykus, dabar atrodė tykus, jaukus ir kerinčioje mėnesienoje beveik įstabus. Haris pagavo save ieškant pėdsakų sniege. Jis *girdėjo* garsą. Tą garsą galėjo sukelti bet kas. Paukštis. Žvėris. Jis įsiklausė ir išgirdo pro miegamojo duris sklindantį knarkimą. Vadinasi, Belmanas atsikėlęs nebuvo. Akys užkliuvo už pėdsakų, vedančių nuo trobelės prie sandėliuko. O gal nuo sandėliuko prie trobelės? Arba ir vienokių, ir kitokių, o jų buvo daug. Ar čia tie patys, kuriuos prieš šešias valandas paliko Belmanas? Kada nustojo snigę?

Haris apsiavė aulinius, išėjo lauk ir pažiūrėjo į išvietę. Link ten – jokių pėdsakų. Atsisuko nugara į sandėliuką ir nusišlapino ant trobelės sienos. Kodėl vyrai taip elgiasi, kodėl jie visada šlapinasi *ant* ko nors? Pasireiškia instinktas žymėti savo teritoriją? Ar... Hariui smilktelėjo, kad svarbiau ne tai, ant ko šlapinasi, o tai, kas liko už nugaros. Sandėliukas. Atrodo, lyg iš ten kažkas stebėtų. Užsisegė kelnes, atsigręžė ir pažiūrėjo į smailiastogį namuką. Tada patraukė link jo. Praeidamas pro sniegaeigį pasičiupo kastuvą. Ruošėsi žengti į vidų, bet sustojo prie akmeninių laiptų priešais žemas duris. Įsiklausė. Nieko. Ką, po velnių, jis čia daro? Juk ten tuščia. Užlipo laipteliais ir norėjo nuspausti durų rankeną, bet nevaliojo pakelti rankos. Kas čia, po šimts, vyksta? Regis, širdis tuoj iššoks iš krūtinės. Susopo paširdžius. Išmušė prakaitas, o kūnas jo neklausė. Pagaliau Haris susivokė, ką jaučia. Jo savijauta tiksliai atitiko panikos priepuolio apibūdinimą. Bet išgelbėjo pyktis. Haris su didžiule jėga išspyrė duris ir įlėkė į tamsą. Durys užsitrenkė. Viduje dvokė riebalais, rūkyta mėsa ir sukrešėjusiu krauju. Pro durų plyšį krintančiame siaurame mėnesienos ruoželyje staiga kažkas krustelėjo ir suspindo dvi akys. Haris užsimojo kastuvu. Ir kažkam trenkė. Išgirdo duslų pliaukštelėjimą per mėsą, pajuto, kaip ji sujudėjo. Durys šiek tiek prasivėrė, ir šviesos

ruoželis paplatėjo. Haris bukai spoksojo į priešais siūbuojantį negyvą elnią. Ir į kitus sumedžiotus gyvūnus. Numetė kastuvą ir sukniubo ant kelių. O tada viskas ir užgriuvo. Braškanti siena; jį gyvą palaidojantis sniegas; panika, kai trūksta oro; kvapą gniaužianti baimė, baltumoje krintant link juodų uolų. Nepakeliama vienatvė. Nes jų nebėra. Tėvas traukiasi iš gyvenimo, jo gyvybę palaiko tik aparatūra. Rakelės ir Olego siluetai oro uoste, jie irgi traukiasi. Hariui norėjosi grįžti. Į subtropikų karštį. Atsidurti tarp storų drėgnų sienų, drybsoti ant priprakaituoto čiužinio. Mėgautis salsvu dūmu, kuris nukelia pas juos visus. Pasitraukti. Haris nuleido galvą ir pajuto, kaip veidu ritasi karštos ašaros.

*

Iš Dagbladet *svetainės atsispausdinau Jusio Kolkos nuotrauką ir pasikabinau ant sienos šalia kitų. Per žinias nebuvo nė žodžiu užsiminta apie Harį Hūlę ar kitus ten buvusius policininkus. Nei apie čia įveltą Iską Peler. Gal tai tik blefas? Bet jie vis dar stengiasi. O dabar dar ir žuvęs policininkas. Todėl stengsis dar labiau. Turės pasistengti labiau. Girdi, ką sakau, Hūle? Ne? Tau reikia pasistengti. Aš taip arti tavęs, kad galiu šnabždėti tau į ausį.*

64 skyrius
Sveikatos būklė

Gydytojas Abelis pranešė, kad Ulavo Hūlės būklė be permainų.

Haris sėdėjo ligoninėje prie tėvo lovos, žiūrėjo į nepasikeitusį jo veidą ir klausėsi, kaip trūkčiojamai pypsi širdies veiklą fiksuojantis aparatas. Įėjo Sigurdas Altmanas, pasisveikino ir nusirašė į knygutę skaičius nuo aparato monitoriaus.

– Jeigu atvirai, atėjau aplankyti Kajos Solnes, – atsistodamas pasakė Haris. – Tik nežinau, kokiame ji skyriuje. Ar negalėtum?..

– Kolegės, kuri praeitą naktį buvo atskraidinta sraigtasparniu? Guli Intensyvaus gydymo skyriuje, kol bus atlikti visi tyrimai. Ji ilgokai išbuvo po sniegu. Kai paminėjo Hovasą, pamaniau, kad čia ta liudytoja iš Sidnėjaus, apie kurią per radiją kalbėjo policija.

– Altmanai, nereikia tikėti viskuo, ką girdi. Kol Kaja gulėjo po sniegu, australė poniutė šiltai ir jaukiai sėdėjo Bristolyje, su apsauginiais ir visu aptarnavimu.

– Palaukit, – Altmanas nužiūrėjo Harį. – Ar ir jūs buvote palaidotas po sniegu?

– Kodėl taip manai?

– Sprendžiu iš netvirto žingsnio, kurį ką tik žengėte. Svaigsta galva?

Haris gūžtelėjo pečiais.

– Jaučiatės sutrikęs?

– Kaip visada, – atsakė Haris.

Altmanas nusišypsojo:

– Jumyse per daug CO_2. Kvėpuojant deguonimi kūnas greitai pašalina jo perteklių, bet vis vien turėtumėte pasidaryti kraujo tyrimą, kad nustatytų anglies dvideginio kiekį.

– Ne, ačiū, – atsakė Haris. – Kaip jis laikosi? – linktelėjo galva lovos link.

– Ką sakė gydytojas?

– Be permainų. Bet aš klausiu tavęs.

– Hari, aš nesu gydytojas.

– Todėl ir neatsakinėk kaip gydytojas. Sakyk, kiek liko.

– Negaliu...

– Liks tik tarp mudviejų.

Sigurdas Altmanas žvilgtelėjo į Harį. Ruošėsi kažką sakyti. Apsigalvojo. Ėmė kramtyti apatinę lūpą.

– Kelios dienos.

– Nebe savaitės?

Altmanas tylėjo.

– Ačiū, Sigurdai, – padėkojo Haris ir patraukė prie durų.

*

Kajos veidas ant pagalvės atrodė blyškus ir gražus. Lyg gėlė herbariume, pagalvojo Haris. Jos ranka jo delne buvo mažytė ir šalta. Prie lovos ant staliuko gulėjo šiandienos *Aftenposten*. Pirmame puslapyje – straipsnis apie sniego griūtį, palaidojusią Hovaso kalnų trobelę. Aprašomas tragiškas įvykis ir cituojami Mikaelio Belmano žodžiai, kuriais jis apgailestauja dėl Iską Peler lydėjusio inspektoriaus Kolkos žūties. Taip pat išreiškiamas džiaugsmas, kad liudytoja buvo išgelbėta ir dabar yra saugi.

– Vadinasi, griūtį sukėlė dinamitas?

– Jokių abejonių, – atsakė Haris.

– O judu su Belmanu gerai pasidarbavote?

– Tai jau tikrai, – Haris nusisuko ir užsikosėjo.

– Girdėjau, kad bedugnės apačioje radot sniegaeigį. O po juo, regis, ir kūną.

– Taip. Belmanas liko Ustaosete, ieškos tos vietos su vietiniais pareigūnais.

– Su Krongliu?

– Ne, jo niekaip nerandame. Bet jo padėjėjas Rojus Stilė atrodo rimtas žmogus. Jie turi nemažai darbelio. Mes nebesusigaudėme, kur esą, nes ištisai snigo ir pustė, o toje vietovėje... – papurtė galvą Haris.

– Ar bent nutuoki, kieno tas kūnas?

Haris gūžtelėjo pečiais:

– Labai nustebčiau, jeigu ne Tonio Leiko.

Kaja pasuko galvą:

– Negi?

– Niekam dar nesakiau, bet mačiau lavono pirštus.

– O ką jie?

– Išsukinėti. O Tonis Leikas sirgo artritu.

– Manai, Leikas sukėlė tą griūtį? O tada tamsoje nulėkė į bedugnę?

Haris papurtė galvą:

– Tonis man pasakojo, kad jaučiasi ten kaip namie, kad tai – jo vieta. Kai įvyko griūtis, diena buvo giedra, be to, sniegaeigis važiavo labai lėtai – nukrito vos už trijų metrų nuo skardžio krašto. Jo ranka apdegusi, o nuo dinamito apdegti negalėjo. Be to, sniegaeigis irgi neapdegęs.

– Ką tu?..

– Man atrodo, kad Tonis Leikas buvo kankintas, nužudytas, o tada nustumtas su sniegaeigiu, kad jo nerastume.

Kajos veidas ištįso.

Haris pasitrynė mažąjį pirštelį. Susimąstė, ar jo nenušalo.

– Ką manai apie tą Kronglį?

– Apie Kronglį? – bandė susivokti Kaja. – Jeigu jis tikrai bandė išprievartauti Šarlotę Lol, manau, kad Krongliui nevertėjo tapti policininku.

– Jis ir žmoną mušė.

– Nesistebiu.

– Tikrai?

– Taip.

Haris pažvelgė į Kają:

– Ar kažką nuo manęs slepi?

Kaja gūžtelėjo pečiais:

– Jis – mūsų kolega, ir pamaniau, kad taip pasielgė, nes buvo išgėręs. Neketinau kam nors apie tai pasakoti, bet, taip, pastebėjau šitą jo pusę. Kartą atėjo pas mane ir primygtinai siūlėsi su manimi suartėti.

– Bet?

– Su manimi buvo Mikaelis.

Hariui sutrūkčiojo raumenys.

Kaja pasikėlė lovoje.

– Ar tikrai manai, kad Kronglis galėjo...

– Nežinau. Aišku viena, kad tas, kuris sukėlė sniego griūtį, puikiai pažįsta vietovę. Kronglis susijęs su keliomis Hovase buvusiomis merginomis. Be to, prieš nužudymą Elijas Skogas spėjo papasakoti Hovase matęs kai ką, ką galima vadinti išprievartavimu. O Aslakas Kronglis yra potencialus prievartautojas. Ir dar ta griūtis. Kaip tu elgtumeisi, jeigu norėtum nužudyti vien su neginkluotu tyrėju atokioje kalnų trobelėje apsistojusią moterį? Juk jokios garantijos, kad sniego griūtis duos norimų rezultatų. Tad kodėl nepadarius to tiesiogiai ir veiksmingai – kodėl su mėgstamu žudymo įrankiu nenuėjus tiesiai į trobelę? Jis žinojo, jog Iska Peler ir tas tyrėjas yra ne vieni. *Žinojo*, kad jo laukiame. Todėl atsėlino ir užpuolė taip, kad galėtų atsitraukti. Vadinasi, kalbame apie saviškį. Apie žmogų, kuris žinojo mūsų teoriją apie Hovasą ir suvokė, kodėl per spaudos konferenciją įvardijome liudytoją. Lensmano kontora Ustaosete...

– Jeile, – pataisė Kaja.

– Tą vakarą Kronglis tikrai sulaukė skubaus skambučio iš KRIPOS'o, kad duotų leidimą nacionaliniame parke nusileisti policijos sraigtasparniui. Abejonių, kad jis žinojo aplinkybes, nekyla.

– Bet tada jis turėjo žinoti ir tai, kad Iskos Peler ten nebus, kad nerizikuosime liudytojos gyvybe, – pareiškė Kaja. – Todėl keista, kad ryžosi kišti nagus.

Haris pritariamai linktelėjo:

– Gerai, Kaja. Sutinku. Nemanau, kad Kronglis bent sekundę tikėjosi, jog trobelėje bus Peler. Atrodo, kad sukeldamas griūtį jis tiesiog tęsia tai, ką pradėjęs.

– Ką gi?

– Žaidžia su mumis.

– Žaidžia?

– Kol buvome trobelėje, man buvo skambinta iš Tonio Leiko mobiliojo telefono. Jis išsaugojo mano numerį. Bet esu beveik tikras, kad skambino ne jis. Tas, kuris skambino, ragelį padėjo ne iš karto, o tik tada, kai įsijungė balso paštas. Taigi prieš jam padedant ragelį buvo įrašyti kažkokie garsai. Gal klystu, bet man jie panašūs į juoką.

– Juoką?

– Kažkas patenkintas juokiasi. Mat ką tik išklausė žinutę, kurioje sakau, jog kelias dienas būsiu ne ryšio zonoje. Įsivaizduokime, kad tai – Aslakas Kronglis, kurio įtarimai, jog aš Hovase laukiu žudiko, pasitvirtino.

Haris nutilo ir giliai susimąstęs pažvelgė į tolį.

– Ir kas toliau? – po minutėlės paklausė Kaja.

– Tiesiog norėjau išgirsti, kaip skamba mano teorija, kai ją išdėstai garsiai.

– Ir?

Haris atsistojo.

– Sušiktai. Bet išsiaiškinsiu, ar Kronglis žmogžudysčių dienomis turi alibi. Iki.

– Trulsas Berntsenas?

– Aš.

– Rogeris Jendemas, *Aftenposten*. Ar galite atsakyti į keletą klausimų?

– Kaip čia pasakius. Jeigu ruošiatės klausinėti apie Jusį, geriau kalbėkitės su...

– Ne apie Jusį Kolką. Beje, priimkite mano užuojautą.

– Gerai.

Rogeris sėdėjo sukėlęs kojas ant stalo savo kabinete naujienų perdavimo agentūroje ir žvelgė į žemus Oslo centrinės stoties pastatus bei baigiamą statyti operos teatrą. Užeigoje „Stopp Pressen!" pasikalbėjęs su Bentu Nordbiu, visą dieną – ir dalį nakties – praleido rinkdamas medžiagą apie Mikaelį Belmaną. Išskyrus tą gandą, kad Stovnerio policijos skyriuje buvo sumuštas laikinai priimtas darbuotojas, nelabai ką daugiau sužinojo. Bet kadangi rašė apie nusikaltimus, turėjo subūręs nemažą patikimų nuolatinių informatorių ratą, kurie už butelaitį ar kvaišalų dozę mielu noru įskųstų net savo močiutę. O trys iš jų gyveno Manglerude. Paskambinus jiems paaiškėjo, kad visi trys čia ir užaugo. Tikriausiai tai, ką buvo girdėjęs, yra tiesa: niekas neišsikrausto iš Manglerudo, bet ir neatsikrausto į jį.

Matyt, toje aplinkoje – viskas kaip ant delno, nes visi trys prisiminė Mikaelį Belmaną. Iš dalies todėl, kad įsidarbinęs Stovnerio policijos skyriuje jis tapo tikru šunsnukiu. Bet visų pirma dėl to, kad, kai Julė metus sėdėjo cypėje už narkotikus, Belmanas ėmė suktis apie Julės merginą. Iš pradžių Julė buvo nuteistas lygtinai, bet sėdo, kai kažkas įskundė, kad jis vagia degalus Mortensrude. Julės draugė Ūla Svart buvo gražiausia Manglerudo mergina, metais vyresnė už Belmaną. Kai atlikęs bausmę Julė išėjo iš kalėjimo, garsiai paskelbė suvesiąs su Belmanu sąskaitas. Tačiau kai nuėjo į garažą savo motociklo, jį pasitiko pora vyrukų su gobtuvais ant galvos. Prikūlė jį kaip

pėdą geležiniais strypais ir pažadėjo, kad jei lįs prie Belmano arba Ūlos, bus dar blogiau. Žmonės kalba, kad nė vienas iš tųdviejų nebuvo Belmanas. Neva vienas buvęs nuolankus Belmano padlaižys Byvis. Todėl, turėdamas šį vienintelį kozirį, Rogeris Jendemas ir paskambino Trulsui Berntsenui-Byviui. O kodėl gi neapsimesti, jog rankose – vieni tūzai?

– Tik norėjau paklausti, ar tiesa, kad kartą, gavęs Mikaelio Belmano paliepimą, primušėte tokį Stanislavą Hesę, laikinai dirbusį Stovnerio policijos skyriaus buhalterijoje?

Kitame ragelio gale – spengianti tyla.

Rogeris krenkštelėjo:

– Tai kaip ten iš tikrųjų buvo?

– Bjaurus melas.

– Kuri dalis?

– Mikaelis man niekada neliepė to daryti. Juk visi matė, kad tas niekšas lenkiūkštis lenda prie Belmano žmonos. Kiekvienam galėjo trūkti kantrybė.

Rogeris Jendemas patikėjo pirma dalimi – apie paliepimą. Bet ne antrąja – kad kiekvienas būtų taip pasielgęs. Nė vienas iš buvusių Belmano bendradarbių, dirbusių su juo Stovneryje, tiesiai nieko blogo apie jį nepasakė. Vis dėlto susidarė įspūdis, kad Belmanas mėgstamas nebuvo ir niekas dėl jo nesiaukotų. Na, nebent vienas žmogus.

– Ačiū, tik tiek ir norėjau, – užbaigė pokalbį Rogeris Jendemas.

*

Kai Rogeris Jendemas įsidėjo mobilųjį į kišenę, Haris iš kišenės išsitraukė savąjį ir prisidėjo prie ausies.

– Klausau?

– Čia Bjornas Holmas.

– Matau.

– Jėzau. Nemaniau, kad teiksiesi susikurti adresų knygą.

– Susikūriau. Jauskis pagerbtas. Tu vienas iš keturių laimingųjų, esančių tame sąraše.

– Koks ten triukšmas? Kur esi?

– Čia lošėjai džiūgauja dėl laimėjimų. Esu žirgų lenktynėse.

– Ką?

– „Bombėjaus sode“.

– Ar čia ne... Kaip *tu* ten patekai?

– Esu narys. Ko tau reikia?

– Jėzau, Hari, negi lažiniesi tose lenktynėse? *Dar* nepasimokei Honkonge?

– Nusiramink, aš čia dėl Aslako Kronglio, tikrinu jo alibi. Jo darbovietėje sužinojau, kad kai buvo nužudytos Šarlotė ir Borgnė, Kronglis darbo reikalais buvo išvykęs į Oslą. Pasirodo, tai nieko ypatingo, nes jis dažnokai lankosi Osle. Ir aš ką tik išsiaiškinau kodėl.

– Dėl „Bombėjaus sodo“?

– Aha. Aslakas Kronglis turi rimtų problemų dėl lošimo. Gavau jo mokėjimų kreditine kortele išrašą, jis saugomas klubo kompiuteryje. Nurodytas mokėjimų laikas ir visa kita. Kronglis dažnai naudojasi kortele, o užfiksuotas laikas yra jo alibi. Deja.

– Aišku. O kompiuteris yra toje pačioje patalpoje, kur vyksta žirgų lenktynės?

– Kaip sakei? Artėja finišo tiesioji, kalbėk garsiau!

– Ar kompiute... Et, pamiršk. Skambinu pasakyti, kad ant tų kelnių, kurias Adelė Vetlesen mūvėjo Hovaso trobelėje, radome spermos.

– Ką? Turbūt juokauji? Tai reiškia...

– Kad netrukus galime turėti aštuntojo svečio DNR. Jeigu ta sperma jo. Bet tam reikia išsiaiškinti, ar ji nėra kitų Hovaso kalnų trobelėje nakvojusių vyrų.

– Mums reikia jų DNR.

– Taip, – atsakė Bjornas Holmas. – Suprantama, dėl Elijo Skogo viskas paprasta – jo DNR turime. Dėl Tonio Leiko

reikaliukai prastesni. DNR rasti jo namuose sunku nebus, bet turime gauti kratos orderį. O po to, kas įvyko praeitą savaitę, gali kilti keblumų.

– Palik tai man, – pasakė Haris. – Reikia gauti ir Kronglio DNR. Šarlotės ar Borgnės jis nenužudė, bet gal išprievartavo Adelę.

– Gerai. Bet kaip?

– Kaip policininkas, jis tikriausiai yra buvęs kokioje nors nusikaltimo vietoje, – pradėjo aiškinti Haris.

Daugiau nieko sakyti nereikėjo. Bjornas Holmas jau linksėjo galva. Kad būtų išvengta painiavos ir apsisaugota nuo tapatybės nustatymo klaidų, visada imami nusikaltimo vietą tiriančių pareigūnų pirštų atspaudai ir DNR.

– Patikrinsiu duomenų bazėje.

– Sėkmės darbe, Bjornai.

– Palauk, dar šis tas. Prašei, kad atidžiau apžiūrėtume medicinos seselės uniformą, todėl taip ir padarėme. Šio to radome. Fosfosilikato. Patikrinome. Osle, Niudalene, yra apleista fosfosilikato gamykla. Jeigu ji tuščia, o aštuntasis svečias mylėjosi ten su Adele, tikriausiai rasime ir spermos.

– Mhm. Niudalene pasimasturbavo, o Hovase buvo išdulkinta. Panašu, kad aštuntasis svečias išlindo iš savo slėptuvės. Fosfosilikatas, sakai. Ar čia ne „Kadok" gamykla?

– Taip, iš kur?..

– Ten dirbo mano bičiulio tėvas.

– Pakartok, pas tave baisus triukšmas.

– Finišas, skaičiuojami laimėjimai. Iki.

Haris įkišo telefoną į švarko kišenę ir pasisuko su kėde, kad nereikėtų žiūrėti į niūrius pralaimėjusiųjų veidus. Užtat krupjė apdovanojo jį plačia šypsena:

– Dal kaltą sveikinu, Hali.

Haris atsistojo, užsivilko švarką ir pažiūrėjo į vietnamiečio ištiestą banknotą. Su Edvardo Munko atvaizdu. Tūkstantis kronų.

– Mhm, labai gerai, – tarė Haris. – Kitose lenktynėse statau jį už žalią arkliuką. Laimėjimą atsiimsiu kitą dieną, Dakai.

*

Lenė Galtung sėdėjo svetainėje ir žvelgė į dvigubą lango stiklą, į dvigubą savo atvaizdą. Iš „iPod" liejosi Treisės Čapman daina. „Greitas automobilis". Šios dainos ji galėtų klausytis dieną naktį, ir vis tiek nepabostų. Joje kalbama apie vargšę merginą, kuri trokšta sėsti į greitą mylimojo automobilį, pabėgti nuo visko – nuo savo gyvenimo, kasininkės darbo prekybos centre, rūpinimosi girtuokliu tėvu, trokšta sudeginti visus tiltus su praeitimi. Ši istorija labai smarkiai skiriasi nuo Lenės gyvenimo, bet pasakoja apie ją. Tokią Lenę, kokia būtų galėjusi būti. Tokią Lenę, kokia dabar ji iš tikrųjų yra. Vieną iš tų dviejų, kurias dabar regi dvigubame lango atspindyje. Paprastą, pilką Lenę. Mokyklos laikais ji mirtinai bijojo, kad kas nors įeis į klasę ir bakstelėjęs į ją pirštu suriks: „Štai kur tu! Nusivilk tuos gražius drabužius!" O tada numes skudurus ir pareikš: „Dabar visi mato, kas esi iš tikrųjų – pavainikis vaikas." Ji metai iš metų sėdėjo susigūžusi, tyli kaip pelytė, ir žvelgdama į duris laukė. Klausydavosi draugių ir bandydavo išgirsti ženklus, kad ji demaskuota. Kiti Lenės drovumą, baimę ir savigynos būseną, su kuria ji susigyveno, laikė pasipūtimu. Ji pati suvokė, kad persistengia vaidindama turtingą, laimingą, išlepintą ir vėjavaikę merginą. Nebuvo tokia graži ir švytinti kaip kitos merginos iš jos aplinkos, kurios drąsiai šypsodamosi čirškauja: „Neturiu žalio supratimo", ir galvoja, kad tai, ko nežino, nėra svarbu ir kad iš jų pasauliui reikia tik grožio. Todėl Lenei ir teko apsimetinėti. Kad yra graži. Nuostabi. Geresnė už kitus. Bet kaip jai visa tai nusibodo... Norisi sėsti į Tonio automobilį ir paprašyti, kad abu kur nors nuo visko pabėgtų. Nuvažiuotų ten, kur ji galėtų būti tikrąja Lene, o ne tomis dviem, neken-

čiančiomis viena kitos. Treisė dainavo, kad juodu su Toniu gali rasti tokią vietą.

Atspindys lange sujudėjo. Suvokusi, kad mato nebe savo veidą, Lenė krūptelėjo. Negirdėjo, kaip ji įėjo. Lenė atsisėdo tiesiai ir išsitraukė iš ausų ausines.

– Aukle, palik padėklą su kava ten.

Moteris padarė, kaip liepta.

– Pamiršk jį, Lene.

– Liaukis!

– Lene, patikėk, jis nėra tau tinkamas vyras.

– Juk sakiau, liaukis!

– Ša! – moteris garsiai nutrenkė padėklą ant staliuko, o jos turkio spalvos akys žybtelėjo. – Lene, būk protinga. Mums visiems teko prisitaikyti. Sakau tau kaip...

– Kaip kas? – prunkštelėjo Lenė. – Pasižiūrėk į save. Kas tu tokia, kad man aiškintum?

Moteris ranka persibraukė baltą prijuostę, norėjo kita paliesti Lenei skruostą, bet šioji tik sumosikavo gindamasi. Moteris atsiduso, ir tas atodūsis nuskambėjo kaip lašo pliaukštelėjimas į vandens paviršių giliame šulinyje. Tada apsigręžė ir išėjo. Kai durys užsidarė, ant stalo suskambo juodas telefonas. Lenei suspurdo širdis. Nuo tada, kai Tonis dingo, jos telefonas visada įjungtas ir padėtas po ranka. Pagriebė jį.

– Lenė Galtung.

– Haris Hūlė, Smurtinių nusi..., tai yra KRIPOS. Atsiprašau, kad vėl trukdau, bet turiu paprašyti jūsų pagalbos. Tai susiję su Toniu.

Lenė pajuto, kad balsas jos nebeklauso, ir sumikčiojo:

– Ar... ar kas nors atsitiko?

– Mes ieškome žmogaus, kuris, kaip įtariame, nukrito nuo kalno prie Ustaoseto.

Lenei ėmė svaigti galva: grindys ėmė kilti, o lubos – leistis.

– Jo dar neradome. Snigo, o paieškos teritorija didžiulė ir neišvažiuojama. Ar girdite mane?

– T-taip, girdžiu.

Prikimęs policininko balsas kalbėjo toliau:

– Kai rasime, stengsimės kuo greičiau nustatyti žuvusiojo tapatybę. Tačiau tikrai žinome, kad jis gali būti gerokai apdegęs. Todėl skubiai turime gauti DNR tų asmenų, kuriuos galime įtarti žuvus. O kadangi Tonis prieš kurį laiką dingo...

Lenei atrodė, kad širdis tuoj iššoks iš krūtinės. O pašnekovas nesijaudindamas kalbėjo toliau:

– Todėl norėčiau paklausti, ar negalėtumėte padėti vienam iš Kriminalinės ekspertizės technikų Tonio namuose rasti medžiagos su DNR.

– Pa-pavyzdžiui, kokios?

– Plauko nuo šukų, seilių nuo dantų šepetėlio – jie žinos, ko ieškoti. Svarbiausia, kad jūs, kaip Tonio sužadėtinė, suteiktumėte leidimą ir atrakintumėte jo namus.

– Ži-žinoma.

– Labai ačiū. Tuoj pat išsiųsiu techniką į Holmeno kelią.

Lenė padėjo ragelį. Pajuto, kaip tvenkiasi ašaros. Vėl įsikišo ausines. Surado vietą, kur Treisė Čapman dainuoja apie įsėdimą į greitą automobilį ir važiavimą tolyn. Daina baigėsi. Ir Lenė atsuko ją iš naujo.

65 skyrius
„Kadok“

Niudalenas – puikus pavyzdys, kaip Osle nyksta pramonė. Dar nenugriauti gamyklų pastatai, neužleidę vietos spindintiems ir elegantiškiems biurų kompleksams iš stiklo bei plieno, buvo paversti televizijų studijomis, restoranais ar didžiuliais atvirais raudonų plytų loftais su ventiliacija ir vandentiekiu.

Pastaruosius nuomojo reklamos kompanijos, siekiančios parodyti, kad mąsto netradiciškai ir kad kūrybingumas klesti ne tik prabangiuose reprezentaciniuose konkurentų pastatuose miesto centre, bet ir pigiose gamyklų patalpose. Bet patalpos Niudalene dabar kainavo beveik tiek pat kiek ir centre, nes iš esmės visos reklamos kompanijos mąsto panašiai. Jos paklūsta naujausioms mados tendencijoms ir už tai brangiai moka.

Tačiau nebeveikiančios „Kadok" gamyklos savininkai nepasipelnė iš šios aukso gyslos. Gamykla buvo uždaryta prieš keturiolika metų, kai keleri metai iš eilės buvo nuostolingi, nes fosfosilikatas dempingo kainomis buvo įvežamas iš Kinijos, o gamyklos įkūrėjo įpėdiniai kibo vienas kitam į gerklę. Kol jie ginčijosi, kam kas priklauso, vakariniame Akerio krante tvora aptverta gamykla vis labiau nyko. Krūmai ir medžiai laisvai tarpo ir užžėlę paslėpė gamyklą nuo smalsių žvilgsnių. Todėl Hariui pasirodė keista, kad ant gamyklos vartų kabo nauja didžiulė spyna.

– Nupjauk ją, – paprašė šalia stovinčio pareigūno.

Didžiulės armatūrinės žnyplės perėjo per metalą kaip per sviestą – taip greitai, kaip Hariui buvo išduotas kratos orderis. KRIPOS'o teisininkas aiškiai davė suprasti turįs svarbesnių reikalų nei išdavinėti kratos orderius, todėl, dar nebaigus dėstyti dalyko esmės, orderis buvo užpildytas, pasirašytas ir įteiktas Hariui į rankas. Haris patyliukais pagalvojo, kad ir Smurtinių nusikaltimų skyriuje būtų gerai turėti porą tokių streso iškamuotų, atsainių advokatų kaip šis.

Besileidžianti popietės saulė atsispindėjo plytinio fasado langų dužgaliuose. Tvyrojo nykuma – tokią gali pajusti tik apleistose gamyklose, kur viskas, ką matai, skirta energingai, efektyviai veiklai, bet jos nebėra. Čia į geležį kalėsi geležis, prie gaudžiančių mašinų šūkavo, keikėsi ir juokėsi suprakaitavę darbininkai, – iš viso to likęs tik nebylus aidas, o vėjas kimiai ūžaudamas pučia pro aprūkusius išdaužytus langus ir virpina voratinklius su sudžiūvusiais negyvais vabzdžiais.

Ant pagrindinių gamyklos pastato durų spynos nebuvo. Penki vyrai įėjo į pailgą, bažnyčios navą primenančią halę. Atrodė, kad gamykla buvo ne uždaryta, bet evakuota: visur aplinkui tebegulėjo darbo įrankiai, ant išvežti paruošto padėklo stovėjo balti kibirėliai su užrašu FOSFOSILIKATAS. 3 RŪŠIS, o ant kėdės atlošo tebekabėjo kažkieno mėlynas darbinis chalatas.

Halės viduryje vyrai sustojo. Viename kampe stūksojo konstrukcija, savo forma panaši į švyturį. Matyt, brigadininko vieta, pagalvojo Haris. Kiek aukštėliau aplink visą halę ėjo galerija, viename gale vedanti į pusaukštį, kuriame įrengtos dar kelios patalpos. Haris spėjo, kad ten tikriausiai bus poilsio kambarys ir administracijos kabinetai.

– Nuo ko pradėsime? – paklausė Haris.

– Kaip visada, – dairydamasis į šonus atsakė Bjornas Holmas. – Nuo viršutinio kampo kairėje.

– Ko ieškome?

– Stalo arba suolelio su mėlynu fosfosilikatu. Dėmės ant kelnių užpakalio yra žemiau nei kišenės, vadinasi, moteris ne gulėjo, bet ant kažko sėdėjo, sulenkusi ir nuleidusi kojas.

– Tu pradėk nuo čia, o mudu su pareigūnu, pasiėmę armatūrines žnyples, užlipsime į viršų, – pasiūlė Haris.

– Ko?

– Kad jums, technikams, atidarytume duris. Pažadame spermos nepritaškyti.

– Labai sąmojinga. Nie...

– ...ko nelieskit.

Haris su pareigūnu, kurį taip pavadino tik todėl, kad vos išgirdęs iškart pamiršo jo vardą, užlipo įvijais geležiniais laiptais. Visos durys, pro kurias ėjo, pasirodė esančios neužrakintos, o už jų, kaip Haris ir spėjo, buvo tušti kabinetai. Drabužinė su geležinėmis spintelėmis. Erdvi bendra dušinė. Bet niekur nematyti jokių mėlynų dėmių.

– Kaip manai, kas čia? – paklausė atsidūręs poilsio kambaryje. Parodė į gale esančias siauras dureles su spyna.

– Maisto sandėliukas, – sukdamasis išeiti atsakė pareigūnas.

– Palauk!

Haris priėjo prie durelių. Krepštelėjo nagu aprūdijusią spyną. Tikrai aprūdijusi. Apsuko ją, pažvelgė į cilindrą. Jokių rūdžių.

– Nupjauk, – paliepė pareigūnui.

Šis padarė, kaip lieptas. Haris atvėrė duris.

Pareigūnas caktelėjo liežuviu.

– Slaptos durelės, – tarė Haris.

Už jų nebuvo nei maisto sandėliuko, nei kabineto, tik dar vienos durys. Su itin masyvia spyna.

Pareigūnas numetė žnyples į šoną.

Haris apsidairė ir rado, ko ieškojęs. Poilsio kambaryje gerai matomoje vietoje ant sienos kabėjo didelis raudonas gesintuvas. Ar ne Eisteinas yra apie tai pasakojęs? Medžiagos, su kuriomis dirbo jo tėvas, buvo tokios degios, kad darbininkams buvo liepta rūkyti prie upės ir mesti nuorūkas į vandenį.

Haris nukabino nuo sienos gesintuvą ir atsinešė prie durų. Porą žingsnių įsibėgėjo, nusitaikė ir metaliniu cilindru taranavo duris.

Durys apie spyną suaižėjo, bet tebesilaikė ant vyrių.

Haris taranavo dar kartą. Į šonus pasipylė šipuliai.

– Kas ten, po velnių, darosi? – išgirdo iš apačios Bjorno balsą.

Po trečio bandymo durys suvaitojusios pasidavė. Vyrai sužiuro į tamsą.

– Paduok prožektorių, – padėdamas ant žemės gesintuvą paprašė Haris ir nusišluostė prakaitą. – Ačiū. Palauk čia.

Haris įžengė į kambarį. Amoniako kvapas. Prožektoriumi pašvietė į sienas. Maždaug trijų kvadratinių metrų belangis kambarys. Prožektorius apšvietė juodą sulankstomą kėdę, stalą su lempa ir „Dell" kompiuterio monitorių. Klaviatūra mažai naudota. Stalas nukraustytas, medinis, be jokių mėlynų dėmių. Šiukšlinėje – popieriaus juostelės, lyg kas nors būtų karpęs nuotraukas.

Ir *Dagbladet* numeris, iš kurio pirmojo puslapio tikrai kažkas iškirpta. Haris perskaitė antraštę virš iškirptos vietos ir suprato, kad atėjo ten, kur reikia. Čia – galinė stotelė. Būtent čia.

ŽUVO SNIEGO GRIŪTYJE

Haris instinktyviai pašvietė į mėlynomis dėmėmis nusėtą sieną virš stalo. Ir štai, jie čia.

Jie visi.

Marita Olsen, Šarlotė Lol, Borgnė Stem-Miurė, Adelė Vetlesen, Elijas Skogas, Jusis Kolka. Ir Tonis Leikas.

Haris ėmė sąmoningai kvėpuoti diafragma. Kad pamažu suvirškintų informaciją. Nuotraukos iškirptos iš laikraščių arba atspausdintos ant A4 formato lapų – turbūt iš laikraščių internetinių svetainių. Išskyrus Adelės Vetlesen nuotrauką. Širdis, siųsdama kraujo smegenims, ėmė dusliai būgnyti. Adelės nuotrauka buvo ant fotografinio popieriaus ir tokia neryški, kad tikriausiai daryta teleobjektyvu, o paskui padidinta. Joje matyti priekinėje automobilio sėdynėje sėdinčios merginos profilis. Automobilio sėdynė apvilkta plastiku, o merginai iš kaklo kažkas stirkso. Didžiulis peilis geltonomis lakuotomis kriaunomis. Haris prisivertė žiūrėti toliau. Po nuotraukomis sukabinta laiškų eilė – jie irgi spausdinti kompiuteriu. Haris akimis permetė vieno iš jų pradžią:

VISKAS AIŠKU. AŠ ŽINAU, KĄ NUŽUDEI.
TU NEŽINAI, KAS AŠ, BET ŽINAI, KO AŠ NORIU.
PINIGŲ. JEIGU NESUMOKĖSI, ATEIS DĖDĖ POLICININKAS.
PAPRASTA, AR NE?

Buvo ir daugiau teksto, bet akys nuslydo prie laiško pabaigos. Vardo ar parašo nėra. Tarpduryje išdygo pareigūnas. Haris išgirdo, kaip jis grabalioja pasieniais ir niurna:

– Čia kažkur turi būti jungiklis.

Haris prožektoriumi pašvietė į mėlynose lubose įtaisytas keturias ilgas neonines lempas.

– Turi būti, – pritarė ir vėl nukreipė šviesą į mėlynomis dėmėmis nutaškytą sieną, o tada išvydo lapą, kabantį dešinėje pusėje šalia nuotraukų. Galvoje įsijungė tylus pavojaus signalas. Lapas aiškiai iš kažkur išplėštas ir linijomis padalytas į grafas, o tose grafose ranka kažkas įrašyta. Skirtingu braižu.

– Štai jis, – tarė pareigūnas.

Haris kažkodėl pagalvojo apie stalinę lempą. Ir mėlynas lubas. Ir amoniako kvapą. Ir tą pačią akimirką suvokė, kad pavojaus signalas galvoje įsijungė ne dėl lapo prie nuotraukų.

– Ne!.. – dar riktelėjo.

Per vėlu.

Kitą dieną gaisrinės viršininkas ataskaitoje rašė, jog tai buvęs ne sprogimas, bet sprogimo sukeltas gaisras; kibirkštis įsižiebusi nuo elektros laidų, prijungtų prie baliono su amoniako dujomis, o nuo jos žaibiškai užsiliepsnojęs fosfosilikatas, kuriuo buvo išteptos lubos ir dalis sienų.

Haris ėmė gaudyti orą, nes deguonis jau baigė išdegti, o į galvą tvoskė pragariškas karštis. Nevalingai parklupo ir ranka persibraukė per plaukus, tikrindamas, ar jie neužsidegė. Kai pakėlė akis, išvydo liepsnojančias sienas. Norėjo įkvėpti, bet sutelkęs valią šį refleksą užgniaužė. Atsistojo. Durys vos už dviejų metrų, bet reikia... jis ištiesė ranką į popieriaus lapą. Į lapą, išplėštą iš Hovaso kalnų trobelės svečių knygos.

– Judam! – tarpduryje su gesintuvu po pažastimi ir žarna rankose pasirodė pareigūnas.

Haris lyg sulėtintame filme išvydo, kaip pareigūnas nuspaudžia gesintuvo rankenėlę. Pamatė ant sienos čiurkštelinčią geltonai rudą srovę. Rudą, nors turėtų būti balta; skystį, nors turėtų būti putos. Ir, dar nepažiūrėjęs į jam grasinančias nuo papurkštos vietos pakilusias liepsnas; dar nepajutęs nosyje salsvo benzino kvapo; dar nespėjęs pamatyti, kaip ugnis plinta benzino juosta link tarpduryje stovinčio pareigūno, kuris vis dar – nuo

šoko – tebespaudžia gesintuvo rankenėlę, Haris suvokė, kodėl tas gesintuvas poilsio kambaryje buvo pakabintas matomiausioje vietoje. Kaip koks parodos eksponatas, kurio neįmanoma nepastebėti, toks raudonas ir naujas, kad tiesiog prašyte prašėsi būti panaudojamas.

Haris petimi rėžėsi pareigūnui į pilvą ir dvilinką nubloškė jį atgal į poilsio kambarį.

Risdamiesi po stalu nuvertė porą kėdžių. Trūkdamas oro pareigūnas žiopčiojo kaip iš vandens ištraukta žuvis ir mostagavo rankomis. Haris atsigręžė. Link jų dardėjo liepsnos apgaubtas gesintuvas. Nuo žarnos varvėjo ištirpusi guma. Hariui galvoje sutiksėjo laikrodis; jis pašoko, čiupo pareigūną ir nuvilko prie durų. Išstūmė sverdėjantį pro duris, į galeriją, ir parvirto su juo ant grindų. Ir tada atsitiko tai, ką kitą dieną gaisrinės viršininkas pavadino sprogimo sukeltu gaisru: išbyrėjo visi langų stiklai, o poilsio kambarys paskendo liepsnose.

*

Kambarys su iškarpomis dega. Kaip tik rodo per žinias. Hari Hūle, tu privalai tarnauti ir saugoti, o ne griauti ir naikinti. Gausi už tai sumokėti. O jeigu ne, atimsiu iš tavęs kai ką brangaus. Per kelias sekundes. Net neįsivaizduoji, kaip man tai lengva.

66 skyrius
Po gaisro

Niudaleną apgaubė sutemos.

Haris stovėjo su vilnone antklode ant pečių ir dideliu popieriniu puodeliu rankose ir su Bjornu Holmu stebėjo, kaip gais-

rininkai įlekia į „Kadok“ gamyklą ir išlekia nešini paskutiniais fosfosilikato kibirėliais, kurie visam laikui paliks šį pastatą.

– Tai ant sienos jis buvo sukabinęs visų aukų nuotraukas? – paklausė Bjornas Holmas.

– Aha. Trūko tik tos prostitutės iš Leipcigo – Julijanos Verni.

– O tas lapas? Tu tikras, kad jis iš Hovaso trobelės svečių knygos?

– Taip. Mačiau tą knygą, kai buvau trobelėje, lapai lygiai tokie pat.

– Vadinasi, stovėjai per žingsnį nuo lapo, kuriame tikriausiai buvo aštuntojo svečio vardas, bet jo nematei?

Haris gūžtelėjo pečiais:

– Gal man jau reikia akinių. Bjornai, ten viskas vyko velniškai greitai. Kai pamačiau, kad policininkas purškia benziną, lapas išgaravo iš galvos.

– Žinoma, aš ir nesiruošiu...

– Ant sienų kabėjo keli laiškai. Kaip suprantu, šantažuotojo. Gal kas nors jau išsiaiškino, kas tas žudikas.

Link jų ėjo gaisrininkas. Jo drabužiai čežėjo ir šiugždėjo.

– Jūs iš KRIPOS'o? – vyro balsas labai derėjo prie jo šalmo ir batų. O laikysena bylojo, kad jis – viršininkas.

Haris sudvejojo, bet galop linktelėjo galva – kad visko dar labiau neapsunkintų.

– Kas konkrečiai ten nutiko?

– Tikėjausi, kad *jūs*, vaikinai, paaiškinsite tai *mums*, – atsakė Haris. – Iš esmės galiu pasakyti tik tiek: tasai, kuris čia įsirengė nemokamą biurą, buvo puikiai suplanavęs, kaip susidoroti su nekviestais svečiais.

– Tikrai?

– Turėjau susiprasti vos pamatęs lubose neonines lempas. Jeigu jos būtų veikusios, tam įnamiui nebūtų reikėję stalinės lempos. Jungiklis turėjo būti prijungtas prie kokio padegamojo mechanizmo.

– Taip manai? Na, ką gi, supratau. Rytoj iš pat ryto čia atvyks ekspertai.

– Koks vaizdas viršuje? – pasiteiravo Holmas. – Kambaryje, kur viskas prasidėjo?

Gaisrininkas atidžiai nužiūrėjo Holmą:

– Fosfosilikatas ant sienų ir lubų. O kaip tau, sūnau, atrodo?

Haris pasijuto pavargęs. Pavargęs nuo šitos naštos, pavargęs nuo baimės, pavargęs nuo amžino vėlavimo. O dabar – labiausiai pavargęs nuo vyro, kuris pučiasi kaip gaidys ant mėšlyno. Prakalbo tyliai, taip tyliai, kad gaisrininkui teko pasilenkti, idant išgirstų, kas sakoma:

– Jeigu jums tikrai įdomi mano eksperto nuomonė apie kambarį, į kurį nusiuntėte gausų būrį gaisrininkų su respiratoriais, siūlau trumpai drūtai išdėstyti, ką žinote. Juk suprantate, kad ten sėdėjo vyrukas, kuris suplanavo ir įvykdė septynias ar aštuonias žmogžudystes. Todėl norime sužinoti, ar dar įmanoma rasti įkalčių, kurie mums padėtų sustabdyti šį nepaprastai pavojingą nusikaltėlį. Ar suprantamai paaiškinau?

Gaisrininkas atsitiesė. Kostelėjo:

– Fosfosilikatas yra itin...

– Klausykit. Mes norime sužinoti ne priežastis, o pasekmes.

Gaisrininko veido spalva pasikeitė, ir nebūtinai nuo degančio fosfosilikato karščio.

– Sudegė. Viskas sudegė. Popieriai, baldai, kompiuteris, viskas.

– Ačiū, viršininke, – padėkojo Haris.

Policininkai akimis palydėjo nueinantį gaisrininką.

– *Mano* ekspertas? – pakartojo Holmas ir susiraukė, lyg suvalgęs ką rūgštaus.

– Juk reikėjo ką nors pasakyti, kad atrodytų, jog ir aš čia šioks toks viršininkas.

– Argi ne malonu įspirti kam nors į subinę, kai pats nusvilai nagus?

Haris linktelėjo galva ir dar labiau įsisiautė į antklodę.

– Jis sakė, kad viskas sudegė, ar ne?

– Sudegė. Kaip jautiesi?

Haris neryžtingai žvelgė į dūmus, vis dar virstančius pro gamyklos langus ir besiraitančius gaisrininkų prožektorių šviesoje.

– Lyg išdulkintas Niudalene, – atsakė išgerdamas ataušusios kavos likučius.

*

Haris išvyko iš Niudaleno. Sustojus prie raudono šviesoforo Uelando gatvėje, paskambino Bjornas Holmas:

– Teismo ekspertizė ištyrė ant Adelės slidinėjimo kelnių rastą spermą ir nustatė DNR profilį.

– Jau? – nudžiugo Haris.

– *OK*, dalinį profilį. Bet jo užtenka, kad 93 % tikslumu galėtume pasakyti radę atitikmenį.

Haris atsisėdo tiesiai.

Atitikmuo. Koks nuostabus žodis. Gal diena ne visai beviltiška.

– Klok kuo greičiau!

– Turėtum išmokti mėgautis dramatiškomis pauzėmis, – šyptelėjo Holmas.

Haris sudejavo.

– Na, gerai, gerai. Jie nustatė, kad DNR atitinka tą, kuri rasta Tonio Leiko plauke iš plaukų šepečio.

Haris pažvelgė į tolį.

Tonis Leikas kalnų trobelėje išprievartavo Adelę Vetlesen.

Kaip netikėta. Tonis Leikas? Nepanašu į jį. Taip, jis linkęs smurtauti, bet išprievartauti kalnų trobelėje moterį, atvykusią su kitu vyru? Elijas Skogas sakė matęs, kad vyras laikė uždėjęs ranką moteriai ant burnos ir įsitraukė ją į tualetą. Bet gal tai vis dėlto ne išprievartavimas?

Ir tada – ūmai – viskas susidėliojo į vietas.

Haris viską kuo aiškiausiai suprato.
Tai – ne išprievartavimas. Tai – motyvas.
Užpakaly ėmė signalizuoti vairuotojai. Užsidegė žalia.

67 skyrius
Žavusis Princas

Buvo be penkiolikos aštuonios, diena dar bespalvė, neryški. Pilkoje ryto šviesoje viskas atrodė kaip nespalvotame filme, kai Haris sustojo šalia kito automobilio Viojentangene ir neskubėdamas nužingsniavo į prieplauką. Lensmanas Skajus stovėjo prie prieplaukos krašto su meškere rankoje ir cigarete dantyse. Ryto ūkanos virš nendrių, stirksančių žvilgančiame kaip šilkas juodame vandenyje, atrodė kaip vata.

– Hūle, – net neatsigręždamas pasakė Skajus, – koks ankstyvas.

– Žmona sakė, kad rasiu tave čia.

– Kas rytą nuo septintos iki aštuntos. Vienintelė proga susidėlioti mintis prieš prasidedant visam bruzdesiui.

– Pagavai ką nors?

– Nieko. Bet nendryne mačiau lydekų.

– Supratau. Deja, šiandien bruzdesys prasidės anksčiau. Atvykau dėl Tonio Leiko.

– Dėl Tonio, taip. Jo senelio ūkis Rustade, rytiniame Liusereno krante.

– Tai gerai jį prisimeni?

– Hūle, čia visi kaimynai. Mano tėvas ir senasis Leikas buvo draugai, o Tonis atvykdavo čia kiekvieną vasarą.

– Ką apie jį atsimeni?

– Na, linksmas vyrukas. Daug kas jį mėgo. Ypač moterys. Buvo žavus, antras Elvis. Bet išliko labai paslaptingas. Sklandė

gandai, kad užaugo su nelaiminga alkoholike motina, kuri kartą liepė jam susirinkti daiktus ir nešdintis, nes jo nemėgo jos sugyventinis. Bet čionykštėms moterims jis labai patiko. Kaip ir jos jam. Todėl kartais į ką nors įsiveldavo.

– Pavyzdžiui, įgijo tavo dukters palankumą.

Skajus krūptelėjo lyg įgeltas.

– Tavo žmona, – paaiškino Haris. – Paklausiau apie Tonį, ir ji man papasakojo. Dėl judviejų dukters Tonis susimušė su vietiniu vaikinu.

Lensmanas papurtė galvą:

– Jie ne susimušė, o susipjovė. Vargšelis Olė įsimylėjo Miją ir, kai mano duktė kartą leido jam pavėžėti ją su drauge į šokius, įsikalė į galvą esąs jos vaikinas. Olė nebuvo mušeika, labiau – knygų žiurkė. Bet stojo prieš Tonį. Tonis jį patiesė, išsitraukė peilį ir... tikrai kraupu, mes prie tokių dalykų nepratę.

– Ką padarė?

– Nupjovė Olei pusę liežuvio. Įsikišo į kišenę ir nuėjo. Po pusvalandžio sulaikėme Tonį senelio namuose ir pareikalavome atiduoti liežuvį, jį reikėjo kuo greičiau nugabenti į operacinę. O jis pareiškė sulesinęs liežuvį varnoms.

– Norėjau paklausti, ar kada nors turėjai įtarimų, jog Tonis ką nors išprievartavo? Tąsyk ar šiaip kada nors gyvenime.

Skajus apsisuko.

– Hūle, pasakysiu tau šitaip. Po to įvykio Mija nebebuvo ta nerūpestinga mergaitė kaip anksčiau. Žinoma, jai vis dar patiko tas prietranka, bet tokio amžiaus merginoms tai būdinga. O Olė išsikraustė. Mat kas kartą, kai vargšas vaikinas praverdavo burną, jis ir visi aplinkui prisimindavo, kokį siaubingą pažeminimą jis patyręs. Tad taip, aš manau, kad Tonis linkęs į prievartą. Bet nemanau, kad būtų ką nors išprievartavęs. Juk galėjo išprievartauti Miją.

– Ar ji?..

– Jie buvo giraitėje už šokių salės. Ji nesutiko mylėtis su Toniu, ir Tonis jos nevertė.

– Esi tuo tikras? Atleisk, kad klausiu, bet tai...

Kabliukas šovė iš vandens ir žybtelėjo pirmuose saulės spinduliuose.

– Viskas gerai, Hūle. Aš irgi policininkas ir žinau: kas reikia, tai reikia. Mija yra dora mergina ir nemeluoja. Liudydama taip pat. Jeigu nori smulkmenų, gali paskaityti tą bylą. Tik norėčiau, kad Mijai netektų dar kartą apie tai kalbėti.

– Nebūtina, – tarė Haris, – dėkui.

*

Odino konferencijų salėje susirinkusiems tyrėjams Haris pranešė matęs, kad po sniegaeigiu gulintis žmogus – kurio net suintensyvinus paieškas dar nepavyko rasti – turi artrito išsukinėtus pirštus kaip ir Tonis Leikas. O tada išdėstė savo teoriją. Atsilošė ir ėmė laukti klausytojų reakcijos.

Pelikanė pro akinių viršų žvelgė į Harį, bet, atrodo, kreipėsi į visą grupę.

– Tai bandai pasakyti, kad Adelė pati to norėjo? Dėl Dievo meilės, juk ji šaukėsi pagalbos!

– Elijas Skogas apie tai pagalvojo tik gerokai vėliau, – paprieštaravo Haris. – Iš pradžių jis pamanė, kad ta porelė tiesiog išėjo pasimylėti.

– Bet juk su vyru į trobelę atvykusi moteris vidury nakties nelekia pasimylėti su pirmu pasitaikiusiu! Negi reikia būti moterimi, kad tai suprastum! – sušnypštė Pelikanė. Su savo naujais į akis krintančiais ir akis badančiais dredais ji Hariui pasirodė panaši į įsiutusią medūzą.

Jai atsakė Hario kaimynas:

– Ar tikrai manai, kad vien dėl to, jog esi moteris, geriau nusimanai apie pusės Žemės gyventojų lytinius pomėgius? – Erdalis nutilo ir apžiūrėjo ką tik išvalytą savo mažojo pirštelio panagę. – Juk išsiaiškinome, kad Adelė Vetlesen keitė partne-

rius kaip kojines? Vidury nakties nusibeldė į apleistą gamyklą pasimylėti su beveik nepažįstamu vyru!

Erdalis nuleido ranką, pradėjo tvarkytis bevardžio pirštо nagą ir tyliai, taip, kad išgirdo tik Haris, sumurmėjo:

– Be to, aš esu išdulkinęs daugiau moterų nei tu, žvirblių baidykle.

– Toniui patiko moterys, o jis patiko joms, – pasakė Haris. – Tonis atvyko į trobelę vėlai, Adelės vaikinas gal buvo dėl ko nors suirzęs ir nuėjo miegoti. Todėl Tonis su Adele galėjo flirtuoti, kiek širdis geidžia. Jis turėjo problemų namuose, o ji pradėjo prarasti susidomėjimą vyru, su kuriuo buvo čia atkeliavusi. Adelė ir Tonis geidė vienas kito, bet trobelėje buvo pilna žmonių. Todėl vidury nakties išslinko laukan ir susitiko prie tualeto. Bučiavosi, glamonėjosi; jis atsistojo jai už nugaros ir nusileido kelnes. Buvo susijaudinęs ir ant varpos galvutės susirinko tai, kas vadinama priešejakuliaciniu skysčiu. Dar prieš pradedant mylėtis keli jo lašai pateko ant Adelės kelnių. Ji taip garsiai aikčiojo, kad pažadino Eliją Skogą, ir šis puolė žiūrėti pro langą, kas čia darosi. Mano galva, juodu pažadino ir Adelės vaikiną, šis taip pat viską matė. Adelei tikriausiai buvo į tai nusispjaut. Tačiau Tonis bandė prislopinti jos riksmus.

– Jeigu jai buvo nusispjaut, tai kodėl *jam* nebuvo? – pratrūko Pelikanė. – Galų gale kodėl visada moterys kaltinamos palaidu elgesiu, o vyrais žavimasi. Jais žavisi kiti vyrai, argi ne?!

– Tonis Leikas turėjo bent porą rimtų priežasčių prislopinti jos šauksmus, – paaiškino Haris. – Visų pirma, kažin ar norėtum, kad tavo paleistuvystes aprašytų visa geltonoji spauda, ypač jei esi laikomas svajonių jaunikiu, o nuo būsimo uošvio pinigų priklauso tavo verslas Konge. Antra, Tonis dažnai buvoja kalnuose ir puikiai pažįsta tą vietovę.

– O kaip tai, po šimts, susiję su byla?

Pasigirdo kikenimas, ir visi sužiuro į stalo gale sėdintį Mikaelį Belmaną.

– Sniego griūtis, – nusikvatojo jis. – Tonis Leikas pabūgo, kad Adelės riksmai nesukeltų sniego griūties.

– Matyt, Tonis žinojo, kad daugiau nei trys ketvirtadaliai sniego griūčių aukų pačios sukėlė tas griūtis, – paantrino Haris.

Vienas kitas nepatikliai prunkštelėjo. Netgi Pelikanė neiškentusi nusišypsojo.

– Bet kodėl manai, kad Adelės vaikinas juodu matė? – paklausė ji. – Ir kad Adelei buvo į tai nusispjaut? Gal ji tiesiog taip įsijautė, kad užsimiršo?

– Todėl, – paaiškino kėdėje atsilošdamas Haris, – kad Adelė jau ir anksčiau buvo tai dariusi. Nusiuntė vienam iš savo vaikinų nuotrauką, kaip ją kruša kitas vyras. Bešir dišką žinutę, kuri nekelia jokių abejonių. Jos draugai sako, kad iš Hovaso grįžusi Adelė su tuo vaikinu nebesusitiko.

– Įdomu, – tarė Belmanas. – Bet prie ko tai mus veda?

– Prie motyvo, – atsakė Haris. – Pirmą kartą šioje byloje turime galimą atsakymą į klausimą „kodėl?“

– Vadinasi, atsisakome bepročio serijinio žudiko versijos? – pasitikslino Erdalis.

– Sniego Senis taip pat turėjo motyvą, – įsiterpė ką tik įėjusi ir stalo gale atsisėdusi Beatė Len. – Beprotišką, bet vis tiek tai buvo motyvas.

– Čia daug paprasčiau, – pasakė Haris. – Senas geras pavydas. Motyvas, dėl kurio mūsų šalyje nužudomi du iš trijų žmonių. Kaip ir daugumoje kitų šalių. Šiuo atžvilgiu mes, žmonės, esame neprognozuojami.

– Tai gāli paaiškinti, kodėl buvo nužudyti Adelė Vetlesen ir Tonis Leikas, – prabilo Pelikanė, – o kaip su kitomis žmogžudystėmis?

– Kitus tiesiog reikėjo pašalinti, – atsiliepė Haris. – Visi trobelėje nakvojusieji buvo potencialūs liudytojai, todėl galėjo viską papasakoti policijai ir atskleisti motyvą. O gal dar

blogiau – jie buvo jo baisiausio pažeminimo, viešos išdavystės liudytojai. Nestabilios psichikos žmogui šito pakanka.

Belmanas suplojo rankomis:

– Tikiuosi, netrukus turėsime atsakymus bent į kai kuriuos klausimus. Kalbėjausi telefonu su Krongliu, jis sako, kad oras paieškų zonoje pamažu taisosi, todėl galima siųsti šunis ir sraigtasparnį. Hari, kodėl anksčiau nepranešei, jog tas kūnas galėtų būti Tonio Leiko?

Haris gūžtelėjo pečiais:

– Maniau, kad kūną rasime gerokai anksčiau, todėl ir nespėliojau. Juk galų gale artritas nėra reta liga.

Belmanas dar sekundėlę žiūrėjo į Harį, o tada kreipėsi į kitus:

– Žmonės, turime įtariamąjį. Kaip jį pakrikštysime?

– Aštuntuoju Svečiu, – pasiūlė Erdalis.

– Žaviuoju Princu, – nusprendė Pelikanė.

Kelias akimirkas tvyrojo mirtina tyla – lyg visiems būtų prireikę laiko, kad tuos žodžius suviršKintų.

– Nesu tyrėja taktikė, – įsiterpė Beatė Len, kuri visiems čia susirinkusiems buvo žinoma kaip ta, kuri nieko nekomentuoja tol, kol atidžiai neištyrė, – bet ar jums kai kas neatrodo keista? Leikas turi alibi kiekvienai žmogžudystės dienai, bet kodėl visi pėdsakai rodo, jog tai jis? Kodėl Elijui Skogui buvo skambinta iš jo namų? Kodėl žmogžudystės ginklas buvo pirktas Konge? Kaip tik ten, kur Leikas turi verslo reikalų. Sutapimai?

– Ne, – atsakė Haris. – Jau nuo pat pirmos dienos Žavusis Princas mus veda prie Tonio Leiko. Žavusis Princas sumokėjo Julijanai Verni, kad nuvyktų į Kongą, nes žinojo, jog bet kokia užuomina apie Kongą ves prie Tonio Leiko. O dėl skambučio Elijui Skogui, šiandien patikrinau kai ką, ką jau seniai turėjome patikrinti, bet to nepadarėme, nes tarėmės esą arti tikslo ir bijojome susilpninti surinktus įkalčius. Maždaug tuo metu,

kai iš Leiko namų buvo skambinta Skogui, tris kartus buvo skambinta ir iš Leiko telefono Aker Briugės verslo centre. Leikas vienu metu dviejose vietose būti negalėjo. Statau du šimtus kronų, kad jis tuo metu buvo Aker Briugėje. Kas nori lažintis?

Visi išpūtę akis tylėjo.

– Turi omenyje, kad Žavusis Princas skambino Elijui Skogui iš Tonio Leiko namų? – paklausė Pelikanė. Iš kur?..

– Į policijos biurą atvykęs Leikas man papasakojo, kad prieš kelias dienas buvo įsilaužta į jo rūsį. Laikas sutampa su tuo, kai buvo skambinta Skogui. Žavusis Princas pavogė dviratį, kad imituotų paprasčiausią įsilaužimą. Tokius atvejus užfiksuojame, bet dažniausiai nieko nedarome. Leikas žinojo, kad jokių priemonių nesiimsime, todėl į policiją nė nesikreipė. Šitaip Žavusis Princas paliko nenuginčijamus įkalčius prieš Leiką.

– Na ir gyvatė! – išsprūdo Pelikanei.

– Sutinku dėl „kaip?" – tarė Beatė Len. – Bet ką darysime su „kodėl?" Kodėl jis siekė nukreipti visus įtarimus į Tonį Leiką?

– Jis suprato, jog anksčiau ar vėliau susiesime tas žmogžudystes su Hovaso kalnų trobele, – dėstė Haris. – Taip susiaurinsime įtariamųjų ratą ir atidžiau pažiūrėsime į tuos, kurie nakvojo trobelėje. Lapą iš svečių knygos jis išplėšė dėl dviejų priežasčių. Pirma, kad jis, o ne mes turėtų ten buvusiųjų vardus ir ramiai galėtų tuos žmones nužudyti, o mes negalėtume jo sustabdyti. Antra, dar svarbesnė priežastis – kad išlaikytų paslaptyje savo vardą.

– Logiška, – pritarė Erdalis. – O kad jo neieškotume, pateikė mums galimą kaltininką. Tonį Leiką.

– Ir todėl Tonį nužudė patį paskutinį, – pasakė tyrėjas su vešliais Fritjofo Nanseno ūsais; Haris pajėgė prisiminti tik jo pavardę.

Jo kaimynas, jaunas vyrukas lygia žvilgančia oda ir švytinčiomis akimis (jo ir vardą, ir pavardę Haris jau spėjo pamiršti), taip pat neiškentė:

– Žudiko nelaimei, visus kartus, kai buvo įvykdytos žmogžudystės, Tonis turėjo alibi. O kadangi Tonio kaip atpirkimo ožio nebereikėjo, atėjo laikas nudėti ir priešą *numero uno*.

Kabinete pasidarė šilčiau, regis, net nedrąsi žiemos saulė skaisčiau nušvito. Jie pagaliau išėjo į kelią, išnarpliojo mazgą. Haris pastebėjo, kad net Belmanas pasilenkė savo kėdėje.

– Viskas kaip ir gerai, – tarė Beatė Len, o Haris ėmė laukti žodelio „bet", numanydamas, ko ji paklaus, ir suprasdamas, kad ji imasi velnio advokato vaidmens, nes žino, kad Haris turi atsakymą, – bet kodėl Žavusis Princas viską padarė taip sudėtingai?

– Todėl, kad žmonės *yra* sudėtingi, – tarė Haris ir išgirdo kitados pasakytų, bet pamirštų savo žodžių aidą. – Mes norime sukurti sudėtingus ir painius santykius, valdyti žmonių likimus ir pasijusti pasaulio viešpačiais. Žinote, į ką man buvo panašus sudegęs kambarys „Kadok" gamykloje? Į valdymo centrą. Štabo būstinę. Ir nesu visiškai tikras, ar Žavusis Princas norėjo atimti Leikui gyvybę. Gal norėjo, kad jis būtų tik nuteistas ir įkalintas.

Įsivyravo tokia tyla, kad galėjai girdėti už lango čiulbantį paukščiuką.

– Kodėl? – paklausė Pelikanė. – Juk galėjo jį nužudyti. Arba kankinti.

– Todėl, kad skausmas ir mirtis nėra blogiausia, kas gali ištikti žmogų, – ir vėl girdėdamas žodžių aidą toliau kalbėjo Haris. – Blogiausia yra pažeminimas. O Leikui to jis ir troško. Pažeminti, atimti viską, ką turi. Troško jo nuopuolio, gėdos.

Haris pastebėjo, kaip Beatės Len lūpose atsirado santūri šypsenėlė, pamatė, kaip moteris pritariamai linkteli jam galva.

– Bet, – dėstė Haris – kaip sakyta, mūsų žudiko nelaimei, Tonis Leikas turėjo alibi. Ir todėl teko jį nubausti kitaip. Lėta ir ypač žiauria mirtimi.

Stojusioje tyloje Hariui kažkas smilktelėjo. Sudegusios mėsos kvapas. Bet jau kitą akimirką visi kaip vienas atsiduso.

– Tai ką dabar darysime? – paklausė Pelikanė.

Haris pakėlė akis. Ant šakos lauke čiulbantis paukštis yra kikilis. Per anksti grįžęs iš šiltųjų kraštų. Teikiantis žmonėms viltį, kad greitai ateis pavasaris, bet pirmą šaltą naktį mirtinai sušalsiantis.

Šūdas, pagalvojo Haris. Tikras šūdas.

68 skyrius
Lydeka

Tą rytą KRIPOS'o susirinkimas užsitęsė.

Bjornas Holmas informavo apie Kriminalinių ekspertizių tarnybos tyrimą „Kadok" gamykloje. Nusikaltėlio spermos ar kokio kito daiktinio įrodymo nerasta. Kambarys, kuriuo naudojosi nusikaltėlis, visiškai sudegė, kompiuteris virto geležies luitu, ir nėra jokių vilčių atkurti jame buvusią informaciją.

– Regis, jis naudodavosi neapsaugotais tos vietovės interneto tinklais. Niudalene jų apstu.

– Tikrai turėjo palikti kokių nors elektroninių pėdsakų, – pasakė Erdalis, bet jo žodžiai nuskambėjo kaip įprastinis priedainis, o ne konkretus raginimas imtis paieškų.

– Aišku, galime pateikti prašymą patikrinti šimtus toje zonoje esančių tinklų ir imti ieškoti nežinia ko, – pasakė Holmas. – Bet tai užtruktų ne vieną savaitę. Ir jokių garantijų, kad ką nors rasime.

– Aš tuo pasirūpinsiu, – pasisiūlė Haris. Atsistojo ir rinkdamas numerį nuėjo prie durų. – Turiu pažįstamų.

Jis paliko duris praviras ir, prieš pašnekovui atsiliepiant, dar pasiklausė kito tyrėjo pranešimo: niekas, su kuo teko kalbėtis, nėra matęs, kad į „Kadok" gamyklą kas nors įeitų ar iš jos išeitų, bet tuo stebėtis neverta, nes pastatą užstoja medžiai

ir krūmai, be to, dabar – žiemos mėnesiais – beveik visą laiką tamsu.

Hario pašnekovas atsiliepė:

– Katrinos Brat sekretorė klauso.

– Katrina?

– Panelė Brat šiuo metu priešpiečiauja.

– Atleisk, Katrina, bet valgis palauks. Klausyk...

Katrina tylėdama išklausė Hario paaiškinimo, ko jam reikia.

– Žavusis Princas buvo ant sienos prikabinėjęs nuotraukų, kurios, regis, atspausdintos iš interneto. Su paieškos sistema tau gali pavykti prieiti prie tos vietovės interneto tinklų, patikrinti serverius ir išsiaiškinti, kas lankėsi tinklalapiuose, kuriuose rašoma apie žmogžudystes. Tikriausiai ten lankėsi daugybė žmonių...

– Taip, bet gal ne taip dažnai ir ne taip ilgai kaip žudikas, – nukirto Katrina. – Tiesiog sudarysiu sąrašą, iš kurio matysime, kas kiek kartų ir kur lankėsi.

– Mhm. Greitai pagavai mintį.

– Tai užšifruota mano pavardėje. Brat. *Bratt* – status. Kylanti mokymosi kreivė. Supratai?

Haris grįžo pas kitus.

Susirinkusieji klausėsi Hariui iš Leiko mobiliojo atsiųstos žinutės. Žinutė buvo nusiųsta į Trondheimą Norvegijos mokslo ir technologijų universiteto balso analitikui, kuris kelis kartus labai sėkmingai identifikavo balsą iš garso įrašų, darytų per bankų apiplėšimus. Duomenys buvo netgi tikslesni už tuos, kurie gauti studijuojant stebėjimo kamerų darytus vaizdo įrašus, nes balsą, kad ir kaip stengtumeisi jį pakeisti, vis tiek įmanoma atpažinti. Tačiau Bjornui Holmui buvo pranešta, kad šis įrašas prastos kokybės, trunka vos sekundę, girdėti neaiškūs garsai, kosulys, galbūt juokas, tad iš jo nustatyti balso profilio nepavyks.

– Velnias, – trinktelėjo ranka per stalą Belmanas. – Turėdami balso profilį, galėtume nustatyti skambintojo tapatybę ir išbraukti porą įtariamųjų.

– Kokių dar įtariamųjų? – burbtelėjo Erdalis.

– Iš bazinės stoties priimto signalo galima spręsti, kad tasai, kuris naudojosi Leiko telefonu, skambino iš vietovės prie pat Ustaoseto, – tarė Holmas. – Netrukus signalas dingsta, mat šios telekomunikacijų bendrovės tinklas palaikomas tik apie Ustaosetą. Ir kaip tik tai, kad signalas dingsta, sustiprina įtarimą, jog telefoną turėjo Žavusis Princas.

– O kodėl?

– Net jeigu telefonas nėra naudojamas, bazinė stotis kas porą valandų pagauna jo signalą. Faktas, kad signalo pagauta nebuvo, rodo, jog prieš skambinat ir paskambinus telefonas buvo kažkur toliau nuo Ustaoseto, tikriausiai negyvenamuose kalnuose. Ko gero, Žavusis Princas turėjo jį sukeldamas griūtį ir kankindamas savo auką.

Jokios reakcijos. Haris suprato, kad pirminė euforija išgaravo. Nužingsniavo prie savo kėdės.

– Belmanas kalbėjo apie skambintojo tapatybės nustatymą. Yra vienas būdas, – tyliai prabilo, žinodamas, kad kovoti dėl dėmesio nebereikia. – Prisiminkite įsilaužimą į Leiko namus. Tarkim, kad, norėdamas iš ten paskambinti Elijui Skogui, į Leiko namus įsilaužė žudikas. Tai įvyko vos kelios dienos prieš Leiko sulaikymą. Ir manykime, kad mūsų kriminalistai ekspertai baltais drabužiais darbavosi taip uoliai, kaip ir atrodė, kai aš atvykau ir netyčia... atsitrenkiau į Holmą... – Bjornas Holmas kilstelėjo galvą ir pažiūrėjo į Harį, tarsi siūlydamas prikąsti liežuvį. – Tai gal turime pirštų atspaudus iš Holmeno kelio, kurie galbūt yra... Žaviojo Princo?

Saulė vėl nutvieskė patalpą. Tyrėjai susižvalgė. Truputį susigėdę. Kaip paprasta. Kaip akivaizdu. Ir niekas apie tai nepagalvojo...

– Susirinkimas buvo ilgas, informacijos daug, – pareiškė Belmanas. – Regis, mūsų galvos jau pavargo. Holmai, o ką tu apie tai manai?

Bjornas Holmas pliaukštelėjo sau per kaktą:

– Žinoma, kad turime visus pirštų atspaudus. Namus apieškojome manydami, kad žudikas yra Leikas, o jo būstas – galima nusikaltimo vieta. Tikėjomės rasti kurios nors aukos pirštų atspaudų.

– Ar daug neidentifikuotų atspaudų? – paklausė Belmanas.

– Čia ir esmė, – vis dar šypsodamasis atsakė Bjornas Holmas. – Leiko namus kartą per savaitę tvarkydavo pora lenkių. Buvo tvarkiusios šešios dienos prieš kratą ir iš peties paplušėjusios. Todėl radome tik Leiko, Lenės Galtung, tų dviejų lenkių ir dar kažkokio nežinomo asmens, bet ne aukos, pirštų atspaudų. Kai Leikas pateikė alibi ir buvo paleistas, daugiau atitikmenų nebeieškojome. Bet dabar neprisimenu, kur konkrečiai radome to nežinomojo atspaudus.

– O *aš* prisimenu, – įsiterpė Beatė Len. – Gavau ataskaitą su brėžiniais ir nuotraukomis. Nežinomojo kairės rankos atspaudai rasti ant pompastiško ir gana šlykštaus rašomojo stalo. Nežinomasis stovėjo maždaug taip, – Beatė atsistojusi pasirėmė kaire ranka. – Jeigu neklystu, ten stovi laidinis telefonas. Maždaug taip, – dešine ranka ji parodė tarptautinį ženklą, reiškiantį telefoną: pridėjo nykštį prie ausies, o mažąjį pirštelį – prie burnos.

– Ponios ir ponai, – plačiai nusišypsojo Belmanas ir dar plačiau išskėtė rankas, – manau, dabar tikrai užėjome pėdsakus. Holmai, bandyk nustatyti tą nežinomą asmenį. Tik būk geras, *pažadėk*, kad tai nėra vienos iš tų lenkių vyras, kuris naudodamasis proga dykai apskambino pusę giminės Lenkijoje. *OK?*

Jiems išeinant Pelikanė prisiartino prie Hario. Krestelėjo vieną iš savo naujųjų dredų ir pasakė:

– Hari, o tu geresnis, nei maniau. Bet kai dėstai savo teorijas, nepakenktų retsykiais įterpti kokį „man atrodo".

Ji nusišypsojo ir žaismingai stuktelėjo jam klubu.

Hariui patiko, kad ji šypsosi, tačiau to stuktelėjimo klubu gal ir... Kišenėje suvibravo telefonas. Išsitraukė. Ne iš ligoninės.

– Jis pasivadino Našviliu, – pasigirdo Katrinos Brat balsas.

– Kaip miestas Amerikoje?

– Aha. Jis aplankė visų didžiųjų laikraščių internetines svetaines ir apie žmogžudystes perskaitė visai viską. Deja, bloga žinia ta, kad tik tiek ir tesužinojau. Matai, Našvilis tėra kompiuteris, kuris prisijungė prie interneto vos prieš porą mėnesių ir intensyviai ieškojo su žmogžudystėmis susijusių dalykų. Galima pamanyti, jog tikėjosi būti susektas.

– Atrodo, tas vyrukas mums tinka, – pasakė Haris.

– Na, – tarė Katrina, – tada ieškok vyro su kaubojiška kepure.

– Ką?

– Našvilis. Kantri muzikos ir viso to Meka, ir šiaip.

Tyla.

– Hari? Ar girdi?

– Taip. Aišku. Ačiū, Katrina.

– Kur bučkis?

– Nuo galvos iki kojų.

– Neįsijausk.

Abu išjungė telefonus.

*

Haris gavo kabinetą su langu į Briuno alėją ir žiūrėjo į nykų vaizdą lauke, kai pasigirdo beldimas į duris.

Tarpduryje stovėjo Beatė Len.

– Na, tai koks jausmas miegoti su priešu vienoje lovoje?

Haris gūžtelėjo pečiais:

– Priešą vadiname Žaviuoju Princu.

– Gerai. Tik norėjau pranešti, kad ant stalo rastų pirštų atspaudų ieškojome duomenų bazėje. Nėra.

– Ir nesitikėjau, kad rasite.

– Kaip tėtis?

– Liko kelios dienos.

– Užjaučiu.

– Ačiū.

Juodu pažvelgė vienas į kitą. Ir staiga Haris suvokė, kad šį veidą regės per laidotuves. Mažą blyškų veiduką, kurį jau matė kitose laidotuvėse – užsiverkusį, su didžiulėmis skausmo sklidinomis akimis. Tarsi sukurtą specialiai laidotuvėms.

– Apie ką galvoji?

– Pažįstu tik vieną žmogų, kuris taip žudydavo, – atsakė Haris ir nusigręžė į langą.

– Jis tau primena Sniego Senį, ar ne?

Haris iš lėto palingavo galva.

Beatė atsiduso:

– Pažadėjau nesakyti, bet... skambino Rakelė.

Haris žvelgė į Helsfyro pastatus.

– Klausė, kaip laikaisi. Sakiau, kad gerai. Ar taip ir turėjau atsakyti, Hari?

Haris giliai atsiduso:

– Žinoma.

Beatė minutėlę pastoviniavo tarpduryje. O tada išėjo.

Kaip ji? Kaip sekasi Olegui? Kur jie? Ką veikia vakarais? Kas juos prižiūri, kas saugo? Haris parėmė galvą rankomis ir užsidengė delnais ausis.

Yra tik vienas žmogus, kuris žino, kaip mąsto Žavusis Princas.

*

Atėjo popietė, bet nieko neįvyko. Kapitonas – tas perdėtai entuziastingas viešbučio administratorius – paskambino ir pranešė, jog kažkas telefonu teiravosi, ar ta australė iš *Aftenposten*, Iska Peler, apsistojo pas juos. Haris spėjo čia būsiant žiniasklaidą, bet Kapitonas patikino, kad net labiausiai nusmurgęs žurnaliūga žino žaidimo taisykles – kad reikia prisistatyti ir pasakyti, kur dirba. Haris padėkojo Kapitonui ir norėjo

paprašyti, kad jeigu dar ką nors išgirs, paskambintų vėl. Bet laiku susivokė, kuo tai gali baigtis. Paskambino Belmanas ir pranešė, jog rengiama spaudos konferencija, tad jeigu Haris norėtų dalyvauti...

Haris atsisakė ir suprato, kad Belmanui palengvėjo.

Pabarbeno pirštais į stalą. Pakėlė ragelį norėdamas paskambinti Kajai, bet padėjo atgal.

Vėl pakėlė ragelį ir apskambino kelis viešbučius miesto centre. Nė vienas administratorius neprisiminė, kad kas nors būtų skambinęs ir teiravęsis Iskos Peler.

Haris pažiūrėjo, kiek valandų. Norėjosi išgerti. Norėjosi nueiti į Belmano kabinetą, paklausti, ką, velniai rautų, padarė su jo opijumi, iškelti kumštį ir pamatyti, kaip anas išsigąsta...

Tik vienas žmogus žino.

Haris atsistojo, nuspyrė kėdę, apsivilko vilnonį paltą ir nėrė pro duris.

Nuvažiavo į miestą ir pasistatė automobilį griežtai neleistinoje vietoje – priešais Norvegijos teatrą. Perėjo per gatvę ir nužingsniavo į viešbutį.

Kapitonui ši pravardė prilipo, kai jis tame viešbutyje dirbo durininku. Tikriausiai dėl akį rėžiančios raudonos uniformos ir begalinio pomėgio viską komentuoti ir visiems komanduoti. Be to, jis jautėsi miesto centro centru, žmogumi, jaučiančiu miesto pulsą ir viską *žinančiu*. Informatoriumi iš didžiosios I, neįkainojamu Oslo saugumą užtikrinančios policijos ramsčiu.

– Pasąmoningai užfiksavau, kad tas balsas skamba savotiškai, – tarė Kapitonas, mėgaudamasis savo žodžių svarumu.

Haris pastebėjo, kaip už staliuko stovintis Kapitono bendradarbis pavartė akis.

– Lyg gėjaus, – garsiai svarstė toliau Kapitonas.

– Turi omeny, aukštas? – paklausė Haris, prisimindamas, kad apie tai jau užsiminė Adelės draugai. Jai pasirodęs atgrasus jos naujojo vaikino balsas, nes buvęs panašus į to gėjaus, su kuriuo ji nuomojosi butą.

– Ne, veikiau toks, – Kapitonas pliaukštelėjo rankomis, suklapsėjo blakstienomis ir pamaiviškai sucypė:

– Kaaaip tu mane šiutini, Šiorenai!

Bendradarbis, ant kurio uniformos buvo prisegta kortelė su Sioreno vardu, prunkštelėjo.

Haris padėkojo Kapitonui ir vėl pajuto, kaip tiesiog nieždi liežuvį paprašyti paskambinti, jeigu dar ką nors sužinotų. Išėjo. Užsirūkė ir pažvelgė į viešbučio pavadinimą. Kažkas čia yra... Ūmai pastebėjo, kad už jo automobilio stovi Eismo kontrolės automobilis, o uniformuotas pareigūnas užsirašo jo automobilio registracijos numerį.

Haris perėjo gatvę ir parodė savo tapatybės kortelę.

– Aš darbo reikalais.

– Nesvarbu. Jeigu parašyta, kad statyti draudžiama, vadinasi, draudžiama, – nepakeldamas galvos pareiškė uniformuotis. – Jei nori, rašyk skundą.

– Na, – tarė Haris, – manau, žinote, kad mes irgi galime skirti baudą už automobilio statymą neleistinoje vietoje?

Vyras pakėlė galvą ir išsiviepė:

– Drauguži, jei manai, kad leisiu tau pačiam išrašyti sau baudos kvitą, labai klysti.

– Turiu galvoje *tą* automobilį, – parodė ranka Haris.

– Jis – mano, o Eismo kontrolė...

– Jeigu parašyta, kad statyti draudžiama, vadinasi, draudžiama.

Uniformuotis paniuro.

Haris gūžtelėjo pečiais:

– Jei nori, rašyk skundą. Drauguži.

Uniformuotis nervingai užvertė knygutę ir apsisukęs ant kulno nudrožė prie savo automobilio.

Įsukus į Universiteto gatvę, suskambo mobilusis. Gunaras Hagenas. Haris išgirdo, kaip virpa paprastai santūraus Smurtinių nusikaltimų skyriaus viršininko balsas:

– Hari, tučtuojau atvyk.

– Kas atsitiko?

– Atvažiuok. Į Kulverteną.

*

Dar nespėjęs pasiekti betoninio tunelio galo, Haris išgirdo balsus ir išvydo blyksčių šviesas. Prie buvusio jų kabineto durų stovėjo Gunaras Hagenas ir Bjornas Holmas. Kriminalistė ekspertė milteliais tepė duris ir durų rankeną, ieškodama pirštų atspaudų, o Holmo antrininkas fotografavo kampe likusį pusės pado atspaudą.

– Tas atspaudas čia jau seniai, – pranešė Haris. – Buvo čia dar prieš mums atsikraustant. Kas čia vyksta?

Holmo antrininkas žvilgtelėjo į Holmą, o šis galvos linktelėjimu parodė, kad fotografuoti nebereikia.

– Kalėjimo prižiūrėtojas prie durų rado šitą, – tarė Hagenas ir pakėlė plastikinį maišelį, į kurį buvo įdėtas rudas vokas. Ant voko Haris išvydo savo vardą. Jis buvo spausdintuvu atspausdintas ant lipduko ir priklijuotas.

– Prižiūrėtojas sako, kad jis galėjo čia pragulėti ilgų ilgiausiai dvi dienas. Juk žmonės ne kasdien vaikšto Kulvertenu.

– Nustatysime popieriaus drėgnį, – paaiškino Bjornas. – Padėsime čia tokį pat voką ir pažiūrėsime, per kiek laiko pasieks tokį lygį. Tada žinosime, kiek laiko čia gulėjo šitas vokas.

– Na, štai. Scena iš „CSI“, – mestelėjo Haris.

– Iš to nebūtinai bus kokios nors naudos, – tarstelėjo Hagenas. – Manau, kad ėjo keliu, kur stebėjimo kamerų nėra. Turėjo būti visai paprasta. Per priimamąjį, kur daug žmonių, liftu iki čia, o iki pat kalėjimo nėra jokių rakinamų durų.

– Taigi, juk čia nėra ką rakinti – pritarė Haris. – Nieko prieš, jei užsirūkysiu?

Niekas neatsakė, bet žvilgsniai buvo iškalbingi. Haris gūžtelėjo pečiais:

– Tikiuosi, kas nors pagaliau pasakys, kas tame voke, – tarė.

Bjornas Holmas kilstelėjo dar vieną plastikinį maišelį.

Blausioje šviesoje buvo sunku įžiūrėti, kas tame maišelyje, tad Haris priėjo arčiau.

– Šūdas, – nusikeikė jis ir žengtelėjo atatupstas.

– Didysis pirštas, – paaiškino Hagenas.

– Atrodo, kad jis pirma buvo sulaužytas, – pridėjo Bjornas. – Švarus, lygus pjūvis, odos kraštai lygūs. Nukirstas. Kirviu. Arba nurėžtas didžiuliu peiliu.

Tunelyje sukaukšėjo artėjantys žingsniai.

Haris negalėjo atplėšti akių. Pirštas baltas, bekraujis, o galiukas – mėlynai juodas.

– Kas čia? Ar jau paėmėte atspaudą?

– Taip, – atsakė Bjornas. – Ir jeigu pasiseks, netrukus sužinosime atsakymą.

– Spėju, kad dešinės rankos, – tarė Haris.

– Atspėjai. Koks pastabus, – pagyrė Hagenas.

– Ar voke buvo dar kas nors?

– Ne. Dabar žinai tiek pat, kiek ir mes.

– Gal, – nekantraudamas užsirūkyti atsakė Haris. – Bet apie tą pirštą aš žinau dar kai ką.

– Taip ir manėme, – Hagenas susižvalgė su Bjornu Holmu. Kaukšėjimas vis artėjo. – Dešinės rankos didysis pirštas. Tas pats, kurį tau nupjovė Sniego Senis.

– Kai ką radau, – pertraukė kriminalistė ekspertė.

Visi atsisuko į ją.

Moteris buvo pritūpusi ir nykščiu bei smiliumi laikė kažkokį daiktą. Pilkos ir juodos spalvų.

– Ar tas akmenukas ne toks, kokį radome Borgnės nužudymo vietoje?

Haris priėjo arčiau.

– Aha. Lava.

Atskubėjo vyrukas su prie marškinių kišenės prisegta tapatybės kortele. Jis sustojo priešais Bjorną Holmą, užsidėjo rankas ant kelių ir bandė atgauti kvapą.

– Tai kaip, Kimai Erikai? – kreipėsi į vyruką Holmas.

– Radome atitikmenį, – sušnopštė šis.

– Leisk, atspėsiu, – paprašė Haris ir įsikando cigaretę.

Visi susidomėję atsisuko į jį.

– Tonis Leikas.

Kimas Erikas akivaizdžiai nusivylė:

– Iš k-kur?..

– Man rodos, mačiau iš po sniegaeigio kyšančią jo kairę ranką, bet pirštų netrūko. Vadinasi, pirštas yra dešinės rankos, – linktelėjo link maišelio su įkalčiais. – Pirštas nėra sulaužytas, tiesiog išsukinėtas. Senas mielas artritas. Paveldėtas, bet neužkrečiamas.

69 skyrius
Raidės su užraitais

Sujungtų namų eilėje Hovseteryje esančio namo duris atvėrusi moteris priminė imtynininkę – plačių pečių ir beveik tokio pat ūgio kaip Haris. Ji pažvelgė į Harį ir kantriai laukė – lyg būtų įpratusi suteikti žmonėms kelias sekundes, kad šie susitvardytų.

– Taip?

Haris atpažino, kad čia telefonu kalbėjusios Fridos Larsen balsas. Jį girdėdamas įsivaizdavo liekną, smulkutę moterį.

– Haris Hūlė. Radau jūsų adresą telefonų knygoje. Ar Feliksas namie?

– Išėjo pažaisti šachmatais, – monotoniškai atsakė moteris, lyg būtų pavargusi tai kartoti. – Parašykit jam elektroninį laišką.

– Norėčiau su juo pasikalbėti.

– Apie ką? – ji stovėjo tarpduryje, užstodama butą nuo Hario akių. Ir užstodama ne vien savo dydžiu.

– Policijos biure radome lavos gabaliuką. Norėčiau sužinoti, ar jis iš to paties ugnikalnio kaip anksčiau Feliksui siųstas akmenukas.

Haris stovėjo už poros žingsnių nuo jos, rankoje laikydamas akmenuką. Bet moteris net nepajudėjo nuo slenksčio.

– Plika akimi nepamatysi, – pareiškė. – Parašykit Feliksui elektroninį, – jau ruošėsi uždaryti duris.

– Man rodos, lava yra lava, – mestelėjo Haris.

Frida tylėjo. Haris laukė. Iš patirties žinojo, kad specialistai negali atsispirti pagundai pataisyti neprofesionalus.

– Kiekvieno ugnikalnio lava yra savita, – tarė Frida Larsen. – Be to, su kiekvienu išsiveržimu jos sudėtis vis kitokia. Reikia ištirti tą akmenuką. Daug gali pasakyti geležies kiekis, – jos veidas liko be išraiškos, akys abejingos.

– Dar norėčiau paklausinėti apie žmones, kurie keliauja po pasaulį ir tiria ugnikalnius, – pridūrė Haris. – Jų tikriausiai nėra daug, gal Feliksas pažįsta Norvegijos vulkanologus.

– Mūsų daugiau, nei jums atrodo, – atsakė ji.

– O jūs – viena iš jų?

Frida gūžtelėjo pečiais.

– Ant kokio ugnikalnio buvote pastarąjį kartą?

– Lengajo kalno Tanzanijoje. Tik buvome ne ant, o prie jo. Jis kaip tik spjaudėsi lava. Magmos karbonatitu. Iš ugnikalnio išsiveržusi lava yra juoda, bet sureagavusi su oru po kelių valandų virsta baltutėle. Kaip sniegas.

Staiga jos balsas ir akys atgijo.

– Kodėl jis nenori su manimi kalbėtis? – neatlyžo Haris. – Ar jūsų brolis – nebylys?

Jos veidas vėl tapo akmeninis. Balsas – monotoniškas ir abejingas.

– Parašykit elektroninį laišką.

Ji taip smarkiai užtrenkė duris, kad Hariui į akis pateko dulkių.

*

Kaja pasistatė automobilį Maridalio kelyje, peršoko priešingos krypties eismo juostas skiriantį barjerą ir ėmė atsargiai leistis stačiu šlaitu link miško, kuriame stovi „Kadok" gamykla. Įsijungė prožektorių ir ėmė brautis per krūmus, nustumdama plikas šakas, grasinančias subraižyti veidą. Krūmynai buvo tankūs, aplinkui lyg tylūs vilkai šokinėjo šešėliai; net ir tada, kai ji stabtelėdavo, įsiklausydavo ir įsižiūrėdavo, nuo medžių ant medžių krintantys šešėliai trukdė susigaudyti, tarsi patekus į veidrodžių karalystę. Bet Kaja baimės nejautė. Keista, kad uždarų durų bijantis žmogus nebijo tamsos. Ji pasiklausė upės čiurlenimo. Koks čia garsas? Garsas, kurio čia neturėtų būti? Kaja ėjo toliau. Pasilenkė už vėjo taršomo nulaužto medžio ir sustingo. Kaip ir aną kartą, viskas aplinkui nuščiuvo. Kaja giliai įkvėpė ir užbaigė mintį: lyg kažkas, kas nenori būti pastebėtas, ją sektų.

Atsigręžė ir pašvietė. Jau nebebuvo tokia tikra, kad nebijo tamsos. Prožektoriaus šviesoje susiūbavo kelios šakos, bet gal pati jas ir sujudino?

Kaja nusisuko.

Ir riktelėjo, apšvietusi mirtinai išbalusį veidą su išsprogusiomis akimis. Numetusi prožektorių atsitraukė, bet figūra sekė paskui ją ir kriuksėjo lyg juokdamasi. Tamsoje Kaja įžiūrėjo, kad figūra pasilenkė, o paskui atsitiesė. Ir jau kitą akimirką ją apakino į veidą tvykstelėjusi jos pačios prožektoriaus šviesa.

Kaja sulaikė kvėpavimą.

Kriuksėjimas ir juokas liovėsi.

– Štai, – sugergždė vyriškas balsas ir šviesa pakeitė kryptį.

– Štai?

– Tavo prožektorius, – tarė jis.

Kaja paėmė prožektorių ir pašvietė į šoną nuo to vyro. Taip galėjo pamatyti, kas stovi priešais, jo neapakindama. Vyras buvo šviesiais plaukais ir atsikišusiu žandikauliu.

– Kas tu toks? – paklausė ji.

– Trulsas Berntsenas. Dirbu su Mikaeliu.

Kaja, aišku, buvo girdėjusi apie Trulsą Berntseną. Šešėlį. Byvį – ar ne taip jį vadina Mikaelis?

– O aš...

– Kaja Solnes.

– Taip, ėėė... iš kur?.. – Kaja nurijo seiles ir performulavo klausimą. – Ką čia veiki?

– Tą patį, ką ir tu, – sugergždė vyras.

– Aha. O ką aš čia veikiu?

Jis vėl ėmė kriuksėti. Bet nieko neatsakė. Stovėjo priešais ją, nuleidęs ir nuo šonų šiek tiek atitraukęs rankas. Vienos akies vokas trūkčiojo, lyg po juo būtų patekęs vabzdys.

Kaja atsiduso.

– Jeigu darai tą patį, ką ir aš, atėjai stebėti gamyklos, – pasakė. – Jeigu kartais jis vėl pasirodytų.

– Jei kartais jis vėl pasirodytų, – nenuleisdamas nuo Kajos akių pakartojo Byvis.

– Manai, tai mažai tikėtina? – paklausė ji. – Gal jis dar nežino, kad gamykla sudegė.

– Čia dirbo mano tėvas, – tarė Byvis. – Jis mėgo kartoti gaminęs fosfosilikatą, kosėjęs fosfosilikatu ir virtęs fosfosilikatu.

– Ar čia yra ir daugiau KRIPOS'o žmonių? Ar Mikaelis liepė jums čia atvykti?

– Juk su juo nebesusitikinėji? Draugauji su šituo Hariu Hūle.

Kają nukrėtė šiurpas. Iš kur, po galais, jis tai žino? Nejaugi Mikaelis išsiplepėjo?

– Hovase tavęs nebuvo, – pasakė ji, kad nukreiptų kalbą.

– Nebuvo? – kriuktelėjimas. – Tikriausiai turėjau laisvadienį. Už viršvalandžius. Ten išvyko Jusis.

– Taip, – tyliai pritarė ji. – Jis buvo su mumis.

Pūstelėjo vėjas, ir Kaja pasuko galvą, nes per veidą brūkštelėjo šaka. Byvis ją atsekė ar stypsojo čia dar iki jai atsirandant?

Kai atsigręžė to paklausti, jo nebebuvo. Kaja pašvietė prožektoriumi tarp medžių, bet Byvis buvo dingęs.

*

Antrą valandą nakties ji pasistatė automobilį gatvėje, įėjo pro vartelius ir užlipo laipteliais į geltoną namą. Paspaudė skambutį virš dažytos keraminės lentelės, ant kurios raitytomis raidėmis buvo užrašyta: „Hūlės šeima."

Skambtelėjusi į duris trečią kartą, išgirdo tylų kostelėjimą ir atsigręžusi pamatė, kad Haris už kelnių juosmens užsikiša tarnybinį ginklą. Pasirodo, tyliai išdygo iš už kampo.

– Kas vyksta? – pasibaisėjusi paklausė ji.

– Papildomos atsargumo priemonės. Reikėjo paskambinti ir pasakyti, kad atvažiuoji.

– Aa-r man nederėjo atvažiuoti?

Haris praėjo pro ją, užlipo laipteliais ir atrakino duris. Kaja nusekė paskui, apkabino jį iš už nugaros, prisiglaudė ir kulnu uždarė duris. Haris išsilaisvino, apsigręžė, ruošėsi kažką sakyti, bet ji užčiaupė jį bučiniu. Godžiu bučiniu, reikalaute reikalaujančiu atsako. Pakišo savo šaltas rankas jam po marškiniais ir iš karšto kūno suprato, kad Haris ką tik išlipęs iš lovos; ištraukė jam iš už kelnių juosmens revolverį ir trinktelėjo ginklą ant staliuko koridoriuje.

– Aš tavęs geidžiu, – sušnabždėjo ir, krimstelėjusi į ausį, įkišo ranką jam į kelnes. Hario penis buvo šiltas ir minkštas.

– Kaja...

– Nenori manęs?

Pamanė matanti nežymią abejonę, šiokį tokį nenorą. Apkabino jo kaklą kita ranka, pažvelgė į akis:

– Nagi...

Haris nusišypsojo. Raumenys atsipalaidavo. Ir jis ją pabučiavo. Atsargiai. Atsargiau, nei jai norėjosi. Kaja sudejavo iš nekantrumo ir atsagstė jam kelnes. Suėmėjo penį į delną ir ramiai laikė tol, kol pajuto, kaip jis standėja.

– Iškrušiu tave, – sušvogždė Haris ir pakėlė Kają.

Užnešė laiptais. Koja užtrenkė miegamojo duris ir paguldė ją ant lovos. Toje pusėje, kur miegodavo mama. Kaja atlošė galvą, užsimerkė ir leidosi Hario greitai ir ryžtingai nurengiama. Pajuto karštą odą, kai Haris ją užgulė ir praskėtė kojas. Taip, pagalvojo ji. Iškrušk mane.

*

Ji gulėjo, priglaudusi skruostą ir ausį Hariui prie krūtinės, ir klausėsi, kaip plaka jo širdis.

– Apie ką galvojai, – sušnabždėjo, – kai gulėjai ten, žinodamas, jog mirsi?

– Kad noriu gyventi, – atsakė Haris.

– Tik tiek?

– Tik tiek.

– Ne apie tai, kad norėtum... būti su mylimais žmonėmis?

– Ne.

– O aš galvojau. Keista. Maniau, mirsiu iš baimės. O paskui siaubas dingo, nusiraminau. Paprasčiausiai užmigau. O tada atėjai tu. Ir pažadinai. Išgelbėjai mane.

Haris padavė jai savo cigaretę, o ji, įtraukusi dūmo, prunkštelėjo:

– Hari, tu – didvyris. Tokiems medalius duoda. Nepagalvotum apie tave, ar ne?

Haris papurtė galvą:

– Patikėk, mieloji, aš galvojau tik apie save. Net neprisiminiau tavęs, kol nepasiekiau židinio.

– Gal ir taip, bet net ir židinyje tau trūko oro. Juk žinojai, kad jei mane atkasi, dviese orą sunaudosime dvigubai greičiau.

– Na, ką aš galiu pasakyti? Esu geros širdies.

Kaja juokdamasi pliaukštelėjo jam per krūtinę:

– Didvyris!

Haris užtraukė dūmą:

– O gal išlikimo instinktas bandė nuraminti sąžinę.

– Ką turi omenyje?

– Žmogus, kurį aptikau pirmą, buvo toks stiprus, kad įsikibo į lazdą. Iškart supratau, kad tai Kolka ir kad jis gyvas. Žinojau, kad tai sekundžių ar minučių klausimas, bet, užuot iškasęs jį, ėmiau kapstyti sniegą, ieškodamas tavęs. Tu nerodei gyvybės ženklų. Maniau, esi nebegyva.

– Ir?

– Gal pagalvojau, kad jeigu pirma iškasiu negyvėlį, tas, kurį radau pirmą, per tą laiką mirs. Ir taip išsaugosiu oro vien sau. Kartais sunku paaiškinti savo elgesį.

Kaja neatsiliepė. Lauke pasigirdo ir vėl nutilo motociklo riaumojimas. Motociklas vasarį. Arba tas iš šiltųjų kraštų parskridęs paukštis, kurį šiandien matė. Kažkokia sumaištis.

– Ar visada tiek daug galvoji? – paklausė Kaja.

– Ne. O gal. Nežinau.

Kaja dar labiau prie jo prisiglaudė.

– Apie ką galvoji dabar?

– Iš kur jis žino tai, ką žino.

Kaja atsiduso:

– Mūsų žudikas?

– Ir kodėl žaidžia su manimi. Kodėl atsiuntė man Tonio Leiko kūno dalį. Kaip jis mąsto.

– Kaip tai sužinosi?

Haris užgesino cigaretę ant naktinio staliuko stovinčioje peleninėje. Giliai įkvėpė ir iš lėto išpūtė orą:

– Tai man ir rūpi. Kol kas šauna tik viena mintis. Turiu su juo pasikalbėti.

– Su juo? Žaviuoju Princu?

– Su tuo, kuris yra kaip jis.

Vos sudėjus bluostą prisisapnavo sapnas. Jis spokso į vinį. Kyšančią iš žmogaus galvos. Bet šiąnakt tas veidas atrodo pažįstamas. Portretas, matytas daugybę kartų. Matytas neseniai. Burnoje sprogo kažkoks daiktas, ir Haris krūptelėjo. Per miegus.

70 skyrius
Aklasis taškas

Haris žingsniavo ligoninės koridoriumi, lydimas civiliniais drabužiais apsirengusio kalėjimo prižiūrėtojo. Dviem žingsniais pirma jų ėjo gydytoja. Ji informavo Harį apie dabartinę paciento būklę ir nusakė, ko tikėtis.

Jie priėjo prie durų, ir prižiūrėtojas jas atrakino. Už jų buvo dar kelių metrų ilgio koridorius. Kairėje – trejos durys. Priešais vienas stovėjo uniformuotas kalėjimo prižiūrėtojas.

– Nemiega? – kol uniformuotis apieškojo Harį, paklausė gydytoja.

Prižiūrėtojas linktelėjo galva, išdėliojo Hario kišenių turinį ant stalo, atrakino duris ir pasitraukė į šoną.

Gydytoja parodė Hariui, kad minutėlę palauktų, o pati su prižiūrėtoju įėjo į vidų. Netrukus vėl išėjo.

– Daugiausia penkiolika minučių, – perspėjo. – Jam šiek tiek geriau, bet vis dar silpnas.

Haris linktelėjo. Giliai įkvėpė. Ir įžengė į palatą.

Sustojo prie durų ir išgirdo, kaip jos užsidaro. Užuolaidos buvo užtrauktos, kambarį apšvietė tik prie lovos stovinti

lempa. Šviesa krito ant žmogystos, gulinčios pusiau sėdomis, nuleista galva ir į šonus nutįsusiais ilgais plaukais.

– Prieik arčiau, Hari, – balsas buvo kitoks, panašus į gailų neišteptų durų vyrių girgždesį. Bet Haris jį atpažino, ir gyslose sustingo kraujas.

Priėjęs prie lovos atsisėdo ant jam pastatytos kėdės. Vyras pakėlė galvą. Ir Haris sulaikė kvapą.

Vyro veidas atrodė taip, lyg ant jo būtų užpilta karšto vaško, o šis sustingo ir virto per ankšta, kaktą ir smakrą tempiančia kauke, tad iš burnos liko tik mažas belūpis plyšelis nelygiame sukaulėjusiame reljefe. Juokas tebuvo pora silpnų oro išpūtimų.

– Hari, negi manęs nebepažįsti?

– Atpažįstu akis, – atsakė Haris. – To užtenka. Čia – tu.

– Yra žinių iš... – maža lyg karpio burna bandė nusišypsoti, – mūsų Rakelės?

Haris buvo tam pasiruošęs – taip, kaip boksininkas pasiruošia skausmui. Bet išgirdęs, kaip jis taria šį vardą, nevalingai sugniaužė kumščius.

– Sutikai su manimi pasikalbėti apie vieną žmogų. Žmogų, kuris panašus į tave.

– Į mane? Tikiu, kad jis atrodo geriau, – dar pora silpnų kvėptelėjimų. – Keista, Hari. Niekada nebuvau tuščiagarbis. Maniau, kad sergant šia liga baisiausias dalykas bus skausmas. Bet žinai ką? Baisiausia yra nykimas. Žiūrėti į save veidrodyje ir matyti, kaip gimsta pabaisa. Jie vis dar leidžia man nueiti į tualetą vienam, bet vengiu veidrodžių. Juk žinai, kitados buvau išvaizdus vyras.

– Ar skaitei, ką tau atsiunčiau?

– Skaičiau paslapčia. Daktarė Aiskauda sako, kad turėčiau saugotis. Infekcijos. Uždegimai. Karščiavimas. Hari, ji tikrai rūpinasi mano sveikata. Keistoka, kai pagalvoji, ką esu padaręs, ar ne? Aš pats verčiau norėčiau numirti. Kaip tik dėl to ir pavydžiu tiems, kuriuos... Bet tu, Hari, užkirtai tam kelią, ar ne?

– Mirtis tau per švelni bausmė.

Vyro akyse kažkas žybtelėjo, siauri plyšeliai sušvito balta šalta ugnimi.

– Mano vardas bus įrašytas į istoriją. Žmonės skaitys apie Sniego Senį. Kas nors perims mano misiją ir įgyvendins mano idėjas. O ką turi tu, Hari? Nieko. Turėjai tiek nedaug, bet praradai ir tai.

– Tiesa, – pritarė Haris. – Tu laimėjai.

– Ar tau labai trūksta didžiojo piršto?

– Taip, trūksta būtent dabar, – Haris pakėlė galvą ir susidūrė akimis su Sniego Seniu. Atlaikė jo žvilgsnį. Tada maža karpio burna vėl prasižiojo. Nuskambėjo juokas, panašus į šūvį iš pistoleto su duslintuvu.

– Laimė, bent jau humoro jausmo nepraradai. Žinai, aš norėsiu kai ko mainais, sutinki?

– *No cure, no pay.** Bet rėžk.

Vyras sunkiai pasisuko, paėmė nuo naktinio staliuko vandens stiklinę ir pakėlė prie burnos. Haris spoksojo į stiklinę laikančią ranką. Lyg balti paukščio nagai. Atsigėręs vyras atsargiai pastatė stiklinę atgal ant staliuko ir prakalbo. Balsas skambėjo silpniau, lyg radijas su išsikrovusiomis baterijomis.

– Spėju, kad nurodymuose dėl mano įkalinimo kažkas parašyta apie didžiulę savižudybės grėsmę. Kad ir kaip ten būtų, jie stebi mane kaip vanagai. Turbūt apieškojo tave prieš įleisdami čionai? Bijo, kad atneši man peilį ar ką nors panašaus. Hari, aš nebenoriu matyti tolesnio savo nykimo. Jau gana, ar tau taip neatrodo?

– Ne, – atsakė Haris. – Man taip neatrodo. Keičiam temą.

– Reikėjo pameluoti ir sutikti.

– Ar nuo to būtų geriau?

Vyras tik numojo ranka.

– Noriu pasimatyti su Rakele.

* Pirma prekė, paskui pinigai. (Angl.)

Haris nustebęs kilstelėjo antakius:

– Ką?!

– Tiesiog noriu jai kai ką pasakyti.

– Ką?

– Čia tik mudviejų reikalas.

Haris atsistojo nustumdamas kėdę:

– Nieku gyvu!

– Palauk. Sėskis.

Haris prisėdo.

Vyras nuleido akis ir timptelėjo lovos apklotą:

– Suprask mane teisingai. Man kitų negaila. Visos jos buvo kekšės. O Rakelė kitokia. Ji yra... kitokia. Tik tai ir norėjau pasakyti.

Haris apstulbęs žiūrėjo į jį.

– Tai ką manai? – paklausė Sniego Senis. – Sutik. Jei nori, pameluok.

– Gerai, – pamelavo Haris.

– Hari, tu – prastas melagis. Noriu pasišnekėti su ja prieš tau padėdamas.

– Apie tai negali būti nė kalbos.

– Kodėl turėčiau tavimi pasitikėti?

– Nes neturi pasirinkimo. Nes kai nėra kitos išeities, vagims tenka pasitikėti vagimis.

– Sakai, jie pasitiki?

Haris nežymiai šyptelėjo:

– Kai pirkdavau Honkonge opijaus, kurį laiką naudojomės neįgaliųjų tualetu „The Landmark" prekybos centre De Viu gatvėje. Pirmiausia į tualetą įeidavau aš ir po bakelio dangčiu dešinėje pusėje padėdavau vaikišką buteliuką. Išeidavau pasivaikščioti, pažiūrėdavau į padirbtus laikrodžius, sugrįždavau ir toje pačioje vietoje rasdavau savo buteliuką. Visada su užsakytu kiekiu opijaus. Aklas pasitikėjimas.

– O kodėl tualetu naudojotės tik kurį laiką?

Haris gūžtelėjo pečiais:

– Vieną dieną buteliuko neberadau. Gal mane apgavo prekeivis, o gal kas nors mus susekė ir pasiėmė pinigus arba prekę. Garantijų nebūna.

Sniego Senis ilgai žiūrėjo į Harį.

*

Haris ėjo koridoriumi su gydytoja. Pirma jų žingsniavo prižiūrėtojas.

– Kaip greitai, – nusistebėjo gydytoja.

– Jis nedaugžodžiavo, – atsakė Haris.

Haris ryžtingai perėjo priimamąjį, nuėjo į automobilių aikštelę, atrakino automobilį. Drebančia ranka įkišo raktelį į uždegimo spynelę. Prisiglaudęs nugara prie sėdynės atlošo pajuto, kad marškiniai permirkę prakaitu.

Jis nedaugžodžiavo.

– Hari, manykime, kad jis yra toks kaip aš. Tebūnie tai išeities taškas, jeigu nori, kad tau padėčiau. Pirmiausia – motyvas. Neapykanta. Kunkuliuojanti, deginanti neapykanta. Ji palaiko jo gyvastį, kaitina iš vidaus kaip magma ir neleidžia sušalti į ledą. Tačiau tas vidinis karštis neišvengiamai kada nors prasiverš, ir prasiverš su naikinančia jėga. Kuo ilgiau jis slopinamas, tuo baisesnis bus jo prasiveržimas. Šiuo atveju prasiveržimas smarkus ir nevaldomas. Todėl manau, kad priežasties reikia ieškoti tolimoje praeityje. Mįslės raktas – ne neapykantos nulemti veiksmai, o neapykantos priežastis. Be priežasties veiksmai atrodo absurdiški. Neapykanta brendo ilgai, bet jos priežastis paprasta. Koks nors įvykis. Viskas dėl to vieno įvykio. Išsiaiškink, koks tas įvykis, ir sučiupsi žudiką.

Kodėl jis pasirinko metaforas, susijusias su ugnikalniais? Haris leidosi stačia ir vingiuota gatve iš Berumo ligoninės.

– Aštuonios žmogžudystės. Dabar jis – viešpats dievas. Sukūrė visatą, kurioje viskas paklūsta jam. Jis tampo virvutes ir

su jumis žaidžia. Ypač su tavimi, Hari. Sunku suprasti, kodėl pasirinko tave, gal tiesiog atsitiktinai. Tačiau laikui bėgant jis vis labiau šokdina savo marionetes ir ieško vis didesnių iššūkių. Jis ims kalbėtis su marionetėmis, bus šalia jų, mėgausis savo pergalėmis ten, kur jos atrodys didžiausios, būdamas tarp tų, kuriuos valdo. Bet jis puikiai maskuojasi. Neišsiduoda, kad valdo marionetes, priešingai, dedasi nuolankus, paklusnus, nepakankamai vertinamas, toks, kurio nė už ką nepalaikytum šios sudėtingos dramos režisieriumi.

Haris važiavo į miesto centrą greitkeliu E18. Spūstis. Įsuko į visuomeninio transporto juostą. Po velnių, juk jis – policininkas. O šis reikalas – be galo skubus. Burna išdžiūvo, skrandyje ambrijo skalikai.

– Hari, jis sukiojasi aplink tave, esu tikras, kad jis tiesiog negali atsispirti pagundai. Bet stovi iš tos pusės, kur yra tavo aklasis taškas. Kažkaip sugebėjo maloniai įsigauti į tavo gyvenimą tada, kai buvai sutelkęs dėmesį į ką nors kito. Arba tada, kai jauteisi silpnas. Jis savo įprastinėje vietoje. Kaimynas, draugas, bendradarbis. Arba tiesiog yra šalia to, kuris tau gerai pažįstamas, lyg šešėlis, apie kurį galvoji tik kaip apie savo pažįstamo priedėlį. Pamąstyk apie tuos, kurie yra tavo akiratyje. Nes ir jis ten sukiojasi. Jau esi matęs jo veidą. Gal daug nesikalbėjote, bet jeigu jis yra toks kaip aš, vargu ar susilaikė. *Jis tave palytėjo.*

Haris pasistatė automobilį prie „Savoy“ viešbučio ir nosies tiesumu nudrožė į barą.

– Ko pageidaujate?

Hario akys ėmė klaidžioti po butelius, išrikiuotus ant stiklinių lentynų barmenui už nugaros.

„Beefeater“, „Johnnie Walker“, „Bristol Cream“, „Absolut“, „Jim Beam“.

Haris ieškojo vyro, degančio neapykanta. Tokio, kuris nepripažįsta jokių kitų jausmų. Tokio, kurio širdis šarvuota.

Staiga jo akys stabtelėjo. Ir išsprogo. Atvipo žandikaulis. Lyg būtų aplankęs dieviškasis nušvitimas. Ir tame nušvitime tilpo *viskas*, absoliučiai viskas.

Iš begalinių tolybių pasigirdo balsas:
– Pone? Atleiskit, pone?
– Taip?
– Jau išsirinkote?
Haris iš lėto palingavo galva.
– Taip, – tarė. – Taip, išsirinkau.

71 skyrius
Džiugesys

Gunaras Hagenas abiejų rankų smiliais sukiojo pieštuką ir nustebęs žiūrėjo į Harį, kuris pirmą kartą ant kėdės priešais jo stalą ne drybsojo, o sėdėjo.

– Tiesą sakant, šiuo metu dirbi KRIPOS'ui ir esi Belmano komandos narys, – pasakė VPI. – Tad jei ką nors sulaikytum, nuopelnai atitektų Belmanui.

– O jeigu aš – tik hipotetiškai – jus informuočiau, o sulaikytų kas nors iš Smurtinių nusikaltimų, tarkim, Kaja Solnes arba Magnusas Skarė?

– Hari, net ir tokio kilnaus pasiūlymo turėčiau atsisakyti. Kaip žinai, mane varžo susitarimai.

– Mhm. Belmanas kaip reikiant jus pričiupo, ar ne?

Hagenas atsiduso:

– Jei leisčiau sau tokią užgaidą ir nušvilpčiau iš Belmano garbę sulaikyti įtariamąjį didžiausioje Norvegijos žmogžudysčių byloje, Teisingumo ministerija kaipmat sužinotų kai kuriuos dalykėlius. Pavyzdžiui, kad nepaklausiau jos nurodymo ir tirti šios bylos atsigabenau iš Honkongo tave. Tai būtų laikoma įsakymo nevykdymu, ir nukentėtų visas skyrius. Atleisk, Hari, negaliu to daryti.

Haris susimąstęs žvelgė kažkur pro šalį ir galvojo.

– Gerai, šefe.

Jis pašoko nuo kėdės ir greitai nuėjo prie durų.

– Palauk!

Haris stabtelėjo.

– Kodėl to klausi, Hari? Ar vyksta kas nors, ką turėčiau žinoti?

Haris papurtė galvą:

– Tiesiog tikrinu porą savo hipotezių, šefe. Juk toks mūsų darbas, ar ne?

*

Iki trečios valandos Haris skambinėjo telefonu. Paskutiniam paskambino Bjornui Holmui, ir šis nieko neklausinėdamas sutiko važiuoti.

– Juk nesakiau tau nei kur, nei kodėl, – nustebo Haris.

– Ir nereikia, – atsakė Bjornas ir, pabrėždamas kiekvieną žodį, pridūrė: – *Aš tavimi pasitikiu.*

Pauzė.

– Matyt, nusipelniau.

– Taip, – patikino Bjornas.

– Lyg ir atsiprašiau tavęs, bet ar tikrai?

– Ne.

– Ne? *OK.* At... At... Atsi... Dieve, kaip sunku. At... Atsi...

– Regis, užsikirtai, bičiuli, – tarė Bjornas, ir Haris suprato, kad jis šypsosi.

– *Sorry**, – atsiprašė Haris. – Iki penktos valandos tikiuosi turėti porą pirštų atspaudų. Prašysiu patikrinti. Jeigu neatitiks, nereikės nė važiuoti, sakykime taip.

– Kam toks slapukavimas?

– Nes manimi pasitiki.

Pusę keturių valstybinėje ligoninėje Haris pabeldė į budėtojų kambarėlio duris.

* Atsiprašau. (Angl.)

Atidarė Sigurdas Altmanas.

– Labas, ar negalėtum užmesti akį į šitas?

Jis padavė slaugui pluoštą nuotraukų.

– Kokios lipnios, – nusistebėjo Altmanas.

– Ką tik išryškintos.

– Aha. Nukirstas pirštas. Kam jis?

– Įtariu, kad jo savininkui buvo suleista galinga ketamino dozė. Pagalvojau, gal tu, kaip anestetikų specialistas, galėtum pasakyti, ar jame galima rasti kokių nors ketamino pėdsakų?

– Be abejo, kraujas išnešioja jį po visą kūną.

Altmanas peržvelgė nuotraukas.

– Atrodo, kad piršte beveik nėra kraujo, bet teoriškai pakanka ir lašo.

– Kitas klausimas: ar gali šį vakarą mums padėti sulaikyti nusikaltėlį?

– Aš? Bet juk turite teismo medikų, kurie...

– Tu išmanai tokius dalykus geriau už juos. Be to, man reikia patikimo žmogaus.

Altmanas gūžtelėjo pečiais, pažiūrėjo į laikrodį ir grąžino nuotraukas:

– Mano pamaina baigsis po poros valandų, tada...

– Puiku. Mes tave paimsim. Altmanai, įeisi į Norvegijos kriminalistikos istoriją.

Slaugas blausiai nusišypsojo.

*

Hariui keliaujant į Kriminalinių ekspertizių tarnybą, paskambino Mikaelis Belmanas.

– Hari, kur dingai? Nedalyvavai rytiniame posėdyje.

– Šen bei ten.

– Šen bei ten?

– Mūsų nuostabiajame mieste, – atsakė Haris, numesdamas A4 formato voką Kimui Erikui Lokeriui ant stalo ir rodydamas į savo pirštų galiukus, kad šis suprastų, jog ant to, kas yra voke, reikia ieškoti pirštų atspaudų.

– Hari, man nepatinka, kad tu visą dieną esi nepasiekiamas.

– Mi-ka-e-li, negi manimi nepasitiki? Bijai, kad nepradėčiau gerti?

Kitame gale ilgokai buvo tylu.

– Turi man atsiskaityti, todėl norėčiau būti informuojamas, tik tiek.

– Informuoju, kad neturiu apie ką informuoti, šefe.

Haris padėjo ragelį ir nuėjo pas Bjorną. Jo kabinete jau laukė Beatė.

– Ką norėjai mums papasakoti?

– Tikrą istoriją apie policininkus ir plėšikus, – atsisėsdamas pasakė Haris.

Hariui įpusėjus pasakoti, pro duris galvą kyštelėjo Lokeris.

– Štai jie, – tarė ir ištiesė plėvelę su pirštų atspaudais.

– Ačiū, – padėkojo Bjornas, paėmė plėvelę, padėjo ją ant skaitytuvo, atsisėdo prie kompiuterio, atvėrė katalogą su Holmeno kelyje rastais atspaudais ir paleido paieškos programą.

Haris žinojo, kad tai užtruks vos porą sekundžių, bet užsimerkė, pajuto, kaip daužosi širdis, ir žinojo, kad jis *žino*. Sniego Senis žino. Tai jis suteikė Hariui tą trūkstamą žiupsnelį informacijos, suformulavo tai žodžiais, sukėlė triukšmą, nuo kurio prasidės sniego griūtis.

Yra taip, kaip turi būti.

Tik reikia poros sekundžių.

Širdis daužėsi kaip patrakusi.

Bjornas Holmas krenkštelėjo. Bet nepasakė nieko.

– Bjornai, – vis dar užmerkęs akis kreipėsi Haris.

– Taip, Hari.

– Ar tai viena iš tų dramatiškų pauzių, kuriomis turėčiau išmokti mėgautis?

– Taip.

– Na, ar jau baigei, šikniau?

– Baigiau. Ir turime atitikmenį.

Haris atsimerkė. Saulės šviesa. Užplūdusi kambarį, užliejusi jį taip, kad galima maudytis. Džiugesys. Sušiktas džiugesys.

Visi trys vienu metu atsistojo. Išsižioję spoksojo vienas į kitą, bandydami garsiai išreikšti džiaugsmą. Tada visi apsikabino – Bjornas su Hariu šonuose, o Beatė suspausta tarp jų. Paskui prislopintais balsais pašūkaliojo, atsargiai susimušė rankomis, ir Bjornas Holmas baigė tuo, kas, Hario akimis, pranoko Henko Viljamso fano gebėjimus – nepriekaištingu mėnulio šokiu.

72 skyrius
Šokoladas

Ant neaukštos žolėtos kalvelės tarp Manglerudo bažnyčios ir greitkelio stovėjo du vyrai.

– Čia buvo mūsų plyšys, – tarė odinį baikerio švarką vilkintis vyras ir nusibraukė nuo veido ilgas plonas plaukų sruogas. – Vasarą gulėdavome čia ir rūkydavome viską, ką tik pavykdavo gauti. Už penkiasdešimties metrų nuo Manglerudo policijos skyriaus, – jis vyptelėjo. – Aš, Ūla, Telikas, jo boba ir dar keli. Geri laikai buvo.

Jo žvilgsnis kažkur nuklydo, o Rogeris Jendemas viską užsirašė.

Rasti Julę nebuvo lengva, bet Rogeriui pagaliau pavyko aptikti jį Alnabru baikerių klube, kur, kaip paaiškėjo, jis valgo, miega ir gyvena kaip laisvas žmogus, o išvyksta ne toliau kaip iki parduotuvės – nusipirkti duonos ir uostomojo tabako. Jendemas jau buvo matęs, kad kai kuriuos žmones kalėjimas padaro priklausomus nuo pastovios aplinkos bei rutinos ir

suformuoja didžiulį saugumo poreikį. Nors ir keista, Julė gana greitai sutiko pasikalbėti apie praeitį. Užteko paminėti Belmano pavardę.

– Ūla buvo mano boba, fantastika, nes ji žiauriai patiko visam Manglerudui, – Julė palingavo galva, lyg pritardamas savo žodžiams. – Bet nė vienas nesiseilėjo taip, kaip jis.

– Kaip Mikaelis Belmanas?

Julė papurtė galvą:

– Tas kitas. Jo šešėlis. Byvis.

– Kas atsitiko?

Julė skėstelėjo rankomis. Rogeris pastebėjo šašus. Kalėjimo paukštis, neatsisakąs kvaišalų nei laisvėje, nei už grotų.

– Mikaelis Belmanas įskundė mane už benzino vagystę, o aš jau buvau nuteistas lygtinai už hašišą. Taigi sėdau. Išgirdau, kad Belmanas draugauja su Ūla. Bet išėjęs į laisvę vis tiek norėjau ją pasiimti. O manęs laukė Byvis. Vos neužplumpino. Pareiškė, kad Ūla – jo. Ir Mikaelio. Šiaip ar taip, ne mano. Ir jeigu dar bandysiu apie ją suktis... – Julė smiliumi persibraukė liesą, žilais šeriais apžėlusį kaklą. – Kažkokia nesąmonė. Pridėjau į kelnes. Chebrai papasakojau, kad Byvis manęs vos nepatiesė, bet niekas nepatikėjo. Tas apsiseilėjęs idiotas, Belmano subinlaižys.

– Kažką sakėte apie heroino partiją, – priminė Rogeris. Kalbėdamas apie narkotikus visada stengdavosi naudoti teisingus pavadinimus – kad nekiltų nesusipratimų, nes slengas greitai keičiasi ir tas pats dalykas skirtingose vietose vadinamas vis kitaip. Pavyzdžiui, „hai" Hovseteryje reiškia marihuaną, Helerude – hašišą, o Abildsėje – bet kokius kvaišalus.

– Tą vasarą, prieš man sėdant į cypę, mes su Ūla, Teliku ir jo boba motociklais leidomės pagastroliuoti po Europą. Iš Kopenhagos vežėmės puskilogramį šokolado. Tokius baikerius kaip aš ir Telikas tikrina kiekviename pasienio punkte, tad pasiuntėme merginas atskirai. Jėzau, kaip gerai jos atrodė – vasa-

rinės suknelės, mėlynos akytės ir po ketvirtį kilogramo šokolado dziundzėse. Beveik viską prakalėme prekeiviui Tveitoje.

– Jūs labai atviras, – tarė Rogeris ir užrašuose paėmė į kabutes žodį „dziundzės“ – kad vėliau performuluotų, o „šokoladu“ papildė savo ilgą žodžio „heroinas“ sinonimų sąrašą.

– Už tai nebeprikibsi, senatis. Bet matai, tą šiknių iš Tveitos sučiupo ir pasiūlė sandėrį. Pažadėjo sumažinti bausmę, jeigu išduos savo tiekėjus. Ir, žinoma, tas šunkara tą ir padarė.

– Iš kur žinote?

– Cha! Pats pasakė, kai po kelerių metų sėdėjome Ulersme. Nurodė visų mūsų vardus ir adresus. Taip pat ir Ūlos. Tetrūko, kad padiktuotų mūsų asmens kodus. Velniškai pasisekė, kad ta byla buvo užraukta.

Rogeris vos spėjo užsirašinėti.

– Ir spėk, kuris Stovnerio faras tą bylą paėmė? Spėk, kuris tą vyruką apklausė? Kuris primygtinai siūlė užraukti mūsų bylą? Kas išgelbėjo Ūlos kailį?

– Jule, norėčiau, kad jūs man pasakytumėte.

– Su malonumu. Tas pats putvagis. Mikaelis Belmanas.

– Ir dar vienas klausimas, – pradėjo Rogeris, suprasdamas, kad atėjo lemiamas momentas. Ar galima šią istoriją patvirtinti? Ar galima patikrinti šaltinius? – Ar žinote, koks to prekeivio vardas? Noriu pasakyti, kad jis niekuo nerizikuoja ir jo vardas niekur nebus minimas.

– Nori, kad jį įskųsčiau? – nusikvatojo Julė. – Velniai rautų, taip ir padarysiu.

Jis paraidžiui pasakė prekeivio vardą, Rogeris kitame lape didžiosiomis raidėmis jį užsirašė ir pajuto, kaip nevalingai ima šypsotis. Susitvardė ir nutaisė neutralų veidą. Žinodamas, kad tas skonis išliks ilgai – saldus sensacingos naujienos skonis.

– Labai ačiū už pagalbą, – padėkojo Rogeris.

– Ačiū *tau*, – atsakė Julė. – Tikiuosi, sužlugdysit tą Belmaną, ir būsime atsiskaitę.

– O, beje, man smalsu, kodėl, jūsų nuomone, tas prekeivis prisipažino jus įskundęs?

– Iš baimės.

– Iš baimės? Kodėl?

– Matai, jis per daug žino. Todėl ir papasakojo šią istoriją kitiems – jeigu tas faras įvykdytų savo grasinimą.

– Belmanas *grasino* informatoriui?

– Ne, ne Belmanas. Jo šešėlis. Jis pagrasino, kad jeigu informatorius dar kartą ištars Ūlos vardą, tai jį užčiaups. Amžiams.

73 skyrius
Sulaikymas

Penkios minutės po šeštos Bjorno Holmo „Volvo Amazon" sustojo tramvajų stotelėje priešais valstybinę ligoninę. Čia, susikišęs rankas į vilnonio palto kišenes, laukė Sigurdas Altmanas. Haris pamojo jam nuo užpakalinės sėdynės, kad sėstųsi šalia vairuotojo. Sigurdas pasisveikino su Bjornu, ir jie nuvažiavo Žiedu, o tada pasuko į rytus, link Sinseno sankryžos.

Haris palinko tarp priekinių sėdynių.

– Toks jausmas, lyg būčiau atlikęs mokyklinį bandymą. Turi visus reakcijai reikalingus elementus, bet trūksta katalizatoriaus, išorinio komponento, žiežirbos, kuri sukeltų reakciją. Informaciją aš turėjau, tik trūko kažko, kas atvertų akis. Mano katalizatoriumi tapo ligonis, žudikas pravarde Sniego Senis. Ir butelis ant baro lentynos. Ar galiu užsirūkyti?

Tyla.

– Supratau. Na, tiek to...

Pervažiavo tunelį į Briuną, o tada – link Riujeno sankryžos ir į Manglerudą.

*

Trulsas Berntsenas stypsojo jau seniai dirvonuojančiame sklype ir žvelgė į ant kalvos stovinčius Belmano namus.

Kaip keista, kad čia augęs ir taip dažnai pietavęs, žaidęs ir nakvojęs tuose namuose, nė karto juose nesilankė nuo tada, kai juos perėmė Mikaelis su Ūla.

Dėl paprastos priežasties – jo nekvietė.

Kartais jis stovėdavo čia popietės prieblandoje ir žiūrėdavo į namą, tikėdamasis išvysti ją. Tą nepasiekiamąją, kurios nepavyko laimėti niekam. Niekam, išskyrus jį, princą, Mikaelį. Retsykiais susimąstydavo, gal Mikaelis žino ir todėl jo nekviečia. O gal žino ji? Ir daug neaiškindama leido Mikaeliui suprasti, kad su tuo Byviu, su kuriuo užaugo, per daug bičiuliautis nėra ko. Ypač dabar, kai ėmė taip sparčiai kilti karjeros laiptais ir svarbu sukiotis tam tikruose socialiniuose sluoksniuose, megzti naudingas pažintis ir daryti teisingas užuominas. Taktiniais sumetimais neverta terliotis su vaiduokliu, kuris susijęs su nemaloniais praeities dalykais.

O, jis supranta. Tik nesupranta, kodėl jai neaišku, kad jis niekada jos neįskaudintų. Priešingai. Argi jis visus tuos metus nesaugojo jos ir Mikaelio? Žinoma, saugojo. Nenuleido nuo jų akių, visada buvo šalia, rūpinosi jais. Prisidėjo prie jųdviejų laimės. Taip išreikšdamas savo meilę.

Šį vakarą jų languose dega šviesa. Surengė vakarėlį? Valgo ir juokiasi, geria vynus, kurių negausi Manglerudo parduotuvėje, ir kalba naująja norvegų kalba? Ar ji šypsosi, o akys žiba – tokios gražios, kad jai pažiūrėjus net skauda? Ar ji pažvelgtų į jį dažniau, jeigu jis turėtų daugiau pinigų, būtų turtingas? Ar gali taip būti? Ar tai šitaip paprasta?

Jis dar kurį laiką pastovėjo prie susprogdinto pastato. O tada nudramblino namo.

*

Bjorno Holmo „Amazon“ didingai suko ratą žiedinėje Riujeno sankryžoje.

Kelio ženklas rodė, jog čia kelias į Manglerudą.

– Kur važiuojame? – atsiremdamas į dureles paklausė Sigurdas Altmanas.

– Ten, kur patarė Sniego Senis, – atsakė Haris. – Į tolimą praeitį.

Jie privažiavo posūkį.

– Čia, – parodė Haris, ir Bjornas pasuko į dešinę.

– E6?

– Aha, važiuosim į rytus. Į Liusereną. Sigurdai, ar tau šios vietos pažįstamos?

– Ten gražu, bet...

– Čia ir prasideda istorija, – ėmė dėstyti Haris. – Prieš daugelį metų, prie šokių salės. Tonis Leikas – tai jo pirštо nuotraukas tau rodžiau – stovi pamiškėje ir bučiuoja lensmano Skajaus dukterį Miją. Miją įsimylėjęs Olė išeina į lauką jos ieškoti ir porelę pamato. Sugniuždytas ir įpykęs šoka ant įsibrovėlio – žaviojo Tonio. Ir tada atsiskleidžia kita Tonio pusė. Visų mėgstamo besišypsančio žaviojo flirtuotojo nebelieka. Jis virsta plėšrūnu. Ir, kaip ir visi grėsmę pajutę plėšrūnai, naršiai ir žiauriai puola, nuo ko Olė, Mija ir visi, kurie susirinko pažiūrėti, nustėrsta. Jis apkvaitęs nuo kraujo troškimo, išsitraukia peilį ir, nespėjus jo atplėšti nuo Olės, nupjauna šiam pusę liežuvio. Ir nors Olė visiškai nekaltas, būtent jis patiria gėdą. Gėdą, kad visiems buvo atskleista jo meilė be atsako ir kad jis buvo pažemintas ritualinėse Norvegijos kaimiečių muštynėse dėl merginos, ir kad patrumpintas liežuvis visiems laikams primins šį pralaimėjimą. Todėl Olė pabėga. Išsikrausto. Kol kas viskas aišku?

Altmanas linkteli galva.

– Praeina daug metų. Olė įsikuria kitur, gauna darbą ir yra mėgstamas ir gerbiamas už profesionalumą. Turi drau-

gų – nedaug, bet jų užtenka; svarbiausia tai, kad šie nežino jo praeities. Tačiau Olės gyvenime trūksta moters. Susipažino su keliomis per pažinčių tinklalapius, asmeninius skelbimus, atsitiktinai restorane. Bet jos netrukus dingsta. Ne dėl liežuvio, bet todėl, kad tą pralaimėjimą jis nešasi per gyvenimą kaip prakeiksmą. Jis paisto visokius niekus ir amžinai susimauna, iš anksto nusiteikia, kad bus atstumtas, ir nepasitiki visomis moterimis, kurios elgiasi taip, lyg iš tiesų jo *norėtų*. Įprastinės bėdos. Jis dvokia pralaimėjimu, tad visos nuo jo pabėga. Ir tada vieną dieną kai kas įvyksta. Olė sutinka moterį, kuri nepabėga, kuri turi pakankamai liūdnos patirties. Ji netgi leidžia jam įgyvendinti seksualines fantazijas – pasimyli apleistoje gamykloje. Olė pakviečia ją paslidinėti kalnuose – pirmas ženklas, kad jo ketinimai rimti. Ta moteris vardu Adelė Vetlesen ir ji, kad ir nelabai noriai, sutinka.

Bjornas Holmas tolo nuo Grionmo, kur į dangų kyla deginamų šiukšlių dūmai.

– Juodu puikiai paslidinėja. Galbūt. O gal Adelė ima nuobodžiauti, nes yra nerami siela. Abu atvyksta į Hovaso kalnų trobelę, kur jau randa penkis žmones. Maritą Olsen, Eliją Skogą, Borgnę Stem-Miurę, Šarlotę Lol ir apsirgusią Iską Peler, kuri karščiuodama guli atskirame kambaryje. Po vakarienės slidinėtojai užkuria židinį, kažkas atkemša butelį raudonojo vyno, vienas kitas nueina miegoti. Pavyzdžiui, Šarlotė Lol. Ir Olė: jis guli miegamajame miegmaišyje ir laukia Adelės. Bet Adelė į lovą nenori. Galbūt jau pajuto jo prakeiksmo dvoką. O paskui nutinka dar šis tas. Vėlai vakare atvyksta dar vienas žmogus. Sienos plonos, todėl Olė išgirsta tą vyrą svetainėje kalbant. Suakmenėja. Tai balsas iš jo baisiausio košmaro, iš saldžiausių svajų apie kerštą. Bet negali būti, kad tai jis, *negali* būti. Olė klausosi. Tas balsas kalbasi su Marita Olsen. Neilgai. Tada – su Adele. Olė girdi Adelės juoką. Paskui juodu pradeda kalbėtis tyliau. Olė girdi, kaip kiti išsiskirsto po gretimus kambarius. O Adelė lieka. Su vyru, kurio balsą jis pažįsta. Tada

stoja tyla. Netrukus ausis pasiekia garsai iš lauko. Olė prieina prie lango ir pasižiūri, išvysta juodu, Adelės veide atsispindi aistra, ji šūkčioja iš pasitenkinimo. Ir Olė suvokia, kad vyksta tai, kas neįmanoma, – istorija kartojasi. Mat atpažįsta už Adelės stovintį ir ją imantį vyrą. Tai jis. Tonis Leikas.

Bjornas Holmas padidino šildymą. Haris atsirėmė į sėdynės atlošą.

– Kai ryte visi sukyla, Tonio jau nebėra. Olė apsimeta, kad nieko neįvyko. Dabar jis stipresnis – ilgi neapykantos metai jį užgrūdino. Jis žino, kad kiti irgi matė Adelę su Toniu, jie regėjo jo pažeminimą – kaip ir aną kartą. Bet išlieka ramus. Žino, ką daryti. Gal to ir laukė, šito paskutinio postūmio, laisvojo kritimo. Per porą dienų viską suplanuoja. Sugrįžta į Hovaso trobelę, gal kas nors pavėžėja jį sniegaeigiu, o joje atsidūręs išplėšia iš svečių knygos lapą su tą vakarą ten buvusių slidinėtojų vardais. Šį kartą susigėdęs nebėgs nuo liudininkų, šį kartą kentės jie. Ir Adelė. O labiausiai – Tonis. *Jis* patirs gėdą, kurią teko patirti Olei, *jo* vardas bus sumaišytas su purvais, *jo* gyvenimas bus sužlugdytas, *jį* nubaus tas pats neteisingasis Dievas, kuris leidžia nupjauti liežuvį nelaimingiems įsimylėjėliams.

Sigurdas Altmanas šiek tiek nuleido langą, ir automobilyje pasigirdo tylus švilpesys.

– Pirmiausia Olei tenka susirasti kambarį, vietą, kur galėtų netrukdomas dirbti, be baimės, kad jį kas nors demaskuos. O kas gali būti geriau už apleistą gamyklą, kurioje praleido laimingiausias savo gyvenimo valandas? Čia jis pradeda rinkti informaciją apie būsimas aukas ir smulkiai planuoti. Suprantama, pirmiausia reikia nudėti Adelę Vetlesen, nes tik ji iš buvusiųjų Hovaso trobelėje žino, kas jis toks. Vardai, kuriais kiti prisistatė, greitai pasimirš, o lapo iš svečių knygos nebėra. Vaikinai, ar tikrai neapsigalvojote dėl cigaretės?

Jokio atsako. Haris atsiduso.

– Taigi Olė dar kartą susitaria su ja susitikti. Įsisodina į automobilį, kurio vidus išklotas plastiko plėvele. Nuvažiuoja į

nuošalią vietelę, matyt, prie „Kadok" gamyklos. Ten išsitraukia didžiulį peilį su geltonomis kriaunomis. Priverčia ją parašyti ant atviruko diktuojamą tekstą ir adresuoti jį bendranuomininkiui Dramene. O tada ją nužudo. Bjornai?

Bjornas Holmas kostelėjo ir perjungė bėgį.

– Skrodimas rodo, kad jai buvo perrėžta miego arterija.

– Jis išlipa iš automobilio. Nufotografuoja Adelę keleivio sėdynėje su peiliu kakle. Nuotrauka. Kerštо, triumfo patvirtinimas. Tai pirmoji nuotrauka, kurią jis pasikabina „Kadok" gamykloje ant sienos.

Priešais atvažiuojantis automobilis staiga įsuko į jų juostą, bet tuoj sugrįžo į savąją ir prasilenkdamas pasignalizavo.

– Gal ją nužudyti buvo lengva. O gal ir ne. Šiaip ar taip, Olė supranta, kad ši auka jam yra pavojingiausia. Juodu buvo susitikę vos porą kartų, bet kas žino, kiek Adelė papasakojo apie jį savo draugams. Jis supranta, kad jeigu šią merginą ras negyvą, jis, atstumtas meilužis, netruks tapti pagrindiniu įtariamuoju. *Jeigu* ją ras. Antra vertus, jeigu ji dings, tarkime, Afrikoje, jis bus saugus. Olė paskandina Adelės kūną gerai jam pažįstamoje vietoje. Žino, jog vanduo ten gilus, o žmonės tos vietos vengia. Dėl prie lango stovinčios paniekintos nuotakos. Senieji bėgiai į Liusereno ežerą. Tada nuvažiuoja į Leipcigą ir pasamdo prostitutę Julijaną Verni, kad ši nusivežtų Adelės atviruką į Ruandą, o apsistojusi viešbutyje Adelės vardu išsiųstų tą atviruką į Norvegiją. Be to, iš Kongo Olei ji turi kai ką parvežti. Žmogžudystės įrankį. Leopoldo obuolį. Žinoma, kad šis neeilinis įrankis pasirinktas neatsitiktinai – jis susijęs su Kongu, todėl policija turėtų pradėti įtarinėti į Kongą dažnai keliaujantį Tonį Leiką. Kai Julijana grįžta į Leipcigą, Olė jai atsimoka. Ir turbūt ten, kišdamas drebančiai, apsiverkusiai Julijanai į burną obuolį, pirmą kartą pajunta džiaugsmą, sadizmo sukeltą ekstazę, beveik lytinį pasitenkinimą, kurį subrandino ir išpuoselėjo gyvendamas vienas, svajodamas apie kerštą. Paskui įmeta Julijaną į upę, bet kūnas iškyla, ir jį randa.

Haris atsikvėpė. Kelias susiaurėjo, jie įvažiavo į tankų mišką.

– Per kelias ateinančias savaites Olė nužudo Borgnę Stem-Miurę ir Šarlotę Lol. Nebeslepia jų kūnų kaip Adelės ir Julijanos, netgi atvirkščiai. Bet, Olės nusivylimui, policija vis tiek nesusieja šių žmogžudysčių su Toniu Leiku. Todėl jis turi žudyti toliau – kad paliktų pėdsakus, stumtelėtų policiją. Nužudo Stortingo deputatę Maritą Olsen, išstato ją viešai Frogner parko lauko baseine. Dabar policija turėtų pastebėti ryšį su anomis dviem moterimis ir rasti vyrą su Leopoldo obuoliu. Deja, to nenutinka. Žudikas supranta turįs įsikišti, padėti, rizikuoti. Jis stebi Tonio namą Holmeno kelyje, laukia, kol Tonis išvažiuos. Tada per rūsį įsilaužia vidun, nueina į svetainę ir, radęs ant rašomojo stalo laidinį telefoną, paskambina būsimai aukai, Elijui Skogui. Išeidamas išsineša dviratį – kad suvaidintų vagystę. Nesuka sau galvos dėl svetainėje paliktų pirštų atspaudų, nes žino, kad policija smulkiomis vagystėmis neužsiima. Tada nuvyksta į Stavangerį. Tuo metu jo sadizmas veržiasi per kraštus. Jis priklijuoja prie vonios dugno Eliją Skogą ir palieka atsuktą čiaupą. Ei, degalinė! Gal kas nors praalko?

Bjornas Holmas net nesulėtino.

– *OK*. O tada kai kas atsitinka. Olė gauna laišką. Nuo šantažuotojo, kuris rašo žinąs, kas žudo, ir reikalauja pinigų. Kitaip pranešiąs policijai. Olei pirmiausia šauna mintis, kad tai kas nors iš tų, kurie žino, kad jis buvo Hovase, vadinasi, vienas iš dviejų likusiųjų. Iska Peler. Arba Tonis Leikas. Iską Peler iš karto atmeta. Ji – australė, jau išskrido namo, be to, vargu ar moka rašyti norvegiškai. Tonis Leikas, likimo ironija! Trobelėje juodu nesusitiko nė karto, bet gal Adelė flirtuodama paminėjo Olės vardą. Arba Tonis matė jo vardą svečių knygoje. Kad ir kaip ten buvo, Tonis, ko gero, pastebėjo ryšį tarp laikraščiuose aprašytų aukų. Beje, bandymas šantažuoti atrodo labai tikėtinas, nes, sprendžiant iš finansinės spaudos, Tonis

desperatiškai ieško pinigų savo projektui Konge. Olė ryžtasi. Nors mieliau būtų palikęs Tonį gyventi gėdoje, bet, kol reikalai neišslydo iš rankų, yra priverstas imtis atsarginio plano. Tonis turi mirti. Todėl ima jį sekti. Sėda į tą patį traukinį, kuriuo Leikas paprastai vyksta į Ustaosetą. Seka jo sniegaeigio pėdsakais, kurie nuveda prie užrakintos Turistų asociacijos trobelės tarp tarpeklių ir bedugnių. Ten jį ir randa. O Tonis atpažįsta vaiduoklį, vaikiną iš šokių salės, kuriam nupjovė liežuvį. Ir supranta, kas jo laukia. Olė atkeršija. Kankina Tonį. Ugnimi. Gal kad atskleistų galimus šantažo bendrininkus. O gal ir dėl malonumo.

Altmanas staigiu judesiu uždarė langą.

– Šalta, – tarstelėjo.

– Tuo tarpu Olė per žinias išgirsta, kad į Hovaso kalnų trobelę atvyko Iska Peler. Suvokia, jog tai galimybė viską užbaigti, bet užuodžia klastą. Prisimena sniego pusnį virš trobelės ir vietinių kalbas, kad trobelę bet kada gali užgriūti lavina. Apsisprendžia. Galbūt pasiima su savimi Tonį, nes šis pažįsta kalnus, nuvažiuoja prie Hovaso trobelės ir dinamitu sukelia griūtį. Tada sniegaeigiu važiuoja atgal, numeta gyvą ar mirusį Tonį į bedugnę, o pavymui nustumia sniegaeigį. Mažai tikėtina, kad kūną kada nors ras, bet jei taip nutiktų, viskas atrodytų kaip nelaimingas atsitikimas. Pavyzdžiui, vyras apdegė, skubėjo ieškoti pagalbos ir nulėkė į bedugnę.

Miškas baigėsi. Jie pravažiavo ežerą, kuriame atsispindėjo mėnulis.

– Olė triumfuoja, jis nugalėjo. Apmovė visus, apsuko apie pirštą. Ir pradėjo mėgautis šiuo žaidimu, jausmu, kad gali valdyti kitus, priversti klausyti jo nurodymų. Todėl meistras, kuris sujungė aštuonių individų gyvenimus į vieną didelę dramą, nusprendžia palikti mus, pamodamas ranka. Pamodamas ranka man.

Pora namų, degalinė ir parduotuvė. Sankryžoje jie pasuko į kairę.

– Olė nupjovė Toniui dešinės rankos didįjį pirštą. Ir pasiėmė Leiko telefoną. Juo paskambino man iš Ustaoseto centro. Mano numerio telefonų knygoje nėra, bet Tonis Leikas turėjo jį įsirašęs savo mobiliajame. Olė nepaliko žinutės. Turbūt tai buvo tik užgaida.

– Arba norėjo tave sutrikdyti, – įsiterpė Bjornas Holmas.

– Arba pademonstruoti esąs pranašesnis, – toliau samprotavo Haris. – Tarkim, tiesiogine prasme parodė mums didįjį pirštą, palikęs jį prie mano durų policijos biure, tiesiai mums po nosimi. Nes jis sugeba tai padaryti. Jis – Žavusis Princas, atsikratęs gėdos, atsiteisęs, atkeršijęs tiems, kurie iš jo šaipėsi, ir jų dubleriams. Liudininkams. Kekšėms. Ir putvagiui. O tada atsitinka kai kas nenumatyto. „Kadok" gamykloje aptinkama jo slaptavietė. Iš esmės policija vis dar neturi įrodymų, kurie nuvestų tiesiai pas Olę, bet ji pavojingai priartėjo. Todėl Olė nueina pas savo viršininką ir paprašo atostogų ir laisvadienių už viršvalandžius. Ketina išvykti ilgesniam laikui. Išskrenda jau poryt.

– Išskrenda po devynių penkiolika per Stokholmą į Banoką, – patikslino Bjornas.

– Žinoma, dauguma šios istorijos detalių tėra prielaidos, bet ne visos. Privažiuojame. Štai čia.

Bjornas pasuko į žvyruotą aikštelę prieš didžiulį raudoną medinį namą. Sustojo ir išjungė automobilio variklį.

Langai buvo tamsūs, o ant pirmo aukšto sienų kabėjo skelbimai, rodantys, kad kadaise čia buvo įsikūrusi bakalėjos parduotuvė. Kitame aikštelės gale, už penkiasdešimties metrų nuo jų, po gatvės žibintu stovėjo žalias „Jeep Cherokee".

Tvyrojo ramuma. Jokių garsų ar vėjo, laikas sustojo. Pro „Cherokee" langą vairuotojo pusėje į šviesą kilo cigaretės dūmai.

– Šioje vietoje viskas prasidėjo, – pasakė Haris. – Šokių salėje.

– Kas ten? – linktelėdamas džipo pusėn, paklausė Altmanas.

– Nepažįsti? – Haris išsitraukė cigarečių pakelį, įsikando nepridegtą cigaretę ir godžiai pašnairavo į tabako dūmus. – Suprantu, kad tave gali apgauti gatvės žibintas. Dauguma senų gatvės žibintų skleidžia geltoną šviesą, ir dėl to mėlynas automobilis gali atrodyti žalias.

– Mačiau tą filmą, – pasakė Altmanas. – „Elos slėnyje".

– Mhm. Geras filmas. Beveik Altmano lygio.

– Beveik.

– Sigurdo Altmano klasė.

Sigurdas neatsakė.

– Na, – tarė Haris. – Ar tu patenkintas? Ar taip įsivaizdavai savo šedevrą, Sigurdai? O gal leisi vadinti tave Ole Sigurdu?

74 skyrius
„Bristol Cream"

– Man labiau patinka būti vadinamam Sigurdu.

– Gaila, kad vardą pasikeisti yra sunkiau nei pavardę, – mestelėjo Haris, vėl pasilenkdamas tarp priekinių sėdynių. – Kai pasakei pasikeitęs pavardę dėl per dažnos galūnės „-senas", nepagalvojau, kad Olė S. Hansenas galėtų būti Olė *Sigurdas* Hansenas. Bet, Sigurdai, ar tai padėjo? Ar naujas vardas padarė tave kitokį, nei tas, kuris čia viską prarado?

Sigurdas gūžtelėjo pečiais:

– Kai bėgi, bėgi kuo toliau. Sakyčiau, kad naujas vardas man buvo nemenka paspirtis.

– Mhm. Šiandien patikrinau porą dalykų. Atsikraustęs į Oslą ėmei mokytis slaugos. Kodėl nestudijavai medicinos? Juk mokyklą baigei geriausiais pažymiais.

– Klaikiai bijojau kalbėti viešai, – ironiškai nusišypsojo Sigurdas. – Maniau, kad dirbant slaugu to nereikės.

– Šiandien paskambinau vienai logopedei ir ji man pasakė, kad viskas priklauso nuo to, kuris raumuo pažeistas. Netgi turėdamas tik pusę liežuvio teoriškai gali vėl išmokti kalbėti beveik nepriekaištingai.

– Be liežuvio galiuko sunku ištarti s. Ar tai manė ir išdavė?

Haris atidarė langą ir prisidegė cigaretę. Įtraukė taip smarkiai, kad sučežėjo cigaretės popieriukas.

– Tai buvo tik vienas iš požymių. Tačiau mes kurį laiką klaidžiojome. Logopedė paaiškino, kad daugelis žmonių linkę sieti šveplavimą su homoseksualumu. Tai vadinamasis „gėjų šveplavimas“, jis nėra nulemtas kalbos padargų – jie sąmoningai taria specifiškai. Gėjai kai nori švepluoja, kai nori – ne, šveplavimu naudojasi kaip kodu. Ir jis veikia. Logopedė papasakojo, kad viename Amerikos universitete buvo atliktas lingvistinis tyrimas, siekiant nustatyti, ar klausantis balso įrašo galima nustatyti žmogaus lytinę orientaciją. Rezultatai buvo gana tikslūs, bet paaiškėjo, kad, jei respondentas tariasi girdįs „gėjų šveplavimą“, šis jam užgožia kitus, heteroseksualams būdingus požymius. „Bristolio“ viešbučio administratorius sakė, jog Iskos Peler telefonu teiravęsis vyras kalbėjo moteriškai, bet jis tapo stereotipinio mąstymo auka. Tik kai suvaidino, kaip tas vyras kalba, suvokiau, kad jį galėjo suklaidinti šveplavimas.

– Juk turėjo būti dar kas nors?

– Tai jau tikrai. Bristolis. Sidnėjaus priemiestis, Australijoje. Matau, kad supranti, kur link suku.

– Palaukit, – įsiterpė Bjornas, – *aš* nesuprantu.

Haris išpūtė pro langą dūmus.

– Sniego Senis man kai ką pasakė. Žudikas nori būti arti, jis sukiojasi mano akiratyje. Galbūt net mane palytėjo. Taigi, išvydęs „Bristol Cream“ butelį, pagaliau susigaudžiau. Prisiminiau matęs tą pavadinimą viešbučio iškaboje ir kažkam kažką pasakojęs. Tam, kuris mane palytėjo. Ir tada suvokiau, kad tai, ką pasakiau, buvo suprasta klaidingai. Sakiau, kad Iska Peler

sėdi Bristolyje. O tas žmogus pagalvojo, kad Bristolis – tai Oslo viešbučio pavadinimas. Tai sakiau tau, Sigurdai. Ligoninėje, iš karto po griūties.

– Turi gerą atmintį.

– Ne viskam. Kai ėmiau įtarinėti tave, viskas iš karto susidėliojo į vietas. Pavyzdžiui, sakei, kad jeigu nedirbi su anestetikais, vargu ar Norvegijoje iš viso gausi ketamino. O vienas mano draugas sakė, kad geidžiame to, ką kasdien matome, taigi tas, kuris dirba ligoninėje, gali svajoti pasimylėti su slaugytojos drabužiais vilkinčia moterimi. Ir dar: kompiuteris „Kadok" gamykloje buvo pavadintas Našviliu – kaip ir filmas, kurį režisavo...

– Robertas Altmanas 1975 metais, – pratęsė sakinį Sigurdas. – Neįvertintas šedevras.

– O sulankstoma kėdė būstinėje – tai režisieriaus kėdė. Skirta genialiam režisieriui Sigurdui Altmanui.

Sigurdas net nekrustelėjo.

– Tik vis dar nežinojau, koks tavo motyvas, – kalbėjo toliau Haris. – Sniego Senis sakė, kad žudiką taip elgtis verčia neapykanta. O šią neapykantą bus sužadinęs vienas vienintelis įvykis tolimoje praeityje. Tiesiog pasiklioviau nuojauta. Liežuvis. Šveplavimas. Bergene turiu kuoktelėjusią draugę, ji trupučiuką pasirausė po Sigurdo Altmano praeitį. Prireikė gal trisdešimties sekundžių, kad Gyventojų registre sužinotų, jog esi pasikeitęs pavardę, ir kad susietų tavo senąją pavardę su Tonio Leiko užpuolimo auka.

Pro „Cherokee" langą žaižaruodama išskriejo nuorūka.

– Taigi lieka tik laiko klausimas, – dėstė Haris. – Patikrinome tavo budėjimo grafiką valstybinėje ligoninėje. Atrodo, kad jis suteikia tau alibi dviem žmogžudystėms. Dirbai, kai buvo nužudytos Marita Olsen ir Borgnė Stem-Miurė. Tačiau abi žmogžudystės įvykdytos Osle, o niekas iš ligoninės darbuotojų neprisimena tuo metu tave tikrai matęs. Kadangi dirbi ne viename skyriuje, niekas nebūtų pasigedęs, net jei būtum

porai valandų dingęs. Gal ir klystu, bet tikriausiai pareikši, kad dažniausiai laisvalaikį leidi vienas. Namie.

Sigurdas Altmanas gūžtelėjo pečiais:

– Tikriausiai.

– Na štai, – suplojo rankomis Haris.

– Minutėlę, – pasakė Altmanas. – Istorija, kurią papasakojote, yra gryna kūryba. Jūs neturite absoliučiai jokių įrodymų.

– Oi, dar šis tas. Pameni šiandien tau rodytas nuotraukas? Tas, kurias prašiau peržiūrėti ir kurios, sakei, buvo lipnios?

– O ką jos?

– Čiupinėdamas tokias nuotraukas palieki labai gražius pirštų atspaudus. Taviškiai sutampa su tais, kuriuos radome ant rašomojo stalo Leiko namuose.

Sigurdas Altmanas pamažu ėmė suvokti savo padėtį ir jo veido išraiška ėmė keistis.

– Jūs parodėte man jas tik tam... kad paliesčiau? – Altmanas suakmenėjęs keletą sekundžių žvelgė į Harį. Tada susiėmė veidą rankomis. Ir pro pirštus pasigirdo kažkoks garsas. Juokas.

– Apgalvojai beveik viską, – pradėjo Haris. – Kodėl nepagalvojai, kad vertėtų susikurti įtikinamą alibi?

– Nemaniau, kad prireiks, – sukikeno Altmanas. – Be to, vis tiek būtumėte viską kiaurai permatęs, Hari.

Akys už akinių stiklų buvo drėgnos, bet Sigurdas neatrodė sugniuždytas. Ar apimtas nevilties. Haris jau ir anksčiau buvo tai matęs. Palengvėjimas, kad esi pagautas. Kad pagaliau gali nusimesti tą naštą.

– Gal ir taip, – sutiko Haris. – Bet oficialiai viską permačiau ne aš, o tasai vyras, kuris sėdi aname automobilyje. Todėl jis tave ir sulaikys.

Sigurdas nusiėmė akinius ir nusišluostė juoko ašaras:

– Vadinasi, sakydamas, kad reikės nustatyti ketaminą, gudravote?

– Taip, bet nemelavau sakydamas, kad tavo vardas bus įrašytas į Norvegijos kriminalistikos istoriją.

Haris linktelėjo Bjornui, ir šis pamirksėjo žibintais.

Iš priešais juos stovinčio „Cherokee“ išlipo vyras.

– Senas tavo pažįstamas, – paaiškino Haris. – Šiaip ar taip, seniai pažįsti jo dukterį.

Link jų iš lėto žingsniavo vyras – šiek tiek klišas; timptelėjo aukštyn diržą. Kaip senas policininkas.

– Dar vienas klausimas, – tarė Haris. – Sniego Senis sakė, kad nepastebimai įsigausi į mano gyvenimą, galbūt kai jausiuosi silpnas. Kaip tau pavyko?

Sigurdas vėl užsidėjo akinius:

– Visi pacientai turi nurodyti ką nors iš artimųjų. Matyt, tėvas nurodė jūsų, Hari, vardą, nes kartą valgykloje viena slaugytoja minėjo, kad jos skyriuje guli Hario Hūlės tėvas – to paties, kuris pagavo Sniego Senį. Man pasirodė savaime suprantama, kad ta byla bus perduota tam, kuris turi tokią patirtį kaip jūsų. Tuo metu aš dirbau kituose skyriuose, bet paprašiau gydytojo leidimo įtraukti jūsų tėvą į mano atliekamą anestezijos tyrimą. Argumentavau, kad Ulavas Hūlė tiksliai atitinka mano tiriamųjų grupę. Pamaniau, jeigu per tėvą susipažinsiu su jumis, žinosiu, kokia linkme juda byla.

– Turi omenyje, *suartėsi* su manimi. Kad pajustum bylos pulsą ir savo pranašumą.

– Kai pagaliau pasirodėte, turėjau būti atsargus, kad iš karto neimčiau klausinėti apie tyrimą, – Sigurdas Altmanas giliai įkvėpė. – Nenorėjau sukelti įtarimo. Turėjau kantriai laukti, kol pelnysiu jūsų pasitikėjimą.

– Ir tau pavyko.

Sigurdas iš lėto palingavo galva:

– Ačiū, man norisi tikėti, kad keliu pasitikėjimą. Beje, savo kambarį „Kadok“ gamykloje vadinau montažine. Kai įsilaužėte, praradau savitvardą. Juk tai – mano namai. Hari, aš taip

įtūžau, kad vos neatjungiau nuo jūsų tėvo dirbtinės kraujotakos aparato. Bet susivaldžiau. Noriu, kad tai žinotumėte.

Haris nieko neatsakė.

– Dar šis tas, – kalbėjo Sigurdas. – Iš kur sužinojote apie užrakintą Turistų asociacijos trobelę?

Haris gūžtelėjo pečiais:

– Atsitiktinai. Su kolega ieškojome priebėgos. Pajutau, kad čia ką tik kažkas buvo apsistojęs. Be to, prie krosnelės buvo kažkas prilipę. Lyg sudegusios kiaulienos gabaliukai. Tik po kurio laiko susiejau juos su iš po sniegaeigio kyšančia ranka. Ji atrodė kaip susvilusi dešrelė. Į trobelę atvyko lensmanas, nukrapštė tuos gabaliukus ir nusiuntė ištirti DNR. Po kelių dienų gausime atsakymą. Tonis ten turėjo pasidėjęs kelis asmeninius daiktus. Pavyzdžiui, stalčiuje radau jo šeimos nuotrauką. Iš vaikystės. Reikėjo geriau apsitvarkyti, Sigurdai.

Lensmanas sustojo prie vairuotojo durelių, ir Bjornas nuleido langą. Vyras pasilenkė ir pro Bjorną pažiūrėjo į Sigurdą Altmaną.

– Labas, Ole, – pasisveikino Skajus. – Atvykau suimti tavęs už žmogžudystes. Dabar turėčiau išvardyti visų tavo aukų vardus, bet padarysime tai vėliau. Noriu, kad, prieš man apeinant automobilį ir atidarant dureles, padėtum rankas ant prietaisų skydelio – kad jas matyčiau. Uždėsiu antrankius, ir palydėsi mane į gražią, ką tik išdažytą vienutę. Žmona pagamino kotletukų su griežčiais. Kiek pamenu, juos mėgsti. Sutarėm, Ole?

75 skyrius
Transpiracija

– Ką, po velnių, tai reiškia?

Buvo septinta valanda ryto. KRIPOS dar tik budo, o Hūlės kabineto tarpduryje stovėjo įsiutęs Mikaelis Belmanas su portfeliu vienoje rankoje ir *Aftenposten* kitoje.

– Jeigu turi omenyje *Aftenposten*...

– Taip, turiu omenyje būtent tai! – Belmanas tėškė laikraštį ant stalo priešais Harį.

Antraštė užėmė pusę puslapio: ŠIĄNAKT SULAIKYTAS ŽAVUSIS PRINCAS. Pravardę „Žavusis Princas" žiniasklaida pasigavo dar tą patį vakarą, kai žudikas buvo taip pakrikštytas Odino konferencijų salėje. Sakyti, kad buvo „sulaikytas šiąnakt" nebuvo tikslu, nes tai įvyko ankstyvą vakarą, bet lensmanas Skajus neturėjo laiko išsiųsti pranešimo žiniasklaidai iki vidurnakčio, kai jau buvo parodytos paskutinės vakaro žinios, o laikraščių numeriai atiduoti į spaudą. Straipsnis buvo trumpas; jame neminima nei konkretus laikas, nei aplinkybės, tik tai, kad po intensyvaus vietinės policijos tyrimo Itre Enebake prie senų bendruomenės namų buvo sulaikytas Žavusis Princas.

– Ką tai reiškia? – pakartojo Belmanas.

– Hm. Manyčiau, kad policija sučiupo vieną garsiausių Norvegijos žudikų, – pasakė Haris, bandydamas atlenkti aukštą savo kėdės atlošą.

– Policija? – sušnypštė Belmanas. – Vietinė... – prireikė pasižiūrėti į laikraštį, – Itre Enebako policija?

– Svarbiau ne tai, kas išsprendžia bylą, o tai, kad ji apskritai išspręsta, – ieškodamas kėdės svirties pasakė Haris. – Kaip, po galais, veikia šitas daikčiukas?

Belmanas užtrenkė duris.

– Klausyk, Hūle.

– Jau nebe Haris?

– Užčiaupk srėbtuvę ir atidžiai paklausyk. Žinau, kaip čia yra. Pasikalbėjai su Hagenu, ir jis pasakė, kad jis ir Smurtinių nusikaltimų skyrius nusikaltėlio sulaikyti negalės, nes tai būtų per daug rizikinga. Todėl, negalėdamas pelnyti taško savo komandai, nusprendei padaryti lygiąsias. Perdavei garbę ir šlovę stuobriui kaimo policininkui, kuris nieko nenutuokia apie žmogžudysčių tyrimą.

– Ar aš, šefe? – paklausė Haris ir pažvelgė į Belmaną nekaltomis mėlynomis akimis. – Ten rastas vienas iš lavonų, todėl natūralu, kad tyrimą vykdė ir vietinė policija. Tada tikriausiai prisiminė Tonio Leiko bylą. Jei nori išgirsti mano nuomonę, policija padirbėjo šauniai.

Pigmentinės dėmės Belmano veide sušvito visomis vaivorykštės spalvomis.

– Žinai, ką apie tai manys Teisingumo ministerija? Jie perdavė tyrimą man, aš dirbau savaičių savaites ir nieko neišsiaiškinau. O čia pasirodo kažkoks kaimo Jurgis ir per porą dienų mus perspjauna.

– Mhm, – Haris truktelėjo svirtį, ir kėdė akimoju atsilošė. – Žinai, šefe, tai nuskambėjo nekaip.

Belmanas rankomis įsirėmė į stalą, pasilenkė į priekį ir, spjaudydamasis mažais baltais purslais, suurzgė:

– O tai, ką dabar pasakysiu, nuskambės nekaip tau, Hūle. Tavo namuose rastas opijaus gabaliukas šią popietę bus išsiųstas į laboratoriją. Tau galas, Hūle!

– O kas tada, šefe? – tebevargdamas su svirtele pirmyn ir atgal lankstėsi Haris.

Belmanas suraukė kaktą:

– Ką, po velnių, turi galvoje?

– Kaip tai paaiškinsi žiniasklaidai ir Teisingumo ministerijai? Kai jie pamatys tavo reikalavimu išduoto kratos orderio datą? Paklaus, kaip gali būti, kad, radęs opijaus policininko namuose, jau kitą dieną suteiki jam garbingas pareigas savo komandoje. Pradės kalbėti, kad jeigu KRIPOS'ui vadovaujama šitaip, nenuostabu, kad vieną kalėjimo vienutę turintis lensmanas ir kaliniams verdanti jo žmonelė žudikus gaudo geriau.

Belmanui atvipo žandikaulis, o akys ėmė nervingai mirksėti.

– Va! – Haris atsilošė kėdėje, dabar jau kaip reikiant nustatęs jos atlošą, ir patenkintas nusišypsojo. Ir, trinktelėjus durims, prisimerkė nuo oro gūsio.

*

Saulė jau siekė kalno keterą, kai sustabdęs sniegaeigį Kronglis nulipo ir priėjo prie Rojaus Stilės, stovinčio prie slidžių lazdos, įbestos į gilią sniego pusnį.

– Na?

– Man rodos, radome, – pasakė Stilė. – Ko gero, čia ta pati lazda, kuria vietą pažymėjo Hūlė.

Netrukus į pensiją išeisiantis policininkas niekada neturėjo ambicijų kilti karjeros laiptais, bet jo tankūs balti plaukai, tvirtas žvilgsnis ir ramus balsas priversdavo žmones manyti, kad jis, o ne Kronglis yra lensmanas.

– Tikrai? – tarstelėjo Kronglis.

Juodu su Stile priėjo prie bedugnės krašto. Stilė parodė ranka. Ir ten, pačioje apačioje, Kronglis išvydo sniegaeigį. Prisidėjo

prie akių žiūronus. Įžiūrėjo kyšančią pliką apdegusią ranką. Pusbalsiu sumurmėjo:

– Šūdas. Pagaliau. Arba ir viena, ir kita.

*

Pusryčiautojai baigė skirstytis iš „Stopp Pressen!“, kai Bentas Nordbiu išgirdo kostelėjimą, pakėlė akis nuo *New York Times*, nusiėmė akinius, prisimerkęs pažiūrėjo ir padarė viską, kad veido išraiška taptų panaši į šypseną:

– Gunarai.

– Bentai.

Pasisveikinimas pasakant kito vardą yra kažkas, kas atkeliavo iš akmens amžiaus, ir Gunarui Hagenui visada primindavo skruzdėles, kurios susirinkusios apsikeičia kvapu. Smurtinių nusikaltimų skyriaus viršininkas atsisėdo, bet palto nenusivilko.

– Telefonu minėjai kažką radęs.

– Vienas žurnalistas atkasė šitą, – Nordbiu pastūmė per stalą rudą voką. – Regis, Mikaelis Belmanas pridengė savo žmonelę narkotikų byloje. Byla sena, todėl teisiniu atžvilgiu nebereikšminga, bet žiniasklaidą...

– ...tokie dalykai visada domina, – paimdamas voką sakinį užbaigė Hagenas.

– Manau, galima drąsiai teigti, kad Mikaelis Belmanas neutralizuotas.

– Arba kad jo galima bijoti mažiau. Jis ir apie mane šį tą žino. Beje, gal man to net neprireiks – jį ką tik apšovė Itre Enebako lensmanas.

– Skaičiau. Manau, Teisingumo ministerija irgi bus skaičiusi.

– Jie ne tik laikraščius skaito, bet ir klausosi ištempę ausis. Bet vis tiek ačiū.

– Nėra už ką, juk mudu abu vienas kitam padedame.

– Kas žino, gal kurią dieną ir pravers, – Gunaras Hagenas įsikišo voką į palto kišenę.

Atsakymo nesulaukė, nes Bentas Nordbiu jau buvo įnikęs į straipsnį apie jauną tamsiaodį Amerikos senatorių vardu Barakas Obama, kuris, kaip teigė straipsnio autorius, vieną dieną gali tapti Jungtinių Amerikos Valstijų prezidentu.

*

Nusileidęs Kronglis šūktelėjo viršuje likusiems vyrams, kad pasiekė dugną, ir nusisegė virvę.

Sniegaeigis „Arctic Cat" gulėjo pavažomis į viršų. Kronglis atsargiai nuropojo tris metrus iki nuolaužų, atidžiai žiūrėdamas, kur deda rankas ir kojas. Kaip nusikaltimo vietoje. Pritūpė. Iš po sniegaeigio kyšojo ranka. Jis palietė sniegaeigį. Šis ėmė siūbuoti ant dviejų akmenų. Kronglis giliai įkvėpė ir parvertė sniegaeigį ant šono.

Negyvėlis gulėjo ant nugaros. Pirma Kronglio mintis buvo, jog čia *tikriausiai* vyras. Galva ir veidas buvo suspausti tarp sniegaeigio ir uolų, todėl atrodė kaip košė. Net nepalietęs suknežinto kūno Kronglis suprato, kad jis panašus į šaltieną – minkšta mėsa, iš kurios išimti kaulai; liemuo suslėgtas, o klubai ir keliai visiškai sutrupinti. Vargu ar Krongliui būtų pavykę atpažinti kūną, jeigu ne raudoni flaneliniai marškiniai. Ir apatiniame žandikaulyje stirksantis vienintelis sugedęs rudomis dėmėmis nusėtas dantis.

76 skyrius
Pervardijimas

– Ką pasakei? – negalėdamas patikėti savo ausimis riktelėjo Haris ir tvirčiau prispaudė prie ausies telefono ragelį.

– Sakau, po sniegaeigiu yra ne Tonio Leiko kūnas, – pakartojo Kronglis.

– O kieno?

– Odo Utmo. Vietinio atsiskyrėlio ir gido. Jis visada vilki tuos pačius raudonus flanelinius marškinius. Ir tas sniegaeigis – jo. Bet įsitikinau, pamatęs dantį. Vienintelę išgedusio danties nuoskalą. Dievas žino, kas atsitiko kitiems jo dantims ir ortodontinėms kabėms.

Utmas. Ortodontinės kabės. Haris prisiminė, kaip Kaja pasakojo apie gidą, kuris nuvežė ją į Hovaso trobelę.

– O pirštai? – paklausė Haris. – Argi jie nėra išsukinėti?

– Yra. Utmas žiauriai kentėjo dėl artrito, vargšas vyrukas. Belmanas prašė, kad kuo greičiau tave informuočiau. Hūle, atrodo, kad tikėjaisi ne šito, ar ne?

Haris atsistūmė kėdę nuo rašomojo stalo.

– Na, bent jau ne visai to. Krongli, o gal įvyko nelaimingas atsitikimas?

Bet Haris žinojo, kad atsakymas bus neigiamas. Tą vakarą ir naktį švietė mėnulis, todėl net ir be žibintų turėjai pastebėti prarajį. Ypač jei puikiai pažįsti vietovę ir važiuoji taip lėtai, kad nukrinti į septyniasdešimties metrų gylį vos už trijų metrų nuo skardžio krašto.

– Pamiršk tai, Krongli. Papasakok apie nudegimus.

Atsakymas pasigirdo tik po kurio laiko:

– Rankos ir nugara. Rankų oda sutrūkinėjusi ir pro ją šviečia raudona mėsa. Dalis nugaros apanglėjusi. O tarp menčių išdegintas ženklas...

Haris užsimerkė. Išvydo kalnų trobelėje ant krosnelės matytą reljefą. Ir smilkstančius mėsos gabaliukus.

– ...panašus į elnią. Dar kas nors, Hūle? Turime užsiimti...

– Ne, viskas. Ačiū, Krongli.

Haris padėjo ragelį. Minutėlę sėdėjo galvodamas. Ne Tonis Leikas. Žinoma, tai keičia detales, bet ne visą paveikslą. Matyt, Utmas kažkaip stovėjo Altmanui skersai kelio, todėl tapo jo keršto žygio auka. Jie turi Tonio Leiko pirštą, bet kur lavonas? Hariui šovė mintis. Jei tik Tonis Leikas apskritai miręs. Teo-

riškai jis gali būti kur nors užrakintas. Vietoje, kuri žinoma tik Sigurdui Altmanui.

Jis surinko Skajaus numerį.

– Jis atsisako kalbėti, – kažką žiaumodamas pasakė Skajus, – be savo advokato.

– O kas jo advokatas?

– Juhanas Kronas. Pažįsti jį? Panašus į jaunuolį ir...

– Aš kuo puikiausiai pažįstu Juhaną Kroną.

Haris paskambino į Krono kontorą ir iš karto buvo sujungtas. Krono balse buvo girdėti ir dėmesingumas, ir santūrumas – taip ir turi skambėti profesionalaus advokato balsas kalbantis su kaltintoju. Kronas išklausė Harį. O tada atsakė:

– Deja, ne. Hūle, be konkrečių įrodymų, kad mano klientas laiko ką nors uždaręs arba kam nors kelia grėsmę neatskleisdamas to asmens buvimo vietos, šiuo metu leisti pasikalbėti su Altmanu negaliu. Jūs pateikėte jam rimtus kaltinimus, ir tikriausiai nereikia nė sakyti, kad mano darbas yra ginti savo klientą.

– Sutinku, – atsakė Haris. – Nereikia nė sakyti.

Abu padėjo ragelį.

Haris pažvelgė pro langą miesto centro pusėn. Kas jau kas, o kėdė tikrai gera. Tačiau akys ieškojo pažįstamo stiklinio pastato Grionlande.

Tada surinko kitą numerį.

Katrina Brat čiulbėjo kaip paukštukas:

– Po poros dienų mane išleidžia.

– Maniau, guli ten savo noru.

– Taip, bet turiu būti oficialiai išleista. Laukiu nesulaukiu. Kai baigsis nedarbingumo laikotarpis, jie siūlo man darbą policijos skyriuje.

– Tai gerai.

– Ko nors norėjai?

Haris paaiškino.

– Vadinasi, teks surasti Tonį Leiką be Altmano pagalbos? – įvertino Katrina.

– Aha.

– Gal turi minčių, nuo ko man pradėti?

– Tik vieną. Kai dingo Tonis, patikrinome, ar nėra apsistojęs kur nors pačiame Ustaosete ar netoli jo. Matai, aš dar kartą atidžiai peržiūrėjau pastarųjų metų Leiko registracijas, ir paaiškėjo, kad jis beveik niekada nenakvojo Ustaosete, išskyrus porą Turistų asociacijos trobelių. O tai keista, nes jis dažnai ten lankosi.

– Gal neužsiregistruoja, kad nereikėtų mokėti?

– Nepanašu į jį, – pasakė Haris. – Gal turi ten savo trobelę ar ką nors panašaus, tik niekas apie tai nežino.

– Gerai. Dar kas nors?

– Ne. Taip. Pabandyk išsiaiškinti, ką pastarosiomis dienomis veikė Odas Utmas.

– Hari, ar tu vis dar vienišas?

– Kas čia per klausimas?

– Toks jausmas, kad nebesi toks vienišas.

– Ar aš?

– Taip, tu. Bet tau tai tinka.

– Tikrai?

– Kad jau klausi – ne.

*

Aslakas Kronglis ištiesė savo sustirusią nugarą ir pažiūrėjo į akmenų krūvą.

Vienas iš paieškos būrio vyrų kažką sušuko, o dabar – akivaizdžiai susijaudinęs – šūktelėjo dar kartą:

– Čionai!

Aslakas panosėje nusikeikė. Kriminalistai baigė, ir sniegaeigis su Odu Utmu buvo iškeltas į viršų. Tam prireikė daug laiko ir jėgų, nes į prarajos dugną nusileisti galima tik virvėmis, o jau vien tai yra tikrai sunku.

Priešpiečiaujant vienas vyras pasakė jiems šį tą, ką jam šnipštelėjo viešbučio kambarinė: kambaryje, kuriame buvo apsistojęs nužudytosios Stortingo deputatės sutuoktinis Rasmusas Olsenas, pervilkdama patalynę ji radusi sukruvintas paklodes. Iš pradžių pagalvojusi, kad tai – menstruacijų kraujas, bet tada sužinojusi, kad Rasmusas Olsenas čia buvo vienas, o jo žmona – išvykusi į Hovaso kalnų trobelę.

Kronglis atsakė, kad Olsenas turbūt buvo parsivedęs į kambarį kokią vietinę arba tą rytą, kai į Ustaosetą atvyko žmona, su ja susitaikė lovoje. Vyras sumurmėjo, kad nėra aišku, ar tai tikrai menstruacijų kraujas.

– Čionai!

Kokia kankynė. Aslakui Krongliui norėjosi grįžti namo. Papietauti, išgerti kavos, pamiegoti. Ir pamiršti tą sušiktą bylą. Osle sumokėjo skolas ir ten nebegrįš. Nebepaklius į tą liūną. Šį kartą laikysis žodžio.

Jie turėjo atsivežę šunį, kad sniege nepaliktų kokio Utmo kaulelio. Staiga šuo ėmė šokinėti ant nuogriuvų ir loti, žiūrėdamas į kažką už šimto metrų. Už šimto metrų į viršų. Aslakas įvertino skardį kritiška akimi.

– Ar būtina lipti? – šūktelėjo, sukurdamas aidų simfoniją.

Jam buvo atsakyta teigiamai, ir po dešimties minučių jis stebėjo, ką šuo iškasė iš sniego. Tai buvo taip užstrigę už uolų, kad iš viršaus to net norėdamas nepamatytum.

– Jėzau, – nustėro Aslakas. – Kas čia dabar?

– Tikrai ne Tonis Leikas, – tarė kinologas. – Turėjo praeiti nemažai laiko, kad čia, tarp šaltų nuogriuvų, griaučiai liktų tokie švarūs. Ne vienų metų.

– Aštuoniolikos metų, – prabilo Rojus Stilė. Jis čia atsirado kiek vėliau, todėl dabar sunkiai šnopavo.

– Ji gulėjo čia aštuoniolika metų, – pridėjo Rojus ir pritūpė.

– Ji? – pakartojo Aslakas.

Pareigūnas parodė į griaučių klubus.

– Moterų dubuo platesnis. Kai dingo, mums niekaip nepavyko jos rasti. Čia Karena Utmo.

Kronglis išgirdo kažką, ko Rojaus Stilės balse dar nebuvo girdėjęs. Virpesį. Nusiminusio žmogaus balso virpesį. Gedinčio žmogaus. Bet marmurinis Rojaus veidas išliko uždaras ir be išraiškos – kaip ir visada.

– Košmaras. Vadinasi, tai tiesa, – įsiterpė kinologas. – Ji nušoko į bedugnę iš sielvarto dėl savo sūnaus.

– Kažin, – paprieštaravo Kronglis.

Kiti du sužiuro į jį. Aslakas įkišo mažąjį pirštelį į dailią apskritą skylutę kaukolės kaktoje.

– Čia... kulkos padaryta skylė? – paklausė kinologas.

– Aha, – patvirtino Stilė, čiupinėdamas kaukolės pakaušį. – Kulkos išėjimo skylės nematyti, tad ją tikriausiai rasime viduje.

– Kas nori lažintis, kad kulka bus iš Utmo šautuvo? – paklausė Kronglis.

– Košmaras, – pakartojo kinologas. – Nori pasakyti, kad jis nušovė savo žmoną? Ar tai įmanoma? Nužudyti mylimą žmogų? Tik todėl, kad manai, jog ji ir tavo sūnus... po velnių.

– Aštuoniolika metų, – atsistodamas suaimanavo Stilė. – Po septynerių metų tai žmogžudystei būtų suėjęs senaties terminas. Štai kas vadinama likimo ironija. Lauki, lauki ir drebi, kad niekas nesužinotų. Metai bėga, o tada, kai jau padvelkia laisve – pykšt! – tave patį nušauna ir atsiduri po tomis pačiomis nuogriuvomis.

Kronglis užsimerkė ir pagalvojo: taip, nužudyti mylimą žmogų visai įmanoma. Visiškai įmanoma. Tačiau ne – tu niekados neišsilaisvinsi. Niekados. Verčiau nesileisti į šitas gelmes.

*

Juhanui Kronui patiko rampų šviesa. Kitaip nebūtų tapęs populiariausiu šalies advokatu. O kai nė akimirkos nesuabejojęs sutiko ginti Sigurdą Altmaną – Žavųjį Princą, žinojo sulauk-

siąs dar daugiau rampų šviesos nei per visą savo įspūdingą karjerą. Jau įgyvendino savo tikslą aplenkti tėvą ir tapti visų laikų jauniausiu į Aukščiausiąjį Teismą paskirtu teisininku. Baigdamas trečią dešimtį jau buvo vadinamas nauja žvaigžde, vunderkindu. Tokia šlovė svaigino. Mat mokykloje Juhanas nebuvo populiarus. Jis buvo laikomas bjauriu kaliku, įkyrėliu, klasėje visada nenustygdamas keldavo ranką, bet paskutinis sužinodavo, kur vyksta šeštadienio vakarėlis – jeigu iš viso apie tai sužinodavo. Tačiau dabar jaunos asistentės ir sekretorės kikendavo ir rausdavo, kai jis žarstydavo joms komplimentus ar pakviesdavo po darbo papietauti. Ir pats sulaukdavo gausybės kvietimų: skaityti pranešimus, dalyvauti radijo ar televizijos debatuose, apsilankyti vienoje ar kitoje premjeroje, ką taip vertino jo žmona. Vis dėlto Juhanas Kronas pats pastebėjo, jog pastaraisiais metais šitiems dalykams skyrė per daug dėmesio. Šiaip ar taip, sumažėjo ir laimėtų bylų, ir pasirodymų žiniasklaidoje, ir naujų klientų skaičius. Ne taip smarkiai, kad atsilieptų jo reputacijai, bet vis dėlto taip, kad Sigurdo Altmano byla atrodytų labai paranki. Reikėjo kokio nors iššūkio, kad sugrįžtų ten, kur jam ir vieta – į viršūnę.

Todėl Juhanas Kronas sėdėjo ir dėmesingai klausėsi lieso vyro su apskritais akiniais. Klausėsi, kaip Sigurdas Altmanas pasakoja pačią neįtikimiausią istoriją, tačiau Juhanas Kronas vis dėlto ja *tikėjo*. Jau įsivaizdavo save stovintį teismo salėje – nepaprastą oratorių, agitatorių, manipuliatorių, kuris niekada nepamiršta teisingumo – tikras džiaugsmas ir prisiekusiesiems, ir teisėjams. Nusivylė išgirdęs, koks buvo tikrasis Sigurdo Altmano planas. Bet, prisiminęs tėvo dažnai kartojamą posakį, kad advokatas tarnauja klientui, o ne atvirkščiai, sutiko imtis bylos. Juk Juhanui Kronui neturi būti blogų žmonių.

Išėjęs iš Oslo apygardos kalėjimo, kur tą dieną buvo perkeltas Sigurdas Altmanas, Juhanas Kronas įžvelgė dar vieną galimybę, kuri, nepaisant visko, buvo neeilinė. Grįžęs į kontorą, pirmiausia paskambino Mikaeliui Belmanui. Iki šiol juodu buvo susitikę tik kartą, teismo salėje, nagrinėjant

žmogžudystės bylą, bet Juhanas Kronas iš karto pajuto, ko galima tikėtis iš Belmano. Toks tokį pažino. Tad suprato, kaip Belmanas jaučiasi po šios dienos laikraščių antraščių apie lensmano sėkmę.

– Belmanas.

– Juhanas Kronas. Malonu vėl jus girdėti.

– Laba diena, Kronai, – balsas skambėjo oficialiai, bet ne priešiškai.

– Ar ji laba? Įsivaizduoju, kad nėra malonu būti aplenktam finišo tiesiojoje, tiesa?

Minutėlė tylos.

– Kokiu reikalu, Kronai?

Pro sukąstus dantis. Piktas.

Juhanas Kronas pajuto, kad jam pasiseks.

*

Haris ir Sėsė tylėdami sėdėjo prie tėvo lovos valstybinėje ligoninėje. Palatoje ant staliuko prie lovos ir kitų dviejų staliukų stovėjo vazos su gėlėmis, gautomis per kelias pastaręsias dienas. Haris sukiojosi ir skaitinėjo atvirukus. Viename buvo parašyta „Mano brangiausiajam Ulavui", pasirašė „Tavo Liza". Haris niekada nebuvo girdėjęs apie jokią Lizą ir net nenutuokė, kad, be motinos, tėvo gyvenime būta kitų moterų. Kiti atvirukai buvo nuo kolegų ir kaimynų. Turbūt išgirdo, kad jam artėja galas. Ir nors suprato, kad Ulavas pats nebegalės perskaityti šių atvirukų, atsiuntė jam saldžiai kvepiančių gėlių – lyg kompensaciją už tai, kad taip ir nerado laiko jo aplankyti. Hariui šios gėlės priminė maitvanagius, apspitusius mirštantį žmogų. Sunkios nukarusios galvos ant plonų kaklų. Raudoni ir geltoni snapai.

– Hari, čia negalima kalbėti mobiliuku! – griežtai sušnabždėjo Sėsė.

Haris išsitraukė telefoną ir žvilgtelėjo į ekranėlį.

– Atleisk, Sėse. Svarbu.

Katrina Brat ėjo tiesiai prie reikalo:

– Leikas tikrai dažnai buvodavo Ustaosete ir jo apylinkėse. Per pastaruosius metus kelis kartus pirko traukinio bilietą internetu, o Jeilo degalinėje už degalus atsiskaitė kreditine kortele. Tas pats ir su maisto produktais, dažniausiai pirkta Ustaosete. Bet labiausiai į akis krinta sąskaita už Jeile pirktas statybines medžiagas.

– Statybines medžiagas?

– Aha. Peržiūrėjau jo prekių sąrašą. Lentos, vinys, įrankiai, plieninė viela, keramzitbetonio blokeliai, cementas. Vertė – daugiau nei trisdešimt tūkstančių kronų. Bet tai pirkta prieš ketverius metus.

– Ar galvoji tą patį, ką ir aš?

– Kad ten pasistatė nediduką priestatą ar kažką panašaus?

– Jis gi neturi registruotos trobelės, prie kurios galėtų statyti priestatą, tikrinome. Bet jeigu ruošiesi gyventi viešbutyje arba Turistų asociacijos trobelėje, maisto neprisiperki. Man rodos, jis bus pasistatęs trobelę nacionaliniame parke, sakė, kad apie tai svajoja. Žinoma, gerai paslėptą nuo aplinkinių akių. Vietelę, kur jo niekas netrukdytų. Bet kur ji? – Haris nejučia atsistojo ir pradėjo vaikščioti pirmyn ir atgal po palatą.

– Tu man pasakyk, – tarė Katrina Brat.

– Palauk! Kada jis tai pirko? Kuriuo metų laiku?

– Pala, pažiūrėsiu... Sąskaitoje išspausdinta liepos šeštosios data.

– Jeigu trobelė paslėpta, vadinasi, ji turi būti kur nors atokiau nuo tako. Nuošalioje vietoje, kur nėra kelių. Ar minėjai plieninę vielą?

– Taip. Ir numanau, kam ji reikalinga. Kai Bergeno gyventojai septintajame dešimtmetyje statėsi namelius vėjuočiausiose Ustaoseto vietose, juos pritvirtindavo plienine viela.

– Taigi Leiko trobelė turėtų būti kur nors vėjo taršomoje nuošalioje vietoje, ir jis sutempė ten statybinių medžiagų už trisdešimt tūkstančių kronų. Jos turėtų sverti apie porą tonų. O kaip tai padaryti vasarą, kai nėra sniego ir negali pasinaudoti sniegaeigiu?

– Arkliu? Visureigiu?

– Per upes ir pelkes, į kalnus? Bandyk iš naujo!

– Neįsivaizduoju.

– O aš įsivaizduoju. Prisiminiau vieną nuotrauką. Gerai, iki.

– Palauk.

– Ką?

– Prašei patikrinti, kuo paskutinėmis savo gyvenimo dienomis užsiėmė Utmas. Elektroninėje erdvėje nelabai ką apie jį rasi, bet jis kelis kartus skambino. Vienas iš paskutinių skambučių – Aslakui Krongliui. Atrodo, atsiliepė telefono atsakiklis. Patį paskutinį kartą telefonu kalbėjosi su SAS. Patikrinau jų bilietų užsakymo sistemą. Utmas užsisakė lėktuvo bilietą į Kopenhagą.

– Mhm. Man jis nepanašus į keliautoją.

– Tai jau tikrai. Turi galiojantį pasą, bet niekada nėra užsisakęs jokio bilieto. Kalbu apie pastaruosius dvidešimt penkerius metus.

– Vadinasi, beveik niekada kojos iš namų nekeliantis žmogus staiga sugalvoja vykti į Kopenhagą. Beje, kada jis turėjo ten vykti?

– Vakar.

– Aišku. Dėkui.

Haris padėjo ragelį, pasičiupo paltą ir puolė prie durų. Tarpduryje atsisuko. Pasižiūrėjo į ją. Žavią moterį – savo seserį. Norėjo paklausti, ar susitvarkys viena, be jo. Bet susitvardė ir tokio kvailo klausimo neuždavė. Kada gi ji be jo nesusitvarkė?

– Iki! – atsisveikino.

*

Jensas Ratas sėdėjo bendrovės priimamajame. Po švarku ir marškiniais nugara buvo šlapia nuo prakaito. Jam ką tik paskambino ir pranešė, kad atvyks policija. Prieš kelerius metus juo buvo susidomėjęs Ekonominių nusikaltimų skyrius, bet paskui tyrimą nutraukė. Tačiau pamatęs policiją Jensas Ratas vis vien išprakaituodavo. Ir dabar pajuto, kaip atsivėrė poros. Jis buvo žemo ūgio, todėl į atsistojusį pareigūną žiūrėjo užvertęs galvą. Šis buvo mažiausiai dvidešimt penkiais centimetrais aukštesnis už Jensą. Trumpai ir tvirtai spustelėjo jam ranką.

– Haris Hūlė, Smurtinių nu... KRIPOS. Atvykome dėl Tonio Leiko.

– Yra žinių?

– Ratai, gal prisėskim.

Juodu susėdo Le Korbiuzjė krėsluose, ir Ratas nepastebimai davė ženklą administratorei Venkei, kad *ne*neštų jiems kavos. Kavos ji visada atnešdavo apsilankius investuotojams.

– Noriu, kad parodytumėte, kur jo trobelė, – pasakė policininkas.

– Trobelė?

– Ratai, pastebėjau, kad atšaukiate kavą, ir gerai, nes abu turime mažai laiko. Žinau ir tai, kad Ekonominių nusikaltimų skyrius nutraukė prieš jus pradėtą bylą, bet tereikia, kad kai kam paskambinčiau, ir ji bus atnaujinta. Gal jie ir šį kartą nieko neras, bet galiu patikinti, kad dėl dokumentų, kurių pareikalaus, sugaišite...

Ratas užsimerkė.

– Dieve mano...

–...daugiau laiko, nei sugaišote padėdamas savo kolegai, bičiuliui ir likimo bendrui Toniui Leikui statyti trobelę. Aišku?

Jensas Ratas turėjo vienintelį talentą: greičiau ir efektyviau už kitus apskaičiuoti, kas jam naudinga. Šį matematikos uždavinį jis išsprendė akimirksniu.

– Gerai.

– Išvykstame rytoj, devintą ryto.

– Kokiu...

– Tokiu, kokiu nugabenote medžiagas. Sraigtasparniu, – policininkas atsistojo.

– Tik vienas klausimas. Tonis visada labai jaudinosi, kad kas nors nesužinotų apie tą trobelę, ir man atrodo, kad net jo sužadėtinė Lenė apie ją nežino, tad iš kur?..

– Iš sąskaitos už Jeile pirktas medžiagas ir jūsų trijų nuotraukos, kurioje sėdite ant lentų krūvos priešais sraigtasparnį, apsirengę darbiniais kombinezonais.

Jensas Ratas trumpai linktelėjo.

– Supratau. Iš *tos* nuotraukos.

– Beje, kas fotografavo?

– Pilotas. Prieš išskrendant iš Jeilo. Kai atidarėme biurą, Andrėjas pasiūlė pridėti ją prie pranešimo spaudai. Jis manė, kad su darbiniais drabužiais būsime įdomesni nei su kostiumais ir kaklaraiščiais. Ir Tonis sutiko, nes neva atrodo, kad sraigtasparnis priklauso mums. Žodžiu, apie ekonomiką rašantys laikraščiai ir žurnalai visada naudoja šią nuotrauką.

– Kodėl Toniui dingus nei jūs, nei Andrėjas nepapasakojote apie trobelę?

Jensas Ratas gūžtelėjo pečiais:

– Supraskite mane teisingai: aš, kaip ir jūs, noriu, kad Tonis kuo greičiau grįžtų. Konge vykdome projektą, ir jeigu jis neras dešimties milijonų kronų, mūsų planai nueis šuniui ant uodegos. Tonis kai nori – dingsta, kai nori – atsiranda. Nepražus. Nepamirškite, kad jis buvo samdinys. Manau, dabar sėdi kur nors, vienoje rankoje taurė, kita apsikabinęs kokią egzotišką katytę, ir patenkintas šypsosi, nes rado išeitį.

– Mhm, – sumurmėjo Haris. – Tai gal ta katytė ir nukando jam didįjį pirštą. Ryt devintą Fornebu oro uoste.

Jensas Ratas nulydėjo policininką akimis. Prakaitas žliaugė taip, kad, atrodė, tuoj jį nuplaus.

*

Sugrįžęs į ligoninę Haris rado ten tebesėdinčią Sėsę. Ji vartė laikraštį ir graužė obuolį. Haris nužvelgė maitvanagių būrį. Atsirado dar daugiau gėlių.

– Atrodai išsekęs, Hari, – pareiškė sesuo. – Eik namo.

Haris prunkštelėjo:

– Tu eik. Jau seniai čia viena pati sėdi.

– Ne viena, – šelmiškai nusišypsojo Sėsė. – Spėk, kas buvo atėjęs.

Haris atsiduso:

– Atleisk, Sėse, man užtenka spėlionių darbe.

– Eisteinas!

– Eisteinas Eikelandas?

– Taip! Atnešė pieninio šokolado. Ne tėčiui – man. Deja, nebeliko, – ji taip skaniai nusijuokė, kad akys paskendo skruostuose.

Kai sesuo atsistojo pamiklinti kojų, Haris pasižiūrėjo į telefoną. Du praleisti Kajos skambučiai. Jis prisistūmė kėdę prie sienos ir atsilošė.

77 skyrius
Pirštų atspaudai

Po dešimtos dešimt sraigtasparnis nusileido vakarinėje Halingskarveto kalnų dalyje. O vienuoliktą jie aptiko ir trobelę.

Ji buvo taip gerai paslėpta, kad net ir žinodami vietą vargu ar būtų radę ją be Jenso Rato pagalbos. Trobelė stovėjo ant uolos, rytinėje kalnų pusėje, užuovėjoje ir taip aukštai, kad jai negrėsė jokia sniego griūtis. Iš aplinkinių vietų čia sutempti akmenys buvo primūryti prie dviejų didžiulių uolų ir sudarė trobelės šoninę ir užpakalinę sienas. Jokių stačių kampų. Langai

panašūs į šaudymo angas ir taip giliai įleisti į sienas, kad juose neatsispindėjo saulė.

– Štai ką pavadinčiau padoria trobele, – pagyrė Bjornas Holmas, nusisegė slides ir akimoju iki kelių įsmuko į sniegą.

Haris pasakė Jensui, kad jiems jo paslaugų nebereikia ir kad palauktų jų sraigtasparnyje kartu su pilotu.

Prie durų sniegas buvo ne toks gilus.

– Kažkas neseniai čia nukasė sniegą, – pastebėjo Haris.

Ant durų kabojo paprasta spyna, kuri Bjorno laužtuvui pasidavė be didesnio pasipriešinimo.

Prieš atverdami duris jie nusitraukė kumštines pirštines, užsitempė lateksines, o ant slidinėjimo batų užsimovė mėlynus plastikinius maišelius. Tada įėjo į vidų.

– Oho, – tyliai aiktelėjo Bjornas.

Visoje trobelėje buvo tik vienas kambarys, maždaug penkių iš trijų metrų dydžio, primenantis senovišką kapitono kajutę, su į liukus panašiais apskritais langais ir kompaktiškais, erdvės neužgriozdinančiais baldais. Grindys, sienos ir lubos iškaltos šiurkščiomis neobliuotomis lentomis, nudažytomis keliais baltų dažų sluoksniais, kad atspindėtų pro langus krintančią menką šviesą. Palei trumpąją sieną dešinėje – virtuvinis stalviršis su kriaukle ir spintelė po ja. Dar sofa, kuri, matyt, tarnauja ir kaip lova. Kambario viduryje – valgomasis stalas su dažais nuterliota medine kėde. Prie lango stovi nušiuręs rašomasis stalas su išraižytais inicialais ir visokiais posakiais. Kairėje – ilgoji siena, plika uola, prie jos stovi juoda krosnelė. Kad būtų kuo šilčiau, dūmtakis eina palei uolą dešinėje ir tik paskui kyla į viršų. Krepšys pilnas beržinių malkų ir laikraščių ugniai įkurti. Ant sienų kabo šių apylinkių ir Afrikos žemėlapiai.

Bjornas pažvelgė pro langą virš rašomojo stalo.

– O tokį vaizdą pavadinčiau padoriu vaizdu. Jėzau Kristau, iš čia matyti pusė Norvegijos.

– Judam, – paragino Haris. – Pilotas davė porą valandų. Nuo pakrantės atslenka debesys.

*

Mikaelis Belmanas, kaip visada, atsikėlė šeštą ir išsibudino pabėgiojęs ant bėgtakio rūsyje. Vėl sapnavo Kają. Ji sėdėjo ant užpakalinės motociklo sėdynės ir buvo rankomis apsivijusi vyrą su šalmu ir antveidžiu. Laiminga šypsojosi, rodydama savo smulkius dantukus, ir nuvažiuodama pamojo ranka. Bet ar jie to motociklo nepavogė? Ar tas motociklas nėra jo? Taip ir nesuprato, nes vėjyje besiplaikstantys jos plaukai buvo tokie ilgi, kad uždengė motociklo registracijos numerį.

Pabėgiojęs Mikaelis palindo po dušu ir užlipo pusryčiauti.

Susitvardė imdamas į rankas rytinį laikraštį, kurį, kaip visada, prie lėkštės buvo padėjusi Ūla.

Neturėdami Sigurdo Altmano, arba Žaviojo Princo, nuotraukos žurnalistai įdėjo lensmano nuotrauką. Skajaus. Jis stovi prie savo kontoros sukryžiavęs rankas ir su savo žalia kepuraite su snapeliu primena prakeiktą lokių medžiotoją. Antraštė: „Žavusis Princas suimtas?“ O šalia – kita nuotrauka: sudaužytas geltonas sniegaeigis ir antraštė: „Dar vienas lavonas Ustaosete“.

Belmanas permetė akimis tekstą, ieškodamas žodžio KRIPOS arba – blogiausiu atveju – savo pavardės. Pirmajame puslapyje nieko. Gerrrai.

*

Tada atvertė nurodytus puslapius ir rado nuotraukas bei visa kita:

Tyrimui vadovaujantis KRIPOS'o viršininko pavaduotojas Mikaelis Belmanas pareiškė, kad kol Žavusis Princas nėra apklaustas, jis nieko nekomentuos. Jis nesureikšmino ir to fakto, kad įtariamąjį sulaikė Itre Enebako policija:

„Apskritai norėčiau pasakyti, kad policijos darbas yra komandinis. KRIPOS nesivaiko kokios nors ypatingos šlovės.“

Pastarųjų žodžių sakyti nevertėjo. Tai melas, todėl jie ir bus priimti kaip melas, o tai jau iš tolo atsiduoda pralaimėjimu.

Bet nesvarbu. Mat jeigu tai, ką vakar jam telefonu papasakojo advokatas Juhanas Kronas, teisybė, tai netrukus jis gaus puikią progą viską ištaisyti. Ir ne vien tik tai. Tada tikrai sulauks ypatingos šlovės. Reikia pripažinti, kad Krono nustatyta kaina yra didelė, bet juk ne jam teks mokėti. Sumokės tas suskis lokių medžiotojas. Ir Haris Hūlė su Smurtinių nusikaltimų skyriumi.

Kalėjimo prižiūrėtojas atidarė lankytojų kambario duris, ir Mikaelis Belmanas praleido Juhaną Kroną. Kronas pareikalavo, kad pokalbis vyktų kuo neutralesnėje aplinkoje – juk tai nebūsianti oficiali apklausa. Kadangi Žaviojo Princo nebuvo kaip pergabenti iš Oslo apygardos kalėjimo, Kronas su Belmanu susitarė susitikti viename iš lankytojų kambarių, skirtų privatiems kalinių pasimatymams su šeimomis. Be kamerų, be mikrofonų, tik paprastas kambarys be langų, kurį iš bėdos bandyta pagyvinti nerta staltiesėle ir sieniniu laikrodžiu. Čia leidžiama susitikti porelėms ir sutuoktiniams, o sperma aptaškyta sofa tokia išgulėta, kad, kaip pastebėjo Belmanas, Kronas vos atsisėdęs joje paskendo.

Stalugalėje ant kėdės sėdėjo Sigurdas Altmanas. Belmanas atsisėdo ant kitos kėdės, kad jų akys būtų maždaug tame pačiame aukštyje. Altmano veidas buvo liesas, akys giliai įdubusios, dantys šiek tiek atsikišę, ir tai Belmanui priminė nuotraukose matytus išsekusius Osvencimo žydus. Ir ateivį iš filmo „Svetimas“.

– Tokie pokalbiai prieštarauja taisyklėms, – pareiškė Belmanas. – Todėl draudžiu užsirašinėti ar įrašinėti ir reikalauju, kad tai, ką išgirsime, liktų tarp šių keturių sienų.

– O mes reikalaujame garantijos, kad kaltinančioji pusė įvykdys reikalavimus, leidžiančius prisipažinti, – pasakė Kronas.

– Pažadu.

– Nuolankiai dėkoju. Ką dar pasiūlysit?

– Kaip suprasti „ką dar"? – prisiversdamas šyptelėjo Belmanas. – O ko dar norėtumėte? Rašytinės sutarties?

Bjaurybė pasipūtęs šiknius advokatas.

– Pageidautina, – Kronas stumtelėjo per stalą popieriaus lapą.

Belmanas įbedė žvilgsnį į lapą. Akimis šokinėdamas nuo vieno sakinio prie kito, peržiūrėjo, kas parašyta.

– Savaime suprantama, jo niekam nerodysim. Nebent jeigu kiltų būtinybė, – paaiškino Kronas. – Įvykdžius sąlygas, šis dokumentas bus jums grąžintas. O tai, – padavė Belmanui rašiklį, – yra „S. T. Dupont" – geriausias pasaulyje parkeris.

Belmanas paėmė parkerį ir pasidėjo priešais save.

– Pasirašysiu, jeigu istorija mane įtikins, – pasakė.

*

– Jeigu tai nusikaltimo vieta, mus dominantis žmogus šauniai apsitvarkė.

Bjornas Holmas įsisprendė rankomis į šonus ir apžvelgė kambarį. Jie viską išnaršė skersai ir išilgai, išrausė stalčius ir spinteles, šviesdami specialiomis lempomis ieškojo kraujo ir pirštų atspaudų. Bjornas padėjo nešiojamąjį kompiuterį ant rašomojo stalo ir prijungė degtukų dėžutės dydžio pirštų atspaudų skaitytuvą, panašų į naudojamus kai kuriuose oro uostuose keleivių tapatybei nustatyti. Visi iki šiol rasti atspaudai buvo vieno vienintelio žmogaus – Tonio Leiko.

– Tęsk, – paragino Haris, klūpėdamas prie kriauklės ir atsukinėdamas plastikinius vamzdžius. – Tai turi būti kažkur čia.

– Kas?

– Nežinau. Kas nors.

– Jei norime tęsti, reikėtų pasišildyti.

– Tai užkurk ugnį.

Bjornas Holmas pritūpė prie krosnelės, atidarė dureles ir ėmė plėšyti ir glamžyti malkų krepšyje sudėtus laikraščius.

– Ką pažadėjai Skajui, kad sutiko prisidėti prie šio žaidimo? Būtų nekas, jei paaiškėtų tiesa.

– Niekuo jis nerizikuoja, – atsakė Haris. – Juk jis nieko nesumelavo. Pažiūrėk į jo žodžius. Tai žiniasklaida padarė klaidingas išvadas. O policijos nuostatuose nenurodyta, kas gali ir kas negali sulaikyti įtariamąjį. Mainais už pagalbą jam nieko nepasiūliau. Prisipažino Belmano nemėgstąs labiau, nei manęs, to jam ir užteko.

– Tik tiek?

– Mhm. Papasakojo man apie savo dukterį Miją. Jai nelabai kaip sekasi. Tokiais atvejais tėvai paprastai ieško priežasties, ko nors konkretaus, kam galėtų suversti kaltę. Skajaus nuomone, Mijai gyvenimą sugadino ta vienintelė naktis prie šokių salės. Vietiniai kalba, kad Mija ir Olė buvo pora, o miške Mija su Toniu ne tik nekaltai bučiavosi. Skajus yra įsitikinęs, kad dėl jo dukters problemų kalti Olė su Toniu.

Bjornas papurtė galvą:

– Kur tik pasisuksi – vien aukos.

Haris priėjo prie Bjorno ištiesęs ranką. Delne laikė kažkokius vielos gabaliukus, lyg nupjautus nuo tvoros.

– Radau tai kanalizacijos vamzdyje. Gal žinai, kas tai?

Bjornas paėmė vielos gabaliukus ir juos apžiūrėjo.

– Ei, – riktelėjo Haris. – Ką darai?

– Kas? Kur?

– Laikraštis. Žiūrėk, čia spaudos konferencija, kurioje paleidome antį apie Iską Peler.

Bjornas Holmas pamatė Belmano nuotrauką – ji pasirodė nuplėšus pirmąjį lapą.

– Kad tave kur!

– Tas laikraštis vos poros dienų senumo. Dar visai neseniai čia kažkas buvo.

– Kad tave kur!

– Galime rasti pirštų atspaudų ant pirmo pus... – Haris spoksojo į krosnelėje užsiliepsnojusius pirmuosius puslapius.

– Nepyk, – atsiprašė Bjornas. – Apžiūrėsiu kitus puslapius.

– *OK*. Žinai, pagalvojau apie malkas.

– Ką?

– Čia kiek akys užmato nėra nė medelio. Kažkur turi būti malkų rietuvė. Patikrink laikraščius, o aš einu, apsidairysiu lauke.

*

Mikaelis Belmanas nužiūrinėjo Sigurdą Altmaną. Jam nepatiko šaltos to vyruko akys. Nepatiko liesas kūnas, atsikišę dantys, kapoti judesiai ir apgailėtinas šveplavimas. Bet nereikia mėgti Sigurdo Altmano, kad suprastum, jog šis yra jo atpirkėjas ir geradarys. Mat sulig kiekvienu Altmano ištartu žodžiu Belmanas artėja prie asmeninio triumfo.

– Manau, skaitėte Hario Hūlės ataskaitą apie spėjamą įvykių eigą? – paklausė Altmanas.

– Turite omenyje – Skajaus ataskaitą? – pasitikslino Belmanas. – Skajaus pasakojimą?

Altmanas kreivai šyptelėjo:

– Kaip jums patinka. Šiaip ar taip, Hario istorija stulbinamai tiksli. Bėda tik ta, kad yra vos vienas konkretus įrodymas. Mano pirštų atspaudai Leiko namuose. Sakykime, prisipažinsiu, kad ten buvau. Tiesiog aplankiau. Pasikalbėjome apie senas geras dienas.

Belmanas gūžtelėjo pečiais:

– Manote, prisiekusieji tuo patikės?

– Man norisi tikėti, kad keliu pasitikėjimą. Tik... – Altmano lūpos išsitempė ir pasimatė dantenos, – man niekada nereikės stoti prieš prisiekusiuosius, ar ne?

Haris surado žaliu brezentu uždengtą malkų rietuvę po kalno pašlaitėje išsikišusia uola. Į trinką buvo įkirstas kirvis, šalia jo įsmeigtas peilis. Haris apsidairė ir paspardė sniegą. Nieko įdomaus. Batas už kažko užkliuvo. Tuščias baltas plastikinis maišelis. Haris pasilenkė. Ant maišelio tebebuvo etiketė. Dešimt metrų marlės. Kam ji čia reikalinga?

Haris pakreipė galvą ir kelias akimirkas apžiūrinėjo trinką. Juodas dėmes medyje. Peilį. Kriaunas. Geltonos, lygios. Kodėl peilis įsmeigtas į trinką? Žinoma, gali būti įvairiausių priežasčių, bet...

Jis padėjo dešinę ranką ant trinkos taip, kad didysis pirštas būtų atkištas į priekį, o kiti pirštai nuleisti žemyn palei trinkos kraštą.

Paskui dviem pirštais atsargiai suėmė peilį už kriaunų ir jį ištraukė. Ašmenys aštrūs kaip skustuvo. O ant jų – pridžiūvęs skystis, su kuriuo vis susiduria savo darbe. Tada Haris kaip briedis savo ilgomis kojomis pasileido per pusnis.

Kai įsiveržė į vidų, Bjornas pakėlė akis nuo kompiuterio.

– Vien Tonio Leiko, – atsiduso.

– Ant ašmenų yra kraujo, – užduseęs sušnopavo Haris. – Patikrink atspaudus ant kriaunų.

Bjornas atsargiai paėmė peilį. Pabarstė ant glotnaus lakuoto medžio juodų miltelių ir švelniai juos nupūtė.

– Dalinis atspaudas, bet labai ryškus, – įvertino. – Gal rasime ir epitelio ląstelių.

– *Yes!* – riktelėjo Haris.

– Ką sumąstei?

– Tas, kuris paliko piršto atspaudą, nukirto Leikui pirštą.

– O? Kodėl taip...

– Ant trinkos radau kraujo. Tas žmogus ten atsinešė tvarsčio žaizdai aprišti. Be to, man regis, kad tą peilį jau esu matęs. Toje neryškioje Adelės Vetlesen nuotraukoje.

Bjornas Holmas tyliai švilptelėjo ir, kad priliptų milteliai, priglaudė prie kriaunų plėvelę. Paskui padėjo plėvelę ant pirštų atspaudų skaitytuvo.

– Sigurdai Altmanai, geras advokatas gal ir įtikins, kad tavo pirštų atspaudai ant Leiko rašomojo stalo nieko nereiškia, – Bjornui nuspaudžiant mygtuką „Ieškoti" sušnabždėjo Haris, ir abu ėmė stebėti mėlyną liniją, kuri trikampiame laukelyje staigiai išlinko į dešinę. – Bet atspaudas ant šio peilio...

Ready...

*Found 1 match.**

Bjornas Holmas paspaudė „Rodyti".

Haris spoksojo į ekrane pasirodžiusį vardą.

– Vis dar manai, kad atspaudas tojo, kuris nupjovė Toniui pirštą? – pasiteiravo Bjornas.

78 skyrius
Susitarimas

– Kai išvydau Adelę ir Tonį, besidulkinančius prie tualeto kaip šunis, viskas sugrįžo. Viskas, ką jau buvau palaidojęs. Viskas, ką, anot psichologo, jau buvau palikęs praeityje. Bet šįkart viskas buvo kitaip. Lyg koks prirakintas ir šeriamas žvėris būtų užaugęs ir nepaprastai sustiprėjęs. Haris buvo teisus. Troškau keršto, troškau pažeminti Tonį taip, kaip jis pažemino mane.

Sigurdas Altmanas pažvelgė į savo rankas ir nusišypsojo.

– Bet nuo čia Haris klysta. Neketinau žudyti Adelės. Tik norėjau pažeminti Tonį prieš kitus. Ypač prieš tuos, su kuriais jis ketino susigiminiuoti, prieš būsimą uošvį Galtungą, kuris kaip kokia melžiama karvė neva pats vienas turėjo finansuoti

* Ieškoma... Rastas vienas atitikmuo. (Angl.)

tą jo avantiūrą Konge. Kam toks kaip Tonis Leikas vestų tokią pilką pelytę kaip Lenė Galtung?

– Tai jau taip, – pritariamai nusišypsojo Mikaelis Belmanas.

– Todėl Adelės Vetlesen vardu parašiau Toniui laišką. Parašiau, kad jis man užtaisė vaiką ir ketinu gimdyti. Bet būsiu vieniša motina, todėl turiu pasirūpinti savo ir kūdikio finansine padėtimi. Taigi man reikia pinigų. Už tai niekam neprasitarsiu, kad vaikas – jo. Pirmai pradžiai paprašiau keturių šimtų tūkstančių. Jis turėjo po poros dienų vidurnaktį atvykti į automobilių aikštelę prie elektros prekių parduotuvės „Lefdal" Sandvikoje. O Adelei nusiunčiau laišką Tonio vardu ir pakviečiau dar kartą susitikti – tą pačią dieną ir valandą. Žinojau, kad toks pasimatymas Adelei turėtų patikti, be to, pagalvojau, kad tąkart jie neapsikeitė vardais ir telefonų numeriais, taigi telefonu nepasišnekės. Vadinasi, apgavystė nepaaiškės anksčiau, nei gausiu, ko norėjęs. Vienuoliktą valandą jau sėdėjau ten savo automobilyje su kamera rankose. Maniau sau: kad ir kaip šis pasimatymas pasibaigs – barniu ar pasidulkinimu – padarysiu nuotraukų, nusiųsiu jas Andersui Galtungui ir išdėstysiu visą istoriją. Tik tiek.

Sigurdas pažvelgė į Belmaną ir pakartojo:

– Tik tiek.

Belmanas linktelėjo, ir Sigurdas Altmanas pasakojo toliau:

– Tonis atvyko anksčiau. Pasistatė automobilį, išlipo ir kurį laiką dairėsi. Tada dingo prie upės, medžių šešėliuose. Aš susigūžiau po automobilio vairu. Paskui atvažiavo Adelė. Kad girdėčiau, kas vyksta, atsidariau langą. Ji stovėjo laukdama, dairydamasi, dirsčiojo į laikrodį. Staiga Tonis išdygo tiesiai jai už nugaros – taip arti, kad keista, kaip ji jo negirdėjo. Pamačiau, kaip jis išsitraukia didžiulį samių peilį ir apkabina ranka jai kaklą. Tempiama į automobilį Adelė muistėsi ir spardėsi. Kai Tonis atidarė dureles, pamačiau, kad jo automobilio salonas išklotas plastiko plėvele. Neišgirdau, ką Tonis jai pasakė, bet pasičiupau kamerą ir padidinau vaizdą. Pamačiau, kad jis

įbruka jai į ranką rašiklį ir neabejotinai diktuoja, ką rašyti ant atviruko.

– Atvirukas iš Kigalio, – prisiminė Belmanas. – Jis iš anksto viską suplanavo. Ji turėjo dingti.

– Aš nieko negalvodamas fotografavau. O tada išvydau, kaip jis ūmai iškelia ranką ir smogia peiliu jai į kaklą. Negalėjau patikėti savo akimis. Ant priekinio stiklo ėmė čiurkšti kraujas.

Abu vyrai nė nepastebėjo, kad Kronas ėmė gaudyti kvapą.

– Tonis paliko peilį jos kakle ir minutėlę palaukė – lyg norėdamas, kad ji nukraujuotų. Tada pakėlė ją, nunešė už automobilio ir įkišo į bagažinę. Prieš įlipdamas į automobilį stabtelėjo ir tarsi žvėris ėmė uostinėti orą. Stovėjo gatvės žibinto šviesoje, ir aš pamačiau tas pačias išpūstas akis, tą pačią šypseną lūpose kaip ir tada, kai užsėdo mane prie šokių salės ir įkišo man į burną peilį. Kai Tonis su Adele išvažiavo, dar ilgai sėdėjau automobilyje pakraupęs iš siaubo, negalėdamas nė krustelti. Supratau nebegalėsiąs parašyti nei Andersui Galtungui, nei kam nors kitam. Juk ką tik tapau žmogžudystės bendrininku.

Sigurdas gurkštelėjo iš priešais jį pastatytos stiklinės šlakelį vandens ir pažvelgė į Juhaną Kroną, o šis pritariamai linktelėjo.

Belmanas krenkštelėjo:

– Grynai techniškai jūs nesate žmogžudystės bendrininkas. Tačiau jus galima apkaltinti šantažu arba sukčiavimu. Čia ir reikėjo sustoti. Žinoma, būtumėte turėję nemalonumų, bet vis tiek galėjote nueiti į policiją. Juolab kad turėjote nuotraukų, patvirtinančių šią istoriją.

– Vis tiek mane būtų apkaltinę ir nuteisę. Būtų sakę, kad aš geriau už kitus žinau, koks žiaurus gali būti Tonis, kai pasijunta užspeistas į kampą, ir kad pradėjau visa tai suprasdamas, kokios gali būti pasekmės.

– Negi nepagalvojote, kad gali taip atsitikti? – nekreipdamas dėmesio į perspėjamą Krono žvilgsnį, paklausė Belmanas.

Sigurdas Altmanas nusišypsojo:

– Argi ne keista, pone vyresnysis inspektoriau, kad dažnai sunkiausia perprasti savo paties ketinimus. Arba ką nors prisiminti. Jeigu atvirai, nepamenu, ką galvojau, į tai veldamasis.

Todėl, kad nenori, pamanė Belmanas ir linksėdamas galva pritariamai numykė – tarsi iš dėkingumo, kad Altmanas suteikė jam naujų įžvalgų į žmogaus sielą.

– Galvojau apie tai keletą dienų, – kalbėjo Altmanas. Tada grįžau į Hovaso kalnų trobelę ir išplėšiau iš svečių knygos lapą su vardais ir adresais. O paskui parašiau Toniui dar vieną laišką, kuriame pasakiau žinąs, ką jis padarė. Kad mačiau, kaip prie Hovaso trobelės kruša Adelę Vetlesen. Ir kad noriu pinigų. Pasirašiau Borgnės Stem-Miurės vardu. Po penkių dienų laikraščiuose perskaičiau, kad ji rasta nužudyta rūsyje. Čia reikėjo sustoti. Policija turėjo pradėti tyrimą ir surasti Tonį. Privalėjo tą padaryti. Suimti jį.

Sigurdas Altmanas pakėlė balsą, ir Belmanas būtų galėjęs prisiekti, kad po apskritais Altmano akiniais išvydo susitvenkusias ašaras.

– Bet jūs nė nenutuokėte apie jį, klaidžiojote patamsiais. Todėl turėjau penėti jį naujomis aukomis, bauginti naujais vardais iš Hovase buvusių žmonių sąrašo. Išsikirpau iš laikraščių aukų nuotraukas ir pasikabinau ant sienos montažinėje „Kadok“ gamykloje, kartu su išsiųstų, aukų vardais pasirašytų laiškų kopijomis. Kaskart, kai tik Tonis nužudydavo kokį žmogų, jis gaudavo laišką nuo kito žmogaus, tvirtinančio, jog tai jis parašęs aną laišką ir žinąs, kad jo sąžinę slegia dviejų, trijų ar net keturių žmonių mirtys. O dėl to, savaime aišku, kylanti ir kaina, – Altmanas pasilenkė į priekį, balse skambėjo kančia. – Taip elgiausi, norėdamas padėti jums jį sugauti. Juk žudikai irgi daro klaidų. O kuo daugiau žmogžudysčių, tuo didesnė tikimybė, kad bus pagautas.

– Ir tuo daugiau įgūdžių jis įgijo, – papildė Belmanas. – Nepamirškite, kad Toniui Leikui smurtauti nėra naujiena. Jei

tiek metų kaip jis ištarnauji samdiniu Afrikoje, neišvengiamai susitepi rankas krauju. Kaip ir jūs.

– Aš susitepęs rankas krauju?! – įniršęs sušuko Altmanas. – Įsilaužiau į Tonio namus ir jo telefonu paskambinau Elijui Skogui, kad pokalbių registre aptiktumėte pėdsakus. Tai jūs neatlikote savo darbo, jūsų pačių rankos suteptos krauju! Tokios kekšės kaip Adelė ir Mija, tokie žudikai kaip Tonis. Jeigu ne...

– Sigurdai, čia ir sustokim, – atsistojo Juhanas Kronas. – Pertraukėlė, gerai?

Altmanas užsimerkė ir iškėlęs rankas papurtė galvą:

– Man viskas gerai, man viskas gerai. Palikime tai praeityje.

Juhanas Kronas nužiūrėjo savo klientą, pažvelgė į Belmaną ir atsisėdo.

Altmanas virpėdamas giliai įkvėpė. Tada kalbėjo toliau:

– Gal po trečios žmogžudystės Tonis vis dėlto suprato, kad gautas laiškas nebūtinai yra nuo to, kuris jį pasirašė. Bet vis tiek juos žudė, ir vis žiauriau. Tarsi norėdamas mane įbauginti, atgrasyti, parodyti, kad nudės visus iki vieno, o tada ir mane.

– Arba norėjo atsikratyti potencialiais liudytojais, kurie matė jį su Adele, – tarė Belmanas. – Jis žinojo, kad Hovase buvo tik septyni žmonės, tik tą vakarą jam nerūpėjo sužinoti, kas jie tokie.

Altmanas nusijuokė:

– Tik pamanykit! Galiu lažintis, jis sugrįžo į trobelę pasižiūrėti į svečių knygą. Bet rado tą lapą išplėštą. Tonis ponis!

– O kodėl jūs visa tai tęsėte?

– Kaip suprasti? – pajutęs pavojų sukluso Altmanas.

– Galėjote atsiųsti policijai anoniminį pranešimą, kad padėtumėte išspręsti šią bylą. O gal ir jūs norėjote atsikratyti visų liudytojų?

Altmanas taip pakreipė galvą, kad ausimi beveik palietė petį.

– Kaip ir sakiau, vyresnysis inspektoriau, ne visada gali paaiškinti, kodėl padarei tai, ką padarei. Mūsų pasąmonę valdo

išlikimo instinktas, ir todėl ji dažnai yra racionalesnė už sąmonę. Gal ir mano pasąmonė suvokė, kad būčiau saugesnis, jei Tonis pašalintų visus tuos liudytojus. Ir niekas nebegalėtų pranešti, jog aš ten buvau, arba atpažinti manęs gatvėje. Bet, regis, niekada to neišsiaiškinsime.

*

Krosnelė spragsėjo ir spjaudėsi.

– Bet kam, po galais, Tonis Leikas būtų nusikirtęs pirštą? – stebėjosi Bjornas Holmas.

Jis įsitaisė ant sofos, o Haris tuo metu rausėsi po pirmosios pagalbos vaistinėlę, rastą viename virtuvinės spintelės stalčiuje. Joje buvo keli tvarsčių ritinėliai. Ir tepalas, stabdantis kraujavimą ir skatinantis kraujo krešėjimą. Data ant tūbelės rodė, kad vaistai pagaminti vos prieš du mėnesius.

– Altmanas jį privertė, – sukinėdamas rudą buteliuką be etiketės atsakė Haris. – Kad pažemintų.

– Man rodos, tu ir pats tuo netiki.

– Po velnių, žinoma, kad tikiu, – paprieštaravo Haris, atsuko dangtelį ir pauostė buteliuką.

– Nejaugi? Čia nėra nė vieno piršto atspaudo, kuris nebūtų Leiko, nė vieno plauko, kuris nebūtų varno juodumo kaip Leiko, ar batų atspaudo, kuris nebūtų keturiasdešimt penkto dydžio kaip Leiko. Sigurdo Altmano plaukai yra pelenų spalvos, o batai – keturiasdešimt antro dydžio.

– Po visko jis tiesiog puikiai susitvarkė. Primink, kad pasiųsčiau jį ekspertizei, – Haris įsikišo rudąjį buteliuką į švarko kišenę.

– Puikiai susitvarkė? Ką tu sakai? Vietoje, kuri turbūt net nėra nusikaltimo vieta? Tas pats žmogus, kuris nesijaudino paliekąs didelius riebius pirštų atspaudus ant Leiko rašomojo stalo Holmeno kelyje? Kuris, kaip sakei, per daug nesivargino

apsitvarkyti trobelėje, kur nužudė Utmą? Netikiu, Hari. Ir tu pats netiki.

– Šūdas! – nusikeikė Haris. – Šūdas, šūdas, šūdas, – parėmė rankomis kaktą ir nudūrė akis į stalą.

Bjornas Holmas iškėlė iš kanalizacijos vamzdžio ištrauktą vielos gabaliuką ir nagu nugramdė nuo jo gelsvą sluoksnį. – Beje, man atrodo, žinau, kas čia.

– Tikrai? – nepakeldamas galvos klustelėjo Haris.

– Geležis, chromas, nikelis ir titanas.

– Kas?

– Vaikystėje nešiojau kabes. Ortodontas jų vielutes vis palenkdavo ir dalį nukirpdavo.

Haris staiga pakėlė akis į Afrikos žemėlapį. Nužiūrėjo šalis, kurios jungėsi viena su kita kaip dėlionės detalės. Išskyrus Madagaskarą, kuris paliktas atskirai, tarsi netiktų.

– Pas dantų...

– Ša! – Haris pakėlė ranką.

Ūmai jam nušvito. Viskas atsistojo į vietas. Girdėjosi tik spragsinti krosnelė ir vis smarkiau lauke ūžaujantis vėjas. Dvi dėlionės detalės, gulėjusios toli viena nuo kitos, skirtingose stalo pusėse, susijungė. Senelis prie Liusereno ežero. Motinos tėvas. Ir nuotrauka trobelės stalčiuje. Šeimos nuotrauka. Ta nuotrauka ne Tonio Leiko, o Odo Utmo. Artritas. Ką apie tą ligą jam sakė Tonis? Neužkrečiama, bet paveldima. Išsišiepęs berniukas dideliais dantimis. Ir vyras, kietai sučiaupęs lūpas, lyg turėtų kažkokią juodą paslaptį. Jis slepia išgedusius dantis ir kabes.

Akmenukas. Tamsus akmenukas, rastas trobelėje ant vonios kambario grindų. Haris įkišo ranką į kišenę. Jis vis dar ten. Pamėtėjo jį Bjornui.

– Sakyk, – tarė ir nurijo seiles. – Aš jį radau. Ar tai galėtų būti dantis?

Bjornas iškėlė akmenuką prieš šviesą. Pagramdė nagu.

– Gali būti.

– Grįžtam, – paragino Haris, jausdamas, kaip ant sprando pasišiaušusia plaukai. – Dabar pat. Ne tas suskis Altmanas juos nužudė.

– Nejaugi?

– Tai Tonis Leikas.

*

– Tikriausiai laikraščiuose skaitėte, kad Tonis Leikas buvo sulaikytas ir tuoj pat išleistas, – pasakė Belmanas. – Jis turėjo ypatingą daikčiuką, vadinamą alibi. Leikas gali įrodyti, kad Borgnės ir Šarlotės nužudymo metu buvo kitoje vietoje.

– Nieko apie tai nežinau, – sukryžiuodamas rankas atsakė Sigurdas Altmanas. – Žinau tik tai, kad mačiau, kaip jis įbeda peilį Adelei į kaklą. Ir kad man išsiuntus kieno nors vardu pasirašytą laišką, tas žmogus netrukus būdavo nužudomas.

– Tikiuosi, suprantate tapęs žmogžudysčių bendrininku?

Juhanas Kronas kostelėjo:

– O jūs turbūt suprantate sudaręs susitarimą, dėl kurio jūs ir KRIPOS gausite tikrojo žudiko vardą, patiektą ant sidabrinio padėklo? Belmanai, tai išspręs visas jūsų vidines problemas. Jums atiteks visi nuopelnai, be to, turite liudytoją, kuris teisme patvirtins matęs, kaip Tonis Leikas nužudo Adelę Vetlesen. O kas už viso to slypi, liks tarp mūsų.

– Ir jūsų klientas bus išleistas?

– Taip tarėmės.

– O jeigu Leikas pasiliko laiškus ir jie bus parodyti teisme? – paklausė Belmanas. – Turėsime bėdų.

– Kaip tik todėl ir manau, kad jis niekada neparodys tų laiškų, – nusišypsojo Kronas. – Manau, pritarsite, pone vyresnysis inspektoriau?

– O kur Adelės ir Tonio nuotraukos?

– Sudegė per gaisrą „Kadok" gamykloje, – atsakė Altmanas, – per tą šunsnukį Hūlę.

Mikaelis Belmanas lėtai linktelėjo. Tada pakėlė rašiklį. „S. T. Dupont“. Švinas ir plienas. Sunkus. Bet kai pridėjo prie popieriaus, jis tarsi pats padėjo parašą.

*

– Ačiū, – padėkojo Haris. – Ryšys baigtas.

Vietoj atsakymo išgirdo traškėjimą, radijo stotelė nutilo, tik per ausines skverbėsi monotoniškas sraigtasparnio variklio gausmas. Haris nulenkė mikrofoną ir nukreipė akis į langą.

Per vėlu.

Ką tik per radiją pasikalbėjo su Gardermoeno oro uosto skrydžių valdymo centru. Saugumo sumetimais jiems prieinama didžioji dalis informacijos, įskaitant ir keleivių sąrašus. Ir jie galėjo patvirtinti, kad Odas Utmas prieš dvi dienas išskrido į Kopenhagą su iš anksto užsakytu bilietu.

Apačioje lėtai keitėsi kraštovaizdis.

Haris įsivaizdavo Leiką, stovintį su vyro, kurį kankino ir nužudė, pasu. Kontrolierių ar kontrolierę, kurie daug nesigilindami patikrino, ar pavardė pase ir ant bilieto sutampa, ir pagalvojo, – jei apskritai pažvelgė į nuotrauką, – jog neįprasta, kad suaugęs žmogus nešioja kabes. Pakėlė akis ir ant dirbtinai parusvintų dantų išvydo tas pačias kabes, kurias Tonis Leikas turėjo palankstyti ir pakirpti, kad galėtų užkabti ant savo porcelianinių dangoraižių.

Jie pateko į lietaus debesį, lietus būgnyte būgnijo į organinį stiklą ir nelygiomis srovelėmis tekėjo sraigtasparnio šonais. O po poros akimirkų atrodė, kad viso to nė nebuvo.

Pirštas.

Tonis Leikas nusikirto pirštą ir nusiuntė Hariui kaip paskutinį nepaneigiamą įrodymą, kad iš tiesų yra miręs. Jį reikia pamiršti, nurašyti, atiduoti į archyvą. Ar Leikas atsitiktinai pasirinko tą patį pirštą, kurio nebeturi Haris, – kad taptų panašus į jį?

Bet kaipgi alibi, tas nenuginčijamas jo alibi?

Hariui jau buvo kilusi ta mintis, bet ją atmetė, nes šaltakraujai žudikai yra retenybės, iškrypėliai, paklydusios sielos tikrąja to žodžio prasme. Bet ar gali būti dar kas nors? Negi Tonis Leikas turi bendrininką?

– Šūdas! – garsiai nusikeikė Haris, o kadangi mikrofonas buvo neišjungtas, jo keiksmą per ausines išgirdo visi kiti. Haris pagavo kreivą Jenso Rato žvilgsnį. Gal visgi Ratas teisus. Gal Tonis Leikas tikrai sėdi kur nors, vienoje rankoje taurė, kita apsikabinęs kokią egzotišką katytę, ir patenkintas šypsosi, nes rado išeitį.

79 skyrius
Praleisti skambučiai

Po dviejų penkiolika sraigtasparnis nusileido Fornebu, nebeeksploatuojamame oro uoste, kuris yra už dvylikos minučių kelio nuo miesto centro.

Kai Haris su Bjornu įėjo pro KRIPOS'o duris ir paklausė administratorės, kodėl nei Belmanas, nei kas nors kitas iš tyrėjų nekelia ragelio, gavo atsakymą, kad visi posėdžiauja.

– O kodėl, po šimts, niekas nepakvietė mūsų? – Bjornui tursenant iš paskos, sumurmėjo koridoriumi žirgliojantis Haris.

Nepasibeldęs atlapojo duris. Į juos atsisuko septynios galvos. Aštuntajai atsisukti nereikėjo: Mikaelis Belmanas sėdėjo ilgo stalo gale tiesiai priešais duris, o visi kiti žiūrėjo į jį.

– Lorelis ir Hardis*, – prunkštelėjo Belmanas, ir Haris suprato, kad susirinkusieji apie juos kalbėjo. – Kur buvote dingę?

– Na, kol jūs sėdėjote čia ir vaidinote Snieguolę ir septynis nykštukus, mes apsilankėme Tonio Leiko trobelėje, – atkirto

* Garsus amerikiečių komikų duetas. (Red. past.)

Haris ir klestelėjo ant laisvos kėdės kitame stalo gale. – Ir turime naujienų. Žudikas ne Altmanas. Mes sulaikėme ne tą žmogų. Tai Tonis Leikas.

Haris nežinojo, kokios reakcijos tikėtis, bet tikrai nesitikėjo nesulauksiąs iš viso jokios.

Vyresnysis inspektorius atsilošė kėdėje ir pašaipiai šyptelėjo.

– *Mes* sulaikėme ne tą žmogų? Jeigu neklystu, Sigurdą Altmaną sulaikė lensmanas Skajus. O jūsų naujiena apie Tonį Leiką – pavėluota.

Hario akys šokinėjo nuo Erdalio prie Pelikanės ir vėl prie Belmano, o smegenys dirbo pašėlusiu greičiau. Galiausiai padarė vienintelę įmanomą išvadą.

– Altmanas, – tarė Haris. – Altmanas pasakė, kad tai – Leiko darbas. Jis visą laiką tai žinojo.

– Jis ne tik žinojo, – atsakė Belmanas. – Taip, kaip Leikas sukėlė Hovase sniego griūtį, taip Altmanas, pats to gerai nesuprasdamas, paskatino visą šitą žmogžudysčių seriją. Hari, Skajus sulaikė nekaltą žmogų.

– Nekaltą? – Haris papurtė galvą. – Belmanai, aš mačiau nuotraukas „Kadok" gamykloje. Altmanas čia įsivėlęs, tik dar nežinau kaip.

– O mes žinome, – atsakė Belmanas. – Tad jeigu neprieštarauji, palik tai... – Hariui pasidingojo, kad Belmano lūpos dėlioja žodį „suaugusiesiems", bet vyresnysis inspektorius ištarė: – Tiems, kurie turi naujausią informaciją. Hari, gali prisidėti, kai būsi pasiruošęs. Gerai? Bjornas irgi. Taigi, tęsiam. Kaip tik sakiau, jog negalima atmesti tikimybės, kad Leikas turėjo bendrininką, įvykdžiusį mažiausiai dvi žmogžudystes – tas, kurioms Leikas turi alibi. Žinome, kad kai buvo nužudytos Borgnė ir Šarlotė, Leikas dalyvavo verslo susitikimuose ir turi nemažą būrelį liudytojų.

– Gudrus niekšas, – suniurzgė Erdalis. – Suprantama, Leikas žinojo, jog policija pastebės ryšį tarp tų nužudytųjų. Tad

jeigu turės nepaneigiamą alibi vienai ar dviem žmogžudystėms, nebus įtariamas ir dėl kitų.

– Taip, – pritarė Belmanas. – Bet kas tas jo bendrininkas?

Haris klausėsi pasipylusių pasiūlymų, komentarų ir klausimų.

– Vargu ar Tonis Leikas nužudė Adelę Vetlesen vien dėl to, kad buvo pareikalauta keturių šimtų tūkstančių, – svarstė Pelikanė. – Labiau iš baimės, kad paaiškėjus, jog kažkam užtaisė vaiką, Lenė Galtung jį paliks, o tada galės atsisveikinti ir su Galtungo milijonais, ir su savo projektu Konge. Todėl reikėtų savęs klausti, kas galėjo turėti panašių interesų.

– Kiti Kongo projekto investuotojai, – pasakė švariai nusiskutęs tyrėjas. – O kaip tie vyrukai iš jo bendrovės?

– Tonio Leiko ateitis visiškai priklauso nuo projekto Konge, – įsiterpė Belmanas. – Bet kiti jo partneriai tėra smulkmė, jie tikrai nežudytų vieno ar dviejų žmonių tam, kad išsaugotų projekte savo dešimties procentų dalį. Tie vaikinai pratę laimėti ir pralaimėti. Be to, Leikas turėjo bendradarbiauti su kažkuo, kuo gali visais atžvilgiais pasitikėti: ir kad neišduos, ir kad švariai atliks darbą. Nepamirškite, kad Borgnė su Šarlote nužudytos tuo pačiu ginklu. Kaip, sakei, jis vadinasi, Hari?

– Leopoldo obuolys, – vis dar sutrikęs sumurmėjo Haris.

– Prašyčiau garsiau.

– Leopoldo obuolys.

– Ačiū. Iš Afrikos. Tiksliau tariant, iš tos pačios vietos, kur tarnavo Leikas. Todėl yra pagrindo manyti, kad Leikas pasinaudojo kuriuo nors savo buvusiu bendražygiu; manau, ten ir turėtume pradėti.

– Jeigu samdė žudiką antrai ir trečiai žmogžudystei, kodėl nesamdė jo visoms? – pareiškė Pelikanė. – Bent jau būtų turėjęs alibi visoms žmogžudystėms.

– Tikriausiai būtų gavęs ir gerą didmeninę nuolaidą, – šyptelėjo tyrėjas su Nanseno ūsais, – juk ilgiau nei iki gyvos galvos žudiko vis tiek nenuteisi.

– Gal yra dar kokia nors priežastis, kurios nežinome, – tarė Belmanas. – Kokia nors visai banali: pavyzdžiui, žudikas neturėjo laiko arba Leikas pristigo pinigų. Arba dažniausiai kriminalinėse bylose pasitaikanti priežastis – taip tiesiog atsitiko.

Visi pritariamai palinksėjo galvomis; regis, net ir Pelikanei patiko toks atsakymas.

– Dar turite klausimų? Ne? Tada, pasinaudodamas proga, norėčiau padėkoti Hariui Hūlei, kad iki šiol mums padėjo. Kadangi jo kompetencija mums daugiau nebebus reikalinga, jis nedelsiant grąžinamas į Smurtinių nusikaltimų skyrių. Hari, buvo įdomu stebėti, kaip jūs tiriate žmogžudystes. Šį kartą tau nepasisekė, bet kas žino, kas bus ateity. Gal Grionlande tavęs laukia kitos įdomios smurtinių nusikaltimų bylos, tegu ir ne žmogžudysčių. Tad dar kartelį ačiū. O dabar, vaikinai, man – spaudos konferencija.

Haris pažvelgė į Belmaną. Susižavėjęs. Taip, kaip žavimasi tarakonu, kurį nuleidi į unitazą, o jis vis vien išropoja. Ir ne kartą. Ir galiausiai pergyvena visus kitus.

*

Valstybinėje ligoninėje prie Ulavo Hūlės lovos sekundės, minutės ir valandos slinko lėtai, monotoniškai vilnydamos. Slaugytojai įeidavo ir išeidavo, Sėsė įeidavo ir išeidavo. Gėlės nejučia dar labiau priartėjo.

Haris ne kartą buvo matęs, kad artimiesiems sunku laukti mylimo žmogaus paskutinio atodūsio, todėl galų gale jie ima melstis, kad mirtis ateitų kuo greičiau ir juos išlaisvintų. Tačiau Hariui atrodė visai kitaip. Dar niekada nesijautė toks artimas tėvui kaip čia, šiame tyliame kambaryje, kuriame girdėti tik kito kvėpavimas ir širdies dūžiai. Žiūrėdamas į Ulavą Hūlę Haris tarsi matė save ramiai egzistuojant tarp gyvenimo ir nebūties.

KRIPOS'o tyrėjai daug ką atskleidė ir išsiaiškino. Tačiau neužčiuopė akivaizdaus ryšio. Svarbiausios jungties, kuri viską nušviečia. Ryšio tarp Leiko ūkio ir Ustaoseto. Ryšio tarp gandų apie berniuką-vaiduoklį, dingusį iš Utmo namų, ir vyro, pavadinusio šiuos kalnus savo vieta. Tarp Tonio Leiko ir to berniuko nuotraukoje, kurioje jis stovi tarp savo bjauriojo tėvo ir gražiosios mamos.

Haris retsykiais dirstelėdavo į mobilųjį ir patikrindavo praleistų skambučių sąrašą. Hageno. Eisteino. Kajos. Dar kartą Kajos. Netrukus teks į juos atsiliepti. Paskambino jai.

– Ar galiu šįvakar pas tave užsukti? – paklausė ji.

80 skyrius
Ritmas

Lietus barbeno į prieplaukos lentas. Haris priėjo prie vyro, stovinčio nugara į jį.

– Labas rytas, Skajau.

– Labas, Hūle, – neatsisukdamas pasisveikino lensmanas. Valas lenkė meškerykočio galą žemyn ir dingo kitame krante augančiame nendryne.

– Kažkas užkibo?

– Nea. Kabliukas įsipainiojo tose prakeiktose nendrėse.

– Užjaučiu. Skaitei šiandienos laikraščius?

– Į šį užkampį juos atveža tik prieš pietus.

Haris žinojo, kad tai netiesa, tačiau vis tiek palinksėjo galva.

– Bet nujaučiu, kad vaizduoja mane kaip kokį kaimo Jurgį, – kalbėjo Skajus. – Kad išaiškintų tą painiavą, reikia ponų miestiečių iš KRIPOS'o.

– Kaip ir sakiau, užjaučiu.

Skajus gūžtelėjo pečiais:

– Nieko tokio. Viską paaiškinai, o aš žinojau, ką darau. Bet buvo smagu. Kaip žinai, čia nelabai kas vyksta.

– Mhm. Be to, jie nelabai ką rašo apie tave – jiems kur kas labiau rūpi, kad žudikas yra Tonis Leikas. Dažniausiai cituoja Belmaną.

– Nesistebiu.

– Netruks išsiaiškinti, kas yra Tonio tėvas.

Skajus atsigręžė ir pažvelgė į Harį.

– Turėjau apie tai pagalvoti anksčiau, ypač po mudviejų pokalbio apie pavardės keitimą.

– Nebesuprantu, Hūle.

– Tu pats man tai pasakei, Skajau. Tonis gyveno su seneliu Leikų ūkyje. Leikas. Motinos tėvas. Tonis pasirinko mamos mergautinę pavardę.

– Čia nieko keisto.

– Gal ir nieko. Bet šiuo atveju būta rimtos priežasties. Pas senelį Tonis slapstėsi. Ten jį nusiuntė mama.

– Kodėl taip manai?

– Kolegė, – tarė Haris ir sekundę šnervėse pajuto tos nakties kvapą, – papasakojo man kai ką, ką jai sakė Ustaoseto lensmanas. Apie Utmo šeimą. Apie tėvą ir sūnų, kurie nekentė vienas kito taip smarkiai, kad galėjo vienas kitą nužudyti.

– Nužudyti?

– Patikrinau Odo Utmo praeitį. Jis, kaip ir sūnus, garsėjo savo ūmiu būdu. Jaunystėje aštuonerius metus kalėjo už žmogžudystę iš pavydo. Paskui pasitraukė į dykynę. Vedė Kareną Leik ir susilaukė sūnaus. Jau paauglystėje sūnus buvo gražus, aukštas ir žavus. Du vyrai ir moteris, gyvenantys kaip visiški atsiskyrėliai. Vyras jau buvo teistas už tai, kad ištiktas pavydo priepuolio nužudė žmogų. Ko gero, Karena bandė užkirsti kelią tragedijai, todėl slapčia išsiuntė sūnų iš namų, o ką tik įvykusios didžiulės sniego griūties vietoje numetė jo batą.

– Nežinojau, Hūle.

Haris lėtai palingavo galva:

– Deja, jai pavyko tik nutolinti tragediją. Jos kūnas rastas bedugnėje, su kulkos skyle kaukolėje. O už kelių metrų po sniegaeigiu gulėjo jos sutuoktinis ir žudikas. Utmas buvo žiauriai kankinamas, didžioji jo nugaros dalis ir rankos nudegintos, o dantys išlupti. Spėk, kas tai padarė?

– Dieve mano...

Haris įsikando cigaretę.

– Kaip sužinojai? – pasiteiravo Skajus.

– Panašumas, genai, – Haris užsirūkė. – Tėvas ir sūnus. Gali bandyti pabėgti, bet tai visada liks tavyje lyg prakeiksmas. Man rodos, Odas Utmas suprato, kad Hovaso žmogžudystės reiškia, jog ir jis bus medžiojamas, jog jį seka dingusio sūnaus vaiduoklis. Todėl pabėgo iš namų į saugiai tarp uolų pasislėpusią Turistų asociacijos trobelę. Pasiėmė su savimi šeimos nuotrauką – šeimos, kurią pats ir sugriovė. Tik įsivaizduok mirtinai išsigandusį, galbūt atgailaujantį žudiką, vienui vieną su savo mintimis.

– Taip, sulaukė bausmės.

– Radau tą nuotrauką. Toniui pasisekė, nes iš išvaizdos jis panašus į motiną. Nelabai pavyko įžiūrėti kokių panašumų tarp suaugusio Tonio ir to berniuko. Nebent didelius baltus dantis. O tėvas savuosius slėpė. Tik tuo juodu ir skyrėsi.

– Ar nesakei, kad juos išdavė kažkoks panašumas?

Haris pritariamai linktelėjo:

– Jie sirgo ta pačia liga.

– Abu žudikai.

Haris papurtė galvą:

– Kalbu apie ligą tiesiogine prasme. Mat jie abu sirgo artritu. Šį rytą buvo patvirtinta jų giminystė. Ant krosnelės rastų mėsos gabaliukų ir Tonio Leiko plauko DNR rodo, kad jie yra tėvas ir sūnus.

Skajus palingavo galva.

– Ką gi. Užsukau padėkoti už pagalbą ir išreikšti apgailestavimo, kad viskas baigėsi šitaip. Bjornas Holmas siunčia

linkėjimus tavo žmonai ir prašė pasakyti, kad ji gamina pačius skaniausius kotletus su griežčiais, kokius jam kada nors yra tekę ragauti.

Skajus šyptelėjo:

– Daug kas taip sako. Net ir Toniui jie patiko.

– Tikrai?

Skajus gūžtelėjo pečiais ir iš makšties prie diržo išsitraukė peilį.

– Juk sakiau, kad Mija buvo prilipusi prie to vaikėzo. Netrukus po to, kai Tonis nupjovė Olei liežuvį, ji pasikvietė jį pietų. Žinojo, kad manęs nebus namie. Kai Tonis atėjo, žmona nieko nesakė, bet kai apie tai sužinojau aš, aišku, kilo audra. Bet juk žinai, kokios tos paauglės, kai įsimyli. Kaip kvailys aiškinau jai, kad Tonis linkęs smurtauti. Perniek. Turėjau suprasti, kad kuo labiau priešinsiuosi jų draugystei, tuo labiau ji užsispirs. Tada pora stoja prieš visą pasaulį, na, supranti. Ir pats esi matęs, kad moterys ima rašyti laiškus nuteistiems žudikams.

Haris palinksėjo galva.

– Mija būtų pabėgusi iš namų ir sekusi paskui jį į pasaulio kraštą, visai pametė dėl jo galvą, – nupjaudamas valą ir susukdamas ritę, kalbėjo Skajus.

Haris žiūrėjo, kaip nuplaukia nupjautas valo galas.

– Mhm. Į pasaulio kraštą?

– Taip.

– Supratau.

Skajus liovėsi vyniojęs ir pažvelgė į Harį.

– Ne, – tvirtai pasakė jis.

– Kas – ne?

– Ne tai, ką manai.

– O ką aš manau?

– Kad Mija ir Tonis dar susitikinėjo. Jis metė ją, ir po to juodu nebesimatė. Ji gyveno be jo. Mano duktė niekaip nesusijusi su ta byla, aišku? Duodu žodį. Ji stengiasi suklijuoti savo gyvenimą, todėl prašau ne...

Haris palingavo galva ir išsitraukė iš burnos cigaretę, nes ją užgesino lietus.

– Aš tos bylos nebetiriu, – paaiškino. – Bet tavo žodžius, kaip visada, įsidėmėsiu.

Išvažiuodamas iš automobilių aikštelės Haris pažvelgė į veidrodėlį ir pamatė, kaip Skajus susideda žvejojimo reikmenis.

*

Valstybinė ligoninė. Dabar Haris pagavo ritmą. Laiko neskaidė visokie įvykiai, jis tekėjo tolygia srove. Haris pagalvojo, ar nepaprašius čiužinio. Tai primintų Čunkingą.

81 skyrius
Žibintų šviesos

Praėjo trys dienos. Jis tebebuvo gyvas. Visi gyvi.

Niekas nežinojo, kur yra Tonis Leikas, apsimetėlio Odo Utmo pėdsakai dingo Kopenhagoje. Laikraštyje puikavosi didžiulė Lenės Galtung nuotrauka, kurioje ji šaliu apsigobusi galvą ir su didžiuliais akiniais nuo saulės – puikiausias Gretos Garbo stiliaus atspindys. Antraštė: „Jokių komentarų“. Ir dabar, kai ji pasislėpė – tikėtina, tėvo namuose Londone, – jos niekas nematė porą dienų. Keli laikraščiai išspausdino prieš sraigtasparnį stovinčio kombinezonu apsirengusio Tonio nuotrauką. Vienąme jų antraštė: „Žavusis Princas dingo“. Dabar Žaviojo Princo pravardė atiteko Leikui; gal todėl, kad žmonės ją įsidėmėjo ir ji, šiaip ar taip, Leikui tiko labiau nei Altmanui. Keista, bet joks žurnalistas dar nepastebėjo ryšio tarp Tonio Leiko ir Utmo. Motina, o paskui ir pats Tonis šauniai paslėpė visus galus.

Mikaelis Belmanas kasdien rengė spaudos konferencijas. Televizijos pokalbių šou pasakodamas, kaip buvo išnarplio-ta byla, jis pademonstravo ir pedagoginius gabumus, ir žavią šypseną. Aišku, išdėstė savąją šios istorijos versiją. Tai, kad žudikas dar laisvėje, atrodė lyg menkas nesklandumas, lyg da-bar svarbiau būtų tai, kad Žavusis Princas-Tonis Leikas yra demaskuotas, taigi neutralizuotas, išvestas iš rikiuotės.

Kas vakarą temo vis keliomis minutėmis vėliau. Visi laukė pavasario arba speigo, bet nesulaukė nei vieno, nei kito.

Lubomis švystelėjo automobilių žibintų šviesos.

Haris gulėjo ant šono, stebėdamas, kaip cigaretės dūmas painiais ir nenuspėjamais raštais rangosi iki lubų.

– Koks tu tylus, – prisiglausdama jam prie nugaros pasakė Kaja.

– Liksiu čia iki laidotuvių, – atsiliepė Haris, – o tada iš-vyksiu.

Užtraukė dar vieną dūmą. Ji nieko neatsakė. Haris nustebo pajutęs ant mentės kažką šilto ir drėgno. Padėjo cigaretę ant peleninės krašto ir atsigręžė į ją.

– Verki?

– Stengiuosi neverkti, – juokdamasi šniurkštelėjo nosimi Kaja. – Nežinau, kas su manimi darosi.

– Nori užrūkyti?

Moteris papurtė galvą ir nusišluostė ašaras.

– Šiandien skambino Mikaelis. Norėjo susitikti.

– Mhm.

Kaja padėjo galvą jam ant krūtinės:

– Tau neįdomu, ką jam atsakiau?

– Jeigu nori, sakyk.

– Atsisakiau. O jis pasakė, kad dar pasigailėsiu. Ir kad tu mane nusitempsi žemyn su savimi. Kad jau nebe pirmas kar-tas, kai taip pasielgi.

– Ir jis teisus.

Kaja kilstelėjo galvą:

– Argi nesupranti, kad man nesvarbu? Aš tik noriu būti su tavimi, – ašaros vėl ėmė ristis. – Net jeigu atsidurtum pačiame dugne.

– Bet ten nieko nebus, – nesutiko Haris. – Net ir manęs. Nes būsiu dingęs. Juk matei mane Čunkinge. Bus taip, kaip po sniego griūties. Toje pačioje trobelėje, bet viena ir apleista.

– Bet tu mane radai ir ištraukei. Ir aš galiu tai padaryti su tavimi.

– O jeigu aš nenoriu būti ištrauktas? Juk neturiu kito mirštančio tėvo, kuriuo mane sulaikytum.

– Hari, betgi tu mane myli. Žinau, kad myli. Juk tai pakankama priežastis, ar ne? *Aš* esu pakankama priežastis.

Haris paglostė Kajai plaukus, skruostus, sugavo pirštais jos ašaras, pridėjo jas sau prie lūpų ir pabučiavo.

– Taip, – liūdnai nusišypsojo jis. – Taip, tu esi pakankama priežastis.

Kaja paėmė Hario ranką ir pabučiavo ją ten pat, kur prieš tai pabučiavo jis.

– Ne, – sušnabždėjo ji. – Nekalbėk taip. Nesakyk, kad kaip tik dėl to nori išvykti. Kad nenusitemptum manęs žemyn. Eisiu paskui tave kad ir į pasaulio kraštą.

Jis prisitraukė ją prie savęs. Ir iš karto pajuto, kad kažkas nutrūko, lyg raumuo, kuris, jam pačiam nežinant, per ilgai buvo įtemptas. Atsipalaidavo, atsidavė, leidosi kristi. Skausmas, kurį jautė, ištirpo, virto kažkuo šiltu, raminančiu, ką kraujas išnešioja po visą kūną. Kritimo jausmas buvo toks išlaisvinantis, kad jam užgniaužė gerklę. Jis žinojo, kad jo dalis to troško, net ir ten, virš skardžio, baltoje pūgoje.

– Į pasaulio kraštą, – sušnabždėjo Kaja kvėpuodama vis greičiau.

Lubomis vis slinko automobilių žibintų šviesos.

82 skyrius
Raudona

Kai Haris atsisėdo prie tėvo lovos, tebebuvo tamsu. Atėjo slaugytoja, atnešė puodelį kavos, paklausė, ar jis jau pusryčiavo, ir padėjo jam ant kelių žvilgantį paskalų žurnalą.

– Žinot ką, pagalvokite apie ką nors kito, – patarė ji, pakreipė galvą ir pažiūrėjo taip, lyg norėtų paglostyti jam skruostą.

Kol slaugytoja apžiūrėjo tėvą, Haris iš pareigos pervertė žurnalą. Užmetė akį ir į įžymybių skyrelį. Lenė Galtung premjerose, iškilminguose pobūviuose ir savo naujajame „Porsche“. „Ilgisi Tonio“, skelbia antraštė, bet tas teiginys paremtas ne pačios Lenės žodžiais, o jos įžymių draugų komentarais. Įdėtos Galtungų namų Londone vartų nuotraukos, bet ir ten Lenės niekas nėra matęs. Ar bent jau niekas neatpažino. Neryški iš atokiau daryta nuotrauka: joje matyti priešais „Crédit Suisse“ Ciuriche stovinti raudonplaukė, kuri, kaip rašoma, yra Lenė Galtung, nes jos kirpėjas (kuriam, kaip pagalvojo Haris, už tokius žodžius buvo sumokėta apvali sumelė) pareiškęs: „Lenė paprašė sugarbanoti plaukus ir nudažyti juos plytų raudonumo spalva.“ Tonis čia vadinamas „įtariamuoju“ ir apie jį kalbama taip, lyg būtų ne vienas žiauriausių žudikų šalyje, o žmogus, įsivėlęs į vidutinio masto visuomeninį skandalą.

Haris atsistojo, nuėjo į koridorių ir paskambino Katrinai Brat. Dar nebuvo nė septynių, bet ji jau buvo atsikėlusi. Šiandien ją išrašo. O po savaitgalio pradės dirbti Bergeno policijos skyriuje.

Haris vylėsi, kad ji reaguos ramiai. Nors sunku įsivaizduoti, kad Katrina Brat į ką nors reaguotų ramiai.

– Paskutinis darbelis, – tarė jis.

– O kas paskui? – paklausė ji.

– Tada dingsiu.

– Ir niekas tavęs nepasiges.

– ...labiau, nei aš.

– Brangusis, mano sakinio gale buvo taškas.

– Skambinu dėl „Crédit Suisse“ Ciuriche. Noriu sužinoti, ar Lenė Galtung turi ten sąskaitą. Matyt, iš anksto gavo dalį palikimo. Šveicarų bankai – kietas riešutėlis. Tikriausiai tau prireiks daugiau laiko.

– Puiku, tuoj to imsiuosi.

– Gerai. Ir dar noriu, kad pasidomėtum, ką neseniai veikė viena moteris.

– Lenė Galtung?

– Ne.

– Ne? Tai koks tos būtybės vardas?

Haris paraidžiui padiktavo.

*

Po aštuonių penkiolika Haris sustojo prie pasakų pilies Voksenkolene. Čia jau stovėjo pora automobilių ir per aplytą automobilio stiklą Hariui pavyko įžiūrėti pavargusius paparacų veidus ir jų ilgus teleobjektyvus. Matyt, praleido čia kiaurą naktį. Haris spustelėjo skambutį prie vartų ir įėjo.

Prie durų jį pasitiko moteris turkio spalvos akimis.

– Lenės nėra.

– Kur ji?

– Ten, kur jie jos neras, – moteris mostelėjo prie vartų stovinčių automobilių pusėn. – O jūs, kai kalbėjotės su ja anąkart, žadėjote palikti ją ramybėje. Tesėjote žodį vos tris valandas.

– Žinau, – pamelavo Hūlė. – Bet šįkart norėjau pasikalbėti su jumis.

– Su manimi?

– Galiu užeiti?

Haris nusekė paskui moterį į virtuvę. Ji parodė į kėdę, atsuko jam nugarą ir iš kavos aparato įpylė į puodelį kavos.

– Tai kaip tai atsitiko?

– Kas atsitiko?

– Tai, kad esate Lenės mama.

Kavos puodelis nukrito ant žemės ir sudužo į tūkstančius šukių. Moteris griebėsi stalviršio, ir Haris pastebėjo, kaip krūpčioja jos nugara. Akimirką padelsė, tada giliai įkvėpė ir pasakė, ką sugalvojęs:

– Atlikome DNR testą.

Moteris įniršusi atsigręžė:

– Kaip? Neturėjote jokios... – ūmai nutilo.

Hario akys susitiko su jos turkio spalvos akimis. Ji patikėjo tuo blefu. Haris pasijuto nesmagiai. Susigėdo. Bet tas jausmas kaipmat praėjo.

– Nešdinkitės iš čia! – sušnypštė moteris.

– Nešdintis pas juos? – paklausė Haris, linktelėdamas paparacų pusėn. – Aš atsistatydinu iš policijos ir iškeliauju. Tam reikia pinigų. Jeigu kirpėjui buvo sumokėta dvidešimt tūkstančių kronų už tai, kad pasakė, kokia spalva nudažė Lenei plaukus, tai kiek, jūsų nuomone, galėčiau gauti už žinią, kas jos tikroji motina?

Moteris žengtelėjo į priekį, iškėlusi ranką, lyg norėdama smogti, bet tada pratrūko ašaromis, liepsna akyse užgeso, ir ji bejėgiškai klestelėjo ant virtuvinės kėdės. Haris mintyse nusikeikė – nereikėjo taip žiauriai elgtis. Bet nebuvo laiko viską gražiai surežisuoti.

– Atleiskite, – atsiprašė jis. – Aš stengiuosi išgelbėti jūsų dukterį. O tam man reikia jūsų pagalbos. Ar suprantate?

Haris uždėjo ranką jai ant rankos, bet moteris ją atstūmė.

– Jis – žudikas, – dėstė Haris, – bet Lenei tai nė motais. Vis tiek taip pasielgs.

– Pasielgs kaip? – šniurkštelėjo ji.

– Seks paskui jį kad ir į pasaulio kraštą.

Ji neatsakė, tik papurtė galvą ir tyliai verkė.

Haris laukė. Atsistojo, įsipylė kavos, atplėšė popierinio rankšluosčio lapelį, padėjo jį priešais moterį, atsisėdo ir toliau laukė. Gurkštelėjo kavos. Laukė.

– Sakiau jai, kad nesielgtų taip, kaip aš, – šniurkštelėjo moteris. – Nereikia įsimylėti vyro tik dėl to, kad jis... kad paskatino tave jaustis *gražia*. Gražesne, nei esi. Kai taip atsitinka, manai, kad tai yra palaima, nors iš tikro tai – prakeikimas.

Haris laukė.

– Kai kartą pamatai jo akyse esanti graži, tave tai tarsi... apžavi. Ir lieki su juo. Visam laikui, nes tikiesi vėl tai pamatyti.

Haris laukė.

– Aš užaugau namelyje ant ratų. Nuolat keliavome, todėl nelankiau mokyklos. Kai buvau aštuonerių, manęs atėjo iš Vaiko gerovės tarnybos. Būdama šešiolikos pradėjau dirbti valytoja Galtungo laivininkystės bendrovėje. Kai pastojau, Andersas jau buvo susižadėjęs. Ne jis buvo turtingas, o ji. Jis buvo viską pastatęs ant kortos, bet tanklaivių kainos krito ir jis neturėjo pasirinkimo. Liepė man dingti. Bet sužinojo ji. Ir būtent ji nusprendė, kad turiu pasilikti vaiką ir dirbti jų namų tvarkytoja, o ta mergaitė bus auginama kaip jų duktė. Pati vaikų turėti negalėjo, todėl įsidukrino Lenę. Atėmė ją iš manęs. Paklausė, ką aš galiu jai pasiūlyti. Aš, vieniša motina, nebaigusi mokslų, be šeimos, ar tikrai noriu atimti iš savo dukters gerą gyvenimą? Buvau jauna ir išsigandusi, todėl pagalvojau, kad juodu teisūs ir kad taip pasielgti bus geriausia.

– Ir niekas apie tai nežinojo?

Moteris paėmė popierinio rankšluosčio skiautę ir nusivalė nosį.

– Net keista, kaip lengva apgauti tuos, kurie nori būti apgauti. O jeigu ir neapgavai, jie to neparodys. Man tai nelabai rūpėjo. Aš buvau tik įsčios, kurios pagimdė Galtungams įpėdinę, tik tiek.

– Tik tiek?

Moteris gūžtelėjo pečiais:

– Ne. Galų gale aš turėjau Lenę. Prižiūrėjau ją, maitinau, keičiau vystyklus, miegojau prie jos. Išmokiau kalbėti, užauginau ją. Nors visi supratome, kad visa tai – laikina. Vieną dieną turėsiu nutraukti tą ryšį.

– Ar nutraukėte?

Moteris karčiai nusijuokė:

– Argi motina gali nutraukti ryšį su savo vaiku? Jį nutraukti gali tik duktė. Lenė niekina mane už tai, ką padariau. Už tai, kas esu. Bet pažiūrėkit į ją. Dabar ir pati taip elgiasi.

– Eina paskui netinkamą vyrą į pasaulio kraštą?

Moteris dar kartą gūžtelėjo pečiais.

– Ar žinote, kur ji?

– Ne. Tik tai, jog išvyko, kad būtų su juo.

Haris dar kartą siurbtelėjo kavos.

– Aš žinau, kur yra tas pasaulio kraštas, – pasakė.

Namų tvarkytoja tylėjo.

– Galiu ten nuvykti ir pabandyti grąžinti ją čionai.

– Ji nenori būti grąžinta.

– Galiu pabandyti. Su jūsų pagalba, – Haris išsitraukė popieriaus lapą ir padėjo priešais ją. – Ką pasakysite?

Ji perskaitė. Pakėlė akis. Įdubusiais skruostais nuo turkio spalvos akių buvo nubėgęs makiažas.

– Hūle, pažadėkite, kad sugrąžinsite mano mergaitę gyvą ir sveiką. Prisiekite. Prisiekite, ir aš sutiksiu.

Haris ilgai žiūrėjo į ją.

– Prisiekiu.

Lauke prisidegdamas cigaretę Haris apgalvojo jos žodžius. *Argi motina gali nutraukti ryšį su savo vaiku?* Pagalvojo apie Odą Utmą, kuris bėgdamas pasiėmė sūnaus nuotrauką. *Jį nutraukti gali tik duktė.* Ar ji gali? Haris išpūtė cigaretės dūmus. Ar gali nutraukti ryšį *jis*?

*

Gunaras Hagenas stovėjo savo mėgstamoje pakistaniečių parduotuvėje prie daržovių. Nužiūrėjo savo inspektorių, negalėdamas patikėti tuo, ką išgirdęs.

– Nori grįžti į Kongą? Ieškoti Lenės Galtung? Ir tai niekaip nesusiję su ankstesniais žmogžudysčių tyrimais?

– Kaip ir praeitą kartą, – atsakė Haris ir pakėlė jam nepažįstamą daržovę. – Ieškome dingusio žmogaus.

– Kiek žinau, niekas, išskyrus geltonąją spaudą, nesakė, kad Lenė Galtung yra dingusi.

– Jau sakė, – Haris išsitraukė iš palto kišenės lapą ir parodė Hagenui parašą. – Jos biologinė motina.

– Aišku. O kaip paaiškinti Teisingumo ministerijai, kodėl pradedame šią paiešką Konge?

– Sakykit, kad turime apie ją žinių.

– Pavyzdžiui?

– *Žiūrėk ir klausyk* skaičiau, kad Lenė Galtung nusidažė plaukus plytų raudonumo spalva. Net nežinau, ar Norvegijoje ta spalva apibūdinama šitaip, gal todėl ir prisiminiau.

– Ką prisiminei?

– Kad tokia plaukų spalva buvo nurodyta Julijanos Verni iš Leipcigo pase. Tą kartą prašiau Giunterio patikrinti, ar jos pase yra Kigalio antspaudas. Bet policija paso taip ir nerado, jis dingo, todėl esu tikras, kad jį pasiėmė Tonis Leikas.

– Pasą? Ir?

– Dabar jį turi Lenė Galtung.

Hagenas lėtai purtydamas galvą įsidėjo į krepšelį kinišką kopūstą.

– Nusprendei vykti į Kongą, remdamasis geltonąja spauda?

– Remiuosi tuo, ką aš, tiksliau, Katrina Brat išsiaiškino apie Julijanos Verni pastarųjų dienų veiklą.

Hagenas patraukė prie kasininko, sėdinčio dešinėje pusėje ant savotiškos pakylos.

– Hari, Verni nebegyva.

– Ar mirusieji skraido lėktuvais? Pasirodo, Julijana Verni, arba, tiksliau, moteris su garbanotais plytų raudonumo plaukais, nusipirko lėktuvo bilietą iš Ciuricho į pasaulio kraštą.

– Į pasaulio kraštą?

– Į Gomą, į Kongą. Išskrenda rytoj ryte.

– Kai bus pastebėta, kad naudojasi daugiau nei prieš du mėnesius mirusio žmogaus pasu, bus sulaikyta.

– Susisiekiau su Tarptautine civilinės aviacijos organizacija. Jie teigia, kad gali praeiti ir metai, kol mirusio žmogaus paso numeris bus išbrauktas iš registro. Vadinasi, kas nors galėjo nukeliauti į Kongą ir su Odo Utmo pasu. Deja, su Kongu nesame pasirašę bendradarbiavimo sutarties. Be to, jei tave sulaiko, ten tikrai nesudėtinga išsipirkti.

Kol kasininkas nuskaitė pirkinių kainą, Hagenas masažavosi smilkinius, bandydamas užkirsti kelią neišvengiamam galvos skausmui.

– Tai važiuok ir ieškok jos Ciuriche. Nusiųsk į oro uostą šveicarų policiją.

– Mes ją sekame. Šefe, Lenė Galtung nuves mus pas Tonį Leiką.

– Hari, ji nuves mus į pražūtį, – Hagenas sumokėjo, pasiėmė pirkinius ir išėjo į Grionlandsleiretą. Lauke šėlo vėjas ir lijo, tad žmonės skubėjo pasistatę apykakles ir nuleidę galvas.

– Jūs nesuprantate. Brat pavyko išsiaiškinti, kad Lenė Galtung prieš porą dienų ištuštino savo sąskaitą Ciuriche. Pasiėmė du milijonus eurų. Ne baisiai įspūdingą sumą, ne tokią, kad pakaktų finansuoti visą Leiko kalnakasybos projektą. Bet užtektinai, kad išgyventų kritiniu laikotarpiu.

– Tuščios kalbos.

– O ką, po velnių, ji veiks su dviem milijonais grynųjų? Nagi, šefe, tai vienintelis mūsų šansas, – Haris paspartino žingsnį, kad spėtų koja kojon su Hagenu. – Konge nerasi to, kuris nenori būti surastas. Ta prakeikta šalis yra tokia didelė

kaip visa Vakarų Europa ir dar apaugusi džiunglėmis, į kurias nėra įkėlęs kojos joks baltasis. Nagi, sutikite. Kitaip Leikas jums košmaruose sapnuosis.

– Hari, nesapnuoju košmarų, kaip tu.

– Šefe, ar sakėte artimiesiems, kad jūsų miegas ramus?

Gunaras Hagenas ūmai stabtelėjo.

– *Sorry*, šefe, – atsiprašė Haris. – Tai buvo smūgis žemiau juostos.

– Tikrai. Ir, jeigu atvirai, nesuprantu, kam tau reikia mano leidimo. Juk anksčiau tau tai nerūpėjo.

– Pamaniau, būtų gerai leisti jums pasijusti vadovu.

Hagenas pervėrė Harį akimis. O šis gūžtelėjo pečiais:

– Šefe, palikite tai man. Paskui galėsit išspirti už įsakymo nevykdymą. Aš mielai prisiimsiu visą kaltę, viskas *OK*.

– Tikrai prisiimsi?

– Juk paskui vis tiek išeisiu iš darbo.

Hagenas ilgai žiūrėjo į Harį.

– *OK*. Važiuok, – ir ėjo toliau.

Haris jį pasivijo.

– Tikrai *OK*?

– Taip. Jeigu atvirai, sutikau nuo pat pradžių.

– Nejaugi? Tai kodėl iškart nesakėte?

– Pamaniau, būtų malonu pasijusti vadovu.

83 skyrius
Pasaulio kraštas

Ji susapnavo stovinti prie uždarų durų ir girdinti iš miško sklindančią vienišo sušalusio paukščio giesmę, ir tai buvo keista, nes saulė ritinėjosi žeme. Ji atvėrė duris...

Atsibudo, padėjusi galvą Hariui ant peties, ir nusišluostė nuo lūpų kampučių seiles. Pilotas pranešė, kad lėktuvas netrukus nusileis Gomoje.

Kaja pažvelgė pro langą. Pilka juosta rytuose pranašavo aušt ant naują dieną. Iš Oslo jie išvyko prieš dvylika valandų. Po šešių valandų čia nusileis iš Ciuricho atskrendantis lėktuvas, kurio keleivių sąraše yra ir Julijana Verni.

– Keista, kad Hagenas sutiko, kad sektume Lenę, – nusistebėjo Haris.

– Tikriausiai tau pavyko jį įtikinti, – nusižiovavo Kaja.

– Mhm. Man jis pasirodė per daug atsipalaidavęs. Įtariu, kad kažką slepia. Matyt, yra tikras, kad už tai negaus pipirų.

– Gal kas nors pasišiukšlino Teisingumo ministerijoje?

– Mhm. Arba Belmanas. O gal sužinojo, kad tu draugavai su Belmanu?

– Kažin, – žiūrėdama į tamsą pasakė Kaja. – Čia siaubingai tamsu.

– Ko gero, dingo elektra. Bet oro uostas tikriausiai turi savo generatorių.

– Štai, šviesa, – pasakė Kaja, rodydama į raudoną šviesą miesto šiaurinėje dalyje. – Kas čia?

– Niragongas, – paaiškino Haris ir pridūrė: – Dangų apšviečia lava.

– Tikrai? – Kaja prispaudė nosį prie lango.

Haris išgėrė stiklinę vandens.

– Gal dar kartą peržiūrėkime planą?

Kaja linktelėjo ir atsisėdo tiesiai.

– Tu lieki laukiamojoje salėje ir seki nusileidimo laiką. Įsitikink, kad viskas einasi pagal planą. Tuo tarpu aš nueisiu apsipirkti. Iki centro tik penkiolika minučių, taigi iki Lenės nusileidimo grįžti spėsiu. Žiūrėk, ar kas nors ją pasitiks, ir nepaleisk jos iš akių. Lenė mane pažįsta, todėl liksiu ir lauksiu tavęs taksi automobilyje. O jeigu atsitiktų kas nors nenumatyto, iš karto man skambink. Gerai?

– Gerai. O tu tikras, kad ji nakvos Gomoje?

– Dėl nieko nesu tikras. Gomoje yra tik du veikiantys viešbučiai, bet, anot Katrinos, nė viename nėra užsakytas kambarys – nei Verni, nei Galtung vardu. Kita vertus, kelius į vakarus ir į šiaurę kontroliuoja partizanai, o iki artimiausio miesto pietuose reikia važiuoti aštuonias valandas.

– Ar manai, kad Tonis atsigabeno Lenę čia tik tam, kad išmelžtų iš jos pinigų?

– Jensas Ratas tikina, kad kalnakasybos projektui gresia krachas. O kokia kita priežastis dar galėtų būti?

Kaja gūžtelėjo pečiais:

– O gal žudikas ją taip myli, kad tiesiog nori būti kartu su ja? Ar manai, jog tai neįmanoma?

Haris linktelėjo. Ir ką jis norėjo pasakyti? „Taip, tu teisi“ ar „Taip, manau, kad tai neįmanoma“?

Pasigirdo gaudesys ir spragtelėjimas – lyg sulėtintai veiktų kamera, ir lėktuvas išleido ratus.

Kaja žvelgė pro langą.

– O man, Hari, toks apsipirkinėjimas nepatinka. Kam tie ginklai?

– Leikas yra smurtautojas.

– Ir dar man nepatinka dirbti užsislaptinus. Suprantu, kad savo ginklų į Kongą įsivežti negalime, bet juk galėjome paprašyti Kongo policijos, kad padėtų sulaikyti.

– Jau sakiau: nesame pasirašę ekstradicijos sutarties. Be to, visai įmanoma, kad toks turtingas žmogus kaip Leikas galėjo papirkti vietinę policiją ir ši, ką nors sužinojusi, jį įspės.

– Sąmokslo teorija.

– Aha. Ir paprasčiausia matematika. Konge policininko algos nepakanka šeimai išlaikyti. Bet nebijok, van Borstas turi puikią geležies dirbinių krautuvėlę ir yra pakankamai profesionalus, kad tylėtų.

Ratai sucypė ant nusileidimo tako.

Kaja prisimerkusi žvelgė pro langą.

– Kodėl čia tiek daug kareivių?

– Jungtinių Tautų Organizacija siunčia pastiprinimą. Prieš kelias dienas čia priartėjo partizanai.

– Kokie partizanai?

– Hutai, tutsiai, mai mai. Bala žino.

– Hari?

– Ką?

– Užbaikim šitą reikalą ir kuo greičiau skriskim namo.

Jis linktelėjo.

*

Buvo jau prašvitę, kai Haris ėmė vaikštinėti palei taksi, išsirikiavusius priešais oro uostą. Persimetė keliais žodžiais su kiekvienu vairuotoju ir galop rado vieną, gerai kalbantį angliškai. Netgi puikiai. Tai buvo nedidukas vyras budriomis akimis, žilais plaukais ir ant smilkinių iššokusiomis stambiomis gyslomis, aukšta

ir blizgančia kakta. Taksisto anglų kalba buvo tikrai originali – savotiškas Oksfordo variantas su stipriu kongiečių akcentu. Haris paaiškino, kad samdo jį visai dienai, greitai suderėjo kainą doleriais ir sukirto rankomis. Trečdalį suderėtos sumos Haris sumokėjo avansu. Vardai – Haris ir dr. Diuigamas.

– Anglų literatūra, – paaiškino juodaodis ir prie akių suskaičiavo pinigus. – Bet kadangi kartu praleisime visą dieną, galite vadinti mane Sauliu.

Jis atvėrė užpakalines aplamdyto „Hyundai" dureles. Haris paprašė pavėžėti iki apdegusios bažnyčios.

– Atrodo, jau esate čia buvęs, – tarstelėjo Saulis, vairuodamas lygiu asfalto ruožu, kuris dar neįvažiavus į pagrindinę gatvę virto Mėnulio kraštovaizdžiu su krateriais ir tarpekliais.

– Kartą.

– Tai būkite atsargus, – nusišypsojo vairuotojas. – Hemingvėjus rašė, kad kai atveri sielą Afrikai, nebenori gyventi niekur kitur.

– Hemingvėjus taip rašė? – šiek tiek nepatikliai perklausė Haris.

– Taip, bet Hemingvėjus rašė romantišką šlamštą. Girtas eidavo medžioti liūtų ir apmyžđavo juos salsvu, viskiu trenkiančiu šlapimu. O iš tikrųjų į Kongą grįžtama tik tada, kai nėra kito pasirinkimo.

– Ir aš neturėjau pasirinkimo, – šypsodamasis prisipažino Haris. – Tiesą sakant, bandžiau prisiskambinti tam vairuotojui, su kuriuo važiavau praeitą kartą, tokiam Džo iš Pabėgėlių centro. Bet jis neatsiliepia.

– Džo nebėra, – pasakė Saulis.

– Nebėra?

– Pasiėmė šeimą, nudžiovė automobilį ir spruko į Ugandą. Goma apgulta. Jie visus iššudys. Ir aš netrukus išvyksiu. Džo turėjo gerą automobilį, gal jam pasiseks.

Haris atpažino iš griuvėsių kyšantį bažnyčios bokštą, kurio pasigailėjo Niragongas. Tvirtai įsikibo, kai automobilis ėmė

dardėti per duobes. Kažkas porą kartų smarkiai brūkštelėjo ir bumbtelėjo per dugną.

– Palaukit čia, – paprašė Haris. – Likusį kelią nueisiu pėsčiomis. Tuoj grįšiu.

Jis išlipo iš automobilio ir įkvėpė kelio dulkių, prieskonių ir sušvinkusios žuvies dvoko.

Tada nužingsniavo. Aiškiai girtas vyras bandė pečiu atsitrenkti į Harį, bet nepataikė ir išsvirduliavo į važiuojamąją dalį. Pasiuntė Hariui porą riebių žodelių. Haris žingsniavo tolyn. Nei per greitai, nei per lėtai. Atsidūręs prie vienintelio mūrinio namo šiame parduotuvių kvartale, priėjo prie durų, garsiai pabeldė ir ėmė laukti. Viduje išgirdo skubius žingsnius. Per greitus, kad būtų van Borsto. Durys prasivėrė, tarpduryje pasirodė pusė juodo veido ir viena akis.

– *Van Boorst home?** – paklausė Haris.

– *No*, – sužibo viršutinis stambus auksinis dantis.

– *I want to buy some handguns, miss van Boorst.*** Ar galite man padėti?

Mergina papurtė galvą:

– *Sorry. Goodbye.****

Haris įkišo koją tarp durų:

– Aš gerai sumokėsiu.

– *No guns. Van Boorst not here.*****

– Panele van Borst, kada jis grįš?

– Nežinoti. Aš dabar neturėti laiko.

– Aš ieškau vyro iš Norvegijos. Tonio. *Tall. Handsome. You've seen him around?******

Mergina papurtė galvą.

* Van Borstas namie? (Angl.)

** Panele van Borst, aš noriu nusipirkti ginklų. (Angl.)

*** Atleiskit. Viso labo. (Angl.)

**** Ginklų nėra. Van Borsto nėra. (Angl.)

***** Aukšto. Gražaus. Nematėte jo kur nors? (Angl.)

– Ar van Borstas šį vakarą grįš namo? Panele, tai svarbu.

Ji nužvelgė Harį. Išmatavo akimis. Neskubėdama, nuo galvos iki kojų. Ir atvirkščiai. Tarp putlių lūpų pasirodė dantys:

– *You a rich man?**

Haris nieko neatsakė. Ji mieguistai sumirksėjo, juodos kaip anglis akys žybtelėjo. Tada nusišypsojo:

– *Thirty minutes. Come back then.***

Haris grįžo į taksi, atsisėdo priekinėje sėdynėje, paprašė Saulio vežti į banką ir paskambino Kajai.

– Tebesėdžiu laukimo salėje, – pasakė ji. – Lėktuvas iš Ciuricho turėtų atvykti laiku, bent jau nieko kito negirdėjau.

– Užregistruosiu mudu viešbutyje, o paskui grįšiu pas van Borstą ir nupirksiu tai, ko reikia.

Viešbutis buvo rytinėje miesto dalyje, taigi toje pusėje, kur yra siena su Ruanda. Prie durų – lava padengta ir medžių apsupta automobilių aikštelė.

– Jie pasodinti po paskutinio lavos išsiveržimo, – tarsi skaitydamas Hario mintis paaiškino Saulis. Juk Gomoje beveik nėra medžių.

Kambarys dviem buvo antrame neaukšto pastato aukšte, balkonas išėjo į ežerą. Haris rūkė ir žiūrėjo, kaip ryto saulė atsispindi vandens paviršiuje ir nuo naftos platformos tolumoje. Dirstelėjo į laikrodį ir sugrįžo į automobilių aikštelę.

Atrodė, kad Saulis tiesiog prisitaikęs prie lėto eismo – vairavo lėtai, kalbėjo lėtai, lėtai judino rankas. Sustojo prie bažnyčios tvoros, tolokai nuo van Borsto namų. Išjungė variklį, atsisuko į Harį ir mandagiai, bet primygtinai paprašė sumokėti antrą sutartos sumos trečdalį.

– Jūs manimi nepasitikite? – kilstelėjo antakį Haris.

– Tikiu jūsų nuoširdžiu noru sumokėti, – atsakė Saulis. – Bet čia Goma. Saugiau bus, jei pinigus turėsiu aš, o ne jūs, pone Hari. Deja, taip.

* Jūs turtingas? (Angl.)

** Trisdešimt minučių. Ateikit tada. (Angl.)

Haris pritariamai linktelėjo, argumentas jam pasirodė pakankamas, padėjo reikiamą sumą ir paklausė, ar Saulis automobilyje turi ką nors sunkaus ir kompaktiško, maždaug pistoleto dydžio, ką nors panašaus į prožektorių. Saulis linktelėjo ir atidarė daiktadėžę. Haris išsitraukė prožektorių, įsikišo į vidinę kišenę ir pažiūrėjo į laikrodį. Buvo praėjusios dvidešimt penkios minutės.

Jis nesidairydamas spėriai nužingsniavo gatve. Bet akies krašteliu pastebėjo, kaip jį vertindami nužvelgia vyrai. Vertina jo ūgį ir svorį. Žingsnių spartumą. Prasegtą švarką ir išpampusią vidinę kišenę. Ir nusprendžia, kad verčiau su juo neprasidėti.

Haris priėjo prie durų ir pabeldė.

Tie patys lengvi žingsneliai.

*

Durys atsivėrė. Mergina pažiūrėjo į Harį, tada jos akys nuslydo pro jį į gatvę.

– Greičiau, eikš, – paėmė jį už rankos ir įsitraukė į vidų.

Haris peržengė slenkstį ir atsidūrė prietemoje. Užuolaidos buvo užtrauktos, išskyrus kabančias virš lovos, kurioje, kai lankėsi čia pirmą kartą, matė ją gulint pusnuogę.

– Jis dar negrįžti, – tarė mergina prasta, bet suprantama anglų kalba. – Greitai.

Haris linktelėjo galva ir pažvelgė į lovą. Pabandė įsivaizduoti ją čia, prisidengusią klubus, ir ant jos odos krintančią šviesą. Bet negalėjo. Dėmesį patraukė kažkas kito, kažkas buvo pasikeitę, dingę arba atsiradę ne vietoje.

– Ateiti vienas? – paklausė ji, apėjo Harį ratu ir atsisėdo ant lovos. Padėjo ranką ant čiužinio taip, kad suknelės petnešėlė nuslydo nuo peties.

Haris dairėsi, kas čia ne taip. Ir pamatė. Kolonijų valdytojas ir engėjas karalius Leopoldas.

– Taip, – atsakė mechaniškai, dar nesuprasdamas kodėl. – *Alone.*[*]

Trūko ant sienos virš lovos kabėjusio karaliaus Leopoldo portreto. O tada šovė kita mintis. Van Borstas neateis. Jo irgi nebėra.

Haris žengtelėjo pusę žingsnelio link merginos. Ji lėtai kilstelėjo galvą, apsilaižė putlias tamsiai raudonas lūpas. Dabar Haris buvo taip arti, kad aiškiai matė, kas pakeitė belgų karaliaus portretą. Ant vinies, ant kurios jis kabėjo, buvo pamautas banknotas. Haris atpažino jame pavaizduotą veidą – jautrų ir su išpuoselėtais ūsais. Edvardas Munkas.

Haris ūmai suvokė, kas tuoj atsitiks, norėjo apsigręžti, bet vidinis balsas pakuždėjo, kad jau per vėlu, nes stovi būtent ten, kur reikia nematomam režisieriui.

Jis ne tiek matė, kiek pajuto, kad už nugaros kažkas sujudėjo. Tikslaus dūrio į kaklą visai nepajuto, tik kažkas kvėptelėjo jam prie smilkinio. Sprandas staiga nutirpo ir sustingo, paralyžius apėmė galvos odą ir slinko stuburu žemyn, kojos sulinko ir, medikamentui pasiekus smegenis, Haris prarado sąmonę. Prieš apgaubiant tamsai dar spėjo pagalvoti: kaip neįtikėtinai greitai veikia ketaminas.

84 skyrius
Susitikimas

Kaja kramtė apatinę lūpą. Čia kažkas ne taip.

Dar kartą surinko Hario numerį.

Ir dar kartą įsijungė jo balso paštas.

* Vienas. (Angl.)

Kaja jau kelias valandas sėdėjo atvykimo-išvykimo salėje, ir plastikinė kėdė nutrynė visas kūno dalis, prie kurių lietėsi.

Ji išgirdo lėktuvo gausmą. Netrukus vienintelis čia esantis monitorius, griozdiška ant dviejų surūdijusių vielų nuo lubų kabanti dėžė, parodė, kad nusileido lėktuvas iš Ciuricho, skrydžio numeris – KJ337.

Kas porą minučių Kaja atidžiai nužiūrinėjo visus žmones salėje, ir paaiškėjo, kad Tonio Leiko čia nėra.

Ji dar kartą surinko Hario numerį, bet padėjo ragelį, supratusi, kad daro tai tik iš neturėjimo ką veikti, tiesiog iš apatijos.

Atsidarė suveriamosios bagažo skyriaus durys ir pasirodė pirmieji keleiviai su rankiniu bagažu. Kaja atsistojo, nuėjo prie sienos su suveriamosiomis durimis ir atsistojo taip, kad matytų vardus ant plastikinių kortelių ir popieriaus lapelių, kuriuos laikė iškėlę atvykėlius pasitinkantys taksistai. Bet niekas nelaukė nei Julijanos Verni, nei Lenės Galtung.

Kaja sugrįžo prie kėdės – į savo stebėjimo punktą. Atsisėdo ant prakaituotų delnų. Ką daryti? Užsidėjo didžiulius akinius nuo saulės ir įbedė žvilgsnį į suveriamąsias duris.

Sekundės tirpo. Nieko naujo.

Lenę Galtung vos pavyko atpažinti. Ji buvo su violetiniais akiniais nuo saulės ir ėjo paskui stambų juodaodį vyrą. Jos plaukai buvo raudoni, garbanoti; vilkėjo džinsinį švarkelį, chaki spalvos kelnes ir avėjo tvirtus žygeivio batus. Vilko paskui save lagaminą ant ratukų, kaip tik tokio dydžio, kad dar gali būti laikomas rankiniu bagažu. Nešėsi ne rankinuką, o mažą blizgantį metalinį lagaminėlį.

Nieko neįvyko. Įvyko viskas. Praeitis ir dabartis ėjo lygiagrečiai ir tuo pat metu sutapo. Kaja suvokė, kad pagaliau ta galimybė atėjo. Galimybė, kurios taip laukė. Proga pasielgti teisingai.

Kaja nespoksojo į Lenę Galtung tiesiai, bet pasisuko taip, kad matytų ją kairiajame akipločio pakraštyje. Kai ji praėjo, Kaja ramiai atsistojo, pasiėmė rankinuką ir nusekė iš paskos.

Į akinančią saulę. Prie Lenės vis dar niekas nepriėjo, o iš jos greitų ir tvirtų žingsnių Kaja suprato, kad Lenei smulkiai paaiškinta, ką daryti. Lenė Galtung praėjo pro laukiančius taksi, perėjo kelią ir įsitaisė ant užpakalinės tamsiai mėlyno „Range Rover" sėdynės. Dureles palaikė kostiumuotas juodaodis. Kai Lenė įlipo, jis užtrenkė dureles ir nužingsniavo į vairuotojo vietą. Kaja šoko į pirmą pasitaikiusį taksi, taip pat ant užpakalinės sėdynės, palinko į priekį, trumpai pagalvojo ir nusprendė, kad kitaip suformuluoti nepavyks:

– *Follow that car.**

Užpakalinio vaizdo veidrodėlyje ji pamatė vairuotojo akis ir pakeltus antakius. Parodė į priešais stovintį automobilį, ir vairuotojas linktelėjo, kad supranta, bet vis vien nepajudėjo iš vietos.

– *Double pay***, – pažadėjo Kaja.

Vairuotojas linktelėjo galva ir įjungė pavarą.

Kaja vėl surinko Hario numerį. Vis dar neatsiliepia.

Automobilis lėtai riedėjo pagrindine gatve į vakarus. Gatvėse buvo pilna sunkvežimių, vežimų ir automobilių su pririštais prie stogų lagaminais. Abipus kelio traukė žmonės su visa manta ant galvos. Vietomis eismas visiškai sustodavo. Vairuotojas turbūt suprato, ko iš jo norima, todėl važiavo paskui Lenės Galtung „Range Rover" taip, kad tarp jų visąlaik būtų dar bent vienas automobilis.

– Kur jie visi vyksta? – paklausė Kaja.

Vairuotojas nusišypsojo ir papurtė galvą, parodydamas, kad nesupranta angliškai. Kaja pakartojo tą patį klausimą prancūziškai, bet atsakymo nesulaukė. Galų gale klausiamai parodė į šalia automobilio žingsniuojančius žmones.

– *Re-fu-gee*, – išskiemenavo vairuotojas. – *Go away. Bad people coming.****

* Važiuokit paskui tą automobilį. (Angl.)

** Sumokėsiu dvigubai. (Angl.)

*** Pabėgėliai. Išvyksta. Ateina blogi žmonės. (Angl.)

Kaja linktelėjo.

Paskui nusiuntė Hariui SMS žinutę. Bandė nepasiduoti panikai.

Gomos centre pagrindinė gatvė išsišakojo. „Range Rover" pasuko į kairę. Paskui – dar kartą į kairę ir nuriedėjo link ežero. Dabar jie atsidūrė visai kitokioje miesto dalyje su dideliais, aukštomis tvoromis aptvertais privačiais namais, kuriuos, mesdami šešėlį ir saugodami nuo pašalinių akių, supo gerai prižiūrimi sodai.

– *Old*, – pasakė vairuotojas. – *The Bel-gium. Co-lo-nist.**

Šiame rajone beveik nebuvo automobilių, ir Kaja parodė, kad jiems derėtų laikytis atokiau, nors abejojo, ar Lenė Galtung sugebėtų atpažinti ją sekantį automobilį. Kai už šimto metrų „Range Rover" sustojo, Kaja pamojo vairuotojui taip pat sustoti.

Vartus atidarė pilką uniformą vilkintis vyras, automobilis įvažiavo į kiemą ir uniformuotis vėl uždarė vartus.

*

Lenė Galtung jautė, kaip daužosi širdis. Daužėsi taip ir tada, kai suskambo telefonas ir Lenė išgirdo jo balsą. Jis pasakė esąs Afrikoje. Ir kad ji atvyktų. Kad jam jos reikia. Kad tik ji galinti jam padėti. Kad ji galinti išgelbėti puikų projektą, kuris nuo šiol priklausys ir jai. Kad jis turėtų darbą. Vyrams reikia dirbti. Reikia susikurti ateitį. Saugų gyvenimą ir aplinką, kurioje galėtų auginti vaikus.

Vairuotojas atvėrė dureles, ir Lenė Galtung išlipo. Saulė ne tokia kaitri, kaip ji nuogąstavo. Priešais stovintis namas nuostabus. Senas ir kruopščiai pastatytas. Plyta po plytos. Už senus pinigus. Ir jie taip darys. Kai susipažino su Toniu, jis labai susidomėjo jos

* Seni. Belgija. Kolonistas. (Angl.)

genealoginiu medžiu. Tonis dažnai kartojo, kad Galtungai – norvegų aristokratai, vieni iš nedaugelio, kurie nėra atvykėliai. Gal todėl ji nusprendė jam kol kas nesakyti esanti tokia pat kaip ir jis – eilinė prasčiokė, bažnyčios pelė, prasimušėlė.

Bet dabar jie galės susikurti savo kilmingumą, sužibėti kaip auksas pelenuose. Juodu tai padarys.

Vairuotojas ėjo pirmas, užlipo akmeniniais laiptais. Duris atidarė ginkluotas vyras su kamufliažine uniforma. Prieškambaryje palubėje kabėjo milžiniškas krištolinis sietynas. Lenė prakaituota ranka sugniaužė metalinio lagaminėlio su pinigais rankeną. Širdis, regis, tuoj iššoks iš krūtinės. Kaip atrodo plaukai? Ar po ilgos kelionės veide nematyti nuovargio ženklų? Kažkas lipo plačiais laiptais iš antro aukšto. Ne, tai kažkokia juodaodė, matyt, tarnaitė. Lenė jai draugiškai, bet gana santūriai nusišypsojo. Moteris nesivaržydama, kone įžūliai šyptelėjo, burnoje sublizgo auksinis dantis. Ir išėjo pro duris Lenei už nugaros.

Štai ir jis.

Stovi prie turėklų antrame aukšte ir žvelgia į ją.

Aukštas, įdegęs, su šilkiniu chalatu. Ant įdegusios krūtinės Lenė išvydo baltai švytint patrauklų platų randą. Tada jis nusišypsojo. Lenės kvėpavimas pagreitėjo. Šypsena. Ji nušvietė jo veidą, jos širdį ir visą patalpą ryškiau nei krištolinis sietynas.

Jis nulipo laiptais.

Lenė numetė lagaminėlį ir nuskubėjo prie mylimojo. Jis pasitiko ją išskėstomis rankomis. Ir štai, juodu kartu. Ji atpažino jo kvapą – stipresnį nei paprastai. Sumišusį su kitu, dar stipresniu kvapu. Matyt, jis nuo chalato. Dabar Lenė pastebėjo, kad šio elegantiško šilkinio drabužio rankovės šiek tiek per trumpos, o pats chalatas ne visai naujas. O pajutusi, kad Tonis išsilaisvina iš jos glėbio, suprato, kad ji tiesiog lipte prilipusi prie jo, todėl skubiai paleido.

– Brangioji, tu verki, – nusijuokė jis ir pirštu palietė jai skruostą.

– Tikrai? – taip pat nusijuokė Lenė, nusivalydama paakius ir vildamasi, kad nenubėgo makiažas.

– Turiu tau staigmeną, – pasakė jis imdamas Lenę už rankos. – Eime.

– Bet... – žiojosi Lenė ir grįžtelėjusi pamatė, kad jos metalinis lagaminėlis jau dingęs.

Juodu užlipo laiptais ir peržengę slenkstį pateko į erdvų šviesų miegamąjį. Nuo terasos dvelkė vėjelis ir švelniai plaikstė ilgas plonytėlaites užuolaidas.

– Miegojai? – paklausė ji, rodydama į nepaklotą lovą su baldakimu.

– Ne, – šyptelėjo jis. – Atsisėsk ir užsimerk.

– Bet...

– Tiesiog daryk, kaip sakau, Lene.

Jai pasirodė, kad jo balse nuskambėjo nepasitenkinimas, todėl iš karto pakluso.

– Tuoj atneš šampano, ir norėsiu tavęs kai ko paklausti. Bet prieš tai papasakosiu tau vieną istoriją. Pasiruošusi?

– Taip, – atsakė ji. Jau žinojo. Žinojo, kad atėjo ta akimirka. Akimirka, kurios taip ilgai laukė, kurios nepamirš visą gyvenimą.

– Papasakosiu tau istoriją apie save. Matai, yra keletas dalykėlių, kuriuos prieš atsakydama į mano klausimą turėtum apie mane žinoti.

– Suprantu, – Lenė jautėsi taip, lyg gyslose jau kunkuliuotų šampanas, ir stengėsi nesusijuokti.

– Esu tau sakęs, kad užaugau su seneliu ir kad mano tėvai mirę. Bet nepasakiau, kad gyvenau su jais tol, kol man sukako penkiolika.

– Taip ir žinojau! – šūktelėjo Lenė.

Tonis kilstelėjo antakį. Jos akimis, itin dailų ir žavų antakį.

– Toni, aš visada žinojau, kad kažką slepi, – sukikeno ji. – Bet ir aš turiu paslaptį. Noriu, kad žinotume apie vienas kitą viską viską!

Tonis išspaudė kreivą šypseną:

– Brangute, leisk man pasakoti ir nepertraukinėk. Mano mama buvo baisiai pamaldi ir susipažino su mano tėvu bažnyčioje. Jis buvo neseniai išleistas iš kalėjimo; sėdėjo už tai, kad pagautas pavydo nužudė žmogų. Bet kalėjime jis atrado Jėzų. Mamai tai pasirodė lyg istorija iš Biblijos – atgailaujantis nusidėjėlis, vyras, kuriam gāli padėti rasti atpirkimą ir amžinąjį gyvenimą ir taip atpirkti savo pačios nuodėmes. Taip ji man paaiškino, kodėl ištekėjo už to šunsnukio.

– Ką...

– Ša! Atgailaudamas už žmogžudystę tėvas vadino nuodėme viską, kas nėra skirta Dievui garbinti. Man buvo draudžiama tai, kas leidžiama kitiems vaikams. Jeigu jam paprieštaraudavau, gaudavau diržo. Kartą bandė išprovokuoti mane tvirtindamas, jog Saulė sukasi aplink Žemę, esą taip parašyta Biblijoje. Jeigu ginčydavausi, mane prilupdavo. Kai buvau dvylikos, nuėjau su mama į išvietę. Visada taip darydavome. Kai išėjome, jis trenkė man aštriu kastuvu, sakydamas, kad esu per didelis eiti į išvietę su mama. Paženklino mane visam gyvenimui.

Kai Tonis iškėlė savo kreivą, artrito išsukinėtą pirštą ir persibraukė juo randą ant krūtinės, Lenė nurijo ašaras. Ir tik tada pamatė, kad jam trūksta didžiojo piršto.

– Toni! Kas nuti...

– Ša! Paskutinį kartą tėvas mane lupo, kai buvau penkiolikos. Diržu dvidešimt tris minutes, be jokio atokvėpio. Tūkstantį tris šimtus devyniasdešimt dvi sekundes. Skaičiavau. Trenkdavo man lyg automatas kas keturias sekundes. Pliekė ir pliekė, ir vis labiau siuto, nes neverkiau. Galiausiai jo ranka taip nuvargo, kad pasidavė. Trys šimtai keturiasdešimt aštuoni kirčiai. Tą vakarą palaukiau, kol užmigs, tada nuėjau į jų mie-

gamąjį ir įlašinau jam į akį rūgšties. Jis rėkė kaip skerdžiamas, o aš laikiau jį ir kuždėjau į ausį, kad jeigu dar kada nors bent kartą mane palies, jį nudėsiu. Pajutau, kaip jis mano rankose suakmenėjo, ir suvokiau, kad suprato, jog esu stipresnis. Ir tai, kad jis yra manyje.

– Kas yra tavyje, Toni?

– Jis. Žudikas.

Lenei sustojo širdis. Tai netiesa. Negali būti tiesa. Juk buvo jai sakęs, kad jis nekaltas, kad jie apsiriko.

– Nuo tos dienos žiūrėjome vienas į kitą kaip vilkai. Mama suprato, kad mirs arba jis, arba aš. Vieną dieną ji atėjo pas mane ir pasakė, kad jis išvyko į Jeilą nusipirkti šaudmenų. Ir kad man reikia dingti – taip nusprendusi su mano seneliu. Senelis buvo našlys, gyveno prie Liusereno ežero. Jis žinojo, kad mane reikia slėpti, kitaip tas niekšas ateis manęs nudėti. Taigi aš išvykau. Mama padarė taip, kad atrodytų, jog žuvau sniego griūtyje. Tėvas vengė žmonių, kai reikėdavo su jais bendrauti, visus reikalus tvarkydavo mama. Tėvas manė, kad apie mano dingimą pranešta, bet iš tikrųjų mama tik vienam žmogui prisipažino, ką ir kodėl padariusi. Ji ir lensmano padėjėjas Rojus Stilė... na, jie pažinojo vienas antrą labai gerai. Stilė suprato, kad policija nelabai gali apsaugoti manęs nuo tėvo ir atvirkščiai, todėl padėjo paslėpti pėdsakus. Pas senelį man buvo gerai. Kol atėjo žinia, kad mama dingo kalnuose.

Lenė ištiesė ranką:

– Mano vargšiukas Tonis.

– Sakiau, užsimerk!

Išgirdusi šiurkštų mylimojo balsą Lenė krūptelėjo ir atitraukusi ranką stipriai užmerkė akis.

– Senelis pasakė, kad laidotuvėse dalyvauti negaliu. Niekam nevalia sužinoti, kad esu gyvas. Grįžęs namo žodis į žodį atkartojo pastoriaus kalbą. Tris sakinius. Tris sušiktus sakinius apie stipriausią ir gražiausią moterį pasaulyje. Paskutinis sakinys buvo toks: „Karena lengvai perėjo per gyvenimą.“ O

tada ėmė postringauti apie Jėzų ir nuodėmių atleidimą. Trys sakiniai ir nuodėmių, kurių ji nepadarė, atleidimas, – Lenė išgirdo, kaip Tonis ėmė sunkiai šnopuoti.

– Lengvai perėjo. Tas šiknius ilgaskvernis iš sakyklos pareiškė, kad ji nepaliko pėdsakų. Kaip gyveno, taip ir dingo – nepalikdama pėdsakų. Ir ėmėsi Biblijos. Senelis man tai pasakė tiesiai, be užuolankų, ir žinai ką, Lene? Tai buvo pati svarbiausia diena mano gyvenime. Ar supranti?

– Na... ne visai, Toni.

– Aš žinojau, kad jis, tas niekšas, kuris ją nužudė, sėdi nenubaustas. Todėl prisiekiau atkeršyti. Parodysiu jam. Parodysiu jiems visiems. Pasiryžau: kad ir kas benutiktų, nebaigsiu taip, kaip jis. Arba ji. Trimis sakiniais. Ir nei man, nei tam niekšui nereikia nuodėmių atleidimo. Mes abu degsime pragare. Bet tai geriau nei rojus pas tokį Dievą, – Tonis nuleido balsą. – Niekas, niekas nepastos man kelio. Ar dabar supranti?

– Taip, – nusišypsojo Lenė. – Ir tu, Toni, to nusipelnei. Visko. Tu taip sunkiai dirbi!

– Džiaugiuosi, kad supranti mane, mieloji. Ir dar šis tas. Pasiruošusi?

– Taip! – suplojo rankutėmis Lenė. O ji, ta pavyduolė, kuri liko namie, galės viena pati graužti nagus, galvodama, kad draudė dukteriai mylėti.

– Viską laikiau savo rankose, – tarė Tonis, ir Lenė pajuto jo ranką sau ant kelių. – Tave, tavo tėvo pinigus, projektą Afrikoje. Galvojau, viskas eisis kaip per sviestą. Kol Hovaso kalnų trobelėje išdulkinau tą gašlią paleistuvę. Jos ir vardą buvau jau pamiršęs, kai gavau laišką, kuriame ji rašė, jog laukiasi nuo manęs vaiko ir nori pinigų. Lene, ji man pastojo kelią. Viską kruopščiai suplanavau. Polietileno plėvele išklojau automobilio saloną. Paėmiau iš namų tuščią atviruką su Kongo vaizdu ir priverčiau ją parašyti kelias eilutes, paaiškinančias jos dingimą. Tada smeigiau jai į kaklą peiliu. Tas ant polietileno plūstančio kraujo garsas, Lene... jis tiesiog nepakartojamas.

Lenė pasijuto taip, lyg kas nors jai į kaukolę būtų įsmeigęs varveklį. Bet šiaip ne taip prisivertė atsimerkti.

– Tu... tu... ją nužudei? Moterį, su kuria... permiegojai kalnuose?

– Lene, mano lytinis potraukis stipresnis nei tavo. Jeigu nedarai to, ko prašau, kitos tai padarys už tave.

– Bet tu... tu norėjai, kad aš... – ašaros užspaudė balso stygas. – Tai iškrypėliška!

Tonis sukikeno:

– O ji, Lene, neprieštaravo. Kaip ir Julijana. Nors jai už tai gerai mokėdavau.

– Julijana? Apie ką tu kalbi, Toni? Toni? – Lenė grabaliojo aplink save lyg aklas žmogus.

– Vokietė kekšė, su kuria reguliariai susitikinėjau Leipcige. Ji už pinigus daro bet ką. Darydavo.

Lenė pajuto, kaip skruostais rieda ašaros. Jis kalbėjo ramiu balsu, todėl buvo sunku patikėti, kad tai, ką sako, yra tiesa.

– Toni, pasakyk... pasakyk, kad tai melas. Prašau, liaukis.

– Ša! Tada gavau dar vieną laišką. Su nuotrauka. Manau, nutuoki, koks pritrenktas buvau, kai pamačiau, jog nuotraukoje – Adelė su įsmeigtu į kaklą peiliu. Laišką pasirašė kažkokia Borgnė Stem-Miurė. Parašė norinti pinigų, kitaip paskųsianti policijai, kad nužudžiau Adelę Vetlesen. Aišku, supratau, kad reikia jos atsikratyti. Bet jeigu policija susietų mane su Borgne ir jos bandymu šantažuoti, man reikėjo alibi. Tiesą sakant, ruošiausi išsiųsti Adelės atviruką iš Afrikos, kai tik ten nuvyksiu, bet paskui sugalvojau šį tą geresnio. Susisiekiau su Julijana ir pasiunčiau ją į Gomą. Ji atvyko Adelės vardu, išsiuntė iš Kigalio atviruką, nuvažiavo pas van Borstą ir nupirko obuolį, kuriuo sugalvojau pavaišinti Borgnę. Julijana grįžo, ir mudu susitikome Leipcige. Ten leidau jai pirmai paragauti to

obuolio, – prunkštelėjo Tonis. – Vargšelė manė, kad tai naujas sekso žaisliukas.

– Tu... tu ir ją nužudei?

– Taip. O tada – Borgnę. Pasekiau ją. Ji rakino savo kiemo vartus, o aš užpuoliau ją su peiliu. Nusitempiau į Niudaleną, kur jau buvau viską paruošęs. Pakabinamąją spyną. Obuolį. Suleidau jai į kaklą ketamino. Tada išvykau į Šieną, į investuotojų susirinkimą, kur manęs laukė liudytojai. Alibi. Žinojau, kad tuo metu, kai gurkšnosime vyną, Borgnė viską padarys pati. Kaip ir visos kitos. Tada parvažiavau, nuėjau į rūsį, pasiėmiau spyną, išėmiau jai iš burnos obuolį ir grįžau namo. Pas tave. Mes pasimylėjome. Elgeisi taip, lyg būtum patyrus orgazmą. Pameni?

Lenė, netekusi žado, papurtė galvą.

– Sakiau, kad užsimerktum.

Ji pajuto, kaip Tonis pirštais perbraukia jai per kaktą ir užmerkia akis – tarsi laidojimo biuro darbuotojas. Klausėsi, kaip neišraiškingai skamba jo balsas – lyg viską pasakotų sau.

– Jam patiko mane mušti. Dabar tai suprantu. Sukeldamas skausmą, matydamas, kaip kitas tau nusileidžia, jautiesi galingas. Tebūnie tavo valia kaip danguje, taip ir ant žemės.

Lenė užuodė jo kvapą, sekso kvapą. Moters kvapą. Tada vėl išgirdo jo balsą, šįsyk prie pat ausies:

– Kai jas nužudžiau, kai kas atsitiko. Tarytum jų kraujas būtų palaistęs ir sudaiginęs sėklą, visą laiką buvusią manyje. Ėmiau suprasti, ką tą kartą išvydau tėvo akyse. Atpažinimas. Taip, kaip jis pamatė save manyje, žiūrėdamas į veidrodį aš pradėjau matyti jį. Man patinka galia. *Ir* bejėgiškumas. Man patinka šis žaidimas, rizika, bedugnė ir viršūnė tuo pat metu. Kai stovi kalno viršūnėje užvertęs galvą į dangų ir girdi rojuje giedančius angelus, turi girdėti ir apačioje šnypščiančią pragaro ugnį, kitaip tai netenka prasmės. Tai žinojo mano tėvas. Dabar tai žinau ir aš.

Lenei po akių vokais ėmė šokinėti raudonos dėmelės.

– Nežinojau, kad manyje susikaupę tiek neapykantos, kol po kelerių metų neatsidūriau miške prie šokių salės su mergina. Mane užpuolė vaikinas. Jo akyse liepsnojo pavydas. Išvydau, kaip tėvas su kastuvu puola mane ir mamą. Nurėžiau tam vaikiui liežuvį. Buvau suimtas ir nuteistas. Ir tada patyriau, ką reiškia sėdėti už grotų. Supratau, kodėl tėvas niekada nė žodžiu neužsiminė apie kalėjime praleistus metus. Sėdėjau neilgai. Bet vos neišprotėjau. Ir kalėdamas supratau, ką turiu daryti. Turiu pasodinti jį į kalėjimą už tai, kad nužudė mamą. Ne nužudyti jį, o įkalinti, palaidoti gyvą. Tačiau pirma reikėjo rasti įrodymą – mamos palaikus. Todėl kalnuose pasistačiau trobelę – toli nuo žmonių, kad niekas neatpažintų berniuko, kuris dingo būdamas penkiolikos. Kiekvienais metais apieškodavau tą plynaukštę, kiekvieną kvadratinį kilometrą. Paieškas pradėdavau vos nutirpus sniegui, ieškodavau dažniausiai naktimis, kai žmonės lauke nesibasto, išnaršiau visas bedugnes ir griūčių vietas. Jeigu prireikdavo, pernakvodavau kokioje nors Turistų asociacijos trobelėje, juk jose apsistoja vien svetimi. Bet, matyt, kažkas iš vietinių vis tiek mane pastebėjo, nes pasklido kalbos apie Utmo berniuko vaiduoklį, – Tonis prunkštelėjo.

Lenė atsimerkė, bet Tonis to nepastebėjo, nes apžiūrinėjo cigaretės kandiklį, ką tik rastą chalato kišenėje. Ji vėl skubiai užsimerkė.

– Kai nužudžiau Borgnę, gavau laišką nuo Šarlotės: ji tvirtino parašiusi ir ankstesnį laišką. Supratau, kad esu įveltas į keistą žaidimą. Tai vėl galėjo būti melas, tą laišką parašyti galėjo bet kuris, buvęs tą naktį Hovaso trobelėje. Nuvykau tenai patikrinti svečių knygos, bet tos dienos lapas buvo išplėštas. Todėl nužudžiau Šarlotę. Ir laukiau kito laiško. Sulaukiau. Nužudžiau Maritą. Paskui – Eliją. Galop viskas nutilo. Ir tada laikraščiuose perskaičiau, kad visų, kurie tą vakarą buvo Hovaso kalnų trobelėje, policija prašo atsiliepti. Aišku, supratau, kad niekas nežino, jog ten buvau ir aš, bet gal nuvykęs į policiją sužinosiu, kas dar joje nakvojo. Gal išsiaiškinsiu, kas

mane persekioja. Ką dar reikia nudėti. Kreipiausi tiesiai į tą, kuris, mano nuomone, žino daugiausia. Į detektyvą Harį Hūlę. Bandžiau išklausinėti jį apie kitus svečius. Bet naudos buvo mažai. Dar blogiau – mane suėmė Mikaelis Belmanas iš KRIPOS'o. Tvirtino, neva iš mano telefono skambinta Elijui Skogui. Tą akimirką viską supratau. Viskas ne dėl pinigų – kažkas stengiasi, kad būčiau suimtas. Įkalintas. Tačiau kas galėtų taip šaltakraujiškai stebėti, kaip žudomi žmonės, ir vis tiek... tęsti šį kryžiaus žygį prieš mane? Kas labiausiai manęs nekenčia? Tada gavau paskutinį laišką. Šį kartą jis neprisistatė, tiesiog parašė, kad buvo tą vakarą Hovaso trobelėje – nematomas lyg vaiduoklis. Parašė, kad gerai jį pažįstu. Netgi per daug gerai. Ir kad jis mane pričiups. Tada man viskas susidėliojo. Galų gale jis mane rado. Tėvas.

Tonis giliai įkvėpė.

– Jis suplanavo man tą patį, ką ir aš jam. Palaidoti gyvą, įkalinti iki gyvos galvos. Bet kaip jis taip sugebėjo? Spėjau, kad jis, ko gero, stebėjo Hovaso trobelę ir pamatė, kas ten nutiko. Gal žinojo, kad esu gyvas? Sekė mane per atstumą? Kai susižadėjau su tavimi, geltonojoje spaudoje pasirodė kelios mano nuotraukos, o net ir mano tėvas kartkartėmis užmeta akį į tuos žurnalus. Bet jis turėjo turėti bendrininką. Juk negalėjo atvykti į Oslą ir įsilaužti į mano namus, negalėjo nufotografuoti Adelės su peiliu kakle. O gal galėjo? Išsiaiškinau, kad tas klastingas niekšas išsikraustė iš mūsų namų. Tačiau jis nežinojo, kad per visus tuos metus, ieškodamas motinos palaikų, puikiai susipažinau su vietove ir susigaudau ten geriau už jį. Radau jį Turistų asociacijos trobelėje Kjeftene. Jaučiausi laimingas kaip mažas vaikas. Bet paskui laukė nusivylimas.

Sušiugždėjo šilkas.

– Kankindamas jį patyriau mažiau malonumo nei tikėjausi. Tas žlibis manęs net neatpažino. Tačiau koks skirtumas... Norėjau, kad jis pamatytų mane tokį, koks nesugebėjo būti pats. Kad pamatytų mano sėkmę. Norėjau jį pažeminti. Bet jis išvydo manyje tik save. Žudiką, – Leikas atsiduso. – Ir man

pradėjo aiškėti, kad jokių bendrų jis neturėjo. Kita vertus, vienas pats viso to padaryti negalėjo, nes yra ištižęs, neryžtingas ir įbaugintas. Beveik panikuodamas sukėliau Hovase sniego griūtį. Mat dabar žinojau, jog tai padarė kažkas kitas. Nematomas ir negirdimas medžiotojas, kuris stovi kažkur tamsoje ir kvėpuoja tuo pačiu ritmu, kaip ir aš. Turiu dingti. Iš šalies. Ten, kur manęs nesurastų. Todėl čia, brangioji, ir atsidūrėme. Vakarų Europos dydžio džiunglių pakrašty.

Lenė nepaliaujamai drebėjo.

– Toni, kodėl taip elgiesi? Kodėl tu man tai... pasakoji?

Ji pajuto ant skruosto jo ranką.

– Nes tu to verta, brangioji. Nes tu esi Galtung ir, kai mirsi, prie tavo kapo kas nors pasakys ilgą kalbą. Be to, manau, jog bus teisinga, jei prieš duodama man atsakymą visa tai žinosi.

– Kokį atsakymą?

– Ar sutinki už manęs tekėti?

Lenei apsvaigo galva.

– Ar sutinku... sutinku...

– Atsimerk, Lene.

– Bet aš...

– Sakau, atsimerk.

Ji padarė, kaip liepta.

– Čia tau, – pasakė jis.

Lenė Galtung žioptelėjo.

– Jis auksinis, – paaiškino Tonis. Saulės šviesoje blizgėjo rusvas matinis metalas; daikčiukas gulėjo ant popieriaus lapo ant kavos staliuko. – Noriu, kad jį pasimatuotum.

– Pasimatuočiau?

– Žinoma, po to, kai pasirašysi vedybų sutartį.

Lenė be perstojo mirksėjo. Bandė pabusti iš šio košmaro. Ranka su išklaipytais pirštais atsidūrė ant jos rankos. Mergina pažiūrėjo žemyn, į jo vyšninio chalato raštą.

– Žinau, ką galvoji, – tarė jis. – Tavo atvežtų pinigų užteks neilgai, o kai mirsi, vedybų sutartis suteiks man paveldėtojo teises. Svarstai, ar tave nužudysiu. Juk taip?

– Ar nužudysi?

Tonis nusijuokė ir spustelėjo jai ranką:

– Ar stosi man skersai kelio, Lene?

Mergina papurtė galvą. Ji tik norėjo būti jam reikalinga. Apkvaitusi paėmė paduotą rašiklį. Pavedžiojo popieriuje. Ant parašo kapsėjo ašaros, ir rašalas išsiliejo. Tonis kaipmat pasičiupo tą lapą.

– Tiks kuo puikiausiai, – papūsdamas popierių ir mostelėdamas kavos staliuko link pasakė jis. – Pažiūrėkim, kaip atrodo. Pasimatuok.

– Ką turi omenyje, Toni? Juk čia ne žiedas.

– Lene, turiu omenyje tai, kad tau teks plačiai išsižioti.

*

Haris sumirksėjo. Palubėje švietė tik viena lemputė. Jis gulėjo aukštielninkas ant čiužinio. Nuogas. Kaip ir tame pasikartojančiame sapne, skirtumas tik tas, kad dabar jis nesapnuoja. Virš jo sienoje stirksojo vinis, ant kurios pasmeigta Edvardo Munko galva. Norvegiškas banknotas. Haris taip smarkiai išsižiojo, kad atrodė, jog atskils jo kreivai suaugęs žandikaulis, bet spaudimas išliko – galva nuo jo tiesiog sprogo. Jis nesapnuoja. Ketamino poveikis praeina, o skausmas grąžina į tikrovę. Kaip ilgai jis čia guli? Ar ilgai dar gulės, kol skausmas išvarys iš proto? Haris atsargiai pasuko galvą ir apžvelgė kambarį. Jis tebebuvo van Borsto namuose, vienas. Nesurištas, tad jeigu nori, gali atsistoti.

Jis pastebėjo per visą kambarį – nuo lauko durų iki sienos už jo – ištemptą vielą. Atsargiai pasuko galvą į kitą pusę. Viela buvo perverta per užlenkiamąją vinį tiesiai jam virš galvos. O nuo ten ėjo jam į burną. Leopoldo obuolys. Jis pririštas. Durys atsidaro į lauką, todėl pirmas įeinantis žmogus paleis mechanizmą ir adatos perdurs jam galvą. Adatos iššaus ir tada, jeigu pats smarkiau pajudės.

Haris užkišo nykštį ir smilių už lūpų kampučių. Užčiuopė mažus gumburėlius. Bergždžiai stengėsi pakišti po kuriuo nors pirštą. Užsikosėjo, ir viskas aptemo, nes nebegalėjo įkvėpti. Suprato, kad nuo gumburėlių jo gomurys tinsta ir jis netrukus uždus. Viela prie durų rankenos. Nupjautas pirštas. Tai atsitiktinumas ar Tonis Leikas žino apie Sniego Senį? Ir bando pasirodyti pranašesnis už savo pirmtaką?

Haris spyrė į sieną ir įtempė balso stygas, bet metalinis rutuliukas užslopino riksmą. Jis pasidavė. Atsirėmė į sieną ir kęsdamas skausmą užsičiaupė. Kažkur buvo skaitęs, kad žmogaus sąkandis ne ką silpnesnis nei baltojo ryklio. Bet žandikaulio raumenys tik labai trumpam įspaudė gumburėlius atgal į rutuliuką, ir tai ne iki galo, o tada burna vėl išsižiojo. Atrodė, kad joje plaka gyva metalinė širdis. Jis palietė iš burnos kyšančią vielą. Visi instinktai rėkte rėkė patraukti už jos, išlupti obuolį lauk. Bet buvo matęs, kas tada nutinka, buvo matęs nužudytųjų nuotraukas. Jeigu nebūtų matęs...

Ir tą akimirką Haris viską suprato. Suprato ne tik tai, kaip mirs pats, bet ir tai, kaip mirė kitos. Ir kodėl pasirinktas toks būdas. Absurdiška, bet norėjosi nusijuokti. Velniškai paprasta. Taip velniškai paprasta, kad tik pats velnias galėjo tai sugalvoti.

Tonio Leiko alibi. Jis neturėjo bendrininkų. Tiksliau, aukos pačios buvo jo bendrininkės. Atsigavusios po ketamino injekcijos, Borgnė ir Šarlotė net nenutuokė, kas yra jų burnoje. Borgnė buvo užrakinta rūsyje. Šarlotė buvo lauke, bet nuo jos viela buvo nuvesta prie užrakintos apdaužyto automobilio bagažinės, ir kad ir kaip ji kovojo, braižėsi ir stūmė bagažinės dangtį, jis neatsidarė. Nė viena nepajėgė išsivaduoti, o kai skausmas tapo nepakenčiamas, padarė tai, ko iš jų ir buvo tikėtasi. Patraukė virvutę. Ar numanė, kas atsitiks? Ar skausmas išstūmė abejones ir būgštavimus ir suteikė joms viltį; viltį, kad timptelėjus virvutę to paslaptingo rutuliuko gumburėliai susitrauks? O kai merginos, prieš atlikdamos neišvengiamą veiksmą, lėtai, bet užtikrintai blaškėsi tarp vilties ir nevilties, Tonis Leikas jau buvo už

daugelio kilometrų ir kažkur vakarieniavo arba skaitė paskaitą, gerai žinodamas, jog merginos pačios atliks paskutinę darbo dalį. Ir suteiks jam nepaneigiamą alibi jų mirties laikui. Žodžiu, techniškai žiūrint, Tonis jų netgi nenužudė.

Haris atsargiai pakraipė galvą, tikrindamas, kiek gali pasisukti neįtempdamas plieninės vielutės.

Reikia ką nors daryti. Bet ką. Jis sudejavo, tarėsi pastebėjęs, kad viela įsitempia, sulaikė kvapą ir įsistebeilijo į duris. Laukė, kol jos atsivers ir...

Nieko neįvyko.

Pabandė prisiminti, kaip van Borstas demonstravo to obuolio veikimą, ar smarkiai atsikišę jo gumburėliai, kai jų niekas nespaudžia. Jeigu tik pajėgtų plačiau išsižioti, jeigu tik žandikaulis...

Haris užsimerkė. Pagalvojo, kad keista, jog tas sumanymas atrodo normalus ir akivaizdus ir jis jam beveik nesipriešina. Atvirkščiai, pajuto palengvėjimą. Stengdamasis išvengti mirties, jei reikės, sukels sau dar didesnį skausmą. Gal netgi mirs. Tai buvo logiška ir paprasta, juodas abejones staiga išstūmė išganinga, aiški, beprotiška mintis. Haris pasivertė ant pilvo, kad galva atsidurtų prie užlenkiamosios vinies ir viela šiek tiek atsipalaiduotų. Tada atsargiai atsiklaupė. Apsičiupinėjo žandikaulį. Rado tašką. Tą tašką, kuriame yra viskas: skausmas, žandikaulio sąnarys, mazgas iš daugybės nervų ir raumenų, vos prilaikiusių jo žandikaulį po to atsitikimo Honkonge. Pats sau nepajėgs smogti su reikiama jėga, teks pasitelkti viso kūno masę. Smiliumi palietė vinies galvutę. Iš sienos ji buvo išsikišusi maždaug per keturis centimetrus. Standartinė vinis didele, plačia galvute. Jeigu stipriai trenksi, ji perdurs bet ką. Haris prisitaikė, bandydamas priglaudė žandikaulį prie vinies, kiek pasikėlė, kad apskaičiuotų, kokiu kampu į ją mestis. Kaip giliai turi susmigti vinis. Ir kaip giliai *jai* susmigti negalima. Kaklas, nervai, paralyžius. Apskaičiavo. Anaiptol ne šaltakraujiškai ir ramiai. Bet vis tiek apskaičiavo. Prisivertė. Vinies gal-

vutė nebuvo T formos, ji buvo šiek tiek pakrypusi, todėl gali ir nepasisekti. Paskiausiai jis dar bandė susivokti, ar viską apgalvojo. Kol suprato, kad smegenys bando laimėti laiko.

Giliai įkvėpė.

Kūnas nepaklūsta. Protestuoja, priešinasi. Neleidžia palenkti galvos.

– Idiotas! – norėjo sušukti Haris, bet viso labo sušnypštė. Pajuto, kaip skruostu rieda karšta ašara.

Gana verkšlenti, pagalvojo. Laikas išsijungti.

Tada trenkė galvą į vinį.

Ši priėmė jį su giliu atodūsiu.

*

Kaja grabaliojo, ieškodama savo mobiliojo. „The Carpenters" ką tik trimis balsais šūktelėjo „Stop!", o Karena Karpenter prie durė: „Oh, yeah wait a minute."* Atėjo trumpoji žinutė.

Lauke nepaprastai greitai sutemo. Kaja buvo nusiuntusi Hariui tris žinutes. Papasakojo, kas atsitiko, kad sėdi automobilyje prie namo, į kurį įėjo Lenė Galtung, ir kad laukia tolimesnių jo nurodymų ir gyvybės ženklų.

Puikiai padirbėjai. Atvažiuok manęs pasiimti. Gatvė pietinėje bažnyčios pusėje. Rasti lengva, nes tai vienintelis mūrinis pastatas. Įeik, durys neužrakintos. Haris.

Kaja nurodė taksistui adresą, o tas linktelėjo galva, nusižiovavo ir įjungė variklį.

Apšviestomis gatvėmis važiuodama į šiaurę Kaja atrašė: „Važiuoju." Ugnikalnis nušvietė naktinį dangų kaip lempa,

* O, taip, palauk minutėlę. (Angl.)

nustelbdamas žvaigždes ir viską panarindamas į silpną, raudoną kaip kraujas mirgėjimą.

Po penkiolikos minučių jie atsidūrė gatvėje, kuri atrodė kaip subombarduota. Prie vienos parduotuvės degė pora žibalinių lempų. Elektra šiame rajone arba išjungta, arba apskritai neįvesta.

Vairuotojas sustojo ir parodė ranka. Van Borstas. Ir tikrai, štai jis – mūrinis namas. Kaja apsidairė. Tolėliau gatvėje pamatė porą automobilių „Range Rover". Pro šalį pratarškėjo du mopedai, švystelėjo jų šviesos. Pro vienas duris sklido tranki afrikiečių disko muzika. Šen bei ten ruseno cigaretės ir švietė balti akių obuoliai.

– *Wait here**, – susikišdama plaukus po kepuraite su snapeliu paliepė Kaja ir, nepaisydama vairuotojo perspėjimo, atvėrusi dureles iššoko lauk.

Tada nuskubėjo prie namo. Nutuokė, kas sutemus gali nutikti vienišai baltajai tokiame mieste kaip Goma, bet dabar tamsa buvo jos geriausia draugė.

Ji išvydo duris, abipus kurių riogsojo juodi lavos luitai. Žinojo, kad reikia skubėti, nujautė, kas laukia, kad reikia užbėgti tam už akių. Skubėdama vos nesuklupo, kvėpavo išsižiojusi. Galop atsidūrė prie durų. Suėmė rankeną. Nors nusileidus saulei smarkiai atvėso, mentėmis ir krūtimis žliaugė prakaitas. Kaja stengėsi prisiversti paspausti durų rankeną. Sukluso. Nykiai tylu. Tylu, kaip ir tada...

Gerklę lyg klampus cementas užgniaužė ašaros.

– Ne, – pašnabždom ragino pati save, – tik ne dabar.

Užsimerkė. Sutelkė dėmesį į kvėpavimą. Išmetė iš galvos visas mintis. Ji privalo tai padaryti. Vaizdiniai ėmė trauktis. *Delete, delete.*** Štai, šitaip. Beliko viena mintelė, taigi ji pajėgs atverti duris...

* Palaukit čia. (Angl.)

** Ištrinti, ištrinti. (Angl.)

*

Haris atsipeikėjo kažkam truktelėjus burnos kamputyje. Atsimerkė. Tamsu. Matyt, buvo nualpęs. Tada suprato, kad buvo timptelėta burnoje tebesančio rutuliuko virvutė. Širdis ėmė plakti greičiau, baladotis. Jis prikišo veidą kuo arčiau užlenkiamosios vinies, per kurią buvo perverta viela, nors aišku, kad jeigu kas nors atidarys duris, tai tikrai nepadės.

Ant sienos iš lauko krito šviesos ruožas. Siena blizgėjo nuo kraujo. Haris įsikišo pirštus į burną, užkabino apatinio žandikaulio dantis ir patraukė žemyn. Akimirką iš skausmo aptemo akyse, bet jis pajuto, kad žandikaulis pajudėjo. Išniro! Viena ranka Haris traukė žandikaulį, o kita suėmė obuolį ir bandė išlupti jį iš burnos.

Tada prie lauko durų išgirdo garsus. Šūdas, šūdas, šūdas! Obuolys nepralenda pro dantis. Haris dar labiau patraukė žandikaulį. Ausyse pasigirdo kaulo trekštelėjimas ir plyštančio audinio garsas. Pabandė pakreipti žandikaulį į vieną pusę ir ištraukti obuolį per šoną, bet trukdė skruostas. Haris pamatė, kaip sujuda durų rankena. Laiko nebėra. Nebėra! Viskas baigta.

*

Ta vienintelė likusi mintelė. Žinutė. Kaja atsimerkė. Ką jis sakė, kai sėdėdami verandoje kalbėjosi apie Fantės knygos pavadinimą? Jis nerašinėja žinučių. Nes nenori prarasti sielos, nenori palikti pėdsakų, kai jo nebebus. Haris niekada nesiųsdavo jai trumpųjų žinučių. Iki šiol. Visada paskambindavo. Kažkas čia ne taip, ir tai nėra išsisukinėjimas, kad nereikėtų atidaryti durų. Tai – spąstai.

Kaja atsargiai paleido durų rankeną. Pajuto švelnų pūstelėjimą prie kaklo. Lyg kažkas prie jos kvėpuotų. Atsisakė to „lyg“ ir atsigręžė.

Jie buvo dviese. Veidai susiliejo su tamsa.

– *Looking for someone, lady?**

Prieš atsakydama Kaja pajuto *déjà vu* jausmą.

– *Wrong door, that's all.*

Tą pačią akimirką Kaja išgirdo įjungiamą automobilio variklį; atsigręžė ir pamatė gatve nuvažiuojančio taksi užpakalinių žibintų šviesas.

– *Don't worry, lady*, – tarė balsas. – *We paid him.***

Kaja atsigręžė ir pažiūrėjo. Į pistoletą, nukreiptą į ją.

– *Let's go.****

Kaja apgalvojo išeitis. Ilgai neužtruko. Nes išeičių nebuvo.

Ji ėjo pirma vyrų link dviejų „Range Rover". Kai priėjo, atsivėrė vieno jų užpakalinės durelės. Kaja įlipo į vidų. Kvepėjo losjonu po skutimosi ir naujutėle oda. Durelės užsitrenkė. Jis nusišypsojo. Parodė didelius baltus dantis ir švelniu linksmu balsu pasisveikino:

– Labas, Kaja.

Tonis Leikas vilkėjo gelsvai pilką maskuojamąją uniformą. Rankoje laikė raudoną mobilųjį. Hario.

– Sakiau, kad eitum tiesiai. Kodėl to nepadarei?

Kaja gūžtelėjo pečiais.

– Gražu, – pasakė Leikas, pakreipdamas galvą.

– Kas?

– Atrodo, kad visai nebijai.

– O kodėl turėčiau?

– Todėl, kad tuoj mirsi. Negi dar nesupratai?

Kajai užgniaužė gerklę. Nors vienas vidinis balsas rėkė, kad tai – netikras pavojus, kad ji – policininkė ir jis nė už ką taip nerizikuotų, nugalėjo kitas vidinis balsas, sakantis, kad priešais ją sėdi Tonis Leikas ir situacija jam visiškai aiški. Juo-

* Panele, ar ko nors ieškote? (Angl.)

** Nesijaudinkit, panele. Mes jam sumokėjome. (Angl.)

*** Eime. (Angl.)

du su Hariu yra idiotai kamikadzės – toli nuo namų, be jokių įgaliojimų, be priedangos, be atsarginio plano. Be vilties.

Leikas nuspaudė mygtuką ir atidarė šoninį langą.

– *Go finish him and bring him up there**, – paliepė dviem vyrams ir vėl uždarė langą.

– Manau, atidarydama duris būtum viską padariusi tiesiog puikiai, – ironizavo Leikas. – Kažkodėl esu įsitikinęs, kad Haris vertas poetiškos mirties. O dabar turėsim patys pasirūpinti poetišku atsisveikinimu, – jis pasilenkė į priekį ir pažiūrėjo į dangų. – Kokia graži raudona spalva, ar ne?

Ir dabar Kaja pamatė. Ir išgirdo. Jos vidinis balsas sako tiesą. Netrukus ji tikrai mirs.

86 skyrius
Kalibras

Kinzonzis parodė į van Borsto mūrinį namą ir paliepė Odriui pastatyti „Range Rover" prie pat durų. Pro užuolaidas pastebėjo šviesą ir prisiminė, kad išeinant ponas Tonis liepė palikti ją įjungtą. Kad baltasis žmogus matytų, kas jo laukia. Kinzonzis išlipo ir palaukė, kol Odris įsidės automobilio raktelius į kišenę ir juodu galės eiti. Įsakymas paprastas: nužudyti jį ir atitempti čionai. Jis nekėlė jokių jausmų. Nei baimės, nei pasitenkinimo, nei įtampos. Darbas ir tiek.

Kinzonzis buvo devyniolikos metų jaunuolis. Kovojo nuo vienuolikos. Nuo tada, kai PDLA**, Liaudies demokratinė išlaisvinimo armija, užpuolė jo kaimą. Kalašnikovo automato buože jie suknežino jo broliui galvą ir, privertę tėvą stebėti, išprievartavo abi jo seseris. Tada komendantas pasakė, kad jeigu tėvas

* Eikit, pribaikit jį, o tada nuvežkit ten. (Angl.)

** People's Democratic Liberation Army. (Angl.)

jų akivaizdoje nepasimylės su savo jauniausia dukra, jie nudės ir Kinzonzį, ir vyresnę jo seserį. Bet komendantui dar nespėjus baigti sakinio, tėvas pasismeigė ant vienos iš jų mačečių. Visi garsiai juokėsi.

Prieš kovotojams išvykstant, Kinzonzis pirmą kartą po kelių mėnesių bado padoriai pavalgė ir gavo beretę, kuri, kaip sakė komendantas, bus jo uniforma. Po dviejų mėnesių jau gavo Kalašnikovo automatą ir nušovė žmogų – kaimietę, kuri atsisakė atiduoti kareiviams savo antklodes. Būdamas dvylikos atsistojo į eilę su kitais kareiviais, kad išprievartautų mergaitę netoli tos vietos, kur buvo paimtas į rekrūtus. Kai atėjo jo eilė, suvokė, kad čia gali būti jo sesuo, nes atitinka amžius. Bet išvydęs mergaitės veidą suprato, kad nebeatpažintų nei mamos, nei tėčio, nei brolio, nei sesių. Jų nebeliko, išsitrynė iš atminties.

Po keturių mėnesių su dviem bendražygiais nukirto komendantui rankas ir žiūrėjo, kaip jis mirtinai nukraujuoja, – ne iš neapykantos ar kerštо, bet dėl to, kad CFF*, Kongo laisvės frontas, pažadėjo jiems geriau mokėti. Penkerius metus gyveno iš to, ką CFF prisiplėšdavo kaimuose šiaurinėje Kivu ežero pusėje, bet visą laiką teko saugotis kitų partizanų, o kaimai, į kuriuos įsiveržda vo, buvo tokie nusiaubti, kad nebebuvo ko grobti. Kurį laiką CFF derėjosi su valstybine armija dėl nusiginklavimo mainais už amnestiją ir įdarbinimą. Bet, nesutarus dėl būsimo užmokesčio, derybos galiausiai žlugo.

Išbadėję ir vilties netekę CFF kovotojai užpuolė koltaną kasančią bendrovę – nors žinojo, jog kalnakasybos bendrovės yra ginkluotos geriau už jų karius. Kinzonzis niekada nesitikėjo sulaukti ilgo amžiaus ar mirti ne kovoje. Todėl net nemirktelėjo, kai į jį, nutaikęs ginklą, nesuprantama kalba kreipėsi baltaodis. Kinzonzis tiesiog linktelėjo, kad jį pribaigtų. O po dviejų mėnesių jo žaizdos užgijo ir kalnakasių bendrovė tapo jo nauja darboviete.

* Congo Freedom Front. (Angl.)

Baltasis žmogus buvo vardu Tonis Leikas. Ponas Tonis gerai mokėjo, tačiau pamatęs bent menkiausią nepaklusnumo ženklą būdavo žiaurus. Jis su jais kalbėdavosi ir buvo geriausias viršininkas, kokį tik Kinzonzis kada nors turėjo. Kita vertus, Kinzonzis nė akimirkos nesudvejotų, jei vertėtų poną Tonį nušauti. Bet nevertėjo.

– Greičiau, – užtaisydamas pistoletą paskubino Odrį Kinzonzis. Žinojo, kad atidarius duris ir paleidus obuolio mechanizmą baltaodis policininkas numirs ne iš karto, todėl jį tiesiog nušaus ir važiuos prie Niragongo, kur jų lauks ponas Tonis su moterimis.

Prie gretimos parduotuvės rūkęs vyras atsistojo nuo kėdės ir piktai bumbėdamas dingo tamsoje.

Kinzonzis žiūrėjo į durų rankeną. Pirmą kartą buvo čia atėjęs išsivesti van Borsto. Tada ir pamatė legendinę Almą. Tuo metu van Borstas leido savo pinigus Singapūro slingui, apsaugai ir Almai, kuriai išlaikyti reikėjo gan apvalios sumelės. Iš nevilties van Borstas padarė didžiausią savo gyvenimo klaidą – ėmė šantažuoti poną Tonį, grasindamas nueiti į policiją. Kai jie atėjo ir išgėrė jo gėrimą, belgas atrodė ne tiek nustebęs, kiek palūžęs. Jie sukapojo jį stambiais gabalais ir sušėrė prie pabėgėlių stovyklos besiganančioms paradoksaliai storoms kiaulėms. Ponas Tonis perėmė Almą. Almą su stambiais klubais, auksiniu dantimi ir mieguistu „išdulkink mane“ žvilgsniu; dėl jos Kinzonzis mielai paleistų kulką ponui Toniui į galvą. Jei vertėtų.

Kinzonzis paspaudė durų rankeną. Ir stipriai patraukė. Durų iki galo atidaryti neleido prie jų pririšta plona plieninė viela. Kai viela įsitempė, pasigirdo garsus aiškus spragtelėjimas ir į metalą atsitrenkusio metalo garsas, lyg į geležinį dėklą kištum šautuvo durtuvą. Durys girgždėdamos atsivėrė.

Kinzonzis įsitempė į vidų Odrį ir užtrenkė duris. Nuo aitrios vėmalų smarvės susuko nosį.

– Įjunk prožektorių.

Odris padarė, kaip liepta.

Kinzonzis pažvelgė į kambario galą. Ant sienos virš lovos ant plikos vinies kabėjo permirkęs nuo kraujo banknotas, o nuo jo iki grindų buvo nutekėjusi raudona srovelė. Ant lovos, geltonų vėmalų klane, gulėjo kruvinas metalinis rutuliukas su išlindusiomis ilgomis, geltonomis tarsi saulės spinduliai adatomis. Bet baltojo policininko nebebuvo.

Durys. Kinzonzis budriai, su ginklu rankose, apsigręžė.

Ten nieko nėra.

Parpuolė ant kelių ir pažiūrėjo po lova. Nieko.

Odris atidarė vienintelės kambaryje esančios spintos duris. Tuščia.

– Jis pabėgo, – prie lovos stovinčiam ir pirštą į čiužinį įbedusiam Kinzonziui pasakė Odris. Tada priėjo arčiau ir paklausė: – O kas čia?

– Kraujas, – Kinzonzis paėmė iš Odrio prožektorių. Pašvietė į grindis. Nusekė kraujo pėdsakais iki kambario vidurio. Iki angos. Priėjo prie dangčio su geležiniu žiedu, atkėlė ir prožektoriumi pašvietė į tamsą.

– Odri, atsinešk ginklą.

Jo bendras išėjo į lauką ir sugrįžo su AK-47.

– Pridenk mane, – nusileisdamas kopėčiomis paliepė Kinzonzis.

Jis nulipo žemyn ir ėmė sukiotis su pistoletu vienoje rankoje ir prožektoriumi kitoje. Prožektoriaus šviesa perbėgo lentynomis ir spintelėmis. Tada apšvietė viduryje kambario atskirai stovinčią spintą su groteskiškomis baltomis kaukėmis. Viena jų – su vinių prismaigstytais antakiais, kita – kaip gyvo žmogaus veidu ir raudonomis kreivomis lūpomis, vienoje pusėje siekiančiomis ausį; trečia – su tuščiomis akiduobėmis ir ant abiejų skruostų ištatuiruotomis ietimis. Kinzonzis pašvietė į sieną už lentynos. Ir staiga stabtelėjo. Nustėro. Ginklai. Šautuvai. Šaudmenys. Smegenys yra neprilygstamas kompiuteris. Per sekundės dalį gali užfiksuoti daugybę informacijos, pasverti ją ir padaryti teisingą išvadą. Todėl kai Kinzonzis dar

kartą pašvietė į spintą su kaukėmis, jau žinojo teisingą atsakymą. Šviesa nuslydo prie baltos kaukės su kreivomis lūpomis. Už kurių matyti krūminiai dantys. Blizgantys raudonai. Ta pačia spalva, kaip ir per sieną nuo vinies nutekėjęs kraujas.

Kinzonzis niekada nesitikėjo sulaukti ilgo amžiaus ar mirti ne kovoje.

Smegenys paliepė pirštams nuspausti pistoleto gaiduką. Smegenys yra neprilygstamas kompiuteris.

Per vieną mikrosekundę pirštas paspaudė. Tuo pat metu smegenys baigė galvoti. Jos gavo atsakymą. Suprato, kokios bus pasekmės.

*

Haris suprato, kad yra tik viena išeitis. Ir kad negalima delsti. Todėl dar kartą trenkė galva į vinį, dabar šiek tiek aukštėliau. Beveik nieko nebepajuto, kai vinis persmeigė skruostą ir pataikė į burnoje esantį metalinį rutuliuką. Tada pasilenkė prie lovos, pasuko galvą į sieną ir visu svoriu, stengdamasis įtempti skruostų raumenis, atsilošė. Iš pradžių nieko neįvyko, o tada apėmė šleikštulys. Ir panika. Jeigu dabar, su Leopoldo obuoliu burnoje, apsivems, – uždus. Bet nepajėgė to suvaldyti, skrandis susitraukė ir stemple pasiuntė pirmą vėmalų srovę. Iš nevilties Haris pakėlė galvą ir kilstelėjo klubus. Tada griuvo. Pajuto, kaip skruosto mėsa pasiduoda, perplyšta, išsiskiria. Į burną ir į trachėją plūstelėjo kraujas ir vertė kosėti, o vinis įsirėmė į priekinius dantis. Haris įsikišo ranką į burną, bet obuolys buvo šlapias nuo kraujo ir pirštai nuslydo nuo metalo. Vieną ranką jis užkišo už rutuliuko, o kita, spausdamas žandikaulį žemyn, stumtelėjo. Grikštelėjo dantys. Tada galinga srove išsiveržė vėmalai.

Gal būtent vėmalai ir išstūmė Leopoldo obuolį lauk. Haris gulėjo atrėmęs galvą į sieną ir spoksojo į mirtiną rutuliuką, blizgantį vėmaluose ant lovos po vinimi.

Tada atsistojo – nuogas, drebančiomis kojomis. Laisvas.

Nusvirduliavo prie laukujų durų, bet ūmai prisiminė, ko čia atvyko. Iš trečio bandymo atplėšė angos dangtį. Lipdamas kopėčiomis paslydo ant savo kraujo ir nukrito į juodą kaip naktis tamsą. Gulėdamas ant betoninių grindų ir gaudydamas orą išgirdo, kaip prie namo sustoja automobilis. Išgirdo balsus ir kaip užsitrenkia automobilio durelės. Iš paskutiniųjų atsistojo ant kojų, apgraibomis nusigavo iki kopėčių, pasilypėjo ir uždengė dangtį. Išgirdo, kaip atsiveria lauko durys ir negailestingai spragteli obuolys.

Haris atsargiai nulipo žemyn ir po kojomis pajuto šaltas betonines grindis. Užsimerkė ir pasistengė susitelkti. Atminty iškilo šios patalpos vaizdas. Lentyna kairėje. Kalašnikovo automatas. „Glock". „Smith & Wesson". Dėklas su „Märklin". Šaudmenys. Tokia seka. Pagrabaliojo priešais save. Pirštai užčiuopė ginklo vamzdį. Glotnų „Glock" plieną. O tada atpažino „Smith & Wesson" formą – .38 kalibro, tokio pat, kaip ir jo tarnybinis ginklas. Pasiėmė jį ir pagraibė po šaudmenų dėžes. Pirštais pajuto medieną. Viršuje išgirdo piktus balsus ir žingsnius. Tereikia atidaryti dangtį. Jei tik pasiseks... Haris kyštelėjo ranką vidun, užčiuopė kartoninę dėžutę ir spustelėjo. Šūdas, per dideli! Kai nukėlė kitos medinės dėžės dangtį, anga atsidarė. Haris čiupo pirmą pasitaikiusią dėžutę, tikėdamasis, kad kalibras bus tinkamas. Tą akimirką rūsio tamsą perskrodė šviesos ratas – lyg prožektoriaus, ir nušvietė grindis palei kopėčias. Hariui to pakako, kad ant dėžutės perskaitytų etiketę – 7,62 milimetrai. Šūdų šūdas! Dirstelėjo į lentyną. Štai. Gretima dėžutė su .38 kalibru. Šviesa perbėgo grindimis ir nuslinko lubomis. Angoje Haris išvydo Kalašnikovo automato siluetą ir žemyn besileidžiantį vyrą.

Smegenys yra neprilygstamas kompiuteris.

Kai Haris atidarė dėžės dangtį ir išėmė kartoninę dėžutę, jos jau buvo atlikusios skaičiavimus. Per vėlu.

– Jeigu ne mūsų kalnakasybos verslas, čia iš viso nebūtų kelių, – dardant siauru šunkeliu pareiškė Tonis Leikas. – Tokie verslininkai kaip aš yra vienintelė viltis, kad Kongo ir panašių šalių gyventojai atsistos ant kojų, prakus, taps civilizuoti. Alternatyva – nesikišti, kad galėtų daryti, ką darę, – galabyti vienas kitą. Kiekvienas, gyvenantis šiame žemyne, yra ir medžiotojas, ir auka. Nepamiršk to, kai pamatysi maldaujančias išbadėjusio afrikiečio vaiko akis. Duok jam maisto, ir netrukus tos pačios akys žiūrės į tave pro automato taikiklį. Ir pasigailėjimo nesulauksi.

Kaja tylėjo. Žiūrėjo į priekyje sėdinčią raudonplaukę. Lenė Galtung nei judėjo, nei kalbėjo, tiesiog sėdėjo kaip mietą prarijusi.

– Afrikoje viskas vyksta ratu, – postringavo Leikas. – Sausra ir lietus, diena ir naktis, maitiniesi ir pats tampi kieno nors maistu, gyveni ir miršti. Toks gamtos ciklas, jo nepakeisi. Tenka plaukti pasroviui; stengtis išgyventi, kol gali; imti tai, ką gali gauti. Daugiau nieko nepadarysi. Nes tavo protėvių gyvenimas yra ir tavo gyvenimas, ir neįmanomos jokios permainos, jokia pažanga. Tai ne afrikietiška filosofija, o iš kartos į kartą perduodama patirtis. Štai tą *patirtį* ir reikia keisti. Mat patirtis keičia mąstymą, o ne atvirkščiai.

– O jei patirtis byloja, kad baltaodžiai yra išnaudotojai? – paklausė Kaja.

– Apie išnaudojimą ėmė pliurpti baltieji, – atkirto Tonis. – Bet tie pliurpalai yra parankūs Afrikos genčių vadams, kurie, siekdami pelnyti žmonių palankumą, ieško bendro priešo. Septintajame dešimtmetyje, kai žlugo kolonializmas, jie pasinaudojo baltųjų kaltės jausmu ir išplėtė savo valdžią, o tada ir prasidėjo tikrasis išnaudojimas. Baltieji neturėtų jaustis kalti

dėl kolonializmo laikų. Tikrasis nusikaltimas buvo palikti afrikiečius tvarkytis savo nuožiūra ir leisti jiems atsiduoti savo žudikiškai ir griovikiškai prigimčiai. Patikėk, Kaja, kongiečiai niekada negyveno geriau nei belgų valdymo metais. Tauta niekada nepalaikė maištininkų, juos kurstė tik atskiri valdžios trokštantys individai. Nedidelės grupuotės užpuolė belgų namus prie Kivu ežero, nes tikėjosi, kad šiose puošniose vilose ras visko, ko širdis geidžia. Taip buvo tada, taip tebėra ir dabar. Būtent dėl to visi namai čia turi dvejas duris – priekines ir užpakalines. Jeigu pro vienas įsiverš plėšikai, šeimininkai spruks pro kitas.

– Vadinasi, tokiu būdu nepastebėtas dingai ir iš savo namo?

Leikas nusijuokė:

– Negi manai, kad *jūs* sekėte *mus*? Aš stebiu jus nuo tada, kai atvykote. Goma – nedidelis skurdus miestukas, kur valdžioje vieni pažįstami. Labai naiviai pasielgėte atvykdami vieni.

– Kas čia naivus? – paklausė Kaja. – Kaip manai, kas bus, kai policija sužinos, jog Gomoje dingo pora norvegų policininkų?

Tonis gūžtelėjo pečiais:

– Pagrobimas Gomoje – kasdienybė. Nenustebsiu, jeigu policija netrukus gaus laišką iš kokios nors maištininkų grupuotės, kuriame už judu paprašys nežmoniškos sumos. Ir dar pareikalaus paleisti konkrečius kalinius – žinomus prezidento Kabilos režimo oponentus. Derybos truks kelias dienas, bet neduos jokių rezultatų, nes maištininkų reikalavimai bus per dideli. O paskui jūsų niekas nebepamatys. Įprastas dalykas, Kaja.

Kaja stengėsi veidrodėlyje pagauti Lenės Galtung žvilgsnį, bet šioji žiūrėjo į kitą pusę.

– O kaip ji? – garsiai paklausė Kaja. – Toni, ar ji žino, kad tu nužudei visus tuos žmones?

– Dabar jau žino. Ir supranta mane. Štai ką reiškia tikra meilė, Kaja. Todėl šį vakarą su Lene susituoksime. Kviečiame ir tave, – nusikvatojo Tonis. – Kaip tik važiuojame į bažnyčią.

Man rodos, vestuvių nuotaika bus ypatinga, nes prisieksime vienas kitam amžiną ištikimybę, ar ne taip, Lene?

Tą akimirką Lenė kiek linktelėjo, ir Kaja pamatė, kodėl ji buvo taip atlošusi pačius: Lenės rankos už nugaros surakintos rožiniais antrankiais. Leikas pasilenkė į priekį, čiupo Lenę už peties ir šiurkščiai truktelėjo atgal. Lenė piktai atsigręžė į Kają, ir šioji krūptelėjo. Lenę Galtung buvo sunku atpažinti: veidas ašarotas, viena akis užtinusi, burna pražiota, tarsi norėtų ištarti „o". O burnoje blyškiai spindėjo auksinis rutuliukas, nuo kurio kabėjo trumpa raudona virvutė.

O Tonio žodžiai Kajai nuskambėjo kaip aidas kito santuokinio įžado, ištarto stovint ant mirties slenksčio, kai jie buvo palaidoti po sniegu: „Kol mirtis mus išskirs."

*

Kai figūra nulipo kopėčiomis, atsigręžė ir pašvietė prožektoriumi, Haris užlindo už spintos su kaukėmis. Slėptis nebuvo kur, tik laiko klausimas, kada jį pastebės. Jis užsimerkė, kad neapakintų šviesa, ir kaire ranka atidarė šovinių dėžutę. Išėmė keturis šovinius; pirštai žinojo, kas yra keturi šoviniai. Dešine ranka atlenkė revolverio būgną kairėn; pasikliovė įgūdžiais, įgytais tada, kai vienui vienas sėdėdavo „Cabrini-Green" rajone ir iš nuobodulio praktikuodavosi greitai užtaisyti ginklą. Bet čia jis nėra vienui vienas. Ir ne taip jau ir nuobodu. Pirštai drebėjo. Kai vyras pašvietė jam į veidą, vidinė vokų pusė sumirgo raudonai. Haris susitelkė. Bet šūvis nedriokstelėjo. Šviesos kūgis pasislinko. Dar gyvas, kol kas. Pirštai pakluso. Jie įdėjo šovinius į keturis tuščius būgno lizdus – atsipalaidavę ir miklūs. Užlenkė būgną. Kai šviesa vėl nutvieskė jo veidą, Haris atsimerkė. Apakintas šovė į saulę.

Šviesa šmėkštelėjo lubomis ir dingo. Patalpoje tvyrojo šūvio aidas, kol jį išsklaidė prožektoriaus dardėjimas: šis pariedėjo

grindimis ir ėmė suktis aplink savo ašį, siauru ruoželiu apšviesdamas sienas lyg švyturys.

– Kinzonzi! Kinzonzi!

Dabar prožektorius gulėjo prie pat spintos. Haris puolė, čiupo jį ir krito ant nugaros, laikydamas prožektorių ištiestoje rankoje kuo toliau nuo kūno; įsispyrė į spintą ir pasislinko prie kopėčių, atsidūrė tiesiai po anga. Tą pačią akimirką pasigirdo šūviai, jų garsas priminė botago pliaukšėjimą, ir Haris pajuto, kaip jam į rankas ir krūtinę sminga smulkios betono skeveldros, kulkų išplėštos iš grindų. Haris nusitaikė ir šovė į figūrą, kuri išsižergusi stovėjo šviesioje angoje. Trys greiti šūviai.

Pirmiausia nukrito kalašnikovas. Jis garsiai trinktelėjo ant grindų Hariui prie galvos. Tada – pats žmogus. Haris vos spėjo pasitraukti, kad kūnas neužkristų ant jo. Šlumšt. Mėsa. Negyva masė.

Kelias sekundes buvo tylu. Tada išgirdo Kinzonzį, jeigu toks jo vardas. Šis tyliai suaimanavo. Haris, vis dar laikydamas prožektorių kuo toliau nuo savęs, atsistojo ir, pamatęs ant grindų prie Kinzonzio gulintį „Glock", ginklą nuspyrė. Griebė kalašnikovą.

Tada nutempė nuo kopėčių nukritusį vyrą kuo toliau nuo Kinzonzio, atrėmė į sieną ir pašvietė į jį. Matyt, jis sureagavo taip, kaip ir Haris, – šovė į jį apakinusią šviesą. Hario detektyvo akis tuoj pat pastebėjo, kad vyro paslėpsniai permirkę krauju – regis, kulka iš apačios nuėjo į skrandį, o nuo tokio sužeidimo mirštama ne iš karto. Kraujuoja petys – kulka tikriausiai pataikė į pažastį. Dabar aišku, kodėl pirma nukrito automatas. Haris atsitūpė. Tik neaišku, kodėl vyras nebekvėpuoja.

Pašvietė vyrui į veidą. Kodėl *vaikinas* nebekvėpuoja.

Trečioji kulka pervėrė jam smakrą. Juodu stovėjo tokiu kampu, kad kulka tikriausiai pataikė į burną, perskrodė gomurį ir pasiekė smegenis. Haris įkvėpė. Tas vaikinas ne vyresnis nei šešiolikos ar septyniolikos. Tikrai dailus vaikinas.

Iššvaistytas grožis. Haris atsistojo, pridėjo ginklą negyvėliui prie galvos ir sušuko:

– *Where are they? Mister Leike. Tony. Where?**

Trupučiuką palaukė.

– *What? Louder. I can't hear you. Where? Three seconds. One–two...***

Nuspaudė gaiduką. Ginklas, pasirodo, buvo automatinis, nes nespėjus atleisti piršto iššovė bent keturis kartus. Haris užsimerkė, kai jam į veidą tykštelėjo karšta srovė, o kai atsimerkė, iš dailaus vaikinuko veido buvo telikusi košė. Haris pajuto, kaip jo paties nuogu kūnu teka kažkas karšto ir šlapio.

Jis priėjo prie Kinzonzio. Apžergė, pašvietė jam į veidą, įrėmė ginklą į kaktą ir žodis į žodį pakartojo prieš tai užduotus klausimus:

– *Where are they? Mister Leike. Tony. Where?*

Kinzonzis atsimerkė. Haris išvydo, kaip virpa jaunuolio akių baltymai. Mirties baimė yra būtina, kad išgyventum. Bent jau čia, Gomoje.

Kinzonzis atsakė – lėtai ir aiškiai.

88 skyrius
Bažnyčia

Kinzonzis gulėjo labai ramiai. Aukštas baltasis padėjo prožektorių ant grindų, kad šviesa kristų į lubas. Kinzonzis matė, kaip baltasis apsivelka Odrio drabužius. Matė, kaip suplėšo jo trumparankovius marškinėlius juostelėmis ir apsiriša jomis smakrą ir galvą – sutvarsto nuo burnos iki ausies žiojinčią

* Kur jie? Ponas Leikas. Tonis. Kur? (Angl.)

** Ką? Garsiau. Negirdžiu. Kur? Trys sekundės. Viena. Dvi... (Angl.)

žaizdą. Suveržia, kad apatinis žandikaulis nebūtų atvipęs iš vienos pusės. O medvilnė iš karto permirksta baltojo krauju.

Kinzonzis atsakė į kelis baltojo klausimus. Kur? Keliese? Kokius ginklus turi?

Dabar baltasis nuėjo prie spintos, ištraukė juodą dėklą ir patikrino, kas jame yra.

Kinzonzis suprato mirsiąs. Jaunas, žiauria mirtimi. Nors gal ne dabar, gal ne šį vakarą. Skrandį gėlė taip, lyg į jį būtų pripilta rūgšties. Bet – nieko tokio.

Baltasis paėmė Odrio kalašnikovą. Priėjo prie Kinzonzio ir atsistojo prie jo taip, kad šviesa būtų jam už nugaros. Aukšta figūra baltu audiniu perrišta galva – jie prieš laidodami taip perriša galvas lavonams. Jeigu Kinzonzį ir nušaus, tai dabar. Vyras numetė jam atlikusias suplėšytų marškinėlių atraižas.

– *Help yourself.**

Kinzonzis išgirdo, kaip baltasis dejuodamas lipa kopėčiomis.

Jis užsimerkė. Jeigu paskubės, prieš nualpdamas pristabdys tą baisų kraujavimą. Užsiropš į viršų, išropos į gatvę, susiras žmonių. Ir jeigu pasiseks, jie nebus Gomos plėšikai. Gal pavyks surasti ir Almą. Ji gali tapti jo. Nes vyro netrukus neturės. O Kinzonzis nebeturės darbdavio. Jis spėjo pamatyti, kas yra tame juodame dėkle, kurį išsinešė aukštas baltasis.

*

Haris sustabdė „Range Rover" prie žemų bažnyčios sienų, tiesiai prie ten tebestovinčio senutėlio „Hyundai".

Automobilyje žioravo cigaretė.

Haris išjungė žibintus, atidarė langą ir iškišo galvą.

– Sauli!

* Susitvarstyk. (Angl.)

Haris išvydo, kaip žioruojanti cigaretė pajudėjo. Taksi vairuotojas išlipo lauk.

– Hari. Kas atsitiko? Jūsų veidas...

– Truputėlį nepasisekė. Negaliu patikėti, kad jūs dar čia.

– O kaip kitaip? Juk sumokėjote man už visą dieną, – Saulis perbraukė ranka „Range Rover" variklio dangtį. – Gražus mašiniukas. Pavogėt?

– Pasiskolinau.

– Pasiskolintas automobilis. Ir drabužiai pasiskolinti?

– Taip.

– Raudoni nuo kraujo. Buvusio jų savininko?

– Sauli, palikim jūsų automobilį čia.

– Hari, ar aš norėsiu leistis į šią kelionę?

– Turbūt ne. Ar padės, jeigu pasakysiu, kad esu geras vyrukas?

– Atleiskit, Hari, bet Gomoje mes nebežinome, ką tai reiškia.

– Mhm. Sauli, ar šimtas dolerių padėtų?

– Du šimtai...

Haris linktelėjo.

– ...ir dar penkiasdešimt, – pridūrė Saulis.

Haris išlipo ir užleido vietą prie vairo Sauliui.

– Ar tikrai žinote, kad jie ten? – paklausė Saulis, vairuodamas automobilį.

– Taip, – nuo užpakalinės sėdynės atsiliepė Haris. – Esu girdėjęs, kad Gomoje tai vienintelė vieta, iš kurios žmonės gali patekti į dausas.

– Man ta vieta nepatinka.

– Tikrai? – atidarydamas šalia padėtą dėklą tarė Haris. „Märklin". Vidinėje antvožo pusėje priklijuota instrukcija, kaip sudėti ginklą. Haris ėmėsi darbo.

– Piktosios dvasios. *Ba-Toye*.

– Lyg ir sakei, kad studijavai Oksforde?

Alyva suteptos dalys dusliai spragtelėjusios be vargo stojo į savo vietas.

– Turbūt nepažįstate ugnies demono.

– Ne, bet pažįstu šituos, – atsakė Haris ir iškėlęs parodė iš dėžutės išimtą šovinį. – Ir kovoje su *Ba-Toye* statau už juos.

Silpna šviesa, krintanti nuo automobilio salono lubų, atsispindėjo ant auksaspalvių šovinių tūtelių. Kulkos skersmuo – šešiolika milimetrų. Didžiausias kalibras pasaulyje. Kai Haris rašė Raudongurklės bylos ataskaitą, vienas balistikos ekspertas paaiškino, jog „Märklin" kalibras peržengia sveiko proto ribas. Jis per didelis net drambliams šaudyti, veikiau skirtas medžiams kapoti.

Haris pritaisė teleskopinį taikiklį.

– Sauli, spustelk.

Padėjo ginklą ant laisvos priekinės sėdynės atkaltės ir, kadangi kelias duobėtas, šiek tiek atitraukęs akį nuo taikiklio patikrino gaiduką. Taikiklį reikia sureguliuoti, patikrinti, nustatyti tiksliai. Bet tam nėra laiko.

*

Jie atvažiavo. Kaja pažvelgė pro langą. Apačioje mirgėjo pavienės šviesėlės, tai – Goma. Tolumoje, Kivu ežere, švietė naftos platforma. Žalsvai juodame vandenyje atsispindėjo mėnulis. Likusi kelio dalis tebuvo takas, besirangantis aplink viršūnę juodu nykiu kraštovaizdžiu, kurį apšvietė tik automobilio žibintai. Kai pasiekė viršutinę plynaukštę – maždaug šimto metrų skersmens apskritą ir lygią kaip stalas aikštelę, vairuotojas nuvažiavo pro Niragongo kraterio išmetamus baltus debesis iki tolimiausio jos galo. Tada išjungė variklį.

– Ar galiu kai ko paklausti? – pradėjo Tonis. – Kai ko, apie ką kelias pastarąsias savaites labai daug galvojau. Koks jausmas, kai žinai, jog tuoj mirsi? Turiu omenyje ne tai, kad pavojingoje situacijoje baiminiesi dėl savo gyvybės. Pats esu tai kelis kartus patyręs. Man įdomu, ką jauti, kai visiškai aiškiai supranti, kad neabejotinai mirsi čia ir dabar. Ar gali tai...

nusakyti žodžiais? – jis truputį pasilenkė, kad matytų Kajos akis. – Neskubėk, rask tinkamus žodžius.

Kaja atlaikė žudiko žvilgsnį. Galvojo pradėsianti panikuoti. Bet ne. Jautėsi suakmenėjusi kaip ir šitas kraštovaizdis.

– Nieko nejaučiu, – atsakė ji.

– Na jau. Kiti taip persigando, kad net atsakyti nepajėgė, tiesiog kažką suburbuliavo. Šarlotė Lol tik spoksojo į mane, apimta šoko. Elijas Skogas nesurezgė rišlaus sakinio. Mano tėvas verkė. Ar tai panašu į chaosą, ar kyla kokios nors aiškios mintys? Gal liūdna? Dėl ko nors atgailauji? Ar jauti palengvėjimą dėl to, kad nebereikės kovoti? Pavyzdžiui, Lenė. Ji palūžo ir priims mirtį kaip romus ėriukas. O tu, Kaja? Ar labai trokšti kontroliuoti situaciją?

Tonio akyse Kaja išvydo nuoširdų susidomėjimą.

– Tada leisk paklausti, Toni, ar labai troškai *pradėti* kontroliuoti situaciją? – paklausė ji ir perbraukė liežuviu gomurį, bandydama sudrėkinti burną. – Kai kažkoks nematomas tipas vertė tave žudyti žmones vieną po kito, kažkoks tipas, kuris vėliau pasirodė besąs tas vaikinas, kuriam kadaise nupjovei liežuvį. Ar gali man atsakyti?

Tonis žvelgė kažkur pro šalį ir, lyg būtų klaustas kažko kito, papurtė galvą.

– Net nenutuokiau, kol internete neperskaičiau, kad senasis gerasis Skajus areštavo kai ką iš mano kaimo. Olę. Kas galėjo pagalvoti, kad jame glūdi tokie dalykai?

– Tiek daug neapykantos, ar tai turėjai omenyje?

Leikas išsitraukė iš kišenės pistoletą. Pažiūrėjo į laikrodį.

– Haris vėluoja.

– Atvyks.

Tonis nusijuokė:

– Deja, atvyks jau negyvas. Beje, Haris man patiko. Tikrai. Smagu buvo su juo žaisti. Paskambinau jam iš Ustaoseto – buvo davęs man savo numerį. Telefono atsakiklis pranešė, kad jis kelias dienas bus ne ryšio zonoje. Prajuokino. Net nesuabejojau,

kad tas senas lapinas išvyko į Hovasą, – Tonis vienoje rankoje gniaužė pistoletą, o kita glostė juodą blizgantį jo plieną. – Perkandau jį, kai susitikome policijos biure. Jis toks, kaip ir aš.

– Vargu.

– Tikrai. Nerami siela. Narkomanas. Žino, ko nori, ir padarys bet ką, kad tai gautų; jei prireiks, užlips kitam ant galvos. Argi ne?

Kaja nieko neatsakė.

Tonis dar kartą dirstelėjo į laikrodį:

– Bijau, teks pradėti be jo.

Jis atvyks, pagalvojo Kaja. Tik reikia laimėti laiko.

– Tai pabėgai? – paklausė Leiko. – Su tėvo pasu ir kabėmis?

Tonis pažiūrėjo į ją.

Kaja suprato, kad Tonis permato jos ketinimus. Bet jam vis tiek patinka pasakoti. Pasakoti, kaip juos visus apmulkino. Tokie kaip jis tai mėgsta.

– Žinai ką, Kaja? Norėčiau, kad dabar čia būtų mano tėvas. Čia, mano viršūnėje. Norėčiau, kad mane matytų ir suprastų. Prieš nužudomas. Taip, kaip Lenė supranta turinti mirti. Taip, kaip ir tu, Kaja, tikiuosi, supranti.

Ir dabar ji pajuto. Baimę. Labiau kaip fizinį skausmą, o ne paniką, neleidžiančią racionaliai galvoti. Aiškiai matė, aiškiai girdėjo, aiškiai mąstė. Aiškiau nei bet kada, dingtelėjo Kajai.

– Pradėjai žudyti, kad nuslėptum savo neištikimybę, – pasakė ji, jausdama, kad prikimo balsas. – Kad išsaugotum savo rankose Galtungo milijonus. O kaip tie milijonai, kuriuos atvežė Lenė: ar jų pakaks išgelbėti tavo projektui?

– Nežinau, – čiupinėdamas pistoleto rankeną nusišypsojo Tonis. – Pažiūrėsim. Lipk!

– Ar verta tai daryti, Toni? Ar tai tikrai verta visų mūsų gyvybių?

Kaja aiktelėjo, nes pajuto į šonkaulius įbestą pistoleto vamzdį. Leikas sušnypštė jai į ausį:

– Apsidairyk, Kaja. Tai žmonijos lopšys. Pažiūrėk, ko čia verta žmogaus gyvybė. Vieni miršta, dar daugiau gimsta – amžinos lenktynės, ratas po rato, ir nė vienas ratas neturi prasmės. Prasmę turi tik pats žaidimas. Aistra, užsidegimas. Priklausomybė nuo azartinių lošimų, kaip tai vadina kai kurie kvailiai. O juk viskas yra kaip Niragongas. Jis suryja, sunaikina viską, bet kartu yra būtina bet kokios gyvybės sąlyga. Be aistros, be prasmės, be verdančios lavos viskas būtų sustingę ir amžiams sušalę. Aistra, Kaja, ar tu jos turi? O gal esi užgeseęs ugnikalnis, pelenų žiupsnelis, ir sakant laidotuvių kalbą tavo gyvenimą bus galima sutalpinti į tris juokingus sakinius?

Kaja staigiai atsitraukė, o Tonis šaižiai nusikvatojo.

– Kaja, ar esi pasirengusi ceremonijai? Pasirengusi ištirpti?

Ji užuodė aitrią sieros smarvę. Vairuotojas atidarė jai dureles ir abejingai spoksojo, nukreipęs į ją trumpavamzdį šautuvą. Net būdama čia, automobilyje, už dešimties metrų nuo kraterio krašto, Kaja jautė svilinantį karštį. Nesijudino. Juodaodis pasilenkė ir griebė ją už rankos. Kaja nesipriešindama leidosi traukiama, bet atpalaidavo raumenis, kad būtų kuo sunkesnė, tad vyrukas tempė ją įsiręžęs ir, Kajai staiga iššokus iš automobilio, neteko pusiausvyros. Jis buvo stebėtinai liesas ir gal net žemesnis už ją. Kaja trenkė jam alkūne. Žinojo, kad tai veiksmingiau nei vožti kumščiu. O kaklas, smilkiniai ir nosis yra geri taikiniai. Nuo smūgio alkūne kažkas trakštelėjo, vyras parvirto ir išmetė ginklą. Kaja pakėlė koją. Kitados mokėsi, kad geriausias būdas nukenksminti ant žemės gulintį žmogų yra užminti jam ant šlaunies. Stiprus mynimas ant šlaunies iš viršaus ir staigus žemės spaudimas iš apačios akimirksniu sukelia smarkų kraujavimą šlaunies raumenyse, tad priešininkas niekaip neįstengs atsistoti ir tavęs nesivys. Dar galima stipriai užminti ant krūtinės ir kaklo, bet tai pavojinga gyvybei. Mėnuliui apšvietus vyro veidą, Kaja žvilgtelėjo į jo neapsaugotą kaklą. Akimirksnį sudvejojo. Jis neką vyresnis už Eveną.

Tada ją iš užpakalio kažkas apkabino, prispaudė jos rankas prie šonų. Iš plaučių išėjo visas oras, kai ją, bejėgiškai mataruojančią kojomis, pakėlė nuo žemės. Tonio balsas skambėjo linksmai, jam prašnekus Kajai tiesiai į ausį:

– Gerai, Kaja. Aistra. Tu nori gyventi. Pažadu pasirūpinti, kad jam būtų sumažinta alga.

Ant žemės gulintis vyrukas atsistojo ir pasičiupo ginklą. Akys nebebuvo abejingos – jose virė įniršis.

Tonis užlaužė Kajai rankas už nugaros ir suveržė riešus plastikiniais raišteliais.

– Taigi, – tarė jis, – panele Solnes, ar sutinkate būti mano ir Lenės pamerge?

Ir dabar – galų gale – tai prasidėjo. Panika. Galva pasidarė tuščia, viskas aplinkui buvo tuščia, nyku ir žiauru. Paprasta. Kaja sukliko.

89 skyrius
Ceremonija

Kaja stovėjo prie kraterio krašto ir žvelgė žemyn. Iš apačios kilo karštis ir svilino veidą. Nuo nuodingų dūmų jautėsi apsvaigusi. O gal tik akys apraibo nuo nepaliaujamo oro mirgėjimo, bedugnėje geltonais ir raudonais atspalviais šviečianti lava tarsi virpėjo. Ant veido užkrito plaukų sruoga, bet rankos buvo surištos už nugaros plastikiniais raišteliais. Kaja stovėjo petys į petį su Lene Galtung, kuri, kaip spėjo Kaja, prieš tai buvo apsvaiginta narkotikais ir dabar spoksojo kaip lunatikė. Baltai aprengtas gyvas lavonas, kurio viduje – vien šaltis ir nykuma. Puošniai aprengta nuotaka iš vijyklos lango.

Tonis stovėjo tiesiai už jų. Ant nugaros Kaja jautė jo ranką.

– Ar esi rimtai apsigalvojusi, niekieno neverčiama ir tikrai pasiryžusi tekėti už šio savo sužadėtinio ir prisieki visada būti jam ištikima: kai laimė lydės ar vargas suspaus, kai sveikata tvers ar ligos suims? – sušnabždėjo jis.

Tai ne iš žiaurumo, aiškino jis. Tiesiog taip praktiškiau. Kūnų neliks nė ženklo. Nekils jokių klausimų. Konge žmonės dingsta kasdien.

– Skelbiu jus vyru ir žmona.

Kaja murmėjo maldą. Bent jau įsivaizdavo, kad tai yra malda. Kol išgirdo žodžius: „...todėl, kad niekada negalėsiu būti su savo mylimąja".

Žodžiai iš Eveno atsisveikinimo raštelio.

Suburzgė pirmu bėgiu važiuojančio automobilio variklis, o jo žibintai nušvietė dangų. Kitoje kraterio pusėje išdygo „Range Rover".

– O štai ir kiti, – tarė Tonis. – Pamojuokite jiems, merginos.

*

Sukant į plynaukštę prie kraterio Haris nežinojo, kokio vaizdo tikėtis. Kinzonzis sakė, kad ponas Tonis važiuos čia tik su merginomis ir vairuotoju. Ir tai, kad ponas Tonis su vairuotoju ginkluoti automatais.

Prieš pasiekiant viršūnę Haris pasiūlė Sauliui išlipti, bet šis atsisakė: „Hari, aš nebeturiu šeimos. Gal ir tiesa, kad esate geras vyrukas. Be to, juk sumokėjote man už visą dieną."

Automobilis sustojo.

Žibintai švietė į kraterį, į prie jo krašto stovinčią trijulę. Tada trijulė dingo debesyje, bet Haris spėjo juos pamatyti ir įvertinti padėtį: už tų trijų stovi dar vienas vyras su trumpavamzdžiu ginklu. „Range Rover" su išjungtu varikliu. Laiko nebėra. Debesis nuslinko ir Haris išvydo, kad Tonis ir

tas kitas vyras prisidengę akis žiūri į automobilį, tarsi kažko lauktų.

– Išjunk variklį, – paprašė ant užpakalinės sėdynės sėdintis Haris ir padėjo ant priekinės sėdynės atlošo „Märklin", – bet žibintus palik įjungtus.

Saulis padarė, ko paprašytas.

Maskuojamąja uniforma apsirengęs vyras priklaupė, padėjo ginklą ant peties ir nusitaikė į juos.

– Porą kartų blykstelėk žibintais, – tarė Haris ir pridėjo akį prie optinio taikiklio, – jie laukia kažkokio signalo.

Haris užmerkė kairę akį. Atsiribojo nuo pusės pasaulio. Atsiribojo nuo išblyškusių veidų; nuo fakto, kad ten yra Kaja; kad ten stovi Lenė išpūstais žandais ir pajuodusiomis iš siaubo akimis; kad viską lemia sekundės. Atsiribojo nuo turkio spalvos akių, kurios žiūrėjo į jį, kai jis tarė „prisiekiu". Atsiribojo nuo automato kalenimo, bylojančio, jog jie pasiuntė neteisingą signalą; atsiribojo nuo kaukštelėjimo, kai kulka pataikė į jų automobilį, o po jos kaukštelėjo ir kita. Atsiribojo nuo visko, kas nesusiję su šviesos lūžiu priekiniame automobilio stikle, su oro virpėjimu virš kraterio ir galimu kulkos trajektorijos pakrypimu į dešinę, kur slenka ir garų debesys. Suprato, kad dabar jį palaiko tik vienas dalykas – adrenalinas. Trumpalaikis svaigulys, galintis išnykti bet kurią akimirką. Bet kol širdis tiekia kraujo smegenims, tos vienos akimirkos jam turi užtekti. Mat smegenys yra neprilygstamas kompiuteris. Tonio Leiko galva pusiau paslėpta už Lenės, bet viršugalvis šiek tiek kyšo.

Haris nusitaikė į smulkius Kajos dantukus. Pakreipė ginklą link Lenės burnoje spindinčio rutuliuko. Truputį kilstelėjo. Nesureguliavęs taikiklio. Atsitiktinumai. Statykite pinigus – paskutinės lenktynės.

Iš kairės atslinko garų debesis.

Tuoj pat jis apgobs juos, ir tarsi patyręs nušvitimą Haris suvokė: kai debesis nuslinks, prie kraterio krašto niekas nebe-

stovės. Nuspaudė gaiduką. Taikiklyje, virš kryžiuko, pamatė, kaip sumirksi Kaja.

Prisiekiu.

Jam galas. Pagaliau.

Atrodė, kad automobilis sprogs nuo to garso; atrodė, kad nuo atatrankos išniro petys. Priekiniame stikle liko tarsi apšerkšnijusi maža skylutė. Kitoje kraterio pusėje viską uždengė raudonas kaip kraujas debesis. Haris virpėdamas giliai įkvėpė ir ėmė laukti.

90 skyrius
Marlonas Brando

Haris plūduriavo ant nugaros. Plaukė tolyn. Skendo. Skendo Kivu ežere, kol jo ir kitų kraujas susimaišė su ežero vandeniu, tapo vieniu, ištirpo visatoje, o žvaigždės virš jo užgeso šaltame juodame vandeny. Gilumos, tylumos, nebūties ramybė. Tada iškilo metano dujų burbule – melsvas kaip naktis lavonas, kurio mėsą graužia Gvinėjos kirminas, besirangantis ir besiraivantis po oda. Reikia išlipti iš Kivu ežero, kad liktų gyvas. Kad lauktų.

Haris atsimerkė. Virš savęs matė viešbučio balkoną. Pasivertė ant šono ir nuplaukė tuos kelis metrus iki kranto. Išlipo iš vandens.

Netrukus išauš. Netrukus vėl sėdės lėktuve į Oslą. Netrukus Gunaro Hageno kabinete pasakos, kad viskas baigta. Kad anie dingo, dingo amžiams. Kad jiems nepavyko. O paskui pasistengs dingti pats.

Virpėdamas apsisiautė didžiuliu baltu rankšluosčiu ir užlipo laiptais į viešbučio kambarį.

Kai debesis nuslinko, prie kraterio krašto nebestovėjo niekas.

Hario akys nevalingai ėmė ieškoti šaulio. Aptiko jį ir ruošėsi paspausti gaiduką. Tačiau matė tik to vyro nugarą – šis skuodė link automobilio. Tada „Range Rover" suburzgė, pravažiavo pro juos ir dingo iš akių.

Haris vėl nustatė taikiklį taip, kad matytų vietą, kur stovėjo Kaja, Tonis ir Lenė. Sureguliavo optiką. Išvydo pėdas. Trijų žmonių.

Jis numetė ginklą, iššoko iš automobilio ir su revolveriu rankoje apibėgo kraterį. Bėgo melsdamasis. Paskutinius metrus iki jų nušliaužė keliais. Žinojo, kad jam nepasisekė.

Haris atrakino viešbučio kambario duris. Nuėjo į vonią, nusivyniojo nuo galvos šlapią tvarstį ir užsirišo naują, gautą registratūroje. Skruostas buvo susiūtas laikinais siūlais, jie neleido odai prasižioti; tačiau žandikauliui buvo nekas. Prie lovos laukė sukrautas krepšys. Ant kėdės kabėjo drabužiai, su kuriais keliaus. Iš kelnių kišenės jis išsitraukė cigarečių pakelį, nuėjo į balkoną ir atsisėdo ant plastikinės kėdės. Šaltis apmaldė skruosto ir žandikaulio skausmą. Haris pažvelgė į raibuliuojantį sidabrinį ežerą, kurio vylėsi niekada gyvenime nebepamatyti.

Ji žuvo. Pusantro centimetro skersmens švino kulka perskrodė kairę akį, nunešė dešinę galvos pusę, sugrūdo Toniui Leikui į smegenis jo didžiulius baltus dantis ir galiausiai atvėrė pakaušyje kraterį, per kurį viskas išlėkė lauk ir ištiško ant vulkaninių uolienų šimto kvadratinių metrų plote.

Haris apsivėmė. Apvėmė viską žaliomis gleivėmis ir pasitraukė atatupstas.

Išsiėmė iš pakelio porą cigarečių. Įsikando jas ir pajuto, kaip jos šokčioja tarp kalenančių dantų. Lėktuvas išskrenda po keturių valandų. Susitarė, kad į oro uostą nuveš Saulis. Haris buvo toks išvargęs, kad akys lipte lipo, tačiau miegoti nei galėjo, nei norėjo. Pirmą naktį vaiduokliai nepageidaujami.

– Marlonas Brando, – tarė ji.

– Ką? – paklausė Haris, pridegė cigaretes ir vieną padavė jai.

– Tas mačo aktorius, kurio vardo negalėjau prisiminti. Jo balsas moteriškiausias iš visų. Ir burna moteriška. Beje, ar pastebėjai, kad jis nežymiai švepluoja? Nelabai girdisi, bet galima pajusti virštonį, kurio kaip garso ausis nepagauna, tačiau smegenys vis tiek užfiksuoja.

– Žinau, ką turi omenyje, – Haris įtraukė dūmą ir pažiūrėjo į ją.

Ją aptaškė kraujas, audiniai, kaulų skeveldros ir ištaškytos smegenys. Prireikė nemažai laiko, kol nuo riešų pavyko nupjauti plastikines juosteles, nes pirštai nebeklausė. Kai pagaliau pavyko išlaisvinti, ji atsistojo, o jis taip ir liko ant keturių.

Ir nepadarė nieko, kad sustabdytų ją, kai ji, suėmusi už švarko apykaklės ir diržo, nurideno Tonio lavoną nuo kraterio krašto. Neišgirdo nieko – tik vėjo šuorą. Matė, kaip ji žvelgia į ugnikalnį, o tada atsigręžia į jį.

Jis linktelėjo. Nėra ko teisintis. Taip ir reikėjo pasielgti.

Kaja klausiamai pažvelgė į Lenės Galtung kūną. Bet Haris papurtė galvą. Pasvėrė praktinius ir moralinius dalykus. Ant vienos svarstyklių lėkštės – diplomatinės pasekmės, ant kitos – kapas, kurį galėtų lankyti jos motina. Tiesa ir melas, kuris, ko gero, palengvintų gyvenimą. Haris atsistojo. Pakėlė Lenę Galtung – vos nesusmuko nuo šios jaunos lieknos moters svorio. Priėjo prie bedugnės krašto, užsimerkė, pajuto troškimą, sekundėlę sudvejojo. Ir tada paleido ją. Atsimerkęs pamatė, kaip ji krinta. Beliko taškiukas. O tada jos kūną prarijo garai.

– Konge žmonės dingsta kiekvieną dieną, – pasakė Kaja, kai ją, sėdinčią ant užpakalinės sėdynės Hario glėby, Saulis vežė atgal į miestą.

Haris žinojo, kad pranešimas bus trumpas. Jokių pėdsakų. Dingo. Gali būti bet kur. Ir į visus užduodamus klausimus atsakys vienu sakiniu: Konge žmonės dingsta kiekvieną dieną.

Net kai paklaus ji – moteris turkio spalvos akimis. Juk jai taip bus paprasčiau. Nėra kūno, nėra vidinių tyrimų, įprastų, kai pareigūnas panaudoja ginklą. Jokio sukrečiančio tarptautinio skandalo. Byla nebus nutraukta, bent jau oficialiai, o Leiko paieška bus tęsiama dėl akių. Lenė Galtung bus paskelbta dingusia. Savo vardu lėktuvo bilieto nusipirkusi nebuvo ir Kongo imigracijos tarnyba jos atvykimo į šalį neužregistravo. Hagenas pasakys, kad taip bus geriausia. Visiems. Bent jau tiems, kuriems tai rūpi.

O moteris turkio spalvos akimis palinguos galva. Priims tai, kas pasakyta. Nors jeigu įsiklausys į tai, kas nutylima, supras pati. Jos valia rinktis. Ar ji norės klausytis Hario pasakojimo, kaip mirė jos duktė? Jis nusitaikė Lenei tiesiai į tarpuakį, o ne šiek tiek į dešinę, kaip derėjo. Bet jis norėjo būti tikras, kad kulka nenukryps taip smarkiai į dešinę, kad nušautų jo kolegę – moterį, su kuria dirba prie šios bylos. Motina gali rinktis šią tiesą arba melą, kuris bus ištartas balsu, išreikštas žodžiais, suteikiančiais ne kapą, o lašelį vilties.

*

Kampaloje jie turėjo persėsti į kitą lėktuvą.

Sėdėjo ant kietų plastikinių kėdžių prie vartų ir stebėjo nusileidžiančius ir kylančius lėktuvus, kol Kaja užmigo ir jos galva atsidūrė Hariui ant peties.

Ji atsibudo pajutusi, kad kažkas ne taip. Nesuprato kas, bet jautė, kad kažkas pasikeitė. Patalpos temperatūra? Hario širdies ritmas? O gal jo išvargusiame, išblyškusiame veide atsirado raukšlių? Išvydo, kaip į švarko kišenę jis įsideda telefoną.

– Kas skambino?

– Iš ligoninės, – atsakė jis, nusukdamas nuo jos akis ir žvelgdamas pro panoraminius langus kažkur į horizontą, kur susiliejo pilkas betonas ir padūmavęs žydras dangus. – Jis mirė.

91 skyrius
Išsiskyrimas

Per Ulavo Hūlės laidotuves lijo. Jo išlydėti atėjo tie, kurių Haris ir laukė; susirinko ne tiek daug kaip per mamos laidotuves, bet nykiai tuščia nebuvo.

Po visko Haris su Sėse stovėjo prie bažnyčios durų ir priiminėjo užuojautas iš senų giminaičių, apie kuriuos niekada nieko nebuvo girdėję; iš senų tėvo bendradarbių mokytojų, kurių niekada nebuvo matę; iš senų kaimynų, kurių vardus gal ir buvo girdėję, bet veidų nepažinojo. Vieninteliai, kuriems giltinė dar nežvelgė tiesiai į akis, buvo Hario kolegos iš policijos: Gunaras Hagenas, Beatė Len, Kaja Solnes ir Bjornas Holmas. Eisteinas Eikelandas atrodė taip, lyg tuoj išgrius, ir atsiprašinėjo sakydamas, kad vakar vakare kaip reikiant prisiliuobė. Perdavė linkėjimų ir užuojautą nuo Treskaus, kuris negalėjo ateiti. Haris dairėsi, ieškodamas tų dviejų, kuriuos matė bažnyčioje sėdint paskutinėje eilėje, bet jie, matyt, išėjo dar prieš išnešant karstą.

Haris pakvietė visus į „Schrøder" pasivaišinti kotletais ir alumi. Atėjęs negausus būrelis turėjo daug kalbos apie neįprastai ankstyvą pavasarį, bet mažai apie Ulavą Hūlę. Haris išgėrė obuolių sulčių, paaiškino, kad turi su kai kuo susitikti, visiems padėkojo už dalyvavimą ir išėjo.

Pasigavo taksi ir nurodė vairuotojui adresą Holmenkolene.

Čia, ant kalvos, soduose dar bolavo keli sniego lopinėliai.

Kai privažiavo keliuką, vedantį prie juodo medinio namo, Hariui ėmė daužytis širdis. O dar labiau ėmė daužytis, kai stovėjo prie taip gerai pažįstamų durų ir į jas paskambinęs klausėsi artėjančių žingsnių. Pažįstamų žingsnių.

Ji atrodė taip, kaip visada. Ir kaip visada atrodys. Tamsūs plaukai, švelnios rudos akys, liaunas kaklas. Po galais. Tokia graži, kad net skauda.

– Hari, – tarė ji.

– Rakele.

– Koks tavo veidas. Pastebėjau bažnyčioje. Kas atsitiko?

– Nieko. Sako, sugis kuo puikiausiai, – pamelavo jis.

– Užeik, išvirsiu kavos.

Haris papurtė galvą:

– Gatvėje laukia taksi. Ar Olegas namie?

– Savo kambaryje. Nori su juo pasimatyti?

– Kitąkart. Kada išvyksti?

– Po trijų dienų. Gal keturių. Ar penkių. Matysim.

– Tai netrukus susitiksim. Gerai?

Ji linktelėjo:

– Nežinau, ar pasielgiau teisingai.

Haris nusišypsojo:

– Na, žiūrint, apie ką tu.

– Turiu omenyje bažnyčią. Mes išėjome, prieš... Nenorėjome trukdyti. Turėjai kitų rūpesčių. Be to, juk atvykome dėl Ulavo. Juk žinai, kad Ulavas ir Olegas... na, jie gerai sutarė. Dvi uždaros asmenybės. Tai nėra taip jau paprasta.

Haris pritariamai linktelėjo.

– Hari, Olegas apie tave daug kalba. Tu jam svarbesnis, nei manai, – Rakelė nuleido akis. – Tikriausiai daugiau, nei įsivaizdavau.

Haris krenkštelėjo:

– Vadinasi, čia niekas nepasikeitė nuo tada, kai?..

Rakelė skubiai linktelėjo, kad jam nereikėtų užbaigti sakinio. Nuo tada, kai šiame name jų vos nenužudė Sniego Senis.

Haris pažiūrėjo į Rakelę. Jis tik troško pamatyti ją, išgirsti jos balsą. Pajusti, kaip jinai į jį žiūri. Nesinorėjo jos klausti. Dar kartą krenkštelėjo:

– Noriu tavęs kai ko paklausti.

– Ko?

– Ar galim minutėlei užeiti į virtuvę?

Juodu įėjo į vidų. Jis atsisėdo už stalo priešais ją. Lėtai ir išsamiai paaiškino. Rakelė klausėsi nepertraukdama.

– Jis prašo, kad aplankytum jį ligoninėje. Nori paprašyti atleidimo.

– Kodėl turėčiau sutikti?

– Rakele, turi pati sau atsakyti į tą klausimą. Bet jam nedaug beliko.

– Skaičiau, kad su šia liga galima gyventi ilgai.

– Jam nedaug beliko, – pakartojo Haris. – Pagalvok apie tai. Nebūtina man dabar atsakyti.

Haris laukė. Matė, kaip ji mirksi. Matė besitvenkiančias ašaras ir išgirdo beveik begarsę raudą. Rakelė gaudė orą.

– Hari, o kaip tu pasielgtum?

– Atsisakyčiau. Bet juk aš esu blogas žmogus.

Rakelės juokas sumišo su verksmu. Ir Haris pagalvojo: kaip smarkiai galima pasiilgti garso, paprasčiausio oro virpesio. Kaip ilgai galima ilgėtis juoko.

– Dabar turiu eiti.

– Kodėl?

– Liko trys susitikimai.

– Liko? Iki ko?

– Paskambinsiu rytoj.

Haris atsistojo. Iš antro aukšto išgirdo muziką. „Slayer“. „Slipknot“.*

* JAV metalo grupių pavadinimai – „Žudikas“ ir „Slankiojamoji kilpa“. (Red. past.)

Įlipęs į taksi ir pasakęs vairuotojui adresą, susimąstė apie jos klausimą. Iki ko? Iki to, kol viskas baigsis. Kol bus laisvas. Galbūt.

Toli važiuoti nereikėjo.

– Čia galiu užtrukti ilgiau, – perspėjo taksistą.

Jis giliai įkvėpė, atvėrė vartus ir nuėjo prie pasakų pilies durų.

Jam pasirodė, kad pro virtuvės langą jį stebi turkio spalvos akys.

92 skyrius
Laisvasis kritimas

Mikaelis Belmanas stovėjo prie Oslo apygardos kalėjimo pagrindinių durų ir žiūrėjo, kaip link langelio žingsniuoja Sigurdas Altmanas, lydimas kalėjimo prižiūrėtojo.

– Išleidžia? – paklausė pareigūnas už langelio.

– Taip, – atsakė Altmanas ir padavė jam formuliarą.

– Naudojotės minibaru?

Kalėjimo prižiūrėtojas prunkštelėjo iš šio pokšto, matyt, įprasto išleidžiant kalinius.

Altmano asmeniniai daiktai buvo išimti iš spintelės ir su plačia šypsena grąžinti jų savininkui:

– Tikiuosi, kad apsilankymas pas mus pranoko jūsų lūkesčius, pone Altmanai, ir kad greitai nepasimatysime.

Belmanas atvėrė Altmanui duris. Kartu nulipo laiptais.

– Lauke tyko žurnalistai, – perspėjo Belmanas. – Tad eikime tuneliu. Kronas jūsų laukia automobilyje už policijos biuro.

– Didmeistris, – gaižiai šyptelėjo Altmanas.

Belmanas nepaklausė, kurį iš įgudviejų Altmanas turi galvoje. Jam rūpėjo paklausti ko kito. Užduoti paskutinius klau-

simus. Ir turi tris šimtus metrų, kad gautų į juos atsakymus. Spyna suzvimbė, ir durys į tunelį atsivėrė.

– Dabar, kai tas reikalas baigtas, gal sutiktumėte man kai ką paaiškinti?

– Klokit, Belmanai.

– Pirma, kodėl supratęs, kad Haris ruošiasi jus suimti, jo nesulaikėte?

Altmanas gūžtelėjo pečiais:

– Man patiko šis nesusipratimas. Viskas atrodė labai logiška. Tik nesupratau, kodėl mane areštuoja Itre Enebake. Kodėl ten? O kai ko nors nesupranti, geriausia prikąsti liežuvį. Todėl ir tylėjau, kol pagaliau man viskas paaiškėjo ir susidėliojo visas paveikslas.

– Ir ką gi išvydote tame paveiksle?

– Kad esu tarsi svarstis.

– Kaip suprasti?

– Žinojau apie KRIPOS'o ir Smurtinių nusikaltimų skyriaus nesutarimus. Ir supratau, kad tai – mano šansas. Kad esu kaip svarstis, galintis nusverti vieną ar kitą svarstyklių lėkštę.

– O kodėl tarėtės su manimi, užuot taręsis su Hariu?

– Atsidūręs tokioje padėtyje, visada žiūri į tą pusę, kuriai gresia pralaimėjimas. Ta pusė karštligiškai ieško išeities ir yra linkusi sumokėti daugiau už tai, ką siūlai. Tai paprasčiausia lošimo teorija.

– Kodėl jautėtės tikras, kad Haris nėra pralaimėtojų pusėje?

– Garantijų nebuvo, bet prisidėjo tam tikras faktorius. Per tą laiką šiek tiek pažinau Harį. Belmanai, jis kitoks nei jūs – jis nelinkęs į kompromisus. Jam nerūpi asmeninis prestižas, nes jam svarbiausia išgaudyti blogiukus. Visus blogiukus. Jam visa tai atrodytų šitaip: Tonis Leikas yra pagrindinis veikėjas, o aš – režisierius. Todėl lengvai neišsisukčiau. Pagalvojau, kad tokį karjeristas kaip jūs į viską pažiūrės kitaip. Juhanas Kronas man pritarė. Pagauti žudiką naudinga jums asmeniškai.

Puikiai žinote, kad žmonėms rūpi, kas tai *padarė*, kas *fiziškai* žudė, o ne kas tai *sugalvojo*. Jei filmas nušvilpiamas, režisierius gali džiaugtis pagrindiniam vaidmeniui pasirinkęs Tomą Kruzą, nes būtent jį taršys žiūrovai. Publikai ir žiniasklaidai patinka paprasti dalykai, o mano nusikaltimas yra netiesioginis, sudėtingas. Teismas, be abejo, skirtų man kalėjimą iki gyvos galvos, bet šiuo atveju kalbama ne apie teismą, o apie politiką. Jeigu žiniasklaida ir žmonės patenkinti, patenkinta ir Teisingumo ministerija, todėl visi laimingi gali eiti namo. Jei būsiu nuteistas trumpam, gal netgi lygtinai, būsiu sumokėjęs nedidelę kainą.

– Ne visiems ta kaina nedidelė, – pasakė Belmanas.

Altmanas nusijuokė. Aidas nustelbė jų žingsnius.

– Paklausykite mano patarimo, aš šį tą apie tai išmanau. Reikia sugebėti pamiršti. Negalima leisti, kad tave tai sugraužtų. Neteisybė yra lyg blogas oras. Jeigu negali su juo susigyventi, persikraustyk. Neteisybė nėra sistemos mechanizmo dalis. Ji yra pats mechanizmas.

– Altmanai, kalbu ne apie save. Aš galiu su tuo susitaikyti.

– Belmanai, aš irgi ne apie jus kalbu. Kalbu apie tą žmogų, kuris su tuo susitaikyti negali.

Belmanas linktelėjo. Jis tai tikrai gali susitaikyti su šia situacija. Skambino iš ministerijos. Žinoma, ne pats ministras, bet išvados – vienareikšmiškos. Jie patenkinti. Tai turėsią teigiamų pasekmių KRIPOS'ui ir jam asmeniškai.

Vyrai užlipo laiptais ir atsidūrė dienos šviesoje.

Juhanas Kronas išlipo iš mėlyno „Audi" ir, jiedviem perėjus gatvę, ištiesė ranką Sigurdui Altmanui.

Belmanas stovėjo ir žiūrėjo į išleistą vyrą ir jo advokatą, kol „Audi" dingo už kampo ir nuvažiavo Tiojeno link.

– Belmanai, ar atėjęs pas mus net nesisveikini?

Belmanas atsigręžė. Ant šaligatvio kitapus gatvės stovėjo Gunaras Hagenas – be palto, susinėręs rankas ant krūtinės.

Belmanas priėjo prie Hageno, ir juodu paspaudė vienas kitam ranką.

– Ar mane kažkas išdavė? – paklausė Belmanas.

– Pas mus viskas iškyla į dienos šviesą, – drebėdamas ir, kad nesušaltų, trindamasis rankas, plačiai nusišypsojo Hagenas. – Beje, kito mėnesio pabaigoje esu kviečiamas į Teisingumo ministeriją.

– O, taip, – atsainiai tarstelėjo Belmanas. Puikiai žinojo, kas bus kalbama tame susirinkime. Restruktūrizacija. Etatų mažinimas. Žmogžudysčių bylų perdavimas. Belmanas nesuprato tik Hageno pasakymo apie iškilimą į dienos šviesą.

– Bet tu ir pats viską žinai, – kalbėjo Hagenas. – Mūsų abiejų prašė pateikti siūlymus dėl būsimo žmogžudysčių tyrimų organizavimo. Terminas artėja.

– Labai abejoju, ar jie remsis mūsų žinybiniais vertinimais, – Belmanas stengėsi suprasti, kur link suka Hagenas. – Man rodos, jie tik dėl šventos ramybės paprašė mus pareikšti savo nuomonę.

– Nebent vieningai pareikštume, jog dabartinė tvarka gera ir visi tyrimai turi būti atliekami po vienu stogu, – sukaleno dantimis Hagenas.

Belmanas sukrizeno:

– Hagenai, tu pusplikis.

– Gal. Bet žinau, ką galvoti apie skyrių, kuriam vadovauja policininkas, pasinaudojęs tarnybine padėtimi, kad išgelbėtų būsimą žmoną nuo bausmės už narkotikų kontrabandą. Nepaisydamas liudytojų parodymų.

Belmanui užgniaužė kvapą. Pajuto, kaip žemė ima slysti iš po kojų. Kaip veikia traukos jėga – plaukai stojasi, o skrandis susitraukia. Jį seniai persekiojo šitoks slogutis. Sapnuodavosi naktimis ir kėlė nerimą dienomis; laisvasis kritimas neprisirišus virve. Karstynių mėgėjo kritimas.

– Belmanai, atrodo, kad ir tau šaltoka.

– Eik po velnių, Hagenai.

– Ką sakei?

– Ko tu nori?

– Ko aš noriu? Labiausiai noriu išvengti dar vieno viešo skandalo, kad nekiltų abejonių eilinių policininkų sąžiningumu. O kalbant apie restruktūrizaciją... – Hagenas įtraukė galvą į pečius ir patrepsėjo vietoje. – Taigi, visai įmanoma, kad Teisingumo ministerija, neatsižvelgdama į tai, kas šiuo metu yra lyderis, visus žmogžudysčių tyrimo išteklius nuspręs sutelkti vienoje vietoje. Jeigu man būtų pasiūlyta vadovauti tokiam skyriui, žinoma, pasiūlymą apsvarstyčiau. Bet apskritai manau, kad dabar viskas yra gerai. Žudikai susilaukia bausmės, ar ne? Tad jei mano oponentas sutiks su šia nuomone, siūlysiu, kad žmogžudystės toliau būtų tiriamos tiek Briuno alėjoje, tiek čia, policijos biure. Tai ką manai, Belmanai?

Mikaelis Belmanas pajuto truktelėjimą – jį galų gale sulaikė virvė. Pajuto, kaip įsitempia saugos diržas, beveik perplėšdamas jį pusiau, grasindamas sulaužyti stuburą. Kažkas tarp skausmo ir paralyžiaus. Dabar tabalavo, bejėgis ir apsvaigęs, kažkur tarp žemės ir dangaus. Bet gyvas.

– Leisk man apie tai pagalvoti, Hagenai.

– Pagalvok. Bet ne per ilgiausiai. Juk žinai – terminas artėja. Turime suderinti veiksmus.

Belmanas stovėjo ir žiūrėjo į policijos biuran skubančio Hageno nugarą. Tada apsisuko ir įsistebeilijo į Grionlando stogus. Žiūrėjo į miestą. Savo miestą.

93 skyrius
Atsakymas

Haris stovėjo vidury svetainės ir žvalgėsi, kai suskambo telefonas.

– Čia aš, Rakelė. Ką veiki?

– Žiūriu, kas lieka, kai miršta žmogus.

– Ir?

– Daug. O kartu ir nelabai kas. Sėsė pasakė, ko nori, tad rytoj atvyks vyrukas, kuris supirks visą turtą. Siūlo penkiasdešimt tūkstančių už žemės sklypą ir visa kita. O tada viską sutvarkys. Tai yra... na... – Haris bandė rasti tinkamą žodį.

– Žinau, – tarė Rakelė. – Kai mirė tėvas, jaučiausi lygiai taip pat. Jo daiktai, buvę jam tokie svarbūs, nepakeičiami, staiga neteko vertės. Atrodo, kad jie buvo svarbūs tik jam vienam.

– O gal tiesiog mes, likusieji, suvokiame, kad reikia apsitvarkyti. Viską sudeginti. Ir pradėti iš naujo, – Haris nuėjo į virtuvę. Pažiūrėjo į nuotrauką, pakabintą po virtuvine spintele. Darytą Sofijos gatvėje. Olegas ir Rakelė.

– Tikiuosi, pavyko deramai atsisveikinti, – tarė Rakelė. – Atsisveikinti yra svarbu. Ypač tiems, kurie lieka.

– Nežinau. Aš niekada nesugebėjau tinkamai su juo pasisveikinti. Nuvyliau jį.

– Kodėl taip sakai?

– Jis paprašė manęs padėti numirti. O aš atsisakiau.

Rakelė valandėlę tylėjo. Haris klausėsi fono garsų. Oro uosto garsų.

Tada Rakelė vėl prabilo:

– Manai, turėjai jam šitaip padėti?

– Taip. Turėjau. Dabar man atrodo taip.

– Nebegalvok apie tai. Jau vėlu.

– Sakai?

– Taip, Hari. Jau per vėlu.

Vėl tyla. Haris išgirdo, kaip nosinis balsas praneša, kad į lėktuvą į Amsterdamą įlaipinami keleiviai.

– Tai nepanorai su juo susitikti?

– Hari, aš negaliu. Turbūt ir aš esu blogas žmogus.

– Tai gausim kitą kartą pasistengti.

Iš Rakelės balso Haris suprato, jog ji šypsosi.

– Ar pajėgsime?

– Pabandyti niekada nevėlu. Perduok Olegui linkėjimus.

– Hari...

– Taip?

– Nieko.

Kai ji padėjo ragelį, Haris liko stovėti, žvelgdamas pro virtuvės langą.

Tada užlipo laiptais ir ėmė krautis daiktus.

*

Išeinančio iš tualeto Hario laukė gydytoja. Abu nuėjo iki koridoriaus galo, kur stovėjo kalėjimo prižiūrėtojas.

– Jo būklė stabili, – pasakė gydytoja. – Turbūt netrukus galėsime grąžinti į kalėjimą. Koks šio vizito tikslas?

– Noriu padėkoti už tai, kad padėjo išaiškinti bylą. Ir dar pasakyti, kaip sekėsi įgyvendinti jo prašymą.

Haris nusivilko švarką, padavė jį prižiūrėtojui ir pakėlė rankas, kad būtų apieškotas.

– Penkias minutes. Ne ilgiau. Gerai?

Haris linktelėjo galva.

– Įeisiu su jumis, – pareiškė kalėjimo prižiūrėtojas, negalėdamas atitraukti akių nuo sudarkyto Hario skruosto.

Haris kilstelėjo antakį.

– Tokios privačių susitikimų taisyklės, – pridėjo pareigūnas. – Mūsų ausis pasiekė žinia, kad išėjote iš policijos.

Haris gūžtelėjo pečiais.

Vyras buvo išlipęs iš lovos ir sėdėjo prie lango.

– Mes jį radome, – pradėjo Haris ir pasistatė kėdę šalia. Kalėjimo prižiūrėtojas liko prie durų, iš kur viską girdėjo. – Ačiū, kad padėjai.

– Laikiausi susitarimo, – tarė vyras. – O tu ar laikaisi?

– Rakelė nepanoro atvykti.

Vyro veide nesujudėjo nė raumenėlis, bet kūnas susigūžė lyg pertrauktas ledinio vėjo gūsio.

– Žaviojo Princo trobelėje radome vaistų buteliuką, – ėmė dėstyti Haris. – Vakar ištyriau lašelį jo turinio. Ketaminas. Juo apsvaigindavo savo aukas. Ar žinai šį preparatą? Didesnė dozė mirtina.

– Kodėl man tai pasakoji?

– Neseniai jo šiek tiek gavau. Jis man savotiškai patinka. Bet juk man apskritai patinka svaigintis. Ar dar prisimeni, ką pasakojau apie „Landmark" prekybos centro Honkonge tualetą.

Sniego Senis tyrinėjo Harį. Atsargiai žvilgtelėjo į kalėjimo prižiūrėtoją, o tada – vėl į Harį.

– O taip, – atsakė be išraiškos. – Kabinos gale de...

– ...šinėje, – užbaigė žodį Haris. – Na, kaip ir sakiau, ačiū. Nežiūrėk į veidrodį.

– Ir tu, – atsakė vyras ir ištiesė Hariui kaulėtą baltą ranką.

Haris akimirką į ją spoksojo. Tada paspaudė.

Kol Hariui rakino duris koridoriaus gale, jis atsigręžė ir spėjo pamatyti, kaip Sniego Senis su prižiūrėtoju eina link jo. Ir pasuka į tualetą.

94 skyrius
Stikliniai makaronai

– Labas, Hūle, – nusišypsojo Kaja.

Ji sėdėjo prie baro ant žemos kėdės, pasikišusi po šlaunimis rankas. Žvilgsnis intensyvus, lūpos putlios, skruostai degantys. Hariui toptelėjo, kad iki šiol niekada nematė jos pasidažiusios. Ir koks naivus jo ankstesnis įsitikinimas, jog gražiai moteriai kosmetika nereikalinga. Kaja vilkėjo kuklią juodą suknelę. Ant raktikaulių buvo prigludę gelsvų perlų karoliai, kurie Kajai įkvėpus švelniai atspindėdavo šviesą.

– Ilgai lauki? – paklausė Haris.

– Ne, – Hariui dar nespėjus atsisėsti, Kaja atsistojo ir prisitraukusi jį padėjo jam ant peties galvą. – Man tik šaltoka.

Jai buvo nė motais, kad į juodu spokso kiti lankytojai; paleido jį, iš karto pakišo rankas jam po švarku ir, bandydama sušilti, per marškinėlius ėmė glostyti nugarą. Haris išgirdo taktišką kostelėjimą, pakėlė akis ir pamatė draugiškai linktelint vyrą, iš kurio laikysenos nusprendė jį būsiant padavėju.

– Mūsų staliukas jau paruoštas, – šypsodamasi pasakė Kaja.

– Staliukas? Maniau, tik išgersime.

– Juk turime atšvęsti bylos pabaigą? Maistą užsakiau iš anksto. Šį tą labai ypatingo.

Sausakimšame restorane jie gavo staliuką prie lango. Padavėjas uždegė žvakes, įpylė į taures obuolių sulčių, įstatė butelį į kibiriuką su ledu ir nuėjo.

Kaja pakėlė taurę:

– Sveikinu.

– Su kuo?

– Su tuo, kad Smurtinių nusikaltimų skyrius dirbs kaip dirbęs. Kad mudu ir toliau galėsime gaudyti blogiukus. Kad dabar esame čia. Kartu.

Jie išgėrė. Haris pastatė taurę ant staltiese užtiesto stalo. Pakėlė ją. Nuo taurės kojelės liko šlapia žymė.

– Kaja...

– Hari, aš tau kai ką turiu. Pasakyk, ko dabar labiausiai norėtum.

– Klausyk, Kaja...

– Ką? – paklausė be kvapo ir pasilenkė į priekį.

– Sakiau tau, kad išvyksiu. Išskrendu rytoj.

– Rytoj? – nusijuokė Kaja, bet šypsena dingo, kai padavėjas išlankstė jų servetėles ir jos – sunkios ir baltos – nusileido jiems ant kelių. – Kur?

– Iš čia.

Kaja be žado spoksojo į stalą. Haris norėjo uždėti ranką jai ant rankos. Bet susilaikė.

– Tai manęs neužtenka? – sušnabždėjo ji. – Mūsų neužtenka?

Haris laukė, kol galės pažvelgti jai į akis.

– Ne, – atsakė. – Mūsų neužtenka. Neužtenka tau, neužtenka man.

– Ką tu žinai, kiek kam ko užtenka, o kiek neužtenka? – Kajai gerklę užgniaužė ašaros.

– Žinau pakankamai.

Kaja ėmė sunkiai šnopuoti ir stengėsi suvaldyti balsą:

– Tai dėl Rakelės?

– Taip.

– Ji tau visą laiką rūpėjo, ar ne?

– Taip, ji man visą laiką rūpėjo.

– Bet juk pats sakei, kad ji tavęs nebenori.

– Ji nenori manęs tokio, koks esu dabar. Turiu pasitaisyti. Turiu vėl būti geras. Ar supranti?

– Ne, nesuprantu, – Kajai ant blakstienų pakibo dvi virpančios ašarėlės. – Tu *esi* geras. Randai tėra...

– Juk puikiai supranti, kad kalbu ne apie *žituos* randus.

– Ar dar kada nors tave išvysiu? – paklausė smiliaus nagu nusibraukdama ašarėlę.

Ji pačiupo Hario ranką ir taip stipriai suspaudė, kad pabalo krumpliai. Haris pažvelgė į ją. Tada ji paleido.

– Antrą kartą tavęs neparsivešiu, – pasakė ji.

– Žinau.

– Tau nepavyks.

– Gal ir ne, – nusišypsojo Haris. – Bet kam tada pavyks?

Kaja pakėlė galvą. Tada nusišypsojo, parodydama smulkius dantukus.

– Man.

Haris sėdėjo tol, kol tamsoje išgirdo švelniai užsitrenkiančias automobilio dureles ir įjungiamą dyzelį. Pažvelgė į staltiesę ir ketino stotis, bet akies kraštelių pamatė sriubos lėkštę ir išgirdo, kaip padavėjas praneša:

– Ponios prašymu iš Honkongo atskraidintas specialus užsakymas. Li Juano stikliniai makaronai.

Haris spoksojo į lėkštę. Ji vis dar sėdi čia, pagalvojo. Restoranas yra kaip muilo burbulas ir dabar jis pakyla, pakimba virš miesto ir nuskrenda. Virtuvė nesiliauja dirbusi, todėl nusileisti nereikia.

Atsistojo ir norėjo išeiti. Bet apsigalvojo. Vėl atsisėdo. Pakėlė valgomąsias lazdeles.

95 skyrius
Sąjungininkai

Haris išėjo iš šokių restorano, kuris nebebuvo šokių restoranas, ir nužingsniavo kalva link Jūrininkų mokyklos, kuri nebebuvo Jūrininkų mokykla. Žingsniavo link bunkerių, kuriuose gynėsi užkariautojai. Apačioje liko fiordas ir rūke pasislėpęs miestas. Priekyje atsargiai judėjo automobiliai su geltonomis katės akimis. Iš rūko lyg vaiduoklis su iltimis išniro tramvajus.

Priešais Harį sustojo automobilis, ir jis įšoko į priekinę sėdynę. Iš garsiakalbių čiurleno saldus kaip medus Keitės Melua balsas, ir Haris karštligiškai ėmė žvalgytis išjungimo mygtuko.

– Viešpatie aukštielninkas, pasižiūrėk, kaip atrodai! – aiktelėjo Eisteinas. – Tas chirurgas tikrai neišlaikė siuvimo egzamino. Bet dabar bent jau sutaupysi kelias kronas – nebereikės pirkti Helovino kaukės. Nesijuok, nes marmūzė vėl suplyš.

– Pažadu.

– Beje, šiandien mano gimtadienis, – priminė Eisteinas.

– Prakeikimas. Širdingai sveikinu. Štai tau nuo manęs cigaretė. Dovanų.

– Jos ir norėjau.

– Mhm. Gal norėtum ir didesnių dovanų?

– Pavyzdžiui?

– Taikos visame pasaulyje.

– Hari, kai pasaulyje stos taika, tavo gyvenimas bus baigtas. Nes tai bus po didžiojo sprogimo.

– *OK*. Norėtum ko nors asmeniško?

– Nelabai. Nebent naujos sąžinės.

– *Naujos* sąžinės?

– Senoji nekokia. Neblogas švarkelis. Maniau, turi tik vieną.

– Tėvo.

– Jėzau, regis, tu susitraukei.

– Taip, – Haris pasitaisė kaklaraištį. – Susitraukiau.

– Kaip Ekebergo restoranas?

Haris užsimerkė.

– Puikiai.

– Dar prisimeni tą kiaurastogę lūšną ir kaip mes į ją patekdavome? Kiek mums tada buvo? Šešiolika?

– Septyniolika.

– Ar ten kartą nešokai su Žudike Karaliene?

– Gal.

– Baisu pagalvoti, kad mūsų jaunystės MILF dabar leidžia dienas senelių namuose.

– MILF?

Eisteinas atsiduso:

– Pažiūrėk internete.

– Mhm. Eisteinai?

– Ką?

– Kodėl mudu tapome draugais?

– Turbūt dėl to, kad kartu užaugome.

– Tik tiek? Demografinis sutapimas? Jokio dvasinio ryšio?

– Bent jau aš nepastebėjau. Kiek žinau, mudu panašūs tik vienu dalyku.

– Kokiu?

– Su mumis niekas daugiau nenorėjo draugauti.

Kitą posūkį įveikė tylėdami.

– Išskyrus Treskų, – pridūrė Haris.

Eisteinas prunkštelėjo:

– Nuo kurio taip nešdavo sušvinkusiom kojinėm, kad šalia jo niekas nepajėgė išsėdėti.

– Taip, – pritarė Haris. – Išskyrus mus.

– Tuo jis mus ir patraukė, – šyptelėjo Eisteinas. – Bet, Jėzau, kaip jis smirdėjo.

Vyrai nusijuokė. Švelniai, širdingai. Liūdnai.

*

Eisteinas pastatė automobilį ant rudos žolės. Haris užsiropštė ant bunkerio ir atsisėdęs ant jo krašto ėmė tabaluoti kojomis. Iš automobilio pro atviras dureles liejosi Springstyno daina apie kraujo brolius, žiemos naktį ir pažadą, kurio reikia laikytis.

Eisteinas padavė Hariui „Jim Beam" butelį. Iš miesto iki jų atsklido tai garsėjantis, tai pritylantis sirenos kauksmas, bet galop ji nusilpo ir nutilo. Nuodai degino Hariui gerklę ir skrandį, ir jis apsivėmė. Antras gurkšnis nuėjo lengviau. Trečias – puikiai.

Maksas Veinbergas grojo taip, lyg ketintų perplėšti būgnų odą.

– Dažnai pagalvoju, kad turėčiau norėti daugiau dėl ko nors *gailėtis*, – tarė Eisteinas, – bet nė šūdo nesigailiu. Man rodos, vos gimęs supratau esąs padugnė. O tu?

Haris pamąstė.

– Aš dėl labai daug ko gailiuosi. Bet gal tik todėl, kad per gerai apie save galvoju. Iš esmės manau, kad galėjau pasielgti kitaip.

– Nė velnio negalėjai.

– Ne tą kartą. Kitą, Eisteinai. Kitą kartą.

– Ar taip kada nors buvo? Kada nors per visą sumautą žmonijos istoriją?

– Jeigu ir nebuvo, tai dar nereiškia, kad negali būti. Iš kur aš žinau, kad tas butelis paleistas nukris. Šūdas, pala, kuris filosofas taip pasakė? Hobsas? Hjumas? Heidegeris? Kažkuris iš tų puskvaišių, kurių pavardė prasideda raide H.

– Neišsisukinėk.

Haris gūžtelėjo pečiais:

– Man rodos, įmanoma ko nors išmokti. Bėda tik ta, kad mes mokomės taip lėtai, kad kai šį tą suvoki, jau būna per vėlu. Pavyzdžiui, mylimas žmogus gali paprašyti tavęs paslaugos, malonės. Tarkim, padėti jam numirti. Ir atsisakai, nes tai tau yra nauja, dar neturėjai tokios patirties. O kai pagaliau praregi, jau per vėlu, – Haris gurkštelėjo dar, – todėl vietoj to vėliau suteiki tą malonę kitam. Gal netgi tam, kurio nekenti.

Eisteinas paėmė butelį.

– Nė nenutuokiu, apie ką čia tauziji, bet skamba sušiktai.

– Nebūtinai. Juk niekada nevėlu daryti gera.

– Visada per vėlu, gal taip norėjai pasakyti?

– Ne! Visada maniau, kad mūsų neapykanta stipresnė už kitus impulsus. Bet mano tėvas buvo kitokios nuomonės. Jis sakė, kad meilė ir neapykanta – tai vienas ir tas pats. Viskas prasideda dėl meilės, o neapykanta yra tik kita to medalio pusė.

– Amen.

– Bet tai turėtų reikšti, kad įmanomas ir kitas kelias – nuo neapykantos į meilę. Neapykanta gali būti puikus pradinis taškas mokytis, keistis, paskata kitą kartą elgtis kitaip.

– Hari, tu dabar toks optimistiškas, kad tuoj apsivemsiu.

Per priedainį užgrojo vargonai, girgždantys lyg diskinis pjūklas.

Eisteinas palenkė galvą į šoną ir nukratė nuo cigaretės pelenus. O Haris pasijuto sujaudintas iki ašarų. Tik dėl to, kad

Eisteinas tiek metų buvo jo gyvenime, kad gyvenimas buvo tai, kaip Eisteinas nukrato pelenus – kaip visada: palinkdamas į šoną, tarsi cigaretė būtų per sunki, pakreipęs galvą, lyg žiūrint kitu kampu pasaulis atrodytų geresnis; nukrato pelenus ant grindinio mokyklos rūkalių slėptuvėje, slapčia prasmukęs į vakarėlį – į tuščią alaus butelį, o kartais ant seno, grubaus bunkerio betono.

– Ką gi, Hari, tu sensti.

– Kodėl taip manai?

– Kai vyrai pradeda cituoti savo tėvus, jie patys yra seni. Lenktynės baigtos.

Tą akimirką Haris surado. Atsakymą į jos klausimą – ko dabar labiausiai norėtų. Jis norėtų šarvuotos širdies.

Epilogas

Melsvai juodi debesys plaukė per aukščiausią Honkongo tašką – Viktorijos viršūnę, bet nuo rugsėjo pradžios nepaliaujamai smelkęs lietus pagaliau liovėsi. Pro debesis šyptelėjo saulė ir virš Honkongo salos bei Kauluno tilto sušvito ryški vaivorykštė. Haris užsimerkė ir leido saulei šildyti veidą. Geras oras atėjo pačiu laiku – šį vakarą „Laimingojo slėnio" hipodrome prasideda naujas žirgų lenktynių sezonas.

Haris išgirdo dūzgiančius japonų balsus; japonai ėjo link jo ir praėjo pro suolelį, ant kurio jis sėdėjo. Jie traukė nuo funikulieriaus, kuriuo turistai ir vietiniai jau nuo 1888 metų kyla virš miesto pakvėpuoti grynu oru. Haris atsimerkė ir pervertė vakaro lenktynių programą.

Vos atvykęs į Honkongą susisiekė su Hermanu Kluitu. Kluitas pasiūlė jam skolų surinkėjo darbą, tai yra Hariui reikia surasti tuos, kurie slepiasi ir nemoka skolų. Užtat Kluitui nebereikia pardavinėti skolų triadai su didžiule nuolaida ir jaudintis dėl žiaurių tos grupuotės metodų.

Hariui ne per labiausiai patinka jo darbas, bet jis yra gerai apmokamas ir paprastas. Jam pačiam nereikia išgauti pinigų, reikia tik nustatyti skolininkų buvimo vietą. Visgi paaiškėjo, jog jo metro devyniasdešimt trijų centimetrų ūgio ir klaikaus nuo burnos iki ausies einančio rando pakanka, kad žmonės atiduotų jam pinigus. Ir labai retai kada prireikia naudotis paieškos sistema, kurios serveris yra Vokietijoje.

Vis dėlto svarbiausias dalykas Hariui yra laikytis kuo toliau nuo narkotikų ir alkoholio, ir kol kas tai sekasi. Šiandien

registratūroje jo laukė pora laiškų. Jis nesuko sau galvos, kaip jie čia atsirado. Tik nutuokė, kad čia bus įsivėlusi Kaja. Ant vieno voko – Oslo policijos logotipas, todėl Haris pamanė, kad tas laiškas yra iš Gunaro Hageno. O dėl kito nereikėjo net spėlioti, nes atpažino statų ir vis dar vaikišką Olego braižą. Negalvodamas, kada perskaitys ir ar apskritai perskaitys, įsikišo abu vokus į švarko kišenę.

Sulankstė lenktynių programą ir pasidėjo šalia savęs ant suoliuko. Įsižiūrėjo į Kinijos kraštovaizdį – ten kasmet vis storėja geltonas smogas. Bet čia, kalno viršūnėje, oras beveik gaivus. Haris pažvelgė į „Laimingojo slėnio" hipodromą. Į kapines į vakarus nuo Vong Nai Čongo kelio, kuriose atskirai laidojami protestantai, katalikai, musulmonai ir hinduistai. Regėjo hipodromą, kuriame lenktynėse dalyvausiantys žokėjai ir žirgai jau ruošiasi šiam vakarui. Netrukus čia suplūs žiūrovai: kupini vilties ir ją praradę, laimingi ir nelaimingi. Tie, kurie ateina įgyvendinti svajonės, ir tie, kurie ateina tik pasvajoti. Pralaimėtojai – tie, kurie neapskaičiavo rizikos, ir tie, kurie riziką apskaičiavo, bet vis tiek pralaimėjo. Jie čia ne pirmą ir ne paskutinį kartą. Kitados taip elgėsi ir tie keli šimtai žmonių, kurie 1918 metais žuvo „Laimingojo slėnio" hipodrome per didįjį gaisrą ir yra palaidoti šiose kapinėse. Visi įsitikinę, kad šį vakarą tikrai atėjo metas pergudrauti likimą, pačiupti fortūną, prisikimšti pilnas kišenes šiugždančių Honkongo dolerių ir dingti, net jei tektų ką nors nudėti. Po kelių valandų jie įeis pro vartelius, perskaitys lenktynių programą, užpildys kuponus su šios dienos dvejeto, tikslaus dvejeto, trejeto, ketverto ar kitokiu savo lošimo dievo vardu. Prie tarpininkų langelių nusidrieks norinčiųjų statyti eilės. Dauguma jų pamažu miršta sulig kiekvienu kartu, kai kertama finišo juostelė, bet išsigelbėjimas laukia vos už penkiolikos minučių, kai vartai atveriami kitoms lenktynėms. Nebent buvai savižudis ir viską iki paskutinio skatiko pastatei už vieną žirgą per vienas lenktynes. Bet niekas nesiskundžia. Visi žino, kokie šansai laimėti.

Bet yra tie, kurie žino šansus, ir tie, kurie žino lenktynių rezultatus. Pietų Afrikoje neseniai buvo aptikti paleidimo vartuose užkasti vamzdeliai. O juose – suspaustas oras ir miniatiūrinės strėliukės su raminamaisiais, kurios nuotoliniu būdu būdavo paleidžiamos kai kuriems žirgams į pilvą.

Katrina Brat pranešė Hariui, kad Sigurdas Altmanas užsisakė Šanchajaus viešbutyje kambarį. Maždaug už valandos kelio nuo čia.

Haris paskutinį kartą žvilgtelėjo į lenktynių programos pirmąjį lapą.

Kiti jau žino rezultatus.

– Tai tik žaidimas, – mėgsta kartoti Hermanas Kluitas. Gal dėl to, kad pats nepralaimi.

Haris dirstelėjo į laikrodį, atsistojo ir nužingsniavo link funikulieriaus. Kai kas sakė, kad trečiose lenktynėse verta statyti už vieną žirgą.

Jo Nesbø
Šarvuota širdis

Iš anglų kalbos vertė
Irma Milevičiūtė

Redagavo
Dalia Kižlienė

Maketavo
Eglė Jurkūnaitė

Viršelio dailininkas
Zigmantas Butautis

Tiražas 3 500 egz.

Išleido UAB „Baltų lankų“ leidyba
Gedimino pr. 28, LT-01104 Vilnius
leidykla@baltoslankos.lt
www.baltoslankos.lt

Spausdino spaustuvė
PRINT IT
Gamyklos g. 27, LT-96155 Gargždai
el. paštas info@print-it.eu
tel. (8 46) 420300
www.print-it.eu

Jo Nesbø (Ju Nesbio, gim. 1960) – vienas geriausių šių laikų kriminalinių romanų rašytojų pasaulyje. Jis sulaukė milžiniško pasisekimo ne tik gimtojoje Norvegijoje, bet ir daugelyje užsienio šalių. Autorius apdovanotas gausybe literatūros premijų, tarp jų „Stikliniu raktu“, „Riverton“, Norvegijos knygų klubo premija, „Bookseller“ prizu, Danijos detektyvų rašytojų akademijos premija, Suomijos detektyvų rašytojų akademijos premija. Jo knygos ne kartą buvo patekusios į tarptautinių bestselerių sąrašus.

Viršelio nuotrauka iš All Over Press

Osle vėl neramu. Vėl siautėja paslaptingas žudikas. Pirmosios jo aukos – dvi jaunos moterys. Abi randamos su dvidešimt keturiomis keistomis durtinėmis žaizdomis, abi prigėrė savo pačių kraujyje. Nusikaltimo vietose – jokių įkalčių. Policija aklagatvyje, o žiniasklaida šurmuliuoja vis garsiau.
Vienintelis galintis padėti žmogus – Haris Hūlė – pradingo ir nenori būti surastas. Tik išgirdęs žinią apie tėvo ligą grįžta į Oslą, tačiau neturi ūpo kištis į bylos tyrimą. Vis dėlto iš profesinės pareigos ir žmogiškumo pasiryžta žūtbūt surasti žudiką. Netrukus Hūlė supranta susidūręs su psichopatu.

Nors Šarvuotos širdies *veiksmas driekiasi nuo atokiausių snieguotų Norvegijos viršukalnių iki Afrikos ugnikalnių, ne mažiau įsimena ir Hario Hūlės kovos su vidiniais demonais… Siužetas nuolatos susipina, nuolatos stebina ir kaskart yra vis kitoks.*
THE DALLAS MORNING NEWS

Tobulas trileris... Atsiversk ir mėgaukis.
THE GUARDIAN

Dar vienas Jo Nesbø trileris Sniego Senio *gerbėjams, išsiilgusiems šiurpo ir šiaurietiško šalčio. Haris – detektyvas iki kaulų smegenų: užgrūdintas, ciniškas, nepataisomas rūkalius ir alkoholikas, tačiau aštraus proto ir patrauklus moterims.*
THE IRISH TIMES

ISBN 978-9955-23-769-3

www.baltoslankos.lt